

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

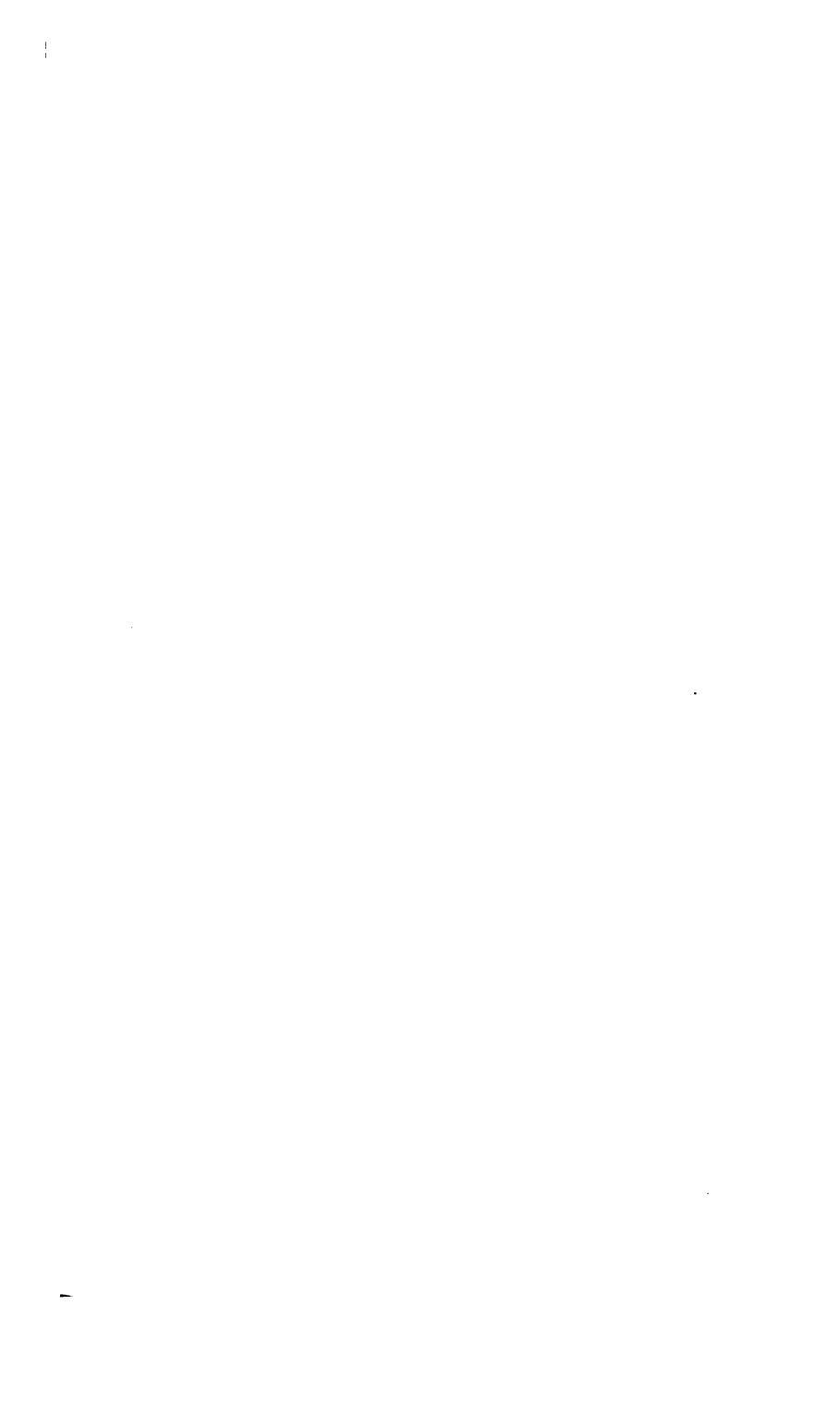
- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

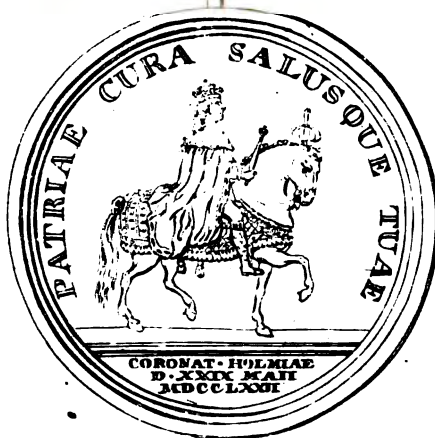
Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

SVENSKA *ARCHIVUM;*

Innehållande:

Handlingar uti Svea-Rikes Historia.

v8

Görvell.

FÖRSTA BANDET.

STOCKHOLM,

Tryckt hos JOHAN A. CARLBOHM, 1790.

125

UTDRAG, utur *Kongl. Tryck-Frihets-Förordningen*, af d. 26 Apr. 1774.

§. II.

En sanfärdig Historia, om framfarne Konungar och Regenter samt theras Ministret, har både i äldre och senare Tider, hos the mästa Folkslag, varit högt aktad, såfom närmaft ledande til vigtiga Föremål: at meddela the Regerande Herrar och Personer tänkvärdige Esterdömen af vislige och lofvärde Bedrifter, men theremot högst nödige Varningar emot förhastade, obetänkte, iffundige eller ock grymme och neflige Rådslag och Gärningar, såfom ock at the Lydande kunna, af förriga Regements-händelser, the them tilfändige Skyldigheter, Fri- och Rättigheter, samt almån och enskild Säkerhet thesto bättre efterkomma, känna, förstå, värda och försvara. Nu på thet uti sådane Historiske Arbeten ej något saknas måtte, som til theras Fullständighet tjena kan, vele Vi jämväl, i anseende til them, utsträcka Friheten i Pennor och Tryck så långt, at alle the synnerlige, dels hemlige, dels mer bekante Händelser, eller bekante Anecdoter, hvilke, under framfarne Regeringar, så här i Riket som annorstädes, sig tildragit, måge, tillika med Politiska Reflexioner öfver the samma, så almånna göras.

GUSTAF.

Förestående § har icke blifvit på något Sätt förändrad, mindre uphåfven, i anseende til *Svenska Historien*, uti de af Hans Kongl. Maj:t sedermera utfärdade Förordningar, rörande Skrif- och Tryck-Friheten. — Övärdig vare fördenkul den Penna, som emot en så *Vis och God* Kohungs Förfatning bryter, samt dy-medelst Anledning gifver, at i någor måtto en så dyrbar Del af vår Tryck-Frihet förlorades.

UTGIFVAREN.

FÖRETÅL.

Di jag härmedelst uti *eget* Namn öppnar mit *sista* Arbete, eller detta SVENSKA ARCHIVUM, torde det ej ogunstigt upptagas af den Vördade Almäheten, om jag inför densamma anmäler mina Tankar, i afseende på *Handlingars utgifvande uti Svenska Historien*. Med det Yrket har jag börjat blifva nyttig, det har jag beständigt följt, och därmed vil jag nu flöta: en *Fyratio*-årig upmärksamhet på at samla, ställa och utgifva Handlingar torde väl också hafva medfört hos den alt til Förtjusning uti Historiska Sanningen ännu förålskade gamle Mannen en sådan Förfarenhet och Urskilning, som kunde uti et och annat lända unge Allkare af våra Häfder til Rättesnöre. Värderar man i vår Historia framför alt Sanningen, så vidtager man ock alla de Medel, som befördras des Tjenst; hörer gerna på dens Råd, som länge och glad burit sit Offer på hennes Altare;

Tillåten fördenkskull gamle Offer-Pråsten, at framligga en slags Grundlag, hvarefter *Handlingar i vår Historia* kunde anses, värdas, och utgifvas; antagen denna min Vålmening för et Testamente; samt nytjen des Bokstaf til des en bättre

infinner sig. Seen då här denna åtminstone min egen Föreskrift:

1) Såsom det är och bör förblifva en oryggelig Grundfats, en okullstötelig Axiome, at *Historien* är en Vetenskap, inrättad *endast och allenast* för *Sanningen*; och ingen Sanning uti den samma kan bestå utan Vitnen och Bevis; så finnas åter dessa uti trovärdiga *Handlingar*, detta Ord här uti sin *vidsträktaste* Bemärkelse taget, innefattande både *Handlingar* och *Afhandlingar* af *alla* hithörande Slag. Här förstås dock egenteligen *otrykta* Handlingar. Dessa äro antingen *Urskrifter*, eller ock närmare eller fjernare *Afskrifter*.

2) Dessa Handlingar böra allestädes *sökas*; och hvar de finnas böra de för Tidens tand och Okunnighetens åtkomst *vårdas*. Granskarens öga bör dem sedan undersöka, ställa och uti almånna Dagsljuset *framgifva*: då först äro de från Undergång befriade. Af alla äro *Originalerne* til vår största Upmärksamhet berättigade; och därefter de samtida helst jämförde och collationerade *Afskrifter*. Uti de Aldres Bokstaf må ingen ting förändras utan laga critiska Skäl; men väl åtskilligt efter behof och omständigheter förklaras. Med *Diplomatisk Granlagenhet* til *Scripture*, Bokstafs-

art,

art, Interpunction, Abbreviationer, Signaturer m. m. förhålles således vidare efter hvarje Handling's Beskaffenhet, efter hvarje Utgifvares Läge och Föremål. Ju högre et Paper stiger uti ålder, desto heligare blifver ock des Bokstaf; så at stundom ikläda sig des Scripturariska vilfarelser en Canonisk myndighet, ja pocka på en slags Infallibilitet, välförståendes i Trycket; men när man kommer neder, och egen Tid alt närmare, synes mig åtminstone vara mindre nödvändigt, at aftrycka bokstafveliga, om icke Okunnigheter, dock påtageliga Vårdslösheter efter store och lärde Mån; utan, när man uti denne Väg regalerat Publicum med et och annat Prof af en Konungs Handskrift, af en Herres Constructioner, af en Biskops Concepter, af en Profors Hvardags-Styl, kan, i afseende på *Språket*, om så behagas, det Hela *moderniseras*: ty på Modersmålets och Stafningens vågnar lærer man ändock intet mera af 100 för Ögat sårande Vedermälen, än af det ena och andra Exemplet; dock hvarje Editor *obetaget*, at härutinnan följa sin egen Öfvertygelse: ty jag kan väl icke frångå, at för en Antiquarius, för den uti alla vågar forskande Läsaren har det ock så sit Behag, at blifva hemma med Själfva Skrif-felen hos

sin Nästa, med Pennans vanor, hållt då den blifvit förd af en stor och lärd Man. Men för det stora Publicum, jag menar för Läsare i almänhet, torde denna Exactitude icke vara lika behaglig, äfven som för Själfva Historien föga båtande *).

3) Men

- *) Undantag kan således härutinnan finna rum. Vi äge til ex. Konungar, som äro tillika Författare, ja Snillen, men som stasva jämmerligen illa, rådbråka Namnen obarmhertigt. Om man nu lade en *sådan Scripture*, stundom gående til flere Band, uri almånt Tryck: huru skulle det se ut, hvad skulle Läsaren säga, hvartil skulle det tjena? Vi äge nu Kon. FREDRIC II:s af Preussen *Arbeten*, alt efter Uplagans Beskaffenhet öfver eller under Tjugu Band. Han skref hållt *Fransyska*, och den ganska väl, til och med såsom Skald, men för ingen del såsom Grammairen; sit kåra Modersmål, *Tyskan*, deremot skref han så fäseligen illa, at ingen af hans Laquayer kunde stasva samre; hvarom de Profbitar öfverflödigt vitna, som Hr Öfver-Consistorial-Rådet D. *Büsching* infört uti sin så högst märkvärdiga Bok: *Charakter Friedrich des Zweiten*, Königs von Preussen (Upl. 2; Halle, 1788, 8). Borde denne Konungs Verk på detta sätt utgifvas? Nej, ty han var vår Samtida. Annorlunda förhåller det sig med vår Drottning CHRISTINAS både *Fransyska* och *Svenska*. Hennes Constructioner och Stasningar har Hr Hof-Rådet *Arckenholtz* merendels troget följt uti de om samma Drottning utgifne Memoirer; hvarföre? ty hon skref re-

3) Men om också denna Ytterlighet skulle icke allenast tolereras, utan ock til Grad af Fullkomlighet uphöjas; så nedsjunker dock alltid en annan Ytterlighet til en Historisk Last, til et Högmåls-brott, ja til et *Crimen lese Majestatis Diplomaticæ*, då man fördrifvar sig at utgifva Handlingar, utan vederbörlig Agtning för Personers, Orters, Böckers

A 4

och

dan 150 År före vår Tid. Ho ser icke af denna min långa Nitåliskan, at jag icke någon vil förtörna, blott hafva et *fixerat* både *Förstånd* och *Bråk* uti denna slags Editions-våg? Felar jag uti min Upgift; så ber jag om Rättelse: jag *blir den förste*, som med Glädje och Taklamher skal de bättre Grunderne antaga samt efterlefva. Men imedlertid vil jag förlusta med en annan hithörande Händelse. En eljest skäligen lärd Boktryckare åtog sig at förlåga en Bok, som innehöll Extracter af Latiniska Diplomata utur Medel-Tiden; men såsom han fann Latinen uti Påfvarnes Cancellie alt förmycket afvikande från den uti Ciceros Orationer och hos Augusti Hof-Skalder, tog han sig det hårliga Rådet före, och *ändrade allestädes* Munk-Latinen til en drageligare Text. På detta sätt blef ock halfva Boken tryckt; men hvad hände? Hr Auctor begärde få se de tryckta Arken, förskräcktes öfver Hr Typographens Handläggning, och Verket förvandlades til et literariskt Inret. Af alt detta läres: at både *Noga* och *Lagom* äro äfven Hufvud-Reglor uti Diplomatiken.

och Handskrifters Namn, för Tidens och Mynts verkliga Uppgifter, för Minnesmärkens egen Bokstaf. *Här måste* Originalen eller den granskade Affskriften äga sit ofelbara Vitsord. Måste man åter framlägga senare eller mindre granlaga Affskrifter, äge då Utgifvaren först rått, om han så behagar, at följa den almånna Regeln, som Bruket föreskrifver. I almänhet sagt: hvad *Personers* Namn angår, så måste deras *egen* Orthographie, *hvar* den kännes, om ock aldrig så felaktig efter Grammatican, bibehållas; hvad åter *Orters* Namn beträffar, så måste äfven i anseende til dem en Grund tagas, och den blir hos mig framl. Assessor *Tunelds* Geographie om Sverige. *Bok-Titlars* och *Handskrifters* Rubriker måste granneligen följas; hvilket ockfå galler om *Tideräkning*, om *Mynt* och *Skådepenningar*, om *Inscriptioner*. Om man nu vidare uti en Historia skrifver alt detta olika, med vårdslöshet, så är det redan ganska obehagligt; men om man sträcker denna Cavaliers-Frihet äfven til Handlingars utgifvande, så är det högst otilbörligt. Alt detta torde väl för många synas vara småsaker; men de äro det icke för det Diplomatiske Ögat, icke uti Biographie, Geographie, Bibliographie, Numismatik o. s. v. de utgöra *ockfå en del*

del af den Historiska Sanningen. Bli det en Sed hos unge Editorer och Auçtorer, at utan Regel utgifva och skriva, utan det critiska Ögat granska sin Handling eller sin Skrift; hvad svarar mig då för deras Granlagenhet uti *Sjelfva Sakerne*, hvar icke sållan al Controll blir omöjlig, utan hvar alt mit Förtroende måste hvila på den godkända och öfveralt sig företeende Upmärksamheten. -- Sak samma med *Chartor*, hvar den Geographiska Orthographien aldraminst får saknas, hvar Olikheter ej få förekomma och vilja Ögat. Är Correction uti Namn och Ord ingen ting, så är det lika mycket; men är det Något, utgjör det *Skiljeknena uti sin Vetenskap*, så får en, vare sig Utgifvare eller Författare, icke se öfver desamma: i vidrigt fall förhastar han sig sjelf, han förvillar andre. Således är högligen til önskandes, at *Historiens Hus-Taflor*, jag menar våre Stats-Calendarer, Matriklar och öfriga Namn-Längder, at våra Geographier och Chartor ifrån sådana Händer, rättare på sådant Sätt emanerade, at de blefvo för oss alla til en *classisk Estersyn*. Hvar detta icke sker, så låre vi ännu innan Seculi slut vandra uti et Historiskt Chaos, och det blifva et Straff för Häfdeteknaren, at först rensa sin Källa, innan han får ösa

utur densamma, och således den ene komma at gjöra den andres lysla, at förspilla en tid för Snilletts ädlare Yrke, hvilket hade varit det arbetande Ögats skyldighet at förekomma. Jag skrifver intet, min Läsare! i vädret; men jag bår dock den skyldiga Agtning för i öfrigt mycket förtjente Mån, at jag med inga Exempel vil belägga denna min Talan: ty värr! de blefvo alt för många, ja *några aldeles* oförsvarliga. Får man icke derföre Tjenstligen anmoda Amanuenser och Respondenter, at icke låta det bero vid deras egen mindre Kännedom eller stora Beqvåmlighet, huru de skrifva sina Afhandlingar, huru de mera framkasta än utgifva Handlingar, huru de stafva Namn, huru de signera och interpunctera - - ; utan begäre de först af sine Historiske Förmån Reglor och Efterdömen; då hedra de sig sjelfve, då gagna de andre. Åstunda de åter *Mönster i Trycket* för Handlingars utgifvande och förklarande, så blir framlidne Banco-Commisarien Hr Bengt *Bergius*, såsom Assessor uti då ännu existerande Kongl. Antiquitets-Archivo, alles vår Måstare, äfven som uti Granriket, jag menar Danmark, Eftersynen var och länge blifver framl. Etats-Rådet och Riks-Archivarien, Hr Jacob *Langebek* *). Den senares

*) Riks - Archivarierne *Gram* och *Langebek* i

res *Danske Magazin*, och den förres *För-råd i Nordiska Historien* äro Speglar at flitigt skåda sig uti, för at sedan vinna det, som man ville kalla en *Diplomatisk Skönhet*. För öfrigt rådens icke, mine unge Herrar, för den så förmenta gräliga mödan -- den at vara antingen *Rätt-skrifvare* eller *Rättsskrifvare* är fannerligen icke så stor, som många tror: ty med liten Upmärksamhet blir det först Vana, sedan Smak, så Regel, sist Plikt -- och denna blir slutligen hos en sjelf Tilfredsställelse *i den mån*, man alt mer infer, at densamma blir til stor Nyttä för andra.

4) Något skulle nu väl ock förordas om *Sjelfva Svenska Språket*; men jag bekänner gerna min Svaghet uti detta Capitel af Regerings-Formen: ty så länge tilförene Kgl. Cancelliet och nu Svenska Academien icke gifvit oss *authoriserade* Språk-lärör, så få vi hjälpa oss imedertid på egen Hand, och skapa oss Reglor, den ene efter Ordens urgamla Anor och Slågt-Register, den andre efter Tidens nu herrskande Mode, den tredje efter intetdera, utan på Höft. Jag gamle

Danmark lära, efter min oförgripeliga Tanka, intaga första rumet ibland Nordens framlidne Archivarier. Deras Kännedom och Granskning, deras Utgifningslätt är alt Måsterverk.

le Man kan dock nu mera icke lära mig någon Grammatica, om också en med full Lagstiftnings-myndighet skulle til äfventyrs före min Död utkomma; utan lärer jag väl i mångt och mycket förblifva det jag alltid varit, en svåra bristfällig Svensk Skribent *). Tidigt började jag urskilja på Läran i min Vetenskap; på Språket tänkte jag intet, och icke heller prädikade någon för mig öfver denne Text. Sal. Cancellie-Rådet *Lagerbring* blef på visst sätt min förste och snart sagt ende Lärare; Vördnad för Mannen och Kärlek för hans Vetenskap intogo hela Ynglingen, jag läste, jag njöt, jag lefde liksom af hans Arbeten, och den fria Penna, hvarmed Läraren skref sina Böcker, blef ock sedan Lärjungens så skåliga Maner. Ingen straffe mig fördenkull på denna våg, i fall man eljest finner för godt, at vandra med mig på det så vida, det så högstbehagliga Historiska Fältet.

Men hvartil nu detta Företal uti et Företal? Jo, för at bereda vägen til öppnande af et *Svenskt Archivum*, sedan jag långt

*) Önskade dock, at andre, hälst sedermera til Pennan komne, behagade, för mera Likställighets skull, i det närmaaste följa af. Hr Kongl. Secreteraren Abr. *Sahlstedts* Svenska både Grammatica och Ordbok.

långt för detta flutat et dubbelt Svenskt Bibliothek, med alla sina större och smärre Handlinga-Förråder *). Jag lånar väl *Namnet* af en min flitige Medbroder på denna Upröjnings-väg **); men Handlingarne, som detta Archivum innefattar, äro merändels en ny Skörd, dels på egen dels på andres Åker bergad uti denna nya Lada, til vidare utspisning för Håfdeålskare och Håfdeteknare. Hvad åter Ordet *Handlingar* här angår, så innefattar det *alla* Slag af Handlingar och Afhandlingar uti vår Histo-

*) Hela den af mig utrustade *Legio af Historiskt Lafdragare* förekommer nedanföre på sit ställe uti Mönster-rullan.

oo) Jag menar framl. Amanuensen vid Riks-Historiographien, Hr Sam. Lönbom, som utgaf både et *Svenskt* och et *Historiskt Archivum*. Se här nedanföre. Där kan ock uppbyggeligen ias, huruledes den sal. Mannen, näst min Ringhet, trägnäst upodlat en gemensam, men för oss Begge lika stenbunden Mark, dock med den lilla åtskilnad, at han merändels bar Spaden med en melancholisk, och jag med en sanguinisk upsyn. At tillskapa konstiga Namn, för det de naturliga äro redan uptagne, synes mig et ganska orjenligt Hjernebråk, då Utgifvares Namn ändå tilräckligen urskilja den enes Samlingar ifrån den andres, medan Bokens Namn är begripligt och svarande mot des Innehåll: hvilket alltid är det bästa.

storia; således ingalunda blott Handlingar uti deras strängaste Bemärkelse tagne, eller det man på Latin kallar: Diplomata. Men Meningen förstås lättast, då jag nu uppräknar de Hufvud-Rubriker, under hvilka jag ärnar fördela de Handlingar, hvilka komma at inrymmas uti detta Archiv.

- 1) ANNALER. Härmed förstås: sådane längre eller kortare Sammandrager af Händelser och Förfatningar, som förekommit eller förekomma uti vår Historia, men alltid med Öfverskrift af *Tid*, *Regent* och *Sak*.
- 2) GEOGRAPHIE: Beskrifning öfver Landskaper.
- 3) TOPOGRAPHIE: Beskrifning öfver Orter.
- 4) BIOGRAPHIE: Lefvernes-Beskrifningar, eller Stycken af dem.
- 5) BIBLIOGRAPHIE: Kännedom af Böcker, handskrifne eller tryckte, större eller mindre, samt af deras Innehåll och Beskaffenhet.
- 6) CHALCOGRAPHIE: Kännedom af de i Koppar stukne och hithörande Arbeten.
- 7) NUMISMATIK: Kunskap om våra Mynt och Skådepenningar.

8) HE-

- 8) **HERALDIK:** Kunskap om våra Vapen, jämte Kännedom af Sigiller.
- 9) **DIPLOMATIK:** Kännedom af gamla Handlingar, deras Scripturer och Kännemärken.
- 10) **TYPOGRAPHIE:** Tryckets och Gravurens Uphof, samt Öden.
- 11) **HANDLINGAR:** äldre och nyare, uti Vidd eller Utdrag, men alla merändels almänna Ärender angående. Vidare: Tal, Berättelser, Journaler, Deductioner m. m.
- 12) **AFHANDLINGAR:** särskilda Utarbetningar öfver vissa Ämnen.
- 13) **BREF:** uti alla Ämnen och af alla Personer, om också Innehållet ej alltid angår Svenska Ärender; allt nog, at Brefven äro skrifne *af* eller *til* Svenska Personer, eller *om* Svenska Saker.
- 14) **VARIETETER:** allt sådant, som icke kan beqvämligen innefattas under någon af de här förestående Hufvud-Rubriker, såsom Granskningar, Anmärkningar, Rättelser och mera dylikt.

Til de både förutgående och här närmast förestående Vilkoren, under hvil-

hvilka dessa Handlingar böra utgifvas, komma nu ock vidare de: at 1) böra de alla angå och uplysa Svenska Historien, et eller annat Bref undantaget; 2) alla Källor och Tilgångar upgifvas; samt 3) Authoriteten af hvarje Handling i al vederbörlig mätto styrkas:

Och alt detta sammanlagt, på det *högsta* Sanning och *största* Brukbarhet må vinnas genom *detta* Archivi öppnande til Tjenst för Rikets Historia.

Här kunde väl ännu åtskilligt tilläggas, hörande både til Historiska *Lagverket* och Historiska *Uprättningen*; men Verkställigheten utvisar *efterhand bäst*, huru man ej allenast efterlefver den förelagde Planen, utan ock densamma alt mera förbättrar och utvidgar *). I stället vil man här, under Läsarens ögon, framställa en

FÖR-

*) Nu sedan jag sjelf är gammal vorden, ser och vet jag bäst, i huru mycket el. litet *jag sjelf* brutit emot de Reglor, jag nu gifvit mig och andre; men jag vil bjuda til, at sjelf hädanefter bryta mindre, och tjenstvänligen anmoda *andre*, at, uti Historiers författande, eller uti Handlingars utgifvande, antingen följa min här upgifna Plan, eller ock tilskapa samt efterlefva en bättre.

FÖRTEKNING

På de af Trycket bittils utgifne jävskilde Samlingar af Handlingar i Svenska Historien.

De ställas *efter Tiden* af deras Utgifvare; och förstås med deras Innehåll så väl de egentligen så kallade *Handlingar*, som *Afhandlingar* uti vår Historia. Samlingar af Lagar och Förordningar tagas dock *härifrån undan*"); hvaremot åter sådane Samlingar här upräknas, uti hvilka Handlingar utgjöra den *förnämste* eller rådande Delen.

I. HADORPH'S (*Jöb.*) Konglige och Furstelige Förlikningar, Föreningar, För säkringar m. m. Stockholm, 1676, 4.

Utgjöra *Andre* Delen til de af samme Riks-Antiquarie utgifna Rim-Krönikor, som också fogat några gamla Förbund Sverige och Norrige emellan efter S.
B Olaffs

*) Förteckning på våra utgifna Samlingar af *Lagar*, *Acta Publica* och *Förordningar* torde vid et annat tillfälle kunna meddelas. *Sagor*, *Legender* och *Krönikor* torde väl göra et Anspråk på första rumet uti denna Längd; men dels äro de nu redan avancerade up til Naturen af egenteliga Böcker, och dels finnes om dem redan i Trycket al den Bibliographie, som åskas kan, uti Storkännarens, jag menar framl. Hof-Råders, Hr Carl Gust. *Warmholtz's*, Bibliotheca Historica Sveo-Gothica, Del. 4 och 5.

Oloffs Saga, Stockh. 1675, 8. De af honom efter Bjärköa-Rätten, eller äldsta Stads-Lagen (Stockh. 1687, fol.), tillagde Konunga-Stadgar höra icke egentligen hit, utan äro sådane Förordningar, som fordom vid Domstolarne brukades. Alla väl utgifne. Med al heder blir således Hadorph *Anföraren* för den lastdragande Corpsen i Svenska Historien.

2. HARDT'S (*Rich. von der*) Periculum Antiquitatum, Conspectus I-III. Stockholm, 1709, 4.

Handlingar af föga betydhet, och utan någon Granskning utgifne. Sak Mannen, som härmed gaf sig befvär, var Tyfk ifrån Osnabrück, mera känd af sin Holmia Literata, och kallade sig i listiden för: Kongl. Bok-Auctionist. Denna hans Samling är ganska rar, at öfverkomma, och den enda, af alla här upräknade, som jag ej sedt, el. efter sjelfva Boken här anteknadt. Min Sagesman är dock pålitelig, el. fören. Hr *Warmholtz*, uti des Bibliotheca H. S. G. den ännu otrykta Andelen af detta atdeles ypperliga Verk, Bok. 4, Cap. 9, Sect. 2, Art. 8885 *).

3. BEN-

*) Hr *Warmholtz* börjar väl denna Section, under Rubrik: *Trykte Samlingar*, med: *Epistola Summorum Pontificum, Regibus - - datæ - -* som förekomma bakom Jo *Vassovii Vitis Aquilonia*, Cöln, 1623, fol. men dels äro de at anses för Bilagor, dels utgjöra de icke Bokens Hufvudsak,

3. BENZELII (*Erici* Er.) Monumenta vetera Ecclesiae Sveo-Gothicae. Upsala, 1709-13, 4.

De prisa en Mästares hand; dock ho känner och vördar icke denne Årke-Biskop, äfven på detta Lärdoms-Fält? Han införde därjämte gamle Handlingar uti *Acta Literaria Sveciae* samt annorstädes.

4. PERINGSKIÖLD'S (*Job.*) Monumenta Uplandica &c. uti 2:ne Band, på Latin och Svenska. Stockholm, 1710 och 1719, fol.

Detta är Början til den fullständigaste och prächtigaste Beskrifning om Sverige, men tillika upfylld och öfverakt belagd med gamla Handlingar: allt i trovärdig mätto, af denne vår så kunnige som dätjämte nog myndige Riks-Antiquarie. Af denna grund upptages detta Verk och här.

5. SPEGEL'S (*Haqv.*) Skriftelige Bevis, hörande til Svenska Kyrki-Historien. Upsala, 1716, 4.

B 2

De

således höra desse Bref, efter min Inquätering, uti en annan Afdelning, el. den, som upräknar de Böcker och Samlingar, uti hvilka Handlingar blifvit införde el. bilagde. På enahanda Grund med Vastovius hade väl många flere kunnat här i Sectionen få rum, då den likväl icke består af flere än omkring 20 Artiklar af 12 Utgifvare. Icke heller har Årke-Biskop Er. E. Benzelius bifogat desse Påfve-Bref iin Uplaga af Vastovii *Vitis*, Upsala, 1708, 4.

De höra til den af samme Årke-Biskop utgifna Svenska Kyrkio - Historia, uti 2:ne Delar, Linköping, 1708, 4. De utgafvos efter hans Död af fören. Årke-Biskop Benzelius, dock den tiden, äfven som under det han utgaf förestående Monumenta, Univerfitets - Bibliothecarie i Upsala.

6. STIERNMAN'S (*And. Ant. von*) Riksdagars och Mötens Beslut m. m. ifrån år 1521 m. m. Del. I-III. Stockholm, 1728-33, 4.

Därtill utgaf denne Riks-Archivarié et *Bibang* utaf åtskilliga almänna Handlingar, Stöckh. 1743, 4. Denne Editor blir med al sin liksom af Peringskiöld ärfda få skälige Myndighet, samt för oss andre slundom få skadeliga Förtroende til sit eljest mycket ofelbara Minne, ändå ganska prisvärd, högligen förtjent om vår Historia.

7. NETTELBLADT'S (*Christian*) Schwedische Bibliothek, St. 1-5. Stockholm och Leipzig, 1728-36, 4.

Et i sit slag mycket gagneligt Förråd, och sprider sig til olika Föremål uti vår Historia, innehållandes både Handlingar och Afhandlingar. Utgifvaren var då Professor Juris i Greifswald; blef sedan Assessor vid Riks-Kammar-Rätten i Wetzlar, och Riks-Baron, samt skref sig sluteligen: *von Nettelbladt*.

8. FLO-

8. **FLORÆI** (*Jon.*) Flores Antiquitatis Scanicae, el. enfaldig Samling af gamle Handlingar om Skåne-Lands fordna Tilstånd. Götheborg, 1743, 8.

Denne Belletrist ibland våre Antiquarier måste också vara med. Se hvad om honom mägte uppbyggeligen skrifver Domaren uti hela den Bibliographiska Lagfagan, jag menar Hof-Rådet Warmholtz, uti des Bibliotheca Histor. S. G. Del. 1, Art. 572. Floræus var Kyrkoherde uti Karleby och Saxtorp i Skåne.

9. **LAGERBRING'S** (*Sven*) Monumenta Scanensia. Vol. I, II. Lund, 1744-51, 4.

Den bäst utgifna Samling uti Handlingar-vägen, af en eljest icke uti denna lika få förträffelige Man, som uti Förfatnings-vägen.

- Handlingar uti Svenska Historien. Del. 1-3. Lund, 1749-58, 8.

Ganska viktiga både Afhandlingar och Handlingar; men desse senare icke med full Noggranhet utgifne. En Lagerbring, Cancellie-Råd och Historiarum Profeslor i Lund, hade för mycket Snille och för litet Tålmod, at vara Editor, och, som det värsta är, Corrector. af merändels malätta Documenter.

IO WALLIN'S (*Jöran*) Gothländska Samlingar. Del. I, Stockholm, 1747; Del. 2, Götheborg, 1776, 4.

En ypperlig Samling: ty, med fast ojämförlig Lärdom och Critik, samt med läsbar Penna, har denne Man, Biskop i Götheborg, behandlat alla sina Ämnen. Sonen, Hr. D. Mart. Ge. *Wallenstråle*, nu Biskop i Calmar, har utgifvit Andre Delen.

II. CELSII (*Olai Ol.*) Monumenta Politico-Ecclesiastica ex Archivo Palmisköldiano nunc primum edita. Upsala, 1750-54, 4.

En af våra nyttigare Samlingar, men också utur et rikt Förråd samt af en rättskaffens Kännare, då Histor. Professor i Upsala, utgifven. Den värdsnadsvärde Mannen, därjämte både Snille och Författare, lefver ännu och är Biskop i Lund.

- - - Monumenta Literaria Com. Axelii Oxenstierna, Regni Svio-Goth. Cancellarii. Pars I. Upsala, 1750, 4.

12. ARCKENHOLTZ'S (*Joh.*) Mémoires, concernant Christine, Reine de Suède. Tom. I-IV. Amsterdam, 1751-60, 4.

Af alla våra Handlinga-Förräder det rikhaltigaste, ehuru en enda regerande Per-

Person angående, så väl uti sjelfva Berättelserne om denna så märkvärdiga Drottning, som uti Bilagorna. Verket är at anse för en uti lycklig stund för Rikshistorien anlagd och ganska väl utförd Collection af Handlingar med vidlöftiga Historiska Commentarier. Ack! hade den nitfulle Mannen, Hof-Råd och Bibliothecarie i Cassel, på lika sätt utgifvit sina Samlingar om K. Gustaf Adolf, i stället för at lämna dem uti *Mauvillons* parterande Händer; hvilken ny rik Skörd för vår Historia hade det icke medfört! Utur förestående Memoires de Christine, af hvilka äfven en *Tysk* Öfversättning (af Hr Joh. Fred. *Reiffstein*, Directeur vid Käjserl. Ryska Upfostrings - Institutum i Rom), utkom i Léipzig 1751 — 60, 4, företog sig en Fransysk Bokmakare, Frans *Lacombe*, at utgifva: *Lettres choisies* de Christine, Reine de Suède, 2 Voll. Villefranche och Paris, 1759, 12; och *Lettres secretes* de Christine, Reine de Suède, Geneve och Paris, 1760, 12, men ty värr! förfalskade, länandes den skatnlöse Utgifvaren vår Drottning andra både Meningar och Ord, än de som uti Originalerne förefinnas. Han ville bara förtjena Penningar, hvadan han ock sedan utgaf de utvalde Brevven såsom *bemliga*. Til at skilja honom ifrån den Jac. *Lacombe*, Advocat och född i Paris, som åter riktat den olärda Verlden med flera Chronologiska *Abrégés*, äfven en om Norden, samt en Historia om Drottning

Christina; så kallas denne Utgifvare af
Brefven, efter sin Födelse-ort, Lacombe
d'Avignon.

13. TESSIN'S (Grefve *Carl Gustaf*) En
äldre Mans Bref til en stadigare Prins.
Stockholm, 1753, 4; med tilfogade:
En ung Herres Svar på en gammal
Mans Bref. Därst. 1753, 4.

- - - En gammal Mans Bref til en ung
Prins. Del. I, 2. Stockholm, 1756, 8.

Ingen af oss behöfver uplystas om
den Personen, til hvilken desse, äfven
Svenska Historien så mycket uplyfande,
Bref äro skrifne. Gud vare lof! Den
UNGE PRINSEN *regerar nu* på Sveriges
Thron, rättfärdigar i alla afseenden sin
Upfostran, samt prisas af hela Europa
för det uplystaste, det mäktigaste Snillet
ibland alle Regenter. — Den odödellige
Mentors Bref öfversattes, för deras För-
träffelighets skull, på flera Europeiska
Språk.

14. BERGII (*Bengt*) Nytt Förråd af Hand-
lingar uti Nordiska Historien. St. I-4.
Stockholm, 1753, 54, 4.

I anseende til Diplomatsk Granskning
och Handlingarnes Uplysning bär detta
Förråd Kronan för alla våra Samlingar;
således största skada, at et sådant Verk
ej hos oss understöddes af Vederbörande,
utan

utan tvång Affätningens Tröghet Utgifvaren, då Assessor uti Antiquitets-Archivo, at söka sig dädan, och til et icke lika så brödlöst Commissariat uti Banken. Af St. 5 tryktes 2:ne Ark, ganska rara; ty sjelfva Stycket blef aldrig fullständigt.

- - - Kon. Carl IX:s Rim - Chrönika, samt Kon. Gustaf Adolphi påbegynte Chrönika, jämte 96 Bref och Handlingar, til uplysning af förestående Chrönikor. Stockholm, 1759, 4.

Med lika Kännedom och Trovärdighet utgifne, som de näst föregående; men Uplagan lönte sig äfven så litet: likfom, i den mån man critice-ederarhos ofs, straffades man med färre Läfare. Tidshvarvet täckes icke taga ofs Samvetsgranne Editorer denna Compliment illa. Med hvilken rik Skörd hade denne vår Langebek icke riktat Svenska Historien, om han fät tilbringa sin öfriga Lifstid uti des upodlande och uplyfande.

15. KONGL. SVENSKA VITTERHETS-
Academiens Handlingar. Del. 1-5.
Stockholm, 1755-88, 8.
16. KONGL. VITTERHETS- HISTO-
RIE- och ANTIQUITETS-*Academiens*
Handlingar. Del. I. Stockholm,
1789, 8.

Det är aldeles ingen Tvifvel underkastadt, at ju icke desse begge Academi-ers Handlingar äro af alla hittils utgifne, i det hela betraktade, de ypperste, gjörandes hvarje rättskaffens Svenska Historiens Iddkare och Vän den Tro-innerliga Önskan: Mätte dessa Handlingar uti Beskaffenhet, Vidd och Varagtighet upnä, om icke öfverträffa Kgl. Vitterhets-Historiet och Antiquitets-Academiens i Paris! Andre Delen af vår Academies Handlingar, Senare Suiten, är under Pressen.

17. ZIERVÖGEL'S (*Ewald*) Afhandlingar öfver Svenska Mynt och Medail-ler. Stockholm, 1755, 4.

Imitation af Köhlers Münz-belustigun-gen, väl et godt stycke under Original-et, dock nyttig Bok. Författaren var Pro-fessor i Upsala.

18. WESSMAN'S (*Nils*) Skånska Hand-lingar. Quartalet I o. 2. Stockholm, 1755, 4.

Mot Handlingarne är ingen ting at påminna: blott de varit flera. Utgifva-ren var Assessor i Kgl. Antiquitets-Archivo.

19. GJÖRWELL'S (*Carl Christof.*) Sven-ska Bibliothek. Del. I-5. Stockholm, 1757-61, 4.

- - - Nya Svenska Bibliothek, Band. I,
2. Stockholm, 1762; 63, 8.

Deffa begge Verk torde få räknas ibland de både rymligaste och basstantaste Grundmurar under Riks-Historiens stora Byggnad.

- - - Drottning Christinas Arbeten och Märkvärdigheter. Del. 1, 2. Stockholm, 1760, 4.

Utur Hr Arckenholtz's här frammanföre under N:o 12 anförde Verk.

- - - Kongl. Bibliothekets Handlingar, Band. 1; Del. 1, 2. Stockholm, 1768, 69, 4.

Detta synes mig sjelf vara den *bästa* af de Samlingar, jag hittils i denne Lärdoms-väg utgifvit; hade jag ock kunnat vinna *någon bjelpelig* Utsikt uti min Tjenste-väg vid samma Verk, så hade formodeligen deffa Handlingar ännu kunnat fortfattas.

- - - Svenska Anecdoter. Del. 1 - 4. Stockholm, 1768, 8.

Detta Verk åter är den *fämsta* af alla mina diverse Samlingar, däremot faller det sig icke synnerligen svärläst: ty Anecdoter höra til Historiens Sörfaker, därjämte var denna Anrättning för Häl-
fans

fans skull få tillagad, at hvarje Del be-
stod blott af et helt Ark.

- - - Handlingar om Lagarnes Verk-
ställighet. Stockholm, 1769, 4.
- - - Rikfens Ständers Secrete Utskotts
Betänkande, rörande Finance-Verket,
af d. I Sept. 1769, med flera tilhö-
rande Handlingar. Stockholm, 1769, 4.
- - - Handlingar om Ridderskapets och
Adelens Privilegier. Stockholm, 1771,
4.
- - - Handlingar, rörande Herrar Rik-
fens Råds Licentierande vid Riksdagen
1772. Stockholm, 1772, 4.

Deffa fyra Samlingar äro väl egentliga
Conjuncturs-Skapelser, dock, häft i sinom
tid, mäta nyttiga både för Historien och
Politiken at rådföra. Den enda om
Adelens Privilegier afbröts, icke genom
Utgifvarens Förvällande, utan för det
Spörsmålet icke vidare behöfde den gån-
gen yrkas och styrkas.

- - - - Collectio Gjoerwelliana, eller Sam-
ling af Skrifter - - förnämligast tje-
nande til Uplysning i Svenska Histo-
rien. Del. I; St. 1-3. Stockholm,
1777, 8.

Af Stycket I gjordes en ny Uplaga
1778, 8.

- - - Del. I. Förnyad Uplaga, bestående af St. 1-4. Stockholm, 1781, 8.

Det ser ut, som hade et visst Syndstraff hvilat öfver detta högmodiga Verk, hvilket jag dock en annan gång vil närmare underföka, och sedan fört afgifva mit sanskyldiga Skriftermål.

- - - Anmärkningar uti Svenska Historien, samlade af et Sällskap. Band. I; Afdeln. 1, 2, 3. Stockholm, 1782, 8.

Ty värr! Modestien har icke heller alltid Framgång, åtminstone afbötts Tredje Afdelningen med St. 29. Orsaken var förmodeligen den, at Sällskapet, dock i förtroende sagt, bestod af Utgifvaren allena.

- - - Handlingar uti Svenska Historien, utgifne utur Upfostrings-Sällskapets Bibliothek. Band. I; St. 1, 2. Stockholm, 1786, 4.

En alt för vacker Entreprise*), men som

*) Utur Företalet til desse Handlingar, vil man här utbedja sig et rum för följ. Locus *parallelus* af Editorisk Nitälkan, så lydande: „Dessa Handlingar utgifvas med den Ordning och Granskning, man är Almänheten och den Historiska Vetenskapen skyldig: ty at blott kasta fram Handlingar i Trycket, utan någon slags Historisk och Critisk

som måste för tvänne Orsaket afstada, af hvilka den ena dock var den väsentligare, ty så få Afnämare infunno sig, at Förlaget ingalunda ville bära sig.

Men, Gunstige Läsare! tröttnas ännu intet vid detta mit, som jag hoppas smickerlösa, Bok-Register: ty se! här måste ändå en *ny Längd* tilfogas, jag menar på sådane Arbeten, uti hvilka jag både med flit och tillfälligt vis hyst Handlingar i vår Historia, och de åter äro följande:

Stockholms Historiska Bibliothek. 1755, 8.

Svenska Mercurius, Åren 1755—61, 8.

Kon. Gustaf Adolfs Fyska Fälttåg, Del. 1, 2. 1759 — 61, 8.

Förråd, el. Samling af åtskilliga Historiska Ämnen. 1760, 8.

Svea

Tillya, ja vil med tydliga Tekn. af de måst värds-lösa, ögonkast äfven på, sjelfva Correcturet, är, efter al min öfvertygelse, et *Brott emot det Historiska Majestätet*, hvilket har sat *Sanningen* i ägo och vörd, tal således ej at *opålitliga* Vitnen inför des *Önsktel* framkallas: för sådane måste dock illa eller *odiplomatice* utgifne Handlingar hållas. Granskarne möta utomdes nog många *Be-svär*, och *Hinder* vid *Samlingars* *Särskildande* och *Utgifvande*, tilkomne af *dessas egen*, eller så in-som utvärtes *Bekäffenhet*; men ingalunda vil en *rättkaffens* *Utgifvare* än vidare öka dem hosi *Lä-saren*, eller *Härdeteknaren* genom någon *sin egen* *Försumelse*, *Beqvämighet* eller hvad annan *Orsak* som *hållt*.

Svea Rikes Krönika, Åren 1761,
62, 83 och År 1771, 4.

Svenska Mercurius, Åren 1763 —
65, 8.

Kon. Gustaf Adolfs Historiä af Mau-
vilken, Del. 1, 2. Stockh. 64, 65, 4.

Svenska Magazinet. Stockh. 1766,
8, och 1767, 4.

Stats-Journalen. Åren 1768, 69, 8.

Kgl. Bibliothekets Tidningar, Åren
1767, 68, 8.

Tidningar om Lärda Saker, 1769, 8.

Almänna Tidningar, Åren 1770 —
72, 4.

Nya Almänna Tidningar, År 1773,
8.

Sammlaren, Del. 1 — 9. 1773 —
77, 8.

Nya Lärda Tidningar, Åren 1774,
75, 8.

Histor. och Polit. Mercurius, Del.
1 — 7. Stockh. 1774 — 77, 8.

Adressen, Åren 1775, 76, 4.

Stockholms Lärda Tidningar, Åren
1776 — 80, 8.

Almänna Bibliotheket, Åren 1776,
77, 8.

Uppfostrings-Sällskapets Almänna
Tidningar, Åren 1781 — 87, 8.

Almänna Tidningar, År 1788 til
närvarande Tid.

Det

Detta är ju rätt anseeligt! Allt desse större och mindre Verk äro trykte i *Stockholm*. När man nu öfverräknar hela denna Af-
rad, så läser ovägerligen finnas, at de i Ladan inbragte Sädes-laffen äro många och rika, medan de för ostadig Väderlek på Gärdet kvarlemnade få och ofäste Kärffvar torde icke vidare, så strängeligen läggas gamle medellöse Torparen til last af den uti samma mån färdige Bo-lackare, som han sjelf ingen ting vil, ej fällan ingen ting kan göra.

20. FABRICE'S (Frih. *Fred. Ernst von*)
Anecdotes du Séjour du Roi de Suède à Bender, ou Lettres de Mr le Baron de Fabrice, pour servir d'éclaircissement à l'Histoire de Charles XII. Ham-
burg, 1760, 8.

Högt märkvärdig Samling af Minister-Bref, rörande Kon. Carl XII:s för des Rike så olyckföliga Dröjsmål uti Turkiet. Baron von Fabrice var då Hertigens af Holsten-Gottorp Kammar-Junkare och Minister hos Kon. Carl XII i Turkiet, hvarifrån dessa Bref skrefvos. Åren 1710 — 1714. Han gick sedan uti Kur-Hannöverisk Tjenst, och dog såsom Land-Drost i Lüneburg. Året fötö de Fransyska Originalernes Utgifning, utkom af dem en *Tysk* Öfversättning, äfven som sedan en både på *Engelska* och *Holländska*.

21. ERHOLM'S (*Eric*) Kritiska och Historiska Handlingar. Saml. 1-3. Stockholm, 1760, 8.

--- Svenska Fatturen: Öpnningen 1-9. Stockholm, 1767-70, 8.

--- Svenska Kyrko-Handlingar. Samlingen 1. Stockholm, 1770, 8.

Utgifvaren var Notarie vid Bok-Auktions-Kamraren i Stockholm, en rättsskaffens bokfyrat Man och förvarlig Editor. Ut i des Vecko-Skrift; *Nytt och Gammalt* för 1767 — 70 finnas ock Svenska Saker; men de äro där icke den rådande delen, eller af fymmerligt värde, och så likfom bortgjömde ibland mycket annat mindre dyrbart Typographiskt Gods.

22. MODÉE'S (*Gust. Reimb.*) Samling af Alliance - Tractater och Afhandlingar, slutne emellan Sverige och titrikes Magter sedan 1718. Stockholm, 1761, 4.

Lofvärd var Utgifningen, ehuru forgligt det mästa Innehållet måste vara för hvarje rättsskaffens Svenskt Hjerta: ty alla de efter Kon. Carl XII:s Död afflutne Frender och Tractater finnas här tilhöpa på et ställe. Samlaren hade til slut Caractere af Cancellie-Råd, och Enke-Frun Hedv. E. *Lindbielm* utgaf dem efter sin Mans Död.

23. LÖNBOM'S (Sam.) Handlingar til
Kon. Carl XI:s Historia. Saml. 1-15.
Stockholm, 1763-74, 8.

--- Svenska Archivum. Tom. 1-3.
Stockholm, 1766-72, 8.

--- Historiska Märkvärdigheter til Up-
lysning af Svenska Häfder. Del. 1-4.
Stockholm, 1767, 68, 8.

--- Uplysningar i Svenska Historien.
Del. 1-4. Stockholm, 1768-71, 8.

--- Anecdoter om namnkunnige och
märkvärdige Svenske Män. Band. 1-
3. Stockholm, 1770-75, 8.

--- Historiska Archivum, St. 1-6.
Stockholm, 1774-76, 8.

Alla förträffeliga Hjelpredor i vår
Historia, alla väl utgifna af en den flitigaste
och nyttigaste Amanuens vid Historiogra-
phien; men också, til olycka för uplys-
ningen uti vår Historia, var han den siste,
som beklädt denna Material-Skrifvare-
Syssla: ty efter hans Död indrogs den-
samma, våre Bygmästare til icke ringa
affaknad. Man vil här äfven anmärka,
at den Redelige Tjenstemannen också
frälste många Handlingar, samt brukade
ändå flere uti des vidlöftiga Lefvernes-
beskrifning om Kongl. Rådet och Fält-
marskalken Grefve Magnus Stenbock, D.
1 — 4, Stockh. 1757 — 65, 4.

24. SCHEF-

24. SCHEFFER'S (Grefve *Carl Fredric*)
 Commerce Epistolaire entre un jeune
 Prince & son Gouverneur. Stockholm,
 1771, 8.

Dyrbara Handlingar: ty de angå Hans
 Majst Konung GUSTAF III, näst före des
 manliga ålder; de innehålla de Grunder,
 lagde och fundne hos honom såsom
 Kron-Prins, efter hvilka Han nu förer
 en för Sig ärofull, en för sit Folk lyck-
 lig Spira. Svensk Öfversättning af den-
 na Brevväxling är därjämte bifogad.

25. MOSER'S (Frib. *Fred. Carl von*) Ret-
 tung der Ehre und Unschuld des Kgl.
 Schwedischen Staats-Ministers, - - Ge-
 Heinr. Freyherrn von Schlitz genannt
 von Goerz; 1776, 8. Andra Upla-
 gan: Hamburg; 1782, 8.

Märkelig Bok, full af Handlingar och
 Bilagor; önskan värdt: at den aldrig be-
 höft utgifvas! Utgifvaren har varit Can-
 celler uti Hessen-Darmstad, och lefver nu
 utan Tjenst; är en af Tycklands i alla
 afseenden ypperste Män.

26. MONTALEMBERT'S (Marq. *Marcus
 Renuis de*) Correspondance - - pen-
 dant les Campagnes de 1757-60.
 Tom. I-III. London, 1777, 8.

Marq. de Montalembert, Kgl. Fran-
 sysk Maréchal de Camp, bivistade, på
 sin Konungs befallning, Svenska Fälttågen
 C 2 under

under Tyska Sjuåriga Kriget, och beskriver dem, jämte Svenska Hofvet och Regeringen, uti en stor Följd af Bref och Relationer.

27. SWEDERI (*Magni*) Stockholms Magazin. Band. I. 3. Stockholm, 1780, 81, 8.

Det innehåller Handlingar. Utgifvarn lefver ännu, äfven kom alle de följande.

28. HALLENBERG'S (*Jonas*) Handlingar til Kon. Gustaf Adolfs Historia. Saml. I. Stockholm, 1784, 8.

29. FANT'S (*Eric Mich.*) Observationes selectæ Historiam Svecaniam illustrantes. Pars I. XV. Upsala, 1785-90, 4.

Handlingar i Svenska Historien. St. I, 2. Upsala, 1789, 8.

30. LINDBLOM'S (*Jac. Ax.*) och NEIKTER'S (*Jac. Fr.*) Fasti Skyttianæ. Pars I, II. Upsala, 1786, 87, 4.

31. NORDIN'S (*Carl Gustaf*) Handlingar i Svenska Krigs-Historien. St. I och 2. Stockholm, 1787, 88, 8.

32. KNÖS'S (*Ol. And.*) Analecta Epistolarum, imprimis Historiam & Res Literarias Sveciæ illustrantium. Fasciculus I, II. Upsala, 1787, 88, 4.

33. WALL

33. WALLQUIST'S (*Olof*) Ecclesiastique Sämlingar. Flock. I-3. Wexjö, 1788-90, 8.
34. LIDÉN'S (*Joh. Henr.*) Handlingar om Riksdagen 1682. Norrköping, 1788, 8.
35. TROIL'S (*Uno von*) Skrifter och Handlingar i Svenska Kyrko-Historien. Del. I, 2. Upsala, 1790, 8.

Hvilket Antal af Editorer! Därjämte: Hvilken Heder och Vinst för den Historiska Vetenskapen, at ibland de nu levande få räkna Trenne Rikets så ypperlige Prelater! Sannerligen et det lyckligaste Förebud för densamma, at ibland des nu varande Befordrare finna en *von Troil*, en *Lindblom* och en *Wallquist*; vi tycke ofs dymedelt likfom flyttade uti Benzeliars, Rhyzeliars och Wallinars Tidehvarf: Nog sagt af den för dem alla vördnadsfulle Utgifvaren af detta Archiv.

Se, så många Företrädare och Medarbetare uti det Historiska Ordet åro komne til min Kännedom, at förtiga alla de Skrifter, uti hvilka Handlingar strövis eller såsom Bilagor blifvit inryckte; och ändå äge vi et Haf ófrigt at ösa utur *).

C 3

Efter

*) Framdeles årnar jag uti detta Archivum lägga under Almänhetens ögon en Förteckning på våra *handskrifne* Handlinga-Förråder, äfven som på de större och mindre *tryckte* Verk, uti

Efter det nu få är; och jag icke kan göra mig aldeles af med den Vanan, at gerna viftas på detta Farvatn, fördrifvar jag mig at ån en gång sätta ut min Båt och, innan det aldeles blir Qväll för mig, ånnu göra et eller annat Notvarp. Mycken Drägt kan jag väl icke lofva; ty jag är gammal och vil draga Noten enlång.

Meningen oförtäckt är denna, at, sedan Gud förlånat oss å nyo *Freden* - - den långvarig och fäll blifva månde! - - och såsom vi nu åge en *KONUNG*, hvilken med en Forskares oemotståndelige Blick ser icke allenast in uti sine Underfåtares Hjertan, således äfven til mit redeliga Hjerta, utan också med en Kånnares Öga genomfar Svenska Häfder - - har jag, vid mina få kallade, dock rätt få, lediga Stunder, fattat det lofliga Upsåtet, at leta up et och annat märkvärdigt Paper utur *egen* Gjömmo, eller ock emottaga sådane af *Andre*, men alla tje-nande til Uplysning uti vår Historia, samt dem

hvilka Handlingar blifvit införde eller bifogade. Emedlertid behagade den forskande Låsaren nyrja den redan utkomna Esterrättelsen uti et egen-teligen hithörande Arbete af vår vittre Histor. Professor i Upsala, Hr *Eric Mich. FLANT*, neml. des: *Conspectus Rei Diplomaticæ Suecicæ, Sectionis Prioris Pars I-III.* Upsala, 1780, 81, 4. Det förtjenar deras stora Tack, som samla och arbete uti vår Histori.

dem af Trycket utgifva *). Sådant sker åter uti detta *Svenska Archivum*. Det utgår uti *Stycken* och *Band*, samt detta med *Register* väl försedt. Såsom Arbetet utgifves med en för Riks-Historien anständig Vördighet uti Tryck och Paper, samt torde äfven uplysas med Kopparsstick, så måste det ock naturligt vis falla sig dyrare än Kok- och Drömböcker, för hvilka, i anseende til det dagliga Behofvet för våre både Kroppar och Sjålan; aldrig tryter Afsättning. FörlagsGården blir dock ifrån Almanhetens sida ingen, utan löses hvarje Stycke eller Band, efter behag, mot det uti Bokhandels-Catalogen utsatte Pris. Således behagade ingen föreställa sig, at jag genom

C 4

nom

*) At detta Verk tryckes med *Latinska* Bokstäfver, ligger uppenbart för allas ögon; således måste ock ganska många Handlingar, ehuru med varierade Bokstäfver skrifne, här läsas uti enkel Skrift. Detta vil man här förorda, men ej afhjelpa: ty önskligt både för Ögat och Smaken, at alla våre Böcker kunde tryckas med den läsbarare och vackre *Latinske* eller så kallade *Antiqua - Stylen*. Men hvar en *gam-mal* Handling af den beskaffenhet förekommer, at den bör äfven i Trycket til Bokstäfvernes Art liksom afformas; så blir den då här införd med sin *Svenska* Skrift och alle des. tillhörige Brokigheter. Här af kan nu vidare intagas, at jag väl är en samvetsgran *Diplomaticus*, men därför ingen *Rigorist*.

nom denna min mycket oskyldiga Industrie *) ämnar lägga någon enda ny Riksgälds-Sedel ad acta, i stället för de gamle Paperen, med hvilka jag, åtminstone til vidare Bergning för Sanningen, härmedelst vil hafva den åran at upvagta det Svenska Publicum. Och härmed må det vifferligen nu vara tilräckligen förordat af

Gamle Utgifvaren,

CARL CHRISTOF. GJÖRWELL,

Kongl. Bibliothecarie.

STOCKHOLM och *Captensudden*,
den 1 Nov. 1790.

SVEN-

*) Men emot denna uti vår Tid icke ringa Förfälskelse förfäts jag dock uti den åfven för mina År lika så behöfveliga Friheten, at få fortare eller långsamare öppna detta mit Archivum; dock icke långsamare af den Orsak, at Handlingar skulle tryta: ingalunda, ty på dem är aldeles ingen Brist; icke heller, at hos mig saknades hjertelig Lust och Åhåga at dem utgifva; men se, käre Läsare! Utgifvaren ämnar *vidl at tjena*, men icke *NÅGOT VIDARE vederdga*. Denna Text kunde tåla mycken och hälsofarlig Förklaring; men jag vil ännu blifva något äldre, innan jag fördjupar mig uti ångsliga, andre uti afskräckande Beträktelser.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Första Stycket.*

ANNALER *).

År 1625, Jan. 2. — Kon. GUST. ADOLF. — *Underhandling i England om Tyska Kriget.*

Kurförste GE. WILHELM af *Brandenburg*, sjelf svag Förste, men Faran alt närmare uti det Krig, som då härjade Tyska Riket, uti våda at blifva et Ros för Österrikiska Inkräknings-Politiken, sökte inrätta et stort Förbund til motande af Kajsar FERDINAND II: s alt större och större öfverlägsenhet. Han ville hafva til Hufvud-Allierade på ena sidan Konung JACOB I uti *England*, Svärfar til den olycklige Kurförsten FREDRIC V af *Pfalz*, äfven kallad Konung af *Bömen*, med hvilken han åter, nämligen Kurförsten af *Brandenburg*, var
C 5 Svå-

*) Hvad med *Annaler* uti detta Archivum förfås, visar Företalet, sid. 14. *Tideräkningen* blir här den svåraste Omständigheten, i anseende til den Omblandning af vår så kallade *Gamla* och *Nya* Styl, hvilken så ofta uti de nyttjade Källor förekommer, medan min både Förefats och Plikt öjuder, at här upgifva *År och Dag enligt* den för samma Tid här i Sverige vedertagne Styl. Ofvanst. Latum är således efter den *Gamla*, och det enligt Brevets tydeliga Påskrift. Til min egen Betäkning och andres vidare Forskning anföres öfveralt Sagemannen. Längre kan man i många fall icke komma.

Svåger, ägandes hans Syster, Elisabet Charlotta til Gemål; och på den andra Konung GUSTAF ADOLF i *Sverige*, sin andre Svåger, såsom varandes åter gift med Kurförstens Syster Maria Eleonora. Han kände den förre för en rik, och den senare för en stridbar Konung; hvadan han ville förbinda dem bägge til Tysklands ündsätning och Fredric V:s åter förhjälpande åtminstone til sit Kurförstendöme, hvilket Käjsaren hade inkräktat, och flyttat Kurvärdigheten på Bayerska Huset. Konungen i Sverige var benägen, blott en säker Alliance- och Subsidie-Tractat kunde träffas, och var Kurförsten af Brandenburg, som kände en Gustaf Adolfs mod och tappra Troppar, i anseende til de Svenske Vapnens så stora Framgång uti Lissland och Preussen, i synnerhet angelägen om at bringa öfverbefälet vid Protestantiske Krigshären i Tyskland Konung Gustaf Adolf i händer, i stället för Konung CHRISTIAN IV i *Danmark*, som också sträfvade derefter; men at få Konungen i England, rädd och njugg, at deltaga uti et så högt Spel, var en svår ting at utverka. Han skickade imedlertid sit Sändebud *Bellin* til London, som där med tilhjelp af Kur-Pfalziske Ministern von *Rusdorf**) negocierade länge och fåfängt uti Hufvudsaken. Det lönar dock mödan at känna denna Underhandling, hälst den gjorde Sverige så mycken heder. — Bellin hade den 2
Jan.

*) Joh. Joach. von *Rusdorf*, Kur-Pfalzisk Geh. Råd och Minister vid flere Höf, var en den störste och redeligaste Statsman på sin Tid. Han dog i Hag 1640. Han var därjämte en ärd Herre, lät trycka åtskilligt, och lämnade dröneliga Memoirer efter sig.

Jan. sit Företråde hos Kon. Jacob I, föredragandes sit ärende om en Tysk Confederation och anbudet om Konungens af Sverige deltagande i densamma, yrkandes genast ifrån början på en skyndsam Resolution, eller utan någon Tidens utdrägt: ty det komme på et ut för det almäna Interesseset, at resolvera *intet* eller resolvera *sent* *). Kon. Jacob svarade med många Complimenter, at Kurförsten af Brandenburg vore visserl. hans mycket gode Vän, at han visat hans olycklige Måg, Doter och Barnbarn de största tjenester efter Nederlaget vid Prag, då de flydde til hans Hof, samt berömde äfven mycket Konungen i Sverige, som, ehuru mindre nära Slägtning, och sjelf invecklad uti Krig med Polen, ändå toge så mycken del uti Tyska angelägenheterne; undrandes fast mer, at Konungen af Danmark, så nära des Slägtning **), rorde sig aldeles intet, då han likväl af alla bäst kunde sätta sig i rörelse. Han ville fördenskull först förmå denne

*) Genom Senfärdigheter och egennyttiga Betänkeligheter förderfvas ej sällan den bäst anlagde, den för det Hela nyttigaste Plan. Så skedde det nu. Konungen i England förblef vid sin sparsamma Vårådighet, Konungen i Sverige blef ifrån Tyska botn, Konungen i Danmark trädde på densamma, blef slagen, och Kåjaren stod sluteligen vid Stralsunds Portar, då Gust. Adolf af eget Hjertemod, för Nordens Säkerhet, gik med sin Krigshår öfver Östersjön, men först 1630, eller fem år efter ofvann. Anbud, och frälste Tyskland, ja frälste Europa ifrån et det vådeligaste Stats-ök, men också smidt uti Rom, Madrid och Wien: den Tidens farligaste Verksfäder.

***) Konung Jacob I i England var gift med Konung Christian IV af Danmark Syfter, Anm.

denne sin Svåger, at äfven tråda uti samma Alliance, och då först sjelf för sin Person taga del med uti Förbundet; men hvad Subfidierne beträffade, så hade han redan gripit sig så mycket an, hällt han icke var en så rik och stor Förste, som man inbillade sig, ägandes *blott tvänne små fattiga Öar* *). Dock, slöt han sin Declaration, skulle han bjuda til at göra, efter råd och lägenhet, Kurförsten des Herre til viljes **).

HAND.

*) Det var uti Regeringen öfver dessa begge små fattiga Öar, som han efterträdde den mäktiga Drottning *Elisabeth*, som dock icke ägde Skotland, hvilket Rike Jacob medförde, och ändå motade hon allestädes Spaniska Politiken, slog des Oöfvervinneliga Flotta, kringseglade Jorden, skyddade det Förenade Nederland, gjorde Inkräkningar uti främmande Verldsdelar . . . Jacob däremot, men med en Qvinnas Själs och en Pedants Klokhet, gjorde ingen ting: tvärtom, han som lät sin egen Krona försvagas, huru skulle den kunna en utländsk Förstes Rätt och Magt understödjä?

***) Utur: Hr *Cuhn's* (Ernst. Wilh.) *Memoires & Negociations secretes de Mr de Rusdorf, Conseiller d'Etat de S. M. Frederic V, Roi de Boheme, Electeur Palatin, pour servir à l'Histoire de la Guerre de Trente-ans. Tom. I (Leipz. 1789, 8), sid. 420 följ., Brevet 85, dat. London, d. $\frac{1}{3}$ Jan. 1625, eller Dagen efter Förträdet. Det var skrivit af Rusdorf til Konungen des Herre.*

HANDLINGAR.

SKRIFVELSE ifrån Kon. ERIC XIV, til Guff.
Hüncke, Ståthållare i Finland, rörande Ör-
 logs-Flottans Utredning ifrån Finland; dat.
Upsala, d. 1 Febr. 1564^{*)}.

Erich them Gionende medh Gud; nåde
 Gomeris, Görlitz och Wendis r. Ko-
 nungh.

Wår: Snnerligh: gudskh och nåde tilfredne r.
 Effter thet Råd: Her: Göstaff: wij: medt: Gud:
 them: Måttwichtigst: tillhielp: äre: till: sinnes: ansh:
 schickte: wåre: Deltagschep: till: Sidß, så: snart: som:
 opne: vattmedt: bliffwer:), och: för: then: schull:
 skändes: wåre: will, att: man: i: tijdh: beställer:
 ut: the: woddessiter: som: thetill: behöffnes: Eter:
 för: haffwo: wij: ike: kunnede: onderlåtne, ansh:
 yffwerader: tilkenne, hwad: såsom: wij: wole: att: i:
 Finlanndh: schall: förtages: all: samme: utredningh,
 gunsteligenn: begärandes: i: wille: medh: all: sijn:
 thet: wånså: bestelle: r.

Till: thet: föste: wille: wij: att: Gouderne:
 woddessiter: allr: Finland: schole: wass: Arlige: Den:
 them:

*) Införts efter *Originalet*, som finnes uti Hr. Cotmaners-
 Rådets och Rid. Friherre *Patrick ALSTRÖMERS*
 förträffliga Samling af Handkrifter uti Svenska Hi-
 storien.

**) Kon. Eric XIV stod då uti brinnande *Krig med*
Danmark, Sverige året förut, el. 1563; förklaradt
 af: Kon. Fredric II.

thenn, thestikest aff Tjendenn som ofördränth de låta baka och bryggie thet meste Öl och Bröd som the Tjunde Åstadskomme, hwilket schall bliffve liggendes tilståd; och viderrede någorstads; vte medh siösidenn, och sedenn strax i vår schickes Åstadh hilt vdsffwer ätth Sverige till Stochholm. Wann the Foutgder for vdi Bortnen äre, och icke kunne tillföllest komma Öl och Bröd Åstadh, schole vdsäres; thenn stads; Tjitt och andre. Feralie partijer, leffverendes thet vdi like morre som forberörde år 20.

Therresth wile wij och att thenn Postgårdh som senesth opå jagd bleff både i Skarlandh, thestikest och 3 Bortnen morre tillföllest bliffves opborren och leffverede till Siösidenn och påd thet atth wåre Schip; så månge som tw äre 3 Fjndlands Både i Wiborgh, Helsingfors, och annestads; vte med thet Nykente i de mätte nådtkorffstjgens och wåll; bliffves vnsisodh. Therfore wile wij atth man thet till schall raga vdsaff thenn gårdh som aff Wiborgh; Nyflott; och Borggårdh; bliffwer wttgiordh; såd; mykter som man kann behielpe sig medh på tres; månaders tidd, till så månge personer som på hwartt skip senest wote förordinerede, och schall thet som sedenn hffrigdt bliffwer sendes. Hje; till Stochholm till thet Schip; vttredninger som her schole haffwes för händer 20. Men hwad såsom vdsaff thet ändre lann, som är thet Nassborg; Ewastehus, Cromgård; Borgg; Södre och Norre Fjndlandh; Thestikest Östte och Bortte bortnen bliffwer wttgiordh, thet schall alltsammans bliffwe leffereredt till Stochholm 20. 3 wille

wille och Käre Her Gdstaff tillsäije Fougderne, och hålle them affwarlige före hwar i sin stad, att the inehet förschingre wdaff themm Deell, som wij i så motte till wåre Schip; utredningh förordnett haffwe, anthen aff gårdenn eller elstiest så att the lefwerers ther någott wdaff till utspisningh påå Slott och gårder, wthen behålle thett wål förwaredt tilståd; inn til thes man haffwer thett behoff till Schipenn som förberörde är, så frampt thett icke schall koste theris hals, hwar the her emottgörendes och handlendes warde ic.

Widere effther thett Käre Her Gdstaff wij förnimme att till förberörde Schip, både the som i Finlandh så och her i Sverige åhre, will ware förndenn att the ined nye segell motte försögde bliffwe, och wij nu på thenne tijdh icke kunne komme så mycket Bulbagell och Canfas åstad som ther till behöfwes, Eherföre påå thett man icke schall aldeles ther med bliffwe förwarsedt, moste man nu bröke the midell mann haffwer, och see för godt ahn, att i lå the uplöpe ther i Finlandh thett meste lerofft som man kan öfwerkomme, och ther till tienligh är, lathendes i tijdh göre tillrede, hward som till the Schip som i Finlandh åre behöffs. Hwar och någott öfrigt wore i wille schicke thett hjert wdöfft att Sverige. Om thette och allt annedt, hward som i så måtte är aff nödens försee wij og Käre Her Gdstaff att i medt all flit bestellendes warde, och schar therwdinnen thett som og är behagelligit ic. Dat: Upsala themm i Februarij Anno &c. 64.

Utanstrift:

Lill Ds Elscheligh Wår tro Mann och Stådt
hållare udi Finlands Her Göstaf Fincke till
Porkala ec.

gunsteligenn

Indfånget then 12 Februarij medh Mora-
then Matz wddi Sallola Ländz mans gårdh^o).

- *) Gust. Fincke var en ypperlig Svensk Herreman, och som brukades med stor fördel af Konung Gustaf I uti des Krig med Ryssland, särdeles år 1555, då han hade Befålet på Nyflott, hvarom vid annat tillfälle. Hof-Cancel. von Dalin uti sin Svea-Rikes Historia, Del 3, B. 1, sid. 533, säger, at denne Fincke blef 1562 Riks-Råd, hvilket dock lærer vara Misskrifning, och böra heta Jaxan Fincke, til följe af Hr Kammarherren Carl H. Ugglas nu under Tryck varande Sv. Rikes Råds-Längd. De voro begge Bröder, och skrefvo sig til Pernow, men Gustaf Fincke äfven til Porkala, Finck Sättesgård, som han fät med sin Fru.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Andra Stycket.*

NYTT FÖRETAL.

Vördade Läsare!

Tag icke ogunfligt up, at jag så snart öfverfaller Dig med et *nytt Företal*; men det har sina välgrundade Skäl, som alla kunna intagas af det här nu meddelade

SLUTSPRÅK

Til det Högtårade Almänna,

då jag tog Afsked ifrån Almänna Tidningarne *), och hvilket Slutspråk lyder således:

Härmedelst har jag fullbordat detta *Första* Band af dessa *Almänna Tidningar* **); men fullbordar också med detsamma *min skrifvande* Befattning med denna Nya Följd af detta Periodiska Verk. *Hvarsöre?*

Sextio år, af hvilka *Tretio och fem* blifvit tilbragte uti Journalers och Tidningars utgifvande, kunde ensamt vara et mycket gällande Skäl; men så har jag dock et annat, åtmin-

D

stone

*) Den fifta således utgångne Alm. Tidning var N:o 50, för d. 12 Apr. 1791.

***) *Register* och *Förteckningar* til Alm. Tidningarne för Året 1790 och deras Bihang, eller de så kallade Stats-Skrifterne, har jag också lämnat ifrån mig uti det Resp. Publici hand: så at alt är slutat, alt efter vanligheten brukbart gjordt för Historien.

stone uti mina ögon vida mera gällande, at hos det Resp. Almäna andraga, nämligen:

Det är utom allt Tvifvel, at SVENSKA HISTORIEN, samt *Handlingar i Svenska Historien*, af allt, alltid varit mit kärafte Yrke. För denna Vetenskap har jag städfse både nitälskat och arbetat, samt nu äfvenledes öpnat et så kalladt SVENSKT ARCHIVUM, som innehåller alla möjliga Ämnen och Hjelpredor uti vår Historia, häft den *nyare* och *nyaste*. Materialier äger jag *många* och *märkvärdiga*. Af dessa vil jag fördenkull bevara för *Skingsring* och *Udergång* så många, som hos mig någonfin står at rädda. Men at sjelf skriva en Tidning och utgifva et Archivum *på en gång* blifver Tiden *numera*, jag menar under min nu redan ingångna Höga Ålderdom, för knapp. Det *angelägnare* Arbetet måste således fördragas, och det blir ofelbart *Archivum*. Af des så ganska omständeliga *Företal* *) intages hela *Planen*; och då jag alltid uti Tidningarne haft det därjämte til Föremål, at uti desamma hopsamla Händelser och Handlingar uti *vår egen* Historia, så flyttar jag nu *bådanefter* desamma öfver uti Archivum, såfom där vida bättre förvarade, än uti en Tidning, hvilken merändels med Året hörer up, at läsas och rådföras, så at äfven sjelfva mina så höglärda, öfvermåttan välfälda, samt så väl corrigerade

Al-

*) Detta Företal läses efter vanligheten främst i Första Bandet, och är dat. *den 1 Nov. 1790*. Se således, Gunstige Läsare! hvilket Svalg af Tid ifrån detta Datum befinnes til *den 1 Maj 1791*, som, ty värr! blifvit för Svenska Archivum förloradt; och hvilken Underlåtenhets-Synd nödvändigt måste stadna på den brotliga Tidningens Skuld-Regiter.

Almänna Tidningar ändå måst tåla den hiskeliga Undergången, samt til icke ringa del förvandlas til *Almänna Papilloter*, när man tager någre få Samlare undan, hvilka ädelmodigt förvara alla slags Memorabilier.

Därigenom, at jag således stiger en Trappa högre up, eller fördrifvar mig tråda up på det förnämre Lärdoms-loftet, vinner det **ALMÄNNA** många nödiga och tjenliga Esterrättelser, rörande Sverige, men här uti Archivum bättre eller högtidligare klädde, samt inrymde uti en verkelig och den *Historiska Evigheten* sig bemäktigande *Bok*, icke mera bortspilde uti et förgängeligt Dagblad.

Därigenom vinner också jag på min Ålderdom: 1) den stora *Glädjen*, at mera oafbrutet få utgifva Händelser och Handlingar uti vår Svenska Historia - - ty märk! det Svenska Archivum är det *fifta* Arbete, som jag uti *mit ringa* Namn utgifver - -; och 2) den stora *Lifan*, at icke mera tvingas bära det Periodiska Oket, samt til följe däraf, på sagdan Dag och Tima, nödgas framdraga til Torget af det både lärda och olärda Kramet.

Således har jag trodt mig, genom detta mit både *Affked* och *Intråde*, hafva gjort å ömse sidor, Läsaren och Utgifvaren, den förre en verkelig, den senare en angenäm Tjenst.

Det *Svenska Archivum* utgår uti *Band*; detta skal bestå af 25 *Stycken*, hvardera om et Helt Ark; det tryckes på Franskt Paper i stor Oktavo, uplyses med *Kopparstick* och förses med *Register*. Sedan Tidningen nu icke vidare ligger på Sinnet och Händerne, kan jag ock med al önskelig Ledighet och Flit få leta,

städa, tillkapa och framlägga af detta Archivi rika Häfvor på Almänhetens disk.

Då Archivum för et Halft år sedan öppnades var ännu intet satt i Fråga, at uphöra med min egen Handläggning vid Tidningens författande; således anfåg jag det ock mindre nödigt, at belasta Almänheten *proprio Conto* med något Förskott eller så kallad Prenumeration på oftan Archiv; men då nu med sjelfva Tidningarne den här beskrifna Förändring föregåt, så tror jag mig med godt Samvete kunna omfatta denna, nu sedan några och Tretio år på min Ordinarie Stat uptagna Contribution, samt låta den hädanefter löpa under den så vackra Rubriken af: *Bygnings-Hjelp för det Svenska Archivum*. Summan blifver också den vanliga, eller En R:dr på Bandet.

Desse mine Resp. *Med-Förläggare* skola dock njuta den billiga Förmåns-rätt, at de få *första* och *sista* Stycket af hvarje Band, samt de detsamma tillhörige *Kopparstick* och *Registret*, som det heter gratis eller utan Betalning, hvilket säkerligen gör för *Prenumeranten* en *Besparing* af 12 à 16 Skill. på Bandet *). Af vidare skyldig Taksamhet blifva också de Resp. Prenumeranternes *Namn trykte* vid hvarje Band.

Af hela detta uppbyggeliga Affkeds-Tal intaga mine Läsare ofelbart ännu en Åstundan ifrån min sida, om den också intet lades under deras ögon; dock för mera Tydlighet och bättre Minnes skull så består den däruti, at den Benägenhet, hvarmed så många, ja i *allmänning* många Resp. Medborgare behagat, under

*) *Köparen* äger dock sin fulla Frihet, at efter behag köpa Styckevis enligt deras vanliga Priser.

der alla våra, ej sällan förunderliga, Tidskiften öka mina både trykta och handskrifna Förräder i Svenska Historien, måtte hädanefter icke uphöra; nej! jag hoppas den lærer fördubblas, ty nu har jag ju bygt et ordentligt Archivum til deras Förvarande, och nu vil jag hopsamla, använda, ja upoffra de sista Krafterne til des Vidmagthållande. *Nedlaggen förden-skull*, Vördade och Vördnadsvärde HÄRDE-SAMLARE! uti denna Sanningens Boning hvad som åstundas antingen *nu genast* må komma uti almänt Tryck, eller ock förvaras til et dylikt Bruk åt en *annan Tid*. Af al jordisk Vällust öfvergår nästan ingen ting hos mig den, at få betragta, läsa, granska, bruka, trycka eller förvara Handlingar uti Svenska Historien; äfven som jag skulle anse det för et Flögmålsbrott, at icke vårda eller brukbare efterlämna de mig anför, trodde Handskrifter. Man kan utomdes så mycket tröfeligare nedlättat dessa *Historiska Capitaller* under min samvetsgranna Förvaltning, som jag nu är *Enväldsherre* blifven inom detta *mit Papersdöme*, ärnandes ingalunda sträcka Betjeningen vid detta Archivum til flere Ämbetsmän och Ledamöter, än til *Min Egen* ordentliga, arbetsamma, afundsfräa och tyflätta Person.

Dock *hvad mera* kunde vara om denna således mycket *Oskuldiga* Inrättning at inför det Högtärade Almäna uppenbara, förbehåller man sig framdeles den äran, at få upvagta med.

Utän nu til Slut vare Dig, Du Vördade Almänhet! oräkneliga Takfägelser hemburne för alla de både Penninge- och Papers-Underböder, hvarmed Du, alt intil denna Dag, be-

värdigat Din Trogne Tjenare: *som sådan* skal han ock säkerligen läggas i Grafven; det må ske ännu uti detta Seculo, eller ock fört Anno 1831. Bevars! skulle jag kunna lefva så länge? Nej, det tror jag visserligen intet sjelf; men hjerteligen gärna ville jag, at mit Svenska Archivum upnådde åtminstone Ethundra Års Ålder. Emedlertid, mina kära Tidningar af alla möjeliga Rubriker och Uniformer, Qualiteter och Quantiteter! tillåten mig, at ännu en gång kasta ögat tillbaka på dessa mina Ruiner, och tilropa Eder et ömt *Farväl!*

Så långt Slutspråket. Här i Archivum är det åter at anse såsom en *förnyad Hålsning* til det Svenska Publicum, angående detta Archivs verkliga Upbyggande på den redan lagde Grunden; och såsom detta Afskeds-Tal tillika innehåller åtskilligt sjelfva Archivum rörande, så har det tillika blifvit en Skyldighet, at äfven här införa samma Slutspråk *).

Man vil dock nytja Tilfället och här då vidare tillägga:

At, såsom Archivum bör göras så nyttigt för Svenska Historien och Svenke Läsare, som någonsin för mig gjorligt blifva kan, så *vidgar* man ock *Hufvud-Rubrikerne* alt til det Antal, som *Sjelfva* Ämnena fordra; hvilket utomdes icke litet bidrager til både *Brukbarheten* af detta Verk, och til *Lättbeten* at snart igenfinna hvad man söker.

At

*) *Så kalladt*, efter det fogades til Slutet äfven efter Registret, och var dat. d. 2 Maj 1791. En *Bibliographisk* Rånedom af Alm. Tidningarnes Kela och ett redoutable Corps får man framdeles meddela.

At *Händelserne* och *Handlingarne* rörande Hans Maj:t, Konung GUSTAF III -- Hvilken *Gud välsigne!* och Hvars Regering *långvarig samt lycksalig* blifve!! -- uti detta Archiv ointaga både det förnämliga och käraste rummet, blifver en Följd af Utgifvarens både Tropliktighet och Tilgifvenhet, den förre väl en Skyldighet, men dock därjämte icke mindre än den senare en fri, glad och aldeles oegennyttig Känsla. Hand och Hjerta skola aldrig uphöra at verka och lifvas för en så Stor, en så God Konung.

Til *strång Utgifnings-tid* kan jag icke förbinda mig: ty först är Arbetet et Archivum, icke någon Tidning, och sedan är jag nu gammal vorden, samt behöfver lämpa Tiden efter mig, icke mig efter Tiden; vil dock förmoda, at slitige Läfare icke skola hos mig finna en lat Utgifvare. Hvert Stycke skal til slut härå bevitna Dagen, då det lämnat Bokpressen.

Til *diplomatisk Stälning* och *granlaga Correctur* förbinder jag mig däremot ovilkorligen, äfven som Herr Boktryckaren Johan A. *Carlböhm* ansvarar, enligt sin både kunniga och slitiga Tilsyn vid den *Typographiska Verkställigheten*; för *Vältryckning*: en Sak, utom hvilken en Bok ej sällan förlorat Egenkapen af en Bok. Detta fanskyldiga Vitsord, mera sagdt til Fromma för detta mit Archivum, än til Behof för *Carlböhmiska* Bokpressen, har jag trodt vara min Skyldighet at här icke utur agt låta. Och härmed åter nog förordat af den Tjenstskyldigste

ARCHIVARIEN.

BIBLIOGRAPHIE.

MÉMOIRE sur CÉCILE, Fille de Gustave I, Roi de Suède, & Femme de Christophle, Margrave de Bade. — *Handskrift*; i folio.

Denna Handskrift, bestående af 23 sidor i folio, innehåller en Lefvernes-Beskrifning om fören. Kgl. Svenska Prinsessa, författad af framl. Hof-Rådet Hr *Carl Gust. WARMHOLTZ*. Den är upfatt med den Tydelighet och Sanning, hvilka rådde uti alt det, som flöt utur denne ypperlige Granskares Penna; dock uti Maner af de Artiklar, som finnas införda uti Bayle's eller *Chaufepié's* Historiska Dictionnarier. Den har aldrig varit tillförene trykt, utan lämnades mig, jämte flere Herr Hof-Rådets *egenbändiga* Handskrifter uti vår Historia, nägre år före hans Död, som timade d. 28 Mart. 1785 på den Sal. Herrens Sätessgård, *Christineholm* uti Södermanland, vid Nyköping belägen *). Denna Berättelse om Markgrefvinnan Cecilia af Baden-Rodemachern var skriven på *Fransyska*, uti hvilket Språk Hof-Rådet Warmholtz ägde mera både styrka och prydighet, än uti sit eget Modersmål Svenskan, i anseende til des mångåriga Vistande utrikes och Öfning uti förnämnda Språk. Mig veterligen finnes ingen annan Afskrift af Fransyska Originallet, än den, som jag haft den Nåden, at til HANS KONGL. MAJ:T uti underdånighet öfverlämna.

BIO.

*) Desse Vedermälen af Des ynnestfulla Förtroende emot en Tretio-årig Vän förvaras ibland de förnämsta Handlingar, hvaraf *min* Handskrifna Collection består.

BIOGRAPHIE.

CECILIA, Markgrefvinna af *Baden-Rodemachern*; död 1627 *).

CECILIA, Doter af Kon. *Gustaf I* i Sverige och Drottning *Margareta*, hans andra Gemål 1),
D 5. föd.

*) Denna Biographie är författad på *Franzyska* af framl. Hr Hof-Rådet *Carl Gust. WARMHOLTZ*. Se här om nästföreg. Artikel. Den meddelas härstides uti *Svensk Öfversättning*. Det är bekant, at Konung *GUSTAF I*, ehuru stor och nyttig Konung, var dock en ganska olyckelig Fader. Ej nog med de Missöden och vidriga Händelser, som utmärka Konungarne *Eric XIV* och *Johan III*, samt Hertig *Magnus*, hvarom alla våra trykta Böcker förmåla; utan också en af hans Döttrar, eller denna Prinsessa *Cecilia*, genomvandrade alla de Äfventyr, som mer än mycket vanställa hennes Minne; men då alla de öfriga Olyckorna inom *Wasa-Huset* blifvit lagde nti öpen dag, och sjelfva vår Skrif-Frihet sådant utomdes i tydeligaste måtto tillåter, så ligger ingen ting numera uti vägen, at lämna denna Artikel et rum uti detta Archivum, hålft den & tillika at anse, för en Uptäkt uti vår Historia, i anseende til de flere här förekommande och af ingen Svensk Häfdeteknare förut kände, åtminstone ej framdragne Omständigheter, rörande denna Prinsessa. *Utgifvaren.*

1) *Gustaf* förmålde sig Tre gånger. Hans första Gemål var *Catharina*, Doter af Hertig *Magnus I* af *Saxen-Lauenburg*; hon dog den 23 Sept 1535 och efterlämnade en Son, *Eric*, som efter sin Fader utträdde på *Svenske* Thronen. *Margareta*, *Gustafs* andra Gemål, var Doter af *Eric Abrahamson* (*Leyonhufwud*) til *Loholm*, Rid. och *Svea Rikes-Råd*, och *Ebba Wase*, Doter af *Eric Carlsson* til *Norby*. Hon blef Moder för 10 Barn, 5 Prinsar och lika så många Prinsessor. Et år efter des Död förmålde sig *Gustaf* med *Catharina* (*Stenbock*), Doter af *Riks-Rådet Gustaf Olofsson* til *Torpa* och *Brita Leyonhufwud*, Syfter til *Margareta*, *Gustafs* andra Gemål, Denna

föddes i Stockholm d. 6 Nov. år 1540 emellan kl. 3 och 4 e. m. 2). Det är likligt, at hon blef kallad Cecilia efter sin Faders Moder, som bar samma Namn 3). Vid omkring 11 års ålder förlorade vår Cecilia sin Moder, hvilken dog på Tynnelso d. 26 Aug. 1551. Denna Förlust blef snart ersatt: ty Gustaf förmälde sig åter följande Året med sin förra Gemäls Systerdoter; och Cecilia återfann i sit Byskonebarn en annan Moder, full af Godhet och Ömhet.

Upfostrad under en Faders ögon, som icke vanvårdade sina Barns undervisning, och af två Drottningar, exemplariska i Dygd och Förstånd, blef Cecilia snart en Hofvets Prydnad. Hon var skön, välskapad och qvick; hon förstod flera Språk, talte dem med läthet, och hade mycket läst: af naturen fallen för Kärlek, öfverlemnade hon sig åt denna böjelse, hvilken slutligen förledde henne til en Oordentlighet, som öfverskred alla skrankor.

Et Kärleks-äfventyr, som hon hade med Grefve Johan af Ost-Frisland, gjorde stort upseende. Denne unge Herre beledsagade til Sverige sin äldre Broder, Edzard 4), när den-
ne

Drottning öfverlefde; Konungen i nästan 62 år, och hade med honom inga Barn.

2) J. *Messenii* Scand. illustr. T. XV, p. 112.

3) Cecilia, Gustafs Moder, var Doter af Magnus Carlsson til Eka. Christiern II bortförde henne til Danmark, där hon dog i Fångelse med 2:ne sina Döttrar.

4) Edzard och Johan, Grefvar af Ost-Frisland, voro Söner af Enno II, som dog 1540, och af Anna, Grefve Johans af Oldenburg Doter. Den äldre Brodern var född 1532, och den yngre 1538.

se kom dit 1559 at förmälas med Catharina 5); Gustafs äldsta Doter, Cecilias Syfter, hvilken Förmälning firades i Stöckholm med stor Pragt; i flera utländske Förfvars och Rikets störste Herrars närvaro 6). De voro bägge unga, och fattade snart tycke för hvarandra; de älskade hvarandra inbördes; men ehuru häftig deras Pasfrön kunde vara, vågade de dock icke låta den förmärkas i et Hof, där väktsamme Spejare icke fattades; de förfstodo så väl at dölja sit spel, at det utvärtes icke kunde märkas. Ändteligen lagade man sig til Skilsmässan, och Edzard, sedan han fät sin Gemäls Hefngift, jämte des Möderne-arf 7); beredde sig til Hefnesan. Kronprinsan Eric skulle beledsaga sin Syfter ända til Gränsen; Cecilia önskade häftigt at äfven få följa med på Refan; hon sparade därför hvarken böner eller anhällan; ändteligen fick hon med stor möda lof dätil. Den

8 Nov.

5) Catharina var då 20 år gammal, varandes född d. 6 Jun. 1539.

6) Bilägrat firades den 1 Oct. 1559. Hertig Frans af Saxen-Lauenburg, och Grefve Johan af Hoya, Biskop af Osnabrück, bivistade det samma. Den förr gick då i Sveriges Tjenst; den andre var Gustafs Syfverson och afsvurne Fiende, Romersk-Catholska Religionen och Käjterliga Hofvet mycket tilgifven. Redan 1553 hade han blifvit Biskop i Osnabrück, 1566 blef han Biskop i Münster, och 1568 i Paderborn. Han dog den 5 Apr. 1574.

7) Gustaf gaf sin Doter 100,000 Riksdaler i Hefngift, dels i specie Silfvermynt, dels i Silfver-Tackor; at förtiga Godsen utom Hefngiften, som voro af et stort värde. Catharinas Möderne-Arf bestod förnämligast i Juveler; Guld- och Silfver-Kärl: för öfrigt gafvo henne des Bröder, Syftrar och Vänner, enligt den Tidens plägsed, anseelige Skänker.

8 Nov. begaf man sig ifrån Stockholm: Adeln, som hade Egendomar vid vägen, där Resan gick fram, täflade om at visa sin vördnad för sin Konungs Barn; och at unfägna detta hoga Sällskap med allehanda Fêter och Lustbarheter; hvadan man gjorde små Dagsresor. Detta sâtt at resa måste hafva behagat Cecilia, emedan det tillskyndade henne utvägar at ofta få se och tala med sin kära Grefve. Efter en Månads förlopp kom man til Wadstena 8), Olycks-stället för våre bägge Älskande. Eric, antingen han redan blifvit varse at hans Syfter icke hatade Grefven, eller någon öpenhjärtig underrättat honom därom, gjorde sig et skalkagtigt nöje däraf at söra deras hemliga förstånd; han gjorde därtill anstalter, och de lyckades honom. En Natt 9), sedan hvar och en gât til sit, gick Grefven up på en Stege genom Fönstret in i Prinsessans Rum. Eric, som hade Spioner ute på alla håll, blef snart därom underrättad, och såsom han var af et häftigt Sinnelag, befalte han Carl de Mornay, en af des Kammar-Junkare, at genast med väpnade Personer skynda sig dit för at gripa Grefven 10), hvilken i *Linne-byxor* blef ryckt utur Cecilias Armar och infatt fångslig i Slotts-Tornet, hvarifrån han sedan under god bevakning blef fördd til Örbyhus i Upland 11); hvarefter Eric under-

8) Stad i Östergötland, 25 mil ifrån Stockholm belägen.

9) Natten emellan den 13 och 14 Dec. 1559.

10) Man påstår, at det var denne samme Mornay, som utspanade Grefven och, sedan han sedt honom inträda i Prinsessans Rum, tog undan Stegen.

11) Jacob Thureson, en förnäm Adelsman, förde honom til Örbyhus. Detta var då en Kongsgård, Ko-

derrättade Konungen, sin Fader, om denna Händelse 12).

(Fortfättning e. a. g.)

NYASTE HÄNDELSER I SVERIGE *).

Riddare-Orden.

Hans Maj:t höll den 27 Apr. et urtima Ordens-Capitel, däruti Konungen til Riks-Härold, efter Landshöfdingen i Stockholms-Län och Commend. af Kgl. Nord-St. Ord. Hr Sam. af *Ugglas*, utnämnde Ceremoniemästaren och Härolden vid Kgl. Seraphimer-Orden, Hr Leonh. von *Hauswolff*, hvilken tillika blef antagen til Riddare af Kongl. Nord-St. Orden. Til Härold vid Kgl. Seraphimer-Orden blef i des ställe antagen Andre Secreteraren i Cancellie-Præsidents-Expeditionen, Hr Joh. Albr. *Ehrenström*.

Den 28 Apr. firades den årliga stora *Ordens-Dagen*, med vanlig Högtidelighet. Efter Gudstjensten, hvarvid Biskopen i Westeras, Hr

nung Gustaf I tilhörig, med et befast Slott; nu är det et Herrasäte. Det var på detta Slott, som Konung Eric XIV sedermera satt til slut uti Fångelse, och där blef af daga tagen 1577.

12) Den är något annorlunda beskriffen uti en Berättelse, rörande Carl de Mornay, som blifvit införd uti en Samling, kallad: *Kritiska och historiska Handlingar*, utgifne af E. E. (Erik Ekholm) Stockh. 1760, se 8:o, Del. 1, s. 44; och om man får sätta tro til en onämnd Författares handskrifna Upsats, hvaraf man meddelat mig en Handskrift, har Eric litit förstått på Grefven en Operation, som frikallade honom för des öfriga Lefnad från al kötslig Förmögenhet.

*) En aldeles väsendtelig Artikel uti et Svenskt Archivum, sådant som detta.

Hr D. Lars *Benzelstierna*, såsom Ordens-Biskop, höll Prädikan, dubbade Hans Maj:t til Riddare af Kgl. Seraphimer-Orden de på mindre Ordensdagen d. 22 Nov. förl. år utnämnde Riddare: Öfverste-Kammar-Junkaren, Riddaren af Käjserl. Ryska S. Andrea och Kongl. Danska Elefants-Orden m. m. Hr Frih. Gust. Maur. *Armfelt*, General-Lieutenanten och Commendeuren af Kongl. Svärds-Orden med Storå Korset, Hr Phil. Jul. Bernh. *von Platen*, Hans Excel. f. d. Riks-Rådet, Öfverste-Marskalken hos Hennes Maj:t Drottningen m. m. Hr Grefve *Job. Gabr. OXENSTIERNA*, och Presidenten uti Kgl. Kammar-Revisionen m. m., Hr Grefve Ad. Fred. *Munck*. Före Dubningen höll KONUNGEN et *Tal*, uti hvilket Hans Maj:t tolkade de sist afl. Riddares af denna högsta Orden, Deras Excell. Fält-Marskalkens och Rikens Herres Grefve *Gust. Dav. HAMILTONS*, och Hvar Rikens Råds Frih. *Christoffer FALKENGREENS*, samt Grefvarne *And. Job. von HÖPKENS*, *Matth. von HERMANSSONS* och *Eric von STOCKENSTRÖMS* Förtjenster, och hvarvid äfven de Orsaker tilkännagofvos, som förmått Hans Maj:t, at tildela de här förut nämnde Herrar denna Rikets yppersta Riddare-prydnad, hvilke således uti Ordens-Capitlet intogo de sistnämndes Rum. Tillika kungjordes, huruledes Hans Maj:t uti Hr Riks-Rådets Grefve von Stockenströms ställe til Rid. af Des Seraphimer-Orden kallat Käjserl. Ryske Gen. Lieutenanten och utnämnde Ambassadeuren vid Des Hof, m. m. Hr Baron Otto Henr. *von Igelström*, som tillika med förstn. Friherre *Armfelt* aflöt och teknade d. 3 Aug. 1790 Freden på *Werelä-Slätt*; och blifver
Hr

Hr. Baron von Igelfröm, såsom frånvarande, af Hennes Maj:ts, Ryska Kåjsarinnan å Hans Kgl. Svenska Maj:ts vägnar, med Seraphimer-Ordens-Kädjan beklädd. Vid denna Högtidelighet bår Hans Exc. f. d. Riks-Rådet m. m. Hr Grefve *Joach. BECKFRIS* Riks-Svärdet, såsom Ordens Cancellers-Ämbetet ännu är ledigt:

Krigsmanna-Belöning.

Til Berättelsen om Högtidligheten vid *Gulds Medaillonens Utdelande* d. 13 Martii uti Staden *Stralsund*, och som finnes införd uti *Höft. Bokhandelns Alm. Tidningar*, N:o 43, 48 och 50, bör vidare läggas, at på denna *Hedersdag för Svenska Krigsmannen* var det en den målt rörande Syn, at se den om Konungen och Fäderneslandet så högt förtjente Gen. Lieutenanten m. m. Hr Joh. Frans *Pollett*, på sin Konungs vägnar, belöna sina bägge, men ock så en sådan Fader värdige Söner, Kgl. Stabs-Adjutanten Hr Fred. *Pollett*, och Capitainen vid Artilleriet Hr Ge. *Pollett*. De bägge af Generalerne Friherre *Armfelt* och Hr *Pollett* uti Kyrkan hålne Tal, höllos på *Svenska*. Uti Salen, hvar Hr Generalen *Pollett* gaf sin Måltid, var främst et Altare, på hvilket stod *Konungens Buste*, omgifven af Lagrar, nedanföre hvilken låg *Ryska Skårgårds-Flaggan*, samt lästes under Busten, och med Förtjusning af alla, de Orden: *GUSTAVO NOMINE GLORIA FERTIO*. Utan för *Commendants-Huset*, uti hvilket Hr Generalen bor, stodo 4 vid *Walkiala* eröfrade *Ryska Mental-Canoner*, men som ej kunde aflossas, i anseende til den myckenhet af Folk, som skockat

kat sig framför Huset. Bordet var i prägtigaste måtto ferverat för 60 mästedels Officerare. Billig Upmärksamhet ådrog sig också det, at den för Tapperhet och Svenskmanna-Frägd likaledes med Heders-tekn belönte och där närvarande Corpfen af *Under-Officerare* och *Gemenskapen* öppnade Marchen til det uti et Årans Tempel nu tillika förvandlade Guds Hus. Sådän Syn var ock rörande: ty med deras Armar skäres Lagern, äfven som å en annan sida denna ädla, denna dyrbara Lön utan deras Anförares Planer och Befalningar, hvilka ovilkorligen lyda böras, icke vinnas kunde.

Universiteter.

GREIFSWALD.

Det på KONUNGENS *Födelsedag* d. 24 Jan. föstl. och uti Academiens Namn, af Vice-Bibliothecarien Hr Jac. *Wallenius*, hålne *Tal: de recentissimis quibusdam Sveciæ Fatis, & immortalibus GUSTAVI III in eam defendendam Meritis*, är nu trykt, och förtjenar visserl. at läsas, ty med al den Sanning är det skrifvit, som det med lifligaste Känsla blef hållet: Det Svenska Hjertat framtalade här mer än Munnen hvarje rad. Också intog det så aldeles hela Auditorium, at Rector och Concilium Academicum anhöllo hos Hans Durchl. Cancelleren om des utgifvande på Trycket uti Academiens Namn och på des Bekostnad, hvilket ock genast beviljades.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 6 Maji 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; Tredje Stycket.

HANDLINGAR.

KUNGÖRELSE af *Landshöfdings-Ämbetet uti Kopparbergs-Län*, angående *Dal-Älmgogens Ansökning om Befrielse för Grufvehjelpen til Stora-Kopparbergs Grufva*; dat. *Fahlun*, d. 26 Apr. 1791.

Uti Nädig Skrifvelse af den 30 Martii nästledne, som med sista Post ankom, förmäler Kongl. Majt, huraldes Kongl. Måst. lätit Sig i Näder föredragas *Thes* och Rikets Kammar- och Bergs-Collegiers underdåniga Utlåtande af den 4 Febr. sinstledne, rörande then Ansökning, Fullmäktige för Allmogen uti *Sverdsjö, Wika, Torsängs, Sandborns, Tunå-Ofvandro, Gagnäfs, Mora, Orsa, Älfdalens, Wenjans, Leksands, Rättviks, Obre, Äbts och Bjursås* Soknar vid sista Riksdag underdånigt gjordt, at varda befriade ifrån then Grufvehjelp, som Almogen ifrån början skal frivilligt sig åtagit at utgöra til Stora Kopparbergs Grufva vid the tilfällen, då then, för tittade olyckor, behöfde repareras och förbyggas, men numera, sedan Grufvan ethällit stora Privilegier och Förmåner, icke skal för then samma vara nödig; Hvilket, tillika med hvad bemänte Collegier

E

legier thervid i underdånighet andragit och Berhåldt, Kongl. Maj:t. uti nådigt öfvervägande tagit. Och ehuru, genom Nådigt Bifall til Almogens således fökte Befrielse ifrån Grufvehjelpens utgörande, Kongl. Maj:t och Kronan kunde tillflyta en betydande Inkomst, så Almogen i thet stället, lika med theras Vederlikar, borde utgöra the Onera, Förfatningarne utfatta; Dock likväl och som Almogen, vid Ansökningens ingifvande, icke efterfinnat Följderne, nitadte föresedt then Tunga the, genom then såte Befrielsen, sig ådrogo; Så har Kgl. Maj:t, i Nådig åffigo, at förekomma en Klaga, then Almogen, öfver för höga Utgifter, i jämförelse emot them, som nu utgå, ofelbart skulle föra, til samma underdåniga Ansökning icke velat lämna Theis nådiga Bifall; I likhet hvar med ock Kongl. Maj:t lasit, under förflutande Dag, utgåda Theis Nådiga Utslag, som här af trycket bifogas.

Och på thet Almogen må kunna desto tydeligare se och finna ej mindre med hvad Huldhet och faderlig Omvårdnad, Kongl. Maj:t sine trogne Underfattare af Det Almogen alltid omfattar, än Kongl. Maj:ts höga Bøjelse at vid alla möjliga tillfällen lindra them uti theras Onera och Utgifter, hvilket thet Nådiga Utslag, som, å Almogens ofvanberörde underdåniga Ansökning, gifvit är, så tydeligen ådagalägger, har jag velat låta til Almogens närmare kundskap och kännedom komma, at hela Grufvehjelpen för alla thesse i underdånighet sökande Soknar, efter 1789 års Markgång, icke utgör mera än tillhopa 1228 R:dr 31 fs, men the Onera, Förfatningarne i almånhet stadga, för thesse

helti Söknar till 5600 R:dr 44 fs 2 rh. Og be-
 ligg; Och hvaraf således följer, at the njuta,
 emot sine Vederlikar, som Jordbruk idka, en
 lrlig Eftergift af 4372 R:dr 13 fs 2 rh. specie
 endast och allenast genom sin Konungs Nåd,
 then jag ock thetföre gör mig helt förtvissad at
 Söknarna sjeftkrasde med djupaste undergifven-
 het samt all underfätelig trohet och nit erkän-
 na och vörda. *Fab/nit af Landt-Contoret den 26*
April 1791.

JOHAN. A. NÖRDIN.

Olof Forslund

KÖNIGL. MAJ:TS RESOLUTION uppå den Ansö-
 ökning Fullmäktige för Almogen uti Sverdsjö,
 Wika, Thorfänge, Sandborns, Tuna-Ofvanbro,
 Gagnefs, Möra, Orsa, Alfvedalens, Wenjans,
 Leklands, Klittviks, Öhre, Åhls och Bjursås Sok-
 nar vid sidsta Riksdag, underdanigst gjort, at var-
 da befråde från den Grufhjelp, som Almogen ifrån
 Borjars skal frivilligt sig tagit at utgöra til Stora
 Kopparbergs Grufva vid de tilfällen, då det, för
 timade olyckor, behöfde repareras och förbyggas,
 med nu mera, sedan Grufvan erhållit iföra Privile-
 gier och Förmåner, icke skal för den samma vara
 redlig: Gifven *Stockholms Slott den 30 Mars 1791.*

Könl. Maj: har denne Ansökning, sedan Ve-
 derbörande blifvit hörde, uti öfvervägande ta-
 git; och ehuru, genom Nådigt Bifall til Almo-
 gens således sökte Bekrielse från Grufvehjelpens
 utgörande, Kronan kunde tillflyta en betydande
 Inkomst, då Almogen i det stället, lika med
 deras Vederlikar, börde utgöra de Onera, som
 Förfatningarne utsätta; dock likväl och som Al-
 mogen, vid Ansökningens ingifvande, icke ef-
 tetfinnas Följderne, mindre förefodt den Tun-

ga de, genom den förte Befrielsen, sig Adrogo; så har Kongl. Majst, i Nådiga afsligt, at förkomma en Klagan, den Almogen öfver för höga Utskylder, i jämförelse emot dem, som nu utgå, ofelbart skulle föra, til samma underdånige Anfökning icke velat lämna Dets Nådiga Bifall. Hvilket förden skull til underdånig Esterrättelse ländet. Datum ut supra.

Under Kongl. Majsts Secret.

(L. S.)

E. SCHRÖDERHEIM.

Öfheten med Kgl. Original-Conceptet intygar

Johan Adam Rabbinder,
Erihetre och Lagman.

BIBLIOGRAPHIE.

TAL, hollet för *Svenska Academiens*, på des *Högtidsdag* den xx Dec. MDCCXC, från *Altaret* i Slots-Capellet, af *Olof WALLQUIST*, Biskop öfver *Wexiö-Stift*, Kgl. Majsts Öfver-Hof-Predikant och Led. af Kgl. Nord-Stjerne-Orden. *Stockholm*, hos *Joh. A. Carlbohm*, 1791; 15 sidd. i 4. L. B. *).

Herr Biskopen börjar detta förträffeliga Tal med den Anmärkning, huru Omdömet öfver Män-

*) Hvar uti detta Archiv til Tituln af en *Svensk Bok* eller *Skrift* fogas *Bokstäfverne*: L. B. är Betydelsen den, at samma *Bok* eller *Skrift* är trykt med *Latinska Bokstäfver*. Önskan vardt, at detta *Skiljetekni* icke mera behöfdes, utan at allt vart *Tryck* bestriddes med den *Latinska* eller så kallade *Antiqua-Stylen*!

Människor, deras egenskaper och värde, är mycket svårt att gifva. Våre förbindelser med dem, det gagn eller den skada de tillkynda oss, inflyta så på Tycket, att vi fällan anse dem, som de i verket äro; han tillägger vidare, att Snillet, som leker, Strängheten som förfärrar, Fogeligheten som undfaller, och Händelsen som föder känslor och intryck, så intala eller förvilla, att samtida Omdömen fällan blifva pålitelige — Dock likväl, säger han, äro någre af *Naturen* nog begåfvade, att synas öfver andra; några blifva nytjade i *Tilfällen* där man fåfängt söker att dölja sig, och en del äro af desse båda omständigheter så gynnade, att vår Aktning genast faller dem til för att aldrig återtagas. — Det blefvo att nästan afskrifva hela Talet, om man ville fortfara att visa alla de vackra Ställen; man håller sig därför endast vid själva Föremålet af Dagens Högtidelighet: *Konung Gustaf Adolfs Minne*. Hr Biskopen gör s. 8 Tekning af den Tid då Gustaf Adolf besteg Thronen. De senaste Händelser, säger han, hade blifvit så afgjorde, att allt hvilade på Regenten. Rättigheter och förmåner, voro dels intagne dels öfverlätne, afgjorde och erkände; men af Vanan ännu obefyrkte. De Borgerliga Lagarne fannos ofta ofullständige, vilkorlige för Domaren, osäkre för Medborgaren, och således farlige för själva Regeringen. Rikets almäna Hushållning och Angelägenheter voro vanskötte, samt Drätselverket söndersttit emellan dem, som det handterat. Med Konungahuset och Riket voro

E 3

alla

Dock til detta, som til alla andra, medelst våra egna Fördomar, oss pålagde Oks afkuddande behöfvas Söder.

alla Grannarne oförlikte och en del oppsakare fiendtlige. Gränforne lägo merändels öfne, och bevarades i alla fall illa af dem, som mera påtänkt stycka Fosterjorden än at förkyra henne. Sid. II visar Hr Biskopen, huru Gustaf Adolf förde sin Regering. Hans Ynnest stadnade merändels vid Tilfällen, gifna åt skickliga ämnen at blifva Store Män, då ärade framför andra, när de redeligen tjente Konung och Fädernesland; då utmärkt belönte, när de utvidgade eller befästade almäna Värmagan. Personer, hvilkas Nama Häfderne föreviga bredvid Konungens, för Egenskaper och Bedrifter, dem senaste Tider högakta, inskränktes likväl inom sina Ämbeten, som alltid blefvo *Medel* i Konungens hand, men aldrig *Delar* af hans Regering. Tjenstemän af högsta Titlar, brukade uti de viktigaste Värf, intagne uti Konungens närmaste Förtroende, kunde likväl därunder så litet gynna egna begrep och tänkesätt om Rikets ärender, at Efterverlden blott gissar til några deras meningar. Almänheten, hvares Biträde ansepligen och ofta anlätades, fann dock aldrig rum för sina vilkorliga begär, blott någon gång för sin förnöjelse, men aldrig för sit forl. Alla slags Lagar voro lika eftertrycklige för alla, alla Beting och Förbehåll lika helige för alla. Skatter och utskylder indelades med den jämnhet öfver alt, at ingen betungades för en annans befrielse, och ingen befriades under det almännas behof. Det enskilda Tycket betydde således intet, den enskilda Myndigheten uträttade intet, och den Egna nyttan försnillade intet. Alla skingrade eller stridiga krafter samlades och fördes til befästade af Samhällets *ge-*
nera-

Men samma Styrka. Denna uti Gustaf Adolfs hand var på en gång Konungens och hvarje Svensk Mäns. Hr Biskopen gör härvid den Anmärkning, at alt detta så mycket mera uphöjet Gustaf Adolfs Lof, som *Klukketen* och *Adelmodet*, mer än Lagarne, förde honom til Andamålen, skaffade Medlen och verkade almänna Nyttan; tilläggandes, at om våre Föräder hos Gustaf Adolf vördade en Regeting, närmast gagnande deras eget Tidehvarf, så böra vår Tids Medborgare förnöja sig at det Ljus och den Anvisning, hon lämnar våra dagar. Sedan nämnes den Bestämmelse, Konungen gaf åt några våra Lagar, den Trygghet han införde med Lagskipningen, de Stiftelser han gjorde för Uplysningen, den Rörelse han befrämjade uti Handeln, den Ordning han skaffade uti Näringarne, den Omförg han bar för Sederna, den Ömhet och det Exempel hvarmed han vårdade Sanningen och Utöfningen af Religionen, med bifogad Anmärkning: huru en Konung med någre af desse Förtjenster redan vore Stor; huru mycket mera öfver alt beröm Gustaf Adolf, som förenade dem alla. Om Konungens Krigs-konst heter det s. 13, at de Förbättringar, som Gustaf Adolf uti Krigsväsendet införde, sedermera blifvit almänt antagne, at de segrat på lyckan och gifvit ära åt Europens Härförare; samt om det Krig, han inom Tyiska Riket förde, s. 14, at det för Esterverlden lærer vitna om den största Statsklokhets. Rikets invärtes Stälning tyktes fordra eller föra til et utbrott, Rikets förre Fiender voro nog förlikte för at icke oroas, och hade i alla fall intet at ombära för Sveriges varagtiga nytta;

Oskuld, och at lofva det han icke på något sätt skulle söka hämnas öfver det bemötande, som han här fått röna. Denna Ceremonie förrättades offentligen; Prinsarne Johan och Magnus, många Riks-Råder, och de förnämste Ämbetsmän vid Konungens Hof voto därvid tillstådes; hvarefter Grefven skyndade sig at komma ifrån Sverige: han afreste i sällskap med Ministrerne, hvilkas Föreställningar han hade at tacka för sin Frihet. Hans Broder Edzard, hvars Gemål då var färdig at komma i barnfång, kunde icke följa efter förr än i början af 1561. Hvad Cecilia beträffar, vet man icke på hvad sätt hon ledde från sig Intriguen, eller huru hon blef emottagen af sin Fader, Konungen, när hon återkom till honom. I almänhet gå våre Häfdeteknare, undantagandes Hrne Celsius och Dalin 14), helt lätt förbi detta Äfventyr. Långt ifrån at utreda des omständigheter, låta de ej en gång märka, at Prinsessan Cecilia därti haft någon del. Alt hvad de därom berättat består däri, at de med få ord nämna *det Våld, som af Prins Eric öfvades emot Grefven af Ost-Frisland för en Orsak, hvilken, efter deras föregifvande, var nog obetydlig, och som icke förtjente så mycket beifras.*

(Fortföljning e. s. g.)

NYA.

14) Ol. Celsius, Sonen, i des Historia om Kon. Gustaf I, Del. 2, sid. 342 o. följ. och Ol. von Dalin i des Svea Rikes Historia, Band. 3, Del. 1, sid. 492.

NYASTE HÄNDELSER I SVERIGE.

Riddare-Orden.

Uti det *Uttima Seraphimer-Ordens-Capitel*, som Hans Maj:t höll d. 27 Apr. på Kgl. Slottet i Stockholm *), utnämnde Konungen till *Riks-Häröld Ceremonie-Mästaren* och Härölden vid Kongl. Seraphimer-Orden, Hr Leonh. von *Hausmoff*, hvilken tillika blif förklarad till Riddare af Kgl. Nord-Stjerne-Orden. Efter slutat Capitel inkallades den utnämnde Riks-Härölden i Konungens Cabinet, för at blifva antagen, då *Härölds-Kåpan* **) påhängdes honom af Ceremonie-Mästaren vid de Kgl. Orden; Öfverste Kammar-Junkaren Hr Frih. Fab. *Wrede*; hvarefter Hans Maj:t på nye Riks-Härölden, som härvid föll på knä, hängde det tilhörande Seraphimer-Ordens-Bandet med Seraphimer-Teknet uti Medajllon, prydt med Konglig Krona, öfver Kåpan, samt tildelade honom det mindre *Kongl. Svärds-Ordens* Korset uti Medajllon, samt äfven vidare *Kongl. Nord-Stjerne-Ordens* vanliga Kors, hvilka bägge Tekn *fästades* uti Bandöglor, som til deras bärande äro satte på Kåpan, hvarefter Hans Maj:t äfven Nädigst lämnade honom den til Riks-Häröldsämbetet hörande *Spiran* ***). På Reverfen

*) Det hölls uti Konungens Sängkammare, där et Bord med det vanliga Öfverdraget eller Bordtacket af svart ofskaret Sammet med Hvita Kors, och de til Seraphimer-Salen hörande Stolar med lika slags Sammet klädde voro stälde.

**) *Häröldskåpan* är af purpurfärgat Sammet med Broderie af Guld.

***) Denna Spira eller Staf är öfverklädd af Purpur.

sen af den store Medaillon, som tillörer Riks-Härolds-Bandet, hvilket är blått, läses följande In-
 scription: *Konung GUSTAF III uplifvade Riks-
 Härolds-Ämbetet d. 28 Apr. 1780, och gaf det-
 ta Heders-Tegn åt sin Riks-Häröld E. Schrö-
 derbeim och Efterträdare.* Hr Stats-Secretera-
 ren Elis Schröderbeim efterträddes 1787 af
 Landshövdingen i Stockholm, Hr Sam. af Ugg-
 las, och denne nu af Hr Ceremonie-Mästaren
 Leonh. von Hauswolff. — Uti Ordens-Proces-
 sion på den årliga stora Ordens-dagen d. 28
 Apr. är Riks-Härölden klädd uti samma Dräkt,
 som Herrar Seraphimer-Riddare, samt äfven med
 likställig Hatt, eller af svart Sammet beprydd med
 hvita och svarta Plumer. Vid högtidliga Til-
 fallen får Riks-Härölden Konungens Befalning,
 at til häst förrätta sit Ämbete medelst öffentli-
 ga Kungjölfers upläsande, på Hufvudstadens
 förnämste Platser, och hvarvid han beledsagas
 af Sex Härolder, tagne utur Cancelliet, jämte
 Pukor och Trompeter samt militarisk Escorte,
 alle til häst.

Universiteter.

GREIFSWALD.

Härvar. Theologiska Faculteten har nyl. tilde-
 lat Hr Professoren, M. Carl Joh. *Kellman*, Proft
 i Skeninge, Stad uti Östergöthland, Theologiae
 Doctors namn och värdighet *). Han hade
 varit Eloq. och Poëtics Professor, innan han

Sammet med broderade Kronor af Guld, och betäkt
 med en Kgl. Krona af Silfver förgyldt.

*) Se *Neueste Critische Nachrichten* för år 1791, N:o
 16, för d. 23 Apr., sid. 136.

han befordrades härifrån till Kyrkoherde i Skeninge och tilliggande Alhelgona och Bjälbo Lands-Förfamlingar, som skedde 1781, sedan han uti 33 år varit Lärare härstädes^{o)}. Eloq. och Poëses-Professionen blef vid härvar. Högskola sedermera icke besatt: hvilket är ovanligt.

Frimurare-Orden.

Uti *Frimurare-Logen* i Staden *Greifswald*, som här namn af: *de tre Gripar*, firades Hans Majests Konungens *Födelse-Dag* d. 24 Jan. fißt med stor och glad Solennitet, och hvarvid Logens Stofmästare, Juris publ. Professoren, Hr Thom. Henr. *Gadebusch*, med sin vanliga Styrka och Primodighet, uti et förträffeligt *Tal*, tolkade de *Storverk*, *hvaraf* GUSTAF III utmärkt sin *Tjugå-åriga Regering*. Den motvarande Glädjen var liflig, ren och oförhåll, värdig *Frimurare-Bröder* på en sådan *Dag*, för en med *Årans Lager* krönt *Murare-Bröder*.

Krigsmanna-Belöning.

Det i *Abo* inrättade *Musik-Sällskapet* upförde Lång-Fredagen d. 22 Apr. en *Passions-Concert*, hvarvid Inkomsten steg till 105 R:dr 26 fs. Af hvilken Summa en del tillföll sådana *Sjömännas* Enkor och Barn ifrån *Abo-Stad*, hvilkas Män eller Fäder under sista Kriget aflidit.

Döds-

^{o)} Se samma uti *Greifswald* utkommande *Lärde Tidningar*, för År 1781, s. 673.

Dödsfall.

Stats-Secreteraren, Öfver-Post-Directeuren och Commendeuren af Kgl. Nörd-St. Orden, m. m. Hr Matthias Benzeltiern, dog i Stockholm d. 11 Mart. samt uti des 78 ålders år. Han var en lärd och vitt Herre, och tyktes hafva ärfst den Smak för bokliga Konstler och Kärlek för Svenska Historien, som varit likasom des Ätt tilhörige. Han var Son af Arke-Biskopen D. Jacob Benzelius (död 1747) och Bårderson til Arke-Biskoparne D. Eric Benzelius den Yngre (död 1743), och D. Henric Benzelius (död 1758), samt til den lärde Kongl. Bibliothecarien och till Censor Librorum Gustaf Benzeltiern (död 1746), hvilkas fader och hela Benzeltiernska Ättens Stam-Fader, var äfven Arke-Biskopen D. Eric Benzelius den Äldre (död 1709). Hvad Hr. Stats-Secreteraren sjelf vidkommer, så haf han, alt sedan år 1734, tjent som Kongl. Cantzlet, hvats Senior han nu var, och ifrån 1752 varit detta Collegii Ledamot, samt ifrån 1759 innehaf Styrellen af Postverket. Til des lärda Förtjenster hörer, at han var den förtjente och al heder värde Riks-Historiographen Jacob Wilkens Med-Arbetares, samt öfversatte på Svenska åtskillige af des på Latin författade Historiska Skrifter. Han var sedan 1780 Ledamot i Kongl. Vetenskaps- och Vitterhets-Academien, samt i Kongl. Vetenskaps-Societeten i Upland. Sjelf hade han samlat et kostbart *Bibliotek*, som var et af de

Hörsta

Han var född d. 8 Sept. 1714, icke 1716, såsom det
 i hans dödsbeteckning på Frih. Riddars Forhållande Mat-
 kel, ibland Ledamöterna af Rikets Ordre, till 30.

Stösta Enskilda i Sverige, hvaruti Svenska Historien ej utgör den minsta, men rara Bökens den förnämsta delen. Han ägde desutom et dyrbart Cabinet få väl af Svenska, som Romerska och andra äldre Folkslags Medailler, andra vackra Samlingar af sötiga. Han lefde ogift, men ägde den förnöjelse, at se sin Smak för bokliga Konster ärfvas af Sex des Syfter-Söner, Hrne von *Engeström*, hvilka rönt flera prof af des öma Omvårdnad; och falla således des Förmögenhet och lärda Samlingar uti de mäktigaste händer. Kort sagt, man må betrakta denne Hadersman, få väl i anseende til des Förtjenster i Ambetsmannas-vägen, som des litteraire Kunstoper och des moraliska Carakere, var han en Prydnad för Benzeliiska Ätten, och en Estersyn för dem, som bära detta uti Svenska Häfderne särdeles Lärdoms-Historien lysande Namn^o).

Hr Gust. von *Delwig*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 6 Apr. i *Kangasala*, Sökn i Finland och Björneborgs-Län. Han var född d. 5 Apr. 1714 i Tobolsk, Hufvudstaden uti Sibirien, hvarest hans Föräldrar då lefde i Ryfska Fångenskapen.

Hr M. Henr. *Wegelius*, Theolog. Professor, Präst och Kyrkoherde i *Lillkyro*, Sökn uti Österbotn, dog d. 17 Apr. på des Prästgård, och uti des 56 år.

Hr M. And. *Kraftman*, Lektor, dog uti Borgo d. 22 Apr. och uti des 80 år. Han var Tjenstfri.

— — — — — Hr

^o) Sal. Hr Stats-Sekretærens Likbegrofs uti Kongl. Riddarholm-Kyrkan, fördes sedan til *Balings* Kyrka vid *Uppsala*, samt nedattes där uti des *Modernes* eller *Edenbergiska* Gräfv.

Hr Olof *Wallenstierna*, Lieutenant vid Kgl. Lif-Dragerne, dog i *Abo* d. 1 Maji, och uti des 40 år.

Hr G. E. *Ekbolts*, Secreterare vid Kongl. Krigs-Rätten i Finland och Justitie-Ombudsman vid Kgl. Gen. Krigs-Commissariatet därstädes, dog d. 23. Apt. uti *Borgo*, samt i des 30 år.

Befordringar.

Hr Hans Leonh. *Swedenbials*, Öfverste i Arméén, Öfverste-Lieutenant vid Enke-Drötnings Regemente och Rid. af Kgl. Sv. Orden, befordrades d. 23 Febr. til Öfverste vid Sören Regemente.

Sjöfart.

Vintern emellan åren 1790 och 1791 har varit så ovanligt blid, at Sjöfarten af densamma blifvit föga hindrad uti våra Norra Haf, i synnerhet hvad Handelsfarten för *Stockholms* Stad beträffar, ty den 18 Decemb. upkóm den siste Skepparen på des Redd eller Ström, näml. M. Schmidt ifrån Wismar, äfven som de första för i år kastade ankaret utanför Stadens Päckhus, woto M. A. Bark ifrån Marstrand och J. C. Hein ifrån Köpenhamn, som lskedde den i *Februarii*.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 18 Maji 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Fjerde Stycket.*

BREFVÄXLING

Emellan Kgl. Bibliothecarien *Carl Christof.*
GJÖRWELL, och Hans *Resp. Herrar*
CORRESPONDENTER.

Företal.

Fall icke, Höggünstiga Almänhet, med Din Onåd öfver mig, för det ovänliga Högmod, at trycka *min egen* Brefväxling *medan* jag ännu lefver. Men låt oss först talas litet vid. *Primo:* Medgifves gärna, at det är Högmod, åtminstone til någon del; men låt oss alltid blifva vid *Sanningen*, så skal det ock visserligen erkännas af hvarje Man, som skadat under skalet, at denna stygga Synd, ehuru öfverklädd med den anständiga Kåpan af loflig Egenkärlek, drifver oss nästan til alt. Och hvad är väl Orsaken til Bäckers Författande och Utgifvande föga annat, än *bara Högmod*, och ändå lastar ingen detta Företag.

Secundo: Medgifves vidare, at detta således numera lofliga Högmod är ändå *ovanligt*, i anseende til sina egna Brefs utgifvande medan sjelf ännu lefver; men låt oss åter här blifva vid *Rätvisan*. Uti ingen slags Skrift finnes mera Sanning än uti, hälft Förtroendes-Bref; men

icke det mindre äro de af den beskaffenhet, at de behöfva mera Uplysning, mera Granskning, än de flesta andra Skrifter, hvilka läggas under Trycket. Mycket skrives uti Bref, som den Tredje, mindre et helt Publicum hvarken noga förstår eller känner: sådant behöfver uplyfas. Icke alt, uti Tromål, tvänne Vänner emellan, bör därför tryckas: sådant pröfvar åter Grankningen. Hvilken kan nu *bättre uplysa och granska*, än Brefväxlaren sjelf? Utan alla Exempel är det fördenskull icke, at lärde Män sjelfve utgifvit sina Bref, eller därtill bidragit; och för at blifva inom den nyaste Tiden, så utgaf Hr *von Haller* i Bern sjelf de til honom skrifne Bref utur alla Länder *).

Tertio: Oagtat Brefs synnerliga Rikhaltighet och så stora Behaglighet, så är dock ingen ting säkrare, och af Förfarenheten mera bestyrkt, än det, at af alla Handskrifter inga äro närmare underkastade *Förstöring och Undergång*, än just Bref. Orfakerne til detta Missöde äro så många, at man därmed kunde fylla en hel Likprädikan öfver alla de för Verlden förlorade Bref-Samlingar, ibland hvilka jag dock befarar at Sanningen intager främsta rumet: ty det

*) Hr Alb. *von Haller*, Rådsherre i Bern, död 1777, utgaf: *Epistolæ eruditorum Virorum ad Hallerum*, uti *Sext* Band; Bern, 1773-75, 8. Ja den åter, som endast åtnöjer sig med gamla Authoriteter, behagade låta föra sig til minnes min Resp. Förfaders, *Erasmus* från Rotterdam, Bref, långt före des Död, år 1536, utgifne. Den, som vidare hugfålles at styrka sig uti den Tiltagsenhet, at sjelf utgifva sina Bref, kan af flera dylika Exempel hämta; en kraftig Upmantran uti Sal. S. J. *Arenhold's* Bibliotheca Epistolærum; Hannov. 1746, 4.

det är *juft Sanningen, som bår i Verlden minst tåles*. När någon dör, så raseras aldräförst Bref-Pulpeten. Enkan tror, at Hufsets hela Vålfärd vedervågades, om Sal. Mannens Bref någonånn kommo i främmande händer; Barnen; så länge de äro omyndige, förstå icke urkijja hvitt från svart; och när Gossarne åter blifva myndige, fråga de merändels bara efter sådana Paper, som kunna väga up en Accords-Summa. Dock stor sak uti de vanliga Breftaskorna, hvilka utomdels merändels blott stå uti närmare Sammanhang med Fogde-räkningarne; - - men, men det förhåller sig icke så med Bref efter Store och Vittre Män. *De borde heligt vårdas och med critisk Omsörg utgifvas - - och ända ligga de icke fällan uti Skräp-kistor och på Vindar öfverlämnade åt den långsamt frätande Måtten och Malen å ena sidan, åt den slitigare Kökspigan å den andra*. Jag har icke hjerta, at mycket vidröra detta för hvarje Sanningens Tjenare högst smärtande Ämne - - dock måtte mig i al ödmjukhet tillåtas, at supplicera om en Grace för vår Historia, eller at alla Bref ifrån och til den Store Riks-Cancelleren, Grefve *Axel Oxenstierna*; hvar de finnas, icke måtte förfaras, utan ju förr des händre, nu efter 150 års förlopp, läggas uti almänt Tryck! Pris, ja stor Pris vare Hans Excellence, Herr Riks-Rådet, Friherre *FREDRIC SPARRE*, som noga i Ordning håller och förvarar de bägge förträffelige Herrarnes, Riks-Rådernes, Grefvarne *Nicod.* och *Carl Gust. Tessins* Handskrifter, i synnerhet deras Bref-Samlingar.

Quarto: Jag ringa Man har blifvit under Loppet af min Lefnads-Tid, välförståendes emellan

lan det 20:de och 60:de Året, hedrad med många Bref ifrån in- och utländske, förnämte och lärde Män; ja! jag viker ej ifrån Sanningen, om jag bekänner, at *deras* Antal vida öfverfliger *Tusende-talet*, som förtjena se Dagsljuset. Mina Svar på dem äro ock til en stor del i behåll. Nu vil jag fördenskull icke hafva det på mit Samvete uti min Dödsstund, at jag icke gjort alt för denna min om icke endaste, dock käraste, Rikedomns nytta och gagn för det Almänna. *Början med denna* Rådning sker här uti Archivo, och, vil Gud! skal därmed efterhand skäligen ofta fortfaras.

Quinto: I fall någon välmenande *Antiquarius* fyllofätter sig med Hopsamlandet af Subsidiæ til sine *Confrèrers Martyrologier*, skonandes därvid ingen slags Uppgift, som til Efterverldens Upbyggelse lända kunde; så skulle mot en så stor Vålvilja det synas vara altför *Otaksamt* ifrån min fida, om jag icke understödde detta så Christmilda Upsåt med någre små Fragmenter, min Ringhet angående, och dymedelst förhalp denna min Nästa til et *di-grare* Convolut.

Sexto: Nej, håll up, min sjelfkäre Editor, med din stora Språksamhet! *Således* må detta Företal härmed hafva en ände, och Läsningen af sjelfva Brefven taga vid. — Skrifvet på vackra Torpet *Captensudden*, uti den glada *Maji* Månad, och på den finrike Epistolographen *Desiderii* Dag, å. e. G. B. 1791.

GJÖRWELL.

votre Libraire de me remettre. Ce present m'est très agréable par plus d'un endroit. Il me rapelle surtout ces tems heureux, que j'ai passés dans la maison de ce Seigneur, en qualité de Secrétaire de ses Commandemens; momens les plus précieux de ma vie. Oui, Monsieur, ce fut sous un aussi grand maître, que je commençai ma carrière, en entrant dans le monde. Ce fut lui, qui avec une bonté toute particulière me forma aux affaires, qui m'apprit à penser avec justesse, qui me fit aimer le vrai, qui dirigea ma plume. Aussi ai-je non feu-

de få här meddela några Anmärkningar til Generalens Lefverne, som jag efter Bokens utgifvande anteknat mig til minnes. *Til sid. 14.* Generalens Informator hette *Röbeck*, och finnes Utdrag af 2:ne hans Bref ifrån Leipzig, af d. 25 Oct och 3 Nov. 1679, införde ibland: Diverforum Testimonia de Ol. Rudbeckii Atlantica, p. 2; uti hvilka berättas, huruledes han fört med sig *Första* Tomen af Atlantican, och genom den sammas framvisande och lånande allestädes förvärfvat sig de Lärdes Vänskap. — *Til sid. 86.* Övnskapen emellan *Förste Carl August af Waldeck*, General i Holländska Tjensten, och vår Baron Cronström, men som var äldre i samma Tjenst, ökades icke litet af en *Svensk Officerare*, som också tjente i Holland och var Favorit hos nysnämnde *Förste*, men visade vid flera tillfällen något mera, än blott Kalkfinnighet, emot den under Vapnen grånande Fältherren Cronström. — *Til sid. 108.* *Generalens Fru* åt en hel Melon på en gång, och sedan den dagen lefde hon väl ännu i 2:ne år, men kunde aldrig fördraga inom sin Mun annat, än en skifva Hvetebroöd och et glas Vin: det var alt, hvarmed hon uppehöll sit lif alt til sin Död. Dessa bägge Anecdoter har jag af nära Släktingar til Hr Generalen. — Något mera om Generalen Baron Cronström, och denna hans Lefvernes-Beskrifning, skal förekomma framdeles uti et Hr Hof-Rådets Bref, dat. d. 4 Aug. 1757.

seulement senti vivement les grandes obligations que je lui avois; mais j'ai taché, en toute occasion, de m'acquitter envers lui des devoirs, que m'imposoit la reconnoissance.

Si j'avois sù, Monsieur, que vous aviez formé le dessein d'écrire la Vie de Monfr de Cronström, j'aurois pù vous communiquer quelques particularités, dont peut-être vous n'aurez pas été fâché de faire usage *c)*. Mr de Cronström a fait infiniment d'honneur à la Suède. Il étoit l'homme du monde le plus aimable, il avoit l'air galant, une grande politesse, des manières nobles, beaucoup d'esprit et le goût sûr. Il s'énonçoit avec grace, il badinoit agréablement; surtout il possédoit parfaitement l'art de bien narrer, sans tomber dans des répétitions, défaut très ordinaire aux vieux guerriers. Il n'étoit pas savant, il est vrai; mais il aimoit la Litterature et les gens de lettres. Il connoissoit tous les bons Auteurs de l'antiquité, et les avoit lûs avec discernement. A l'âge de soixante seize ans, il voulut, que nous fissions ensemble la lecture des Commentaires de César; et je conserve encore précieusement l'exemplaire qui servoit à cet usage, et où certains endroits, que l'homme de guerre entend mieux que le Grammairien, sont exactement marqués. Je pourrois aussi vous montrer, Monsieur, deux

F 4

petits

c) Denna min Okunnighet om Hr Hof-Rådets så nära Bekantskap med Hr Generalen, beklagar jag ännu; men at jag för öfrigt följt *handskrifna* Memoirer och flere trykte Böcker, vid detta Arbetes författande, intages både af mit Företal och af sjelfva Boken: hafvandes alt ifrån Ungdomen haft det för en Sed, at skriva efter Källor och upgifva mina Sagesmän.

petits Ecrits François de la façon de ce General, dans lesquels il examine l'*Histoire de Charles XII d)* et les *Lettres Philosophiques* de Mr de Voltaire. Il y a de bonnes pensées, des reflexions judicieuses et pleines de sens, quoique le stile n'en soit pas chatié. Les Memoires qui vous ont été communiqués se sentent d'avantage du declin de l'âge; d'ailleurs le Copiste, aussi bien que le Correcteur vous ont mal servi, j'entends pour le François, qui souvent est fort estropié e).

Pardonnés, Monsieur, la longueur de cette Lettre. Je la finis, en vous faisant mille remerciemens de votre Livre, et en vous protestant, que bien que je n'aye pas l'honneur de vous

d) Denne Hr Generalens Skrift meddelades mig federmera af Hr Hof-Rådet Warmholtz, och, med des samtycke, infördes uti mit: *Förråd*, eller Samling af Historiska - - Ämnen, Del 1, (Stockh. 1760, 8), sid. 200-214, under Rubrik af: *Lettre de S. E. le Baron de Cronström*, General au service de la Republique des Provinces-unies, à Mr de . - au sujet de l'*Histoire de Charles XII, Roi de Suède, par Mr de Voltaire*.

e) Låter jag Höfligheter, ja ej sällan oförtjenta Loford, stå kvar uti de tilmig skrifne Bref, så skal jag än mindre fryka ut den *Tadel och Granskning*, som fallit mig til last. Jag vore en *ovdrdig* Sanningens Tjenare, om jag förgudade el. smekade mig sjelf; jag fordrar i *alla fall blott* Rättvisa. Jag nytjar Anmärkningen af den rådråkade Fransyskan, at här supplera de sid. 44, rad. 9, förekommande - - med de i Handskriften varande orden: *peutetre par malice*, - - Man torde kunna numera få syndlöft förmoda, at någon Page eller Hof-Junkare uti den Tiden blott velat roa sig med den på Slottet ovane Complimenteuken, utan at därför just hafva haft et så elakt Hjerta. I almänhet at säga var vår General något fallen för Misstankar,

vous connoître personnellement, il y a long-tems que, touché de votre merite, je suis avec une sincere estime

Monsieur

Christineholm, près de Ny-
köping, ce 9 Sept. 1756.

votre très-humble et très-
obeissant serviteur
WARMHOLTZ.

2. *Ifrån* Hr M. *Jacob* WALLENIUS, Vice-Bibliothecarie i Greifswald; dat. *Greifswald*, d. 13 Nov. 1790°).

Innehåll

1) Gen. Superintendent. D. Schlegels Ankomst och Emottagning i Greifswald. 2) Hans första Arbeten därstädes. 3) Hans högtideliga Invigning til Gen. Superintendent. 4) Des Sätets intagande uti Kgl. Consistorio. 5) Flera Ämbeten tilträdas. 6) Hans Inträdes-Prädikan.

Högådle Herr Kongl. Bibliothecarie.

Uti mit sista Bref lofvade jag, at meddela M. H. en kort Underrättelse om vår *nya General-Superintendents* a) Införande uti de förnämsta af hans många Ämbeten. Se här är den:

Han hitkom d. 21 Sept. ifrån *Riga*, så mycket välkomnare, som vi länge väntat honom, och han nu var därjämte Fridens Budbärare; blef uti Concilio Academico af Hans

F 5

Magni-

*) Anmärkningarne äro af *Utgifvaren*.

a) Hr D. Gottlieb *Schlegel*, som kom ifrån *Riga*, hvar han var Hufvud-Pastor.

Magnificence Theol. Prof. Doct. G. *Brockmann*, medelst et kort Tal hälsad, och, efter aflagd Huld- och Trohets- samt Ämbets-Ed, anvisad sit ställe såsom Pro-Canceller och Theol. Professor Primarius. Sedan Academien efter vanligheten medio Octobris blifvit öpnad, höll Herr Doctorn sin Inaugural-Oration *de Vi et Efficientia, quam lux ætatis in studiis Theologicis et cognoscenda Religione habet, et de eo quod circa eam Theologorum est*, som sedan blifvit tryckt och utdelad. Vid samma tid utkom en *Commentatio de Parallelismo Sermonum Jesu et Scriptorum Apostolicorum, commendabili interpretationis locorum difficilium adminiculo, per aliquot exempla confirmato*, qua Civibus Academiae Gryphicæ S. S. Theologiæ Studiosis, *Societatem Theologicam* elaborantem commendat D. *Theophilus Schlegel*, Generalis Superintendens &c. &c. Tillika följde *Scripta D. Theophili Schlegel*, Gen. Sup. Procancell. et Prof. Theol. in Academia Gryphica usque ad annum MDCCXC edita, ad complendam Enumerationem in *Cl. Meuselii Germania litteraria*. Denna sistnämnde Upsats skickar jag, hvaraf M. H. ser den Mängd af Skrifter, som denne berömda Man redan utgifvit *b)*, och ibland hvilka efter mit ringa omdöme i synnerhet utmärker sig: *Summe von Erfabrungen und Beobachtungen zur Beförderung der Studien in den gelehrten Schulen und auf den Universitäten*, hvaraf senare Uplagan är i år utkommen och hvaruti Herr Författaren bevisar sig vara värdig det viktiga Ämbete, at vara Pro-Canceller vid en Academie och hafva Upsende öfver hela Under-

visnings-

b) Den kommer väl til måtta uti mit *Lärda Sverige*.

visnings- och Upfostrings-verket uti et Land. Denna vackra Bok är redan skänkt til Bibliotheket, och jag har hopp at framdeles få alla Herr General-Superintendentens Arbeten dit likaledes aflämnade.

Söndagen den 7 Novembris eller Alhelgonadag var utfedd til den solenna Installationen, som, då hon är ensam i sit slag och för mina Svenska Landsmän okänd, jag vil korteligen beskrifva.

Tvänne dagar förut ankom ifrån Stralsund Herr Regerings-Rådet *Christ. Fr. von Pachelbel*, såsom *Commissarius Regis et Regiminis*, hvilken i denna Qualitet upvaktades genom Deputerade af Kongl. Academien, af Stadens Prästerkap samt Magistraten och Borgerskapet. Däruppå begåfvo sig desse Deputerade til stora eller *Nicolai* Kyrkan, samt, enligt den upvista Kongl. Maj:ts Fullmakt, valde Herr General-Superintendenten til Stads-Superintendent och Pastor vid förenämnda Kyrka, hvaruppå Magistratens Kallelse-Bref strax upfattes. Följande dagen skedde Gudstjensten i *Mariæ* och *Jacobi* Kyrkor tidigare än vanligt, på det alla Stadens Invånare skulle kunna bevista denna Högtidelighet. En stor mängd främmande hade desutom infunnit sig. Herr Regerings-Rådet beledsagades til Kyrkan i Procession af 2:ne Land-Råder samt Deputerade af Ridderskapet m. fl. Prädikan hölls af *Præpositus* i Staden *Grimm*, Hr *M. Phil. Jac. von Balthasar c)*, därtill af Kgl. Regeringen

c) Son af Gen. Superintendenten *D. Jac. Henr. von Balthasar*, som hade til Efterträdare Hr *ne Stenzler* och *Quistorp*, hvilken senare nu efterträdes af Hr *D. Schlegel*. Uti Ledigheterna både efter *D. Stenzler* och *D. Quistorp* utnämnde väl Hans Maj:st nuvar. Superintendenten

ringen förordnad, såfom den til en General-Superintendentens Installation annars berättigade Präpositus i Bergen, som i anledning af detta Företräde i gamla Häfder kallas *Præpositus Generalis et Instituens*, var af ålder och sjuklighet hindrad d). Före Prädikans slut lämpades Gudstjensten til Dagens Högtidelighet och, efter en til Församlingen hållen Förmaning, uplästes 1) Kgl. Maj:ts Nådiga Fullmägt, 2) Hans Durchlaughts och den Kgl. Regeringens Conftitutorial för Hr R. R. von Pachelbel, at förrätta den verldliga, och 3) Denfammans Commifforium för Hr Proften von Balthasar at verkställa den andeliga Introductionen. Vidare uplästes Rådets och Magistratens Kallelse-Bref til Stads-Superintendenturen och Pastoratet vid S. Nicolai. Änteligen flöts Prädikan med Tacksägelse til Gud, som genom sin Tjenare, vår Store Konung GUSTAF III, utfett en så berömd och skicklig Man til detta *böga och vigtiga Ambete*. Med denna Åretitel hafva ifrån urminnes Tider Pommerns framfarne Hertigar och deras Efterträdare, Sveriges Glorvördigste Konungar, altid utmärkt General-Superintendenturen uti de Skrifter och Handlingar, som angå Pommerska Kyrko-sakerna.

Nu följde sjelfva Introductionen. Under Psalmens *Komm beiliger Geist!* sjungande, framträdde Instituendus, omgifven af alla Proftarne ifrån Pommern och Rügen, inför det höga

ten i Lübeck, Hr Doct. J. A. *Schinmeier* til Gen. Superintendent i Greifswald, men hvilken undanbad sig bägge gängerna denna Kgl. Nåd.

d) Nuvar. Präpositus i Bergen, Stad på Rügen, är Hr M. Mich. *Nestius*.

ga Altaret och Præpositus Instituens inuti det samma e). Sedan nu Instituendus knäfallit framför Disken, sade Instituens:

Lieber Bruder im Herren! *Im Namen unsers Heilandes Jesu Christi und auf Befehl Sr Majestät des Königs von Schweden, nach der Lehre des heil. Pauli, vermöge der Kirchenordnung instituere ich Dich in das Amt eines General-Superintendenten u. s. v. und befehle Dir alle Seelen im Schwedischen Herzogthum Pommern und Fürstenthum Rügen, die unser Herr Jesus Christus mit seinem Blut erworben hat.*

Däruppå höll han utur Kyrko-Ordningen en Förmaning til Ämbetets nitiska utförande och fordrade hans Löfte därpå. Sedan Institutus med hög röst svarat *Ja*, trädde Probsten von Balthasar utur Altaret, och Archidiaconus vid denna Kyrka M. Diedr. Herm. *Biederstedt* intog hans ställe, samt consecrerade Sacramentet, hvaruppå General-Superintendenten anammade den Heliga Nattvarden i stället för Edens affäggande, hvilket här vid alla Ordinationer är brukeligt. Nu intog Probsten sit förra ställe, och läste *Fader vår* med Händers påläggning, därvid understödd af alla Probstarne, som utropade sluteligen: *Deus tibi benedicat, ut facias multum fructum!* Sift framkallades Stadens Trivial-Scholas Lärare, Kyrkans Provisorer och Betsjening m. m. och förmanades til Enighet, Hörsamhet och Tjenstagtighet emot deras Förman, o. s. l. v.

Då

e) Uti alla större Kyrkor i Tyskland äro tvänne Altaren, af hvilka det mindre nytjas alla Söndagar, men det större eller höga Altaret endast vid stora Högtider.

Då nu således den andeliga Institution var fullbordad, framträdde Regerings-Rådet Hr *von Pachelbel* uti Chorét vid sidan af Altaret, och höll til General-Superintendenten et Tal, under rättade honom om sina Pligter mot Konungen, Regeringen, Landet, Kyrkan m. m., förmanade honom at med stränghet blandad med fogelighet utföra sit höga och vigtiga Ämbete til den Högste Gudens ära och den Pommerska Församlingens nytta. Öfverlämnade honom sedan i Konungens, Förstens och Regeringens Namn den andeliga Öfvervärden, och slöt med vanliga Lyckönskningar. Hr *Genernl-Superintendenten* däremot prisade Försynens vägar och *GUSTAFS* höga Tänkessätt, som midt under Vapnens brak, då han ärefullt stridde för sit Rikes anseende och kämpade lyckligt mot en af de mäktigaste Välden uti Europa, valde honom til sin Underfåtare och anförtrodde honom dessa Församlingars vård. Han vände däruppå sit Tal til Regeringen, Länständerne, Magistraten, Borgerskapet, såsom och til Probstarne och Skol-Läzarne m. m. Ändtligen blef den nu vigde General-Superintendenten almänneligen lyckönskad och beledsagades af oftänämnde Deputerade af alla Stånd til sit nya Hus, hvilket honom af Herr Regerings-Rådet medelst et kort Tal öfverlämnades til ägo, nytta och bruk. Til Middagen blefvo alla vid denna Ceremonie tjerstgjörande budne, och på det prägtigaste unfnagnade. Likaså hela Academie-Staten, som följande dagen eller d. 8 bödos, då äfven de Studerande, enligt Cancellarens speciella Tilstånd, utmärkte sig med Musik och Faklor samt et af Hr Prof. Pipers älsste Son, Theol. Stud.

J. L.

J. L. Piper, författadt Skaldeqväde f), hvilket sistnämnde med vanlig Ceremonie öfverlämnades på et med Guld broderadt Sidentygs Hyende. Däruppå tågade Studenterna i 2 Corpser, alle bärande en Fakla, til Hr R. R. von Pachelbel och utropade et: *Vivat*. De blefvo sedermera undfägnade hos Hr General-Superintendenten, och så slutades dessa Högtideligheter.

Förl. Onsdag d. 10 intog Hr Gen. Superintendenten sit Säte i det *Kongl. Consistorium* såsom President, hvilken Rätt har större Jurisdiction än de Svenska Consistorierna, ty den dömer i alla Kyrkofaker, och alla Präster, Kyrkobetjehter med deras Hustrur och Barn höra därunder. Därifrån kan ej til Hof-Rätten, utan til det höga Wismarska Tribunalet, som dömer i Konungens Namn, vädjas, och hvaruti en Theologiz och två Juris Professorer äro Assessorer. Vidare har Herr General-Superintendenten såsom *Academiens Curator* intagit sit Säte jämte de 2:ne Land-Råderne uti Kgl. Acad. Administration. *Plebanus i Gützkow* är endast en urgammal Titel, hvars rätta orsak jag icke vet, och som nu endast består däruti, at Hr Gen. Superintendenten är Patronus för Kyrkan i denna nu så lilla Stad, förut så märkvärdiga Grefskap, samt här därifrån några Fördelar.

I morgon 24 Söndagen p. Trin. skal Inträdes-Prädikan hållas, förmodeligen för et ganska stort antal Åhörare. Vi hoppas få se henne tryckt,

f) Detta Lykønsknings-Qvæde var underkrifvet af 38 Studerande, ibland hvilka räknades följande Svenskar: E. W. *Kuylenstierna*, C. P. *Ekholtz* från Gothland, C. A. *Rudolphi* från Stockholm, och J. *Setterberg*, Westgöthe.

tryckt, äfven som Affskedsprädikan i Riga, hål-
len d. 4 Aug., kommit i våra händer.

Jag har varit nog vidlöftig i denna Be-
skrifning och nytjat med flit några Talefätt,
som vid dessa Cerimonier förekomma, och äro
därvid likasom väfenteliga. Har den äran m. m.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Academier.

STOCKHOLM.

Uti Kgl. *Vetenskaps-Academien* lämnade Gen-
Majoren och Commendeuren, Hr Joh. von *Her-*
manson, d. 13 Apr. Præsidium, efter et Tale
om *de en Ingenieur åliggande Förvaltningar*;
och valdes, til Præs for innevar. Års Andra
Quartal, Anatom. Professore, Hr And. Joh. *Hag-*
ström.

Befordringar.

Hans Maj:t har, under d. 6 Jul. förl. år, til-
lagt Majoren och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Hr
Carl Ad. *Möllerswärd*, Landshöfdinge namn,
heder och värdighet.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 30 Maji 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; Femte Stycket.

HANDLINGAR.

DONATION til *Domkyrko-Församlingens*, i *Linköping Fattig-Cassa*, bestående uti *Tvåhundrade R:dr specie*, af Hr *Professor Joh. Henr. Lidén*; dat. *Norrköping*, d. 28 Apr. 1791 *).

Til välförtjent Minne af min för några dagar sedan aflidna hjerteligen älskade och vördade Moder, Fru Doctorinnan *Hedvig Sophia Lidén*, född *Exing* **), har jag trodt mig böra, i Likställighet med Hennes under Lifstiden

*) Denna sin Gifvare få mycket hedrande Act är, til införande uti detta Archivum, af *Domkyrko-Rådet* i *Linköping*, medelst vidimerad Afskrift utur *Des Handlingar*, benäget meddelad. Utgifvaren anhåller om alla dylika, ädelmodiga och christeliga Författningar: til Förvarande uti denna vår Tids, vår Nations Minnes-Bok.

***) Denna i få många afseenden vördnadsvärda Fru var född den 21 Nov. 1712 och gift 1759 med *Profeten* och *Theol. Lectoren* i *Linköping*, Hr *D. Mart. Lidén*, som dog den 5 Nov. 1769, och var Fader, dock med sit förra Gifte, til vår få vittre och berömvärde Hr *Professor J. H. Lidén*. Om denna *Des Sal. Fru Styfmoders* Christeliga Sinne och Vapnel skal framdeles en Färdig Artikel här uti *Archivo* meddelas.

den välgörande Tänkesätt; med någon Gåfva
inngkommen Linköpings Fattig-Cassa.

Häldre än at onödigt lösa vid en snart
förbigående och lika snart glömd Begrafning,
där Öfverflöd hvarken hedrar den Döde eller
Arfvingarne, lærer det vara både förnuftigare
och christeligare, at använda en dylik Kostnad
til torftiga Med-människors Hjelp och Under-
flöd.

I denna öfvertygelse öfverfändas härhvar
Tvåhundrade Riksdaler specie til Domkyrko-
Församlingens Fattig-Cassa.

Min Vilja är, at denna Summa blifver et
främgent stående Capital, under Domkyrko-
Rådets Vård, Ansvar och Disposition; skolan-
des Interesstet däraf årligen på min Sal. Moders
Dödsdag, den 20 Aprilis, utdelas, stundom til
Torftiga Enkor af hvad Stånd de vara må,
som genom Olyckor, icke genom Lätja och slät
Hushållning, råkat i Fattigdom; stundom åter
användas til Fader- eller Moder-lösa Barns Up-
fostran, alt som Kyrko-Rådet, efter sig nu el-
ler framdeles företeende Omständigheter, pröf-
var nyttigast och med min Välmenta Affigt en-
ligast vara; såsom jag och därjämte önskar, at
detta mit Gåfvo-Bref må til Domkyrko-Rådets
Protocol föras och Utdrag däraf mig meddelas.

Dieterat från *Sjuksången i Norrköping*
den 28 Aprilis, eller på min Saliga Moders
Begravnings-Dag, 1791.

JOHAN HINRIC LIDÉN.

(L. S.)

Enligheten med Original Gåfvo-Brefvet bestyrkes
af

Nils Trozelius. N. G. Flygelholm.

BIOGRAPHIE.

CECILIA, Markgrefvinna af *Baden-Rodemachern*; död 1627.

Fortfättning *).

Likväl, osgtat desse Häfdeteknares tyfnad, har denna Händelse icke blifvit förgäten; ty, at förtiga de denna Sak rörande Handlingar, som finnas i Archiverne, eller vissa handskrifne Memoirer, som ägas af åtskillige enskylde Personer, skrifver Ubbo Emmius, en namnkunnig Historicus, vidlöftigt därom i sin Frisländska Historia 15). Det är fant, at denne Författare vrider Saken det bästa han kan til Grefvens Förman; men såsom hans Berättelse för öfrigt innehåller nog besynnerliga Omständigheter, torde det icke vara obehagligt, at här uti en Not införa hela Stycket därom, häft Emmii Arbete nu för tiden är nog sällsynt 16).

G 2

Äfven

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 3, sid. 74.

15) Ubb. *Emmii Rerum Frisicarum Historia*, Lugd. Bat. 1616 in fol. Ur denna Källa har Hr Celsius hämtat sina Uppgifter.

16) U. *Emmii*, Lib. LX, p. 957, 958: "Anno proximo MDLIX. - - Edfardus sponfus, cum Joanne fratre, Haijone Manninga aliisque ex ordine nobilium, & Friderico Westenio Cancellario; consiliorum moderatore præcipuo, in Sveciam iturus a portu Cnijpenfi ad diem xv Calend. Augusti soluta nave Hamburgum vela dedit. Inde itinere terrestri Lubecam delatus, assumptis comitibus Francisco Saxone Lawenburgensi Principe, & Joanne Hoijensi, Episcopo Osnabruggenfi, una cum his omnibus nave ibidem conscensa Calmariam Sueeciæ claustrum enavigavit, ubi ex condicto putabantur nuptiæ esse conficiendæ. Verum cum cognovisset illic, Regem mutata rursus sententia locum nuptiis destinasse, ubi & prius, Stoc-

Åfven i Metal har Minnet af denna Händelse

holmum, isthic porro contendit, appulitque ad diem VIII Calend. Sept. festâ lætitiâ exceptus absente Rege. Quo post multos demum dies eodem advecto, reformatis pactis dotalibus in commodum sponsæ, postremo nuptiæ confectæ ipsis Calend. Oct. festisque epulis, ac genio per aliquot dies indultum. Tum Westenius Cancellarius celeriter in Frisiam remissus: qui prid. Eid. Nov. Rastedam cœnobium agri Oldenburgici, ubi cum fratre Christophoro Edsardi matrem gubernatricem esse in itinere cognoverat, adveniens, & acta exposuit, & Edsardum cum nova nupta & fratre Joanne reditum parare in patriam nuntiavit. Id gaudio mentem matris implevit. Sed gaudium hoc in insignem dolorem non multo post vertit. A discessu Westeni e Suecia cum ad iter se accingerent Princeps Lawenburgius & Episcopus Osnabrugensis, ac abituriret quoque cum suis Edsardus, intercessit Rex focer, generumque ante exitum hœmis discedere non permisit; in cujus gratiam, cum ab ipso peteretur, frater quoque ibidem tantisper hæsit infelicissimo fato suo, juvenis excellentissimi ingenii, & animi corporisque dotibus præstantissimi. Erat Regi filia adhuc innupta Cæcilia formæ plane eximix, cui in oculis, vultu, sermone, moribus Venerem ipsam veneres omnes affudisse diceres. Cum hac, uti fieri solet, Joannes, cum in aula Regis patris pariter agerent, familiaris sæpe confabulari, ridere, jocari, sed intra pudoris & modestiæ modum. Deinde in arce Wattenia cum essent, verborum ludo læcessitus forte ab ea calore juvenili & improvido proventus, quod in ista ætate proclive erat (nam tum vigesimum primum vitæ annum vix dum impleverat), fera sed illuni vespera dispositis jam excubiis ludi ac loci causa in conclave gynæcei, in quo puella ipsa regia cum matronis virginibusque nobilibus degebat, scalis sublatus per sublimem fenestram sub oculis vigilum concendere. Hoc vero delator parasitus concipicatus pessimo animo ad Ericum primogenitum Regis ex priore matrimonio natum, cui regium nomen parens jam tum tribuerat, accurrens, ac si piaculum

delse blifvit fortplantad til Efterverldens Kän-

G 3

ne-

committeretur, nunciare & pro more calumnie amplificare, animumque Erici ira incendere. Is uti erat præcipiti iracundiâ, quæ pessum eum tandem dedit, istuc commotus accurrere, vix manus continere, Joannem e vestigio in carcerem condere. Quâ famâ vulgatâ, parens Rex ob honorem domus sollicitus, & temeritate filii quasi in necessitatem aliquam conjectus, ne connivere ad dedecus domus videretur, filii factum palam probare, Joannem in vinculis retinere, indignationem summam præ se ferre, capitis judicium comminari, id ad eluendam famæ temere excitatæ maculam pertinere ratus: Edsardus vero cum conjugè intercedere, & frustra animum Regis ab ira revocare, & cum nihil proficeret, fratris custodiæ se jungere, atque eo ipso animum Regis offendere, adeoque causam dare, ut per noctem Joannes in interiora regni abstraheretur. Hæc matri nuntiata, quæ unice filium hunc amabat, in summum mœrorem eam dederunt. Nec vero ante huic cruci finis fuit, quam Principum Germaniæ illustrium, Electoris Brandenburgici, in cujus aula Joannes per aliquot annos cum laude vixerat, ejusdemque alii Administratoris Dioeceseos Magdeburgicæ, Primatis Germaniæ, Ducis Clivensis, apud quem Edsardus educatus fuerat, Luneburgicorum & aliorum, quos tristis mater commoverat, per legatos & litteras intercessio intervenisset. Tum captivus custodiâ liberatus, die x Cal. Oct. anno MDLX; sed ante jurejurando testatus de innocentia sua simul & filiæ Regis, pollicitusque sancte, calum hunc suum se numquam vindicaturum. Mox omni morâ ruptâ quam potuit celerrime e Svecia in patriam se recepit invisam terram fugiens, ac post medium demum Decembrem Auricam ad matrem pervenit, eamque conspectu & amplexu sui tantopere commovit, ut præ gaudio prorumpentibus lacrymis largis sinum ipsa suum perfuderit. — A Cæcilie autem nuptiis, de quibus jactati sermones ab intercessorum Principum legatis fuerant, cum in Sveciâ adhuc esset, quanquam amor mutus animos eorum ante tetigisset, nec alienus ab iis Rex parens, et

nedom. Jag menar härmed en Skådepenning 17), som jag vil beskrifva, och hvilken är nog besynnerlig, at förtjena Upmärksamhet.

Man

domus reliqua videretur, ab hoc tempore, ut fama fuit, abhorruit. Certe silentio imposterum ab eo res transmissa, eique causæ aliæ ab aliis vulgo adscriptæ. Cæcilia postea Marchioni Badensi denupta. Quocum visendi gratia cum in Frisiam ad sororem venisset, iussus fuit ipse fugere, quantum honeste licuit, ac averfari congressum & colloquia cum ea, & tamen hospitalitatis officio non defuisse. Nam refricabat ei præsentia sua casus acerbissimi memoriam & prope exprobrare ignominiam videbatur: Adeo vero animus Joannis a lusu aut affectu hujusmodi factus est alienus; ut nec matrimonium postea ullum quæfiverit, & concubinatum quoque omnem cane pejus & angue odisse ad extremum vitæ diem non delierit".

Denna ööfvervinneliga Afsky, som Grefven fattat för Könet i almånhet, männe den icke var en naturlig följd af Operationen; som Eric skal hafva låtit honom undergå i Wadstena (se Not. 12)? Utan at kunna säga något visst därom, vil jag blott anmärka; at den berömde Imhof måste haft andra Memoirer om denna Händelse, än de som Emmius nytjat: ty således yttrar han sig därom, *Notit. Procer. Imp. L. V, C. VII, p. 440, Tübingska Uplagan, 1732, in fol.* "Johannes — post acerbissimum in Sueciâ cum regia prole casum, quem Emmius, sed NB. *verarum ejus circumstantiarum non satis gnarus*, recensuit, a re uxoria abhorruit". Hvartil han fogar detta vackra beröm: "Princeps cæteroquin excellentissimi ingenii, & præclaris animi corporisque dotibus, tum summa humanitate præditus; apud quem, Thuano teste, plerique e Gallia, qui ob religionis causam solum vertere coacti fuerant, tutum receptaculum habuerunt. Pærfunctus est vitæ munere A. 1591, d. 29 Sept."

17) Den finnes uti Kongl. Mynt-Cabinetet i Stockholm: det är en Guldsmeds Arbete, och detta ganska medelmättigt.

Man ser där å ena sidan Prinsessans Brösbild, väl klädd på hufvudet och efter den då vid Hofvet herrskande Smaken, med denna Omskrift: CECILIA PRINCEPS SVECIE. På framsidan finner man et naket Fruntimer, som tyckes uppliga utur Vatnet, sedan hon däruti badat sig. Medjan af Kroppen är skyld med et Lintyg, hvares ände hon håller i handen. Man har icke funnit för godt, at däröfver sätta någon Inscription. Hrne Celsius och Dalin tvifla icke därpå, at Eric ju låtit förfärdiga denna Skådepenning, för at godtgjöra den Oförrätt, som han mycket oförligtigt tilfogat sin Systers goda namn och rygte; och fannerligen kunde denne Prins icke bättre bestyrka Cecilias Oskuld, än då han förliknade henne vid Susanna. Dock kan det ock vara möjligt, at denne Skådepenning Isarare innebär en Satyre än et Beröm; och i det fallet skulle man kunna säga, utan at afvika från Bibeln, at Uppfinnaren härmed syftat på Bathseba, hvilken David såg ifrån Taket af sit Kongl. Slott, ungefär uti samma nyss beskrifne Stälning, och som han fann ganska skön at påse, så at han lät hämta henne och *sof när henne*. 2 Sam. II: 2-4. Läsaren må välja emellan dessa två Förklaringar hvilken honom bäst behagar: jag vil blott tillägga, at den sista til någon del stödjer sig på Erics satyriska Snille.

Men denne Skådepenning är icke den ende, som vi hafve efter Cecilia. Myntsamlare uppvisa en annan icke mindre märkvärdig 18),

G 4

på

18) Den finnes likaledes i Kongl. Mynt-Cabinetet.

på hvilken denna Prinsessas Bröfbild är fogad til en af Grefve *Tencin*, eller *Tenczyn*. Denne IOANNES COMES A TENCIN (så lydde Omkriften) var en Adelsman af et ibland de äldsta och ryktbaraste Polska Husen 19), Woiwod i Lublin och Sigismundi Augusti Sändebud hos Eric XIV. Grefven skickades til Sverige 1561, och återkom kort efter Konungens Återkomst ifrån Upsala, där han låtit kröna sig. Hans Värk var, at förmä Eric til at läna Sigismund, en anseelig Summa Penningar, och at förbinda sig med honom emot Czafen i Ryssland, Iwan II Wasiljewitz, som nyligen hade gjort et Infall i Lifland, det han förhärjade med eld och svärd. För at göra detta Förslag desto behagligare, lät Ambassadeuren förstå, at Konungen, des Herre, var ej obenägen at samtycka til den Förmäling, som åsyftades emellan Prins Johan af Sverige och Catharina, Sigismunds Syster. Därjämte betjente han sig af tilfället, at förelä et annat Giftermål emellan sig och Prinsessan Cecilia, hvilken han ordentligen begärde til äkta. Et tylikt Förslag hade kunnat falla besynnerligt, om man icke kände Polske Adels, åtminstone vilse Magnäters, Högmöds och Stolthet. För öfrigt kan man icke tvifla därom, at ju Grefven af Tenczyn ansåg sig för åtminstone lika så förnäm Herre, som en Grefve af Hoya eller en Grefve af Ost-Frisland, af hvilka den förre blifvit förmäld med Gustafs Syster och den senare med des Doter, hvilken Konung sjelf, såsom blott enskyld Person, hade icke länge

19) Detta förnäma Hus är icke mera til: det utlocknade med Grefve Stanislaus Tenczyn, död 1634. Se *Piajecius*, p. 477.

sedan uppligt på Svenska Thronen. Ehuru därmed vara mä, komma alle våre Häfdeteknare därom öfuerens, at Legatens Underhandling icke lyckades, och at han intet utverkade, hvarken för sin Herre eller för sig sjelf 20). Det är nu svårt at säga, om han förfädd äntaga Prinsessans Hjerta för sig, och om hon kunnat förmå sig til at äkta honom; icke heller har man sig mera bekant, i anseende til nysbemälda Skädepenning, om den blifvit förfärdigad med Prinsessans bifall, eller om den är et eget Galanterie-påfund af Grefven, för at åtminstone in Effigie förenas med den, som han annars icke kunde få äga. Hvad som föranleder mig til at tro, det Cecilia gifvit honom något hopp, är det, at han tu år därefter återkom til Sverige, i alligt at fullborda sampta värf. För at där visa sig med så mycket större glans, hade han låtit Sigismund å nyo befullmäktiga sig såsom des Legat. Men til olycka blef han, under Resan öfver Hafvet, tagen af en Dansk Kapare och upbragt til Köpenhamn, där han någon tid hölls fånglig, och äntligen, efter flera Konungens des Herres yrkade påståenden, lösgifven; men i detsamma sjuk blefven, dog han ock där 21).

(Fortsättning e. a. g.)

G 5

BREF

- 20) *Girs*, Kon. Gust. I och Eric XIV Krönikor, Del 2, sid. 12. *Teigel*, Eric XIV, Historia, sid. 37. *Dalms*, Svez Rikes Historia, Band. 3, Del. 1, sid. 535.
- 21) Man finner detta berättadt i en Samling af Bref efter Konung Sigismund i Polen, utgifven i Leipzig af J. B. *Menckenius* 1703 i 8. *Resenius*, i Kon. Fredric II:s af Danmark Hist. sid. 99, berättar om Grefvens Död; men orätt, at han blef tagen under Återresan ifrån Sverige til Polen.

BREFVÄXLING

Emellan Kgl. Bibliothecarien *Carl Christof. GJÖRWELL*, och *Hans Resp. Herrar* CORRESPONDENTER.

5. *Til* Hr Hof-Rådet *Carl Gust. Warmbolsz* dat. *Stockholm*, d. 14 Sept. 1756 *)

Innehåll.

1) Gladaste Vördnads-betygelse öfver den öppnade Brevväxlingen. 2) Åtskilligt rörande General. Frih. Cronströms Lefverne. 3) Tillökningar åstundas. 4) Fören. Generals Granskning af de Voltaires Historia om K. Carl XII. 5) Min bristfälliga Fransyska. 6) Höfligheter.

Monsieur.

J'ai reçu avec un plaisir inexprimable la très obligeante Lettre, dont Vous avez eu la bonté de m'honorer il y a quelques jours. Le petit présent de la Vie de Mr de *Cronström* étoit dû à votre mérite & au rang, que Vous tenez, Monsieur, à plus d'un titre parmi les Historiens Svédois d'aujourd'hui; et je me félicite infiniment du bonheur d'avoir eu par ce moyen l'occasion d'obtenir vos bonnes grâces & d'entrer dans une liaison à tous égards si honorable & si avantageuse pour moi. La bonté singulière, avec laquelle Vous avez daigné, Monsieur, recevoir & lire la Vie de ce grand Général, quoique composée par un aussi petit écrivain, que moi, m'a touché sensiblement.

Je suis incapable, Monsieur, de Vous exprimer, combien j'ai été fâché de n'avoir pas
su

*) Detta är Svar på det uti St. 4, sid. 85, införda Brevet.

su la liaison, qui a eu lieu autrefois entre Vous & feu Mr de Cronström. Je ne puis assez m'étonner, que Messieurs de *Vult von Steyern & d'Ehrenborg*, qui m'ont communiqué les Mémoires & les Anecdotes de Mr de Cronström, ne m'aient pas dit un seul mot de cette liaison *); car je Vous proteste, Monsieur, que si j'avois su une chose d'une telle conséquence pour la perfection de mon livre, je n'aurois pas manqué, quoique inconnu, de m'adresser à Vous & de Vous supplier, en même tems, Monsieur, de m'accorder plusieurs Eclaircissements, que les personnes ci-dessus nommées n'étoient pas à même de me fournir. Le Caractere de Mr de Cronström, que Vous avez eu la peine de tracer dans votre obligeante Lettre, m'a plû extrêmement, et je sens à cette heure bien vivement la perte, que j'ai faite, en ne pouvant pas profiter de Vos lumières dans la composition de la vie du feu General. Je ne fais, Monsieur, si j'ose vous faire une proposition, et vous prier très-humblement de faire, quand vous en aures le loisir, des Remarques & des Suppléments à la Vie de notre General, dont je pourrai avec votre obligeante permission faire un Article des plus intéressants dans ma *Bibliothèque-Suédoise*. Il me semble qu'alors les Reflexions de Mr de Cronström sur *l'Histoire de Charles XII* pourroient aussi y entrer comme une piece digne de l'Auteur &

comme

*) Om de bågge här fören. Herrar och de mig lämna-
de Memoirerne til Generalens Bar. Cronströms Lef-
verne bebagade Läsaren rådföra mit *Edretal* til sam-
ma Lefvernesbeskrifning.

comme une partie bien intéressante de l'Histoire Suédoise de notre Siècle *).

Pour mon François, je conviens très-volontiers, qu'il n'est pas dans tous les endroits aussi correct, qu'il devoit l'être & c'est ce que vous voyés également, Monsieur, par cette Lettre. Je vous en demande pardon; mais il faut aussi que je dise, que le François dans l'exemplaire imprimé est justement tel, qu'il a été dans le Manuscrit de feu Mr de Cronström, hors quelques petites fautes de l'Imprimeur.

En finissant cette Lettre, je ne trouve pas des expressions proportionnées à la reconnoissance, dont mon cœur est rempli pour votre Personne & pour la bonté tout-à-fait extraordinaire, avec laquelle vous regardés mes Essais littéraires. Mon obligation en est infinie; et je Vous conjure, Monsieur, d'être persuadé du respect inviolable, avec lequel j'ai l'honneur d'être

Monsieur

votre très-humble et très
obeissant serviteur

GJÖRWELL.

4. *Ifrån* Hr D. Jac. SERENIUS, Biskop i Strengnäs; dat. *Nyköping*, d. 29 Dec. 1757.

Innehåll.

1) Present af min Svenske Mercurius. 2) Recension af Hr Biskopens Engelska Lexicon. 3) Et kort men

*) Hvar denne Skrift federmere infördes, förtälles detta Archivum, St. 4, sid. 88, anm. d.

men kraftigt Caracteres-drag af Tiden. 4) Svensk Öfversättning af Företalet til nyf. Lexicon. 5) Verkets Befordran til Affättning.

Adel och Högaktad Herr Secreterare.

Jag beder mycket om enskyllan af mit drögs-mål med besvarande af Hr Secreterarens angenäma Bref af d. 9 hujus. Tackar mycket för den mig gifne Prænumerations-Sedel på Hr Secreterarens vackra Arbete, som är både *utile & dulce*, gör Publiquen stort nöje och Hr Secreteraren sjelf mycken heder.

Den nätta Recension af mit ringa Ar-bete *) är så mycket hederfammare för mig, som den är ärbär och kommer ifrån en sådan Man, som sjelf förvärfvat sig Publiquens goda Omdöme af en rätt Urskilnings-gofva, och öpartiska Skilnad emellan Substantier och Apparitioner i den

*) Visserl. uti intet affeende ringa; ty Hr Biskopen menar sin: *English and Swedish Dictionary* - - the second Edition; tryckt i Harg och Stenbro vid Nyköping 1757, 4. Detta är et ypperligt Verk, och hvaruti Lexicographen bevilade sig tillika vara Etymolog och Författare. Det recenserades uti *Sv. Mercurius*, för Okt. 1757, f. 529 följ. Til Uplysning af den ovanliga Trycknings-orten får man anmärka, at *Stenbro* var Biskopens Prästegård uti Alhelgona Sokn, des Land-Förfamling til Nyköpings Östra-Kyrka, hvar han då var Prost, innan han blef Biskop i Strengnäs, hvar han dog 1776. Hr Biskop *Serenius* var en grundlär Man, stor Ordningsman i sit Stift. Straxt vid Stenbro hade åter nu äfven afl. Directeuren *Pet. Momma*, Kgl. Boktryckare i Stockholm, på sin Gård *Harg* uprättadt et Tryckeri förskildt til denna Ord-boks Aftryckande, på det hvart Ark måtte kunna så mycket bättre granskas af Författaren sjelf. Ifrån Typographiska sidan betraktat är detta Verk också et af de hos oss *bäst trykts*.

den Empiriska och Enthusiastiska Tid vi lefve. Om Posteriteten får mer vett än vi, så lär den tacka därför, om vi icke vetat.

Jag emottager med tacknämlighet Hr Secreterarens Öfversättning af Företalet *), och skall vara mig et stort nöje at däruti göra de Tillskott, som kunna ännu gifva mera ljus, och blifva Läsaren behagelige.

Imedertid utbeder mig den godhet, at Hr Secreteraren täktes nytja alla tilfällen at recom-mendera Verket til Affätning hos sine Venner och Bekante, at jag åtminstone må komma helbregda derifrån. Skal erkenna det för en färdedeles Venskap och med högaktning stedse framhärda

Ådel och Högaktad Herr Secreterarens

hörfamste tjenare

J. SERENIUS.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Rikets Adel.

Adeliga Ätten Holmcreutz, introducerad på Riddarhuset under N:o 2104, utgick på Svärdsfidan, med Hr Olof *Holmcreutz*, Hof- och Öfver-Jägmästare uti Upland, som dog d. 7 Apr. ogift i *Stockholm*. Han var född d. 12 Nov.

1737.

*) Denna Öfversättning läses uti *Sv. Mercurius*, främst uti April 1758.

1737. Ätten adlades d. 10 Okt. 1756, uti Fadrens Person, som var Hr Lars Holmcreutz, kallad förut *Holmer*, då Stottsfogde i Stockholm, befordrad 1759. til Under-Ståthållare i nylsn. Hufvudstad, död därstädes d. 11 Jan. 1770. Förens des Son vann Introductionen 1777. Han begrofs i Storkyrkan d. 11 Apr., då Vapnet, efter förut hållet Tal, fönderflogs af Kongl. Secreteraren Hr. Carl G. *Bungencrona*, Riddarschufets Secreterars. Ätten härstammade ifrån Halland, varandes Fadren född d. 8 Jul. 1698 i Halmstad af Olof Svensson Holmer, Lands-Secreterare i Halland.

Topographie.

A B O.

Folk-Numern uti denna Finlands Hufvudstad stiger, för År 1791, enligt Mantals-Längderne, til 8048 Personer, ibland hvilka 5933 erlägga Skatt til Kongl. Maj:t och Kronan.

Sällskaper.

STOCKHOLM.

Uti Kgl. *Patriotiska Sällskapet* valdes den 30 Apr. Öfversten och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Hr Frih. Alb. von *Lantingshausen* til Präses för Andra Tertialet af innevar. År.

Döds-

Dådsfall.

Hr Grefve Joh. Sparre, General-Lieutenant och Commend. af Kgl. Sv. Orden med St. Korset, dog d. 31 Marsii på *Tosterup*, Skråsgård i Skåne, och uti des 77 år. Denne Hætro var ostridigt en af våre störste Militairer, och hvilken utmärkt sig både uti den in- och utländska Krigstjensten.

Hr Friherre Pehr Abr. Örnköld, Landshöfdinge i Södermanland och Commendeur af Kgl. Nord-St. Orden, dog i *Nyköping* d. 16 Aprilis, och uti des 71 år. Han var en ypperlig, för Konung och Rike nitfall Ambetsman, hade varit Landshöfdinge i Wester-Norrland, innan han år 1769 flyttades til Södermanlands Län. Bergverks-äfsendet och Land-hushållningen kände han af grund, hade rest flere år utrikes, och utgifvit någre Skrifter. Hans Riddare-Väfspråk var: *Virtute nit.* Atten uprinner ifrån et hederligt Prästehus på Öland, och Hr Landshöfdingens Fader, Öfverste-Lieutenanten Joh. Örnköld, född Löth, blef adlad 1719.

Befordringar.

Hr Abrah. Wallenquist, Krigs-Fiscal, erhöil d. 5 Maji Lagmans Fullmagt.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 6 Junii 1791.

SVENSKA
A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Sjette Stycket.*

BREFVÄXLING

Emellan Kgl. Bibliothecarien *Carl Christof. GJÖRWELL*, och *Hans Resp. Herran* CORRESPONDENTER.

B. *Ifrån* Herr *AGROPHILUS*; dat. *Roslagen*;
d. 4 Jun. 1791.

Tankäll.

1) Stora Complimenter. 2) Åfrändan om Bolag
uti detta Brevväxlings-Contoir.

Min Gunstige Herr Bibliothecarie

Betackas högeligen för Des så stora Vänvilja mot det Svenska Almäna; i thy Min Herre, sina höga år oagtat, ändå ej tröttnas vid sine Läfare, hvilka nu uti minst Tretio-sex år fåt begagna sig af Min Herres mångom så behageliga Penna. Dock, ty värt! har M. H. nu sluteligen manifesterat det, och som mig tyckes, nog allvarsamt tagna Beslutet, at icke hädanefter uppbygga ofs med mer än et enda Arbete af Des egen värda Hand; hvadan ock M. H. behagar kalla detta för *sin sista* Arbete, under det ofs allom dock så mycket kära Namnet af: *Svenska Archivum*. Vi be då däremot blott om et enda tillbaka; eller at M. H. öp-

H

nar

nar detta sit Archivum så ofta, som des År och Måna tillåta: ty säkerligen har M. H. många härliga Saker ännu ofrykta.

Men af alt gläder mig ingen ting så mycket, som at vi uti detta Archivum få jämväl läsa Min Herres *egen Brevväxling*; och för at döma af Början uti det mig i går tilfända Fjerde Stycket, blir denna Correspondance både *nyttig* och *angående*. Men: tors jag väl anhålla om följande? Dock jag vågar; och se här!

Jag är också en skäligen gammal Man, har studerat, rest, tjent Konungen länge och väl - - - läser och skrifer gerna, har dragit mig utur Verlden, och lefver nu på en vacker Landgård här i Roslagen. Så länge jag bodde i Stockholm, läste jag alt utbr första Handen; men sedan jag flyttade hit ut, har jag måst ~~spåra~~ *spåra* om min mångårige, och uti *Staden* kvarblifne, *Förtroendes-Vän* det Vedetmålet af vår inbördes Förbindelse, at han så ofta, som Affärrerne medgifva, hälsar på mig, och deremellan besöker mig med sina Bref, hvilka, lika som Samtalen, angå Historien, särdeles den Svenska, hvilken vi bägge par une grande Préférence altid ällkat, nya och gamla Händelser, Literaturens Oden, med hvad mera en Landtbo gerna må veta af sin Stadsbo. Redeligen upfyller också denne min Vän denna min Begäran; och såsom jag finner *bans* Bref merändels så beskaffade, at de äfven väl kunde läsas af andre, och Herr Bibliothecarien nu låter oss läsa *sina* Bref, så är min tjeñstvänliga Anhållan hos Min Herre, at *denna vår* Brevväxling äfven finge et rum uti Min Herres *egen*. Mina Bref äro på långt när icke så intressante,

te, som min Correspondents; hvadan ock de mera fällan kunna infändas. Under afvaktan af Herr Bibliothecariens Gunstbenägna Svar, bilägger jag, såsom et Prof, min Väns fifta Bref, och förblifver uprigtigt

Des

trofaste både Tjenare och Läsare

Roslagen, på Optati Dag, AGROPHILUS.
eller d. 4 Junii, år 1791.

6. Til Herr AGROPHILUS; dat. *Captensud-*
den, d. 6 Jun. 1791.

Innehåll.

1) Bolagsmannen omfattas. 2) Konungen väl-
signas.

Min Världaste Herr Agrophile.

Lycka öfver al Lycka! må jag väl utropa; ty då jag knappast ~~hannit öpnat~~ mit *Brefväxlings-*
Contoir, vinner jag en Bolagsman: *just uti min egen Styl.* VAR FÖRDENSKULL VÄLKOMMEN! men under det, uttryckeliga Vilkor, at M. H. lika benäget fortfar med både sina egna och sin Väns Brefs infändande til Underteknads Archiv. Gerna måga andre läsa det, som jag sjelf gerna läser, och af denna grund skal Min Herres *Brefväxling* icke allenast ovägerligen up-
tagas, utan ock tackfamligen utgifvas uti den-
na *min egen.*

Men jag har ännu en hjertesig Tackfägel-
se at hembära Eder, Min Herr Agrophile. Jag ser af det infände och så kallade Prof-Brefven,
at Bägge Herrarne äro KONUNGEN af *Själ*
H 2 och

och Hjerta tilgifne. Hvilken Glädje är icke detta för mig! äfven som ofelbart hvilken Lycksalighet för Eder sjelfve! Det är i dag GUSTAFS Dag; men vår Gustaf är icke mera hemma uti sit Rike. Han har för des Bästa - - ty det har skedt för Des egen Hälsa - - nyl. anträdt en Utländsk Refa, samt densamma sjöfedes; och ännu hafve vi icke någon Tidning om Hans Maj:ts lyckliga Ankomst på Tyfck Botn. Så mycket ifrigare upftiga utur alle Redelige Underfätares Hjertan på Denne Dag de trognaste, de ömaste Förböner til Gud för Konungens både Lif och Hälsa. Mätte dessa Böner höras! så blifver *Svea fält*. Länge lefve fördenskull GUSTAF III! Til Des nyfs til rygga lagde Tjuge Regerings-år foge sig *ännu nya Tjuge!* GUD VÄLSIGNE KONUNGEN!!!

Med dessa Tänkesätt, af de motfvarande Känslorna lifvad; Ikal jag altid finnas

Min Herres

Gynnerligen tilgifne

ARCHIVARIUS.

2. *Ifrån Herr URBICOLA til Herr AGROPHILUS; dat. Stockholm, d. 28 Maji 1791.*

Innehåll.

- 1) Första Dagens i Maj Firande. 2) Kongl. Huset och Sveafka Folkets gemensamma både Môte och Glädje. 3) De nye Seraphimer-Riddarnes Valspråk. 4) Konungens i London och Gotha graverade Portraiter. 5) Konungen med sä Drag skildrad af en Engelsman. 6) Te Deum! och Te Populum! intona-

nera-

nerade på en gång uti en Fransysk Domkyrka. 7) Påfven upbrännes i Paris. 8) Denna förkräckeliga Händelse förutlagd af Sal. Hr de Voltaire. 9) Ringa Prästmän uphöjas nu förtiden i Frankrike. 10) Rättegång emellan Biskopen och Riks-Staden Lübeck. 11) Riks-Kammar-Rättens i Wetzlar magra Löner. 12) Banco-Revifors Val i Lund. 13) De nyaste Alliancerne sammantrykte i Göttingen. 14) En lärð och rik Lif-Medicus aflidet i Köpenhamn.

Förlåt, Bäste Vän, at jag alt til Månadens slut uppsjutit berätta, huruledes den *Förste Dagen* uti denne glade Maj tilbragtes på Djurgården, den då altid förnämste Mötes-platsen för Hofvudstadens Invånare, dels för Ställets både Rymlighet och Behaglighet, dels för at där få se de Konglige Personerne, hvilka merändels hvart år *den 1 Maji* hälla på denne vackre Park. Hvilket Möte således! Naturen, den kommande Våren, som leende bjuder oss Årets första Gröda, det ännu späda Gräset viradt til en Krans med den isflätade *Blaa Sippa* och *Gula Hästhofven* *) å ena sidan - - et vördadt och älskadt Konunga-Hus samt et tackfamt och gladt Folk å den andra. — Ack ja! alt detta inträffade på denne Dag i rågadt mått. Först var det en Söndag, så at hela den arbetande Classen af våre Stockholms-boer ägde full ledighet at förlusta sig, och sedan var sjelfve Dagen klar och varm. Således strömade Folk ut til Djurgården; dit ankom om Eftermiddagen

H 3

gen

*) *Anemone Hepatica* och *Tusflaga Farfara*. Denna senare Blomma är af alla den första, som på Svensk Mark gläder ögat. Den framkommer vid Islofsningen; då Grodan smacker i träsket, Trasten sjunger i skogen, Orren spelar i ljungheden och Sådesirlan låter höra sit Qvåde: alt för at bebåda *Floras Ankomst*.

gen *Konungen* med *Kron-Prinsen* bredvid sin sida uti Vagn, beledsagad af full lysande Hof-Stat, samt escorterad af både Lif-Drabanter och Lätte Dragoner; *Drottningen* uti stor Statsvagn, omgifven med sin Hof och sin Suite; Hertig *Carl* ridandes med sine nye Lif-Drabanter, hvilken vackre Corps jag nu för förste gången såg; Hertig *Fredric* åkandes, äfven som *Hertiginnan* och *Prinsessan*, alla förskildt och med sina Suiter, de senare uti öfne Vagnar. Alt detta var stort och lysande, men hvad hade det betydty, om icke allas Hjertan varit dessa Konglige Personer til mötes? - Gudi lof! det voro de. Glädjen, som lyst utur allas ögon hos de å alla sidor sig ställande Folkkararne, var obeskrifvelig; således vänta ej af mig denna förtjusande Målning, skåda denna Tafla sjelf uti din lyckliga Inbilning, och njut den med dit varma Hjerta för Konung och Konunga-Hus. Hvad jag för min ringa del kan tilfoga är det, at aldrig ser jag någon af de Kongl. Personer, utan at mit Hjerta innerligen röres til *Glädje* och *Välsignelse*. Utomdes voro den Dagen Herrskaper, Ministrer, Stånds-personer och Borgersmän af alla slag uti ovanlig myckenhet församlade på Djurgården; och vet jag mig knapt hafva set en mera brillant Syn här i Staden, än när Öfverheren återreste til Slottet: ty det var just at anse såsom et det prägtigaste Intåg, hvilket nästan tog ingen ände, Vagn vid Vagn, det ena Equipaget mera lysande, lätt eller vackert än det andra: detta Tåg räckte ifrån kl. 6 til sent in på aftonen, hvilket jag sedan utur et Fönster i et väl beläget Hus hade den förnyade Glädjen at åskåda. Konungens
Nä-

Nådiga Hälsning på alla sidor, Kron-Prinsens oss så mycket lofvande Blick, Drötningsens milda Ögonkast, Stor-Amiralens modiga Utseende, -- Minnet af Högländ och Svenskfund i förbindelse med hela denna Syn, at nu åter se de hägge Nordens Hjärtar, midt uti Fredens Sköte, likfom inom Glädjens och Tackfamhetens Armar slutne -- Herre Gud! huru *ått sådant lycksaligar et Svenskt Hjerta!*

Hvilke om Konungen och Riket så högt förtjente Herrar siste store Ordens-dagen dubbades til Riddare af vår förnämste Orden har Du redan set af det genast öfverfände 2:dra Stycket af Svenska Archivum; men sedan har jag råkat en Herre utur Cancelliet, som underrättade mig om de nye Seraphimer-Riddarnes Valspråk, hvilka också skola visserligen fågna Dig at få höra, Du som delar med mig lika stor och uprigtig Vörndnad för desse Herrar. Stridshjelten och Fredsstiftaren, Herr Öfverste-Kammarjunkaren Baron *Armfelt* hade tagit til Riddare-Devise de Orden: *Trogen och Ståndagtig*. Herr Generalen *von Pluten* hade desse: *Tout au Devoir*; et Valspråk, hvilket han vid alla Tilfällen, så väl under Pommerska, som sista Finska Kriget, til punkt och pricka har upfyllt. Hans Excellence, Herr Riks-Rådet, Grefve *Oxenstierna*, denne Vitterhetens så lyckelige både Älskling och Odlare, hade teknat sit Tänkessätt med de sköna Orden: *Avito in Patriam Amore*; och sluteligen kunde Herr Presidenten Grefve *Munck* icke lyckligare, icke fanningsfullare tilkänna gifva sin Caractere, än med de Orden: *Regi fidus, Resti tenax*.

Våre Portrait-Samlare kunna nu öka sina Skåp eller Portefeuller med et nytt *öfver Konungen*, graveradt förl. år i London af Hr *Prattent*, och fogat til Aug. 1790 af Engelske Journalen: *European Magazine*, sid. 145, hvarest förekommer en kort Historisk Berättelse om Hans Maj:ts Person och Regering. Bägge känne vi, och vele icke här hålla någon Räfst med där förekommande Historiska Oriktigheter; men med nöje lærer Du läsa Ingressen til detta korta Utkast, som har til Öfverskrift: *GUSTAVUS the Third, King of Sweden*; och hvilken lyder uti Öfversättning således: "Denne Monarchs Bedrifter, såsom de nu ådraga sig vår Tids hela Upmärksamhet, lofva de icke mindre den framtida Häfdeteknaren och Biographen et helt ovanligt lysande Framtråde på Verldens Skådeplats. Af det, som man redan har sedt, kunne vi sluta, at *Svenske Monarchen* äger, i likställighet med et *Shakespeare's* Yttrande: *Hofmannens Öga, Soldatens Tapperhet*, och den *Lärdes* Vältalighet. Lika stor uti sit Cabinet som uti Fält, tvingar han Statsmannen at prisa honom för Des visa Mätt; och tillika gör han Almänheten både hänryckt och bestört vid ålkådandet af det Snille, den Skyndsamhet och den Styrka, hvarmed *Han dem verkställer*". — Men för at nu komma til Portraitet tillbaka, så är det et af de vanliga Hast- eller Marknads-Arbeten uti denne väg, men värrst at det så föga liknar, ehuru vår Konungs Portrait har det gemensamt med dem öfver Kon. Gustaf Adolf, at man ändå merändels känner igen den förestälde Personen. Konungen synes här uti *Svenska Drägten* och en Medail-

daillon; Underskriften är: GUSTAVUS III, *King of Sweden*. — Men föga kan något vara mindre lyckligt - - ehuru ockfå ganska välment - - träffadt; än en annan hithörande Gravure, och som finnes uti innevarande *Års Almanach de Gotba*. Denne Calender har en gammal och väl bestäfad Credit ibland alla Tysklands Gränsläts-Almanachor, lyser af Coëffurer, Drägter, Historiska eller Moraliske Estamper, samt varierade små artiga Berättelser. För i år har Sinrikheten fallit derpå, at låta gravera åtskilliga contrasterande Historiska Händelser, och ibland andra *Svenska Revolutionen 1772*; men denna Föreställning är til både Locale och Personale högst olyckligen imaginerad. Händelsen skal imedlertid contrastera med K. Ludvic XVI i Frankrike, då han förl. år lämnade sin Magt ifrån sig til Ständerne, äfven som huru Gustaf Adolp stupar vid Lützen för en Religion, som hans Doter Christina uti Insprück sedermera afsvärjer: alt detta m. m. finnes här med Grafstickel afbildadt. — Men hvad nu förenämnde vår Revolution beträffar, så ser den unge Svenske Monarchen där redan åldrig ut, är til häft, med en svåra hög Preussisk Hatt, aldeles i Gamle Fritzes Styl; vidare är Gustaf kommen uti Trängseln emellan Gator med Husgaslarne utåt, omgifven af dels gapande dels glade Underfätare, ibland hvilka en bär den mångfallige Ringkragen, hvarmed förmodligen skal betecknas antingen en Högvördig Haupt-Pastor eller en Högagtbar Magistrats-Person, alt på sin Tyska och Hanseatiske, *för ingen del på sin Svenska*, hvars hela Costume, äfven som Stockholms fria Läge och Bygnader varit Componisten af detta Konstverk aldeles obekante.

Såsom jag vet, at Min Kära Vän gerna förlustar sig med Anecdoter, som uplysa *Franziska Nationens Snille*, häft M. H. Sjelf, dock för flera år sedan, lefvat ibland detta glada Folk; så kan jag nu regalera Dig denne gång med en *Glädtebet af belt ny art*. Konungen blef illa sjuk, hvilket vid Des nu få ringa Rörelse juft icke kunde vara så underligt, at förtiga andre Orsaker; men han blef åter frisk igen. Häröfver skulle et högtidligt *Te Deum* sjungas Söndagen, den 20 Martii, uti Domkyrkan i Paris, hvar tillförne al slags Gudstjenst med en åtminstone utvärtes anständig Andagt begicks. Nu för tiden har Menige Man, förebärandes mera Philosophie, fåt mindre Respekt för Kyrka, Präster och Gudstjenst, anseendes ej sällan denna för en Ceremonie, föga annat än et Theater-spel af den högre Rangen. Åtminstone förvandlades den Parisiska Notre-Dame på förenämnde Dag likfom til et Opera-Hus. Man skulle väl med al Devotion blott instämma uti Storfången: *Te Deum laudamus!* men Folket, som nu fåt smak och lust at rösta med i alla Saker, ropade väl sedan först: *Vive le Roi!* dock strax derefter hördes också le Refrain uti en af Revolutionens Gatvisor - - *ça ira, ça ira!* - - *det går väl för sig, det går väl för sig!* - - välförståendes med Rikets Omskapelse, med Folkets Nyfödelse (*Régénération*). Detta senare Ljudet af *ça ira, ça ira!* blef til slut så starkt, och Skriandet af det fram och tillbaka löpande Folket så väldigt, at Orchestern måste profanera sina Stämmor och Strängar, kort sagt spela up samma aldeles Verldsliga Air uti denna Guds Förfamling. Häruppå befallt samma Almagt

magt Orgläktaren, at spela up den Visan om *Henric IV*, uti hvilken han *lofvade Bonden bovarje Söndag Hönstoppa*, hvilken ännu smakade så väl, at Musiken beledsagades med täta Handklappningar, liksom vid en Opera; och för at icke lämna något oförfökt uti Domkyrkan, dansades därjämte af alla krafter. Slutligen äskades Musiken til den lustiga Visan: *Où peut-on être mieux?* Hvad större Bevis kan väl framställas på *Majestas Populi Gallici*, än denna så talande Scene?

Med denna Frikostighet af Fördomars Raferande står nu alt för väl tilhopa det Spectacle, som samme Orthodoxer kort efter, eller den 3 Maji, upförde uti det uppbyggeliga *Palais-Royal*, hvilket nu ser litet, nej helt annorlunda ut, än i vår tid. Där anställdes Föremiddagen et Sorgespel, en Auto da Fé, hvarvid sjelfva Hans Helighet, nu sittande Påfven *Pius VI*, förestäld såsom en Skråpuk, dock klädd in summis suis Pontificalibus, framfördes, dömdes och upbrändes. Hela Ceremonien kan Du läsa uti Avisorna; men jag vil blott anföra, huruledes äfven Hr *de Voltaire* uti denna så stora och märkvärdiga Händelse agerat Prophet: ty ej nog dermed, at han förutslagt al den *beau Tapage*, som nu sedan 2:ne runda år råder uti Frankrike, så förutslåg han ock uti en slags Philosophisk Hänryckning Tilgången af denna *Påfvens Förvandling til Stoft och Aska*, då han enestädes uti sin Lärodigt: *la Pucelle d'Orleans* således qväder om det tilkommande Fransyska Folket:

Ah!

Ah! si j'en crois les *Livres des Defins*;
 Ces Gens *) *un jour*, RAISONNEURS ET MUTINS **) ,
 Se gauberont des Saintes Decrétales;
 Déchireront les Romaines Annales,
 Et, qui pis est, le Pape brûleront.

Sannerligen lärer denna Högtidlighet äfven behaga åtskilige Rigorister uti vår Lutherska Kyrka: ty hvilken annan hälsosam Följd kan upkomma af detta Påfvens i Rom vräkande af Sätet, än den *klara och vena* Protestantismens införande i Frankrike?

Dock se här! et annat Nymäre i Kyrko-Historien. Sedan Fransyske Hufvudstadsens Årke-Biskop, Hr Antonius Eleonora Leo le Clerc *de Juigné*, exilerat sig sjelf och bor ännu uti Chambery i Savoyen, samt där icke heller velat gå den nye, af Ständerne i Frankrike påbudne, men af Påfven fördömde Eden; har nu Folket valt i stället en ny Biskop uti en Tysk och hittills här i Stiftet aldeles okänd Prelat, eller Hr Pet. Franc. *Gobet*, Biskop i Lydda in Partibus och Canik i Basel. Detta Val innebar dock ännu något af det förr iagttagne Decorum vid Biskops-stolarnes besättande med förnämne Prästmän; men då man nu äfven börjat bekläda dem med ringa Prästmän, med Pastorer ifrån Landet, har man sluteligen, i anseende til både Företrädare och Efterträdare, återfunnit en slags hithörande Prophetia uti den ständigt af Catholikerne intonerade Jungfru Mariæ

*) *Fransoferne*. Han hade nyss förut elogierat och präconiserat Engelsmännen såsom et uplyst och kätt Folk; hvarefter han vänder sit Tal til sine egne Landsmän.

**) Pris vare Dig, Du Gudomlige Voltaire! också för denna Din härliga Logica! *Slutsatsen är aldeles riktig.*

tiæ Loffång: *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles; esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.*

Men, för at hämta någon hvila, låtom ofs, Bäste Vän, begifva ofs utur det ännu stora Riket, Frankrike, til den fordom så store Riks-Staden *Lübeck*, hvar åter en Rättgång sedan långlig Tid, således med al beqvämlighet, föres emellan den andeliga och verldliga Magten; dock, hvad säger jag? den andeliga är här i Stiftet verldlig eller seculariserad: ty Biskopen är en veritable Laicus, gifter sig och aflar Barn; men, såsom Clericus betraktad, har han uti den här fören. Lutherske Staden förlorat sina flesta fordna Jura Majestatica; hvadan han öfver där varande Dom-Capitlets Personer och Betjenter icke hafver någon vare sig Civil- eller Criminal-Jurisdiction; ja Ijelfva hans och Capitlets Gårdar äro beröfvade alla deras Episcopale Fri- och Rättigheter, anförande Borgmästare och Råd' alltid emot dem Grundfatsen af: *Territorium clausum intra muros.* Se alla dessa Förluster har Hans Högförstel. Durchl. endast och allenaft at tillskrifva Reformationen, och hvilka sedan icke blefvo redresserade uti den ejjeft så mycket reparerande Westfaliske Freden. Biskopen och Capitlet hafva således alltid måst åtnöja sig med Protestationer och Reservationer; men under nu varande Biskopen, Hertig Peter Fredric af Holsten-Oldenburg, har man gjort vid Riks-Domstolarne flera Demarcher, för at återvinna dessa Rättigheter, och har Dom-Capitlets Decanus, Cantor och Thesaurarius, Riks-Grefven Joach. Otto Ad. von Bassewitz, genom et' mångårigt bevakande bragt Saken nä-

ra sit önskelige Slot; men til al olycka dog denne Herre den 30 Jan. sifl. och kan ovifst blifva, hvilken hädanefter lika ifrigt åtager sig denna Sak. Uplysnings-vis får jag tillägga, at denne berömlige Herre var Son af den bekante Holstenske Premier-Ministern, Grefve Henning Fr. von Bassewitz, född den 5 Martii 1717, började tjena vid Preussiska Arméén, men måste för en unfången svår Contusion i Slaget vid Molwitz 1741 lämna Krigstjensten, och blef Canik uti detta Riks-Stift. Han var utomdes Broder til den Fru Grefvinnan, Margareta Frederica *Wachtmeister*, som dog i Stockholm den 8 Nov. 1789 och blef den 15 följ. med få stor Ståt begrafven i Riddarhölms-Kyrkan.

Såsom vi kommit at vidröra Riks-Domstolarne i det Hel. Romerska Riket, så har man nyl. uppgifvit *Riks-Kammar-Rättens i Wetzlar Aflysnings-Stat*, som går årl. blott til 92,176 R:dr; hvilken Summa delas emellan en President, som får i årlig Lön, 11,733 R:dr, 2 Vice-Presidenter, af hvilka hvardera lyfter 3656 R:dr, och 25 Assessorer, hvardera åter med 2666 R:drs Lön, utom öfrig Betjening, ibland hvilken äfven finnas upförde 2:ne *Cameral-Läkare*, af hvilka hvardera bestås 506 R:dr om året, för deras besvär at curera de sjuke Lagskiparne, hvilket ock sker merändels med den Framgång å ömse sidor, at fällan begär någon Cameral-Läkare Transport ifrån Wetzlar til något annat Physicat, och at Assessorerne upnä en ganska hög Alder, såsom til ex. vår för Pommern där vid Rätten deputerade Assessor, Baron Christ. von Nettelblatt, hvilken dog 1775, hysdt nära 80 år gammal. Syslorna anses också där vid Rät-

Rätten för ganska indrägtiga; hvilket ej heller kan vara så underligt, ty Parterne äro Ständer och Corpser, således Processerne alltid af mycken vigt.

Uti Lunds Dom-Capitel hölls den 28 Apr. Val til *Banco-Revissor* för detta Stift vid den i år här förestående Banco-Revision, hvarvid Hr Biskopen och Commendepren D. *Celsius* fick 131, och Herr Dom-Prosten D. *Munck* 118 Röster; men såsom Herr Biskopen, för sin höga Alderdom och svaga Hälsa, undanbad sig detta Stiftets Förtroende, så tillföll det samma Herr Dom-Prosten, som sig också detta Ärendes bevakande åtog.

Hof-Rådet och Professorens i Göttingen, Hr Ge. Fr. von *Martens*, en förträffelig Publicist, har nu nyl utgifvit *Tredje Tomen* af sin: *Recueil des principaux Traités d'Alliance, de Paix, de Trêve &c.* tryckt i Göttingen 1791, 8. Han börjar denna sin Diplomatiske Samling med Året 1761, läggandes således Fredericke, som slöto Sju-åriga Kriget, här liksom til grund; allt är utgifvet med bästa critiska Omsorg, en Upmärksamhet, som uti dylikt Verk är en helig Skyldighet at upfylla: ty et Ord, et Utryck uti en Tractat är af högsta Betydlighet. Utgifvaren kallar denne Tom för den *fiste*, efter den går allt til, och med Året 1790, samt har et Register öfver hela Verket; men lofvar oss dock Supplementer, innehållande så väl de här än ouptagne, som de sedermera tilkomne nye Tractater. Alle Rykslands nyare och almänne gjordade Tractater hafva blifvit ifrån Petersburg meddelade; och vore til önskandes, at, när detta Verk kommit til Svenska Cancelliets Kännedom, Utgifvaren hedrades med lika Benägenhet, hvad

sådane våre Tractater angår, hvilka redan kunna tåla se dagen. Man läser uti denne Tredje Del Ryfslands Hemlige Tractat med Curland af år 1762, des Convention explicatoire med Porten 1779, des Declaration fogad til Handels-Tractaten med Danmark 1782, o. s. v. Detta med mera bör väcka vår Upmärksamhet på detta Arbete.

Danmark har nyl. förlorat en af sine ypperste Läkare, uti Conference-Rådet, Hr Joh. Henr. von Berger, Kgl. Lif-Medicus. Han var sjelf Son af en Kgl. Lif-Medicus hos Hans Storbritanniska Maj:t, dock på Des Tyske Stat; född i Zelle; blef Med. Doctor i Göttingen, kallades 1752 til Danmark af den äldre Grefve von Bernstorff, steg sedan up i Köpenhamn til Ämbeten, Titlar och Medel. Stora Verk i sin Vetenskap utgaf han väl icke; men praktiserade lyckligt. Det ländes hans Minne til heder och välfignelse, at han var ibland de förste, om icke den förste, som omkring år 1755 införde Kopp-ymningen i Danmark. Han hade jämväl den äran, at vara Ledamot af vår Svenska Vetenskaps-Academie. Han lämnade efter sig et förträffeligt Bibliothek uti Medicinen och Natural-Historien, hvilket Regeringen köpte för 1000 R:dr och förbandt med det stora Kongliga eller Riks-Bibliotheket i Köpenhamn.

Och härmed må det vara nog för denna gången; *lef Du bara så lyckligt!* til des vi åter härnäst råkas, som det hjerteligen önskas, af Din tilgifnaste

STADSBO,²¹

STOCKHOLM,

Trykt hos Johan A. CARLBOHM,

Den 15 Junii 1791.

SVENSKA ARCHIVUM

FÖRSTA BANDET; *Sjunde Stycket.*

HANDLINGAR.

KONGL. MAJ:TS almännna *Kungörelse*,
angående: *Den af Kongl. Maj:t*
under Des Frånvaro förordnade Rege-
ring; gifven Stockholms Slotts, den
20 Maji 1791.

VI GUSTAF med Guds Nåde, Svetiges,
Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c.
Arfvinge til Norrige, samt Hertig til Schles-
wig-Hollstein &c. &c. Gbte veterligt: At sedan
Vi uti flere ånköter för Vår Hellsa erfarit Följ-
derne af Krigets befvärligheter under de Tren-
ne förflutne årens Fälttåg, hafvo Vi med Lä-
karens råd beslötit, at företaga en Resa til
Baden och Hellsövättnen uti Aken-och Spa, för
at genom den Höghets Vällignelse söka förekom-
ma flera Olägenheter deraf; och på det under
Vår Frånvaro Regerings-ärenderne, uti deras
ordentliga Lopp, Hinder och Uppehåll icke
möta må, hafvo Vi behogat updraga Regerin-
gen at *Vår Älskelige Herr Son, Hans Kongl.*
Höghet. KON-PRINSEN, på det Hans Kongl.
Höghet må, lik den Store Konung, hvats Namn
Han här, redan ifrån de yngre åren inhemta
kännedom af det Höga Kall, hvartil Han blif-

vit född, och Ofs derutinnan-undersödjä; samst, tillika med Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, åt följande Herrar och Män, nemligen:

Den Välborne Grefve Herr CARL AXEL WACHTMEISTER, Sveriges Rikes Råd och Drotz, President, Academiæ-Cantzler, Riddare och Commendeur af Våre Orden.

Den Välborne Grefve Herr JOHAN GABRIEL OXENSTIERNA, T. d. Sveriges Rikes-Råd, Vår Högfästskeliga Gemåls Hennes Kongl. Maj:ts Brofvingens Öfverste-Marskalk, Riddare och Commendeur af Våre Orden, En ibland de Aderton af Svenska Academiën.

Den Välborne Grefve Herr CARL BÖNDE, Sveriges Rikes-Råd, Rika-Marskalk, Riddare och Commendeur af Våre Orden.

Vår Öfverste-Kammar-Junker, General-Majoren, General-Adjutantön, Öfversten för Nerike och Wärmelands Regemente, Riddaren och Commend. af Våre Orden, Riddaren af Kongl. Danske Elefantens samt Rysska Käfveliga St. Andrea och Alexandr-Newlky Orden, En ibland de Aderton af Svenska Academiën, den Välborne Friherre Hr GUSTAF M. ARMPEDT.

Presidenten uti Vårt Kammar-Collegiæ, Commendeuren af Vår Nordstjernas och Riddaren af Vår Wasa-Orden, den Välborne Friherre ERIC RUUTH.

Stats-Secreteraren och Commendenten af Vår Nordst. Orden ULRIC GUSTAF FRERIC.

Och är i anledning däraf härmed Vår Nådiga Vilja och Befalning til samteligt Våre trogne Underfätare och Ambetsmän, så högre som lägre, at de med Lydnad och Hörfamhet emottaga och verkställa allt hvad å Våre Höga

Väg-

Vägnar i Vårt Namn Regeringen kan bjuda och befalla.

Det alle, som vederbör, hafve sig hörfamneligen at efterrätta. Til yttermera visso hafve Vi detta med Egen Hand underskrifvit och med Vårt Kongl. Sigil bekräfta låtit. Stockholms Slott den 20 Maji 1791.

GUSTAF.

(L. S.)

E. Schröderbeim.

TOPOGRAPHIE.

GUSTAFS-KÄLLA vid *Götheborg*, samt *des in uti Sjelfva Staden ledde Vatn* *)

Denna Källa utspringer utur en hög Sandbacke uppå *Kallebäck's Bys Utmark*, belägen nära en Fåttlifrån *Götheborg* samt uti horisontel Linea med spitsen af *Domkyrko-Tornet*, ellert vid pafs 190 fot högre än *Gatorne* i *Staden*, hysset et ganska godt, klart och rinnande Vatn, som efter gjorde *Chemiske Försök* finnes fritt för alla *Mineralier*, och efter noga gjord *Mätning* gifver på et *Dygn* eller 24 timmar vid pafs

*) Denna Beskrifning om en så högt bådredande och nyttig Iuvätning är ny til införande uti detta *Archivo* meddelad, och infördes med särdeles Tak- samhet. Kan väl något för *Häfdetektaren Kärare Yr- ke* gifvas, än at förvara Minnet af såra och goda *Gjeringar*, utförde af tänkande, välmänte och verk- samme *Medborgare*, af *Medborgare* som landshyilke *KONUNGEN* är den förste? Villierligen icke.

pafs 2235 Oxhufden Vatn, hvaraf tilförene varit formerad en Bäck, som utfallit uti den nedanförelöpande Mölndals-Å.

Sedan man öfver et hundra års Tid varit ömtänkt, at leda detta Vatnet til Staden, men altid blifvit afskrämd af Vintrars Stränghet och af de många Hinder som voro i vägen, samt af den stora Kostnad det skulle orsaka, så har man änteligen uti vår nu regerande Allernådigste Konungs Tid, då en hvar upmuntras at öfvervinna de största Svårigheter, så snart Saken ländet til almänt Vål, gjordt därmed en början på följande sätt.

År 1785 uti Martii Månad inlades til *Kongl. Maj:ts* en underrådning Bönneskrift, under teknad utaf 66 bland de förnämste af Stadens Invånare, hvaruti begärtes tillstånd, at på egen kostnad få göra denna Vattuleddning, hvaröfver *Kgl. Maj:ts* d. 12 Maj lämnade Des Nådiga Tillåtelse, med Ordres til Des Befalningshafvande, at därvid vara behjelpelig uti hvad på honom ankomma kunde. Därpå lät Magistraten d. 1. Julii uppå Rådhuset sammankalla samtelige Stadens Invånare, at härom öfverlägga; då det enhälligen beslöts, at så väl af Stadens enskilda Medel skulle gifvas, som af Stadens Inbyggare skulle begäras et frivilligt Sammanskott, til detta Arbete, och utvaldes 12 Personer, utaf Ståndspersoner, Magistrat, Handlande och Handverkare, hvilka, jämte då varande Com-mendanten, Öfversten och Riddaren Hr Baron Carl Adam *Wachtmeister*, skulle hafva Direction och Bestyrandet om detta Verk. Desse för detta Verk nitälskande Syresmän besörjde då genast om Insamlingen af Penningar, köpte

af Kallebäck's Byamän Rättigheten til Utmärken at få disponera Källan och Vatnet, som ock at få göra Rörlägning igenom deras Åkrar och Ångar, införskaffade en skickelig Man ifrån Skotland, som förut verkställt sådant Arbete, anskaffade nödiga Materialier och i synnerhet Träd-Rör, dels af Asp och dels af Furu, som vid Arbetets förrättande lades 7 til 8 kvarter under Jorden, och började Arbetet samma år med alfvare.

De största Svårigheter vid detta Arbete voro:

1:mo. Sjelfva Källans Upprensande och at leda des Ådror uti en af huggen Sten och Cement uppå stället upbygd Cistern af erforderlig storlek, med Dörrar och Lås försedd, hvälfd, samt med en Gråstens-mur inhägnad, hvaruti Vatnet samlas och sedan aflöper klart igenom Rören til Staden.

2:do. Et i vägen liggande Berg, som man måste spränga igenom, af något mer än 30 alnars längd och 3 til 4 alnars djuplek, til at uti samma Öpning kunna nedlägga Rören.

3:tio. Den med stark Ström löpande Möln-dals-å, som Rören måste ledas öfver, hvartil gjordes Quay-Dammar och Rören lades under botn af Åen.

4:to. Fästnings-grafven, som är öfver et hundrade alnar bred, hvarest äfven måste göras Quay-Dammar och Vatnet utpumpas, at få Rören under botnen.

Sedan leddes Vatnet igenom *Kungsporten* in uti Staden til en inom samma Port upfatt prydelig *Fontaine*, hvar Vatnet den 19 Nov. 1787 för första gången til Almänhetens tjänst

upläts, och där det alt sedan befrändigt runnit igenom tre Kranor uppå trenne sidor af Fontainen, varandes ifrån Källan til detta Tappnings-stället en Längd af något mer än *Åtta Tusen* alnar.

När *Konungen* var i *Götheborg* Höste-tiden år 1787, och den 17 Nov. reste därifrån öfver *Kallebäcks Högar*, där stora *Landsvägen* löper tätt förbi *Källan*, förmåddes *Konungen*, vid Ankomsten dit, at något stadna, stiga utur *Vagnen* och bese *Källan*. Då *Konungen* trädde in uti *Hvalfvat*, som var med *Ljus eclairo*, rat, steg på en *Trappa* up utur *sjelfva Källan* et ungt *Fruentimmer*, klädt uti *Silfver-duk*, föreställandes en *Vattu-Nymphe* eller *Nayade*, och gjorde *Kongl. Maj:t* följande *Compliment*:

DIN Ankomst, Dyre Kung! vår Boning at besöka,
 Skal Dina Nades-prof i Tidens Bok föröka;
 En af Dig älskad Stad den samma ofs beredt,
 Hvertil Du äfven ock et nådigt Bifall gædt,
 Hvad Forntid önskat har, har Ödet velat spara
 Til Din Regerings-tid, at ock bland annat vara
 Et Vedermåle til, at nyttigt alt och godt,
 Hållt i Din Spiras skygd, har önskad Framgång nådt;
 Men när Dit Majestät en ringa Hand tilräcker
 Hvad klara Ådror ge, vår Bön sig därtil sträcker;
 At Minnet af Din Nåd därmed befästas må;
 Och vi härefter Namn af *Gustafs-Källa* få.

Nayaden öfverlämnade häruppå til *Konungen* desse *Verfar* tillika med et *Glas Vatn* utur *Källan*, hvilket *Kongl. Maj:t* nådigt emottog, drack *Götheborgs Stads Skål* utur *Glaset*, berömde *Vatnets* godhet och, sedan *Konungen* åter stigit i *Vagnen*, fände til *Nayaden* en *Guld-Medaille*,

dalle, samt någon tid därefter skickades til Staden det samma Paper, som hon til Konungen aflämnat med Kongl. Maj:ts *Egenbändiga* Påskrift:

Bifalles, Kallebäckes-Källa, den 17 Nov.
1787.

GUSTAF.

Således har nu denna Källa fåt Namnet af: *Gustafs-Källa*.

Sedermera har man, til Inyvånarnes desto större Beqvämlighet, fökt at leda Vatnet på flere ställen i Staden, och til en början därmed lagt Rören under Gatorne ifrån förenämde Fontaine til *Dam-Kyrkan*, hvarest uti Södra Kyrkomuren vid Kungsgatan upbyggdes af huggen Sten en Portal, lik med de öfrige Kyrkoportarne, därunder Vatnet utur 2:ne Kranor nu beständigt rinner, och för Överflöds-vatnet äger igenom Rör under Gatan sit aflopp uti Vefra Hamnen. Öfver desse Kranor läses på Kyrkomuren med förgylta Boksläfver:

År 1789, den 14 November.

När dig lekamlig Törst til Jordiskt Vatten drifver,

Låt Själens njuta det, som Liffens Källa gifver:

Det Ena har du här; sök Templet som där står,

At blifva undervist, hur du det Andra får.

Och til at få Vatnet til Norra delen af Staden och på *Stora Torget*, så äro väl Rören längs Östra Hamnegatan intil Leyon-bryggan redan inlagde, men som de skola passera öfver samma Brygga, hvilken horisontelt är högre än Fontainen vid Kungsporten, så kan Vatnet ej därifrån rinna öfver, utan måtte först nödvändigt ledas ifrån Källan til en uppå håget högt

ställe belägen Reservoir; til at sedan därifrån afledas til hvad mindre högt ställe i Staden man behagar; til hvilken ända man börjat at bygga en sådan Reservoir med Kongl. Maj:ts nådigste Tilstånd uppå et Fästnings-hvalf vid Kungsporten, hvilken förmodas med snaraste kunna blifva färdig, som kommer at innehålla vid pafs 320 Oxhufden Vatn.

Härtil får ännu nämnas, at Hr Presidenten uti Kongl. Wasa Hof-Rätt och Riddaren, Grefve Carl Joh. *Gyllenborg*, har skänkt til detta Verk en stor vacker polerad *Pyramid* af Marmor, som med des Piedestal nyligen kommit til Götheborg ifrån Kålmords Marmor-Bruk, hvilken kommer at ställas uppå Hvalfvet af Gustafs-Källa med därpå ämnad Inscription, at förvara Minnet häraf til Efterverlden.

Hela Kostnaden härvid ifrån första Anläggningen intil Maj Månads slut 1791 bestiger sig til 15,970 R:dr, 31 fs 10 rst, specie, efter upgjorda Räkningar och däröfver hålne Böcker af Herr Henr. *Greig*, som ibland de utnämnde Styresmän haft största beväret därmed, och har nästan ensam med oförtruten Flit och Sorgfällighet, samt med mycken Möda och tillika egen Kostnad bestyrt om detta för Staden och Almänheten så ganska nyttiga Verk, hvarvid han ofta af egne Medel gåt i förskott, innan de til Verkets drifvande subscriberade Penningar hunnit inkomma, hvilka dock efterhand inslutit och äro intil Maj Månad innevarande År insamlade, nämligen: af *Stadens* enskilda Medel 5000 R:dr; af *Stadens* *Inwånare*, som frivilligt påskrifvit och betalt, 10,822 R:dr 27 fs 5 rst.; ifrån *Stockholm* och *Inrikes Orter* härtil undfåt

Nr 383 Rdr 16 Is, och ifrån *England* 715
Rdr 42 Is 8 runst. specie.

Krigs-öroligheterne, och i synnerhet sedan Staden hotades med Belägring Höstetiden 1788, hafva hindrat, at med detta driftiga och nödvändiga Företag intet vidare kunnat tilgjöras, dock gifva Stadens hedör, Almänhetens väl, Invånarnes välvilja, Magistratens nit och Styresmännens drift et godt Hopp til Verkets snara Fulbordan och at en viss årlig Inkomst bliver anlagen til des evärdeliga underhållande i Framtiden.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Konungens Resa.

HANS MAJ:T, som, *under Kriget* och uti alla des 3:ne Fälttåg, vare sig på Rikets Östra eller Vestra Gräns, icke på minsta sätt skonade sin Egen Höga Person, har ock, under detta svåra men ärofulla Upoffrande för sin Kronas Värdighet och sit Rikes Själfständighet, ådragit sig de Skador för Des Hälfa, som föränlatit Hans Maj:t, at, enligt Läkarnes råd, företaga sig en Resa til *Baden och Hålsvatnen uti Aken och Spa*. Den samma anträdde den 24 Maji ifrån Stockholm, stigandes Hans Maj:t följ. Morgonen om bord vid *Dalarön* på Kgl. Jagten *Amadis*, som fördes af Öfversten vid Arméens Flotta, General-Adjutanten och Ridda-

rön Herr *Ge. C. de Frese*, biträdd af Lieutenanten och Rid. Hr *Clas Collander*. Uti Konungens Suite voro: Hr Öfver-Hof-Stallmästaren samt Rid. o. Com. af Kgl. Maj:ts Orden, Grefve *Adolf Lewenhaupt*, Hr Capit. Lieutenanten vid Kongl. Lif-Drabante-Corpsen och *Wendes Compagnie*, Öfversten vid Östgötha Cavallerie-Regemente och Skattmästaren vid Kongl. Maj:ts Orden, Grefve *Clas Gustafson Horn*, Hr Öfverste-Kammar-Junkaren, Öfversten för Uplands-Regemente, Cereemonie-Mästaren vid Kongl. Maj:ts Orden o. Rid. Frih: *Fabian Wrede*, Kgl. Extr. Envoyén vid Ottomanniske Porten o. Rid. Hr *Pehr von Asp*, Kgl. Cabinets-Secreteraren Hr *Aron Isac Silfwersparre*, Kgl. Secreteraren Hr *Joh. Albr. Ehrenström*, och Kgl. Maj:ts Förste Tjenstgörande Lif-Medicus Hr *D. Elias Salomon*. En del af denna Hans Maj:ts Suite gick om bord på den andra Kgl. Jakten *Esplendian*, som fördes af Lieutenanten vid Arméens Flotta, Hr *Eric Joh. Örnbielm*. Utom en Commendering af Kgl. Lif-Gardet, såsom Konungens Vakt, bestod den öfriga Besättningen af Matroser och Krono-Båtsmän. Samma Dag, eller den 25 Maji, affeglade Hans Maj:t ifrån Dalarön, passerade den 29 Sundet emellan Öland och Calmar, saluterades där vid Förbifarten af Fästningens Canoner, och upvakades af Länets Höfdinge och Rid. Hr *Mich. Ankarwård*. Den 2 Junii anlände Hans Maj:t til Staden *Rostock*, hvar Kongl. Maj:ts Envoyé vid Berlinska Hofvet, Hr Regerings-Rådet och Rid. *Carl E. von Carisien*, var Konungen til mötes. Hans Maj:t refer utrikes under antaget *Incognito* såsom *Grefve af Haga*, och anträdde
nyssn.

nyfsn. den 2 Junii om aftonen Refan landvägen ifrån Rostock *).

Rikets Ofrälse-Stånd.

Åfven i år har *nya Minnes-dagen* uti vår Historia, eller *den 3 Aprilis*, då Hans Maj:t, Konung GUSTAF III, för tvänne år fedan, eller d. 3 Apr. 1789, egenhändigt undertecknade och stad-

*) Denna är den *Ånnds* Refan, som Hans Maj:t gör Utomlands. År 1770 reste Konungen, dock såsom ännu varande Kron-Prins, til Frankrike, besökte Konung Ludvic XV samt gjorde den nu varande Konung Ludvic XVI:s Bekantskap, fick i Paris Tidningen om sin Högstfals Herr Faders, Kon. Adolf Fredrics, Död 1771, och begaf sig genast til sit Rike tillbaka, besökte dock i Hemvägen sin Herr Morbroder, Kon. Fredric II af Preussen; blef krönt i Stockholm och utförde Revolutionen 1772. År 1777 besökte Hans Maj:t sin Högga Anförvant, Ryska Kåjsarinnan Catharina II, i Petersburg, och År 1783 i Fredricshamn. Hos sin Herr Svåger, Kon. Christian VII af Danmark, gjorde Hans Maj:t Besök år 1778 i Köpenhamn, år 1786 på Marienlyst, och 1787 i Köpenhamn. År 1780 reste Hans Maj:t för sin Hålsa til Spa, och år 1783 för sit Armbrött, påkommet uti Lågret vid Tawastehus, til Pifa; reste sedan, efter återvunnen Hålsa, vidare til Rom och Neapel, hvar Pafve Pius VI och Kon. Ferdinand IV besöktes; äfven som Hans Maj:t gjorde under samma Refa Kåjsar Joseph II:s samt den nu regerande Kåjsarens, Leopold I:s, Bekantskap i Florens. Dessa Refor gjordes, under antaget Incognito, dels såsom *Grefve af Gothland*, dels såsom *Grefve af Haga*, undantagandes de bägge Besöken i Danmark Åren 1786 och 1787, hvilka skedde utan Incognito, eller såsom Konung i Sverige.

.stadfästade den af Riksfens Höglof. Ständer an-
 tagne *Förenings- och Säkerhets-Akten*, blifvit
 både i *Städer* och på *Land* högtideligen firad.
 Således til at uplifva Minnet af denna *Konun-
 gens stora Vålgärning*, hade, uti Hufvudsta-
 den, eller *Stockholm*, Medborgare, til et antal
 af mer än 200 Personer d. 3 Apr. sisl. samlat
 sig i stora Beurse-salen til middagen. Flere af
 Deras Excellencer Herrar Riksfens Råd, samt
 Högste och Högre Ämbetsmän behagade äfven,
 efter skedd Invitation, hedra denne Samman-
 komst med deras närvaro. Efter slutad Mäl-
 tid blefvo, under Puke- och Trumpete-klang,
Konungens och det *Kongl. Husets* Skålar
 druckne, då Sällskapet med enhälligt *Vivat!*
 vid hvarje Skål utmärkte deras underdåniga
 Vördnad och hjerteliga Önskan för *Konungens*
 och de *Kongl. Personernes* långvariga Sällhet.
 Derefter druckos Skålar för de budne förnäme
 Gäster; för Hans Excellence, Herr Riks-Drot-
 sen; för Hans Excellence, Herr Öfver-Ståthäl-
 laren; för Krigsmagten til Lands och Vatn; för
 Stockholms Magistral och Borgerkap; för
 alla redlige och vältänkande Medborgare, Ko-
 nungens trogne Underfätare; och sist för det
 Vackra Könet. Flere af Sällskapet roade sig
 sedermera tillsammans in på aftonen, hvarunder
 flere til Dagen, Ämnet och Högtidligheten läm-
 pade Verser blefvo affungne, igenom hvilkas
 författande en och annan Medborgare yttrat sin
 underdåniga Nit och Tilgifvenhet; hvare mellan
 hördes täta och starka Utrop af: *Leffe Konun-
 gen!*

Götha-Rikes Hufvudstad, *Göteborg*, utmärkte icke mindre sin underdåniga Trohet och Glädje på fören. Dag, ty icke allenast besöte Magistraten och Stadens Äldste, at, till varagtig Åtanke för Göteborgs Invånare så väl och i synnerhet af den här förut nämde, som äfven af alle andre Konungens Riket bevisste stora Vålgärningar, låta upresa på *Stadens Stortorg* en *Decoration af Sten* med sine till Händellen passande Inscriptioner, jämte et därmed förenat Vatnsprång ifrån *Gustafs-Källa*; — utan ockfå sammanträdde till Middagen et talrikt Sällskap af Ofrälse-Stånden hos Källarmästaren Hr Engborg, til hvilken Måltid, utom Länets Höfdinge och Herrar Chefer af Frälse-Ståndet för de därstädes förlagde Corpser och Stater, äfven främmande Magters Consuler voro budne. Öfver Bordet talade Stiftets Biskop och Commendeuren af Kgl. Nordst. Ord., Hr D. Joh. *Wingård*, med sin vanliga Snyth och Vältalighet, Anledningen til Dagens Glädje; den Sälhet, som Enighet och Sämja uti et Rike föder af sig; de Ölyckor, som skingrade Tänkessätt däremot hos et Folk förorsakas; vidare de oskattbara Förmåner de Tre Ofrälse-Stånden, genom den på denna Dag, år 1789, til en oryggelig Grundlag antagna *Förenings- och Säkobets Act* vunnit; samt slutligen den underdåniga Tacksamhet, desse Medborgare uti detta affeende, äro Uphofsmanen för deras dymodellst befastade Rätt och därpå grundade Väl, den Store och Rättvise Konung: GUSTAF III, skyldige. De Kongl. Skålarne druckos härupå, under Musik och Snytkellskotts lossande ifrån de på Leyonbryggan planterade

terade Canonen *Könung, Fädernesland* och *Medborgerlighet* lifvade; på denna Dag allas Bröst til enahanda, til blifvande Känslor för *Könungens Magt, Rikets Sjelfständighet, och Svenskmanna Lagbunden Frihet.*

Biblioteker.

LINKÖPING.

Hr. Professor Joh: Flent, *Lidén* i Norrköping, som, på et hittils uti vårt Land okänt Sätt, gjordt Donationer til Rikets Academier och Biblioteker, men alla ännu icke kände; har dock, med denna ädla Frikostighet, i synnerhet ihugkommit Linköping sin Födelse-Stad, och hvar han lagt de förste Grunder til den vidsträckt Lärdom, hvaraf denna vittre Man icke mindre lyser. Det härvarande *Stifts och Gymnasii Biblioteket* har icke allenast, tid efter annan, af Hr Prof. Lidén erhållit ansefliga Geswor uti Böcker, Handskrifter och Myns, utan han har nu ock måst skänkt til fören Bibliotek hela Vinken af et nyligen af Honors odesat Verk. I bland Sveriges störste Bibliographen intogs; siner nam; med alt skädda begge *Grundlärde Bröderna, Arke-Biskop Eric Benzelius den Yngre* och Censor Librorum *Gust. Bennelstierens*; hvilka ock förde en *Lärd Brevväxling* med hvarandra alt ifrån år 1711 til den förtres Död 1743. Denna Brevväxling har Hr. Prof. Lidén, på sin Kostnad, urgifvit af Trycket

Trycket *), och anslagit Inkomsten af Förfäljningen, beräknad til *Fembundrade* Rsd., til en ny Fond för ofvann. Bibliothek, hvaraf Räkstan skall användas til nyttiga Böckers årliga Inköp.

Giftermål.

Hr Capitainen vid Södermanlands Regemente, Frih. Gust. *Baner*, vigdes d. 9 Jun. med Fröken Helv. Eleonora *Creutz*, Dotter af framl. Öfversten och Ridd. Grefve Jacob Ernst *Creutz* och des. Enke-Fru Grefvinnan Christina Magd. *Stenbock*, på Sätsgården *Tistad* på Södermanland.

Dödsfall.

Hr Öfversten Grefve Carl Fredric *Meyerfelt*, Rid. af K. Svärds-Orden, dog d. 29 April på Sätsgården *Uggrup* i Skåne, och uti den 71. år. Han var Son af Riks-Rådet Grefve Joh. Aug. *Meyerfelt*, Gen. Gouverneur i Pommern och död 1749, samt Broder til den ännu lefvande Herr Grefven och Fält-Marskalken af samma Namn med hysen. Hans Excellence.

*) *Brefväxling* emellan Årke-Biskop Eric *Benzelius* dato Yngre, och des Broder Censor Librorum Gust. *Benzelius* tierna; efter Originalerne utgifven af Joh. Henr. Lidén. Linköping 1791, 8. Om detta Verk skall framdeles en omständelig Recension meddelas här uti Archivu under Rubriken: Bibliographie.

Hr Hof-Rådet D. Joh. And. *Murray*, Medic. och Histor. Naturalis Professor i *Göttingen*, samt Rid. af Kgl. Wasa-Orden, dog i *Göttingen* d. 22 Maji. Denne, en af Europas störste Botanici, var född d. 27 Jan. 1740 i *Stockholm*, hvar Fadren, Doct.-And. *Murray*, var Pastor Primar. vid Tyska Kyrkan, studerade i *Upsala*, kom 1760 til *Göttingen*, blef Medic. Doct. 1763, Prof. Medic. Extraord. 1764, och Ordinarius 1769, samt fick där sammantädes Inseendet öfver Botaniska Trägården. Han var Led. af Kgl. Vet. Academien i *Stockholm*, samt de Lärde Sällskaperne i *Upsala*, *Göteborg* och *Lund*, vidare af K. Vet. Sällk. i *Göttingen*, samt af de, såredes Medicinske, Sällskaperne i *Zelle*, *Bern*, *Köpenhamn*, *Paris*, *Nancy*, *Lyön*, *Vlissingen*, *Orleans*, *Dijon* och flerstädes. Til Rid. af Kgl. Sv. Wasa-Orden utnämndes han 1780, och 1782 usick han af Konungen af *Stor-Britannien* Hof-Råds Characteren. Hans Lärare, Hr *Archiata* von *Linné*, Besötände, Hr Hof-Rådet til ära, et Ostindiskt Läd. med Namnet: *Murreya exotica*, äfvensom han kallade en af denne sin så skicklige Lärjungd upstäckt Insect för *Cassida Murrayi*. Hans många Skrifter ännas upräknade så väl uti Hr *Pütter*s *Gesch. den Univer. zu Göttingen*, samt Hr *Meusel*s *Get. Teutschland*. Hans Valspråk var: *Paucæ & Selectæ*. Omständelig Biographie öfver så märkvärdig, så nyttig, så, ty värr! tidigt saknad Man skal framdeles uti detta Archivum införas.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 28. Junii 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Ottonde Stycket.*

DET LÄRDA SVERIGE

Eller *Förteckning på Lefvande Lärde uti Sverige och des underliggande Stater, samt Deras Arbeten.*

Detta Archivi Utgifvare har den 15de Marti utgifvit samt sedan kringfänt en tryckt Kungörelse, rörande detta Arbetet, och uti hvilken han anhållit om följande:

I 1) För- och Tilnamnet. 2) Födelse-Orten och Året. 3) Académiske Graden. 4) Ambetet med Befordrings-Året. 5) Tildelad Character. 6) Riddare-Orden. 7) Ledamotskap uti något publikt Verk eller lärdt Sällskap. 8) Antaget Valspråk. En *kort Biographie* kan därjämte bifogas.

II. Förteckning på: *utgifna Arbeten*: med 1) tydelig Titul; 2) Trycknings-Often och Året; samt 3) Förmatet. 4) Hwad Disputationer beträffar, så optagas under en Professor eller Præses inga andra än de, som utgått uti des Namn eller såsom des egna Arbeten; utan blifva de andre at anse för deras Räkning, som dem, vare sig pro Exercitio eller pro Gradu, utgifvit, och således af dem här i Förteckningen optagas. 5) Öf-

versättning af andres Arbeten, hvarvid först Öfversättningens Titul, med Ort, År och Format, uptages, och sedan Originalets Titul och Uplaga. Lika Regel följes med Öfversättningar af des egna Arbeten på främmande Språk. 6) De mindre Arbeten eller Strökrifter, som finnas införde uti Academiers Handlingar, Periodiska Skrifter eller andra Samlingar, med altid noga ursatt År, Del och Stycke, hvar sådane finnas införde.

III Sift tillfogas: om Des *Portrait* blifvit och af hvem, samt när graveradt; och om Des Minne blifvit medelst någon *Skådepenning* eller *Donation* förvaradt. Vidare uppgifves, med Bibliographisk Noghet, hvar Des *Leffverne* finnes infördt; äfven önskade man finna de Arbeten slutel. tillfogade, som äro under Trycket, eller blott ännu uti *Handskrift*.

Man behagade insända denna Förteckning, med *egenhändig* Underskrift, til Undertecknad, som ännu mera skulle förbindas, om han vid *hvart Års Slut* hedrades med en *dylig fortsatt* Förteckning. *Nyttan* af dessa och dylika *Bibliographiska* Förteckningar faller icke allenast hvar och en Kännare af *Lärdoms-Historien* genast uti ögonen, utan, ända i väsendteligast måtto, begagna de sådane Män ibland oss, som arbeta uti Vetenskaperna; hvilken deras Gien som hälf, medelst Anvisning på Känedommen af alla de nyaste för dem nödiga Källor. Planen, således *fullföljd och fortsatt*, blifver et både literariskt och scientifickt Repertorium. *Stockholm*, den 15 Martii, 1791.

CARL C. GJÖRWELL,
Kongl. Bibliothecarie

Så långt Kungöfvelsen. Dylika Namn- och Bok-Register öfver *Lefvande* Personer hafva redan blifvit utgifne uti andra Länder, såsom i *Tyfkland, Frankrike* och *Danmark* *) och hvad *Sverige* beträffar, så införer sedan flere år Herr Professor Gust. *Sommelius* i Lund uti sit *Lexicon Eruditorum Scanenium* alle inom *Lands Stift* lefvande Lärde med deras Arbeten. Något dyligt vil jag för *Sverige* i *allmänhet* verkställa; men at häraf göra en särskild Bok vågar jag icke för flere Orsaker, utan, såsom jag symmer alt annat, rörande *Sverige*, uti detta Archiv, så införas och de hit hörande Längder uti samma Verk, dock icke efter Alphabet, utan efter fritt Val ibland de infände, som också redan til et betydligt antal blifvit mig gunstigt meddelade, samt anhålles om såsom och *högst efter* minn här föregående Uppgift **).

Början göres med följande Artiklar.

LINDBLOM. (De Axel Johan).

Prof. uti *Södra Tjust* och *Kysoherde* i *Odensti*, uti *Småland* och *Långestrags Stift*.
Född d. 27 Junij 1713 i *Norrh Wä* uti *Obergöhländ*. Ledamod af *Kgl. Patriotiska Sällskapet* i *Stockholm*.

K 2

U-

*) Där om vitna de allmänt bekante Verken: *Das Gelehrte Teutschland*, la *France Littéraire* och flere.

***) Enär Läsaren finner *Ölikheter* uti Bygnaden af desse Längder, så komma de icke ifrån Utgifvaren: han framlägger hvarje Artikel *sådan*, som den infändes. Den strängaste Bibliographiska Symmetrie kan i detta

Utgifne Arbetena

Dispi. de Certitudine Propositionum Physicarum
under S. Klingenskiernas; Ups. 1737, 8. — Prällemötes-
Prädikan. de Trögnas Visshet om sin Utkorsle; öfver
Joh. 10: 28, 29; Linköp. 1754, 4. — Lik-Prädikan.
de Trögnas härliga Lön efter en god Kamp, i anledn.
af 2 Tim. 4: 7, 8; öfver Contracts-Prosten M. Zach.
Jungius; Stockh. 1774, 4. — Dittor en Rättning
Lärares välbelönte Trohet; i anledn. af Matth. 25: 21,
öfver Contracts-Prosten M. Clas Wimmermark; Upsala
1779, 4.

Portraits graveradt, efter Stålbom, af Grandel
Jun. i Paris 1785, uti stor 4, bekostadt af Des-Trenne
Sönens Hr. Lars A. Lindblom, nu Liljenströps, Hårads-
höfdinge uti begge Tjust; Jac. A. Lindblom, Biskop i
Linköpings, och Gabr. A. Lindblom, Kongl. Secreterare
i Stockholm.

LINDBLOM (M. Jac. Axellson).

Biskop i Linköping. Född d. 27 Jul. g. St.
1746 i Östergöthland, och Son af fören. Hr
Prosten Doc. A. J. Lindblom, blev Magister
i Upsala 1770, Amanuens vid Bibliotheket
1772, Docens 1773, Extr. Vice-Bibliothecarie
i 1776, Professor 1779, Eloq. & Polit. Professor
i Skymnans 1781, Biskop i Linköping 1785,
i Led. af Kgl. Nordstjärne-Orden 1789, samt
i år äfven Led. af Kongl. Vet. Societ. i Up-
sala, Kgl. Vet. och Mitt. Samhället i Göthe-
borg och Kongl. Patriot. Sällskapet i Stock-
holm. — *Valspråket*: Integre Ac Libere.

falliche heller hvarken väntas eller begäras. Nog af:
Uppgifterne äro enlige med Sanningen. —

Utgifne Arbeten.

Disp. de Causis impeditæ in Studiis Progressionis, P. I, II, under J. Ihre; Upl. 1769, 70, 4. — Disp. de illustrioribus Linguæ Romanæ Criticis, ib. 1772, 4. — Disp. de Poëmaticis Officiis; Upl. 1776, 4. — C. F. Gellerts Tröst för Sjuka, Öfversättning ifrån: Trostgründe wieder ein schlechtes Leben, Leipz. 1763, 8; Upl. 1770, 8. Ny Uplaga; Därstädes 1783, 8. — Tal, på bunden Svenska; inledning af Deras Kongl. Majtets Kröning, på Witterhets-Samfundets vägnar i Upsala; Stockh. 1772, 4. — Amnelse-Tal öfver Jurisprud. Oecon. & Comm. Prof. Hénr. Frosterus, på Östgötha-Nations vägnar; Upl. 1773, 8. — Lefvernes-Beskrifning öfver: a) Zenobia; Stockh. 1773, 8. b) Clemens XIV (Ganganelli); Stockh. 1781, 8. — Memoria Rudenschöldiana (eller Minne öfver R. R. och Acad. Cancellaren, Grefve C. Rudenschöld), nomine Acad. Upsal. celebrata; Upl. 1784, 4. — Theser och Tal i Konungens Öfvervaro uti Upsala 1786; Därstädes 4. — Tal i Skyttianske Collegio inför Konungen och Kron-Prinsen och til den Adelige Ungdomen; Upl. 1786, 8. — Lexicon Latino-Suecanum, eller Latinsk och Svefsk Ordbok, på Konungens Befalning utgifven af Akademien i Upsala, uti 2 Delar; Upl. 1790, 4.

Minnespenning: på Åtsidan Bilden i Präste-drägt med Omkrift: *Jac. Ax. Lindblom Prof. utn. Bishop i Linköping.* Under Bilden läses Medailleurens Namn: *Linnhögger.* På Frånsidan inom en Lagerkrans: *Til Erkännsla emot en älskad Anförare i de Uplifvade Skyttiske Lärdoms Öfningar af Adel. Ungdomen i Ups. 28 Apr. 1787.* Penningen är af 12:te Storleken, och graverad i Stockholm.

TORNQUIST (*Carl Gustaf*).

Capitaine vid Kongl. Amiralitetet. Född uti Carlscrona den 3 Dec. 1757, studerade uti därvarande Cadet-Cörps, blef Fändrik vid Kgl. Amiralitetet 1779, gick 1780, uti Kgl.

Fransk Tjenst, beviljade under Americaniska Kriget 7 Sjö-Batailler och 2 Belägringar uti Westindien, blef i Jul. 1783 Rid. af Kongl. Franska Orden: Pour le Merite Militaire, samma år Lieut. vid Kgl. Amiralitetet, 1787 Led. af Örlogsmanna-Sällskapet i Carlsrona, Capitaine den 21 Julii 1788, beviljade Sjöslaget vid Högland, och blef samma år fången i Ryfsland, då Örlogsskeppet Gustaf Adolf förlorades. *Valspråket*: Con fiance Gagne Tout.

Utgifne Arbeten.

Grefve de Graffes Sjö-Batailler; Stockh. 1787, 8.
 — Svenska Flottans Sjötag, 2 Delar; Stockh 1788, 8.
 Uti *Handskrift*: Svenska Flottans Sjötag, Del 3 och 4, eller ifrån år 1720 til närvarande Tid. — Hof-Råd. Joh. Nordstedts Ryika Lexicon, tryckt i Petersburg 1780, 8r, 2:ne Band i 4, med Svensk Uttolkning, eller et Ryiskt och Svenskt Lexicon.

WESTRING (D. Job. Peter).

Medicinæ Practicus i Norrköping. Född d. 24 Nov. 1753 i Linköping, Medic. Doctor i Upsala 1780, och Practicus samma år i Norrköping. *Valspråket*: ImProVide nil.

Utgifne Arbeten.

Disp. de Ledo palustri; Upf. 1775, 4. — Disp. Inaug. de Sternutatione; Upf. 1779, 4. — Beskrifning öfver en Bulnad, som förtärde nästan en Fjerdedel af Magen (Ventriculus) hos et Barn, införd uti K. Vet. Acad. Handlingar för 1790. — Afhandling om Vatnsfot i Hjertsäcken med Physiolog. Anmärkningar, införd uti samma Handlingar för 1791.

Uti

Uti *Handskrift*: Afhandling om et förmånligt och bepröfvadt Sätt, at på kort Tid och med fåga Koftnad, fåga Ylle och Silke med de fleste Lafarter (Lichenes), Afdelningen 1, färdig at inlämnas til Kgl. Vet. Acad. i Stockholm.

HANDLINGAR.

GÅFVO-BREF af Hr Landshöfdingen o. Rid. af Kgl. Sv. Orden, Grefve *Axel Löwen*, af *Två Tusende R:dr*, såsom *Julegåfva*, til Juden och Handelsmannen Hr *Jac. Marcus*, til Lösen af et Hus i Norrköping och en Tafels upfattande i desamma m. m. dat. *Gräfsten* *), d. 24 Dec. 1790.

I. N. J. C.

Til den Store och Allsmächtige Gudens Lof och Pris, samt af åstundan, at kunna befrämja Des Ära; göres veterligt at jag

Grefve &c. &c. *AXEL LÖWEN*

Som *Julegåfva* och til firande af den hugneliga Jule-Högtiden skänker och gifver *Två Tusende Riksdaler Specie* åt Juden och Handelsmannen *Jacob Marcus*, som säger sig vara bördig af Levi Slägte, med följande Vilkor:

1:o Skal han därföre af Rådmanen Hr Carl *Körner* tilhandla sig den i *Norrköpings Stad* varande så kallade *Westerbergiska Gården*, hvarom tillföre varit utadt Köp med Juden och Han-

K 4

dels-

*) Hr Grefvens och Landshöfdingens Sitesgård, uti Östergöthland, nära vid Linköping, belägen.

delsmannen Isac Beer för samma Summa eller Två Tusende Riksdaler Specie.

2:o. Skäl en Tafsla af Koppar, med nedan-
stående Språk utur den Heliga Skrift, sådan
som jag låter förfärdiga, beständigt samt för
alla Tider, sitta öpen på Väggen uti förnäm-
sta Rummet af detta Hus, eller den där be-
fintelige stora Salen, hvilken Tafsla innefattar
följande:

I. N. J. C.

Paul. Ep. Rom. C. II: v. 28, 29.

Paul. Rom. C. 9: v. 1, 2, 3, 4, 5. v. 25, 26, 27, 28:

Rom. C. 10: v. 1, 2, 3, 4. v. 9, 10, 11, 12, 13.

Hez. C. 34: v. 11, 12, 13, 14, 15, 16. v. 31,	Ev. Joh. C. 10: v. 16, 17, 18.
Hez. C. 36: v. 24, 25, 26, 27,	Ev. Matth. C. 28: v. 18, 19, 20.
Hez. C. 36: v. 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38.	Ep. Rom. C. II: v. 11, 12, 13, 14, 15, 16.
Hez. C. 36: v. 21. v. 24, 25, 26, 27, 28.	Ep. Rom. C. II: v. 25, 26, 27.
Dan. C. 9: v. 24, 25, 26.	Ev. Matth. C. 27: v. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Zach. C. 11: v. 12, 13.	Ev. Luc. C. 23: v. 33, 34.
Esai. C. 53: v. 1. v. 10, 11, 12. Pf. Dav. 69: v. 19-26.	Ev. Joh. C. 19: v. 19, 28-30. Zach. C. 8. v. 20, 21, 22, 23.
Jer. C. 31: v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 18, 19, 34, 40.	Joh. Offenb. C. 21. C. 22. Joh. Offenb. C. 19: v. 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
Es. C. 60. Hez. C. 48: v. 35.	Ev. Luc. C. 20: v. 16, 17, 18, 19, 42, 43, 44.
Dan. C. 7: v. 13, 14, 18, 26, 27.	Ev. Matth. C. 21: v. 5, 6, 7, 8, 9.
Pfalm 110: v. 1.	Ev. Matth. C. 23: v. 37, 38, 39.
Zach. C. 9: 9, 10.	
Osa G. 3: v. 4, 5	

Pauli

Pauli Ep. 2 Theſſal., C. 2: 1, 2.

C. 2: v. 3. Lasset Euch niemand verführen in keinerlei Weise. Denn der HERR komt nicht, es sey denn, das zuvor der Abfall komme, und offenbaret werde der Mensch der Sünden &c.

3:o. Får detta Hus eller Gård aldrig be-
hos af andre, eller borthyras til andre än
Judar.

4:o. Får denne Gård eller Egendom aldrig
förfäljas, förbytas eller förpantas, utan evärde-
ligen tilhöra Juden och Handelsmannen Jacob
Marcus och des Bröstarfvingar, samt i brist af
Bröstarfvingar tilfaller den des närmaste Släctinge
och Trosförvandt.

5:o. Om Lag eller Förfatningar framdeles
skulle förbjuda Judiska Folket vistas här i Lan-
det, så får detta Hus eller Gård på öpen
Auction för deras räkning förfäljas och Köpe-
skillingen därför af dem upbåras, så snart de
stält vederhäftig Borgen at Æquivalent därför
annorstädes för samma Summa köpes, såsom i
Hamburg eller hvaräst de få vistas, och at
Taflan, som här omförmäles, därstädes uti för-
nämsta Rummet infättes, samt beständigt ohöjd
förblifver. Med sådane Vilkor kan Juden och
Handelsmannen Jacob Marcus samt des Arf-
vingar trygga sig vid en rolig ägande Rätt af
denna Gåfva, för evärdeliga Tider; men i den
händelse, at thesse Vilkor skulle öfverträdas
eller misbrukas, antingen så at Taflan icke
beständigt förblefve ohöjd på sit ställe, eller
Gården til andre än Judar borthyrdes, eller
någon Förpantning eller Förfäljning däraf skulle

såkas; så förklaras den eller de, som därmed beträdas, oberättigade til denna vilkorliga Gåfva, hvilken i sådant fall bör tilfalla *Norrköpings Stads Fattiga af Christna Folket*, samt bör til deras Nyttå på bästa sätt användas; och hvaröfver Vållofl. Magistraten därstädes härmedelst vänligen anmodas hafva insäende.

Til yttermera visso varder detta med mit Namn och Sigil bekräftadt, som skedde på *Grefsten*, År efter vår Frälsares och Herres Jesu Christi hugneliga Födelse Et Tusende Sjuhundra och Nittio den 24:de Dag i December Månad *).

A. LÖWEN.

(L. S.)

Som Vittnen härtil underskrifva

S. N. Hjertonn.

E. F. Berghmann.

Med det til Rådstufvu Rätten ingifne Originalet lika lydande; betygar

Nils Scherman,

Cancellist.

NYA.

* Denna ädelmodiga Förfatning har ock redan gtt i Verkställighet, och inrättas Huset därjämte til en *Judisk Synagoga*.

NYASTE HÄNDELSE UTI SVERIGE.

Kyrko-Arender.

LUNDS STIFT.

Uti *Örkened*, Sockn uti Skåne och Östra-Göinge Härad, upfördes icke allenast för 2 år sedan en ifrån grunden af Sten upbyggd *Kyrka*, utan den prydes nu ock uti anständigaaste måtto, det ena som det andra af Sockneboernes egne Medel och store Frkostighet. Således invigdes til Församlingens Tjenst, 10 Söndagen efter H. Trefaldighet eller d. 8 Aug. 1790, en helt ny *Altare-Tafla* och *Ljuskrona*, den förre förfärdigad af Bildhuggaren J. Millberg i Landscrona och Acad. Ritmästaren M. Roth i Lund, den senare af Krongjutaren Hagelberg i Nyköping, den förre dyr 133 $\frac{1}{2}$ R:dr förärad af Rusthållaren *Truls Pebrsön* i Lönsboda, och den senare, dyr 33 R:dr 16 $\frac{1}{2}$ förärad af Rusthållarne *Pebr Trulsson* i Lönsboda och *Pebr Pebrsön* i Gylsboda.

Universiteter.

Å B O.

Uti Academiens öfre Lärofal hölls d. 2 Jun. af Hr D. Carl *Hellenius*, Histor. Natur. Professor, et Latinskt Åminnelse-Tal öfver Bergs-Rådet och Rid. af K. Wasa-Orden, Hr Joh. *Misingers* en af Rikets uplystaaste Män och värdigaste Medborgare, som ägde utmärkte *Förtjenster*.

om

om Vetenskaperne och Nättingarne i allmänhet,
äfven som om denna Högskola i synnerhet.

Sällskaper.

STOCKHOLM.

Til Präses. uti Samfundet *Pro Fide & Cbristianismo*, för innevar. År, valdes d. 10 Mart. Biskopen i Wexjö, Kgl. Öfver-Hof-Prädikanten och Led. af Kgl. Nordstjerne-Orden, Hr Olof *Wallquist*.

Krigsmanna-Belöning.

Stora Kopparbergs Bergslag har, i betraktande af den ärorika Fred, Kgl. Maj:st förledit år slutadt, sträkt sin Bevägenhet därhän, at ihågkomma dels de *Soldater* och *Vargjernings-Karlar* af Kongl. Dal-Regementet och Dal-Vargjerningen, som under Kriget blifvit lame och lytte, dels de *Enkor* efter dem, hvilke af begge nyssnämde Corpser fallit i Fält, som *hafva Barn* at försörja, med en *Gofva* af *Nio-tusen* Dal. Kms eller Femhundra R:dr, hvilken Summa samma hedervärda Bergslag lämnat til Landshöfdingen och Rid. Hr Joh. af *Nordin*, at låta utdela, hvilken för sin Konungs Tjenst och sina Medborgares Gagn icke mindre nitfull Ämbetsman genast härom fogade nödig Anstalt, medelst behörige Förteckningars infordrande ifrån Städerna och Fögdierne, samt har låtit härupå, enligt Des Kungörelse af d. 7 Junii, anställa

ansfälla Utdelningar på följ. sätt, at hvar Karl fick 1 R:dr, och hvarje Barn, dock uti Modrens hand, 1/2 fs. 4 r. således blef Repartitionen uti:

	R:dr	fs.	r.
Fahlus Stad, för 7 Karlar och 134 Barn	41	20	8.
Hedemora Stad, för 1 Karl och 4 Barn	2	1	4.
Kopparbergs Fögd., för 5 Karlar och 146 Barn	42	24	8.
Säters-Låns Fögd., för 5 Karlar och 402 Barn	108	14	--
Nedan-Siljans Fögd., för 13 Karlar och 278 B.	84	29	8.
Öfvan-Siljans Fögd., för 9 Karlar och 254 Barn	74	12	8.
Wester-Dals Fögd., för 13 Karlar och 187 Barn	60	38	4.
Näsgråds härad Fögd., för 4 Karlar och 268 B.	71	3	--
Wester Bergslags Fögd., för 2 Karlar och 172 B.	14	3	8.

Tilhopa 59 Karlar och 1712 Barn, samt 498 42 8.
Öferskottet af 1 R:dr 5 fs. 4 rft. tildeltes de mest behöfvande uti Fahlun (*).

Affskeder.
Gen. Majoren och Gen. Quartermästaren eller Chefen för Kgl. Fortificationen samt Commend. af Kgl. Sv. Orden, *Hr. Joh. von Herwansson* erhöi d. 11 Jan. Nådigt Affked.

Generl-Fältygmästaren, Gen. Lieutenanten, Öfversten vid K. Artilleriet och Commend. af Kgl. Sv. Orden: en. m. *Hr. Baron Carl Gideon Sinclair*, blef d. 14 Febr. i Näder entledigad ifrån Gen. Fältygmästare-Ambetet.

Gifter.

*) Se det öfriga uti: *Fahls Veckblad*, Samling. 6; No 17 och 23.

Gifternal.

Hr Joh. Ax. *Hägerbycht*, Öfverste, Comendant i Lovisa och Rid. af K. Sv. Orden, vigdes d. 10 Mart. med Fröken Sara Catharina *Olivestam*, yngsta Dotter af framledne Kammar-Revisions-Rådet *Olivestam*, på *Hedwigsberg*, Sättsgrd i Nyland.

Lagmannen Hr Gust. Ad. *Söderholm* vigdes d. 10 Mart. med Fröken Anna Beata Margareta *Krabbe*, Dotter af Hr Capitainen Reinh. *Krabbe* och des Fru Anna Hedw. *Jägerhorn*, på *Palenien*, Gård i Lojo Sökr uti Nyland.

Dödsfall.

Herr Lagmannen Carl Johan *Abnger*, Ofrälse-Ledamot uti Konungens Högste Domstol, Häradshöfdinge uti Swärtilöfa-Sotholm- och Öknebo-Häraden uti Södermanland och Sotholms Län, samt Led. af K. Patriot. Sällskapet, dog d. 4. Maj på Gården *Lindbof*, nära vid Stockholm, uti des 54 år.

Hr Carl Abrah. *Schrickel*, Politie-Borgmästare i *Stockholm*, dog därtädes d. 16 Apr. och uti des 72 år.

Hr M. Clas Ifr. *Molandet*, Theolog-Lector vid *Gymnasiet* i Linköping, Profr. öfvet *Göfrings Contract* och *Kyrkoherde* i *Slaka*, dog d. 22 Apr. i *Linköping*, och uti des 67 år.

Hr Joh. *Abom*, Bibliothecarie hos Hans Kgl. Höghet, Hertigen af Södermanland, dog d. 7 Apr. uti *Stockholm*, och uti des 52 år.

Afskedade Saltpetersfjodaren, Sam. *Syren*, dog d. 28 Jan. uti Bönfäll, Sockn i Upland, umdes 110 år, varandes född i Staden Wimmerby. Han ägde god både Kropps styrka och Syn till et fjerdedels år före sin Död.

Befordringar.

Hans Majest har den 28. Mart. updragit *Staten* Secreteraren och Commend. af K. Nordstjerne-Orden, Hr. Ulr. *Gust. Franc.*, at tiltråda Öfver-Post-Directeurs Ämbetet efter framledne *Staten* Secreterären Hr. Matth. *Benzelstierna* *).

Hr. Carl Olof *Cronstedt*, *Stats-Secreterare* för Sjöärenderne, Öfverste och Rid. af Kgl. Sv. Ord. med St. Korset, förordnades den 9 Dec. förl. år til Chef för Finska Flottern af *Armées* Flotta.

Herr Fred. af *Chapman*, *Contre-Amiral*, Commend. af K. Wasa-Orden och Rid. af K. Svärds-Orden, utnämndes d. 24 Jan. til Vice-Amiral.

Hr. Isac *Müller*, Öfverste, Commendant på Carlsten, Rid. af K. Sv. Ord. och K. Franska Orden pour le *Mérite Militaire*, förordnades d. 10 Febr. til Öfver-Commendant öfver Götheborgs, Elfsborgs, Warbergs och Carlstens Fästningar.

Hr. N. Fred. *Jernfeldt*, *Öfverste-Lieutenant* vid Östgötha Infanterie, Kammarjunkare och Rid. af Kgl. Sv. Orden, utnämndes d. 13 Febr.

*) Om denne Herres Dödsfall se här frammanföre, sid. 78.

Febr. till Öfverste vid Kgl. Maj:ts Lif-Grenadier-Regemente, hvilket nyl. blifvit inrättadt.

Hr Öfverste-Lieutenanten vid Kgl. Artilleriet och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Friherre Carl Ulr. *Silfversköld*, utnämndes d. 14 Febr. till Öfverste i Arméen och Gen. Fälttygmästare.

Lagmannen i Bohus-Län och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, Hr Joh. Christ. *Adelsköld*, erhöf d. 6 Apr. Landshöfdinge-Fullmägt.

Borgmästaren i Marstrand, Hr Lagmännen Pet. Matsson *Ekström*, förordnades d. 4 Apr. at tillika vara Häradshöfdinge uti Norra Inlands, Orofält och Tjörns Häradet i Bohus-Län.

Under d. 30 Apr. utnämndes Docenterne, Hr M. Lars Magn. *Ström* och Hr M. Anders *Lidbeck*, den förre till Matheseos Adjunkt, den senare till Botanicæ Demonstrator vid Academien i Lund.

STOCKHOLM,

Trykt hos Johan A. CARLBOHM,

Den 6 Julii 1791.

SVENSKA A R C H I V U M

FÖRSTA BANDET; *Nionde Stycket.*

STATER UTI SVERIGE *).

KONUNGENS REGEMENTE **).

HANS MAJ:TS *Konungens Eget Värfvåde* Regementes första Upsättning är af *Smålands* så kallade *Tre- och Fem-Männingar*. De förstnämde voto med i *Helsingborgs* Slag år 1710, de senare ströko till större delen åt vid *Gadebusch* och *Tönningen*; båda Delarne voro de samma, hvilka af *Danskarne* kallades *Bockens Gedepåger*, hvarmed de förstodo: *Stenbockens unga Småländska Drängar*. Recruterade
L genom

*) Uti et *Svenskt Archivum* införas, såsom på sit rätta Ställe, de uti *Sverige* och des *underliggande Länder* värande *Stater*; ty däraf lærer man at känna både *Rikets* Förfatning och de *Personer*, som uti det samma nu för tiden beklåda *Ämbeten* eller utgjöra vissa *Societeter*: hvadan och här, under *almänna* Namnet af *Stater*, förstås de uti *Riket* förekommande *Corps* af *alla Slag*. Dem emellan kan dock här uti *Archivo* ingen *Rang* iagttagas, utan de införas af *Utgifvaren* efter des eget *Val* ibland dem, som efter hand meddelas, och sådane som de meddelas. Hög alle *Resp. Stater* anhålles om deras *Gunstbenägna* *Insändande* til detta *Archivi* *Utgifvare*, *Kongl. Bibliothecarien* Gjörowell.

**) Des *Stat* har blifvit meddelad af *Majoren* i *Regementet*, *Hr Frih. Fred. Ge. HIERTA*, *Rid. af Kgl. Svärds-Orden.*

genom ny Utskrifning, gjorde dessa Tre- och Fem-Männingar Norrka Fälttåget, och voro närvarande vid Belägringen för Fredricshall år 1718 under Konung CARL XII:s eget anförande. Konungens olyckeliga Dödsfall och de därpå följande Freds-Sluten minskade ganska mycket Svenska Magten, och då Rikets Sjelfständighet med den då antagna Regerings-Formen tillika nästan uphörde, blef det en bedröfvelig angelägenhet at reducera Arméén.

Detta sködde år 1720. Alla Regementer öfver vanlig Stat försvunno, undantagande Re-
 sen af Tre- och Fem-Männingarne, af hvilka sammanflagne tillskapades Et Regemente, 10 Compagnier starkt, hvarje Compagnie 150 Man. För detta nya Regemente förordnades til Öfverste Hr Thure *Horn*; utom Lif- och Öfverste-Lieutenantens Compagnier, bibehöllo de öfrige Namnet af de Landsorter hvarifrån de som Tre- och Fem-Männingar blifvit utskrifne, och kallades därför *Norrköpings, Wadstena, Uddewalla, Calmare, Wexjö, Wessbo, Östra Härad* och *Sunnerbo* Compagnier, och blefvo kringspredde til Garnisoner i Sverige och Finland.

Regementets Öfverstar hafva varit följande:

- 1:o Thure *Horn*.
- 2:o Curdt *von Schwerin*, tog Afsked och gick i Utrikes Tjenst.
- 3:o Bengt *Horn*.
- 4:o General-Lieutenanten Jean Louis *Bousquet*.
- 5:o Georg *von Heyne*.
- 6:o General-Majoren Friherre Carl *Adlerfelt*.
- 7:o Ambassadeuren, sedermera Hans Excellence Hr Riks-Rådet Grefve Ulric *Scheffer*.

8:o Ge-

80 General-Majoren Abraham von Björnmark.
90 General-Majoren Abraham Gustafschöld.

Under Öfverste von Heynes Befäl fick Regimentet Namn af Hans Kongl. Höghet *Kron-Prinsens* Regemente. Har gjort 1741 års Krig mot Ryssland och Sju-åra Kriget mot Preussen; alltid utmärkt för god Esprit Militaire och mycken Bravoure, särdeles ådagalagd vid Uckermünde, Fehrbelin och vid senare stället led det gånka mycket.

Efter Krigets slut förlades det til Garnison uti Malmö och Landskrona, och sluteligen flyttades en Bataillon til Christianstad, där den under Befäl af då varande Capitaine *Hellicbius*, nu mera Hr General-Majoren, Commendanten och Riddaren *Gustafschöld*, bidrog til Regements-förändringen 1772.

Under sist förflutne Krig med Ryssland, har Regimentet gjort tjenst på stora Örlogs-Flottan, där Trouppens Tapperhet alltid varit utmärkt.

Hvad Regimentets nu varande Stat beträffar, så är det reducerat til 498 Man. Til Åminnelse af des Trohet för Konungen, äger det de af Monarchen år 1773 Regimentet Nädigst skänckte *Hvita Fanor*, och det lysande Namnet af *Hans Maj:ts Konungens Eget Vårsvade Regemente*, samt är Fält-Musiquen klädd i Kongl. Maj:ts Livrée.

Des Stat är följande.

Öfverste *Abraham GUSTAFSCHÖLD*, Gen. Major,
Commendant i Christianstad och Rid. af K. Sv. Ord.
Öfverste-Lieutenant *Nicl. Pet. von Björnmark*, Rid. af
Kongl. Svärds-Orden.
Premier-Major Frih. *Leyonhufvud*, R. af K. S. O.
Second-Major Frih. *Abrah. Leyonhufvud*, R. af K. S. O.

- Majorer i Regimentet Frih. Fr. G. *Hierfa*, R. af K. S. O.
 Carl Eric *Benzelfierua*.
- Major i Arméen Adam. Chr. *Rosentwiß*, R. af K. S. O.
- Capitainer Henr. *Reutercrona*.
 Joh. Ge. *Kuylenskierns*.
 Frih. Otto *Ramel*.
 Ge. Ad. *Ruthensköld*.
 Ebbe Ludv. *Rosentwiß*.
 Grefve Charles *Lewenhaupt*, Rid. af K. S. O.
 Grefve Christ. Rutger *Dücker*.
- Lieutenanter Jac. *Lagercrantz*, Capitaine i Arméen.
 Olof *Linnerhielm*.
 Zach. *Rehnberg*.
 Dav. *Ehrenstråle*.
 Salom. *Löwensköld*.
 Hans Christ. *von Bildstein*.
 Carl *de Delwig*.
- Fändrikar Anund *Bergengren*.
 Adam C. *Lundström*.
 Thom. *von Plomgren*, Lieutenant i Arméen.
 Gust. Fr. *Wulff*.
 Pet. *von Plomgren*.
 Gust. *Gustafschöld*.
 Danckwardt *Liljeström*.
 Carl Sam. *Skytte*.
 Wilh. *Königsfelt*.
 Salom. *Elwrenborg*.
 Abrah. *von Björnmark*.
 Frih. Gust. *Leyonhufvud*.
 Fabian *de Charlier*.
 Engelbr. *Meck*.
 Magn. *Rehndal*.
 Gust. *Berg*.
 Jon. *Klingstedt*.
- Pastor Joh. Pet. *Orrberg*.
 Auditeur Jör. *Hjorth*.
 Fältikär D. Eric *Rumberg*.

Upsatt d. 29 Maji 1791.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Kongl. Huset.

Näst före *Konungens* Afresa til Aken, hade Hans Maj:t merändels uppehållit sig på *Haga* uti den färdige Pavillonon, samt där ägt Hans Kongl. Höghet *Kron-Prinsen* hos sig uti flera Veckor. Efter *Konungens* Afresa förblef *Kron-Prinsen* på *Haga*, dock uti förra eller senast af Hans Maj:t bebodda Träbyggningen vid *Chiosquen*, resandes dock merändels alla dagar in til *Hufvudstaden*, dels för at besöka sin Fru Moder, *Drottningen*, som residerade på Kongl. Slottet, dels för at därstädes föra Ordet uti Kongl. Regeringen. *Hertigen* och *Hertiginnan af Södermanland* hafva öfver *Sommaren* flyttat ut til den vackra Land-Egendomen *Bergsjö-lund* på Kongl. Djurgården. *Hertigen af Östergötland* tilbringar *Sommaren* på *Kongsgården Tullgarn* i *Södermanland*; och *Kongl. Prinsessan* på *Lustslottet Carlberg*. — Den 6 Jul. flyttade Hennes Maj:t *Drottningen* med sit Hof til *Drottningholm*; dit *Kron-Prinsen* sig då ock ifrån *Haga* förfogade, hvarest ock så Kongl. Regeringen hos *Kron-Prinsen* sammanträder.

Konungens Resa *).

Denna anträdde vidare Landvägen ifrån *Rosstock* **) d. 2 Junii, och besökte Hans Maj:t

L 3

först

*) Se det föregående här i Archivum, St. 7, sid. 139.

**) Hvar dock måste sjuk efterlämnas K. Öfver-Hof Stallmästaren m. m. Grefve Ad. Fr. *Lewenhaupt*, om hvars

först Hertigens af Meklenburg-Schwerin Hof på Lustflottet *Ludwigslust* och i Hufvudstaden *Schwerin*, på hvilken sistnämnde Ort, vid därvarande Riddare-Salens illumination, Konungens Chiffre i synnerhet lyst. Hans Maj:ts utnämnde vid detta tillfälle regerande Hertigens, *Fredric Frans*, andre Son, Hans Maj:ts Gudson, Prins *Gustaf Wilhelm*, född d. 31 Jan. 1781, til Ryttmästare vid Kongl. Svenska Lif-Regementet med Majors Rang, samt bandt sjelf Hvita Armklädet på den unge Prinsen. Konungen hade därjämte den Förnöjelsen, at på *Ludwigslust* finna för sig en annan af Europas Hjeltar, Prins *Fredric Josias* af *Saxen-Coburg*, Kjöfserlig General-Fältmarskalk, almänt känd för sine öfver Turkarne vundne Segrar, bärandes också Stora Korset af den Österrikiska *Maria Theresia* Milit. Orden *). Vid Hofvet var stor Cour, och uti Lustparken Illumination **). Resan fortsattes sedan til *Brunswik*, där ankomsten skedde d. 7 Junii, och var följande dagen vid Hofvet, hvar Hans Maj:ts med utmärkt

sedertmera uti *Stralsund* timade Dödsfall på sit ställe förmåles.

*) Han är född d. 26 Dec. 1737, och Broder til reger. Hertigens af Meklenburg-Schwerin ännu lefvande Fru Moder, *Charlotta Sophia*, Enka sedan 1755 och residerandes i Schwerin; äfven som Euke-Hertiginnan *Louisa Frederica* af Huset *Württemberg-Stuttgart* nu mera residerar i *Rostock*, efter sin Herres, Hertig *Fredrics*, den nu regerande Hertigens Företrädares och Farbroders, Död 1785.

***) *Ludwigslust*, nära vid Staden *Grabow* uti en med många Alleer genombuggen Skogspark; har en af de angenämasse Belägenheter ibland de många fast oräkneliga Lust-Slotten i Tyskland. Det anlades af Hertigens Farfader, Hertig *Christian Ludwig*. •

märkt Glädje mottogs, stor Gala. — Konungen afreste den 10 Junii, sedan han där vid Hofvet åtnjutit många och omväxlande Glädjebetygelfer, tog vägen öfver *Lipstadt*, och ankom den 14 bittida om morgonen til *Aken* *). Hans Maj:t började genast, samt med god Framgång för Des Hälfa, at göra bruk så väl af de varma Baden, som af sjelfva Brunsvatnet **). Konungen fann där före sig en stor myckenhet af Grefvelige och andre förnåme Personer ***); men Des egen Därvaro föranledde därjämte til många höga Besök. Således ankom dit ifrån *Mastricht* redan den 20 Junii Hans Durchl. General-*Arf-Ståthållaren* af För-enta Nederländerne och regerande Försten af *Nassau-Oranien-Diez*, *WILHELM V*, under antaget Namn af *Grefve af Vianen*, jämte sin äldste Son, eller *Arf-Prinsen*, *Wilhelm Fredric*; hvilka, sedan de aflagt deras Besök hos Hans Maj:t, återreste til Holland. Likaledes ankom til *Aken* d. 22 Jun. Hans Kongl. Höghet *Prins FERDINAND* af *Preussen*, under antaget Namn

L 4

af

*) Där bodde Hans Maj:t uti *Baron von Geyers* Hus, som är Hertigl. *Jülichsk Vogt-Major* i *Aken*. Denne Riks-Stad erkänner Hertigen af *Jülich*, eller nuvarande *Kurförsten* af *Pfaltz*, för sin *Skyddsherre*, som också håller därstädes en des *Grofs-Vogt* eller *Grofs-Major*, hvilken verkställer Rådets *Domar* uti *Civil- och Criminal-Mål*, samt utöfvar äfven andra *Rättigheter*.

***) Under vistandet i *Aken* gjorde Hans Maj:t en Resa til *Spa*.

****) *Käjs. Ryfke Gen. Majoren Hr Ge. Magn. Sprengtporten* flyttade; vid Konungens Ankomst til *Aken*, därifrån til varma Badet i *Burscheid*, icke långt ifrån *Aken*.

af *Grefve af Valengin*, tillika med *Gemål* *) och 2:ne Söner, Prinssarne *Ludvic* och *August*, samt Prinssessan *Frederica Louisa*, för at nytja Vatnet. I början af Julio ankommotil Aken, för at hos Hans Maj:t afslägga Besök, H. K. H. Kurförste MAXIMILIAN af *Cöln*, Käjsarens Hr Broder, samt Konungens af Frankrike begge Herrar Bröder, Grefve LUD. STANISLAUS af *Provence* och Grefve CARL PHILIP af *Artois* **). Under Hans Maj:ts Vistande i Aken upvaktades han där, smot slutet af Junio, af sin Extr. Envoyé i Hag, Hr Kammarh. och Commend. Grefve Fred. Ad. *Löwenbielm*; äfven som dit ankommit för Sjuklighet Hans Exc. Herr Riks-Rådet och General-Gouverneuren i Pommern, Förste Fred. Wilh. *von Hessenstein*, samt Herr Öfverste-Kammarjunkaren och General-Lieut. Frih. Evert Wilh. *Taube* ***).

Krigs-Rustningar.

Så snart Kongl. *Stor-Britanniska* Hofvets Declaration af den 28 Mart., rörande en kraftig Bemedling af föreslagen Fred emellan Rysland och

*) Född Markgrefvinna af Brandenburg-Schwedt.

**) Den förre under antaget Namn af Marquis *de Grosbois*, och den senare af Marquis *des Maisons*. Desse begge olycklige Prinssar hafva måst öfvergifva sin Konung och sit Fädernesland för de där rådande svåra inbördes Misshälligheter. De afreste d. 6 Jul. ifrån Aken, jämte ofvannämnde Kurförste, til dennes Residens i Bonn.

***) Den förre af desse Herrar reste dit ifrån sina Gods i Holsten; den senare ifrån Stockholm öfver Hamburg.

och Turkiet, förspordes, och at en Flotta utrustades i de Engelske Hamnarne, som förmodades gå til Östersjön, gaf Hans Maj:t genast Befalning om 2:ne anseelige *Escadrens* utrustning, eller så väl af Stora Örlogs-Flottan i Carlsrona, som af Armeens Flotta i Stockholm, denna bestående af Galerer och Canon-Slupar til et stort antal. Inom en Månad lågo begge Escadrerne tiltaklade och så färdige, at blott Amunitions och Manskaps förande om Bord fattades, för at på al händelse låta respekttera Svenska Örlogs-Flaggan och freda våra Kuster. Vid Armeens Flottas Finska Escadre i Sweaborg skedde ock alla nödiga Beredelser, dock icke af den Betydelighet, som i Stockholm och Carlsrona. Til Lands hade Regimenterne Befalning at vara i nödig Ordning, och Officerarne fingo i April och Maj itererade Ordres, at ofördröjeligen begifva sig hvar til sin Station. I anseende til fören. Declaration nödgades *Ryssland* utrusta och äfven visa sig uti Finska Viken med en stor både Örlogs- och Skärgårds-Escadre; men *Danmark*; som äfven ärböd sin Bemedling, åtnöjde sig blott med 3 Krigskepps utläggande på Köpenhamns Redd. Sedan Hans Maj:t på detta Sätt tryggt sit Rike, anträdde Resan d. 25 Maji til Aken.

Krigs-Öfningar.

Efter den förledet År slutade Freden, hölls åter och för första gången det stora vanliga *Campementet* vid *Stockholm* på *Ladugårds-Gärdet*,

Gärdet, som varade uti hela Junii Månad: ty de fleste af Tropparne, som utgjorde detta Läger, tågade ut den 1 och marcherade åter in til Hufvdstaden den 30 Junii, bestående af Konungens Trenne Lif-Garder, det Blå, Hvita och Svarta, Lätta Dragone-Corpsen, härvarande Brigaden af Kongl. Artilleriet och härvarande Bataillonerna af Enke-Drottningens Lif-Regemente, utgjörande en Styrka af omkring 4000 Man. Öfver-Befälet uti detta Läger hade Konungen updragit Hr Öfverste-Kammarjunkaren, General-Majoren samt Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, Frih. Gust. M. *Armfelt*, och skedde stora Manœuvren, samt uti Deras Kgl. Högheters, *Kron-Prinsens* och *Hertigens af Södermanland*, närvaro, den 29 Junii. — Regimenternes årliga Öfningar under Sommar-månaderne uti Sverige och Finland hafva icke heller blifvit utur agt lätne; så at Krigsmagtens beständiga både Rörlighet och Färdighet utgjöra et af Hufvud-dragen uti Gustaf III:s så ärofulla Regering.

Krigsmanna-Belöning.

Sedan Hans Maj:st KONUNGEN allernådigt updragit Commendanten på *Sveaborg* Öfversten vid Arméens Flotta och Rid. af Des Svärds-Orden, Hr Carl af *Klerker*, at, å Des höga vägnar öfverlämna til Herrar Officerare af Arméens Flotta och andre Corpsen de dem af Konungen allernådigt tilämnade *Guld-Medaillo-*
ner

ner *) för bevisandet af nästledit års Sjö-Batailler, den 15 Maji vid *Fredricshamn* och den 9 Julii vid *Swensksund*; så hade Hr Öfversten och Riddaren härtil utsedt Söndagen den 10 Julii, och til den ändan sammankallat desse Herrar Officerare at sig hos honom klockan 10 föremiddagen infinna.

At med den Högtidlighet och Värdighet, som Ämnet fordrade, verkställa denna Konungens Befalning, var Utdelningen af dessa Guld-Medailloner utsedd, at för sig gå vid Guds-tjensten, uti därvarande Garnizons-Kyrka; uti hvilket afseende, Herr Öfversten, de Ämbetsmän, som härvid officierade, samt de Herrar Officerare, hvilka skulle tildelas Konungens Nåde-teken för vist Tapperhet och ådagalagt oförskräkt Mod emot Rikets Fiende, begäfvu sig i Procession til Kyrkan genom den Haye, som var dit upstäld från Borggården, af Enkedrottningens Lif-Regemente, samt Stakelbergske och Flottans Sjö-Artillerie Regementen, i följande Ordning. Först gingo 12 Grenadierer af Flottan, anförde af en Flottans *Flagg-Constapel*; därefter buros, af Auditeuren vid Arméens Flottas Finska Escadre, Hr Assessorn *Linnell* och Hr Kammereraren därlädes *Carlstedt* Medaillonerne med sine Guld-snoder på 2:ne Siden-Hyenden; sedan Hr Majoren och Riddaren *Virgin*, som företrädde Ceremonie-Mästare-fyslan; därefter Arméens Flottas blå Vimpel och Flagg af Hrar Lieutanterne och Riddarne *de Besche* och *Kyble*; vidare de Hrar Officerare, som skulle erhålla Belöningen, efter hvilka

*) Beskrifningen om detta så ärofulla Heders-Teken kan läsas uti *Alm. Tidn.* för 1791, s. 308.

hvilka en större Distance var lämnad, hvaruppå 12 *Under-Officerare*, anförde af en *Officerare* följde, samt sist Herr Öfversten, Commendanten och Riddaren af *Klerker*. Vid ankomsten til Kyrkan, som var upfyld af en talrik *Församling* Åhörare och Åkådare, och där Kongl. Maj:ts Stol fram i Choret på en uphöjning, hvilken med blått Kläde blifvit öfverdragen, var stäld, framburos Medaillonerna til Altaret å de 2:ne Siden-hyenden, hvilka emottogos af Flottans Regements-Pastor, Herr Prosten Jacob *Mallén*, som lade dem på Altaret, hvarunder Flottans Vimpel och Flagg ställes nedanom på sidorne för Konungens Stol, och hvarefter Hr Öfversten och Commendanten, de Herrar *Officerare*, som Medaillonerna skulle tildelas, samt de, som vid Ceremonien biträdde, intogo de för dem, fram i Choret, utsedde ställen, då Gudstjensten börjades af bemalte Hr Prost, som på Flottan sjelf äfven bivistat alle årens *Campagner*, och hvilken i anledning af dagens *Text*, efter en uppbyggelig *Prädikan*, höll et efter tilfället ganska vackert och rörande *Tal*, til desse *Fäderneslandets Hjeltar* *).

Före *Prädikan* hade Herr Prosten utsedt *Psalmen* N:o 106, och efter *Prädikans* slut *Psalmen* N:o 84, som med de öfrige aflöngos under en mycket behagelig *Musique* af *Regementernes* *Spel*.

Efter det Hr Prosten åter gåt för Altaret, och affjungit *Loffången*, framträdde Hr Öfversten och Riddaren til vänster om Konungens Stol, hvarefter de *Officierande* intogo sine
Ställen

*) Detta *Tal* skal med första införas uti detta *Archivum*.

Ställen och Functioner, då Hr Öfversten och Riddaren efter et kort Tal, til de Herrar Officerare, som skulle nu emottaga Hugkomsten af Konungens förklarade Höga Välbehag och Nådiga Nöje öfver deras Förhållande, såsom värdige Stridsmän, för Konung och Fädernesland, tildelade dessa Herrar Officerare, hvar efter annan, efter sina Charger, de dem allernädigst gifne Guld-Medaillon, de först som tillika gjort Tjenst den 15 Maji och under Slaget vid Swenskfund den 9 Julii, och sedan de, som antingen bivistat endera förstnämnde eller den senare Bataillen, och voro de följande:

Begge Bataillerna.

Öfverst. *Hielmstierna*, R. af K. S. O. fick den Större.

Majoren *Toll*, R. af K. S. O. o. Fr. Mer. Ord. —

de Pont, R. af K. S. O. —

Olander, R. af K. S. O. fick den Mindre.

Capitainen *P. af Trolle*, R. af K. S. O. —

Lieutenanten *Asping*, R. af K. S. O. —

P. Elfving, R. af K. S. O. —

Wallenstierna, R. af K. S. O. —

Standersköld, —

Gardtman, —

Granberg, —

Granholm, —

Dorpb, —

Fustander, —

Melan, —

G. Abrenkibl, —

C. Elfving, —

Gids, —

Unonius, —

L. von Torcken, —

Lieute;

Lieutenanten <i>H. Eek,</i>	—
<i>Burghausen,</i>	—
<i>Gottsman,</i>	—
<i>Stark,</i>	—
<i>Mesterton,</i>	—
Fändriken <i>Granholm,</i>	—
<i>Forsius,</i>	—
<i>Segercrantz,</i>	—
<i>Boberg,</i>	—
Capitainen af Fortification <i>Nycander.</i>	—
<i>Vid Fredricshamn den 15 Maji.</i>	
Öfv. Lieut. <i>Danckwardt,</i> R. af K. S. O. fick den Större.	
<i>Ankarheim,</i> R. af K. S. O.	—
Major. <i>Brummer,</i> R. af K. S. O. o. Fr. Mer. O. —	
Lieutenanten <i>Ankarfelt,</i> fick den Mindre.	
<i>von Unge,</i>	—
<i>Hjort,</i>	—
<i>Kublberg,</i>	—
Fändriken <i>Ljungman,</i>	—
<i>Blom,</i>	—
<i>Floor,</i>	—
<i>Synerberg.</i>	—
<i>Vid Swensksund, den 9 Julii.</i>	
Öfv. Lieut. <i>Malmborg,</i> R. af K. S. O. fick den Större.	
Capit. vid K. Lif-Gard. F. <i>Aminoff</i> fick den Mindre.	
Lieutenanten <i>Blåsfeld,</i> R. af K. S. O.	—
<i>Favorin,</i>	—
<i>Spaak,</i>	—
<i>Dorpb,</i>	—
<i>Nycander,</i>	—
<i>Backman,</i>	—
<i>Sierek,</i>	—
Fändriken <i>Malmborg,</i>	—
<i>von Krämer,</i>	—
<i>B. von Torken,</i>	—
	Fän-

Fändriken *Kalmsberg*, —
Petreji, —
Danckwardt, —
 Flagg-Constapeln *Wellingk*, —

Efter slutad Utdelning afflögs Västsignel-
 sen, då Processionen däruppå åter trädde utur
 Kyrkan i samma Ordning, som dit, hvarest
 Hr Öfversten, Commendanten och Riddaren gaf
 en Middags-måltid af 50 Couverts, och hvar-
 under de Kongl. Skålarne druckos.

Kyrko-Ärender.

CARLSTADS-Stift.

Detta Stifts Biskop, Hr D. Herman *Schröder-
 bein*, infatte uti Ambetet den 2 Junii, eller
 Christi Himmelfärds-dag, Kyrkoherden uti
Philipstad, Hr Sten Ifr. *Sundelius*, sedan han
 dagen förut utnämnt samme Lärare til Prost.
 Sedan höll Hr Biskopen Visitation uti alla Hr
 Prostens Församlingar, samt installerade vidare
 och sjelfve Pingstdagen, d. 12 följ. Hr Prosten *M.
 Lars Wallin* uti det nära til Philipstad liggan-
 de Pastoratet *Kroppa*, visiterandes häruppå lika-
 ledes des Församlingar, både i nyfsnämde
 Moderkyrka och Annexet Lungfundet. Herr
 Biskopen, värdig Son och Sonson af tvänne
 beständigt värdsadvärde Biskopar, Fadren här
 uti Stiftet och Farfadren uti Calmar, bestrider
 ock alla sina Ämbets-förrättningar med en sig
 aldeles egen Stycka och Världighet.

Med-

Medborgerlig Dygd.

Carlscrona har rönt, har också bordt röna, kraftigaste Handräckning, efter den fäfeliga Brand, som öfvergick samme Stad d. 17 Junii 1790. Ibland de lämnade Understöder vil man här anföra det, som gjordes af Soknarne *Glimdkra* och *Örkened*, uti Skåne och Östra-Göinge Härad, utgjörande tilhopa et Pastorat: ty uti begge Kyrkorne insamlades Bönedagen d. 25 Jul. 1790, dels genom särskilda Gofvor, dels genom Offer, en Summa af 110 R:dr, hvartil Hustru *Gunnil Knutsdotter*, Rusthållare-Enka i Lönsboda, gaf för egen del 16 R:dr 32 fs. Rörande var icke mindre den Syn, at då de små Barnen med sina Offer icke kunde räcka up på Altaret, uplyftes de af Föräldrarne, för at på denna Hel. Disk nedlägga deras sin Nödlidande Nästa, uti hjerteligaste Vålmening, förunde Skärf: visserl. en *sanskyldig Gudstjenst!* Desse Sokneboer förtjena så mycket mer allas agtning, som de icke allénast hade, gemensamt med Rikets öfrige Invånare, dragit Krigets Tunga, utan ock uti *Örkened* kort förut, af egna Medel, upbyggt och prydt en stor och vacker Sten-Kyrka, hvilken nu täflar med de förnämsta Landskyrkor uti hela Lunds Stift *).

* Se härom detta Archivum, St. 8, f. 155.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 29 Julii 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Tionde Stycket.*

BIOGRAPHIE.

CECILIA, Markgrefvinna af *Baden-Rodemachern*; död 1627.

Fortfättning och Slut *).

I medlertid infann sig en ny Friare, den samme Czaren i Ryssland, emot hvilken Konungen i Polen fökte förbinda sig med Kon. Eric. Såsom den Polske Konungen ville förkomma Förbindelsen med Czaren, skickade han en Ambassadeur til Sverige, för at tilbuda Konungen sin Vänskap och sin Hand åt Cecilia 22); men des tilbud blefvo ej antagne. Denna Tiden tyckes Eric hafva lefvat i godt Förstånd med sin Syfter: han hade til Mäitressen en Agda eller Agatha, som födt honom tre Döttrar. När Agda var färdig at gifva sig 23), skref Konungen til Cecilia och bad henne, på hvad sätt som helst, taga från Agda hans tre Döttrar, och en af dem til sig, för at upfostra henne på et des Kön anständigt sätt. Denne

M

Sedel,

*) Se det föregående uti St. 5, sid. 105.

22) J. *Messenius*, Scandia Illustr. T. XV, p. 119.

23) Hon blef gift med Joachim Fleming. Se *von Stiernmans* Geneal. Tabeller framföre Kon. Johan, III Historia af Girs, Tab. XIII.

Sedel, skriven 1561, har undgått Tidens frätändande Tand 24).

Den Lyckan, eller må jag säga, Olyckan, at blifva Cecilias Gemål, var förbehållen Christopher, Markgrefve af Baden 25). Denne Förste hade då tjent Konungen af Sverige öfver tre år. Det vore nog besynnerligt, om Cecilias Äfventyr varit honom obekant, då det ännu var i friskt minne; men antingen han var högligen intagen af des behagligheter, eller han smickrade sig med Hoppet om en stor Lyckas vinnande, begärde han denna Prinsessa til äkta, och hon blef honom beviljad. Sedan hon gifvit honom Hånden den 11 Novemb. 1564.

afrefle

24) Den finnes tryckt i *Nytt Förvärd af äldre och nyare Handlingar, rörande Nordiska Historien*, 1753, i 4:o, sid: 185. Des Utgifvare, Hr Bergius, har äfven låtit trycka i Bilagorna til Kon. Carl IX Svenska Rimkrönika, utkommen 1759 i 4:o, et Bref ifrån Kon. Johan, af den 6 Maji 1585, hvaruti Konungen beder sin Syster Cecilia, at hemsicka til Sverige Jungfru Helena, naturlig Doter af deras Bröder, Hertig Magnus af Östergöthland, och hvilken vistades hos henne. Denna Jungfrus Moder var af Adeligt Stånd, och hette Anna von Haubitz. Helena blef gift med Waldemar Didricson Yxkull, Lifländare, Kammar-Junkare hos Kon. Johan, och sedan Hofmarskalk hos Kon. Carl IX. Det förefaller nog besynnerligt, at begge Bröderne, Eric och Magnus, anförtrodt at Cecilia deras naturliga Döttrars Upfostrau: det var jußt at fätta dem uti en god Skola.

25) Son af Markgrefve Bernhard af Baden, och af Francisca af Luxemburg, Doter af Grefve Carl de Brienne. Christopher föddes den 26 Februarii 1537. Han årfde efter Fadren Herrskapet Rodemacheru med des Tilhörigheter uti Hertigdömet Luxemburg. *Spener*, Op. Herald. P. II, C. IV, pag. 386. *Imhof*, *Notic Proc. Imp.* L. IV, C. VIII, p. 333.

afreste han strax ifrån Sverige, at föra sin Gemål til sina Arfländer. Sedan han valt vägen genom Lifland, for han ganska lyckligt öfver Hafvet ifrån Stockholm til Rewel, oagadt den sena Årstiden. Såsom det var långt lidit på aftonen, då han inkom i denne Stads Hamn, vägrade man at öppna för honom des Portar; hvarföre han måste tilbringa natten i en Fiskarekoja: denna Vidrighet blef dock rikligen förfötmad följande dagen genom de ovanliga Årbetygeller, som Adeln och Borgerskapet visade Prinsen och Prinsessan. De mottogos på Torget med al den agning, som man var skyldig deras Börd; men dem tilläts ej at inkomma på det befästa Slottet, emedan Konungen hade uttryckligen förbudt Gouverneuren at där emottaga dem 26). Eric, af naturen mistänksam, mistrodde sin Syfter, hvilken han trodde vara Hertig Johan aldeles tilgifven; och såsom han kände des stämplande Lynne, befarade han, at hon skulle söka bringa Fästningen i denne Förstes Händer.

Sedan Markgrefven och hans Gemål vistats öfver tvänne månader i Rewel, fortsatte

M 2

de

26) *Girs*, sid. 50. *Tegel*, sid. 141. Uti Orfakerna, hvarföre Kon Eric blef aflatt, dat. d. 25 Jan. 1569, berättas i Art. XIII: at denne Konung hade velat låta mörda Markgrefven i Rewel. Jag tror, at man lærer svärligen kunna bevåsa denna Tilvitelse så väl som många andra i samma Skrift; och hvilka tyckas icke grunda sig på något annat, än blotta Misstankar eller Sagner; men Kon. Johans Interesse fordrade, at belasta Eric med de grymmaste och håtiska Brott. J. *Messenius*, som ock omförmåler denna Beskyllning i *Scandia* III. T. VI, p. 27, 28, och T. XV, p. 125, gifver nogsamfamt tillkänna, at han anser den blott för et löft Rygte.

de sin Refa genom Preussen, Pommern, Meklenburg och Bremen. Refan blef således nog lång; dock lära de knapt hafva uppehållit sig i sine Stater, emedan de efter 7 til 8 månaders förlopp, sedan de lemnat Sverige, befunno sig i England. Engelske Häfdeteknare 27) anföra såsom Skäl til denna Refa den Högagtning, som Cecilia hade fattat för Drottning Elifabeth, hvars Namnkunnighet hade så förtjusat henne, at hon änteligen ville se och tala med henne. Cecilia blef uti England förlöst med en Prins, hvilken Drottningen höll vid Dopet och gaf Namn af Eduard Fortunatus: hon anslog äfven Prinseffen och des Gemål en Ränta af sina egna Jordagods, hvilken noggrant utbetaltes hvart år, så länge Drottningen lefde 28).

Cecilia hugfäldes mycket at resa: hvarken Vägarnes längd eller svårighet affkräccte henne, ej en gång des hafvande tilstånd. Hon besan sig

27) *Camden, Annal. p. 94. Larrey vid år 1565.*

28) Om Markgrefvens Refa til England öfverfände Hubert Languet til sin Herre, Kurförsten af Saxen, följande Berättelse: „Christophorus, Marchio Baden-
„sis, navigavit in Angliam cum conjuge Svecica,
„quæ Londini enixa est filium, cujus susceptores in
„baptismo fuerunt Rex Galliarum & Regina Angliarum,
„estque nominatus Eduardus Fortunatus. Aiunt
„Marchionem eo navigasse, ut renovet veterem cantu-
„lenam de conjugio inter Reginam & Svecum, quod
„non puto esse verum, nisi isti plane insaniant“.
Så skref Languet uti et Bref ifrån Paris den 17 Nov.
1565, och tillägger i et P. S: „Narravit item (qui-
„dam veniens ex Anglia) sororem Regis Sveciarum,
„quæ Marchioni Badenii nupsit, esse in summa gratia
„apud Reginam Angliarum, eique a Regina multa esse
„donata“. Se Hub. *Langueti Epistolæ* edit. a J. P.
Ludovico, Halæ, 1699, in 4:o, L. 1, P. 1, p. 3.

fig i detta, när hon med sin Gemål och två sine Söner, emot flödet af år 1571, kom till Sverige. Efter någre månaders förlopp framfödde hon det sista af sina Barn, som nämndes Johan Carl, efter Konungen i Sverige och Hertigen af Södermanland 29). Markgrefven föred bar såsom Orsak till denna Refsa, at såsom Generalliffimus tilbjuder sin Tjenst åt Konungen, sin Sväger, hvilken då var inveklad i Krig med Ryisland, och at förmå denne Monarch at för sig intercedera, så väl hos Kåjsaren som hos Konungen i Spanien, at Hertigen af Alba måtte draga tillbaka sine Troppar, som han hade förlagt på Gränsen vid Markgrefvens Stater, och hvilka mycket oroade honom; men verkligen tyckes Christopher icke haft något annat Syftemål, än at utkräfva hvad honom tilkom af des Gemåls Hengift. Hans Tilbud at tjena förkastades icke 30); och Cecilia fick för sig ej allenast åtskilliga Gods och Säterier med Läns-rätt, utan ock et ansefligt Förråd af Spanmål at använda til sit eget Behof; och i afräkning på det, som hon ännu hade at fördrå af sin Hengift, lät Konungen utbetala til henne 20,000 marker Silfver. Hon fick desutom en Summa af 12,000 Riksdaler, at användas för des äldste Son, Eduard, at han måtte återvinna besittningen af sit Fäderne-

M 3

Slott

29) Då Kon. Johan upträdde på Thronen, kungjorde han denna Händelse för Cecilia, och beskref uti et omständligt Bref alt hvad vid detta Tilfålle hade sig tilldragit. Detta Bref finnes ibland Billagorna til Kon. Carl IX:s Rimkrönika, sid. 113 följ.

30) *Dalms* berättar, D. 3, B. 2, sid. 24, at Markgrefven flok Sonnenburg på Öen Ófel, och at honom updrogos åtskilliga viktiga Vår uti Tyskland.

Slott Potingen i Hertigdömet Luxemburg, som hade blifvit pantfatt för en dylik Summa 31). Girs berättar härom i Kon. Johan III:s Historia: man vet för öfrigt; at Konungen skref år 1573, til sin Systers förmån, til Drott. Elisabeth i England om några Fordringar, som Cecilia hade där i Landet 32); och at hon å nyo 1577 fick et anferligt Quantum Spannemål, såsom man kan se af Kongl. Brefven härom af d. 4 och 20 Jan. (i. å. 33). Medelst et annat Bref af den 27 i samma månad bjuder Konungen, at Inkomsterne, som Cecilia upbar af vissa Gods uti Östergöthland, ordentligen skulle til henne betalas 34).

Mark-

91) Markgreffen måste dock allaredan 1566 hafva fått en Summa Penningar i afräkning på det honom tilkom af des Gemäls Hemgift: för at sluta af en Anmärkning, som Kon. Eric infört i sin Dagbok 1566; hvilken D. Ol. Celsius låtit trycka i sina *Monum. politico-ecclief. ex Archivo Palmshældiano edit.* Ups. 1749 följ. in 4:o, sid. 233: „Die 27 Julii pollicitus est Gerardus Grammai, se perfolaturum Marchioni „Badensi suam dotem, si modo in mercibus tantum „Vardbergi aut Holmize reciperet, & acceperit in argento 5000 thalerorum“; och sid. 237 tillägger han; „Die 9 Augusti scriptum est responsum Margra- „vio me perfoluisse Grammaio quod petierat, & con- „venisse cum famulis ipsius ut integra dos Antver- „piæ numeraretur“. Hvad det sista beträffar, höll Eric loke sin lofven.

32) *Dalín*, D. 3, B. 2, sid. 24.

33) Se Bilagorna til Kon. Carl IX:s Rimkrönika, sid. 134 följ. I de tryckta Afskrifterne finnes et löjligt Skrif. eller Tryckfel, då Cecilia där kallas Grefvinnan til *Spanien* i stället för *Spanheim*.

34) Därstädes sid. 137. Ibland samma Bilagor finnes, sid. 182, et annat Kon. Johans Bref af Swartfjö den 19 Jan. 1585, hvarmedelst befallas en Nils Olofsson,

Markgrefven lefde då icke mera, varandes redan död 1575, såsom alle de Häfdeteknare och Genealogister, hvilka jag haft tillfälle at se, intyga. Likligen dog denne Förste af sorg i sin blomstrande ålder, i fall hans Gemäls upförande varit sådant som det beskrifves, och at hon vanhedrat honom ända därtill at öfvergifva honom så väl som des Barn, för at skoja ur Land i Land, hvarest hon blott besökt skändeliga ställen och, såsom en annan Messalina, öfverlemnad sig åt det liderligaste Öfverdåd. Åtminstone berättar så därom van Reyd, eller Reidanus, en namnkunnig Nederländsk Häfdeteknare 35). Samme Författare tillägger äfven, at Cecilias Son, Carl 36), funnit sin Moder i Antwerpen, där hon idkade Skörlesnad, och begärt af Magistraten, at hon måtte til honom utöfvereras. Så snart detta skedd

M 4 hade

at til Krono-godsen återlägga tre Soknar, hvilka Cecilia dittills innehafvt såsom Län.

35) Everhard van *Reyd* var Rådsherre hos Wilhelm Ludvic, Grefve af Nassau, och Borgmästare i Arnheim. Hans Historia om Nederländska Kriegen, författad på Holländska, börjar vid år 1566 och slutar vid år 1601. Jag äger des tredje Uplaga, som utkom i Amsterdam 1644 *in fol.* med en Fortsättning til samma år, och en annan af Joh. van den Sande, tryckt i Leuwarden 1650. Detta Verk af van Reyd har blifvit öfversatt på Latin af Dion. Vossius och utgifvet i Leyden af Joh. Maire under Titul: *Belgarum aliarumque gentium Annals*, Auctore Everh. Reidano, Dion. Vossio interprete. Lugd. Bat. 1633, *in fol.*

36) Det var likligen *Johan Carl*, den yngste af Cecilias Söner: ty den af des Söner, som endast hette *Carl*, den 4:de i Ordningen, lefde icke då mera, såsom han afled i Genua redan år 1590. Se *Lohmeytr*, Tab. 53.

hade han sjelf släpat henne i Håret öfver Gatorna, sparkat henne när hon streat emot, och så mishandlat henne, at des ene Arm vridits ur led; hvarefter han låtit henne föras utom Staden och infättas i fängsligt Förvar på en aflägsen Ort. Förenämnde van Reyd utfätter denna Händelse vid år 1594, och anmärker, at denne onaturlige Son kort därefter föll uti Tvinsot, som bragte honom til Grafven; hvarefter han tillägger: at Guds Hand tyckes hafva Tynbarligen blifvit tung öfver detta Hus fördenkull, at det öfvergifvit den sanna Religionen, för at å nyo bekänna sig til Påfviska Lärans Vilfarelser 37). Til de Esterdömen, som denne För-

37) Det heter hos van Reyd l. c. p. 377: „Velerley
 „fetsame stücken werend er te schryven — sonder-
 „lyk want leven der Moeder van Eduardo Fortunato,
 „genaemt Cæcilia, Dochter van Coninck Gustavo
 „van Sweden, dewelcke haren Man ende Kinder ver-
 „latende, veel Landen onbekent doorlopen, ende in
 „Bordeelen mennighmael, gelyk de Keyferin Messa-
 „lina, gelogeert had, en ten lesten uyt Antwerpen,
 „daer sy een lasterlyk leven voerde, door haren
 „Soon, Marckgraef Carl, by toelaetinge des Magi-
 „strats gehæelt, ende tegens haren danck de straten
 „langs by de Vlechten gesleppt, met voeten van
 „achteren voort gestoten, haren Arm uyt het lidt
 „verruckt, ende also moobt over moort krytende,
 „tot aen de poorte gebracht, vervoert ende elders
 „ingeslooten wert. Maer sulx en raekt onse voorne-
 „men niet. Alleen dient dit bygevoecht, dat de
 „Soon kortz daer na met een langhsame verterende
 „kranckheyt bevangen, ende tot aen zynen Doot
 „geene gesunde Uyre meer had, want foodane
 „mishandlingh van een kindt teghens de Moeder,
 „schoon sulckx verdient hebbende, was teghens de
 „Natuer, ende konde Godt niet behaegen. Het
 „scheen dat Godes rechtveerdige Oordeel over dit

Författare öberopar sig; för. at bevisa sin Sats;
hade han kunnat foga sjelfva Cecilia: ty at
M. S. hon,

„Huys ging, om dattet van de rechten wegh weder-
„om tot de Afgoderige verdoolt was“ &c.

Man vil ock här införa samma ställe på Latin, en-
ligt Vossii Öfversättning. Everh. Reidani *Annal. Lib.*
XI, p. 297, 298: „Sed ipse cæteris memoranda
„Eduardi parens, Cæcilia, Gustavo Svecorum Rege
„genita, quæ conjuge liberisque relicta, diversa
„terrarum nulli agnita peragravit; sæpe, ut olim
„Messalinam ferunt, in lupanaribus divertit. Novissi-
„me foedam Antverpiæ vitam transigens, permissente
„urbis Magistratu, a Carolo filio capillis per plateas
„raptata & pedibus protusa, luxato brachio, post
„miserandôs clamores, extra mœnia abrepta, ac re-
„moto ab hominum accessibus loco inclusa est. Cæ-
„terum hæc extra institutam nostrum: addere tantum
„libet, Carolum paulo post valetudine correptum
„atritumque, donec extingueretur. Quippe inma-
„nem filii truculentiam adversum matrem, quamvis
„merentem, ut præter naturam erat, ita et immor-
„tali Deo displicuisse credendum. Et verè reputan-
„tibus, Numen justo judicio persequi invisum Genus
„voluisse, videatur, quod recta quondam sacra am-
„plexi, imaginum venerationem induissent“ &c.

Här må man dock anmärka, at Cecilia 1594 var
54 år, och at hon då varit i 19 år Enka. Om hon,
såsom van Reyd berättar, *öfvergifvit sin Man*; måste
hon hafva börjat 1574 eller 1575 at agera Landstry-
kerska. Dock var hon, enligt Dalin, *D. 3, B. 2,*
fid. 25, noten (f), ännu i Sverige 1574 i Junii må-
nad, och vi hafve förut sett; at Kon. Johan 1577
lät utbetala til henne ansefliga Summor på des Hem-
gift; hvilket han likligen icke hade gjort, om hon
då redan hade fört den skändliga Lefnad, hvarföre
hon här beskyllas. Ännu mera; i Maji månad 1585
återfordrade Kon. Johan af henne Hertig Magni na-
turliga Dotter, som var hos henne och blef hemförd
til Sverige, då hon blef gift; såsom förut i not. 24
finnes anmärkt. Cecilia hade således den tiden et
vist Tillhåll, och man kände det väl i Sverige, eme-

hön, så väl som hennes Barn, förändrat Religio-
nen, det medgifva sjelfve de Svenske Häfde-
teknarne, fastän de ej utfätta tiden, då denna
För-

dan man visste hvart man skulle adressera Brevet till henne. Häraf slutar jag: at, fastän denna Prinsessa, under Markgreffvens Lifstid, icke fört en särdeles ordentlig eller upbyggelig Lefnad, har hon dock efterhand förfallit i sina Ytterligheter, och först flera år efter sin Gemäls Död börjat följa det Upförande, som hon visade i Antwerpen. At Landfrykeriet behagade henne, därom kan man icke tvifla. Hr von Dalin underrättar oss i. c. at när hon 1582 årnade göra en ny Resa til Sverige, satte sig Hertig Carl däremot, och skref til Grefvinnan af Ost-Frisland, at deras Syster hade et *befynerligt Hufvud*, at hon i Sverige skulle stifta mer ondt än godt, och at det vore önskligt at hon omvände sig, så väl för des eget som för des Barns bästa. Samme Författare berättar därtill sid. 229, at Cecilia år 1592 reste til Polen, och at hon där bivistade Kon Sigismunds Biläger med Anna af Österrike. — Så långt *Författarens* Anmärkning.

Sannerligen måste hela den här anförda Händelse väcka Leda til *Motrens*, Fasa för *Sonens* Person; men upteknad och bevitnad måste den dock anföras: den kan icke vara vidrigare, icke olyckligare för Minnet af Gustaf I:s Barn, än de Grymheter, som Bröderna *Eric* och *Johan* öfvade mot hvarandra, dock den senare uti vida högre Grad, och som slutades med et öfverlagt och af berädd mod begånget Brödra-mord. Synes ännu icke för alles våre Ögon på Gripsholms Slott det mörka och tränga Fångelserum, uti hvilket den olycklige *Eric* qvaldes uti 2:ne år; förmåla icke våra Krönikor och Handlingar, huruledes denne Konung, störtad 1568 från sin Fäders thron, släpades emellan sine Fångelser i Stockholm, Åbo, Castelholm, Gripsholm, Westers och Örbyhus, hvar han slutligen 1577 förgafs och qvädtes til Döds? Beträktelsen och Jämförelsen dessa Händelser emellan göra sig sjelfve, *Utgifvaren.*

Förädlring skedd 38). Christopher var altför god Protestant, at tillåta sådant under sin Lifstid.

Cecilia hade med Markgrefven 6 Söner, af hvilka *Eduard Fortunatus*, född i England den 16 Septemb. 1565, var den äldste. Han var en den värste Prins i sin tid, och hvars Lefnad var en Kädja af Liderlighet, Orättvisa, Stråtröfverier och Våldsamheter. Han helle gift sig med en Doter af Jodocus van Eijen, Herre til la Riviere, Hofmästare hos Prinzen af Oranien och Gouverneur i Breda, med hvilken han hade flera Barn. Hans Angälykt var en af de jämmerfullaste: ty vid des Secreterares Bröllop, där han väl plägat sig, föll han utföre en Trappa och bröt Hallsen af sig d. 8 Jun. 1600 39).

Den andre Sonen af Cecilia hette *Gustaf Christoffer*. Han kom til verden den 13 Augusti 1566, var både halt och blind, samt lefde i detta tillstånd ända til år 1609.

Philip, tredje Sonen, föddes den 15 Augusti 1567: en orolig Prins, som dog vid 53 års ålder, utan at hafva varit gift.

Carl föddes den 7 Mart. 1569 och dog i Genua 1590.

Bernhard,

38) Se härom Genealogiska Tabellerne framföre Kon. Johan III:s Historia af Girs, utgifven af von Stiernman år 1745, Tab. 1. Hr Dalin menar, D. 3, B. 2, sid. 25, at Cecilia, under des vistande i Sverige 1571 och följande åren, lätit öfvertala sig af Drottningen, sin Svägerska, eller af Jesuiterne vid Hofvet, at förändra Religionen; och at man bör tillkrifva denna Förändring de stora Förtjänster, som förunnades denna Prinsessa.

39) Se van Reyd, p. 377. Imhof, p. 333, 334.

Bernbard, född 1570, dog i vaggan.

Johan Carl, som var så grym, var den yngste: han dog såsom Malthefer-Riddare 1599.

Jag har mig icke bekant, om Cecilia återvann sin Frihet, eller om hon förblef i fängsligt förvar sin öfriga Lifstid. I senare fallet hade hon god tid at göra bot och bättring, emedan hon afled först år 1627 40) i des 87de år.

Se här två Latinska Epigrammer til denna Prinsessas Pris af Skalden Mollerus 41): jag införer dem utur et Joh. Messenii Verk 42).

*In vivam Principis Cecilie
delineationem.*

I.

Fertur in Idaeo soboles Priameia colle
Uni Divarum postposita dæds:
Ast ego te, præstans Gustavi filia regis,
Cecillie, summo præfero jure tribus.
Namque tibi cedunt splendoribus, indole, forma,
Juno potens, solers Pallas, eburna Venus.
Si tu me placido defendas unica noctu,
Ambitiosa trium me nihil ira movet.

2. Ce:

40) Alle Genealogifter, som jag haft tillfälle at komma öfver och rådföra, komma öfverens om detta Datum; men ingen anmärker Stället, där Cecilia dog.

41) Henr. *Mollerus*, eller *Mceller*, Heflare, god Latinsk Skald, hade varit någon tid Præceptor för Gustafs yngre Söner. Han blef sedermera Professor i Danzig, där han dog 1567.

42) Joh. *Messenii* *Theatrum Nobilitatis Suecanæ*, Holmiæ 1616, in fol. p. 132.

2.

Ceciliæ speciem Suecis ex Regibus ortæ
 Hæc spectabilibus monstrat imago notis:
 Ut nix frons candet, rutilant ut Phoebus ocelli;
 Vincunt ridentes blanda labella rosas:
 Cæsaries aurum superat, Charitumque venustas,
 Et decus ex nitidis emirat omne genis:
 Hæc bona naturæ pulcherrima, pulchrior ornat
 Virtutum, præstans est quibus ipsa, chorus.

 NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Beskickningar.

Den förledit år redan utnämnde Extr. Envoyén vid Kåiserliga Hofvet i Wien, Hr Kammarherren Fredric *von Nolcken*, Commendeur af Kongl. Nordstj. Orden, afreste dit i April, tagandes vägen öfver Hamburg och Carlsbad, för at på senare stället nytja des Hälso-vatn.

Hans Maj:t återkallade den 18 Martii sin Minister i Constantinopel, Hr Gerh. Joh. *von Heidenstam*, Rid. af Kgl. Nordstj. Orden, och utnämnde s. d. til hans Efterträdare vid Porten Presidents-Secreteraren i Kongl. Cancelliet och Rid. af Des Nordstj. Orden, Hr Pehr Ol. *von Asp*, som afreste härifrån med Konungens Suite til Rostock, och fortsatte sedan Resan öfver Berlin och Wien, samt i Sällskap med Kongl. Secreteraren och Tölken för Turkiska Språket, Hr Joh. Dav. *Akerblad*, hvilken senare hade gåt förut sjöledes öfver til Wismar.

Kongl. Maj:ts Ambassadeur i Danmark, Hr Generalen och Commendeuren, Frjh. Joh. *Wilh.*

Wilh. *Sprengtporten*, har erhållit flere månaders Permission; och är återkommen til Sverige, sedan han d. 17 Junii gifvit i Köpenhamn en Afskeds-Diner til därvarande Corps Diplomatique. Ärenderne bestridas emedleertid vid Kongl. Danska Hofvet af Ambassade-Secreteraren, Hr Fred. Wilh. *von Ebrenheim*, såsom Chargé d'Affaires.

Kongl. Majsts Envoyé Extr. vid Kongl. Preussiska Hofvet, Hr Regerings-Rådet och Riddaren Carl E. *von Carisien*, som var Hans Majst til mötes i Rostock *), återreste kort efter til Berlin.

Den til Ambassade-Secreterare i Frankrike, efter Hr Kongl. Cabinets-Secreteraren Silfwer-spärre, utnämnde Kgl. Secreteraren, Hr Eric *Bergstedt*, afgick i Majo til Paris, tagandes vägen dit öfver Stralsund.

Kyrko-Ärender.

Åbo-Stift.

Pyhäjoki, Pastorat uti Österbota, består, utom förenämnde Moderkyrka, af 4 Capeller: Hapajärwi, Pyhäjärwi, Outahais och Käsmäki. Capellet *Pyhäjärwi*, bestående af 3:ne inom 4. Mils omkrets spridde Bylag, var i behof af en ny och rymligare Kyrka, som fördens skull började byggas om Våren 1789, och fullbordades i Junio 1790; hvarefter denna af Trä upförda Kors-Kyrka invigdes Söndagen d. 8 Aug. följande af Contracts-Prosten, Hr M. Joh. *Westzynthius*,

*) Se Svenska Archivum, St. 7, sid. 138.

synthius, tillika Församlingens Kyrkoherde, och kallades detta nya Guds Hus, efter Hennes Kongl. Maj:ts Drottningen, *Sophia Magdalena*. Denna Kyrko-invigning var den tredje inom eget Pastorat, och den sjette inom Contractet, som Hr Prosten sedan 1781 förrättat.

Topographie.

STOCKHOLM.

Enligt Kongl. Maj:ts Befalning och Öfver-Ståthållare-Ämbetets Kungjörrelse af den 27 Maji, sker nu på Kongl. *Djurgården*, genom Landtmäteri-Contoiret, en Geometrisk Mätning och Affatning af samma *Djurgård* på en fullständig Geometrisk Charta.

HAGA.

Under d. 25 Maji utgafs Ståthållare-Ämbetets Befalning, at ingen tils vidare ägde Frihet, at uti Parken vid förenämnde Kongl. Lustgård, hvarken gående, ridande eller åkande, promenera. Bygnaderne och Planteringarne därstädes fortsättas efter vanligheten.

Afskeder.

Hr Fältmarskalken, Öfversten för Nerike och Wärmelands Regemente, samt Commend. af Kgl. Svärds-Orden med St. Korset och Rid. af samma Ordens St. Kors, Grefve Johan August
Meyerfeldt

Meyerfelt erhöll, på underdånig Begäran, d. 29 Mart. des Affked med Pension och Accords Erfätning.

Under d. 12 Oktob. förledit år utfärdades Nådigt Affked för Hr Contre-Amirålen Pehr *Liljeborn*, med bibehållandet af sin vid Amiralitetet innehafvande Lön och Förmåner, såsom Pension uti des öfriga Lifstid *).

Contre-Amirålen, Lots-Directeuren och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, Hr Fred. Wilh. *Leyonankar* erhöll, på underdånig Begäran, d. 31 Mart. des Affked med Pension.

Borgmästaren i Gefle, Hr Pehr *Ennes* erhöll d. 16 Aug. sistl. år på Begäran Affked med Lagmans namn och heder.

Dödsfall.

Hr Frih. Carl Gust. *Djurklou*, Öfverste-Lieutenant vid Pfilanderhielmiska Garnisons-Regementet i Stralsund sedan 1790, och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog d. 18 Jun. i *Kentz* **), uti des 59 år.

*) Se Stockholms Post-Tidningar för år 1791, N:o 32, och Alm. Tidningarne för 1791, sid. 94.

***) En By, hvar en Hållöbrunn finnes, som mycket besökes och ligger icke långt ifrån Staden Barth i Svenska Pommern.

STOCKHOLM,

Trykt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 15 Augusti 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Elfte Strycket.*

HANDLINGAR.

TAL, hållet af Hr *Carl af KLERKER*,
Öfverste vid Arméens Flotta och Rid.
af Kgl. Sv. Ord., den 10 Julii 1791,
uti Garnisons-Kyrkan i *Sweaborg*, då
han i Kongl. Maj:ts höga Namn utdel-
te *Guld-Medaillonerne* til de Herrar
Officerare, hvilka bevistat Sjö-Segrarne
vid *Fredricshamn* och uti *Swensksund*
år 1790 *).

Det är med ömaste Sinnes rörelse, som jag
i dag, vid detta tillfälle får tala til Eder,
Mine Herrar, som förledit är bevistade Batal-
lerne vid *Fredricshamn* och uti *Swensksund*.

De Segrar, som den Högste Nådige Guden
där förlänte de Svenska Vapnen, voro en följd
af vår Store, Tapre och Milde Konungs egne
väl tagne Anläggningar; under Konungens Ögon
och des eget höga Anförande, hafven J, Mine
N Herrar,

*) Sjelfva Högtydigheten beskrifves omständeligen uti
detta Archivum, St. 9, s. 170 följande. Uti Berättelsen
om densamma bör tilläggas sid. 171, at den Officera-
re, som anförde de 12 Under-Officerarne, hvilka
förestälde Drabanterne, var Hr Lieutenanten och
Rid. *Suthoff*.

Herrar, fridt med Mandom och Tapperhet, samt bidragit til Segren på denna dag förlorade år, som frälste Riket ifrån en hotande Undergång, och å nyo befastade Minnet af Svenska Vapnens fordna Åra. Hans Kongl. Maj:ts, vår Allernådigste Konung och Herre, har i Nåder förordnat, det J skolen bära et Hederstekt til Åminnelse och Belöning för ådagalagd Tapperhet — hvilket, på Allernådigste Befallning å Konungens höga vägnar, jag får Eder nu tilldelat. *Emottagen och bären det; påminnen Eder, at altid hembära Tackfägelse til den Alsmägtige Guden, som beskyddat och bevarat vår Högtälskade, Store och Tappre Konung uti de första faror, som välsignat Svenska Vapnen med Segrar, och som gifvit Fäderneslandet Fred.*

GUD BEVARE KONUNGEN!

STATER UTI SVERIGE *).

STOCKHOLMS STADS BÖRGERSKAP
til *Häfl och Fot* **).

Här meddelas en Förteckning på Befälet af Välloflige *Borger/skapets Militaire* uti Rikets Hufvudstad, sådant det var, då det passerade *Mönstringen*

*.) Beskaffenheten och Föremålet med desse Staters Införande uti detta Archivum finnes uppgifne uti St. 9, sid. 161.

**.) Denna Förteckning har blifvit meddelad af förenbeväpnade Borger/kaps Chef, såsom Stads-Major, Hr Öfversten och Rid. *Sam. Christ. WALLÉN*.

gen *), inför Hans Maj:t Kon. GUSTAF III,
på Adolf Fredrics Torg, den 30 Sept. 1790.

Öfversten och Rid. af K. Sv. Ord. Sam. Christ. *Wallen*,
Stads-Major.

Cavallerie.

Första Esquadron.

Ryttmästare Carl Ernst *Oldenburg*, Rådman.
Lieutenant Göran Lorens *Hedman*, Fabriqueur.
Prem. Cornet Frans *Carré*, Grofshandlare.
Second Cornet Adolf *Collin*, Kramhandlare.
Pr. Adjutant Johan *Herpel*, Grofshandlare.
Second Dito S. *Wedenberg*, Kramhandlare.
Qvartermästare Johan *Gerle*, Sadelmakare-Älderman.
Pr. Mönsterkrifvare P. D. *Pommerefche*, Grofshandlare.
Second Dito Carl Fred. *Hebbe*, Dito.
Corporal Johan *Quistgård*, Kryddkrämare.
Dito Hans Reinhold *Apiarie*, Fabriqueur.
Dito Carl Henric *Pfeffer*, Hof-Sadelmakare.
Vice Dito Johan Christian *Kämpis*, Kiörsner.
Dito Peter *Lundberg*, Dito.
Dito Gustaf *Brasch*, Kramhandlare.
Standar-Junkare Johan *Lindeman*, Hofflagare.

Andra Esquadron.

Ryttmästare Gabriel *Nohrström*, Slaktare-Älderman.
Lieutenant Johan Fredric *Dubois*, Bryggare.
Prem. Cornet Carl *Röhl*, Bagare.
Second Cornet Johan Henric *Zander*, Hökare.
Qvartermästare G. *Hallardt*, Dito.
Pr. Mönsterskrifvare Daniel G. *Nescher*, Bro-Inspector
och Källarmästare.
Second Dito *Nyman*, Kramhandlare.
Corporal C. *Sporrong*, Vagnmakare.
Dito *Ljunggren*, Slaktare.
Dito Lars *Norell*, Hökare.
Vice Dito G. *Ritou*, Bagare.
Dito A. *Lyckman*, Slaktare.
Dito Anders *Sjöberg*, Hökare.
Standar-Junkare Gabriel *Engel*, Hökare.

N 2

Tredje

*) Denne så lysande Hedersdag för Stockholms Borgerkap finnes omständeligen beskrifven uti *Almänna Tidningarne* för 1791, sid. 186, 193, 201 och 209.

Tredje Esquadron.

Ryttmästare Peter *Helin*, Fabriqueur.
 Lieutenant Jacob *Palm*, Kryddkrämare.
 Premier-Cornet Anders *Norelius*, Fabriqueur.
 Second Dito Peter Ulric *Simson*, Källarmästare.
 Quartermästare Johan G. *Pfeffer*, Großhandlare.
 Mönsterskrifvare Carl Henric *Hassel*, Dito.
 Corporal Carl *Wiberg*, Kramhandlare.
 Dito Eric *Hallin*, Kryddkrämare.
 Dito Chr. *Lorenson*, Bagare.
 Vice Dito C. M. *Backmansson*, Dito.
 Dito Magnus *Lavin*, Kryddkrämare.
 Dito G. C. *Thronick*, Großhandlare.
 Standar-Junkare C. *Grewesmühl*, Meubelhandlare.

Fjerde Esquadron.

Ryttmästare Carl Johan *Wier*, Bryggare-Älderman.
 Lieutenant Abraham *Westman*, Bryggare.
 Premier-Cornet Isåak *Westman*, Dito.
 Second Dito Anders *Lychou*, Bagare.
 Quartermästare Johan *Westman*, Bryggare.
 Mönsterskrifvare H. D. *Holmström*, Großhandlare.
 Corporal Carl *Obbarius*, Fabriqueur.
 Dito Jac. *Degenæer*, Bryggare.
 Dito Zacharias *Lewin*, Juvelerare.
 Vice Dito Johan *Thuregren*, Kryddkrämare.
 Dito Henric *Ölmenström*, Bryggare.
 Dito Eric *Justelius*, Karduanmakare.
 Standar-Junkare Peter *Gödeke*, Sockerbruks-Idkare.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Kyrko - Ärender.

SKARA - Stift.

Des Biskop, Hr D. Thure *Weidman*, invigde
 Söndagen den 17 Julii, til Kyrkoherde uti
Marie stad, Hr Prosten M. Eric *Afzelius*, den
 förste Förrättning af sådan beskaffenhet, som
 Hr Biskopen, efter sit Ämbetes tilträdande här
 i Stiftet,

i Stiftet, bestridt. Den skedde efter slutad Gudstjenst, vid hvilken Hr Prosten sjelf prädikade, framföre Altaret efter et af Hr Biskopen hållet grundeligt och rörande Tal, öfver 1 Cor. 4: 2, 3, om en rättikaffens Lärares nödvändiga Egenskaper: *Trohet och Försigtighet*. Hr Biskopen höll vid denna sin därvaro Visitation; genomfåg Kyrkans Skrud och Tilhörigheter, efterhörde och afgjorde åtskilliga Förfamlingens Oeconomica, samt lät äfven anställa Cateches-Förhör. Uti alle Saker gjorde Hr Biskopen sig känd för en driftig Ordningsman, är både alfvarsam och behagelig, vet qväfva Oordningar samt i kraftig måtte upmuntra Lärdom och Dygd *).

*Krigsmanna-Belöning **).*

Den 14 Martii om förmiddagen infunno sig, enligt Hans Kongl. Maj:ts Allernådigste Befalning, de *Herrar Officerare*, hvilka då vistades i Stockholm och ännu ej undfåt de tilärnade Heders-teken för bivistade *Sjöslagen* vid *Fredricshamn* och uti *Swensksund*, på Kongl. Slottet och uti Konungens öfra Rum, på *Levéen*, samt uti full Uniforme. Hans Maj:t utkom kl. efter 1 uti Audience-rumet; då Ceremonien, efter aflagd underdånig Vördnads-betygelse,

N 3

genast

*) Se det öfriga uti: *Götheborgs Tidningar*, N:o 85.

***) Om den vidare luthörande Belöningen för Bivistandet af begge här förekommande *Sjöslagen* vid *Fredricshamn* och uti *Swensksund* se *Alm. Tidningar*, för 1791, sid. 297, 305, 325, 338, 377 och 393, samt här uti *Archivum*, f. 63 och 170.

genast börjades. Medaillonerne lågo på en blå Sammets-dyna, prydd med Guld-galoner. Hr Stats-Secreteraren och Öfversten m. m. *Cronstedt* lefvererade Konungen Medaillonen i Handen och upropade Namn och Caractere i Ordning; som följer; hvarvid hvar och en föll på högra Knäet, Kgl. Maj:t hängde Medaillonen omkring Halsen eller lade den i Handen och tillät i Näder at kyssa Des Hand. En Ordens-Härold fastfatte den sedan i Knapphälet, och därmed slutades Ceremonien.

Ordningen vid Utdelningen.

För Slaget vid Fredricshamn.

Omkring Halsen:

Öfv. Adjut. m. m. Hr Arv. *Virgin*, vid K. Arm. Fl.
Öfver-Adjutanten Hr G. A. *Palmfelt*.

Uti Knapphälet:

Lieutenanten *Quist* vid Kgl. Arméens Flotta.

För Fredricshamn och Swensksund.

Uti Knapphälet:

Majoren och Rid. Hr Carl. Fred. *Kublbjelm*.

Major och R. af Sv. o. Fr. Kr. Ord. Hr P. *Montell*.

Lieutenanten Hr Gust. Wilh. *Ankarkrona*.

— — Hr Gust. *Christiernin*.

— — Hr Carl Ulr. *Wolfram*.

— — Hr Carl Roland *Martin*.

— — Hr Gust. *Enagrius*.

Alle vid Kongl. Arméens Flotta,

För Swensksund.

Omkring Halsen:

Majoren och Rid. Hr Baron C. A. *Pecblin*.

I Knapphälet:

Majoren Hr Carl *Hansson*.

Lieutenanten Hr Eric Joh. *Örnbjelm*.

— — Hr Isac Otto *Falkman*.

— — Hr *Åberg*.

Lieu-

Lieutenanten Hr Frans *Wallenstråle*.

— — Hr *Odbelius*.

Fänriken Hr Adolf Fredric *Ålf*.

— — Hr *Nyberg*.

— — Hr *Fagerström*.

Alle vid Kongl. Arméens Flotta.

Lieuten. vid Nylands Drag. Hr Nils *Westman*.

Topographie.

GEFLE.

Sedan Hr Ärke-Biskopen och Commendeuren D. *Uno von Troil* lätit den 20 och 21 Junii uti des närvaro hålla Examen uti denne Stads *Gymnasium* och *Skola*, skedde Rådplägning med *Magistraten* och *Borgerskapet* om et nytt *Gymnasti-* och *Skole-Hus* byggande i det gamla och förfallnas ställe: då *Magistraten* och *Borgerskapet*, på Hr Ärke-Biskopens gjorde Proposition och Hemställan om Utvägar därtill, genast beviljade til detta Ändamål *Twåtusende* Riksdaler specie, med benäget Yttrande därjämte at, efter erhållen Ritning och Plats til Nybyggnaden, tilse hvad de vidare därtill kunde bidraga. — Då efter den olyckeliga Vådeld, som år 1776 öfvergick största delen af denne Stad, man betraktar de ej mindre vackra än kostsamma publique Bygnader, densamma på så år verksfält, til prydnad och heder för Staden, synes hvad omtänksam Hushållning och användande af de Tilgångar, som utom sadant blefvo otillräckeliga til medelmåttige Utgifter, kunna verka; äfven som denna i sig

Sjelf så hedrande Gåfva och Löfte därigenom
vinner et dubbelt Värde.

Sålskaper.

LONDON.

Uti denna Englands Hufvudstad tog den så kallade *Linnéanska Societeten* sin början år 1788, och erkänner i synnerhet Med. Doctoren och Ledamoten af Kongl. Vet. Societeten i London, Hr Edward Jac. *Smith*, för sin Uphofsman. Denne Vetenskaper älskande Engelman hade knapt erhållit Tidningen om den yngre Hr *Carl von Linnés* eller *Sonens* Död, förän han sökte inhämta underrättelse om den aflidnes Qvarlätenskap, som förnämligast utgjordes af des Verlds-bekante Faders framledne Archiaterns och Rid. CARL VON LINNÉ's dyrbara Böcker och Naturalier, och äfven af hans egne under den sista Refan erhållne prägtiga Samlingar. De förre voro desutom af så mycken mera vigt, som *Ört-vetenskapens store Lagstiftare* hade efter desse merendels upstält sine tid efter annan utkomne Arbeten, och de senare innehöllo en stor del af följande tiders Uptäckter, ännu okände, och som nu återstodo at, i ordning bragte, upföras på den stora Naturalie-längden. Sådant var det *Linnéanska Museum*, och sådant gick det utur det *Land*, som länge vunnit heder at hafva gifvit Uphof åt VON LINNÉ. — At omsider hafva stadnat i ädelmodiga Händer, änskönt under främmande Polhöjd, lærer göra at man förgäter Harmen,
at

at det försvunnit från de Gränser, inom hvilka sednaste Efterverlden kunnat och skolat påminna sig Linnés Storverk på Vetenskapernes Fält. *Botaniken* har lyckligt vis vunnit genom denna Olycka, och *Linnés Namn* har erhållit en fast oväntad Ära, större än den Mausoleer och Bustar lära gifva — Hr Doctor *Smith* har grundat et Samfund, som skal bära *Minnet af Den*, hvars *Samlinger* nu äro i hans ägo, och som skola blifva *Societetens Rättesnöre*. Det är i England, som de äro redan tillgängelige för hela den forskande Verlden.

Den *Linnéanska Societeten instiftades* den 18 Martii 1788.

Det märkeligaste af des Stadgar äro följande:

Societetens Föremål är Idkandet af *Natural-Historien* i alla des Delar, och i synnerhet den som tilhörer *Stor-Britannien* och *Irland*.

Den skal bestå af *Heders-Medlemmar*, *Ledamöter*, *Främmande Ledamöter*, och *Affocierade*.

Alla Societetens enskilda Omständigheter afgöras af *Ledamöterne*, bland hvilka en är *President*, en *Skattmästare*, och en *Secretärrare*, och alla andra Ämbetsmän, som Societeten må finna nödigt at utnämna, skola väljas årligen genom Ballotering.

De Honoraira Medlemmarne, de Främmande, och de Affocierade äga fritt Tilträde vid Societetens almänna Möten, men ingen Befatning med des Styrelse.

Om någon Sak, rörande Vetenskapen som fordrar en särdeles Upmärksamhet, kommer för Societeten, skal Presidenten utnämna en eller

flere Personer at utföra den; och Berättelse om alt dylikt bör inkomma vid nästa Sammankomst af Societetens Ledamöter.

I fall af Sjukdom, eller någon oundvikelig Orsak bör Presidenten utnämna någon i sit rum.

Hvar Ledamot skal betala 1 Pund, 11 Skill, 6 p. Sterling vid des Tilträde, och en Guinée årligen. Han skal ockfå afgifva en Försäkran på 20 Pund til Presidenten och Skattmästaren, som då äro, til Borgen för Fullgörandet af hvad honom åligger.

Hvarje Ledamot, som behagar betala 10 Guinées på en gång, är fri för vidare fordran.

Hvar och en Candidat til Ledamotskapet bör blifva recommenderad af åtminstone 2:ne Ledamöter, den samma Recommendationen upvisas i Societetens almänna Samlings-rum, och föreläsas 2:ne successiva Mötes-dagar; Ballottering för en således recommenderad Sökande skal ske vid nästa Sammankomst därefter, då åtminstone 7 äro närvarande, af hvilka 3 Nej utsluta.

Då en Associerad önskar at blifva Ledamot, bör han på nytt recommenderas och omröstas, som tilförene sagt är; aldeles som han intet hörde til Societeren.

Societetens almänna Sammankomster skola hållas på den första Tisdagen i hvarje Månad kl. 6 om aftonen.

Årliga Sammankomster för Val af Ämbetsmän skola ske på den 3:dje Tisdagen i April, hvarje år.

Societetens *Sigil* föreställer: *Människan* med Konungen bland Vilddjuren vid sidan; krypande Djur samt Conchylier vid Föttren, och
Linnæa

Linnæa i Handen. En Samling af Basalter synes i Fonden. Omskriften: Sigillum Societatis Linnæane Londinensis.

Första Båndet af Societetens *Handlingar* lärer redan hafva utkommit; detta Verk blir et det fanningsrikaste och nyttigaste i sit slag.

Hr *Smitbs Förstjenster* äro redan så många och så bekante, at det är öfverflödigt uprepa dem. Hans sköna *Rön* i Engelska Transactiönerne, och hans *Icones secundum Plant. in Herb. Linn. adhuc non delineatas*, lofva oss ännu större fördelar för Vetenskapen.

Societetens Honoraira Ledamöter voro för et år sedan:

Presidenten i Kongl. Soc. Hr Joseph *Banks*.
Grefve *Gainsborough*, och
Hertigen af *Noailles*.

Ledamöterna äro omkring 40, och de Associerade 13, samt de utländske Medlemmarna nära 50, bland hvilka lysa de förnämsta nu lefvande Naturforskare. Äfven äga bland Svenskar samma heder at vara intagne Hrne *Tbunberg*, *A. Afzelius*, *Sparrman*, *Swartz* och *N. S. Swederus*.

Medborgerlig Dygd.

Til Understöd för återupbyggandet af den genom Vädelden d. 17 Jun. 1790 så svåra hemfökte Staden *Carlsrona* och åtskillige dymdelst i Nöd författe Hus därstädes, har et Sammanskott af 492 R:dr 4 ls. blifvit gjordt inom *Calmare-Stift*, medelst Consistorii lofvärda
Omsorg,

Omforg, och har federmåra denna Summa, enligt inhämtad säker Kännedom om hvars och ens Behof, emellan flera vördnadsvärda och til Medborgares ädla Handräkning berättigade Enkefruar, merendels med Barn förfedde, där på Stället blifvit fördeld *).

Dödsfall.

Hr Grefve Ad. Fred. *Lewenhaupt*, Öfver-Hof-Stallmästare, General-Major samt Riddare och Com. af Kgl. Maj:ts Orden, dog den 20 Jun. uti *Stralsund*. Denne Herre hörde til Konungens Suite på Des Refa til Aken, och gick sjöledes med Hans Maj:t öfver til Rostock **), men ankom sjuk dit, fördes til Stralsund och afled därstädes. Han var Son af General-Lieutenanten och Capitaine-Lieutenanten vid Svea-Compagnie af Kongl. Lif-Drabante-Corpsen, Grefve Casimir *Lewenhaupt*, och des första Grefvinna, Ulrica *Lewenhaupt*, blef Öfver-Hof-Stallmästare 1772 och Rid. af Kgl. Seraphimer-Orden d. 27 Dec. 1778. Des Valspråk var: *Prisca Fide*. Han var gift 1) med Sophia Charlotta *Fersen*, Doter af Hans Exc. m. m. Grefve Carl *Fersen*, död barnlös 1774; och 2) med sit Syskonbarn, Hedvig Amalia *Lewenhaupt*, Doter af Hans Exc. m. m. Gr. Charles Emil *Lewenhaupt*, som dog 1786, lämnandes flere Barn efter sig.

Hr

*) Förteckningen på desse Gofvors Utdelning finnes införd uti Calmare Veko-Tidning för 1791, N:o 49.

***) Se detta Archivum, St. 7, s. 138.

Hr Grefve Carl Gust. *Barck*, Öfverste och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 9 Jun. på *Nybo*, et Krono-Heman uti Skåne och Riseberga Sockn, uti des 84 år; han hade varit Öfv. Lieutenant vid Norra Skånska Cavalleriet, men tagit afsked. Med sin efterlämnade Enkefru, född *Toll*, ägde han inga Barn. Han var äldsta Sonen af Riks-Rådet Grefve Sam. Barck, samt Broder til Hof-Cancelleren Grefve Nils Barck, död 1782, och Riks-Rådet Grefve Ulr. Barck, död 1772.

Hr Jon. *Segebrand*, Öfverste-Lieutenant vid Kgl. Amiralitetet och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog i *Carlsrona* d. 13 Jun. varandes född 1721.

Hr Fred. *Streng*, Prem. Major vid Drottningens Lif-Regemente sedan 1788 och Rid. af K. Sv. Orden, dog i *Stralsund* d. 13 Jun. uti des 66 år.

Hr Jacob *von Utfall*, Directeur vid Ostindiska Compagniet och Commendeur af Kgl. Wafa-Orden, dog d. 10 Jun. på *Nåds*, Sätsgård vid Götheborg, och uti des 76 år.

Hr Grefve Joh. Aug. *Meyerfelt*, Capitaine vid Lätta Dragonerne af Kgl. Maj:ts Lif- och Hus-Troppar, samt Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog i *Stockholm* d. 23 Maji, uti des 25 år, samt til följe af en uti Finska Kriget unfängen Contusion. Han var Son af Hr Fältmarkalken m. m. Grefve Joh. Aug. Meyerfelt.

Kongl. Secreteraren Hr Jac. L. *Arrbenius*, dog d. 10 Jul. i *Stockholm*. Han hade ifrån de yngre åren tjent uti Kongl. Cancelliet, och uti många år såsom Protocolls-Secreterare uti k. l. Civil-Expeditionen; äfven som han beklädt

klädt Cancellers-Secreterare Syfslan vid Upsala Academie, utom flere andre sig updragne publice Förrätningar. Sluteligen innehade han Secreterare-Beställningen uti Kongl. Upföstrings-Commissionen. Utom det at han var en af våre skickligaste och flitigaste Ämbetsmän, var han därjämte stor Älskare af Lärdom och Vitterhet, samt lämnar efter sig en anfenlig Samling af Disputationer, hållne vid våra Svenska Academies, särdeles i Svenska Historien: dock Lärdomen var hos denne Hedersman at anse såsom et Arf, ty han, född d. 19 Jan. 1721, var Son af *Lars Arrbenius*, Histor. Professor i Upsala, född 1680 och död 1730, samt Sonson af *Jacob Arrbenius*, likaledes Histor. Professor i Upsala, född 1642, och död 1725, hvilken åter var Broder til den så berömde *Clas Arrbenius Örnbielm*, också Histor. Professor i Upsala, född 1627, död 1695. Han efterlämnar sig en icke mindre lärd och vitter Broder uti Hr *D. Petrus Arrbenius*, Prost i Fundbo, sedan han förut varit Vice-Bibliothecarie i Upsala, känd för sin *Historia Academiæ Upsaliensis*: Medelst sit Gifte med sin nu efterlämnade Enka, Fru *Brigitta Sophia Georgii*, ägde Sal. Kgl. Secreter. Arrhenius til Svägrar framl. Riks-Historiographen, Cancellie-Rådet Hr *Magn. von Celse*, och som förut var Kongl. Bibliothecarie, känd för de begge Verken: *Historia Bibliothecæ Regiæ Stockholmensis* och *Apparatus ad Historiam Sævo-Gothicam*, samt den ännu lefvande Professore Hr *Carl Fred. Georgii*, hvilken länge och med lika så stort Beröm som Gagn för Vetenskapen äfvenledes bestridt den Historiska Professionen i
Upsala.

Upsala. Af förenämde Gifte lämnar han efter sig en enda ännu lefvande Son, uti *Hr Carl Axel Arrbenius*, Capitaine vid Kongl. Artilleriet och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, som bivitade hela sista Kriget med Ryssland, sedan han kört förut i Naturkunnigheten gjort en Resa til Frankrike och Senegal, samt äger och dagligen öker et väckert Sten-Cabinet.

Hr *Pehr Lehnberg*, Professor och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog i *Stockholm* den 17 Jun. och uti des 74 år. Han var en af de äldsta Ledamöter uti Kongl. Vetenskaps-Academien; och känd för synnerlig Färdighet uti Optiska Glas-slipningen.

Hr Directeuren *Joh. Edman*, Kgl. Acad. Boktryckare i *Upsala*, dog därstädes den 21 April. Han var född 1726, och hade varit Boktryckare i *Norrköping*, innan han flyttade til *Upsala*. På begge ställen, lärdes på det sista, har han både gagnat vår Litteratur genom flera nyttiga Förlags-Arbeten; och hedrat sin Konst genom den Typografiska Omförg, särdeles Vältryckning, hvarmed han lämnat dem ifrån sin Prens. Vate detta anteknadt Honorar til heder, Androm til efterdöme.

Befordringar.

Hans Majt förordnade den 5 Maji *Olivier-Lieutenanten* vid Fot-Jägarne och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, Hr *Anders Johan Ramsay*, til Landshöfdinge uti *Cuopio-Län*.

Hans

Hans Maj:t förordnade den 29 Martii Hr Öfverste-Kammarjunkaren, Öfversten vid Nylands Infanterie-Regemente m. m. Friherre Gustaf M. *Armfelt* til Öfverste vid Nerike och Wärme-lands Regemente, samt Hr Öfverste-Kammarjunkaren och Öfversten vid Uplands Regemente m. m. Friherre Fabian *Wrede* til Öfverste vid förenämde Nylands Regemente; hvarefter Hans Maj:t d. 30 Mart. utnämde Capitaine-Lieut. vid Des Lif-Drabante-Corps, Hr Grefve Adam Ludvic *Lewenbaupt* til Öfverste vid Uplands Regemente; til Öfverste för Jämtlands Regemente Öfverste-Lieutenanten vid Uplands Regemente, Herr Gustaf *Gyllengranat*; och til Öfverste-Lieutenant vid Savolax Lätta Infanterie-Regemente Majoren vid Jämtlands Regemente Hr Frih. Olof *Cederström*.

Hans Maj:t förordnade den 17 Maji Herr Öfverste-Lieutenanten, Friherre Fredric Bengt *Örnfelt*, at förvalta Landshöfdinge-Ämbetet uti Nyköpings-Län.

Hans Maj:t förordnade den 10 Maji Hr Öfversten vid Arméens Flotta och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, Frih. Johan Gust. *Lagerbjelke*, til Ordförande uti Kongl. Spanmåls-Magazins-Directionen.

Herr Magnus *Wanberg*, Kongl. Kammar-Collegii Secreterare, erhöi d. 21 Maji Kammar-Råds Fullmagt.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 30 Augusti 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Tolfte Stycket.*

HANDLINGAR.

TAL, hållet uti *Sweaborgs Garnisons-Kyrka* d. 10 Julii 1791, eller Tredje Söndagen efter Trinitatis, då *Guld-Medailloer* utdeltes til de därvarande *Herrar Officerare*, som bivistat *Sjö-Slagen* vid *Fredricshamn* den 15 Maji och uti *Swensksund* d. 9 och 10 Julii 1790, af Hr Prosten Jac. *Mallén*, Regements-Pastor vid Arméens Flottas Finska Escadre *).

Sedan i anledning af Söndagens Evangelium blifvit förestäldt: Guds hjerteliga Vård om våra Själar, at de icke fördärfvas skola; så gjordes häraf följande Tillämpning uppå närvarande tilfälle:

Men, Mine Åhörare, det är icke blott, endast och allenast, uti det Andeliga, eller om våra Själar, som Gud låter sig vårda, at de icke fördärfvas skola; Nej! Hans faderliga Förforg och hjerteliga Vård, sträcker sig äfven til det timeliga och lekamliga. Han låter sig

○

äfven

*) Se om denna högtideliga Dag detta Archivum, St. 9, sid. 170 följ.

äfven vårda, så väl, om alla Människor i gemen, och de Trogna i synnerhet, som ock om de Riken och Samhällen, hvilka Människorna ingådt til befrämjande af inbördes väl, sällhet och ro.

Det vore, M. Å., et onödigt bemödande, at med många skäl och vitnesbörder bekräfta denna Sanning, då Erfarenheten lämnar ofs, här af, så många och ovederfägeliga bevis.

Låtom ofs slå up Tideböckerna, låtom ofs betrackta hvilket Land, hvilket Rike, hvilket Folkslag, som häft; så skole vi altid få orsak och anledning at bekänna: Vår Herre är stor, och stor är Hans Magt, och det är obegripligt huru Han regerar. Huru dyr är Din godhet, Gud, at Människors Barn tröst hafva, under dina vingars skugga.

Men hvarföre skole vi fyslosfatta ofs med andra? lät ofs endast se på ofs sjelfva, på vårt eget Land och Rike. Huru öfversvinnerlig har icke Guds Godhet varit öfver ofs? Huru faderlig Hans Försorg, huru hjertelig Hans Vård om Svenska Folkets Bestånd uti alla Tider, uti alla Aldrar?

Vi hafve M. Å., icke länge sedan, öfverlevvat en den bekymmersammaste Tid, då Svea-Rike varit invekladt uti et ganska blodigt Krig, emot en allestädes vida öfverlägsen Fiende; men ock en Tid, hvarunder vi fät röna de största Guds nådes Under, den ömmaste Hans Vård.

At den Rättfärdige Guden stundom nödgas straffa Land och Riken med Örlig och Krig, och alla därmed åtföljande Plågor, är icke underligt, då Han genom lindrigare Medel icke kan

kan behålla Människorna uti sin Frucktan, bevara dem för herrskande och ödeläggande Synder, samt beveka dem til en rättfinnig Vandel. Men at den samme helige Guden äfven under desse sine förskräckeliga Straff-plågor, at Han midt under Vreden tänker på Barmhertighet, medlar det onda få, at det icke må lända ofs til fördärf, utan til förbättring, regerar ofs med Nåd och Rätt, med Vishet, Rättfärdighet och Godhet, samt styrer alt til et godt Ändamål; det är, som i synnerhet bör röra ofs Människor til Förundran, Vörndnad, Kärlek och Tacksamhet.

Mindre Kännare af de färskildte Händelser, som på flere färskildte ställen sig tildragit, under de nyfs förflutne oroliga Krigstider, får jag nu endast nämna det, hvad jag med egne Ogon sedt och erfarit. Tillåten mig, M. Å: at återkalla Minnet af desse Händelser; jag förmodar at deras åtanka och hugkømt äro äfven för Eder, som för mig, det gladaste och mäst förnöjande Ämne, då vi nu i Stillhet få tänka på Guds hjerteliga Vård, och efterfinna, huru underligen Herren den högste fördt ofs genom alla farligheter, frälsat ofs ifrån Ångest och Nöd, stärkt Stridsmännen med Mandom, Tapperhet och Frimodighet at möta många tusen hotande dödar, välsignadt ofs med Segrar, och änteligen hugnat Landet med en önskad Fred, och det på en Tid, då man det minst kunde förmoda.

Jag skulle tilfoga Eder M. Å. en Orättvisa, om jag sade, det J någonfin tänkt eller tänken, at blott Edert Mannamod eller någon Människlig Försigtighet utfördt de vigtiga Händel-

Händelser och skördat de Lagrar, som gjort Konungens, Eder höge Anförares, Namn så stort och utbreddt Dets Krigsära; som tilvunnit Eder Konungens Nåd, samt Almänhetens Låford, Tilgifvenhet och Beröm. Fast mer vet jag och känner, det J allesamman ären öfvertygade om denna ofvikeliga Sanning: at enom Konung icke hjälper hans stora magt och enom Kämpa varder icke hulpt genom hans stora kraft, Pf. 33: 16; at til strid icke hjälper at man stark är, Präd. B. 9: 11; utan at Segren kommer ifrån Herranom, Ordsp. B. 21: 31; at Gud alena gifver Konungen seger, Pf. 144: 10; och stillar örlig i hela verden, sönderbryter bågan, sönderbråkar spetsen och upbränner vagnarna med eld, Pf. 46: 10.

Jag vil icke uprepa hvar och en färskild Händelse med Eder under det nu lyckligen slutna Kriget; huru befunnerligen den Högte, äfven uti de mäst förvirrade omständigheter, då alt Hopp tyktes vara ute, då al människlig Förligtighet och Magt syntes fåfång, ryckt Eder såsom en Brand utur Elden, och uprätthållit Edert bestånd.

Påminnen Eder den 24 Augusti 1789 vid Swensksund; Retraiten ifrån Wiborg och Genombrytningen af Fiendens Linier den 3 Julii förledit är; så lären J straxt tilstå: detta är Herrans Finger; af Herranom är det skedt, och är et Under för vår Ögon.

Den Seger, hvarmed Herren välsignade Konungens första anträde uppå Sjön och Dets Vapn, förut den 15 Maji vid Fredricshamn (det första Sjöslag Konungen sjelf anfördt och commenderadt, få dagar efter, sedan han an-
tagit

tagit Befålet öfver Skärgårds-Flottan), och de Framsteg Konungen med sin Sjömagt sedermera vunnit inom Fiendens Gränfor, tyktes genom den svåra och förkräckeliga Genombrytningen blifvit frugtlöse och til intet gjorde, Eder vapn förkrossade och Eder styrka förskingrad: hvarföre ock Fienden, högmodig och trottsfande på sin stora Magt, trodde sig aldeles likasom upsluka Eder, förstöra Eder och Edra hemmavarande Medbröder, Edra Hus och Boningar, och då J sjelfve intet annat fågen för Eder, än Undergång: så styrkte Herren Edert Mod, gaf Edra Fiender uti Edert Våld och begåfvade Eder med en den härligaste Seger.

Svenska Tideböckerna skola nogsamft bevara Minnet af den 9 och 10 Julii, som gjordt Skärgårds-Flottan så lysfande, och tilfördt den samma en Seger, som täflar med de Namnkunnigaste, och som kan hända, til en del, bidragit til det Lugn och den Fred, hvaraf vi nu Gudi Läf! så hugna ofs. Men så böre vi dock icke tvifla, det ju vår Allernädigste Herre och Konung, intagen af en vördnadsfull erkänsla, för desse och flere, af det Gudomeliga Majestätet, Honom och Fäderneslandet bevilste Nåde-välgärningar, til en glad Hugkomst och Äminnelse af de märkvärdiga Dagar den 15 Maji och 9 Julii 1790, då Skärgårds-Flottan under Konungens eget Höga Anförande, vunnit de betydligaste och ärorikaste Segrar, utsedt och förordnad den *Medaille och det Tekn*, som Han sjelf antagit och bär, och hvilket i dag, uppå allernädigste Befalning, skal utdelas til de härvarande Herrar och Män, genom hvilkas Tapperhet och Mod Herren den Högsté utfördt

desse sine Storverk, uphöjt sin Åra och sit Lif
ibland Svea Folk, fröjdat Konungen, gladt
Underfåtarne och tilfört Landet Säkerhet och
Fred.

Emottagen därföre, Mine vördade och ät-
skade Åhörare! detta Tekn til en beständig
Påminnelse af Guds Nådes Under. Så ofta }
fåsten på Eder detta Tekn, så tänken alltid up- }
på Herren Eder Gud; Tacken och Prisen Ho- }
nom för Hans hjerteliga Vård, som så troligen }
beskyddat och bevarat Eder uti alla Farligheter }
och Dödsfaror, at när en del af Edre Came- }
rater och Medbröder måste stupa i sit Blod, }
en del blifva bortsläpade och dväljas uti Fän- }
genkap; så hafven J blifvit behållne vid Lif, }
fåt vistas ibland Edre egne och stundom hugna }
Edre Anhörige med Eder närvarelse.

Bären detta Tekn, til en beständig Åmin-
nelse af den Åra Eder händt, at hafva varit
anförde af Eder Konung. Et i våra Tider
ovanligt Exempel, ty jag påminner mig icke
hafva hört eller läsit uti de sednare och med
säkerhet kända Tidens Historia, at Sjö-Flottor
blifvit anförde af en Regerande Person, et
krönt Hufvud; åtminstone är Konung GUSTAF
den Tredje den förste Konung i Sverige, se-
dan Christna Lärnan infördes, som sjelf fördt an
sin Sjö-Flotta uti Elden.

Bären detta Tekn, til en ständig Påmin-
nelse, af den Trohet och Lydnad, Tapperhet
och Mod, som J ären skyldige Eder Konung,
Edert Fädernesland. Til en ärhindran, at alt
framgent med samma Nit upfylla Edra För-
bindelser och Plikter emot Gud, Eder Konung,
Eder

Eder Själfve och Edra Medlemmar uti Samhället. Med et Ord:

Kommen alltid ihåg, vid åsynen af detta Tekn, at J ären Människor, Underfätare, Medborgare, Fäderneslandets Försvare och Landvärnsmän.

Då bären J det, som et värkeligt Äretekn; då tillkynden J Eder Konungens oafbrutna Nåd; och Edre Medunderfätares beständiga Högaktning och Vördnad. Men framför alt, få bereden J Eder då Guds Nåd och Vällignelse, Hans hjerteliga Vård och Beskydd, en invärtes Frid, Ro, Förnöjelse och Tilfredsställelse inom Eder sjelfve, samt et fast Hopp om et ovanskeligt Lif, Åra, Herrlighet och Lycksalighet efter detta: ty få hög Himmelen är öfver Jorden, låter Herren sin Nåd väldig vara öfver dem som fruckta Honom, och såfom en Fader förbarmar sig öfver Barnen, så förbarmar sig ock Herren öfver dem som älska Honom och vandra i Hans Bud, Seder och Rätter.

Då skal äfven Eder Åminnelse blifva uti Vällignelse, och vise Mannens Ord om de Rättfärdiga fannas uppå Eder: Deras Låf skal icke förgås, de äro begrafne i Frid; men deras Namn lefver evinnerliga; eller som David säger: deras Namn skal aldrig förgätet varda.

Då skal det ock blifva för mig et Glädjeämne at ihugkomma, det jag fördt Andans Ämbete ibland Eder, och varit Eder följagtig uti Krigets Faror.

Min gladaste Syfsla och Skyldighet skal då vara, at alltid tänka på Eder uti mina Böner til Gud; at alt stadigt bedja och åkalla Honom som är al Vällignelles Fader, at Han ville om-

gifva Eder med sin hjerteliga Vård, så i andelig som lekamlig måtto, och bekröna Eder med en beständig Sällhet, Vålgång och Förnjöjelse.

Trofaste Gud och Frälsare! omfatta med Din faderliga Kärlek och Vård Hans Kongl. Maj:t vår Allernådigste Konung och Herre, Hennes Kongl. Maj:t vår Allernådigste Drottning, Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland vår Stor-Amiral, och des högtälskeliga Gemål Hertiginnan, Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergöthland och den Kongl. Prinsessan. Dem värdes du, Herre! af höjdene styrka, och uti hög Välmåga och al Kongl.-Sällhet länge uppehålla!

Välsigna, skydda och bevara alla trogna Ämbetsmän, samt Krigsmagten til Lands och Vatn!

Förskona oss, evige Förbarmare! at vidare under vår Lefnad se våra Medbröders Blod rinna, och erfara alt det elände, al den förförelse, som Krigslågan med sig förer. Men skulle du, Herre! uti din Vishet, åter tackas straffa Landet med Örlig och Krig; så upfyll och stärk, Herre! Dine Tjenare, Stridsmännen, med Visdom, Tapperhet och Mod, til at emotstå, nedslå och til intet göra alla Fiendens Anslag; och lät dem då i synnerhet vara uti din hjerteliga Vård inneslutne! var dem då en stark Tröst, et fast Slott, dit de måga fly och varda bekvämda.

Förläna oss, O! Barmhertige Fader, vårt Uppehålle, Frid och Rolighet, på det vi gladdeliga

deliga måge tjena Dig här i Tiden, och sedan
fröjdas inför Dit Ansigte i alla Evighet!

Gud vår Gud! välfigne ofs, Gud! välfigne
ofs, och al Verlden fruckte Herran. Honom
vare ära i Evighet. Amen.

STATER UTI SVERIGE.

STOCKHOLMS STADS BORGERSKAP
til *Häst och Fot* *).

INFANTERIE.

Stads Bataillon.

Första Compagnie.

Bataillons-Capitaine J. *Sauer*, Tenngjutare-Älderman.
Stabs-Capitaine Johan Eric *Blom*, Stenhuggare.
Prem. Lieutenant Elias *Carlbohm*, Bokbindare-Älderman.
Second dito A. G. *Gernzell*, Band-Fabriqueur.
Pr. Fändrik Henric *Frodell*, Guldsmed.
Second dito J. *Lönquist*, Skräddare.
Adjutant *Hellström*, Källarmästare.
Fältväbel Olof *Hallman*, Jouvelerare.
Sergeant Carl *Wolfram*, Kjörsnr.
Mönsterkrifvare Carsten *Lychow*, Grofshandlare.
Dito *Eckholm*, dito.
Förare Hans Henric *Willborg*, Guldsmed.
Fourier Carl *Friborg*, Jouvelerare.
Rustmästare Matts *Boberg*, Stenhuggare.

Andra Compagnie.

Capitaine Abraham *Kejser*, Lärftskrämare.
Lieutenant Johan Philip *Reiklin*, dito.
Fändrik Jacob *Lind*, dito.
Second dito Peter *Dillström*, Fabriqueur.
Fältväbel Carl Henric *Collin*, Lärftskrämare.

O 5

Sergeant

* Se det föregående uti detta Archivum, St. II, f. 194.

Sergeant Johan *Fogelgren*, Lärftskrämare.
 Mönsterkrifvare Johan *Medling*, Großhandlare.
 Förare Arvid *Salander*, Järnkrämare.
 Fourier Carl Fredric *Ljung*, Fabriqueur.
 Second dito Lorens *Westerlind*, Tunbindare.
 Rustmästare Nils *Hultman*, Linkrämare.

Tredje Compagnie.

Capitaine Peter *Enroth*, Guldsmed.
 Second-Capitaine S. P. *Walberg*, Distillator-Älderman.
 Lieutenant Peter *Ramstedt*, Ur-Fabriqueur.
 Fändrik Carl Eric *Orbin*, dito.
 Second dito Gustaf *Cederman*, Bundtmakare.
 Fältväbel Nils *Boman*, Tracteur.
 Sergeant Simon *Rydberg*, Guldsmed.
 Mönsterkrifvare Eric *Noer*, Großhandlare.
 Förare Peter *Dahlqvist*, Tracteur.
 Fourier David *Thesmer*, Snörmakare.
 Rustmästare Anders *Åkerberg*, Glasmästare.

Fjerde Compagniet.

Capitaine Christopher *Fulberg*, Skräddare-Älderman.
 Lieutenant Carl *Sdbom*, Lärftskrämare.
 Fändrik Sven Henric *Arrhenius*, Kramhandlare.
 Second dito Jonas *Fogelgren*, Skräddare.
 Fältväbel Anders *Nyström*, dito.
 Sergeant Carl *Wallander*, dito.
 Mönsterkrifvare Johan Reinhold *Bergs*, Großhandlare.
 Second dito Johan *Halmgren*, Lärftskrämare.
 Förare Anders *Alroth*, Skräddare.
 Fourier Nils *Sjoholm*, dito.
 Rustmästare Adam *Enderberg*, dito.

(Fortfättning e. a. g.)

DET LÄRDA SVERIGE

Eller *Förteckning på Lefvände Lärde* uti Sverige och des underliggande Stater, samt *Deras Arbeten*.

THUNBERG (D. *Carl Peter*).

Prof. Medic. & Botanices i *Upsala*. Född uti Jönköping d. 11 Novemb. 1743, Medic. Doctor i *Upsala* 1772, reste uti Europa, Africa och Asia 1770 — 1779, Botanices Demonstrator i *Upsala* 1777, Profess. extraord. därstädes 1781, Med. o. Botan. Prof. 1784, Rid. af K. Wafsa-Orden 1785, samt Led. af Kgl. Vet. Acad. och Kgl. Patriot. Sällskapet i Stockholm, K. Vet. Societ. i *Upsala*, Physiograph. Sällsk. i Lund, Käjfl. Acad. Naturæ Curiosorum, K. Vet. Societ. samt Medic. o. Linnéanska Societ. i London, K. Vet. Acad. samt Oecon. och Linnéanska Societ. i Paris, Societeterne för Natur. Historien i Berlin, Edinburg och Halle, Medic. Sällskapet i Edinburg, och Societeterne i Tronhem, Harlem, Amsterdam, Vlissingen, Montpellier, Florenis och Batavia. Valspråket: *Natura in Minimis*, hopdraget utur den äldre Plinius rönfulla och meningsrika Sanning: Nunquam Natura magis quam in minimis tota est.

Utgifne Arbeten.

Disp. pro Exerc. de Venis resorbentibus; *Ups.* 1767, 4. — Disp. pro Gradu: de Ischiade; *Ups.* 1770, 4. — Inträdes-Tal uti K. Vet. Acad. i Stockholm 1779: Om Japanke Mynt, 8, med Tabeller. Finnes på *Holländska* öfversatt och infördt uti Vet. Societetens i *Batavia* Handlingar; desutom tryckt särkildt på *Holländska*

ska i Amst. 1780, 8, och på Tyska i Stendal 1784, 8. — Tal vid Præsidii Nedläggande i Vet. Acad. i Stockholm 1784: Om Japanska Nationen, 8. Finnes på Tyska öfverlätt af M. Carl Stridsberg i Histor. Portefeuille för Aug. — Oct. 1785, en Journal, som utgafs i Frankfurt vid Oder. — Flora Japonica, med 39 Tabeller; Leipz. 1784, 8. — Resa uti Europa, Africa, Asia, Del. 1; Upf. 1788, 8, med Tabeller. Del. 2; Därstädes 1789, 8, med Tabeller. Del. 3; Därstädes 1791, 8. Under öfversättning på Tyska i Berlin, och på Engelska i London. — Åminnelse-Tal öfver Affessor L. Montin; Stockh. 1791, 8. — Afhandlingar införde: uti Kongl. *Svenska Vetenskaps-Academiens i Stockholm Handlingar*: 1. Händelse, at Blyhvit af Förseende blifvit brukadt i Mat, 1773, 1 Quart. 2. Beskrifning på en besynnerlig och obekant Svamp, *Hydnora Africana*, 1775, 1 Quart. med Tab. 3. Beskrifning på et nytt Genus ibland Insecterne, *Pneumora*, 1775, 3 Quart. med Tab. 4. *Rothmannia*, et nytt Ört-genus, 1776, 1 Quart. med Tab. 5. Beskrifning på et nytt Ört-genus, kalladt *Radermachia*, 1776, 3 Quart. 6. Anmärkningar vid *Hydnora Africana*, 1777, 2 Quart. med Tab. 7. Beskrifning på et *Bezoar equinum*, 1778, 1 Quart. 8. Et nytt och til sit Slägte förr obekant Gräs, kalladt *Ehrharta*, 1779, 3 Quart. med Tab. 9. Anmärkningar vid Canelen, gjorde på Ceylon, 1780, 1 Quart. öfversatt införd i *Vlisingka Societ. Handl. Tom. 12, P. 1*, genom Houtuyn. 10. Beskrifning på *Weigela Japonica*, en falsk Ört från Japan, 1780, 2 Quart. med Tab. 11. Beskrifning på några varme Bader i Africa och Asien, 1781, 1 Quart. 12. Beskrifning på tvänne nye Insecter, 1781, 2 Quart. 13. *Noctua Serici*, en ny Silkesmask, 1781, 3 Quart. med Tab. 14. Beskrifning på 2:ne Species äkta Muskot ifrån Ön Banda, 1782, 1 Quart. med Tab. 15. Några Anmärkningar vid Ornithologien, 1782, 2 Quart. 16. Beskrifning på et nytt Ört-genus, *Fagræa Ceylanica*, 1782, 2 Quart. med Tab. 17. Om *Cajoputi*-Oljan och des nytta i Medicinen, 1782, 3 Quart. 18. *Nipa*, et nytt Genus ibland Palmträden, 1782, 3 Quart. 19. Om Palmträden i almänhet och i synnerhet *Licuala*-Palmen, 1782, 4 Quart. 20. Beskrifning på *Houtuynia cordata*, et Japaniskt

pankt Örte-genus, 1783, 2 Quart. med Tab. 21. Ytterligare Anmärkning om Asterier, 1783, 3 Quart. 22. Beskrifning om Ön Ceylons Mineralier och ädle Stenar, 1784, 1 Quart. 23. Anmärkningar om Foglar af Loxizæ-släktet på Goda Hoppsudden, 1784, 4 Quart. 24. Anmärkningar och Beskrifning på Albucaë Örte-släkte, 1786, 1 Quart. 25. Anmärkningar vid de Växter, som kallas Orchides, 1786, 4 Quart. 26. Beskrifning på några sällsynte och okände Ödlor, 1787, 2 Quart. med Tab. 27. Beskrifning på trenne Sköldpaddor; 1787, 3 Quart. med Tab. 28. Beskrifning på Wildenovia, et synnerligt och nytt Gräs-slåg, 1790, 1 Quart. med Tab. 29. Beskrifning på 2:ne Fiskar från Japan, 1790, 2 Quart. med Tab. 30. Wahlbomia Indica beskrifven, 1790, 3 Quart. med Tab. — Uti Kgl. Vetenskaps-Societetens i Upsala Nya Handlingar: 1. Cycas Castra, 1775, med Fig. 2. Kæmpherus illustratus, P. I, 1780. 3. Cussoniæ Genus, 1780 med Fig. 4. Novæ Species Insectorum Sveciæ, 1783, med Fig. Kæmpherus illustratus, P. II, 1783. 5. Curculio Cycadis, 1783. — Uti Physiographiska Sällskapet i Lund Handlingar: 1. Retzia Capensis, med Fig. 2. Montinia & Papiria. 3. Aloë-kådens tilredning i Africa. 4. Actonia Capensis, med Fig. 5. Falckia repens, med Fig. 6. Syngnathi nova Species, med Fig. — Uti Kgl. Vetenskaps-Sällskapet i Tronhem Handlingar: 1. Hypoxis. 2. Cliffortiæ Genus. — Uti Vetenskaps-Societetens i Harlem-Handlingar: 1. Observationes Thermometricæ in Japonia habitæ. 2. Cryptogamarum fructificatio in Cycade & Zamia. — Uti Kgl. Vetenskaps-Societetens i London Handlingar: 1. Berättelse om Resan til Japan. 2. Citodium eller Brödfruktens Oeconomiska Nyttä och Tilredning. — Uti Kåjserl. Naturkunnighets-Sällskapet (Academix Naturæ Curioforum) Handlingar: 1. Crassulæ novæ Species 28. 2. Mesembryanthemi Species novæ 21. — Uti Naturforskare-Sällskapet i Berlin Handlingar: Dilatriæ Genus. — Har utgifvit såsom Præses i Upsala 42 Disputationer.

Uti Handskrift år: Flora Capensis, som kommer at bestå af flere Delar.

Hr Professor T. har gjort 1785 til Kgl. Univerfitet i Upsala en Donation af alla sina Natural-Samlingar;

gar; och skal Donations-Akten med det första här uti Archivum införas. Förteckningen på denna nya Lärdoms-Skatt finnes uti de under Gifvaren utkomne Disputationer, kallade: *Museum Naturalium Academicæ Upsaliensis*, af hvilka Pars I förklarades i Upsala 1787.

4

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Universitetet.

Å B O.

Uti denna Kgl. Högskolas Namn hölls den 9 Jun. et Latinskt Åminnelse-Tal öfver des framledne Cancellor, Hr Riks-Rådet m. m. Grefve *Eric von STOCKENSTRÖM* *), af Extraord. Philof. Professoren, Hr Joh. *Gadolin*.

Det Academiska Rektoratet lämnades den 23 Jun. af Mathes. Professoren, Hr Joh. *Henr. Lindqvist*, til Hist. Natur. Professoren, Hr. D. *Gabr. Bonsdorf*, efter et hållet Tal: de *Usu Scientiarum mechanicarum in arte navigandi*, summaque Necessitate has Disciplinas in Scholis nauticis diligentius urgendi.

Academier.

S T O C K H O L M.

Uti Kgl. *Vetenskaps-Academien* hölls den 22 Jun. Åminnelse-Tal öfver des framl. Ledamot, Hr

*) Död i Stockholm den 23 Febr. 1790. Om denne förträffelige Herre se Alm. Tidningarne för 1790, sid. 415.

Hr Nils *Schenmark*, Mathes. Professor i Lund, af *Physices* Professoren i Upsala, Hr Zachar. *Nordmark*.

Nyfsnämnde *Vetenskaps-Academie* har låtit, på Tinget vid *Enava* uti *Kemi-Lapmark*, genom Domhafvanden i Orten, Hr Vice-Häradsböfdingen P. A. *Ekorn*, samt uti Almogens närvaro, d. 25 Febr. tilstålla Länsmannen Joh. Andersson *Morotaja* den större Silfver-Medailen, för des ådagalagda Möda, at begynna och fortsätta en *Naturalie-Samling* ifrån denna vår längst aflägsna Fjällbygd.

Kgl. *Vitterhets-Historie- och Antiquitets-Academien* hade d. 20 Mart. offentlig Sammankomst, hvilken äfven HANS MAJ: T uti Des grillerade Loge behagade bivista. Inga Förfök hade blifvit insände öfver de uti Historien och Antiquiteterne upgifna Ämnen. För Inscriptioner och Sinnebilder erhöil Hr M. Carl Birger *Rutström* högsta Priset, hvilket han äfven vana förl. är. — Til Täflings-Ämnen för innevarande År upgöfvos uti *Historien*: Critisk Afhandling om *Province-Lagarnes* Ålder och hvad Anledning de gifva til närmare Kännedom af Nationens Tillstånd, samt: Afhandling om *Svenska Krigsväsendets* Förändring och Skick under K. *Gustaf Adolfs* Regering; den förra mot enkel, den senare mot dubbel Belöning, hvilket senare Ämne nu för fjerde gången til Täflan framställes. För Priset i de *främmande Språken* förnyades det förl. År upgifna Ämnet: Skaldeqväde på Latin öfver *Slaget vid Helsingborg 1710*; hvarvid i synnerhet hafves afseende på den Kärlek til Fäderneslandet, som då uplifvade både Anförare och Soldater, hvarigenom ock
en

en Seger vanns, icke allenast dyrbar genom Krigsäran, utan ock genom Sveriges räddning utur den mäkt hotande Våda. *Antiquitets-Priset* kommer at tildelas: Afhandlingen om *Konungarnes och de förnämste Personers Lefnadsfätt* i Sverige före Kon. Albrecht ifrån Meklenburg. Af *Inscriptioner* äskas än en gång den tjenligaste til Minnesvård öfver framl. Archiatern C. von Linné; och *Sinnebilder* til Minnes-Penningar på Latin öfver våre Namnkunnige Män, hörande til Kon. Carl XI:tes Tidehvarf. — Täflings-Skrifterne böra på vanligt fätt infändas til Academiens Secreterare före d. 20 Jan. 1792. — Sedermera togo uti Academien sina Inträden Stats-Secreteraren och Commendeuren af Kgl. Nordstj. Orden Hr Elis *Schröderbeim*, medelst et Tal, såsom Heders-Ledamot, och Hr Kgl. Secreteraren Frih. Shering *Rosenbane*, såsom Arbetande Ledamot, och hvilken upläste et Tal om: *Svenska Historiens Öden*; hvilka begge Tal af Academiens Secreterare besvarades. Sluteligen upläste nyfsnämnde Secreterare, Hr Cancellie-Rådet och Rid. G. *Adlerbeth*, en Lefvernes-beskrifning öfver Academiens nyligen afledne Heders-Ledamot, Stats-Secreteraren och Commend. af Kongl. Nordstj. Orden, Hr Matth. *Benzelstierna* *).

*) Se det öfriga uti Inrikes Tidningarne, N:o 26.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 10 Septembr. 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Tretonde Stycket.*

HANDLINGAR.

TAL, hållet til HANS KONGL. MAJ:TS, uti *Svenska Academiens* Namn, af Hans Excellence E. d. Herr Riks-Rådet, Öfverste-Marskalken hos Hennes Kongl. Maj:ts Drottningen, Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, samt En af de Aderton i Svenska Academien, Grefve JOH. GABR. OXENSTIERNNA, d. 7 Aug. 1791 på Drottningholm, i anledning af *Konungens Återkomst* ifrån Aken.

Stormågtigste Allernådigste Konung.

Svenska Academien har aldrig lifligare känt den Sälheten at få nåkas sin Höga Beskyddare, är då hon, efter den djupa Säkнад, hon med Eders Maj:ts öfrige trogne Underfattare så länge delat, äger i dag den Nåden, at nedläggga sin underdåniga Lyckönskan vid Des efterlångtade återkomst til sit Rike, och at å nyö frambära de Känslor, hvilkas Uttryck hittills varit tyftade för hennes Vörndnad, och endast förvarade i hennes Hjerta.

Länge förgde hon de uplifvande ögnablick, hon fordom var van at hjuta, då hon för Eders Majst sjelf frambar sina Offer. Länge upfökte hennes Förböner fjärran den, för hvilken de utgjetas. De omgäfvö Eders Majst på Krigets bana, blandade med oron för en Vägöräres dagar och stältheten at uti vår Stif-tares Ära finna Ämnet för våra Sånger. De ledspagade Eders Majst kring de Hälso-källor, dit Vapnens trötthet kallade Honom at hvila från Stridens skador och Fälttågens möda. De upfyllas omsidor i dag och förvandlas ifrån Önskans rörelser til Glädjens, sedan, i Fridens atmar, vi fett en älskad Konung återgifvas at sit Folk och hälfan kring Des hufvud fästa sina Blommor mellan Segrens Lagrar och Snjillers.

Eders Majst återkommer från Gränser af det fordom mäktiga Rike, där Vetenskaperne och Sång-Gudinnorna hade valt deras hemvist. Vi tycke ofs se dem flygtande från deras här-jade Fosterbygd, ur des blodiga Ruiner följa Eders Majsts spår til den Fristad Han för dem uprest, at på Bältens Stränder finna den tryg-het som nekäs dem vid Seinens, och vid Gu-stavers Thron de Dygder och det Hjäkemod, dem de fordom förevigat vid Ludvics.

De nåkäs denna Thron, kallade af Ryg-tet, at qvarhållas af Sanningen. Mätte emed-leritid det Samfund, som i Sverige helgades at vårda deras Tempel, och där Eders Majst, ensam bland Konungar, täckes ge Efterlyn at dem Han beskyddar, lyckligt förena dem in-om Sit sköte och Sång-Gudinnan sprida från Eders Majsts Tidehvarf et ljus, lika varagtigt, som Historiens.

Uti

Uti Eders Maj:ts Nåd och Beskydd, utber sig Svenska Academien i underdånighet den dyrbara Lycka, at få vara innefluten.

TAL, hållet til HANS KONGL. MAJ:T, å *Stockholms Stads Consistorii* vägnar af Hr Årke-Biskopen och Commend. af Kgl. Nordst. Orden, Doct *Uno von Troil*, den 7 Aug. 1791 på *Drottningholm*, i anledning af *Konungens Återkomst* ifrån Aken.

Stormågtigste Allernådigste Konung.

Eders Kongl. Maj:t tackes i Nåder tillåta *Stockholms Stads Consistorium*, at å egne och Medbröders vägnar i underdånighet betyga sin Glädje öfver Eders Kongl. Maj:s lyckliga återkomst til Resideneet.

Eders Kongl. Maj:t har, jämte Sveriges Krona, ärfst Rättigheten til Svea Folks Lydnad och Vördnad; men den faderliga Omsorg, hvarmed Eders Kongl. Maj:t ouphörligen beförjer icke alleqast hvad som länder til Rikets heder och fäkerhet i almänhet, utan äfven hvarje Undersåtes lycka och välgång färskilt, har gjort ännu lifligare Intryck i allas Hjertan, har förvärfvat Eders Kongl. Maj:t allas underdåniga Tilgifvenhet och Kärlek.

Desse Känslor hafva dock, under Eders Kongl. Maj:ts frånvaro, varit blandade med bekymmer för en älskad Konung. De olägenheter, de faror, för hvilka Eders Kongl. Maj:t

under trenne Fälttåg blottfält sin dyra Person, hafva medfört verkningar vädelige för Eders Kongl. Maj:ts Hälsa.

Vi hafva därföre icke endast som trogne Underfåtare, utan äfven i kraft af vår Ämbetes pligt upmuntrat andra at gemensamt med oss upsända de trognaste Förböner för återställandet af Eders Kongl. Maj:ts Hälsa. Den Högste har ock nådeligen hört våra Böner och återskänkt oss Eders Kongl. Maj:t med, som vi hoppas, icke endast förbättrad, utan fullkomligt återvunnen Hälsa. Vi önske, at den Högste alt mer och mer tackes den stadga, och i långliga Tider afvärja alt som kan föra et troget Folks glädje, at lyda, älska och värda en Konung, hvars Spira utgör Rikets Sällhet och hvars dyra Lif stadgar des Säkerhet.

Consistorium anhåller underdånigst at uti Eders Kongl. Maj:ts Nåd få vara inneslutet.

TAL, hållet til HANS KONGL. MAJ:T, uti *Magistratens och Borgerskapets i Stockholm* Namn, af Justitie-Borgmästaren, Hr *Carl Fr. EKERMAN*, den 7 Aug. 1791 på *Drottningholm*, i anledning af *Konungens Aterkomst* ifrån *Aken*.

Stormågtigste Allernådigste Konung.

Ofta har Eders Kongl. Maj:t behagat tillåta Hufvudstadens Magistrat och Borgerskap den för deras Trohet och Nit så ljufva Tilfredsställelse,

lelse, at vid ärofulla tillfällen förklara deras underfäteliga Glädje. Ofta hafva de fått frambära Tacksägelse för nya Vålgärningar, nya vedermälen af Omvårdnad, och et Nådigt Affeende til deras Vålmening. När inför Thronen de åter i dag få betyga deras Glädje öfver Eders Kongl. Maj:ts lyckliga återkomst ifrån en utrikes Resa, och en välsignad verkan af Läkemedlen, uplifvar sig inom våra trogna Bröst, med minnet af det förra, med känslan af de heligaste Förbindelser, ännu en annan, af den ömaste Tacksamhet, vid åtankan af de Faror, för hvilkas hotande följder Eders Kongl. Maj:ts förbättrade Hälsa nu ändteligen skingrar våra Bekymmer och vår Fruktan. Stockholms Invånare hafva i dag upfyllt Templen för at hembära Herranom lof och tacksägelse. Tillåt, Allernådigste Konung, denna vår almäna Glädje at äfven få uphöja sig til Eders Kongl. Maj:t enskildt. Eders Kongl. Maj:t omfamnar Sin Gemål och Sit Kongl. Hus i fällhet och välmåga. Eders Kongl. Maj:t mötes af en Son, som rättfärdigat et tidigt Förtroende, och under Eders Kongl. Maj:ts frånvaro ytterligare stadgat det Hopp, hvaraf Eders Kongl. Maj:t, som Konung och som Fader, hämtar den lyckligaste Ålderdoms-tröst. Den Högstes Välfignesse synes uti den rikaste Skörd belöna, upmuntra och understödja Eders Kongl. Maj:ts Omforger.

Man har länge trodt, at vid Rikens välförningar, som i Naturen, Vägen icke lade sig lika med Stormen. Men det lyckliga Lugn, som utbredt sig omkring Svea Bygder och hvaruti Eders Kongl. Maj:t både lämnat och

funnit sit Land, blifver, utom et vedermåle af Beständigheten i Svenskars urgamla Tänk-fätt, det största bevis af Styrkan uti den Magt, som grundas med Förtroende, Kärlek och Vördnad för Regentens Hjerta och Egen-skaper. Historien skal anföra denna Anmär-ning ibland Märkvärdigheter, som äro Eders Kongl. Maj:ts Regering förbehållne; vid en Tid, då et annat Folk, mäktigt af Seclers Ära, af Besittningar, af Förmögenhet och af lyckliga Utvägar, at densamma föröka, öfver-lämnar sig åt Politiska Fanatismens förförande Raferi, sönderbryter sig med egne Krafter, och likfom tillkappar sit Öde til en Varning för andra Länder, och alla Tider.

Om Eders Kongl. Maj:ts höga Kall, Thro-nens Ära och Rikets Angelägenheter icke kun-nat tillåta Eders Kongl. Maj:t at tilluta Ögo-nen för dessa Händelser; om Eders Kongl. Maj:t velat uppfylla Sveriges Förbindelser emot Des äldste Bundsförvandt, och tillika Des enskildte, uti Omforgen för Efterträdaren af den Konung, hvars personliga Vänskap Eders Kongl. Maj:t i dé yngre åren med nöje erfarit; så fullföljer Verlden äfven därutinnan sin Jämförelse emellan Eders Kongl. Maj:t och den Hjelte, hvilken ibland store Företrä-dare Eders Kongl. Maj:t behagat välja til Sit Mönster.

När Eders Kongl. Maj:t under utförande af vise och store Affigter belönar namnkunnige Förfäders Förtjenster hos värdige Efterkomman-de; och Eders Kongl. Maj:t tillika öppnar Til-fällen för Skicklighet och Kunskaper, at utan Hinder af Lyckans åtskillnader synas och gagna;
 ikapar

skapar Eders Kongl. Maj:ts Anförare åt Härarne, Ämbetsmän åt Staten, och tillika Snillen, som en gång värdigare, än vår Förmåga tillåter, skola förklara vår underdåniga Tacksamhet.

Emedlertid anhåller Magistraten och Borgerskapet, om Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Tillåtelse, at uti en Skådepenning förvara desse sine Tänkessätt och at tillika få öppna et Tilfälle för almänna Glädjebetygelseser.

Uti Eders Kongl. Maj:ts Nåd och Ynnesser innesluter sig Magistraten och Borgerskapet Allerunderdånigst.

Tillägning.

Den Deputation af Magistraten och Borgerskapet, som på förenämnde Dag i Underdånighet upvaktade och lyckönskade Hans Kongl. Maj:ts, var anförd af Under-Ståthållaren i Stockholm, Hr Pehr Zach. *Ahlman*, och bestod af Justitie-Borgmästaren Hr Carl Fr. *Ekerman* Ordförande, Byguings- och Ämbets-Borgmästaren Hr And. *Lijberg*, Handels-Borgmästaren, Hr Joh. *Dreyer*, Borgmästaren och Rådmanen Hr Nils *Risberg*, Rådmännen Hr Sam. Cour. *Flodin*, Hr And. *Reimers*, Hr And. *Wallin*, Hr Carl Ant. *Bewe* och Hr Carl Ernst *Oldenburg*; Grofshandlarne Hr *Görge*, Hr *Rosendahl* och Hr *d'Ailly*, Directeuren och Färgaren Hr *Wadman*, Lärftskrämare Hr *Keyser*, Kryddkrämare Hr *Gladhem*, Aldermannen Hr *Wier*, Bifittaren Hr Abr. *Westman*, Aldermännen Hr *Kung*, *Wetterqvist*, *Norgren* och *Wendelius*.

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

*Konungens Resa *).*

HANS MAJ: T afreste den 25 Jul. ifrån *Aken*, samt tog kortaste vägen genom Westfalen och andra Tyska Länder til *Rostock*, dit Konungen ankom den 30 följande; gick om bord på Kgl. Jakten *Amadis* **), affeglade samma dag kl. 9 om aftonen ifrån *Warnemünde* ***), och återkom den 3 Aug. kl. 9 om morgonen til *Dalarn*; hvarifrån Hans Maj: t afreste Landvägen til *Stockholm*, dit ankomsten skedde middags-tiden; emottog upvaktningar så väl på Kongl. Slottet i Hufvudstaden som på *Hoga*, samt begaf sig mot aftonen til *Drottningholm*, hvar Hans Maj: t med ömsesides Glädje-betygelsor af därvarande Kongl. Huset emottogs: hvilket höga Hus, i anledning af Konungens Återkomst, sig ock där förfamlade ifrån *Bergsjölund*,

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 9, f. 164.

***) Den fördes af samma Befäl, som på utresan, hvarom se detta Archivum, St. 7, sid. 137, hvilket dock under Konungens Frånvaro hade med ofvannåtande Kongl. Jagt återvändt til Stockholm, men på befäling nu var Hans Maj: t til mötes,

****) *Warnemünde* är en Skans vid Floden *Warnes* utlopp i Östersjön, uti Hertigdömet *Meklenburg* och Herrskapet *Rostock* belägen, 2 Tyska mil ifrån *Rostock*, som där har sin Hamn, och hvar Tull-afgiften erlägges af alla förbigående Varor til och ifrån Staden, som drifver en anseelig Handel. Denne Tull har tilförne tilhört Sverige, men innehafves nu af Hertigen af *Meklenburg-Schwerin*, och skal årligen kasta af sig 6000 Riksdaler, men var fordom vida större, hälft den Tiden, då *Rostock* var en af de betydligaste Hanse-Städer,

land, Tollgarn och Carlberg, samt där feder-
mera sig uppehållit *).

Ibland de vidare Besök och Upvaktning-
gar, som hos Hans Majst under Des vistande
i Aken aflades, böra äfven räknas de af förre
Kongl. Fransyske Stats-Ministern, Hr Baron *de*
Bréteuil, som ditkom ifrån sin Retraite uti
Solothurn i Sweitz, hvarest denne Herre, til-
förne Ambassadeur i Stockholm, sig efter Revo-
lutionen i Frankrike år 1789 uppehållit; Käjs.
Ryska Sändebudet vid Kongl. Majsts Hof, Hr
Baron *von der Pahlen*, som kort efter Konun-
gens Afresa begaf sig ifrån Stockholm til Tysk-
land; Kongl. Fransyske Generalen Hr Marquis
de Bouillé, som äfven trädde i Kongl. Majsts
Tjenst; Påfvelige Nuntien i Cöln Hr Barthol.
Pacca, utom flere. Capitaine-Lieutenanten vid
Kongl. Lif-Drabante-Corpsen och Des Finska
Compagnie samt Öfversten vid Regementet
Royal-Suède i Frankrike, Hr Grefve Axel *von*
Fersen, afreste från Aken til Wien, öfver Re-
gensburg; hvarifrån Kongl. Svenske Ministern
vid Tyske Riksdagen, Hr Baron C. G. *Oxen-*
stierna, hade ärnat begifva sig til Aken, men

P 5

på

*) Rörande Konungens Resa til Aken läses följande uti
Hr von *Schirachs* Polit. Journal, för Jun. sid. 646:
„Det märkvärdiga har och nu förefallit i Tysk-
land, at det inom kort Tid blifvit besökt af den *Sö-*
draste och *Norraste* Konungen i Europa hvar efter
annan. Sedan Konungen af *Neapel* återvändt til sit
Residence, såg det i sit sköte den Nordiske Monar-
chen, som hittills varit et Föremål för så mycken
politisk Upmärksamhet. Den 2 Junij kom Konungen
af *Sverige* til Rostock, och reste därifrån öfver
Schwerin och Brunswik til Aken, at nytja därvaran-
de Badet för sin Hälshas bestående. Redan år 1780
njöt denne Ort Gånghen af Des Närvarelse“.

på Befalning förblef kvar i Regensburg och aflade i början af Aug. månad et Besök vid Kurförsteliga Hofvet i München. Konungens Öfver-Adjutant, Hr Baron Aug. *Armfelt*, som någon tid uppehållit sig i London, upvaktade Hans Maj:t i Aken, och begaf sig sedan hem til Sverige. Ifrån Berlin ankom Kammarherren hos Hennes Maj:t Drottningen, Hr Baron Gust. Er. *Rautb*, begifvandes sig äfven hem til Sverige, dit likaledes ifrån Aken, återreste Kammar-Junkaren Hr Grefve Nils Ant. *Bark*, hvilken kort förut gjort en Resa til Sweitz. Hr Marquis *de Bouillé* begaf sig, efter Konungens, sin nye Herres, afresa, til åtskillige af de vid Rhenströmen varande Hof och Städer, uppehöll sig i synnerhet uti Mainz, samt infann sig uti *Pilnitz* *) vid det stora Förfstelige Mötet af Käjseren, Konungen af Preussen, Kurförsten af Saxen, Grefven af Artois, Årkehertigen Frans, Kron-Prinsen af Preussen, Hertigen af Saxen-Weimar och flere, som där hölls d. 25 - 28 Aug. Hr Grefve *Fersen* ankom d. 2 Aug. til Wien, och aflade genast följande dagen sin Upvaktning vid Hofvet, samt blef presenterad för Käjseren, Käjserliga Famillen och Ministeren. Hr Baron *von der Pahlen* återkom d. 15 Aug. til Stockholm.

Näste Söndagen efter Konungens Hemkomst, eller d. 7 Aug., var Cour med publik Spisning på *Drottningholm*, och emottog Hans Maj:t Lyckönsknningar öfver sin Återkomst och åter-

*) *Pilnitz* är et Kurförstel. Saxiskt Lustflott vid Elben, ej langt ifrån Dresden. Hr Marquis de B. blef under hela Vistandet därstädes, ifrån Kurförstel. Hofvets sida, bemött med ganska stora Åre-betygeller.

återvundna Hälsa; om aftonen gafs Opera; samt var Glädjen almän och högtidlig af en fast oräknelig Mängd af Invånare ifrån Hufvudstaden, som drifne af sin trohetsfulla Känsla för sin Konung ville där deltaga uti Hofvets Sälhet, at åter uti sit sköte äga Konungens dyra Person.

Denne dag hade jämväl *Svenska Academi- en*, *Hufvudstadens Consistorium*, samt Deputerade af *Magistraten* och *Borgerskapet i Stockholm* om förmiddagen underdåniga Lyckönsk- nings-Företräden, hvarvid deras Ordföranden höllo Tal *).

Hufvudstadens Välloflige *Borgerskap*, icke nögd med denna sin underdåniga Vördnads- och Glädje-betygelse, lät äfven på sin Bekost- nad, til sjelfve Hufvudstadens Förnöjelse och Deltagande uti den almänna Lyckfälggheten, anställa en prägtig *Fri-Musquerade* uti Oran- geriet i Kongl. Lust-Trägården **); samt beslöt, at en Skådepenning, til Åminnelse af denna Konungens utländska Resa, skal präglas.

Kyrko - Årender.

CALMARE - Stift.

Den 19 sissledne Junii förrättade Stiftets Bi- skop, Hr Doct. Mårt. Ge. WALLENSTRÅLE, Visitation i *Gårdslösa* och *Bredfättra* Försam- lingar

*) De finnas här frammanföre uti detta Stycke af Archivum införde.

***) Denna Fête skal färskildt beskrifvas här uti Archi- vum.

lingar på *Öland*, då Hr Biskopen, efter flutad Prädikan, under affjungandet af Psalmen N:o 323, trädde, med Hrrar Assistenten, för Altaret, och efter Sångens flut, samt et mycket grundeligt Tal, i anledning af 1 Tim. 5: 17, i Ambetet högtideligen infatte Församlingarnes, för synnerlig Nit, Lärdom och Skicklighet almänt kände och älskade Kyrkoherde, Theologie Candidaten, Extraord. Theol. Adjunkten och Prosten, Hr M. Magnus *Stagnelius*. Därefter, sedan Gudstjensten med Vällignelsen var beslutad, lät Hr Biskopen i Choret framkalla Barn och Ungdom, samt, under lämpeligaste Upmontringar, dem i Christendoms-kunskapen Sjelf förhörde, lätandes de öfrige af Församlingarnes Ledamöter examineras af Härads-Prosten samt närvarande Prästerskap. Hr Biskopen företog sedan Revision af Kyrko- och Fattig-Cassornas Räken-skaper och befintliga Medel, efterfrågade Kyrkornes och Präste-bordens tillstånd och skötsel, m. m. Under denna Sommar har ock Hr Biskopen hållit Vistation och Installation uti flera Församlingar på *Öland*, och allestädes gjort sig känd och vördad, såsom den där, i högsta måtto, i sit Stift söker at befordra Religionens Helgd, underdånig Vörndad och Kärlek för vår Dyre Konung, samt värdigt Upförande, Ordning och Skick ibland sit Prästerskap; varandes för öfrigt Hr Biskopens Bemötande mot alla sådant, at det tilvunnit honom almän Aktning och Kärlek.

Academier.

STOCKHOLM.

Uti *Svenska Akademien* skedde den 1 Junii *Ämbetsmannå*-ombyte, då Hans Exc. Herr Riks-Rådet m. m. Grefve: *Job. Gabr. OXENSTIERNA* blef Directeur, och Hr Öfver-Kammarherren m. m. Grefve Nils Ph. *Gyldenstolpe*, Cantzler för nu löpande Half-år.

Sällskaper.

STOCKHOLM.

Kongl. *Patriotiska Sällskapet* har belönt, af Sex inkomne Svar på Frågan: Om *Möjligheten, at med måttelig Kostnad bindra Strövars Brytning vid sina Bräddar?* det Fjerde med Valfspråket: För almän Nyttå bör Omtanka vara ofpard. Vid Namn-Sedelens öpnande sagnades dock Hr Författarens Namn *).

Å B O.

Den 6 siffledne Junii firade det härvarande *Sjömans-Sällskapet* sin andra Högtidsdag således: at Sällskapets Ledamöter, klädde uti sin antagne *Sjömans-drägt*, samlade kl. 3 e. m., begåfvo sig på Slupar, under Fält-musik, ifrån Staden utföre Ån til gamla Skepps-hvarfvet, hvarest, efter förrättade Ordens-Ceremonier,
och

*) Se det öfriga uti *Livikes-Tidningarne*, N:o 36.

och ankomne Gäster af båda Könen, Sällskapet i underdånighet drack Hans Kongl. Maj:ts och Kongl. Hufets Skålar under Canonade och Musik. Närmare på aftonen var Bal, och efter slutad Måltid åtskildes Sällskapet först emot morgonen, sedan de öfverenskommit, at alltid på denne Dag utdela de *Pensioner* til nödlidande Örlogsmän, deras Enkor eller Barn, hvilka detta Sällskaps Inrättning äfytat, och blefvo således til en början för i År *Trenne* Pensioner anslagne *).

Medborgerlig Dygd.

Ibland de Gofvor, som ädle och dygdige Medborgare sammankötit til *Carlscronas* Uppresande utur sin Aska, lyser äfven den af 1127 R:dr, samt *Svenska Krigsmannen* til ännu mera ökad Heder. Denna Gofva upgifves på följande sätt **): „Til Deputerade öfver Gofvomedlens Utdelning hafva dels härvarande Fält-Cassan, dels Herrar Skepps-Chefs Själfve, dels ock Hr Expeditions-Commissarien Wahlsten allämnat de Sammanskotter, som nedannämnde Skepps-Befättningar under nästledt Års Expedition gjort til denne Stadens Brödlidande: nämligen, för Örlogs-Skeppen *Gustaf den Tredje* 63 R:dr 20 ls., *Försigtigheten* 174 R:dr 28 ls., *Åran* 118 R:dr, *Dristigheten* 138 R:dr 27 ls.

*) Om detta Hedervärda och Nyttiga Sällskaps *Uphof* kan ses *Alm. Tidningarne* för 1791, N:o 351, sid. 277.

**) Uti *Carlscrona Veckoblad*, N:o 36.

27 *ls.* 2 *rst.*; *Manligbeten* 163 R:dr 24 *ls.*, *Ferdinand* 50 R:dr; *Götha Leyon* 78 R:dr 36 *ls.*, *Prins Fredric Adolf* 81 R:dr 16 *ls.*, *Dygdén* 114 R:dr 8 *ls.*, *Wasa* 32 R:r, 45 *ls.* och *Fredric Rex* 7 R:dr 34 *ls.* 6 *rst.*; samt för Fregattene *Gripen* 54 R:dr 14 *ls.* och *Ulla Fersen* 31 R:dr 15 *ls.*, för Skonerter *Disa* 2 R:dr 24 *ls.*, och för Jakten *Esplendian* 4 R:dr 24 *ls.* Desutom hafva åtskillige ifrån Rysk Fångenskap hemkomne Förhyrde gifvit 12 R:d 14 *ls.* eller tilhopa 1127 R:dr 41 *ls.* 8 *rst.* specie, som uti Kongl. Utrednings-Commissionens Obligationer äro bekomne. Härvid bör ej obemärkt lämnas, at för åtskillige af ofvannämde Skepp hafva redan för detta betydelige delar af de gjorde Sammanskötter erhållits, som vid hvarje gång förskildt kungjorde blifvit.

Befordringar.

Under den 20 Julii har Hans Maj:t utnämnt Gen. Lieutenanten i Kgl. Fransysk Tjenst, Rid. af Hel. Andes Orden och Commendeur af S. Louis-Orden, Hr Marq. Frans Claude Amour de Bouillé, til Gen. Lieutenant i Des Armée *); äfven-

*) Denne General, en af Frankrikes tappreste Fälttherrar, och som nu senast hade Befälet en Chef uti Metz samt det tilliggande Departementet, har blifvit vida namnkunnig för des Bemödande, at försätta sin Konung, Ludvic XVI, på fri fot, efter des flykt utur Paris i Jun. följande; men då samma olycklige Konung under vägen upptäcktes och med Vald återfördes til Paris, begaf sig Hr Marq. de Bouillé

äffvensom des Son, Öfv. Lieutenanten i förstn. Tjenst, Hr Grefve Lud. Jos. *Amour de Bouillé* til Gen. Adjutant af Flygeln och Öfv. Lieutenant i Des Armée; likaledes Capitainen i Kgl. Fr. Tjenst, Hr Pet. And. *Geoffrenet de Rodais*, til Capitaine vid Skaraborgs Regemente.

Hr Assessor Gust. Gabr. *Silfverbjelm*, Häradshöfdinge uti Twesta och Mo Härader i Småland, befordrades den 17 Maji til Assessor i Kongl. Götha Hof-Rätt.

Hr Sam. Conr. *Nisser*, Adjunctus Pastoris i Claræ Församling uti Stockholm, förordnades af Kongl. Maj:t d. 19 Maji til Legations-Prädikant vid Kongl. Maj:ts Beskickning i England och Pastor vid Svenska Församlingen i *London*.

genast utur Frankrike til Österriska Nederland, och utfärdade ifrån Luxemburg det så märkvärdiga Brevet til National-Assembléen i Paris, dat. d. 26 Jun., och hvilket äfven läses uti Svensk Öfversättning i *Polit. Journalen*, Bandet 1, St. 2. Han begaf sig kort efter til *Aken*, hvar han upvaktade Hans Maj:t Konungen i Sverige, hvilket äfven skedde af Hr Baron *de Bréteuil*, Kgl. Frans. Stats-Minister, men som vid den våldsamma Revolutionens början i Frankrike år 1789 nödgades likaledes vända Ryggen til sit Fädernesland, och har sedermera merendels uppehållit sig i *Solothurn* uti *Sveitz*. Desse begge Herrar hade, som det uti Tidningarne försäkras, et ganska nära Förtroende om Konungens Flykt.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johann A. CARLBOHM*,

Den 28 Septembr. 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Fjortonde Stycket.*

STATER UTI SVERIGE.

STOCKHOLMS STADS BORGERSKAP
til *Håft och Fot* *).

INFANTERIE.

Första Norra Bataillon.

Första Compagnie.

Bataillons-Capitaine Fr. *Rung*, Gördelmakare-Älderman.
Stabs-Capitaine Mathias *Engström*, Snickare-Älderman.
Lieutenant Diedrich *Fick*, Snickare.
Fändrik C. J. *Wellin*, Hattstoffare.
Second dito Gottlieb *Isvarson*, Snickare.
Adjutant D. C. *Hoffman*, Seidlare.
Dito Johan *Kleming*, Bläckslagare.
Fältväbel Erik *Nygren*, Snickare.
Sergeant Lorens *Hallmén*, dito.
Dito Anders *Röding*, dito.
Mönsterkrifvare J. C. *Weiss*, Källarmästare.
Dito Lars *Hoffen*, Kryddkrämare.
Förare Anders *Macklin*, dito.
Fourier Mathias *Lagerberg*, Förgyllare.
Rustmästare G. *Strömwall*, Seidlare.

Andra Compagnie.

Capitaine J. P. *Åkerblad*, Spanm. & Victualie-Handlare.
Lieutenant Peter *Åkerblom*, dito.
Second dito Carl Gustaf *Dassau*, Großhandlare.
Fändrik Peter *Svedman*, Hökare.

Q

Fältväbel

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 12, f. 218.

Fältväbel *Georg Echorn*, Tobaks-Handlare.
 Sergeant *Carl Geijer*, Grosshandlare.
 Mönsterkrifvare *J. W. Bäckov*, dito.
 Förare *Magnus Ahman*, Ur-Fabriqueur.
 Fourier *Anders Wallius*, Hökare.
 Rustmästare *C. Watterwik*, Pip-Fabriqueur.

Tredje Compagnie.

Capitaine *Nils Otter*, Källarmästare.
 Lieutenant *Anders Fredin*, Klädes-Fabriqueur.
 Second dito *Daniel Asplund*, Grosshandlare.
 Fänrik *Carl Ludvic Bauman*, Bläckslagare.
 Fältväbel *Philip Beve*, Målare.
 Sergeant *Erik Blomberg*, Strump-Fabriqueur.
 Mönsterkrifvare *Johan Gideon Wilhelmi*, Grosshandlare.
 Förare *Johan Söderberg*, Strump-Fabriqueur.
 Fourier *Johan Ekwall*, dito.
 Rustmästare *Carl Mellring*, Siden dito.

Fjerde Compagnie.

Capitaine *Peter Wigelius*, Skomakare.
 Lieutenant *J. J. Titterdahl*, Carduansmakare.
 Dito *Abraham Lindblad*, Directeur.
 Fänrik *Daniel Lindgren*, Skomakare.
 Fältväbel *Lars Höök*, dito.
 Second dito *Abraham Wahlsfröm*, dito.
 Sergeant *Johan Ruth*, dito.
 Mönsterkrifvare *Amb. Cedermark*, Lärftskrämare.
 Dito *Anders Kiellstedt*, Grosshandlare.
 Förare *Sven Hedman*, Skomakare.
 Second dito *Johan Lagerqvist*, dito.
 Fourier *Anders Ständling*, dito.
 Second dito *Johan Peter Mazer*, Silkes-Fabriqueur.
 Rustmästare *Anders Asplund*, Skomakare.
 Second dito *Anders Tjberg*, dito.

Andra Norra Bataillon.

Första Compagnie.

Bataillons-Capitaine *Johan Westin*, Garfvare.
 Stabs-Capitaine *Jöns Hoffmarck*, Skomakare.
 Lieutenant *Hans Erstadius*, Tobaks-Fabriqueur.

Fänrik

Fänrik Pehr *Söderholm*, Skräddare.
 Second dito Jonas *Skoglund*, dito.
 Adjutant Jacob *Westin*, Garfvare.
 Fältväbel Nils *Wendelius*, Skomakare-Älderman.
 Dito Gustaf *Westin*, Garfvare.
 Sergeant Mathias *Moberg*, Skräddare.
 Mönsterkrifvare Pehr *Falck*, Großhandlare.
 Förare Johan Melcher *Lundberg*, Stolmakare.
 Fourier Nils *Berger*, Tracteur.
 Rustmästare Johan M. *Lindberg*, Garfvare.

Andra Compagnie.

Capitaine Jacob *de Ron*, Großhandlare.
 Stabs-Capitaine Pehr Paul *Ahlin*, dito.
 Lieutenant Arvid Adrian *Arvidsson*, Kryddkrämare.
 Fänrik Zacharias *Bosell*, dito.
 Fältväbel Johan Jacob *Neschert*, Großhandlare.
 Sergeant Peter *Apland*, Kryddkrämare.
 Mönsterkrifvare Wilhelm *Lyon*, Großhandlare.
 Dito Peter *Boman*, Kryddkrämare.
 Förare Nils *Magnusson*, dito.
 Fourier Carl *Hassel*, dito.
 Rustmästare Magnus *Nordström*, dito.

Tredje Compagnie.

Capitaine Abraham *Malm*, Fiskköpare-Älderman.
 Lieutenant Anders *Tiberg*, Großhandlare.
 Fänrik Johan *Hellström*, Trägårdsmästare.
 Second dito Carl Fredric *Swartz*, Tobakshandlare.
 Fältväbel Anders *Holm*, Trägårdsmästare.
 Sergeant Erik *Sundberg*, Fiskköpare.
 Mönsterkrifvare Benjamin *Risholm*, Järnkrämare.
 Förare Isaac *Lindbom*, Carduansmakare.
 Fourier Carl Fredric *Berg*, Fiskköpare.
 Rustmästare Eric *Lind*, Trägårdsmästare.

Fjärde Compagnie.

Capitaine Johan Fredric *Julius*, Großhandlare.
 Lieutenant Jacob *Fredricsson*, Kopparslagare-Älderman.
 Fänrik Christian Fredric *Fabritius*, Großhandlare.
 Fältväbel Georg A. *Luhr*, dito.

Q 2

Sergeant

Sergeant Abraham *Sjöström*, Kopparslagare.
 Mönsterkrifvare Johan Fr. *Hellman*, Klädes-Fabriquer.
 Förare Elias *Lindsten*, Siden dito.
 Fourier *Olof Zetterström*, Kopparslagare.
 Rustmästare Hans *Lomander*, dito.

(Slutet e. a. g.)

BREFVÄXLING

Emellan Kgl. Bibliothecarien *Carl Christof. GJÖRWELL*, och Hans *Resp. Herrar*
 CORRESPONDENTER.

2. *Ifrån* Hr M. *Jacob WALLENIUS*, Vice-Bibliothecarie i Greifswald *); dat. *Upsala*, d. 9 Aug. 1791.

Innehåll.

1) Lärda Förluster i Upsala. 2) Legat. Prädik. A. Lousvenii Biographie och Caractere. 3) Förteckning på utmärkte Män af Fjerdhundrensiska Nationen.

Högådle Herr Kongl. Bibliothecarie.

Vid mit Besök uti Fäderneslandet har det varit och är en icke ringa glädje at ibland mina Vänner finna Hr Kongl. Bibliothecarien vid lif och hälfa, ännu arbetande til Svenska Litteraturens heder, ännu bärande lika godhet för mig och mit ringa bemödande vid et **Läro-fäte**

*) Denne vittre Man, och af hvars Hand et annat intressant Bref läses här i Collectionen, sid. 89 följ., har öfver Sommaren gjort et Besök hemma i Fäderneslandet, men anträder nu snart återresan til Greifswald, hvarest Universitets-Bibliotheket har at tacka honom för en flörtig, kunnig och verksam Vård.

fåte som vore mindre kändt i Sverige, om icke M. H. af gammal vänskap för detsamma vid alla tillfällen kommer ihog det. Men då jag nu kommit til denna Nordens förnämsta Högskola, saknar jag där med smärta större delen af mina vördade Lärare. Utom Hr Arke-Biskopen D. *Mennander*, söker jag förgäfvos en *Wallerius*, *Hydrén Fader* och *Son*, en *Aurivillius*, en *Hageman*, en *Floderus*, *Amnell*, *Duræus*, *Boudrie* och *Tborberg*. Hvilka förluster på 6 år! Deras Åreminnen äro upfatte af värdigare händer, och mig återstår endast at beklaga.

Ingången af detta Bref påminner mig en annan mera långväga Förlust; men som, i anseende til en nära och mångårig Academisk Vänskap, ännu närmare, om det vore möjligt, rörer et Hjerta, som är vant at blöda vid dödens täta slag: jag menar Kongl. Svenska Legations-Prädikanten och Pastoren vid vår Förelsamling i London, Hr M. Anders *Leufvenius*, som uti förledit år, afled därstädes samt i sin bästa ålder. Vid samma Tid skickade jag ifrån Greifswald denna min gamla Vän några Böcker och Ströskrifter; men Budet fann honom — på Bår. Denna bedröfveliga Tidning meddelade jag M. H. då strax, med Löfte at lemna några Underrättelser om honom, men då de til en del fallit ur Minnet, har jag dröjt därmed til dess jag skulle komma hit til Upsala, och utur Fjerdhundreniska Nations-Boken hämta något som vore om honom ankeknadt. At hans Fader af samma Namn varit Comminister i Fernebo uti Gestrikland, hvilken åter varit Prästson i Wester-Leuffsta i Fjerdhundra, hvaraf Namnet är taget; at han blifvit född den 7.

April 1757, studerat först i Gefle Skola och Gymnasium, kommit hit til Academien 1774, disputerat första gången 1777, under Professor Christiernins Præsidio, de *Exercitationibus Academicis*, undergått Philof. Candidat-examen 1780 och blifvit promoverad til Philosophiæ-Magister 1782, sedan han utgifvit sin Gradual-Disputation, under Prof. Sleincours Præsidio, de *Studio naturæ humanæ in legibus ferendis necessario*; vidare at han på Landshöfdingen Baron Voltemats kallelse Prästvigdes til Julen och vid följande årets början blef antagen til Extra-ord. Bataillons-Prädikant vid Kongl. Dal-Regementet, samt ännu samma år kallades til London at under Hr Pastören Mathesii Sjukdom förestå Pastoratet och Prädikants-fyslsan vid Konungens Beskickning därstädes; at han i October detta år (1783) lämnade Fäderneslandet, och vann det Förtroende af Förfamlingen at han enhälligt kallades til Ordinarie Pastor 1785, och dog 1790 i des 34 år, är det enda, som i ofvannämnde Nations-Bok blifvit upteknadt. Mig återstår då endast som hans Vän och specielle Landsman, at tillägga något om hans Caractere och Egenskaper, som gjorde honom af alla som kände honom, ällkad och efter döden förjd. Vid ankomsten til Academien var redan en god grund lagd uti flere Vetenskaper, och han blef snart känd på en ganska fördelaktig sida hos sina Lärare och Landsmän. Philosophien var hans Hufvudycke, jämte det han ägde vackra insigter i äldre och nyare Språk. Han var icke et af de flygtiga Snillen, som hastigt upgå, och lika hastigt försvinna. Han tänkte djupt och förblef aldrig vid

vid ytan af någon Sak. Altid redelig och öm Människovän ledde han sina yngre Landsmän med sit Efterdöme på dygdens och vetenskapernas väg. Hans omgänge var alltid lärorikt och nöjsamt. Med sådana Egenskaper förfedd var det ej underligt, at han snart tilvann sig Ynnest hos en af våra uplystaste och dygdigaste Män, Hr Cancellie-Rådet och Rid. *Schönberg*, hvilken ifrån vår Leufvenii yngre år dragit en synnerlig vård om hans både Studier och Befordran. Af Förfynen var han därjämte visserligen utfedd til det Ämbete han fick bekläda; ty utom den stadgade Öfvertygelse han ägde om Religionens helgade Sanningar som han skulle prädika uti en Stad, där kanske den största Tankefrihet i sådana mål herrskar, ägde han et aldeles Engelskt Sinnelag, och Characteren var så fullkomligt passande til detta Folkets Lynne, at han icke annat kunde än vinna des Agtning och Förtroende. Men han var tillika högst intagen af Kärlek til Fäderneslandet och glömde aldrig at han var Svensk, hvarföre ock hans därvarande och ditkommande Landsmän i honom funno en trogen Lärare och ömsint Vän. För at bibehålla Vänskapen och Språket emellan Svenskar, Danskar och Norrmän var han en bland Hufvudmännen, som uti London inrättade *Nordiska Sällskapet*, och var des Ständige Secretare. Uti Upfostrings-Sällskapets Tidningar finnes omständelig Underrättelse om denna vackra Inrättning, och uti Fjerde Stycket af M. H. Collection, eller det långa och väl skrifna Brevet ifrån Hr Kongl. Hof-Prädikanten *Swederus*, omtalas Hr Pastor Leufvenius med särdeles Agtning. Jag har i Greifswald haft tillfälle at

råka Engländare och Svenskar, som besannat hvad jag skrifvit, och haft därvid samma Känsla som M. H. vid underrättelser at våre Landsmän utom Fäderneslandet hedra detsamma. Om hans Sjukdom och Död har jag ingen vidare kunskap, än at han om Sommaren förledit år sjuknat af en så häftig Lungfot med Blodförtningar, at han följande Hösten i London afled; men jag känner på dubbelt fått den Saknad, som en redelig och dygdig Mans afgång förtjenar, så mycket ömare, som den lkedde alt för tidigt.

Då jag här lämnat en kort Tekning af denna värdiga Landsman, torde tillåtas mig at nämna en och annan af samma Fjerdhundrenfiska Landskap, som i synnerhet hedrat detsamma, och som upstigit til betydligare Ämbeten i Staten, eller vunnit Adelskap, eller utmärkt sig genom synnerlig Flit och Lärdom; det är at anföra Personer, som äro förut kände, men som på et ställe icke förut blifvit upstälde.

Benedict. *Leuchovius*, Theol. Professor i Upsala, sedermera Pastor Primarius i Stockholm; inskrifven i Nations-Boken 1600.

Eric *Emporagrius*, Professor i Upsala, sedermera Biskop öfver Strengnäs Stift; inskrifven 1623.

Olof *Berling*, Assessor i Svea Hof-Rätt; inskrifven 1624.

Anders *Sparrman*, Kongl. Archiater, adlad kallad *Palmcrona*; inskrifven 1625.

Johan *Brodinus*, Biskop i Westerås; inskrifven 1625.

Johan *Sparrman*, Krigs-Råd, adlad kallad *Sparrfelt*; inskrifven 1626.

Marcus *Simming*, Pastor i Riddarholmen uti Stockholm och sedan i Wingåker, Stamsfader för *Simming* *Möldarne*; inskrifven 1639.

Pehr *Fontelius*, Mathes. Professor i Upsala; inskrifven 1642.

- Clas Åkerman**, J. U. Doct. och Professor i Pernau; inskrifven 1645.
- Olof Åkerman**, Juris Suec. Professor i Upsala; inskrifven f. å.
- Pehr Stjernman**, Superintendent på Gothland; inskrifven 1649.
- Israël Kolmodin**, Superintendent på Gothland; inskrifven 1654.
- Lars Wadensteen**, Juris Professor i Upsala, sedermera Assessor i Svea Hof-Rätt, adlad kallad *Wadenstierna*; inskrifven 1662.
- Olof Sundelius**, Håradshöfdinge, adlad kallad *Olivestierna*; inskrifven 1681.
- Israël Nesselius**, Græc. Litter. Professor i Upsala och Fjerdh. Nationens Inspector; inskrifven 1687.
- Olof Chytræus**, General-Auditeur, adlad kallad *Riddercreutz*; inskrifven 1688.
- Michael Exeman**, L. L. O. O. Professor i Upsala; inskrifven 1695.
- Erik Welstadius**, Lagman öfver Upland, adlad kallad *Rosenstam*; inskrifven 1699.
- Martin Kammecker**, Theol. Doct. och Superintendent på Gothland; inskrifven 1712.
- Wilhelm Kammecker**, Medic. Doctor och Assessor i Collegio Medico uti Stockholm; inskrifven 1715.
- Erik Waldius**, Theol. Adjunct i Upsala, sedermera Proft och Kyrkoherde i Thorstuna; inskr. 1716.
- Gustaf Enebom**, Theol. Doct. Kongl. Öfver-Hof- och Ordens-Prädikant, nu Kyrkoherde i Leksånd; inskrifven 1738.
- Carl Joh. Norell**, Hof-Rätts-Råd i Svea Hof-Rätt; inskrifven 1741.
- Johan Thorell**, Theol. Lector vid Gesle Gymnasium samt Proft och Kyrkoh. i Hille; inskrifven 1742.
- Christoffer Gedner**, M. D. Provincial-Medicus i Wärmeland; inskrifven 1743.
- Nils Jacob Nymanson**, Pastor i Kongsholmen uti Stockholm; inskrifven 1747.
- Gabriel Tybelius**, Math. Lector i Gesle; inskr. 1748.
- Magnus Österman**, Med. Doctor, Provincial-Medicus i Södermanland samt Lector i Strengnäs; inskrifven 1748.

Johan *Lyman*, M. D. Provincial-Medicus i Nerike; inskrifven 1749.

Johan *Sahlman*, Kongl. Svensk Commissions-Secretare i Regensburg; inskrifven 1753.

Abraham *Berger*, Assessor i Svea Hof-Rätt, inskrifven 1755.

Olof Olofsson *Eneroth*, Kongl. Ord. Hof-Prädikant och Kyrkoherde i Ladugårdslands Församlingen i Stockholm, sedermera Prost och Kyrkoherde samt Inspector Gymnasii i Gessle; inskrifven 1759.

Elias *Waldius*, Kongl. Ord. Hof-Prädikant; inskrifven 1764.

Sven Casparf. *Wijkman*, Extr. Ord. Theol. Adjunkt, sedermera Confist. Notarie i Upsala; inkr. 1771.

Anders *Leufvenius*, Pastor vid Svenska Församlingen i London; inskrifven 1774.

At jag icke upfatt flera än 35 ibland flera hundrade, torde så mycket lättare förlätas, som en dylik Förteckning skulle vara lednande i mån af sin längd. Största delen af denna lilla Nations Ledamöter hafva för öfrigt blifvit Land-Präster; icke därföre sagt, at just de skulle förtjena mindre Agtning än de som fått större Tilfällen at visa sig, utan af förenämde Orsak har jag uteslutit dem jämte en mängd hederliga Medborgare som på sit ställe gjort nytta. Vidare underrättelse om de äldre anförda fås i von *Stiernmans* Adelige Matrikel, *Gezelii* Biographiska Lexicon, *Knös's* Hist. Acad. Upsalienfis och flerstädes. Äfven har jag i Bref til M. H. (infördt uti des Collections 3:dje Stycke) nämnt en och annan, som i Greifswald blifvit promoverad eller därstädes någon tid sig uppehållit.

Förblifver med - -

NYA-

NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Kyrko-Ärender.

QUEDLINBURG.

Detta Tyska Riks-Stift, som nu äger den Lyckan at styras af en Kongl. Svensk Princessa, såsom Abbedissa, lyser af flere Lärde Män, ibland hvilka H. D. Fred. Eberh. *Boysen* intager främsta rumet, såsom varandes dels Öfver-Hof-Prädikant, Consistorial-Råd och Inspector Gymnasii, dels en Jubel-Prädikant. Han är född i Halberstad 1720, har skrifvit flera grundlärdade Arbeten, den gamla Verlds-Historien uti 10 Band, Bibel-Tolkningar, samt äfven ifrån sjelfva Arabiskan öfversatt Alcoranen på sit Modersmål; så välkommen för det Tyska Publicum, at på första Uplagan af 1773 måste redan 1775 en ny följa. Söndagen, den 3 Julii, höll denne vördige Man uti Slotts-Kyrkan sin Jubel-Prädikan, som varade uti fem fjerdedelar, med ovanlig Sinnes-styrka; försäkrandes til slut uti densamma det vara en utspridd Bakdantan, såsom vore han sinnad, at nedlägga sit Prästa-ämbete: hvilket förorsakade en stor Glädje hos alle *rättfämnige och solide* Quedlinburgare *).

Skol-

*) *Såsom det heter* uti Intelligenz-bladet til Allgemeine Litteratur-Zeitung för 1791, N:o 93; och hvarmed förmodeligen förstås alle *renlärdige* Quedlinburgare: ty man vet, at här uti Stiftet och Staden, under de sist förflutne tio åren, mycken Sinnes Öfrid upstått både Lärare och Åhörare emellan; rörande Cateches,

Skol-väsendet.

QUEDLINBURG.

Här i Staden finnas otta Skolor, men ännu merändels inrättade efter gamla Stylen, således för denna vår uplystare Tid föga mera passande. Man döme blott af detta enda. Uti den så kallade Neustadska Skolan futo 150 Barn af begge Könen, ifrån 3 til 14 år, tilhopa uti et Rum, men undervistes så illa, at, sedan Catechesen väl kommit i Minnet, förjdes ej vidare hvarken för Begrepet eller Hjertat hos den upväxande Ungdomen, ja mången ibland dem anmälte sig til Confirmation och Nattvardsgång, som icke, al sin så kallade Skol-flit oagtat, kunde läsa innan til: hvilket stora Missbruk änteligen blef afskaffadt. Denna Skola har nu blifvit både ombygd och bättre inrättad, är fördelad uti 3:ne Classer med sine särskilte 3 Lärare. Den invigdes strax efter Michaelis förledit år, och besökes Hufvud-Classen blott af de mera tilväxande Gossarne och Flickorna,

Pfalmbok, Skriftermål, Lärofätt i Skola och Kyrka m. m. På vårt afstånd, dock til följe af de flitigt uti Tyska Tidningarne förekommande Manifestationer från ömse sidor, synes oss, som vore här förenämde D. *Boyfen* den ene Hufvudmannen, och den andre åter Hr Joh. Aug. *Hermes*, Consistorial-Råd, Inspector öfver Skolarne och Öfver-Pastor vid S. Nicolai sedan 1780 samt sedan 1777 Pastor i Ditzfurth, en Köping här i Stiftet, varandes denne senare Lärare noglångt bekant för sine Lidanden och Flyttningar, såsom fördrifven af Orthodoxerne ifrån sin Præpositur i Wahren uti Meklenburg, och för sin sedan ellet år 1779 utgifne Populariske (i Motsatsen af den Scholastiska) Theologie, *Handbuch der Religion* kallad. Hr Doct. *Boyfen* har varit minst 30 år Lärare i Quedlinburg.

korna, som nu också äga hvar sin egen Ingång til Skolrumet; samt Iker Undervisningen, i denna numera *Real-Skola* (ack! publique Real-Skolor saknas ännu nästan öfverakt uti Sverige), uti Christendomen, Gamla och Nya Testamentets Historia, Läsa, Skrifva och Räkna, Orthographien och Bref-Stylen, Geographien, Historien, Natural-Historien och Physiken. Uti allt söker man at hos Barnen öfna Begrepet för den egna Eftertanken, at framför allt bilda och förbättra Hjärtat hos dem. Flickorna undervisas därjämte uti at Sy och Sticka af en därtill särskilt antagen Hustru *). Denna nya och så förträffliga Skol-Plan är upgifven af Consistorial-Rådet och Skol-Inspectoren Hr Joh. Aug. *Hermes*, samt har vunnit Hennes Kongl. Höghets Abbedissans höga Bifall och Bekräftelse. Det heter härom således **): „Drey würdige Männer von der Gemeinde, die Herren *Sachtleben*, *Klewitz* und *Rabe* nahmen sich der Sache an, liessen sogleich eine Bittschrift an unsere gnädigste *Fürstinn und Abbatissinn* aufsetzen; es unterschrieben sich mehrere Bürger, und überreichten sie unserm verehrungswürdigsten Stifts Känzler, dem Baron *von Molzer*, der sein Gutes stiftet, und alles gieng nach Wunsch“. Dock detta är icke det enda hedrande Minnesdöme uti Quedlinburg efter vår *SOPHIA ALBERTINAS* Styrelse ***).

Krigs-

*) Denna Förbättring pågtat finnas dock uti Quedlinburg ännu flere vid det Gamla så fasthängande Föräldrar, at de ej vela fända sina Barn uti denna Skola: Tiden rättar dock allt.

***) Uti *Deutsche Zeitung*, för år 1791, N:o 32, Art. Quedlinburg, d. 26 Julii.

****) Flera finnas förut upgifna uti Mina Alm. Tidningar.

Krigsmanna - Belöning.

Contre-Amiralen och General-Adjutanten, samt Commendeuren af Kongl. Svärds-Orden och Riddaren af Kongl. Franska Orden, pour le Merite Militaire, Hr Grefve Cl. Adam *Wachtmeister*, har i *Götteborg* deponerat 100 Daler S:mt, at utdelas til de Soldat-Hustrur och Barn af därvarande Artillerie- och Garnisons-Regemente, hvilka under Kriget blifvit Enkor och Faderlöse, samt til de blefferade Soldater.

Befordringar.

Hr Aron Isac *Silwersparre*, Ambassade-Secreterare i Paris och Andre Secreterare uti Cancellie-Præsidents-Expeditionen, som i början af April återkom ifrån Frankrike, förordnades d. 27 Apr. til *Konungens Cabinets-Secreterare*, hvilken nya Sysla iwarar emot den förra *Præsidents-Secreterare*-Boställningen uti Præsidents-Expeditionen i Kongl. Cancellie-Collegio, och som tilförees bar namn af *Cancellie-Præsidents-Contoir*, tnen hvilket Contoir eller Expedition hädaneftre kallas *Konungens Cabinet för den Utrikes Brefväxlingen*. Hr Cabinets-Secreteraren *Silwersparre* är nu således den Förste uti detta Verk, och efterträdde där Hr Præsidents-Secreteraren och Rid. af Kongl. Nordl. Orden, Hr *Pehr Ol. von Asp*, hvilken blifvit flyttad til Beskickningen vid Ottomanniske Porten; äfven som efter förenämnde Hr Cabinets-

nets-Secreterare Extraord. Cancellisten uti Kgl. Cancellie-Collegii Expedition, Hr Carl Gustaf von *Brinkman*, utnämndes den 19 Maji til Andre Secreterare uti förenämnde Kgl. Cabinet.

Hr Jon. *Ebrling*, Comminister vid Maria-Magdalænæ Församling i Stockholm, befordrades den 10 Mart. til Kyrkoherde uti *Husby*, Sockn uti Södermanland och Öster-Rekarne.

Under den 29 Mart. har Kongl. Maj:t genom öpet Bref, tillagt Premier-Akteuren vid Des Spectacle, Hr Christ. *Karsten*, Hof-Secreterare namn, heder och värdighet.

Hof-Rätts-Aufcultanten Hr Johan Wilh. *Löfmark* och Medic. Doctoren Hr Lorens M. *Philipsen* utnämndes d. 6 Jun. af Hans Excell. Academie-Cancelleren til Docentér, den förre uti Svenska Lagfarenheten, den senare uti Medicinen, vid Högskolan i *Lund*.

Giftermål.

Hr Nils Nilsson *Silfversköld*, Öfverste-Lieutenant vid Kongl. Lif-Regementet och Riddare af Kongl. Svärds-Orden, vigdes den 12 Junii med Fröken Johanna Carolina *Fredensköld* på *Kankas*, Sätessgård vid *Åbo*.

Hr

Hr Baron Ernst *von Vegeſack*, General-Adjutant af Flygeln, Öfverſte-Lieutenant i Arméén, Brigade-Major vid de begge nya Garderne och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, vigdes den 3 Jul. med Fröken Anna Beata *Hammarfelt*, Doter af framledne Hr Öfver-Jägmästaren Joh. Ad. Hammarfelt, på *Högby*, Sätessgård i Upland.

Hr Lagmannen, Grefve Robert Delphicus *Douglas* vigdes den 29 Apr. med Fru Enke-Assessorſkan Anna Beata *Fahlstedt*, född Hellstedt, på *Råkſta*, Krutbruk i Södermanland och Åkers Sökn.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 20 Octobr. 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Femtonde Stycket.*

HANDLINGAR.

BERÄTTELSE om *Fri-Masqueraden* uti Orangeriet i Kongl. Luft-Trägårdens i Stockholm d. 21 Aug. 1791 *).

Til underdånig Glädje-betygelse öfver Kgl. Majts lyckliga Återkomst från de utländske Hälso-vatnen och med Konungens Nådiga Tillstånd gaf *Stockholms Borgerfkap*, d. 21 Aug. 1791, uti Orangerie-huset i Kongs-Trägården, en *Fri-Masquerade*, jämte *Promenade* i Trägården för Stadfens hederligare Invånare utan Masque, hvilka härtill genom Afficher blefvo inviterade.

Orangerie-huset var til en Salon för Dansen inrättad, invändigt decoreradt med målade Arcader och Pilastrer i smak af Raphaëls Loger i Vaticanen, förfedt med en stor Orchester och Skänkar för fria Rafrachissements, samt med 700 hvita Vaxljus i Kronor och på Armar omkring Murarne eclaireradt. Façaden emot Trägården var åter, hel och hällen, med 5000 Lampor och Marechaller illuminerad, efter Architecturens Indelning, utgörande nedre delen 3:ne Avant-cotps, prydd af 12 Colonner, med 2:ne
R simple

*) Om Anledningen til denna National-Fete se detta Archivum, St. 13, sid. 235.

simple Partier däremellan; uti 3:ne Attiquer öfver Colonnaderne voro Inscriptioner, den medlersta krönt af *Kongl. Maj:ts Cbiffre* emellan fyra Figurer, föreställande *Tapperbeten, Visbeten, Mildbeten* och *Försigtigbeten*; de å ömse sidor varande Attiquerne aflutades hvarje med 4 Figurer, föreställande Segrar och Dygder.

Inscriptionerne voro följande:

Den medlersta *under Konungens Cbiffre*:

Känn Sverjes stora Hopp, des Sålhet, des Försvär,
Där Kungen Hjelte är, och Hjelten Folkets Far.

Til Höger:

Det Lag och Konung är, som stadga skal vår Lycka,
At ingen lider Våld, och ingen får förtrycka.

Til Vänster:

Som Svensk du vet det sjelf; dig Främling vare sagt:
At Trygghet aldrig fins, där Kungen saknar Mågt.

Trägårdens Parterrer, Gångar, Alléer och Bosquets voro uplyste af 6000 Lampor, Marchaller och Pots à feu, hvilkas Eldar, genom varierad Ställning, gjorde en behagelig verkan til Promenadens éclairerande. Tio färskilde, uti Alléerne inrättade, Skänkar meddelade frie Rafrachissements för de spatserande, äfven som en mängd Hvilobänkar til deras Beqvämighet voro utfälde.

Uti alla Bosquéer voro Chorer af Harmonie-Musique, och Janitschar-Musiquen marcherade i Alléerne, hvilka beständigt med hvarannan omväxlade.

Féten

Fåten börjades kl. 9 om aftonen och varade til kl. 5 andra morgonen.

Alle Anstalter voro fogade til befordran af Säkerhet, Ordning och Skick, så at alt utan minsta Oordning eller Olägenhet aflopp, ehuru Samlingen utgjorde fäkerligen et Antal af omkring 5 til 6000 Personer.

STATER UTI SVERIGE.

STOCKHOLMS STADS BORGERSKAP
til *Häst och Fot* *)).

INFANTERIE.

Första Södra Bataillon.

Första Compagnie.

Bataillons-Capitaine *Sven Roos*, Bryggare.
Stabs Capitaine *Carl Westman*, Tracteur.
Lieutenant *Jacob Lorens d'Ally*, Grofshandlare.
Adjutant *B. J. Åkerman*, dito.
Fändrik *Daniel Österling*, Filkköpare-Ålderman.
Fältväbel *Jacob Helin*, Spegel-Fabriqueur.
Sergeant *Jonas Fernbom*, Fabriqueur.
Mönsterkrifvare *Adolf Daffau*, Grofshandlare.
Förre *Isaac Asplind*, Fabriqueur.
Fourier *Isaac Hongelin*, dito.
Rustmästare *Lars Ströman*, Pergamentsmakare.

Andra Compagnie.

Capitaine *Haqvin Walmsedt*, Murmästare-Ålderman.
Lieutenant *Lorens Kolmodin*, Murmästare.
Fändrik *Alexander Högman*, dito.
Second dito *Zacharias Strinberg*, Kryddkrämare.
Fältväbel *Johan Thun*, Murmästare.

R 2

Second

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 14, f. 244-

Second Fältväbel Lars *Dalgren*, Murgefäll.
 Sergeant Lars *Ramberg*, dito.
 Dito Erik *Norberg*, dito.
 Mönsterskrifvare Gustaf *Bergman*, Källarmåstare;
 Dito Johan Georg *Clausen*, Grosfhandlare.
 Förare Johan *Malmberg*, Murgefäll.
 Fourier Nils *Björkström*, dito.
 Rustmästare Anders *Björklund*, dito.

Tredje Compagnie.

Capitaine Johan Peter *Gladberg*, Fabriqueur;
 Lieutenant Jonas *Afclin*, dito.
 Fändrik Johan Olof *Lidiin*, Hökare.
 Fältväbel Peter *Immerman*, Fabriqueur.
 Sergeant Pierre *Fruscharde*, dito.
 Mönsterskrifvare Johan Samuel *Petrelins*, dito.
 Förare Daniel *Hedenström*, Hökare.
 Fourier Olof *Laurin*, dito.
 Rustmästare Isaac *Edberg*, dito.

Fjerde Compagnie.

Capitaine Carl Fredric *Schultz*, Körsnär.
 Lieutenant Johan Henric *Lytken*, Fabriqueur.
 Second dito Johan *Valentin*, Tracteur.
 Fändrik Samuel *Lundin*, dito.
 Fältväbel Gustaf *Wägstedt*, Åkare.
 Sergeant Gustaf *Pihlberg*, dito.
 Mönsterskrifvare Johan Adam *Moll*, Grosfhandlare.
 Förare Lars *Willing*, Åkare.
 Fourier Johan *Abelin*, dito.
 Rustmästare Bernhard Martin *Köhn*, dito.

Andra Södra Bataillon.

Första Compagnie.

Bataillons-Capitaine Johan *Clasfon*, Grosfhandlare.
 Stabs-Capitaine Fredric *Widbom*, Järnkrämare.
 Lieutenant Johan Henric *Stuten*, Kramhandlare.
 Second dito Lars *Otter*, Kryddkrämare.
 Adjutant Philip Emanuel *Waspmuth*, Grosfhandlare.
 Fändrik Johan Peter *Lindewall*, Kramhandlare.
 Second dito Jacob *Wetterman*, Grosfhandlare.
 Fältväbel Vacant.
 Second dito Vacant.

Vice

Vice Fältväbel Johan *Söderman*, Mätare-Bifittare.
 Sergeant Carl *Timell*, Kryddkrämare.
 Second dito Anders *Östman*, Järnbårare.
 Mönsterskrifvare Arved *Hasselgren*, Grofshandlare.
 Dito Sven *Björk*, dito.
 Förare Anders *Berglund*, Järnbårare.
 Second dito Bengt Eric *Lind*, Målare.
 Fourier Johan *Reis*, Lärftskrämare.
 Second dito Joh. *Wengren*, Järnbårare.
 Rustmästare Joachim *Wretman*, Grofshandlare.
 Dito Bengt *Kihlberg*, Mätare-Bifittare.
 Dito Peter *Lenholm*, Järnbårare.

Andra Compagnie.

Capitaine Johan A. *Göthe*, Slotts Stenhuggare-Mästare.
 Lieutenant Peter *Serin*, Murmästare.
 Second dito Carl Werner *Prim*, dito.
 Fändrik Anders *Tottie*, dito.
 Second dito Gustaf *Blom*, Stenhuggare-Mästare.
 Fältväbel Johan *Sandberg*, Murgefäll.
 Second dito Carl Olof *Blom*, Stenhuggare-gefäll.
 Sergeant Fredric Wilhelm *Elies*, Murgefäll.
 Mönsterskrifvare Johan D. *Degenær*, Murmästare.
 Dito Lorens Wilhelm *Berger*, Handelsman.
 Förare Henric *Holm*, Murgefäll.
 Fourier Carl Gustaf *Öhrman*, Stenhuggare-gefäll.
 Rustmästare Anders *Romell*, dito.

Tredje Compagnie.

Capitaine Diedrich *Batram*, Byggmästare-Älderman.
 Lieutenant Raphael *Pousfeth*, dito Bifittare.
 Second dito Johan D. *Lundholm*, dito.
 Fändrik Johan *Mörck*, dito.
 Second dito Carl Gustaf *Hök*, Grofshandlare.
 Fältväbel Erik Samuel *Ekman*, Byggmästare.
 Second dito Obart Fredric *Högbom*, dito Gefäll.
 Sergeant Gustaf *Wikar*, dito.
 Second dito Johan *Boman*, dito.
 Mönsterskrifvare Alexander *Lundholm*, Grofshandlare.
 Förare Carl Fredric *Holmgren*, Byggmästare-gefäll.
 Second dito Nils *Milberg*, Tobakshandlare.
 Fourier Christopher *Spann*, Grofshandlare.
 Rustmästare Carl *Broman*, Byggmästare-gefäll.
 Second dito *Wernberg*, dito.

BIBLIOGRAPHIE.

RESA uti *Europa, Africa* och *Asia*, för-
 rättad åren 1770 - 1779. *Första De-*
len, innehållande Resan til *Södra Eu-*
ropa och *Goda Hopps Udden* i Africa,
 åren 1770, 71, 72, 73, af *Carl Pet.*
 THUNBERG, Rid. af Kongl. Maj:ts
 Wala-Orden, Med. Doct. och Botan.
 Professor, Led. af flere in- och utländ-
 ske Academier och lärde Societeter.
Upsala, hos Dir. Joh. Edman, 1788;
 389 sid. i 8; utom 13 blad Titlar,
 Dedication och Företal, samt 2:ne i
 koppar stukne Tafior.

RESA uti - - *Andre Delen*, innehållande
 Tvåne långa Resor inåt *Södra Afri-*
cas Hörn, och sedan til *Java*, åren
 1773, 74, 75, af *Carl Pet.* THUN-
 BERG, - - *Upsala*, - - 1789; 384 sid.
 i 8; utom 16 blad Titlar, Dedication
 och Företal, samt 4 i koppar stukne
 Tafior.

RESA uti - - *Tredje Delen*, innehållande
 Resan til och uti Kåjsaredömet *Japan*,
 åren 1775 och 1776, af *Carl Pet.*
 THUNBERG, - - *Upsala*, - - 1791;
 414 sid. i 8; utom 7 blad Titlar,
 Dedication och Företal. L. B.

Föremålet af detta Verk och Innehållet af de
 begge första Delarne af denna Resebeskrif-
 ning, ofelbart| en af del märkvärdigaste, som
 uti något Land utkommit, finnas uppgifne uti
 Recen-

Recensionerne af förenämnde Delar^{*)}. Här vil man således blott hålla sig til Innehållet af den senast utkomne, eller *Tredje Delen*, och om densamma i korthet anförä följande. Den Svenske Läsaren träffar uti denne Del de nyaste och påliteligaste Underrättelser om det märkvärdiga och för Europeer så okände Kjöfaredömet *Japan*. Ju sparsammare Uplysningar vi äge om et Rike, det endast Holländare och Chineser, de förre föga, och de senare aldèles icke vetgirige, tillåtas besöka, måste göra frukten af Hr T. Flit och Underökning så mycket mera välkommen, i synnerhet då vi uti Hr T. igenkänne en Lärde, som ej endast känner rättat fattet at granska, utan ock genom strängt val af Uppgifter vet afföndra det sanna från det opåliteliga, samt därigenom undvikit de Klippor, på hvilka lättrogne Resande icke sällan stöta, då de, särdeles i Länder, där alt döljes under et tjockt Hemlighets-dok, af Tolkar och Sägner måste hämta sina Underrättelser. Vi hafve ock för dessa Uplysningar at tacka Författarens ej allenast Driftighet, at i et så misstänksamt och strängt bevakat Rike, äfven med äfventyr af sin hela Valfärd, samla sina Uppgifter, utan ock hans Skicklighet, at med Undervisning och lärorikt Omgänge förbinda sig de Inföddas Tilgifvenhet, at förtiga, det Hr T. haft al Kostnad ospard, at från dessa aflägsna Öar hembringa alt hvad för Naturen och Mänskliga Släktets så politiska som œconomiska Vetgirighet kunnat hämtas. Man behöfver således icke meddela någon vidlöftig

R 4

Recen-

*) Se *Alm. Tidningarne* för 1789, Del. 1, s. 220 följ. och Del. 3, s. 237 följ.

Recension, af de läsvärda Ämnen, som här förekomma och tror man sig så mycket snarare kunna inskränka denna mödan som visserligen denna Bok läser med största Begär, af hvarje Vetenskaps-Älskare och Idkare änskaffas och läsas, äfven som man föreställer sig, at den redan blifvit kringförd uti mångfaldigas händer, Man vil dock som kortast anföra de hufvudsakeligaste Föremål, hvilka här blifvit afhandlade: Hr Prof. T. begaf sig på Resan d. 20 Jun. 1775 från Java, och ankom d. 14 Aug. til *Nagasaki*, efter en farlig och besvärlig Sjöresa. Sedan man kommit något i ordning, efter sträng Visitation och besvärlig Utlåtning, började Hr T. strax anställa sina Undersökningar, så vida möjligt var för en så godt som arresterad Utlännning. Han meddelar således rikhaltiga Uplysningar om Compagniets inrättning i Japan, Factoriet, Holländska och Chinesiska Handelen, Lefnadsfätt under Quarantainen på *Dezima*, samt de närliggande Holmars och Bergs Naturaler, dem Hr T. icke allenast med större frihet än någon Europé före honom utan ock med större Kännedom samlat, anteknat och beskrifvit, ehuru Årstiden därtill icke var den bekvämligaste, Hindren mångfaldiga och Kostnaden så dryg, at en enda dags Botanisering kostade til 16 R:dr, endast at undfagna et Salva-Garde, hvars Göromål var icke at för Öfvervöld beskydda utan från Rymmande hindra en i deras Tanke farlig Profelyt-makare. Hr T. hade ock tillfälle at med sina Kunskaper gagna et Folk, som ofta från Chinesern köpte Rötter och Läkeodomar, hvilke sjelfmant växte på Japan och trampades med Fötterna. Den 4 Martii

1776 företogs Resan til *Hofvet*, med Holländske Ambassadeuren. Ankomsten til Jedo skedde den 27 April; Audiencen den 18 Maji. Återresan börjades den 25 Maji, och återkomsten til Nagasaki inföll i Junii månads slut. At Dagboken under denna Resa är nöjsam och uplysende, behöfver icke sägas, hälst Hr T. icke endast fäst sig vid Landets Geographie och Botanik, utan ock lånt sin Upmärksamhet åt Invånarnes Seder, Bruk, Hushållning, Styrelselagar, Mynt, Konstler, m. m. Hr T. har sedermera under särskilta Hufvud-titlar samlat och i ordning bragt, hvad han funnit tjena så at väcka som tilfredsställa en forskande Läsa-fares Vetgirighet, såsom: 1:o *Landets Beskafsenhet*, Luftstrek, uplyst med fullständiga Meteorologiska Antekningar för et helt år, o. s. v. 2:o *Nationens Utseende, Caractere*, den Hr T. målar ganska ädel, Språk, hvarpå Hr T. gifver en Ordbok, som kostat otrolig möda, Klädnader, Bygnader, m. m. Alt detta har medtagit så mycket rum, at til Resans sluteliga fullkomnande än en Del funnits nödig, hvilken med icke mindre Längtan afbidat.

 NYASTE HÄNDELSER UTI SVERIGE.

Kyrko - Årender.

Åbo - Stift.

Uti Staden Åbo hölls den 2, 3 och 4 Sept. *Prästmöte*, på Kallelse af Stiftets Biskop, Hr Doft. och Commend. Jac. *Gadolin*, med Ståndets Ledamöter ifrån den Södra Delen af detta

få vidfräktta Stift. Det öppnades med Finska och Svenska Prädikningar uti Dömkyrkan, hvarefter Hr Biskopen och Prästerskapet utträdde på Academiens öfre Lärosal, hvar Hans Högvördighet öppnade Sammankomsten med et til Amnet för Synodal-Disputationen: de *diverso Hominum post banc vitam Statu* lämpadt Tal, om de åtskilliga detta Tillsånd rörande Meningar, hvarefter Disputationen förklarades af Hr D. Mich. Avellan, Contracts-Prost och Kyrkoherde i Tammela, som äfven följande dagen höll et Tal om åtskilliga hedniska Folkflags olika Tankar om Människans Tillsånd efter Döden. Mötet flöts af Hr Biskopen med et praktiskt Tal til Ven. Clerus, rörande des Ämbets Skyldigheter, och hvarvid Hans Högvördighet äfven desse sine uti talrikhet församlade Ämbetsbröder förestälde, huruledes sedan sista Prästmötet år 1775 hade uti denne Delen af Stiftet icke mindre än 206 Präster aflidit, hvaraf anledning togs til ömra Förestälningar om Tidens rätta bruk och Ämbetets så Samvetsgranna förvaltande, at man på den almänna Räkenskapsdagen må kunna med Frimodighet bestå *).

S ä l s k ä p e r .

G Ö T T I N G E N .

Uti detta Archiv o s i d . 144 förekommer Dödsfallet af Hr Hof-Rådet, D. Joh. And. *Murray*,
Medic.

* Se det öfriga uti Åbo Tidningar, N:o 37.

Medic. och Histor. Naturalis Professor i Göttingen, samt Rid. af Kongl. Sv. Wasa-Orden, som tilmade d. 22 Maji. Uti härvarande Kgl. Vetenskaps-Sällskap uplästes den 4 Junii hans Elogium af Univerfitetets store Orator, Hr Hof-Rådet Christ. Gottlieb *Heyne*, som i detta sit Historiska Loford tolkade Sal. Hr Hof-Rådets vidsträkta Kännedom inom hela Naturens Rike, des Förtjenster om Botaniken och den härvarande Botaniska Trägården, samt om detta Univerfiteets Lof uti andra Länder. Samma Sällskap kallar vår Murray uti sina Tidningar *) för en af vår Tids *förste* Botanici och *lärda*ste Medici, tilläggandes: „hans *Materia Medica* förblifver altid et Classiskt Verk - - hade det blott af hans egen Hand blifvit fullbordat“.

Dödsfall.

Hans Exc. Hr Riks-Rådet, Riks-Marskalken, Ledamot uti Konungens Högste Domstol, samt Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, Grefve *Carl BONDE*, dog d. 4 Aug. på *Säfsstobolm*, Sätessgård i Södermanland, samt uti des 50 år.

Hans Excel. Rikets Herre, Gen. Lieutenanten och Commend. af Kgl. Svärds-Orden, Grefve *Fredr. Pontus de la Gardie*, dog d. 7 Aug. i *Stockholm*, och uti des 66 år. Hans Excel.

*) Anzeigen von gelehrten Sachen, för 1791, St. 90, sid. 897.

Excel. utnämndes til Rikets Herre d. 27 Dec. 1778.

Hr Baron Leopold *von Hartman*, Kurpfaltz-Bayerisk Adelig Geh. Råd, Regerings-Råd i Burghaufen, Vice-President uti Lärda Sällskapet därst. Rid. af Kgl. Sv. Wafa-Orden, och Led. af flera Lärda Societeter, dog d. 24 Febr. uti *Burghaufen**). Han var född i Wien 1734, och har utgifvit åtskilliga Oeconomiska Skrifter, hvilka ofelbart tillskyndade honom den Äran, at sedan 1773 bära det Svenska Gröna Bandet; ty eljest var han något Visionarius eller icke obenägen för Sällskapet med Andarne.

Hr Ignat. *von Born*, det Hel. Rom. Rikets Riddare, Herre til Altzedlitsch, m. m. Käjl. Kgl. Bergs-Råd m. m. dog d. 24 Jul. i *Wien* uti sine bästa år, varandes född den 26 Dec. 1742 i Carlsburg uti Siobenbürgen. Han var en af Europas störste Mineraloger, och Utländsk Led. af Kongl. Vetenskaps-Academien i Stockholm, af Kongl. Vet. Societeten i Upsala samt Vetensk. Sällskaperne i Götheborg och Lund, af hvilken Orsak också detta hans Dödsfall här i *Archivo* uptages.

Hr Carl Joh. *von Holtbusen*, Öfv. Lieutenant och Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 20 Jul. på *Dageholm*, Öfverste-Boställe för Södermanlands Infanterie-Regemente, samt uti des 77 år.

Hr Bengt *Lind*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af K. Sv. Orden, dog d. 22 Jul. på des Sätessgård *Mölltorp* i Westergöthland, 63 år gammal.

Öfverste-

*) Stad uti Kurförstendömet Bajeru med Säte för en af Regeringarne eller Länen i det samma.

Öfverste-Lieutenanten Hr Baron Carl Maur. von *Zelow*, dog d. 30 Jun. i *Borgo*, uti des 35 år.

Ryttmästaren, Hr Grefve Eric Ericsson *Sparre*, dog den 4 Julii på *Lesebod*, Bruk i *Småland*, samt uti des 39 år.

Hr M. Zach. Aron *Kiblgren*, Proft öfver *Gärds Härads Contract* och *Kyrkoherde* i *Köpinge* och *Lyngsjö* Församlingar, dog den 3 Aug. i *Köpinge*, och uti des 78 år.

Hr M. Pet. *Ekwall*, Proft sedan 1782 öfver *Wifolka* och *Walkebo Contract* uti *Östergötland*, samt *Kyrkoherde* sedan 1755 uti *Gammalkil*, dog *Därft.* d. 31 Jul. uti des 77 år.

Hr Carl Pet. *Ståblén*, Kgl. Ordinar. Hof-Prädikant, Led. uti Kgl. Hof-Consistorio och *Kyrkoherde* vid *Drottningholm* och på *Lofö*, dog *Därft.* d. 21 Jul. och uti des 36 år.

Hr Pehr *Floding*, Kongl. Hof-Graveur och Professor för *Målare-Anatomien*, *Geometrien* och *Perspectiven* uti Kgl. *Målare* och *Bildhuggare Academien*, dog i *Stockholm* d. 17 Okt. i des 61 år. Han hade förut varit uti flere år *Academiens Secreterare*.

Hr Assessoren Doct. Joh. Vict. *Siefwert*, Provincial-Medicus uti *Skaraborgs-Län*, dog d. 22 Jun. nära vid *Mariefstad*, uti des 54 år.

Hr M. Pet. P. *Bundy*, *Kyrkoherde* i *La-holm*, dog *därft.* d. 21 Aug. uti des 67 år.

Gifter.

Giftermål.

Hr Joh. Fredr. *Aminoff*, Konungens General-Adjutant, Öfverste för Björneborgs Regemente och Rid. af K. Sv. Orden, vigdes d. 16 Aug. med Fröken Frederica *Ruuth*, Doter af Hr Presidenten i Kongl. Stats-Contoiret m. m. Frih. Eric Ruuth, på dennes Sätessgård *Ulf-sunda*, nära Stockholm belägen.

Hr Capitainen vid Westgötha-Dahls Regemente, Frih. Carl Gabr. *Falkenberg*, vigdes d. 5 Maji med Fröken Eva Christina *Lagerberg*, Doter af Hr Landshöfdingen och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, Grefve Adam Otto Lagerberg, på Sätessgården *Ryholm* vid Mariestad.

Hr Capitainen, Friherre Gust. *d'Albedbühl*, vigdes den 5 Aug. med Demoiselle Catharina Adriana *Ennes*, Doter af framl. Ryttmäst. Barthold Ennes, i *Wedby*, Sokn vid Helsingborg.

Hr Carl Henric *Lilliebök*, Capitaine vid Jönköpings-Regemente, vigdes d. 24 Jul. med Fröken Christina M. *von Rayalin*, Doter af framledne Hr Öfversten Olof von Rayalin, i *Wäffge* Kyrka uti Halland.

Befordringar.

Öfverste-Lieutenanten vid Kgl. Fortificationen och Rid. af Kongl. Sv. Orden, Hr G. H. von *Kjerting*, befordrades d. 24 Apr. til Öfverste vid samma Stat.

Lagmännen, Borgmästaren i Åbo och Ledamoten i Konungens Högsta Domstol, Hr Carl *Ullner*, utnämndes d. 25 Aug. til Politie-Borgmästare i *Stockholm*.

Vid Enke-Drottningens Lif-Regemente befordrades den 24 April Hr Majoren Olof G. *Wallenstierna* til Öfverste-Lieutenant, och Capitainerne Hr Carl Gust. *Reuterösköld* och Hr Gustaf *Conradi* til Majorer vid samma Regemente.

Hr Magn. *Lehnberg*, Kgl. Hof-Prädikant, Pastor vid Ulr. Eleonoræ Församling i Stockholm samt Sänga och Skå Lands-Församlingar och En af de Aderton i Svenska Academien, utnämndes den 30 Junii til Härads-Proft uti Svartfjö Contract.

Hr Compastoren Lars *Palm* uti Caroli eller Tyfka Kyrkan i *Malmö*, och som uti densamma bestrider den Svenska Gudstjensten, hvartil han nyl. blifvit befordrad, aflade d. 13 Jul. Ämbets-eden uti Consistorio Ecclesiastico i Lund.

Hr

Hr Nils *Salander*, Docens Gymnasii i *Skara*, utnämndes d. 7 Jul. af Ven. Consistorium til Adjunctus Gymnasii dästades.

Hr Joh. Reinh. *Sommelius*, Studerande, förordnades den 11 Jul. til Extraord. Amanuensis vid Bibliotheket i *Lund*.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 31 Octobr. 1791.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Sextonde Stycket.*

HANDLINGAR.

DONATION af *Naturalie - Samlingar* gjorde til Kongl. *Academien i Upsalå*, år 1785, af Hr *Carl Pet. THUNBERG*, Medic. och Botan. *Professor i Upsalå*, samt Rid. af *K. Wafa-Orden* *).

Emedan jag alltid varit öfvertygad om den stora Nyttå, Samlingar i *Natural-Historien* medföra, och gifva säkrare Uplysning, än alle *Beskrifningar* och *Figurer*; så har det alltid, under mine mångårige och vidsträkte Refor, varit mig om hjertat, at, til mit kära *Fädernesland*, efterhand hemfända och sluteligen sjelf hemföra, så mycket *Omständigheterne* velat tillåta mig, at samla af alla slags *Naturalier*, hvilka jag sedermera, såsom *Lärare* vid *Upsalå Kongl. Academie*, både publice och privatim nyttjadt til den studerande *Ungdomens Undervisning*.

I sådant affeende, och för at tillika se mine *Samlingar* befriade från det oblida *Öde*, som enskildte *Samlingar*, efter *Ågarens död*,
S genom

*) Om denna *Lärares* öfrige *Förtjenster*, se detta *Archivum*, *St. 12*, sid. 219 följ.

genom Förskingring, merendels undergå; har jag redan för flere år tillbaka fattat det Beslut, at til Kongl. Academien i Upsala uplåta och skänka alle mine med mycken Möda och Kostnad, så utrikes förvärfvade, som sedermera här hemma förökte Naturalie-Samlingar.

Således, och med min kära Hustrus Godtfinnande och Samtycke, skänker jag nu och härmedelst öfverlåter, til bemälte Kgl. Academies evärdeliga ägo, alla de Samlingar af Djur- och Växt-Riket, som jag nu äger, eller hädanefter före min Död, kan mig förvärfva, tillika med de Skåp, Flaskor och Lådor, i hvilka de finnas förvarade och inlagde, och på hvilka nu först bifogas en General-förteckning, tila jag efterhand kan hinna med at uprätta de specielle öfver sjelfva Naturaliërne.

Och som jag med desse Samlingars donerande endast haft til Syftemål, at ådagalägga något Vedermåle, så väl af den Kärlek jag hyser för Upsala Kongl. Academie, där jag, efter Försynens Skickelse, nu bekläder et offentligt Läro-Ämbete, som ock af min uprigtiga Önskan, at Natural-Historien, hvilken lägger Grund til så många andre för Samhället nyttige Vetenskaper, vid denna Kongl. Academien altid med Framgång må idkas; så hyser jag den Tillförsigt, både til Kongl. Academiens höge Cancellarer och til Consistorium Academicum, at desse Samlingar blifva för en Framtid icke allenast behörigen värdade, utan ock til den studerande Ungdomens Förmån, på bästa sätt använde: til hvilket dubbla Ändamåls vinnande jag trodt mig böra härhos bifoga någre Regler, de där också, i händelse jag skulle afida, innan

innan min i ofvanberörda mätto gjorde Disposition kommer at gå i verkställighet, gifva nogsamf tilkänna min yttersta Vilja och Åstundan, hvaraf nedanskrifne mine gode Vänner och tilkallade Vitnen täckas vara Executores.
Upsala, d. 5 Julii 1785.

CARL PET. THUNBERG BRIGITTA CHARL. RUDA

Med. & Bot. Prof. Upf. (L. S.)

(L. S.)

Såsom tilkallade Vitnen.

Joh. *Afzelius*

Gabr. *Ruda*.

Chem. Prof.

Ad. *Afzelius*

Hjerta

Demonstr. Bot.

Labor. Chemiz.

REGLOR, hörande til Professorens och R.
 Hr C. P. *Thunbergs* Donation af sine
Naturalie-Samlingar, gjord år 1785.

På det de Samlingar i Natural-Historien, hvilka, enligt mit Donations-Bref, öfverlätas til Kgl. Academiens i Upsala evärdeliga Ågo, må i en Framtid blifva behörigen värdade, och den därmed påsyftade Nyttan bäst må kunna vinnas, önskar och ödmjukeligen anhåller jag:

1:o. At Consistorium Academicum täktes föranstalta om något tjenligt och rymligt Hus, där desse Samlingar med första, som kan vara möjligt, kunna upfättas och inrymmas, samt i en Framtid värdas och ökas.

2:o. Botanices Professorens och Demonstratoren äligger Befväret, at för desse Samlingar vara Föreståndare, med rättighet, at til dem hafva lika fritt Tilträde, och efter behag få nytja dem på stället; men med Förbindelse, at för dem vara lika ansvarige, bägge för en och en för bägge; dem för Utlänningar och Herrskåper, som det åstunda, visa; at ingen ting utlåna eller hemtaga; och änteligen at det outredda efterhand examinera, samt det nya beskrifva och til Trycket befordra.

3:o. Demonstratorens särskilta Göromål blir desutom, at på sina ställen i Musæum inställa och inlägga alle Tilökningar af Naturalier, så fört sådane ankomma; at Samlingarne behörigen vårda; at dem, så väl, som hvad utan Föreståndarnes förvällande med tiden kan blifva skadat eller gå förloradt, i Catalogen antekna; at i uprättade Donations-Böcker inskrifva alle Skänker, med Gifvarens Namn och Caractere; och änteligen, at under Läsning-Terminerne publice visa Samlingarne, alle Onsdags förmiddagar, en timma. Och på det ingen Skada må åstadkommas, af en tilflötande myckenhet Åskådare, bör han förut, på et därtill inrättadt Bord framställa, af Insekt- och Snäckor vissa Lådor hvarje gång, fortfarande sedan därmed i ordning, tils hela Samlingen blifvit visad. Mammalia, Aves, Coraller och Samlingar i Spiritu Vini visas på sine Rum och Hyllor. Skulle någon hafva af nöden at nogare betrakta och jämföra vissa Naturalier, och i synnerhet Örter, så förbindes Demonstratorn, at då han dagen förut därom
anmodas,

anmodas; äfven om Lördagen en timma öfna Cabinettet.

4:o. Under Ledighet efter någon af Föreståndarne, blifver den kvarblifvande ensam ansvarig för hela Musæum, tils någon, i den afgångnas ställe, blifvit tilfatt, då ordentelig Inventering strax efter anställes, och Samlingarne äfven til denne öfverlämnas. Emellan Ledigheter inventeras Cabinettet blott hvart tionde år, så vida ej någon Föreståndare dessemellan skulle vårdslösa Samlingarne, då den andre må fädant hos Academiens höge Cancellor och Consistorium Academicum anmäla, på det Skadan må förekommas, och Förlusten, genom anställd Inventering, genast kunna utrönas.

5:o. Inventeringarne anmodas Academiens Rector, åt ställa i verket; Chemiæ- och bägge Oeconomis-Professorerne at bivista, och Academiens Notarius at därvid föra Protocolet. Hvad, som då befinnes vara af vanskötsel skadadt, förstördt eller aldeles borta, bör antingen in natura återställas, eller, om det sig ej göra låter, efter det värde ofvannämnde 3 Professorer därpå sätta, i Penningar betalas, lika af bägge Föreståndarne, utom när en enda haft Samlingarne under vård, då han ock ensam bör gälda hela Skadan; äfven för det, som under den aflidnas Lifstid kan vara vårdslösat. Häremot äro Föreståndarne, en eller bägge, siskände ifrån al Ersättning af det som utan deras försende, genom ålder, lagligt bruk, eller olyckshändelser kan gå förloradt.

6:o. Til Samlingarnes vidmagthållande och förökande i en Framtid, torde Consistorium-Academicum, af kärlek och nit för Veteriskenen,

finna på utväg, at anslå några Medel. Imidlertid anhåller jag, at alle Skåp, Lådor och Flaskor, med flere Förvarings-medel, måtte på Kongl. Academiens bekostnad underhållas, och nya tillköpas, då sådane, vid Samlingarnes ökande, kunna behövas.

7:o. Öfverinseendet öfver detta Museum och Verkställandet af desse Reglor, updrages åt Kongl. Academiens Rector och Amplissimum Consistorium Academicum.

C. P. THUNBERG.

SKRIFVELSE ifrån Hans Kgl. Höghet,
Kron-Prins GUSTAF ADOLPH, såsom
Academie - Cancellor, til Rector och
Consistorium - Academicum i Upsala,
rörande Hr Prof. och Rid. Carl Pet.
Thunbergs Donation af des Naturalie-
Samlingar; dat. *Stockholm*, d. 21 Jun:
1786.

*Magnifice Rector och Samtelige Ledamöter
i Consistorio Academico.*

Til mig har Historiæ-Naturalis Professoren och Riddaren Carl Pet. *Thunberg* insändt et Gåfvobref, hvarigenom han, til Academiens evärdeliga ägo, uplåter alla sina Samlingar i Natural-Historjen, enligt en bifogad Catalog, som han dock förbehållit sig, at bättre utarbета. Då jag trodt mig böra hos Hans Kongl. Maj:t,
min

min Allernådigste Herre och Fader, til Den nådiga Bifall och Stadfästande i underdånighet anmäla denne Professor Thunbergs hedrande Gerning, har jag likväl, vid de Vilkor, han vid Donationen förbehållit sig, och som endast röra Samlingarnes vidmagthållande, anmärkt tvänne Omständigheter, dem Professor Thunberg icke heller vidare synes hafva yrkadt, än de med Academiens Tilgångar kunna förenas. Den ena är, at Academien måtte utse et tjenligt Hus eller Rum för desse Samlingar, den andre, at de efter Råd och Lägenhet måtte förökas. Af det Svar, Kongl. Maj:t, uppå min underdåniga anmälan, til mig låtit afgå, och som jag härhos tillsänder Consistorium, inhämtar Consistorium, hvad det i anseende til desse tvänne Omständigheter, har at i underdånighet iakttaga. Den Befalning mig däruti äfven blifvit lämnad, at förklara Professor Thunberg det nådiga Välbehag, hvarmed Kongl. Maj:t behagat anse denne hans Föräring til Academien, fullgör jag med så mycket större nöje, som Professor Thunberg, igenom denna så berömliga Gerning, af hvilken Academien har at förvänta så mycken Förmån, äfven förvärfvadt sig en ny Rättighet til des Erkänsla, samt min särdeles Nåd och Bevågenhet.

Jag befaller Rector och Consistorium Gud, Alsmäktig nådeligen. *Stockholm*, den 21 Junii 1786.

GUSTAF ADOLPH.

Nils v. Rosenstein.

SKRIFVELSE, ifrån HANS KONGL. MAJ: T til Hans Kgl. Höghet KRON-PRINSEN, rörande Hr Prof. och Rid. Carl Pet. *Thunbergs* Donation af des Naturalie-Samlingar til Academien i Upsala; dat. *Stockholms Slott*, d. 17 Maji 1786.

VI GUSTAF, med Guds Nåde, Sveriges, Göthes och Wendes. Konung &c. &c. &c. Arfvinge til Norrige, samt Hertig til Schleswig-Holstein &c. &c. &c. tilbjude den Högborne Furste, Vår älskelige käre Son, Herr GUSTAF ADOLPH, Sveriges, Göthes och Wendes Kron-Prins och Arf-Furste, Arfvinge til Norrige, samt Hertig til Schleswig-Holstein &c. &c. Vår kärvänliga Hälsning, samt hvad mera kärt och godt Vi förmå, med Gud Alsmäktig.

Högborne. Furste, Vår älskelige käre Son.

Utj underdänigt Memorial af den 27 siffl. Martii anmäler Eder Kongl. Höghet til Vårt nådiga Vällbehag och Stadfästade, den af Professoren och Riddaren af Vår Wafa-Orden Carl Peter *Thunberg* gjorde Disposition och Gåfva, af alle sine Samlingar i Natural-Historien til Academiens i Upsala evärdeligst ägo. Vid de jämte Gåfvo-Brefvet försäskilt bifogade och af Profesi *Thunberg* åstundade Villkor til Samlingarnes vidmagthållande, hafver Eder Kgl. Höghet endast anmärkt, at, Academien icke måtte ovilkorligen förbindas, at föranstalta om rymligt och tjenligt Hus för desse Samlingar, eller at anslå Medel til deras vidare förökande. Och som *Thunberg* icke synes hafva yrkadt desse om-

ständig-

ffändigheter, utan få vida de med Academiens Tilgångar kunna förenas; få finne Vi godt, jämte nådigt Gillande och Stadfästade af alt det öfriga, at låta det ankomma på framdeles Pröfning, enär den redan af Academien påbegynta Byggnad blifver fullbordad, som torde lämna til nya omkostnader få Tilgångar öfrige.

Då Academien i Upsala, sedan Eder Kongl. Höghet, såsom Des Cancellor, sig om des Angelägenheter värdad, nu för andra gången, inom en ganska kort Tid, åter röner en frikostig Gifvares Nit och Kärlek för Vetenskaperna; kan det icke annat än öka Vår synnerliga Fägnad, at Eders Kongl. Höghets Cancellariat blifver af sådane Händelser utmärkt, som tillika torde vittna om den Vördnad och Tacksamhet, hvarmed Almänheten anser den Möda, Eder Kongl. Höghet sig åtagit, til befordrande af detta Lärofätets framgena Bestånd och Anseende.

Professör Thunbergs Disposition, hvarmedst han, til Academiens heder, och en älskad Vetenskaps gagn och fromma, upoffrat en del af des käraste Egendom, är en så mycket mer sällsynt och tillika berömvärd Gerning, som han därvid icke häftadt något enda Vilkor til sin egen eller de sinas Förmån, utan endast gjordt Natural-Historiens befrämjande til sin hela Egen nytta: och då han icke ens sjelf åstundar at fästa Minnet af des Namn vid denna betydliga Gåfva, hafver han i den mån gjordt Framtidens Tacksamhet större, som den blifver en otvungen och glad Skyldighet.

Denne allmänt agtade, och för sine många Insigter väl kände Lärare hafve Vi redan med

Nåd omfattadt; och Eder Kongl. Höghet ärer ej underlåta, än vidare försäkra honom om Vår Kongl. Ynnest och Välvilja, hvartil han äfven i förenämde måtto gjordt sig värdig och förtjent. Vi förblifve Eder Kongl. Höghet med Kongl. Nåd och Faderlig Huldhet bevågne, samt befalle Eder Kongl. Höghet Guds nådiga Hägn och Beskydd. *Stockholms Slott den 17 Maji 1786.*

GUSTAF.

E. Schröderheim.

BIOGRAPHIE.

HOLTHUSEN (*Carl Job. von*), Öfverste-Lieutenant och Rid. af K. Sv. Orden; död 1791 *).

Han var Son af *Sam. von Holtbusen* och des Fru *Margareta Maria Rosendahl*, och född år 1715, uti Österbotn, under General Armfelts äfventyrliga Retraite efter Fältslagen vid Pelkone och Storkyro, med hvilken des Moder jämte flera olyckliga Fruntimmer flygtade undan Fiendens Våldsamheter. Han blef sedan upfostrad hos en Fröherrinna *Leyonsköld*, till otta år, hvarestefter han kom till Stockholm och antogs som Page vid Kongl. Hofvet. Efter et års förlopp reste han till Academien i Åbo, hvilken

*) Denna Biographie är til införande meddelad.

Hvilken Högskola han med hedrande Loford frequenterade til 1731, då han kom i Tjenst som Volontaire vid Kongl. Fortificationen, och där slutligen, efter en Lieutenant *Cederparre*, af då varande Fältmarskalken *B. O. Stakelberg* tilfatt at förestå Fästnings-verkens Reparation vid Åbo. Sedermera, til ytterligare vinnande af de för Metiern nödige Kunskaper engagerade han sig vid Kongl. Artilleriet, undergick där Examen, samt erhöil Lärobref. 1739 befordrad til Lif-Drabant, utverkade han sig Kongl. Tilstånd, at få gå til Arméen som Volontaire, under då varande Krig med Ryssland, och hade tilfälle härunder, at bivista Canonaden för *Domarby*, et af de få märkeliga Händelser, som under detta Krig föreföllo. 1745 flyttades han til Jönköpings Regemente som Adjutant; blef 1746 Lieutenant och åtföljde Regimentet til Skåne, til 1750, då han erhöil Befordran til Capitaine med Compagnie. 1751 commenderades han med Regimentet til Finland på Fästnings-arbetet i Lovisa under framledne Riks-Rådets och Gen. Gouverneurens Grefve *Rofens* Befäl, til 1754; under hvilken Tid Befälet af Regimentet altjämt blef honom ombetrodt, så väl Arbets-tiderna, som Vintrarne öfver på Gränse-Posteringarne. Efter återkomsten ifrån Finland blef han af då varande Landshöfdingen och Commendeuren *von Saltze*, såsom Öfver-Landhushållare, nyttjad vid Landhushållningens uphjelpande uti Jönköpings Läns Östbo och Westbo Häradet. Med Högskolans införande, som hittils på denna Ort var okänt, jämte flere för denna Landsträcka nyttige och gagnande Insättningar, gjorde han sig

känd

känd och ägtad. 1757 benådades han med Kongl. Svärds-Orden. 1758 commenderad til Pommern, hvarest han til Krigets slut, oftast och den mästa Tiden, åter förde Befälet öfver Regimentet, och dessemellan sländigt förrättade Majors Tjensten. De tilfällen, vid hvilka detta Regimente under Kriget blef nyttjat, äro kända; han bivistade dem alla, så väl til Lands som Sjös; och Chartan öfver Sjö-Bataillen i Frisch-Haff, där han som Chef af Infanteriet, på Galeren *Stören*, aborderade Fiendens högra Flygel, och bemächtigade sig Secanen *Mercurius*, hvarpå hela fiendtlige Escadron föll i våra händer, lämnar än i dag et ostridigt vitnesbörd om des käckas förhållande, och hvilket äfven af Fältmarskalken Grefve *Ehrenswärd* belöntes; ty han erhöi de Trophéer, han vid detta tilfälle med egen Hand sig bemächtigade, bestående af Akter-flaggan och commenderande fiendthige Officerarens Ringkrage. Desse talande Vedermälen af en Faders Tapperhet och Belöning förvaras ännu, under vördsamt Minne, af des yngre Son. 1762 återkommen med Regimentet til Sverige blef han i 1764 befordrad til Premier-Major; sedan han tjent 15 år som Capitaine; erhöit alla Graderne genom Accorder; och det mästa af denna Tiden ända til 1772, då han i början af året erhöi Öfverste-Lieutenants Afsked, så väl hemma som i Fält, fört Befälet öfver Regimentet. Efter at hafva tagit fören. Afsked; och sedan han upofprat al sin Förmögenhet i Fäderneslandets Tjenst, förde han en både enskyld och inskränkt Lefnad; dock sökte han under densamma och alt til sin Död, at uti sin mån vara det almännas gagne-

gagnelig, hvarom des flere små utgifna Årbeten vitna. Han blef Ledamot af Kongl. Patriotiska Sällskapet 1781, och dog den 20 Jul. 1791 på Öfverste-Bostället *Dagsholm* i Södermanland vid 76 års ålder, dock vid al möjelig Kropps och Själens styrka, och efter at, 2:ne dagar före sin död, hafva slutat förfärdigandet af en Taffla öfver sin Grafvård, med följande egenhändiga Inscription under Namnet:

Nog. Lefvat.
 Verld. Fädernesland.
 Nog. Förfökt.
 Ljust. Och. Ledt.
 Nog. Förlorat.
 Hälfa. Vänner.
 Nog. Vunnit.
 Förbyta.
 Snöda. Varelses.
 I
 Al. Varelses.
 Sälla. Varelse.

Han hade varit gift med Friherrinnan *Anna Barbara Hummerbjelm*, yngsta Dotern, af den blott genom egna Förtjenster så berömvärde General-Majoren och Öfversten för Adelsfanan Baron *Alex. Magn. Hummerbielm*, uti hvilket Gifte han ägt 17 Barn; men af hvilka nu endast lefva Sönerne *Nils Pebr von Holtbusen*, för detta Lieutenant vid Jönköpings Regemente, och *Carl Gustaf von Holtbusen* i Tjenst, som Capitaine i Arméen.

*Des utgifne Arbeten**Til Kongl. Patriotiska Sällskapet:*

Om Träd-Planteringar. — Den Idoge Torparen. — Botemedel emot Gikt och Skjörbjugg. — Luxens Verkan på Folkbristen. — Åtskillige Landhushållares berömlige Förrättningar. — Hvilka jämte flere andra des Uppgifter blifvit tryckte i Patr. Sällskapets Journal.

Til Kongl. Vetenskaps-Academien:

Om Sädesförvandlingen. — Om Jordbäningen i Finland 1751. — m. m.

Desutom har han utgifvit: *Militaire Anmärkningar* eller Mindre Detaillen. — *Soldatens Skyldigheter* i Fred och i Fält. Utom i Filosofiska Ämnen åtskillige mindre Skrifter, såsom: Förfynen; — Solens Up- och Nedergång; — Mankönets fyra Åldrar; — Svenska Fruntimrets fyra Åldrar; med flere, hvilka igenfinnas teknade med des Namn.

NYASTE HÄNDELSER.

Befordringar.

Sedan uti Försteliga Riks-Stiftet *Quedlinburg* den Förändring timat, at des Prostinna, *FRI-
DERICA Charlotta Ulrica Catharina*, Konungens af *Preussen* älfsta Prinsessa, född 1767 och Prostinna 1785, d. 29 Sept. sist. blef gift med Hertig Fredric af York, Konungens af Stor-Brittannien andre Son, och Stiftets Canonissa,
Fride-

Friderica Louisa WILHELMINA Konungens af *Preussen* äldsta Dotter af senare Giftet, född 1774 och Decanissa 1788, d. 1 Okt. sisl. blef gift med Arf-Prinsen With. Fredric af Oranien och Nassau, samt dymedelst dessa Prinsessors Rum uti Capitlet blefvo, til följe af deras inlämnade Resignationer af sine här innehafde Prelaturer, ledige; så postulerade *) Hennes Kgl. Höghet Fru Abbedissan, *SOPHIA ALBERTINA*, Kongl. Prinsessa af *Sverige*, uti Okt. til *Prostinna* den förut eller sedan 1776 varande Decanissan, Prinsessan *AUGUSTA DOROTHEA* af *Brunswik-Wolfenbüttel*, född 1749, och sedan 1778 Abbedissa uti Förstel. Riks-Stiftet *Gandersheim*; til *Decanissa* Prinsessan *Friderica Cbristina AUGUSTA*, Konungens af *Preussen* andra Dotter af senare Giftet, född 1780; och til *Canonissa* Prinsessan *CAROLINA Amalia Elisabet* af *Brunswik-Wolfenbüttel*, född 1768 **).

Resande.

Herrar Grefvarne *Carl Clas*, *Gustaf* och *Eric Piper*, Söner af Öfver-Kammarherren och Com-

*) *Postulera* kallas, uti de Tylka Kyrko-ärenderne, när et Stift eller Capitel begärer til Föreståndare eller Prelat en Person, som icke, enligt Kyrko-Lagen kan väljas, dock i öfrigt är skickelig at beklåda et så beskaffadt Andeligt Kall.

***) Fören. Tylka och Protestantiska Stifts Capitel består af Fyra Personer, Abbedissan, Prostinnan, Decanissan och Canonissan, hvartil alltid kallas ogifta Prinsessor utur Kgl. och Fürstel. Protestantiska Hus.

Commendeuren af Kgl. N. O. Hr Grefve Carl Gust. Piper, den äldste och yngste Cornetter vid Kgl. Maj:ts Lif- och Hus-Troppar til Häst, den andre Fändrik vid det Kongl. Gula Lif-Gardet, återkommo til Fäderneslandet i slutet af förl. Aug. månad, efter 6 års utrikes vistande, af hvilka de 3 första blifvit tilbragte uti den Pfeffelka Ecole Militaire i Colmar, och de 3 följande dels vid Universitetet i Göttingen, dels på Resor uti Sweitz, Holland, Brabant, Flandern, samt flera Länder af Tyska Riket; desse sednare ären i Sällskap med Kgl. Secreteraren Hr Carl L. *Kämpé*. Hemvägen togs sluteligen ifrån Hamburg öfver Stralsund til Skåne. På Utresan til Colmar 1785 beledfagades de af Kgl. Hof-Prädikanten Hr And. *Norberg*.

Hr Fr. *Sundwall*, Lieutenant vid Kgl. Fortificationen, är nyl. hemkommen ifrån Paris, efter et flerårigt vistande i Tyskland, Italien, hvar han sig i synnerhet uppehållit uti Rom och Neapel, samt Frankrike. Under denna sin Resa har han förnämligast vinlagt sig om Architekturen.

Hr Wilhelm *Chalmers*, Hufvudman för Svenska Ostindiska Compagniets Expedition i *Canton*, återkom d. 7 Okt. til Götheborg, efter et nio-årigt vistande i China; och hafva under des beförjande 15 Skepp för vårt Compagnies räkning, med lycka och framgång, blifvit därifrån til Sverige expedierade, oagadt vårt sista Krig med Ryssland, och de uti England och Holland tagne Förfatningar angående Thé-införseln uti desse Länder. Hans Rum i Canton innehafves nu af Förfste Supercargeuren Hr L. *Gotber*.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 25 Novembr. 1791.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Sjutonde Stycket.*

HANDLINGAR.

BERÅTTELSE om den *Högtidlighet*,
hvarmed Hans Maj: Kon. GUSTAF
III:s *Medaillon* i Marmor upplättes på
Stadens Rådhus i *Gesle*, med därvid
hållne *Tal*, d. 4 Nov. 1791.)

Sedan Hr Landshöfdingen och Commendeuren
af Kongl. Nordstjerne-Orden, Grefve Fred.
A. U. *Cronstedt*, efter öfverläggning med Ma-
gistraten och Borgeriskapets Äldste, utfatt den
4 Nov., at til Magistraten och Borgeriskapet
öfverlämna *Kongl. Maj:ts Medaillon*, och Magi-
straten, tillika med Borgeriskapets Äldste, jämte
åtskillige af Societeterne, och andre i Staden
varande Stafer och Stånds-Personer, til den än-
dan blifvit å Rådhuset samlade; så ankom Hr
Grefven och Landshöfdingen kl. 12 uti sin Stats-
vagn, eskorterad af Stadens Dragone-Corps.
Vid ankomsten til Rådhus-trappan emottogs,
från Hr Grefven och Landshöfdingen, Kongl.
Medaillonens af 4 därtill utsedde Hrar Officerare
af Stadens Cavallerie- och Infanterie-Compagni-
er,

*) Infördes utur: *Vakobladet för Gesleborgs Län*, -Arg.
9, N:o 11 och 12, för d. 19 Nov. 1791.

er, därvid Musiquen af Pukor och Trumpeter på Altanen å Stora Torget börjades, och hvar under bemälte Herrar Officerare inhuro den Kongl. Medaillon en uti Beursen, och lade den samma på en därstädes til den ändan inrättad Båt, öfverdragen med blått Kläde, kantad med Guldgaloner samt i alla 4 hörnen utfirad med påfydde Kongl. Guld-Kronor, hvarest 8 af Borgerkapets därtill utsedde Ledamöter upburo den Kongl. Medaillon en til Rådhus-Salen, i följande Ordaing:

- 1:o. Stads-Vaktmästaren med sin Staf.
- 2:o. 4 Stads-Betjenter.
- 3:o. Borgerkapets Äldste, de Yngste först och de Äldste sist.
- 4:o. Stads-Secreteraren och Notarien.
- 5:o. 2:ne de yngste Magistratens Ledamöter.
- 6:o. 8 af Borgerkapets Äldste, som huro den Kongl. Medaillon en.
- 7:o. Hr Grefven och Landshöfdingen.
- 8:o. 4 af Stadens Officerare.
- 9:o. Dragonerne til fots.

Under det Processionen, på sätt berördt är, upträdde til Rådhus-Salen, förtfots med Musiquen på Altanen, hvarest äfven Stadens Trophéer med behörig Vakt voro utfälde, och efter det den Kongl. Medaillon en blifvit lagd på Rådhus-Bordet, och Hr Grefven och Landshöfdingen intagit sit rum, samt de öfrige Stater de för dem anvisade ställen, behagade Hr Grefven och Landshöfdingen hålla följande Tal:

Sedan Hans Maj:t KONUNGEN, til upfyllande af sit för et år sedan mig gifne nådige Löfte, uppå Magi-

stratens

Ståtens och Borgerskapets underdåniga önskan, öfver-
sändt, såsom et Vedermåle af Kongl. Nåd, en sin Me-
dailon i Marmor, så öfverlämnar jag nu, uppå Nädig
Befallning, densamma til Eder.

Då Eder underfäteliga Trohet och Tilgifvenhet
 varit så behagelig, at Konungen därpå haft et utmärkt
 affeende, blifven J och härigenom så mycket mera up-
 muntrade, at, under den Rättvisaste och Störste Ko-
 nung, fullfölja den Ban J gadt, och då J nu emotta-
 gen denna Gafva, den utmärktaste Nåd, så ser jag hos
 Eder lysa den Vördnad J ären lkyldige Hjelten, som
 försvarat oss, Lagstiftaren som stadgat vårt Regerings-
 sätt, och med det J inplanten samma Tankesätt uti
 Edra Barn och Esterkommanta, så lefven J lyckligt,
 och de skola skörda frukten.

Tillika med denna Gafva har Konungen benådat
 både mig och Edér med Skrifvelser, hvilka nu komma
 at upläsas.

GUSTAF med Guds Nåde Sveriges, Gö-
 talens och Wendes Konung &c. &c. &c. Arf-
 vinge til Norge, Hertig til Schleswig
 Holstein &c. &c.

Vår ynnest och Nädiga benighhet med Gud Åls-
 migtig, Trohnan, Grefve, Landshöfding och Com-
 mendant af Vår Nordiske Orden! Då Vi i Näden
 erindrat Osi den underdåniga anhållan; J hos Oss an-
 mått; at med Vår Bulte så pryda det nya Rådhuset i
 Gafva, hafve Vi, i anledning därpå, uti nämnda Eder
 en Medailon i Marmor tillika med en Nädig Skrifvelse
 til Magistraten och Borgerskapet, hvaruti Vi äfven be-
 hogat nämna; huru Stadens Fullmäktig vid sitt öfver-
 ständne, Hilsdag, Rådsmannen *Vatney*, fördragit Oss
 deras underdåniga åstundän i detta årne. Om Vi här-
 med lämna Magistraten och Borgerskapet et Vedermå-
 le af den Tilfredsställelse, hvarmed Vi erkän-
 t underfäteliga Trohet och Tilgifvenhet; kan det tillika
 icke medfalla Eder at härutinnan igenkänna Vår Nädig-
 ga Vålbehag öfver Eder berömvärda Förvaltning, och
 det affeende Vi med nöje lämnat til hvad J med Lånets
 försän och den labyggares upmuntran kunnen föreslå
 T. s. och

och begära. Vi befalle Eder Gud Alsmäktig Nådelligen. *Drottningholms Slott, den 17 Octob. 1791.*

GUSTAF.

E. Schröderbeim.

GUSTAF med Guds Nåde Sveriges, Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c. Arvinge til Norrige, Hertig til Schleswig Holstein &c. &c.

Var ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmäktig, Trogenare och Underfåter, Borgmästare och Råd samt menlige Borgerkap uti Stapel-Staden Gese! Vi fände Eder nu igenom Vår Befalningshafvande, hvad Vi, i anledning af Eder Riksdags-Fullmäktiges vid Ofsit öfverförändrade Riksdag, Rådman *Valleys*, underdåniga anhållan, lofvat at förära til Edert Rådhus. Vi hade kunnat sluta af hans nitiska och berömvärda Upförande til Edre almännas Tänkesätt, men J hafven fjelve tillika vid flere tilfällen med underfätelig Tilgifvenhet öfvertygelse. Om J härutinnan icke igenfinnen en fullkomlig likhet af den Gläde, som otvunnet teknat sig uti Våra anletsdrag vid åsyn af älskade Underfåtare, skolen J dock, uti fortsarande af Våre faderlige Omforger för Eder enskilda och Gese Stads gemensamma Valgång, äktid igenkänna en likhet uti den Ynnest och Omvårdnad, hvarmed Vi Eder omfattat.

Da Vår önskan är, at på et sådant sätt tillika bereda Edre Efterkommande föränker, hafve Vi, för at göra denna ärsinnelse af Ofs för dem så mycket varaktigare, hilt velat lämna den i Marmor, och Vi hafve tillika därvid nyttjat den Konstnär *)), hvars Skicklighet hedrat hans Fosterbygd och med almint Bifall tillagt honom Företrädet för Utrikes Medtåflare. Vi befalle

*) Hr Professor Joh. Tob. Sargell, Kongl. Sæmus-Bildhuggare och Rid. af Kongl. Wafå-Orden.

befalle Eder Gud Alsmächtig Nädelligen. *Drottningholms Slott*, den 13 Septemb. 1791.

GUSTAF.

E. Schröderheim.

Deffe Vedermälen af Konungens Tilfredsställelse; öfverlämnade til Eder på en Dag, hvilken påminner ofs Konungens Förening med Drottningen för 25 år sedan, verkar en dubbel Glädje.

Vi kunne icke nog erkänna det förra, och icke nog förena ofs at til det Högsta Väsendet uplyfta våra Böner, om et långt åtnjutande af det sednare.

Vår Trohet och Lydnad för Konungen skal aldrig uphöra, Enighet ofs emellan aldrig förminskas, och hvar och ens Plikter aldrig uraktlätas, samt min Tilgifvenhet för Eder aldrig glömas.

Efter upläsandet så väl här af, som ock Kongl. Maj:ts Nädigste Skrifveller, ej mindre til Hr Grefven och Landshöfdingen, än Magistraten och Borgerskapet, yttrade Hr Politie-Rådsmannen Sam. *Valley*, å Magistratens och Borgerskapets gemensamma vägnar, deras underdånigste Vördnad öfver den oskattbara Nåd, dem därigenom blifvit vederfares, uti följande Tal:

Högvälborne! Hr Grefve, Landshöfdinge och Commendeur; af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden.

Den Nåd, som i dag vederfares denne Stads Magistrat och Borgerskap, är äfven så följynt som utmärkt

märkt stor, så at Magistraten och Borgerskapet med Hjertan, fulla af underfätelig Vördnad, dock sakna förmågan, at på nog Vördnadsfullt sätt häröfver betyga sin underfäteliga Tacksamhet.

At Underfätare visa Trohiet är en Skyldighet, at en Konung med Välbehag anser denna Trohet gläder Underfäten, men at därutöfver finna den på et Konungsligt sätt belönt, väcker starkare Känslor af glädje och vördnad, än åtminstone jag, på Magistratens och Borgerskapets vägnar, förmår framföra. En uti hela Europa för Stor aktad Konung lämnar, utom alla andra sina Storverk, Häfdeteknaren den glädjefulla Tillfredsställelse, at antekna den utomordenteliga Nåd, hvarmed han, utan at förlora något af sin Konungliga Höghet, nedlåter sig til des ringaste Underfätare. Hvilken Tidskvarfs Historia kan framvisa, at des Konung med sit eget höga Namn tecknad en Skrifvelse, stald til Magistrat och Borgerskap? hvilket Tidskvarf, at en Konung hedrar en Stad med des egen kostbara Bilds öfverlämnande? Jo, det är GUSTAF den *Tredjes*. Med djupaste underfäteliga vördnad emottage vi således denna Hans Kongl. Maj:ts nu uplästa Höga Skrifvelse, at såsom et det dyrbaraste Document bland denne Stads öfrige Kongl. Donations Brefver förvara. Magistraten och Borgerskapet glåda sig ock i underdånighet öfver den Nåden, at med denne Kongl. Medaillon en få pryda denne sin Rådhus-Sal. Blifve den för evärdeliga Tider en Påminnelse för Gese Stads Innevanare, at Trohet belönas, då GUSTAFS Likar pryda Thronen. Sakne ock aldrig sådana Regenter trogne Underfätare! Det skal åtminstone blifva Konung GUSTAF den *Tredjes* Lott, at af oss och våra Barn den upbåra. Blifve Des Lefnad för Honom Sjelf så såli, som den är för Underfätarne Lycklig!!

Mätte Han, som Människa, upnä den höjd af år, som den Åra är stor, hvilken Han som Konung redan förvärfvat! Denne Försäkran och desse Önskuingar äro för det närvarande de enda underfäteliga Vördnads- och Tacksamhets-offer, vi i största ödmjukhet anhålle, at Högvälborne Hr Grefven och Landshöfdingen på Kongl. Maj:ts Höga vägnar behagar emottaga, och inför Konunga-Thronen nedlägga. J öfrigt för Magistraten

straten och Borgerkapet hos Högvalborne Herr Grefven och Landshöfdingen aflägga deras samfalta ödmjukaste Tackslägnelse för den heder, Högvalborne Herr Grefven och Landshöfdingen vid detta tillfälle behagat visa Magistraten och Borgerkapet. Inneslutne i Högvalborne Herr Grefvens och Landshöfdingens ynnest, framhärda de med mycken vördnad.

Hvaruppå Groschandlaren Hr *Lundin* å Borgerkapets enskilda vägnar, talade som följer:

Högvalborne Herr Grefve, Landshöfdinge och Commendeur af Kongl. Nordstjerne-Orden.

Af den oskattbara Nåd, hvarmed Kongl. Maj:tt omfattar Sit trogne Borgerkap, har denne Stad visserligen rönt flere Vedermälen. Då Herr Grefven och Landshöfdingen i dag i Näder är anmodad, at här på Rådhuset aflämna den Kongl. Present af Hans Maj:ts egen höga Medaillon, som efter lika Hög Befalning kommer at för evärdeliga Tider pryda denna Rådhus-Sal, och bära vittne af den bästa och högste vördade Konungs nådiga Välbehag för detta Samhälle, uplifvas ej allenast Borgerkapets alltid visade vördnadsfullaste Trohet, Nit och underfäteliga Tilgifvenhet, utan fast mera finna de uti denna Kongl. Gåfva en gränslös rymd af Nåd, som förfätter dem med Hjertan, fyllde af den lifligaste underfäteliga Vördnad, utur stånd at nog värdigt kunna uttrycka deras gemensamma underfäteliga Vördnad och Tacksamhet.

För närvarande är deras ödmjukaste Åstundan och Önskan, at Hr Grefven och Landshöfdingen, vid inberättandet om denna Kongl. Gåfvas aflämnande, Höggunstigaft täcktes inför foten af Kongl. Maj:ts Thron nedligga dessa våra underfäteliga Tänkessätt!

Det skal blifva et Ämne mer än värdigt för våra Öfverläggningar at framdeles vidtaga sådant Beslut, som kan stadga, at Minnet af denna för Gessle Borgerkap så ärofulla och lysande Dag måtte blifva lika så varagtigt, som den Medaillonon hvilken nu pryder detta Rådhus.

Borgerskapet innesluter sig uti Hr Grefvens och Landshöfdingens Ynnest, och med Vördnad framhårdar.

Därefter Hr Politie-Rådmannen *Valley*, som i Höga Kongl. Skrifvelsen blifvit Personligen nämnd, för egen del, nedlade sin underdånigste Vördnad, på fött som följer:

Högvälborne Hr Grefve, Landshöfdinge och Commendeur af Kongl. Nordstjerne-Orden.

Enär Hans Kgl. Maj:t uti des nu upplästa Nädigsta Skrifvelse, i Näder behagat yttra des Höga Välbehag öfver den ringa underfäteliga Trohet och Vördnad, jag ägt tillfälle framvisa, hänryckes jag af förundran öfver en sådan övántad Kongl. Näd, och anhåller aldraödmjukast det Högvälborne Hr Grefven och Landshöfdingen inför min Nädige Konungs fötter behagade nedlägga min underdånigaste Förfäkran, at, så länge en varm Blodsdroppa gifves i mina Ädror, skal Trohet och Tilgifvenhet hos mig aldrig uphöra; densamma och in på mina Barn och Efterkommande så fortplanta, at så länge Svensk Blod hos dem rinner skal Svensk Trohet aldrig saknas.

Så snart detta var slutadt, lossades af Stadens Artillerie-Corps, utur de vid Stora Ån å Nedra Rådhus-Torget placerade Canoner 128 Skott, därvid Musiquen på Altanen äfven fortfattes; hvarunder de 4 Äldste af Magistratens Ledamöter, infatte Medaillonnen i det för densamma inrättade rum i Rådhus-muren, til Samtidas och Efterkommandes eyärdeliga vördnadsfulla Hugkomst af den Store Kon. GUSTAF III:s Näd och Godhet emot sit trogna Borgerkap i Gefle.

Sluteligen förfäkrade Herr Grefven och Landshöfdingen, at hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla Magistratens och Borgerskapet

pets förrberörde underdånigste Vördnad och Tacksäjjelse för den dem erteöde Höga Kongl. Nåd

Därpå förfogade sig samtelige til Assemblée-Salen i öfre Väningen, hvarest en Middags-måltid var anrättad för 80 Personer; och hvarunder de höga Kongl. Skålarne druckos, vid Musique och Styckeskott.

Klockan 6 om aftonen illuminerades hela Rådhuset, tillika med en vacker Transparent, som utmärkte dagens Minne för 25 år tillbaka. Vid samma tid öppnades Bal å Stora Assemblée-Salen, hvartil Stadens Ungdom af begge Könen blifvit inviterade, och fortfattes til kl. 4 om morgonen, då alle, förnöjde och glade, åtskildes.

DET LÄRDA SVERIGE

Eller Förtekning på Lefvande Lärde uti Sverige och des underliggande Stater, samt *Deras Arbeten.*

ÅLF (D. Samuel).

Dom-Proft i *Linköping*. Född i Quillinge, Sokn i Öster-Göthland, den 14 Julii 1727. Student i Upsala 1745, Magister 1752, Docens i Upsala 1753, Eloqu. & Poëf. Lector i Linköping 1760, Professor Reg. & Honor. 1762, Prästvigd 1766, Pastor i Slaka Præb. Förf. 1771, Theol. Doctor 1772, Theologiæ Lector 1777, på Biskops-Förslag i Linköpings Stift upförd 1780, Proft 1781, Dom-Proft samma år. Kallad at under Omröstning

ning ställas vid S. Nicolai Förf. i Stockholm lediga Kyrkoh. Ämbete 1781 och 1785. På Biskops - Förlag i fören. Stift andra gången upford 1786. Ledamot af Kgl. Vet. och Vitterhets - Samhället i Götneborg. i Valfpråket: *Sincere & Aequæ.*

Arbeten.

Disput. de usu Eloquentiæ in Philosophia morali, Pars prior & posterior, Upf. 1748 & 1752, 4. — Disp. de diverso Dramatis Characterè, Upf. 1753, 4. — Theses Oratorio - Poëticæ, Link. 1760, 4. — Tal på Gymnasium i Linköping, uti Hans Kongl. Majts, då varande Svea Rikes Kron-Prins, Närvaro 1766, på Svensk Vers, Link. 1766, 4. — Pet. Lagerlöfvii Orationes, Programmata & Carmina varia, Upf. 1780, 8. —

Orationes variæ på Latin, alla otruckyta och hållna dels i Upsala dels i Linköping, såsom: 1) in Coronationem Regis 1751; 2) ad Reditum Aug. Regis Adolphi Friderici ex Finlandia 1752 (begge i Upsala); 3) in Memoriam Pacis Roschild. 1758 i Linköping (dessa 3 på Latinsk Vers); 4) Oratio funebris in Obitum Doct. & Episcopi A. O. Rhyzelii, 1761; 5) de eo quod parum vel nimium est in Studio Linguae Latinæ; 6) de Superstitione Verborum vera & falsa; 7) de Discordia civili; 8) in Diem Natalem Aug. Regis Adolphi Friderici, Carmine Lat. 1769; 9) in Coronationem Regis Gustavi III & Reg. Sophiæ Magdalenzæ, Carm. Lat. 1771; 10) de Vigilantia spirituali; 11) de Vita æterna in Synodo 1784; 12) Oratiunculæ duæ in Synodo 1787 ad Archiepisc. Doct. Un. a Troil & Episcopum Jacob. Ax. Lindblom, impressæ Norrcoptæ t. a. in 8:o (utgåra med Berättelsen om Prästmötet och Biskop Lindbloms Svenska Tal 52 sidor); 13) in Pacem Sveco-Rufficam 1790, Carmine Latino; 14) Character Iracundi, a Theophrasto prætermiffus.

Öfversättningar: 1) Fru Nordensflychts Ode öfver et godt Hjerta, Carmine Lat. tryckt uti Svenska Mercurius 1757; 2) Ejusdem Tåget öfver Bält, 1758, otruckyt, Carm. Lat.; 3) Dalins Svenska Frihet, Carm. Lat. otruckyt; 4) af åtskillige andres Skaldestycken.

Carmina

Carmina Latina & Svecana Varia i Upsala och Linköping, dels tryckta dels otruckyta, utgjöra samfällt nagra Band.

Har gjort en anseelig, af alla hittils den fullständigaste, Samling af *Carmina Svecorum Poëtarum*, samt *Varia Variorum*, hvilken, bestående af många Tomer, blifver efter des Död lämnad, såsom *Donation*, til Stifts- och Gymnasii-Bibliotheket i Linköping.

LIDÉN (M. Job. Henric).

Professor. Född i Linköping d. 6 Jan. St. v. 1741, Philos. Mag. i Upsala 1764, Amanuens vid Bibliotheket därstädes 1765, Hist. Adjunkt i Lund 1770. Tog, för Sjukdom, Afiked 1776, och erhöll samma år Professors Fullmägt. Ledamot af Kgl. Vitterhets-Historie- och Antiquitets-Academien, samt af Societeten pro Fide & Christianismo i Stockholm — af Kgl. Vetensk.- och Vitterhets-Samhället i Göteborg — samt Correspondent af Kgl. Vetensk. Societeten i Göttingen. Valspråket: *Non est mortale quod opto.*

Utgifne Arbeten.

Dispnt. de Favore Serenifs. Domus Mediceæ in migrantes ab Oriente in Occidentem Literatos & Literas, Ups. 1760 4. — Histor. Liter. Poëtarum Svecanorum, Pars I-IV. Ups. 1764-72, 4. — And. Rydelii Opuscula Latina, collecta & edita, Norrköp. 1778, 8. — Catalogus Disputationum in Academiis & Gymnasiis Sveciæ, atque etiam a Svecis extra Patriam habitantium, quotquot huc usque reperiri potuerunt, Pars I-V, Ups. 1778-80, 8. — Anmärkningar öfver Animaliske Magnetismen och Swedenborgianismen, Norrköp. 1787, 4. — Från Sällskapet pro Senfu Communi, rörande Animaliske Magnetismen och Swedenborgianismen, Norrköp. 1787,

1787, 4. — Handlingar, rörande Riksdagen 1682, med Föröretal och Anmärkningar, Norrköp. 1788, 8. — Repertorium Benzelianum, innehållande: Förteckning på Årke-Bisk. Eric Benzeli den yngres Manuscript- och Bref-Samling, Stockh. 1791, 8. — Brefväxling emellan Årke-Biskop Eric Benzeli den yngre och Des Broder, Cenfor Librorum, Gust. Benzeltiernerna, efter Originalerne utgifven, Linköp. 1791, 8. — Utkast til en Historia om Linköpings Gymnasii-Bibliothek, infördt uti Kongl. Bibliothekets Tidningar om Lärda Saker för år 1767, Del. 2, St. 17. — Atkülliga smärre Afhandlingar, och äfven flera Bref under des Utländska Resa, införde merendels uti Kongl. Bibliothecarien Gjørwells Periodiska Arbeten.

Uti Handskrift: Dagbok öfver en Utländsk Resa, 1768-70. Tom. I-IV in fol.

Har sedan 1779 gjort flera *Donationer* af sit både ansefliga och utvalda *Bibliothek*, gående til öfver 6000 Band, hvartil äfven Manuscripter hörde, Hufvud-delen til Universitets-Bibliotheket i Upsala, det öfriga deltes emellan Universitets-Bibliotekerne i Lund och Åbo, samt Stifts- och Gymnasii-Bibliotheket i Linköping. Vidare har han gifvit betydliga Penninge-Summor til almänt Bråk, såsom til Kongl. Vetenskaps- och Vitterhets-Academierne i Stockholm, Bibliotheket i Åbo, och Fattig-Cassan i Linköping.

Såsom Bibliotheks-Donationen i Upsala närmast äfvyftade *Östgötha-Nationens* gagn och bästa, så lät densamma också år 1781 slå öfver denne sin vittre och frikostige Landsman en *Mimes-Penning*, som på åtsidan visar Bröståbildan med Omskrift: *Joh. Henr: Lidén Professor*; och på Fränsidan läses: *Populari Munifico Natio O. Gothica Upsaliæ MDCCLXXXI*. Penningen var särdeles väl graverad af Professor Gust. Liungberger, men i Koppar mindre lyckligt aftagen genom Graveuren Snack, hvilken Estampe finnes fogad framföre Upfstrings-Sällskapets Tidningar, År 1782, Förra Bandet.

Uti många år sängliggande af en svår Gikt, bor Herr Prof. Lidén uti *Norrköping*.

År Half-Broder med föreg. Dom-Prosten i Linköping, Herr D. *Sam. Ålf*, hvars Fader, Eric Ålf, var Kyrkoherde i Quillinge vid Norrköping, och hvars Enka,

ka, Elifabeth Rydelia, ägde i andra Giftet Theol. Lectoren i Linköping, D. Mart. Lidén, Professorens Fader; död d. 5 Nov. 1769.

NYASTE HÄNDELSER.

Kongl. Huset.

Deras Kongl. Majestäter jämte öfriga Kongl. Hofvet inflyttade den 1 Dec. ifrån Lustflottet *Drottningholm* til Kgl. Residencet i *Hufvudstaden*, dock vistas Hans Majt ej sällan på *Haga*, hvilket äfven skedt under Hofvets vistande på förin. Lustflott.

Riddare-Orden.

Uti det d. 21 Nov. hålne Ordens-Capitel utnämnde Hans Maj:tl til Riddare af Des *Serafimer-Orden*, Hr Präfidenten i Kgl. Kammar-Collegio m. m. Friherre *Eric Raub*; til Commendeur med Stora Korset af *Wasa-Orden*, Majoren och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Hr Grefve Fred. Ge. Carl *Wachtmeister*, och til Commendeur af samma Orden, Hr Friherre *Rabbe Wrede* til *Anjala*.

Krigs-

Krigsmanna-Belöning.

Hrrar Professorerne vid Kgl. Academierna i Upsala hafva sammanskutit 102 R:d., at utdelas ibland blefverade Soldater och dödskutnas Enkor och Barn vid Kongl. Lif- Uplands- Westmanlands- och Helsinge-Regementerna, hvilken Gofva ockfå blifvit dessa Regimenter emellan fördelad och använd⁹).

Universiteter.

LUND.

Af den vackra Skådepenning, hvarigenom Stockholms Stads Magistrat och Borgefkap til Efterverlden låtit förvara Minnet af det högtidliga tilfålle, då Magistraten och Borgefkapet, den 29 Martii 1790, hade den Nåden at i underdånighet emottaga Hans Kongl. Höghet KRON-PRINSEN, och af Hans Kongl. Höghet i underdånighet erhålla Kongl. Majests Nådiga Vilja och Befållningar, är af välbemålte Magistrat til denne Kongl. Academies Mynt-Såmsling et Aftryck i Silfver guldbenåget öfverfåndt. På lika fått har Academiens Mynt-Cabinet tilförene blifvit ihogkommit med den Medåille, som Borgefkapet låtit präglå öfver de af Hans Majest KONUNGEN, samma Borgare-Stånd Nådiga förundta och bekråftade Privilegier^{oo}).

Kyrko-

*) Se Inrikes Tidningarne, N:o 47, och Stockholms Allehanda, N:o 143.

oo) Se Lunds Nytt och Gammalt, N:o 41.

Kyrka-Ärender.

GÖTHEBORGS-Stift.

Vid det d. 11 Nov. uti *Christinas Tyska Församlings* Kyrka i *Götheborg* hålne Val till *Svensk* Kyrkoherde, föllo de fleste Rösterna, til et antal af 224, på Hr M. Joh. Ulr. *Blomdahl*, Collega Scholæ i *Götheborg* och Adjunct vid förftn. Församling.

"Skol-Väsendet.

GREIFSWALD.

Den 1. Nov. öppnades här et *Seminarium för Skolmästare på Loydat*, af General-Superintendenten Hr Doct. *Gottlieb Schlegel*, såsom des Öfver-Inspector, i närvaro af några sakkallade Vitnen från härvarande Collegier, i des Hus medelt et Tal. För detta halva år äro 2 Seminarister antagne. De få ej allenast af Theot. Adjuncten Hr M. Joh. Christoph. *Ziensen*, Seminarii Inspector och Inspector, Undervisning i Religionen och Föreskrifter rörande Pedagogiken och Methoden; af en annan Lärare handledning til at väl Skrifva och Räkna, och af en ibland dem, som förstår Musiken; undervisning i Sängen; utan äro ock förpliktade, at dagligen ömsom i en liten föranstaltad *Barnskola* öfva sig i Skol-undervisningen, och at beslita sig om *Högtyska* Språket, på det Ungdomen må lära sig bättre förstå *Hög-Tyskan*,
til

til gagns vid Prädikningar. Man önskar ock, at Ungdomen måtte snart gifvas i Händer en begriplig och praktisk *Cateches*, som utomdes vid Undervisningen, hälft af denna art, är det nödvändigaste Behöfvet.

Reformerta Församlingen.

STOCKHOLM.

Den här i Hufvudstaden varande *Fransyska Reformerta* Kyrkan har erhållit en ny Lärare uti Hr Joh. Nicl. *Pourroy*, som ankom d. 23 Jun. sistl. til Stockholm. Han är född i Halberstad, härstammande ifrån en af de uti de Kgl. Preus. Stäterne etablerade Fransyska undan Religions-tvånget i sit Fädernesland flyktande Familjer; har studerat i Berlin, blifvit där Theol. Candidat, och Prästvigd i Altona utaf de därvar. 3:ne Reformerte Pastörer; enligt det uti de Reformerta Församlingarne vedertagne Bruket. Han har blifvit kallad til Adjunctus Pastoris vid fören. Församling i Stockholm, och blef densamma förestäld Söndagen d. 4 Dec. af Pastoren Hr Joh. Pet. *Cattéau*.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 23 Decembr. 1791.

SVENSKA A R C H I V U M

FÖRSTA BANDET; *Adertonde Stycket.*

HANDLINGAR.

SKRIFVELSE ifrån Hertig JOHAN af Östergöthland*) til Krigs-Öfversten *Bengt Bryntesfon* (Lillie), rörande Westergöthlands Försvär emot de Danske; dat. *Bogesund*, den 30 Jan. 1612.

JOHAN, med Guds Nåde, Sweriges, Giöthes och Wändes Art-Furstle, Hertig til Östergöthland.

Vår ynnest och Nådiga vilja med Gud tillförene. Efter thet, *Bengt Bryntesfon***), vil förnimme, at Juten är i sinnat med makt til
U

*) Medan Kon. Gustaf Adolf, - då nyss upstigen på Thronen, om Vintern förde sjelf Befälet i Småland, fallandes in uti Skåne, skulle Hertig Johan anföra Krigsfolket i Westergöthland, som där hade under sig fören. *Bengt Bryntesfon*.

***) *Lillie*. Han var Son af Krigs-Öfversten *Bruntz Birgersson* til Hielmetid, sluteligen Stathallare på Elfsborg med Befäl i Westergöthland, som var en af den Tidens käckaste Håfvärdmän, hvaraf han i synnerhet inlade et stort Mandomsprof, då han den 2 Jan. 1570 tog in Danskarnes Lager på Hisingen, hvarest de en lång tid hade stått sig; men med den framgång, at han högg ned alt Folket därinne, så at icke öfver 4 Danska undkommo; samt renslade dyrmedelst vår egen dåvarande Gräns ifrån Fienden. Någre dagar ef-

at öfverfalla oss med rof och brand, och Befästningarnes beläggelse, hvilket vi dock med Guds Nådiga tilhjelp beslite oss om at förhindra och afvärja det mästa som möjliget är; icke thes mindre få är vår Nådiga vilja och begäran och alfvarliga befallning, at J ville straxt opfordra Allmogen i de Härader, som Eder befallet är, at de ihligen begifva sigemot Fienden, ehvarest som J kunna spörja af det bäst kan behöfvas. Och förse vi oss til Sveriges Rikes trogne Underfåtare, at de sig härutinnan icke heller vägrandes varde, efter thet länder them sjelfve få väl som theras Hustrur och Tjenstefolck til godo.

Gud befallandes. *Bogefund*, den 30 Januarii år 1612.

JOHANNES.

Utanskrift:

Til Adel och Vålbördig *Bengt Bryntesson* Nadeligen.

Anmärkning.

Det är märkvärdigt, at 176 år därefter befalte och förordnade Hans Maj:t, Konung GUSTAF III, fören. Bengt Bryntessons Descendent, Herr Öfverste - Lieutenanten vid Bohus-Läns Regemente Friherre Joh. Otto *Lillie*, medelt Ordres, gifne Götheborg den 13 Decemb. 1788, at i Bohus-Län för lika ordsak formera en *Fri- och Landtvårns Corps utaf Allmogen*, så stor den möjiligen blifva kunde. Herr *Baron Lillie* började ock straxt hålla Sockne-Stämmor

ter bröt han in uti Bohus-Län el. Viken, som det då kallades, samt äfven öfver *Swinesund* in uti Norrige, förblifvandes uti *Fiendens Land*, alt til *Stetiniska Fredslutet*.

mor i Norra delen utaf Länets, och fick frivilligt Manskap, ifrån Staden Strömstad med inberäknadt, til 524 Man, utom Oroust och Tjörns Fögderier, hvilka lämnade til Konungens Nådiga Välbehag, om de skulle utgöra til denna Corps en karl af hvarje helt Hemman, som blifvit 416 Man eller ock när påträngdes utgå en utaf Matlaget til sine egna gränsfors försvar, hvilken styrka då blifvit 1400 Man, alt enligt ordenteligen underskrifne Protocoller.

Resten af Länets Allmoge hade fäkerligen hedrat sig på samma sätt, om de blifvit derom anlitade, men som Hr Baron Lillie sedermera fick ordres, at afgå til Finland med ena Bataillonon af Regementet under sit Befäl vid då påstående Krig med Ryssland, och Rotarne desutom åtog sig hålla Vargerningen lika stor som Regementet; så tillät Konungen i Nåder Fri-Landt-värns Corpsen at nedläggas, så framt Allmogen ville låta sig förhyra til Stora och Lilla Flottornas behof.

Denna förhyrning slog ock så väl ut, at öfver 4000 Man, Vargerningen inberäknad, enligt Extract ifrån Lands-Contoirtet i Götheborg af d. 18 Nov. 1789, för Flottornas behof afgått, utom ordinarie Dragonerne, hvaraf en del ock voro på Skärgårds-Flottan förlagde. Bohus-Län är et af de minsta, och har svaga Seminenter, är dock Folkrikt i anseende til Skärgården. Fienden hade väl också kort förut illa medfärit detta Land, men Allmogen altid lika lydig och trogen mot sin Konung, har icke heller här unddragit sin frivilliga Krigsgård, som bäst synes af detta så lofvärda Exempel, hälst när den

famma därtill blifvit upmuntrad af Nitiske Ämbetsmän.

STATER UTI SVERIGE.

CAJANA JÄGARE-BATAILLON *).

Uti äldre tider har *Cajana - Låns* **) Förfvar bestått uti Manskap, som därtill utskrefs af Allmogen. Detta förändrades genom Contract, d. 10 Martii 1681, som 1683 och den 9 April 1686 ytterligare stadfästades, at Allmogen sjelfve skulle förvara Gränsen, och uti Krigstider hålla til Cajaneborgs Slotts Förfvar 150 Man. Ehuru Ryssarne uti Martii Månad 1716 förstörde Slottet, som sedan icke blifvit uppbyggt, har Länet ändå ständigt præsterat desse 150 Man, som haft til Befäl allenast en Capitaine, och Allmogens Söner och Drängar hafva jemväl af en färskild Capitaine blifvit tvänne gånger om året exercerade, til dess Capitaine *Hausen* vid Compagniet blef anbefalt, at exercera både Allmogen och Soldaterna, hvarmed fort-

fors

*) Denna Stat, med tilhörig Berättelse, är upfatt i *Cajana*, samt til införande meddelad af Hr Friherre *Johan Fred. CARPELAN*, Landshöfdinge uti *Uleåborgs-Lån*, Gen. Major och Riddare af K. Sv. Orden. Denna nya Inrättning visar, huru *medelst* denna Art af Rotering *Upodlingen* och *Folkökningen* blifvit befordrade uti en *glest bebodd* Landsort, och kan i et lika nyttigt Oeconomiskt afseende för Riket följas äfven på andra dylika ställen, Rikets Förfvar oberäknadt, som utgör et icke mindre hufvudsakligt Föremål.

(**) Lyder under *Uleåborgs - Lån*, och gränisar emot *Ryfsland*.

fors intil år 1733, då Allmogens Exercering infälltes.

Uppå Öfverstens *) vid Österbottens Regemente gjorda hemställning vid 1756 års Riksdag, blef Compagniet underlaget Regimentet, och erhöill fullt antal Öfver- och Under - Befäl, försedde med indelte Löner och Boställen. — Denna nyttiga Inrättning blef vid 1765 års Riksdag uphäfven, och Compagniet åter författ uti sin förra orörlighet. Som detta Compagnie af 150 Man i alla afseenden är otillräckeligt, at vid påkommande Krig förfvara 26 Milars vidsträkt Gräns, så blef 1788 til Kgl. Maj:t ingifvit underdånigt Project til Cajana - Läns bättre Förfvars-stånd, och hvarom Allmogen sedermera äfven sjelfve i underdånighet anhöll, at emot vissa vilkor utgöra större antal Manskap til Gränsens Förfvar: nämligen 300 Man Soldater, 1 Profos och 6 Trumslagare, som skulle förses med Torp, och desutom af Allmogens Söner och Drängar utgöras 300 Man, som hvarje Tredje år skulle ombytas m. m., hvilket Kongl. Maj:t antagit, och under den 25 Aug. listn. år förordnat om Reglering och Rotering, som uti påföljande Novemb. Månad verkställes, då Cajana-Län eller Härad, bestående af *Paldamo*, *Sotkamo* och *Hyrinsalmi* Soknar, 140 Mantal och 912 Rökar, blef roteradt til det antal Manskap, som förenämt är, hvaraf enligt Contractet Soldaterne eller 307 Man skola inom 10 år (1798) vara försedde med bebyggda och på utmarken anlagda Torp med 6 Tunnors utsäde,

U 3

öppen

*) Da Herr Wilhelm *Carpelan*, sedermera General-Lieutenant, Commendeur af Svärds-Orden och Friherre.

öppen Åker och 15 Lafsland Äng, hvaraf Roten endast odlar 3 Tunneland Åker och 5 Lafsland Äng, och Soldaten Resten, som däremot får Besittnings-rätt för sig och afkomlingar, vare sig Söner eller Mågar, som äro af god frägd och dugelige til Soldater. Allmogen underhåller och bekläder Manskapet, dock slipper den detta Onus för Soldater som sjelfve underhålla och kläda sig, enär Roten til honom lefvererat et fallbyggdt, odladt och besädt Torp. Under Mötes-tiden betalar Kongl. Maj:t och Kronan til Enrollerings Manskapet två skill. om dagen i Tractamente. Beväring, Utredning och Ammunition beförjes af Kronan.

I anseende til Kriget och Ryssarnes försök at oroa Allmogen vid Gränsen, verkställdes strax Recruteringen, och Trouppen blef fördelt uti Tvänne Batailloner, nemligen *Lätt Infanterie*, och *Jägare-Bataillon*, hvardera af Tre Compagnier, försedde med Öfver- och Under-Befäl, 4 St. 3 pund. Partie-Canoner och Artillerie.

År 1789 uti Julii Månad blef *Kemi Träsk* Soken af $5\frac{5}{8}$ Mantal och 72 Hemmans Rökar, som utgjort til Österbottens Regemente $3\frac{1}{2}$ Soldat, och *Kuolajerwi Lappmark*, som lyder under Kemi Träsk Soken af 6 Mantal och 43 Rökar, samt *Kufamo Lappmarks* Soken af $26\frac{1}{2}$ Mantal och 165 Rökar, med Kongl. Maj:ts Nädigste Tilstånd på enahanda grund och vilkor med Cajana-Län roteradt och genast recruteradt, nemligen Kemi-träsk utgör 14 Soldater, 1 Trumslagare och 14 Jägare; Kuolajerwi Tingslag 3 Soldater och 10 Jägare, och Kufamo 30 Soldater, 1 Trumslagare och 30 Jägare med 1 Trumslagare, som utgör Kufamo Compagnie af 3 Spel och

och 101 Man, hvaraf 49 Man skola fördes med odlade Torp inom 5 Års tid. Detta Compagnie lyder under Cajana Bataillon.

År 1790 uti April Månad afmarcherade Cajana Lätta Infanterie - Bataillon under des Chef Majoren Friherre *de Carnals* befäl enligt Ordres til Carelen och vidare med Brigaden til Jahla i Kymmenegårds Län, hvarifrån den efter Freden hemförlofvades. Jägare-Bataillon och Kufamo Compagnie bevakade Gränsen, och hade den 1 Junii och den 1 Julii Affairer, då Posteringarne i *Wirimo* uti *Sotkamo* Soken af öfverlägine fiendteliga Troupper attackerades, hvarvid Två Man blefvo dödskutne.

År 1791 den 16 Martii har Kongl. Maj:tagit den Förfatning med denna Landtvärns-Troupe, at den utgör en särskild *Jägare-Bataillon* af *Fyra* Compagnier under Österbottens Regemente, och blifvit försedd med stadgadt Befäl samt Penninge-Löner.

Befäl vid Cajana Jägare-Bataillon.

Staben.

Bataillons Chef, Major Friherre Carl Constantin *de Carnal*.

Premier Adjutant, vacant.

Second Adjutant, vacant.

Regements Quartermästare Syflan förrättas af en Subaltern Officerare.

Bataillons Präst, Mag. Simon Joh. *Castrén*.

Bataillons Fältkär, C. G. *Cahlström*.

Ringare Staben.

Tvåne Munsterskrifvare.

En Profos.

*Compagnie Staten.**Paldamo Compagnie, af 185 Man.*

Capitaine, Samuel Johan *Løthman*.
 Premier Lieutenant, Henric Otto *Brakell*.
 Second Lieutenant, Henric Wilh. *Appelgren*.
 Fændrik Johan Pet. *Bierhén*.

Hyrinsalmi Compagnie, af 184 Man.

Capitaine, Carl Reinholdt *Ladau*.
 Premier Lieutenant, Johan Fredric *von Fiaandt*.
 Second Lieutenant, Carl Gustaf *von Böhnen*.
 Fændrik, Frantz Magnus *Enešköld*.

Sotkamo Compagnie, af 138 Man.

Capitaine, Carl Gustaf *Späre*.
 Premier Lieutenant, Friherre Wilhelm *Carpelan*.
 Second Lieutenant, Adam *von Gerten*.
 Fændrik, Nils *Spolander*.

Kufamo Compagnie, af 104 Man.

Capitaine, Georg August *von Essen*.
 Premier Lieutenant, Gustaf Vasilius *Clementioff*.
 Second Lieutenant, Johan Wilhelm *Stiernecreutz*.
 Fændrik, Henric Wolmar *Clementioff*.

Vid Compagnierne äro fullt antal Under-Officerare.*Öfver-Complette Officerare vid Bataillonén.*

Capitainer.

Johan Reinholdt *von Schantz*.
 Anders *Duncker*.
 Fredric Johan *Gustafsson*.

Lieutenanter.

Ernst *Tillman*.
 Pehr *Möllerstedt*.

Second

Second Lieutenanter.

Carl Fredric *Håggström*.
Anders *Forfelli*.

Fändrikar.

Gustaf Adolph *Tavastjerna*.
Bror Wilhelm *Aspegren*.

Placerade Lieutenanter.

C. A. *Möllerfou*.
M. G. *Braun*.
A. P. *Sundel*.

Bataillons Afdnings Stat.

1	Major, Bataillons Chef, - -	R:dr 400.
1	Bataillons Fältkär, 12 T:or Span- mål och - - - - -	50.
1	Subaltern Officerare, som förrättar Regements Quartermåtare Syflan och har infående öfver Cajana Tyg- hus, får derföre - - - - -	50.
1	Capitaine lönas af Allmogen, som ock förfedt honom med Boställe,	
3	Capitainer undfå 100 R:dr. - -	300.
4	Premier Lieutenanter, á 80 R:dr. - -	320.
4	Second Lieutenanter, á 65 R:dr. - -	260.
4	Fändrikar, á 65 R:dr. - - - -	260.
4	Fältväblar, 50 R:dr. - - - -	200.
4	Sergeanter, á 40 R:dr - - - -	160.
2	Munsterskrifvare, á 40 R:dr. - -	80.
12	Under-Befäl, á 33 R:dr 16 Skill. -	400.
	Beklädnings hjelp får hvarje Under- Officerare af Under- och öfver- Befäl, á 4 R:dr 8 Skill. - - -	91.32

Summa R:dr 2571. 32.

Bataillons styrka i Profos och 710 Man, under-
hålles af Allmogen.

Cajana, den 30. Nov. 1791.

NYASTE HÄNDELSE R.

Riksdag i Gefle.

Under d. 8 Dec. har Hans Maj:st ifrån Stockholms Slott utfärdat *Des Bref och Påbud* til samteliga Rikfens Ständer, angående en almän *Riksdag* d. 23 Januarii *), uti hvilken kallelse det heter: „Då Vi genom Edert Bistånd och Svenske Mäns Tapperhet, efter et ärofullt Krig, slutat en hederlig och säker Fred, samt den än mera befästet genom nyttige Förbund; så hafve Vi ansedt för Ofs tilfredsställande och för Riket gagneligt, at i någre Fäderneslandets Angelägenheter rådfråga våre Trogne Underfätare, Rikfens Ständer. Vi bjude och befalle derföre härmed Nädigast Eder, Samtelige Rikfens Ständer, at J til den Tjugutredje näst instundande Januarii Eder uti Vår Sjö- och Stapelstad *Gefle* infinnen, samt at icke allenast Ridderskapet och Adelen dervid ställer sig til behörig Efterrättelse hvad den, under den 6 Junii 1626, af Glorvördigst i åminnelse, Höghstsalig Kon. GUSTAF ADOLPH den Andre och Store utfärdade och af Ofs under den 9 November 1778 uplifvade och bekräftade Riddarhus-Ordning, men i synnerhet des 13 och 14 §§ förmå och stadga, utan ock, at de andre Ständer, hvilka efter vanligheten pläga sända Fullmäktige eller Deputerade, sådant behörigen iakttaga“.

Topo-

*) Stockholm, i Kgl. Tryckeriet, 1791, på 4 sid. i 4:to.

Topographie.

GEFLE.

Denne Norrlands Hufvudstad lyser nu af et nytt och ganska vackert *Rådhus*, om hvilket man fördensskult vil meddela följande. Sedan under sista olyckeliga Brand år 1776, som medtog 110 de vackraste Hus i Staden, förra Rådhuset, som var bygd af Sten vid Stora Torget, äfven upbrunnit, börjades, efter af Kongl. Maj:t gifven Ritning, år 1784 detta nya Rådhus på samma Ställe, upföras, och fullbordades år 1790. Det invigdes d. 1 Nov. samma år högtideligen med et rörande Tal af Konungens Högste Befallningshafvande, Hr Grefve *Cronstedt*, som besvarades af Justitiæ-Borgmästaren, Herr P. *Ennes*, Grofshandlaren Hr C. *Garberg* och Rådsmannen Hr *Sundquist*. Bygnaden vitnar så aldeles om den fullkomlighet och höjd, hvartil Bygningskonsten i vårt Tidevarf upstigit, at Kännare af god Smak påstå, at denna Bygnad onekeligen trotsar alla andra Bygnader, hvilka denna tiden blifvit upförde. Des rymd är 92 alnar i längden och 48 i bredden, och består af 3 Väningar. I nedersta Väningen äro: 1) Beursen och Stads-Källaren med 6 Rum för Källarmästaren och främmande Refande; 2) Rustkammare, Spruthus och Brandvakts-rum; 3) Tvänne Arrester. Medlersta Väningen: 1) Stora Rådhus-Salen och Archivum med sit Förmak; 2) Stads-Bokhållare-Contoiret med des Förmak; 3) Kämnersrummet; 4) Stads-Casseurs-Contoiret; 5) Stads-Ingenieurs-Contoiret; 6) de 24 Äldstes Församlings-rum; 7) et Rum til Civil-Arrest. Öfversta Väning-

Våningen: Stora Assemblée- eller Dans-Salen, som har sin Läktare för Musicanterna; Mat-Salen med 3:ne Kamrar och des Förmak; Handels- och Handtverks-Societetens Rum med des Förmak. På Rådhuset äro 66 ganska stora Fönster. Tornet, hvars högd från faket til Toppen är 20 alnar, spelar klockan 12, 4 och 8. Rådhusets Tak och Tornet äro med Koppar beslagne *).

Beskickningar.

Kongl. Maj:ts Minister vid Ottomanniske Porten, Herr Pehr Ol. von *Asp*, Ridd. af Kongl. Nordstj. Orden **), har under Resan til Constantinopel uppehållit sig någon tid uti *Wien*, varandes där ännu uti Sept. månad, hvarest han sig begifvit den vanlige Vägen til Turkske Hufvudstaden. Han ankom, jämte Kgl. Secreteraren och Tolken för Turkska Språket, Hr Joh. Dav. *Akerblad*, den 23 Okt. til Constantinopel, och funno de det Kongl. Svenska Huset i Pera under dessa senare Åren ganska mycket förbättradt och af et mera lysande utseende, hvilka Fördelar detta Palats vunnit medellst den nu afträdande Ministerns och Riddarens, Hr Gerh. Joh. von *Heidenstams* berömvärda Förforg och lyckliga Smak. Denne vittre Herre lærer begifva sig ifrån Constantinopel til

*) Utur: *Götheborgs Tidningar* för 1791, N:o 118.

***) Om Utnämmandet och Afresan ifrån Sverige, se detta Archivum, sid. 189.

til Smyrna, hvar hans Svärfader, Hr Grefve Dan. Joh. *van Hochepeid*, Kgl. Svensk Vice - Consul och Holländsk Consul, bor, varandes et af de förmögnafe Handels-hufen uti hela Levanten. — Uti sistl. Junio lämnade Kgl. Svenske Commis-sions-Secreteraren i Constantinopel, Herr C. G. *Adlerberg*, til Regeringen 12 Turkar, tagne under Kriget med Ryssland, befriade och på Konungens af Sverige bekostnad återfände, samt erhöill vid detta tilfälle i Present af Porten en dyrbar Hermelins-Pels.

Käjs. Ryske Extraord. Sändebudet, Herr Generalen *von der Pablen*, Ridd. af S. Georgii Orden, som förl. är ankommit til Kgl. Maj:ts Hof *), är nu därifrån i Oct. återrest öfver Finland til Petersburg.

Hr Grefve Georg *Potocky*, Kongl. Polsk Envoyé Extraord. vid Kgl. Maj:ts Hof, samt Riddare af S. Stanislai Orden och Hvita Örn, hvilken Herre under förl. Sommar besökt Polen, återkom i Dec. öfver Hamburg och Köpenhamn ifrån Warschau tillbaka til Stockholm.

Academier.

STOCKHOLM.

Den 2 Junii förled. år skedde Ämbetsmannas Ombyte i Kgl. *Vitterb. Hist. och Antiq. Aca-*
demien, då Stats - Secreteraren och Com. af
Kongl.

*) Se härom Alm. Tidningarne för 1791, sid. 48.

Kongl. Nordstj. Orden, samt En af de Aderton i Svenska Academien Hr Elis *Schröderbeim* blef Præses, och Cantzli-Rådet Hr And. *Wilde* Vice-Præses. — Den 24 Jul. hade denna Academie sin andra årliga stora Sammankomst. Öfver-Kammarherren, Landshöfdingen, Kron-Prinsens Vice-Gouverneur och Com. af Kgl. Nordstj. Orden Hr Grefve Nils Philip *Gyldenstolpe* tog sit Inträde såsom Heders-Ledamot medelst et Tal, som meddelte åtskilliga *Uplysningar om förra Kgl. Vitterbets Academien under Drottning Lovisa Ulricas tid*, hvilket af Secreteraren be-
 svarades. Derefter höll Academiens Præses Herr Stats-Secreteraren *Schröderbeim* et Tal, som innehöll *Historiska Uplysningar om Nöjen och Lustbarheter vid Svenska Håfvet isfrån de äldste Tider til Kon. Adolpb Fredriks Anträde til Regeringen*. Deruppå upplästes Lefvernes-Beskrifningar öfver Academiens tid efter annat afgångne Ledamöter, näml. 1:o öfver Hans Excel. Hr Riks-Rådet m. m. Grefve C. W. von *DÜBEN* af Hr Cantzli - Rådet Jac. von *Engestróm*; 2:o öfver Presidenten m. m. Friherre Axel Gabr. *Leyonbushvud* af Chef de Bureau i Kongl. Cabinetet för Utrikes Ärenderne Frih. *Shering Rosenbane*, och 3:o öfver Hr Kammar-Rådet m. m. And. *af Botin*, En af de Aderton i Svenska Academien, af Expeditions-Secreteraren och Kongl. Riks - Archivarien Herr Carl Joh. *Strand*. Sessionen börjades kl. 5 och slöts kl. 8.

Biblioteker.

WOLFENBÜTTEL.

Under Hans Maj:ts, KONUNGENS af *Sverige*, stadd på Resan ifrån Rostock til Aken, vistande vid Hertigens af Brunswik-Wolfenbüttel Hof den 7—10 Junii, behagade Hans Maj:st, beledsagad af Hertigen, göra en Resa ifrån Brunswik til *Wolfenbüttel*, och där taga det stora *Biblioteket* i ögonsikte. Vägen togs öfver Hertigens Lustflot *Salzdal*, hvar åter det prägtiga *Galleriet* af Skilderier besågs *).

Resande.

Herr Grefve de S. *Priest*, Kgl. Fransysk Stats-Minister för Kgl. Huset och Staden Pafis, som tog Afsked 1790 och sedan begaf sig Utrikes, samt först til England, ankom öfver Norrige i Jul. 1791 til Sverige, tagandes vägen öfver Wenersborg til Stockholm. Denne Herre hade i sit följe sin Fru, född Grefvinna von Ludolf och Syfter til Käjserl. Envoyéen vid Kongl. Maj:ts Hof, Hr Grefve von Ludolf. Hon förblef hos sin Herr Broder, medan Her Grefve de S. *Priest*, kort efter ankomsten til Stockholm och sedan han upvaktat Kongl. Huset på Drotningholm, fortsatte vidare sin Resa, och besökte efter hvarandra Hofven i Petersburg, Warschau, Dresden, Berlin och Köpenhamn, samt återkom til
Stock-

*) Se det öfriga, rörande detta höga Besök, uti Hr von Schirachs Polit. Journal, Jul. 1791, sid. 803.

Stockholm den 12 Dec. Vid alla dessa Hofven har Hr Grefve de S. Priest blifvit med största Distinction emottagen. För flera år sedan nämndes han til Ambassadeur i Stockholm, men kom aldrig hit för de honom sedermera updragne Ambassaderne til Lissabon och Constantinopel, hvilka han bekläde innan han fick rum uti Konungens af Frankrike Ministere. Denne Herre är utomdes General-Lieutenant i Kgl. Fransysk Tjenst, samt Ridd. af S. Andrea, S. Ludvics och Malthefer-Orden.

Hr de *Vesvrot*, President vid Räkne-Kammaren i Parlamentet uti Dijon, har, efter des uphäfvende, anträdt en utländsk Refa, och därunder förl. år besökt Sverige, samt vistats längst i Stockholm, men har därifrån anträdt i denne Jan. Månad, och i Sällskap med Kgl. Spanske Legat. Secreterären, Herr *Ontiberos*, en Refa til Norrland och Lapland.

Hr Jos. Pet. *Cœlestin. de Velbo*, General-Commisarie vid Kongl. Portugisiska Marinen, General-Consul i Petersburg och Rid. af Christi Orden, ankom i Okt. ifrån Ryfsland öfver Finland til Stockholm, har besökt våra Bruk, och gjort betydliga Uphandlingar af Canoner för sit Hofs räkning.

Hr Baron *von Nietsch*, Kur-Saxisk Öfverste-Lieutenant, var förl. år i Sverige, och besökte då Carlsrona.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 13 Januar. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; Nittonde Stycket.

HANDLINGAR.

TAL, hållet af Hr *Michael ANKARSWÄRD*, Landshöfdinge i Calmare-Lån, Konungens Gen. Adjutant och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Söndagen d. 18. Sept. 1791, uti Domkyrkan i *Calmar*, då han, uti Kongl. Maj:ts höga Namn, utdelte *Guld-Medaillonerna* til de Herrar Officerare, som bivistade Sjöslaget uti *Swensksund* år 1790.

Då jag, til underdånigste följe af min Aller-nädigste Konungs och Herres Befallning, samt å Des höga vägnar i dag får öfverlämna några af de Medaillonerna, Hans Maj:ts Konungen förärar alla Officerare, hvilka bivistat det rygtbara Slaget vid *Swensksund* den 9 Julii 1790, uti *Knapphålen* bära, til Minne af Des Nåd och denna för Svenska Vapnen så lysande Dag, å hvilken Konungen Sjelf med Des Armées Flotta segrade öfver Ryfka Skär-gårds Flottan under Prinsens af *Nassau* Befäl, utbeder jag mig Edert Tålmod at åhöra blott några Ord icke til Monarkens beröm, ty Des stora Företag och Bragder, som Konung, som Statsman och som Fältherre, äro vida
X öfver

öfver en så litet öfvad Talares Låford, har redan väckt Verldens Beundran, tjufat Des trögne Underfätare; och det kommer Efterverlden til, at resa de Årestoder Han af ofs förtjenar; — icke heller för at uphöja sjelfva Slagets värde, ty vi vete at det beredde den ärorika Fred, som å nyo befästade Rikets Sjelfständighet, och hvars ljufva frugter, vi, under en vördad Konungs milda Styrelse, nu njute: — icke heller til de Stridsmäns ära, hvilka vi nu se utmärkas, ty äran, at vara hugkommen af den store Monark, under hvilkens Baner de fäगत, och den Tilfredsställelse de inom sig njuta, at mot Fäderneslandet hafva upfyldt deras yttersta Pligter, gör dem tilfyllest: — Nej, jag vil endast med få Ord omtala: *Medborgares Pligter mot Stridsmän i allmänhet, i synnebet emot Befälhafvare.*

Låtom ofs då befragta en Stridsman, icke uppå en Vagt-Parad, et Exercitie-fält, där han, med en pränkande Uniform, uti en blänkande Rustning, under lustigt klingande Musique, genom sine afmätte Svängningar och kortiga Salfvor, förnöjer Åskådaren och kanske retar någras Afund, som tro sig vanlättade at icke af et så lystert Stånd vara Medlemmar; nej, utan följom hopompti Fält; där han, från Fälttagets början til dess slut, måtte försaka nästan alla Lifvets Beqvämligheter; där han dageligen svärfvar uti Faror, omgifven af Mödor och Besvär, och där de få stunder, Soldaten njuter, Hvilan, af Befälhafvasen från den högste til den lägste, måtte användas til Omfonger, för des Troupes bestånd i det skick, at han hvarje Ögonblick måtte vara färdig sine Pligter.

at

at fullgöra; eller til utarbetande af de Planer, hvilka han i anledning af dageligen sig förändrande Omständigheter pröfvar öfelig, antingen til eget Försvär, eller til Fiendens fördelaktiga angripande: alt Omforger, så många, så viktiga, at hvarken Tiden tillåter, eller det för mig är möjligt, dem at upräkna. Men följom honom vidare uti *Striden* och låtom oss betrakta den vid *Swensk sund*. — Ännu var icke Hären uthvitad, ännu voro icke Skadorne botade, ännu var icke Lugnet uti Kämparnes sinnen återställt efter den af Omständighetens nödvändiga, af Konungen så driftigt företagne, så lyckligt utförde, och af Händelserna så grofvelige Genombrytningen från *Wiborg*, när Fienden den 8 Juli om aftonen, öfvermodig och hotande, å nyss ylfar sig. Det ankom på oss våra tappra Svenskars Mod, när deras Armar ny styrka. Natten, knappast skedd för Slagets beredande, Slagordningens ingående, lyktes dock våra af Längtan af slås brinnande Stridsmän för lång. Antligen framhytör Dagen, fast Morgonrådan af Mönnen höjdes, likafom ville undångörma sig för at den fäst, hvarmed Naturens Herre beslutar at utmärka denna Dag, och som af de ohjertligt infände Stormväder likafom bebådades. Skerit voro begge Flottorne i full Slagordning emot hvar annan anryckande, och det är svårt säga hvilken ibrigast sökte sin Fiende. Striden började och författes med en häftighet utan lik. Önönernes dundrande knallar skakade Bergen, Kolornes hvinande förkunnade tusende Dodars raseri, Eld, Lågor och Rök upfylde Luften, och då dessa hiskeliga Moln af Stormens våld

någon gång skingrades, var det blott för at i full dag visa Förödelsens Grymhet. Där syntes Fartyg i låga springa i Luften och likasom försvinna med alla des tapre Förfvarare, där syntes andre af Kulor genombårade sjunka undan Fötterne på de Hjeltar, hvilkas Uplyn ännu hotade då de af Vågorne slukades; där åter andre mot Grunden och Stränderne kullkastade och förstörde; Besättningarne dödade, drunknade, eller flyende på Holmarne; där lågo Vänner stapade, andre sårade och stympade; Hafvet färgat af Fienders och Egnes Blod, betäckt af de sönderkastade Fartygens flytande delar; Stränderne hölde af döda eller flöende Kroppar. Fasa, Förödelse, Raseri och Förtviflan syntes och hördes öfveralt, i Luften, på Hafvet, inom Fartygen och på nästgränsande Landen. Ära vare Stridens Gud, de Veste Olycklige voro Fiender, men de voro dock Människor, och det vanäras icke Segervinnaren at öma vid at så nödgas förstöra sina Likar. Långe var Segren ovils, til dese hon änteligen måtte belöna våre redelige Stridsmäns Tapperhet; deras Befälhafvares, våre käcke Officerares, Omtanka, Tålamod och Ståndaktighet; men Segrens ankomst slutade ej Förödelsen, ty Fienden förföljdes til des Nattens mörker några få stunder; afbröt Blodsotgjutelsen och Stridens Grymhet; den började åter vid den annalkande Dagens första gryning och uphörde ej förr, än våre Stridsmän af mer, än tjugufyra timars ständiga fäktande, funno sig så afmattade, at hvilan var dem högst oomgängelig, då änteligen Striden slöts, sedan vi af Fienden äröfrat

Femtio-

Eemtiotre Fartyg och tagit 6000 Fångar utom dem, som stupade på Valplatsen.

Så stridde Svenskarne vid Svenskfund under deras Konungs Eget Höga Anförande d. 9 Julii 1790, *så stridde de uppå samma Bataille-fält* d. 24 Aug. 1789; då Arméens Flotta, fast olyckelig mot en tredubbelt starkare Fiende, förvärfvade sig en ära, som förevigar Minnet af des Instiktare, den tappre och värdige Svenske Riddersmannen, hvars Förtjenster, Konstaker och Medborgelige Dygder, ej alltid af des Samtida rättvisades, men med Tiderne blifva allt mer och mer både Rare och Högt skattade: jag menar, Fältmarskalken m. m., Grefve Augustin Ebrenswård; och *så stridde Svenskarne vid alla de Tilfällen* under sist förflutne Krig, där deras Mandom, deras Trohet mot Konungen, deras Kärlek och Tilgifvenhet för Fäderneslandet pröfvades; och hvarföre hafva de få stridt? för *vårt Lugn, och deras egen Ära*. Vi hafve njutit Lugnet då deras Blod runnit, lämnom dem Äran; och det är Medborgares Pligter, at med Ömhet vårda sig om Stridsmän i almänhet, och högakta Befälhafvare i synnerhet. Olyckligt det Land, hvilket anser sine Förfvarare för legde Dagakarlar, och en gång skulle behöfva Förfvar af en föraktad Här; där skulle snart förfvinna den *Medborgerliga Dygd*, som *ensam* alstrar stora Gärningar och utgör den verkelige, Hjeltens största Ära.

Träden nu fram, J redelige Herrar och Män, och emottagen af min Hand de Heders-tekn, jag, å min Allernådigste Konungs Höga vägnar, Eder öfverlämnar. De skola alltid på-

minna oss hvad vi äre skyldige Stridsfens Gud, det mäktiga Väsende, hvars Dyrkan detta Tempel är helgat, som så synbart til denna stund skyddat vårt Land, bevarat Konungen uti Striden, gifvit Honom Segrar och oss Freden; hvad vi äre skyldige den store Monark, som, för Sit Rikes Säkerhet och Ära, upoffrat Hofvets Pragt, Nöjen och Vällust, och med Eder delat Krigets Faror och Besvär; hvad vi äre skyldige Eder och alla redelige Svenske Stridsmän; och måtte dessa Teknens åskådande, uti Ynglingarnes Bröst, fortplanta de Dygder, genom hvilka J segrat: då skal ock Konungen, när det påfordras, aldrig sakna trogne Följeslagare ej heller Riket tapre Försvarare.

Så långt Talet.

Detta af ädla Tankar, af Svenska Känslor öfveralt lysande, hvarje Krigsmanna-Bröst i synnerhet upeldande Tal höllis uti Choret af Domkyrkan, dit Herr Landshöfdingen, efter Gudstjenstens slut, upträdde, beledsagad af de Hrar Officerare, som då undfingo Guld-Medallionerne, hvilka åter framburos af unge Ädlingar, Herr Landshöfdingens egne Söner - - et Framträde, som äfven särdeles rörde de talrike Åskådarne. Utdelningen skodde med vanlig Högtidlighet, och til följande Hrar Officerare:

Af Calmare Läns Infanterie-Regemente.

Capitaine Hr *Papke.*

— — — *von Essen.*

Lieutenant — *Rudebeck.*

— — — *Crawford.*

Fänrik — *Wennberg.*

— — — *Stålhammar.*

Fänrik

Fänrik Hr *Hasenkampf.*

— — — *Rappe.*

— — — *Holmstedt.*

— — — *Segeſten.*

— — — *Qwickfelt.*

Af Arméens Flotta.

Fänrik Hr *Melén.*

— — — *Lind.*

— — — *Dableer.*

Deſſe Hrar Officerare blefvo, jämte Staden Calmars högre och lägre Ämbetsmän, til Middagen undfågnade af Hr Landshöfdingen på *Skälby* *), under hvilken Måltid Konungens, Drottningens, Kron-Prinsens och det öfriga Kongl. Hufets, Skålar, samt sedan vidare Skålar för alle redelige Stridsmän och för Calmare Läns Vålgång druckos; hvarestefter Sålskapet, under ifrigaste Önskningar för Konungen och hela Riket, åtskildes **).

NYASTE HÄNDELSER.

Rikets Adel.

Under den 15 Maji 1790 har Kongl. Maj:t ifrån Redden vid Fredricshamn utfärdat Diplom,
X 4

*) Kungs-Ladugård, anslagen til Landshöfdingen i Calmar.

***) Se vidare Inrikes-Tidningarne, för år; 1791, N:o

plome, hvarmedelt Landshöfdingarne, Brigad-Cheferne och Riddarne af Kgl. Sv. Orden, Hr Sim. Wilh. *Carpelan* och Hr Joh. Fr. *Carpe-lan*, blifvit uphöjde uti *Friberre*-Stånd och Världighet, samt sedan på Riddarehuset introducerade under N:o 310.

Krigs-Rustningar.

Til dem under år 1791 bör äfven den fogas, som enligt Kongl. Maj:ts Befalning, uti Des Skrifvelse, dat. Haga, d. 20 Maji förl. år, företogs uti *Carls-crona*, i anledning af de starka Krigs-moln som då upstego emellan Hofven i Petersburg, London och Berlin, samt til bibehållandet af en värdig Sjelfständighet för Riket, och til fredandet af Handeln och våra Kuster. Til följe häraf verkställes genast den anbefalte Armement, och utrustades en *Örlogs-Flotta* bestående utaf 11 Linie-Skepp och 11 Fregatter uti 2:ne Divisioner; uti hvilka *Konung Adolf Fredric*, om 70 Canoner, var Chef Skeppet i den förre, och *Gustaf III*, äfven om 70 Canoner, var Chef-Skeppet i den senare. Sedan en mera fredlig Ställning emellan förenämnde Hof inträdde, och ingen Engelsk Flotta, ehuru utrustad, blef synbar i Östersjön, så aftaklades ock efterhand den Svenska Escadern i *Carls-crona*; så at den i Sept. til fullo desarmerades. Denna så skyndsamma och starka Utrustning, kort efter et hårdt Krig, och! uti hvilket just Örlogs-Flottan lidit så stora Förluster, visar icke des-

utmed Landsvägen på en höjd bredevid en
täck Infjö uti det vackra Walla-Härad *).

Riddare-Orden.

Kgl. Kammar-Rådet Hr Joh. Dav. *von Reichenbach*, Öfver-Kammererare vid Kgl. Kammarren i Svenska Pommern och Öfver-Licent-Inspektor i Stralsund, utnämndes af Hans Majst d. 28 Apr. 1791 til Rid. af K. Nordstj. Ord. Han är, näst Gen. Gouverneuren, Ordförande i Kgl. Kammarren, och har bestridt förenämde begge Ämbeten sedan 1759.

Sällskaper.

STOCKHOLM.

Uti Kongl. *Patriotiska Sällskapet* har Advocat-Fiscalen i Kongl. Bergs-Collegio, Hr Dan. *Litbander*, lämnat sit rum, såsom Ordförande för Tredje Tertialet af förledet År, d. 17 Dec. til Bergs-Rådet Hr Gust. Ad. *Leyonmark*, som då valdes til Präses uti Sällskapet för Första Tertialet af År 1792.

Handel.

*) Se det öfriga uti Inrikes-Tidningarne, för 1791; N:o 100.

Handel.

Horu betydande *Sillfisket* på *Bobuslänska* Kusten är för Riket kan ibland annat slutas däraf, at Sverige blott för *Sill-Tran*, som kokades år 1790, indragit en Summa af 450,000 R:dr ^{*)}. För år 1791 har detta Fiske, uti *Bobuslänska* få *Norre* som *Södre Skärgården*, varit icke mindre anseeligt, så at *Sill* til den myckenhet blifvit fångad i *Nov.* at en *Tunna* däraf kostat i *Marstrand* blott 12 *ls.*

Topographie.

GEPLE.

I anseende til *Riksdagen*, som nu hålles uti denna *Norrlands Hufvudstad*, vil man här införa några *Omständigheter* som röra samma *Stad* och *Slott* ^{**)}.

Stadens *Tomter* utgöra et antal af 955, efter skedd *Reglering*. Den afbrände delen af Staden är nu fullbygd med flera vackra *Sten- och Trähus-Byggnader*, efter reguliera *Gator* och *Qvarter*, samt et stort *Torg*, och en med *Stenmur* försedd, lång och rät *Strand-gata*. Desutom är Staden, på *Nordvestra* sidan, utvidgad til 8 *Tunnelands* rymd, äfven med ordentliga *Gator* och *Qvarter*, til det mästa bebyggd.

Stadens

*) Se *Lunds Nytt och Gammalt*, för 1791, N:o 31.

***) De äro tagne utur den under Trycket varande *Sjunde Delen* af *framl. Affessor Tunelds Geographik om Sverige*, sid. 17 följ.

Stadens *Folknummer* steg 1780 til 4419 Personer; år 1772 voro här de Mantalskrifne 2716. Mantalskrifne för år 1791 äro 3089 Personer, och Stadens Folknummer är i det minsta 5500 dito. Kronans *Inkomst af Sjö-tullen* allena, för åren 1788-1790, var per medium 29,000 Riksdaler årligen.

Stadens *upodlade Jord* stiger til 1699 Tunneland, som merändels nyttjas til Höbärgning; desutom Skog och Mark emellan 4 och 5000 Tunneland.

Slottet, som hade Sex Torn samt Kyrka, och kallades i förra Tider *Gesleborg*, har blifvit anlagt af Kon. Johan III, och fullbordat af Kon. Gustaf Adolf. År 1637 blef det förordnad til Landshöfdingens Residence. Det afbränn helt och hållet den 6 April år 1727, hvarefter det blef Staden förlänt til en Tysk Kyrkas inrättande, som dock aldrig kom hvarken til början eller fullbordan, utan stodo de förbrände Murarne orörde och obetäckte, intil des Stadens Invånare, uppå Landshöfdingens Ämbetets Anmaning om Kyrko-bygnaden, på 1740-talet, förklarade sig ej behöfva den samma, utan önskade, at det ater til Landshöfdingens Residence måtte repareras, som, uppå gjord underdånig Anmälan, blef af Hans Najst i Näder bifallet, samt visse äldre årens Balancer och Restantier därtill anslagne; hvarefter det ock efterhand så verkställes, at Slottet å nyo blef upfördt til 3 Våningar, och Landshöfdingen, General-Majoren Baron Gripenhjem, år 1751 kunde det bebo. Emedlertid blef ock år 1738, för Lands-Cancelliet, Lands-Contoiret, Landtmäteri- och Landt-Ränteri-Contoiren, hvilka
före

före-Branden varit i sjelfva Slottet, en färskild Flygel på sjelfva Slottsgården af Sten upbyggd och så väl inrättad med färskildt Audience-rum för Landshöfdingen, Conference-Sal och tillräckligt stora Rum för alla Arbetarne eller Betjeningen, och Hvalf under för Landtmätericallan samt Lands-Contoir och Lands-Cancellie-Archiverne: at det icke lär finnas bättre och bekvämligare i någon annan Landsort. Gent emot samma Bygnad är och vid början af 1750-talet en annan Flygel-Bygnad gjord af Sten för Ställ- och Vagnrummen. Dessa 2:ne Flygel-Bygnader til Slottet omgifva, på båda sidor, en mot Ån sluttande vacker Parterre med 2 Affätningar, inrättad år 1765 af då varande Höfdingen, nu framl. Hans Excel. m. m. Friherre Carl Sparre. Inom Borggården, som nu är med pryddige Järn-portar och Stenmur, med Gallerverk ofvanpå rundt omkring för sedd, är i Sydvestra hörnet Slotts-fängelset, äfven af Sten, byggt år 1732. Borggårds-murens Vestra sida stänger Slotts-Trägården.

År 1776 den 20 Sept. upkom *Eldsvåda*, som förtärde 106 Enskildes Gårdar, och där ibland de största och bäst bygda Husen, hvatjämte flera af de Handlandes Magaziner och Sjöbodas förstördes. Rådhuset afbrändes då också *). Den afbrände Planen, i längd vid

pass

*) Detta Rådhus upbyggdes sedan å nyo, och är nu ett af de största och prägtigaste, som finnes uti någon Stad i Sverige. Se des Beskrifning uti detta Arkiv, St. 18, sid. 315; äfven som om den Högtydighet, hvarmed Konungens Medaillon uti des stora Seflods Sal upfattes d. 4 Nov. 1791, som lites uti St. 17, sid. 289 följ.

pass 740 och til bredd 380 alnar, reglerades genast efter Olyckan, och indelades parallelt med Kongsgatan uti 7 lika stora Qvarter med 12 alnars breda Tvärgator emellan. Äfven blef en ny Strandgata vid stora Ån anlagd. Stora Torget blef til dubbelt utvidgadt. Efter denna Reglering komma ock de förrige Byggnaderna i Staden med Tiden at rättas; då de förfalla. De nya Tomterne äro til en stor del med Stenhus bebygde, hvartil en lätthuggen Sandsten, som icke drager Fuktighet til sig, nyttjas; och finnes denne Sten-art i hela neiden omkring Staden.

Beskickningar.

Kongl. Maj:ts Extr. Envoyé i Polen, Hr Lars von Engeström, Rid. af Kongl. Nordstj. Orden, reste d. 28 Sept. ifrån Warschau, för at besöka Fäderneslandet, men vistas öfver vintern i Berlin. Under hans Frånvaro bevakas de Svenska Angelägenheterne af Commissions-Secretären, Hr Sam. Nicl. Cassström, såsom Chargé d'Affaires. Kort före Afresan ifrån Warschau vederfors Hr Envoyéen den Naden, at Hans Maj:t KONUNGEN AF POLEN höf Fädder at hans Son, det första Barn, som han får med sin Fru, en Polsk Adels-Dame, född Fröken Alapanska.

Kgl. Maj:t har utnämnt Des Extr. Envoyé vid Tyska Riksdagen i Regensburg, Friherre G. Gust. Oxenstierna, til des Ministre Plenipot. vid

vid Kgl. Hofvet i *Lissabon*; han begaf sig och d. 8 Nov. från Regensburg, men uppehåller sig nu uti *Coblenz*, Kurförstens af Trier Hufvudstad, och hvar Konungens af Frankrike Hvar Bröder, Grefvarne af Provence och Artois, för någon Tid fästat sit Hof. — Til Envoyé i Regensburg har Hans Maj:t åter utnämnt Kammarherren och Rid. af des Nordstj. Orden, Hr Barón Carl Gust. *Schomtz von Ascheraden*; emedlertid är vår därvarande Commissions-Secréterare, Hr Carl M. *Schörbing*, Kgl. Svensk Charge d'Affaires vid Tyfka Riksdagen.

Folk-Myckenhet.

FINLAND.

Detta Storförstendöme består af 2:ne Stift, som bära namn af *Åbo* och *Borgo*. Om deras Folk-myckenhet för Året 1790 får man meddela följ. Underrättelse.

Uti Åbo-Stift.

Enligt den Beräkning, som vid Tabellverkets författande år 1790 blifvit gjord öfver Folkmängden i Åbo Stift, består densamma af 435,646 Personer, nämligen 208,578 Mankön, och 227,068 Qvinkön. Således har, efter anställd Jämförelse med 1785 års Tabel, Folkmängden i detta Stift inom 5 års Tid blifvit tilökt med 39,999 Personer, nämligen 16,536 Mankön och 23,454 Qvinkön. — Under samma

åre

års-förlopp hafva i Åbo Stift blifvit födde 16,345 Personer, nämligen 8381 Mankön och 7964 Qvinkön; samt döde under samma Tid 13,399 Personer, nämligen 6955 Mankön och 6444 Qvinkön; uplöste Hjonelag äro 4194, och vigde 3853 Par. — Däremot har Folkmängden under de sista 5 årens förlopp inom Åbo Stad märkeligen aftagit, så at då den samma år 1785 bestod af 9988 Personer, nämligen 4499 Mankön och 5489 Qvinkön, befanns den år 1790 utgöra endast 3979 Mankön och 5195 Qvinkön, tillsammans 9174 Personer.

Ut BORGÖ-Stift.

Under loppet af år 1790 äro uti Borgo Stift födde 9762 Personer, 4953 af Mankön och 4809 af Qvinkön; Döde äro 13,496 Personer, 7013 af Mankön och 6483 af Qvinkön; 146 Qvinnor hafva födt Tvillingar och 4 Trillingar. — Emellan 90 och 95 års ålder hafva dödt 12 af Mankön och 13 af Qvinkön; emellan 95 och 100, 7 af Mankön och 3 af Qvinkön; allenast i Qvinna har hunnit öfver 100 år. Hela Folkmängden i detta Stift går til 269,977 Personer; af hvilka 132,345 äro Mankön och 137,632 Qvinkön.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 21 Januar. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Tjugonde Stycket.*

NATIONAL-BIBLIOTHEK,
Inrättadt uti *Stockholm* år 1792.

Sedan Undertecknad öpnat et *Svenskt Archivum*, har jag nu ock vidare åstundat, at kunna med detflamma förbinda et *Nationalt Bibliotek*.

Såsom jag tagit den Förfatning, at det Svenska Archivum, detta Förrådshus för vår Svenska Historia, icke måtte uphöra med min Död, utan förblifva en oafbruten *Verkstad för Sanningen*; få är jag ock sinnad, at af den Vinst, som på detta Archivum falla mände, använda *En* del til: Inrättandet af et Bibliotek, och en *Annan* del til: Vården af detflamma.

Detta Bibliotek har til *Föremål*, at samla *nyttiga* Böcker, ibland hvilka man dock gifver Företrädet åt de i *Svenska Historien*. Hvarföre detta?

Ty BIBLIOTHEKET är *Nationalt*, det vil säga: det inrättas til Nationens Tjenst, för Nationens Historia, ägandes Ordet: NATIONALT här ingen annan, hvarken större eller mindre, klarare eller doldare Bemärkelse.

Det är utömdes bekant, at framl. Hof-Rådet, Hr *Carl Gust. WARMHOLTZ*, författat et Verk öfver *Svenske Historici*, under
Y Namn

Namn af *Bibliotheca Historica Sveo-Gotbica*, och hvaraf *Sex* Delar, genom min åtgärd såsom Utgifvare, redan ligga under Almänhetens ögon uti Trycket. Min *Önskan* är förden skull den så aldeles lofliga: at efterhand kunna samla tilhopa uti et Bibliothek, dels alla åtminstone de förnämste Böcker och Skrifter, som detta Verk upräknar och beskriver, dels de Arbeten och Handlingar, som antingen kunnat undgå denne eljest så margkunnige Man, el. ock förlit efter hans Död sedt dagsljuset. Märk: detta är *min ÖNSKAN*. — FULLBORDAN tilhör det *Almänna*, MEDLET är oss *gemensamt*, nemligen: min *Flit* och andras *Understöd*.

Bruket af detta Bibliothek blifver, at Tilgång til et så beskaffadt Bok-Förråd må ägas, uti *Rikets Hufvudstad*, för alle dem, som därutur behöfva Uplysning, i synnerhet för dem, som antingen understödt detta Archivi utgivande, eller arbeta i Svenska Historien.

Men för at med så mycken större Säkerhet och Lätthet kunna upnä et sådant Ändamål, så har jag förbundit med detta Svenska äfven et *Almänt Archivum*, som jämte detta utgår, och hvarmed redan är gjord en Början. Företalet til detsamma upgifver des Innehåll och Inrättning, men Vinsten på *begge* Archiverne anslås til *evabanda* Bruk.

Af *egna* Medel kan ingen ting til detta Bibliotheks grundande eller bestånd bidragas *);
utan

*) Detta intages så mycket ögonskenligare, när härmedelst upgifves, huruledes jag, under loppet af siffl eller året 1791, upbar af min Lön, på Kronans Extra-Stat, dock efter vederbörlige Afdrag uti Kgl.

utan hvilat det endast på *Dens* Botn, af hvilken det bär Namnet, af NATIONEN. Detta Bibliotheks Inrättning är utomdes det *fista* Offer, jag hembär det Svenska Almäna; äfven som detta sammanbundne Archivum är det *fista* Arbete, jag uti mit eget Namn utgifver.

För de Medel, hvarmed desse begge Archivens utgifvande understödes af det Resp. Almäna, skal här uti detta Svenska göras en så skyldig som beständig *Redo*, medelst Förteckning på de *Böcker* och *Handskrifter*, hvaraf Bibliotheket kommer at bestå, och hvilken uti detta Svenska Archivum skal beständigt läggas under det Almännas Ögon.

Men hvad, som hos mig brister i Fond af redbara Medel, til denna Inrättnings grundande, vil jag föka på något Sätt godtgöra utur mit eget Bok- och Handlinga-Förråd, görandes härmedelst til detta Nationale Bibliothek en Donation af *alla de* Böcker och Skrifter, jag sjelf hittils dels *författat*, dels *utgifvit*; dels *förlagt*, hvilka finnas här nedanföre upräknade uti Bilagan, under Rubrik af: *Min Underdån-ödmjukaste Merit-Lista*, och hvilka alla jag, på fyra när, sjelf ockfä äger.

Hvad jag mera förmår göra til denne Inrättnings Bestånd och Förkofran, får Tiden utvifa. Min *Ålderdom* skal emedlertid vara *laglydig* och *nyttig*, *oskyldig* och *glad*. — Ack! måtte bara mina dageligen inför Gud gjorde Önskingar för Konung och Konunga-Hus, öfver Land och Folk, ske så vifst tilyllet, som min Glädje då ock blefve fullkomlig, oafbruten!!

Y 2

Uti

Stats-Contoïret, en Summa stor: *femtio och fem* R:d.
44 ls.

Uti KONUNGENS Nåd och *Nationens* Ynneft inneslutas både Archivum och Bibliotheket, af Begges

Tro-Tjenare

Stockholm,
d. 28 Jan. 1792.

CARL C. GJÖRWELL,
Kongl. Bibliothecarie.

Bilaga.

MIN *Underdån-ödmjukaste* MERIT-LISTA.

Carl Cbristof. GJÖRWELL

Blef, efter fullbordade Studier i Åbo, Lund, Greifswald, Leyden och Caën, och gjorde Refor uti Tysskland, Danmark, Holland och Frankrike, antagen den 11 Mart. 1755 til Extraord. Cancellist vid Kongl. Bibliotheket i Stockholm, befordrades den 21 Nov. 1758 til Amanuens vid nyfsnämnde Riks-Bibliothek, och hvarpå Kongl. Maj:ts Fullmägt, såsom Bibliothecarius vid samma Bibliothek af den 6 Martii 1764 följde, med Vice-Bibliothecarii Lön, och Nädig Försäkran om verkelig Befordran vid första sig yppande Ledighet; imedertid erhöil jag, på underdånig Begäran, d. 13 Aug. 1781, af Hans Kongl. Maj:t Tjenstfrihet under al den Tid jag syslofattes med Arbetens utgifvande af Trycket.

Härtil fogas nu fördenskuil

FÖRTEKNING

På *alla de* af Trycket utgifna Arbeten, som jag 1) *författat*; 2) *utgifvit*; eller 3) *förlagt*.

1. *Sommeli* (G.) *Cogitationes de Anno Hebræorum ecclesiastico & civili.* Lund, 1748, 4. Jag responderade; förlade således denna Disputation.

2. Bref om Blandade Ämnen. St. 1 - 12. Stockh. 1754, 4.

3. Stockholms Historiska Bibliothek. St. 1 - 3. Stockh. 1755, 8.

4. *Svenske*

4. *Svenske Mercurius, Sex Årgångar, för Jul. 1755-Jun. 1761, uti 18 Band. Stockh. 8.*
5. *Genvåg til Lärdoms-Historien. Stockh. 1755,*
8. *Afbröts af Förläggaren, L. Salvius, sedan blott några få Ark blifvit trykte.*
6. *Lefvernes-Beskrifningar och Caracterer om stora och namnkunniga Människor. Saml. 1, 2. Stockh. 1755, 56, 8.*
7. *Generalens J. R. Patkuls Lefverne och Död, af M. Ranft. Öfversättning ifrån Tyskan. Stockh. 1755, 8.*
8. *Generalens Frih. If. Cronströms Lefverne: St. 1756, 8.*
9. *Kon. Jacob I:s i England Regering. Stockh. 1756, 8.*
10. *Märkvärdiga Lefvernes-Beskrifningar. Del. 1, 2. Stockh. 1757, 8.*
11. *Svenska Bibliotheket. Del. 1-5. Stockh 1757-61, 4.*
12. *Nya Historien om Chineferne, Japoneserne - - af de Marfy, öfversatt ifrån Fransyskan af J. Rödning. Del. 1-6. Stockh. 1758-60, 8. De senare Delarne utgofvos på främmande Förlag.*
13. *Kon. Gustaf Adolfs Tyska Fälttåg. Del. 1, 2. Stockh. 1759, 61, 8.*
14. *Drott. CHRISTINAS Arbeten och Märkvärdigheter af J. Arckenholtz. Öfversättning ifrån Fransyskan. Del. 1, 2. Stockh. 1760, 4.*
15. *Förråd, eller Samling af åtskilliga Historiska; Moraliiska och andra Ämnen. Del. 1, St. 1-3. Stockh. 1760, 8.*
16. *Svea Rikes Krönika, för år 1761. St. 1762, 8.*
17. — — —, för år 1762. Stockh. 1763, 8.
18. *Nya Svenska Bibliotheket, Band. 1, 2. Stockh. 1762, 63, 8.*
19. *Historiska Förrådet, D. 1, St. 1. Stockh. 62, 4.*
20. *Svenske Mercurius för åren 1763, 64, 65. St. 8.*
21. *Mauvillon's (M. D.) Historia om Kon. Gustaf Adolf. Del. 1, 2; dels Sammandrag, dels Öfversättning ifrån Fransyskan. Stockh. 1764, 65, 4. — Tryckningen af Del. 2 uphörde med tid. 40 och året 1621; men Handskriften är til fullo utarbetad til Stilleståndet med Polen 1629, och slutas med Kon. Sigismunds påföljande Död.*

22. Historiske och Politiske Mercurius, Jul. o. Aug. 1765. Stockh. 8.
23. *Hardion's* (J.) Almånna Historia. I från Franfyskan med Förkortning och Ändring utgifven. Del. 1, 2. Stockh. 1765, 67, 8.
24. Svenska Magazinet för år 1766. Stockh. 8.
25. — — —, Band. 1 i 4 Del. Stockh. 1767-69, 4.
26. Kgl. Bibliothekets Dagbok, St. 1, St. 1766, 8.
27. Kgl. Bibliothekets Tidningar om Lärda Saker, åren 1767, 68, 8.
28. Stats- o. Hushålls-Journal, D. 1, 2. St. 67, 8.
29. Tidningar om Lärda Saker, Del. 1, 2. Stockh. 1768, 69, 8.
30. Stats-Journal, Del. 1-5. Stockh. 1768, 69, 8.
31. Kgl. Bibliothekets Handlingar, Band. 1, Del. 1, 2. Stockh. 1768, 69, 4.
32. Lefvernes-Beskrifning om den så namnkunniga Franfyska Flickan Johanna d'Arc. Stockh. 1767, 8. År å nyo uplagd 1777, och då införd uti Samling af Lefvernes-Beskrifningar, Band. 1.
33. Lefvernes-Beskrifning om Henric IV, Konung i Frankrike. Stockh. 1768, 8.
34. Lefvernes-Beskrifning om Cato af Utica, Romersk Rådsherre. Stockh. 1768, 8.
35. Biographia Sveo-Gothica, Del. 1. Stockh. 1768, 8. Afbröts med N:o 14 och sid. 112.
36. Svenske Anecdoter, Del. 1-4. St. 1768, 69, 8.
37. *Lagerbring's* (S.) Svea Rikes Historia, Del. 1 och Del. 4. Stockh. 1769, 83, 4. Del. 5 måtte medelst Hr Författarens Död uphöra, och stannade i Trycket med sid. 32.
38. Handlingar, rörande våre Lagars Verkfällighet, utgifne ifrån Secrete Utkottet i sammanträde med Secrete- och Justitiæ-Deputationerne vid Riksdagen 1769, med tillhöriga Handlingar och Protocoller. Stockh. 1769, 4.
39. Rikfens Ständers Secrete Utkotts Betänkande, rörande Finance-verket vid Riksdagen 1769, med tillhöriga Handlingar och Allegater. Stockh. 1769, 4.
40. Riksdags-Skrifter, samlade tilhopa uti et Band. Stockh. 1769, 4.
41. Politiske Aristarchus, D. 1-4. St. 1769, 70, 4.
42. Almånna Magazinet, Band. 1. Stockh. 1770, 4.
43. Bref

43. Bref til Hrar Riksfens Råd, af Riks-Rådet Gr. C. F. *Scheffer*. Stockh. 1770, 4. Hr Författaren uphörde fjelkrafid med Arbetet, sedan 6 ark blifvit trykte.

44. *Almänna Tidningar*, åren 1770-72, uti 4 B. Stockh. 4.

45. *Svea Rikes Krönika* ifrån d. 12 Febr 1771, St. I-43. Stockh. 1771, 4.

46. *Svea Rikes Krönika* ifrån d. 30 Nov. 1718 til d. 12 Febr. 1771. Del. 1, St. 1-6. Stockh. 1771, 4.

47. *Handlingar i Svenska Historien*, B. 1. Stockh. 1770, 4. Afstånade med N:o 14 och sid. 104. Af Band. 2 utkom blott N:o 1. Hela Verket måste afbrytas för den min nya Bokhandel 1771 tilskyndade Olycka.

48. *Riddarehus-Deputationens Betänkande*, angående Riderskapets och Adelsens Privilegier. St. 1771, 4.

49. *Handlingar, rörande Svea-Rikes Ridderskaps och Adels Privilegier*. Stockh. 1771, 4. Uphörde med sid. 16, enligt Meddelarens egen åstundan.

50. *Modéer's* (A.) Samling af Kgl. Förordningar, Resolutioner, Bref och andra Stadgar, rörande Mått, Mål och Vigt. Stockh. 1771, 4. Arken A-L blefvo trykte; men så det, som det bristande undergick Förvandlingen af de flere mine Förlager år 1771.

51. *Alnander's* (S. J.) Sammandrag af den Christna Salighets-Läran. Stockh. 1771, 8.

52. *Müller's* (J. P.) Bibliiska Historier. Öfversättning ifrån Tyskan af S. J. *Alnander*. Stockh. 1771, 8.

53. *Büsching's* (A. F.) Lärobok för Ungdomen. Öfversättning ifrån Tyskan af A. *Bergmark*. St. 71, 8.

54. *Henfler's* (P. G.) Hjelpemedel emot Olycks-händelser. Öfversättning ifrån Tyskan af S. *Hasselberg*. Stockh. 1771, 8.

55. *Lefvernes-Beskrifning om Titus, Romersk Kjöfare*. Stockh. 1771, 8.

56. — — — om Hannibal, Carthaginensisk Hårförare, af P. *Luth*. Stockh. 1771, 8.

57. — — — om Christian II eller Tyran, Kon. i Sverige, Danmark och Norrige, af P. *Luth*. St. 1771, 8.

58. — — — om Grefve B. C. v. Münnich, Rysk Fältmarskalk, af P. *Juringius*. Stockh. 1771, 8.

59. — — — om Fredric Wilhelm den Store, Kurförste i Brandenburg, af P. *Luth*. Stockh. 1772, 8.

60. Lefvernes-Beskrifning om Mart. Luther, vår Kyrkas Reformator, af J. M. *Schræckh*. Öfversättning ifrån Tyskan af S. J. *Almänder*. Stockh. 1772, 8.

61. Mercure de Svède. Stockh. 1772, 8. — Af detta periodiska Verk utkommo N:o 1-6, hvarefter det måste aftadna.

62. Fruentimmers Tidningar. Del. 1. St. 1772, 8.

63. Handlingar, rörande Hrar Riksfens Råds Licentierande vid Riksdagen år 1772. Stockh. 1772, 4.

64. Ridderkapets och Adelens enskildt ägande Rättighet til de högre Tjenster i Riket. Stockh. 1772, 4.

65. Förteckning på de Mål och Årender, som ifrån d. 13 Jun. 1771 til d. 19 Aug. 1772 blifvit hos Riksfens Ständer uptagne och afgjorde. Stockh. 1772, 4.

66. Berättelse om de märkvärdiga Händelser, som sig i Stockholm tildragit ifrån d. 19 til och med d. 21 Aug. 1772. Stockh. 1772, 4.

67. *Rabenii* (O.) Commentatio de Fatis Literaturæ Juridicæ in Svecia. Sectio I. Stockh. 1772, 4. — Afbröts medelst Hr Författarens Död med sid. 112.

68. Nya Almänna Tidningar. D. 1-3. St. 73, 8.

69. Samlaren, Del. 1-9. Stockh. 1773-77, 8.

70. Historiske och Politiske Mercurius. Del. 1-7. Stockh. 1774-78, 8.

71. Nya Lärda Tidningar, år 1774, 75, Stockh. 8.

72. Adressen, Årg. 1775, 76. Stockh. 4.

73. Sammandrag (Mindre) af alla Vetenskaper. Stockh. 1775, 8.

74. Svenska Ungdomens Hand-Bok, bestående af de här fören. Läro-Böckerne: Millers Bibliska Historier, Almänders Christna Salighets-Lära, Mindre Sammandraget af Vetenskaperne och Büschings Läro-Bok för Ungdomen, uti Et Band samlade. Stockh. 1775, 8. Titulbladet; utgånget, omtrycktes med årtalet 1783.

75. *Lagerbring's* (S.) Mindre Sammandrag af Svea Rikes Historia. St. 75, 8. — Andra Uplagan, St. 86, 8.

76. Almänna Bibliotheket. Del. 1 - 6. Stockh. 1776-78, 8.

77. Agtenskaps-Ståndet, så väl det Moraliska af J. P. *Miller*, som det Physiska af de *Lignac*. B. 1-3. Det förra af dessa Arbeten öfversatt ifrån Tyskan af J. A. *Stechau*, det senare ifrån Franfyskan af G. *Regnév*. Stockh. 1776-78, 8.

78. Phy-

78. Physiographiska Sällskapets (i Lund) Handlingar, Del. 1, St. 1-4. Stockh. 1776-86, 8.
79. Stockholms Lärda Tidningar, åren 1776-80, uti 8 Band. Stockh. 8.
80. Ödmjukaste Memorialer til Kongl. Cancellie-Collegium, rörande en af Stockholms Stads Confulitorio och Justitiz-Cancellers-Åmbetet anstald Granskning öfver en af mig uti Stockholms Lärda Tidningar för 1776 införd Theologisk Recension; dat. d. 12 Mart. ö. 30 Apr. 1776. Stockh. 1776, 4.
81. Encyclopedie, el. Fransykt och Svenskt Real-och Nominal-Lexicon. Del. 1. Stockh. 1777, 4.
82. Collectio Gjoerwelliana, eller Samling af Skrifter uti allehanda Ämnen, förnåmligast uti Svenska Historien. Del. 1, St. 1-3. Stockh. 1777, 8; jämte ny Uplaga af St 1. Stockh. 1778, 8.
83. Samling af Lefvernes-Beskrifningar, författade af J. A. Lindblom, P. Luth och G. Regnér. Band. 1. Stockh. 1777, 8.
84. Millot's (C. F. X.) Gamla Stats-Historia. D. 1. Öfverfättning ifrån Fransyskan af J. A. Stechau. Stockh. 1777, 8.
85. Lagerbring's (S.) Nya Stats-Historia, Del. 1, om Danmark. Stockh. 1777, 8.
86. Norberg's (A.) Svenske Refe-Beskrifvare. Del. 1-4. Stockh. 1777, 78, 8.
87. Porte's (J. de la) Fransyske Refe-Beskrifvare. Del. 1. Dels Sammandrag, dels Öfverfättning ifrån Fransyskan. Stockh. 1778, 8.
88. Magazin för Svenska Ungdomen, Del. 1, Stockh. 1777, 8.
89. Lagerbring's (S.) Större Sammandrag af Svea Rikes Historia, Del. 1-6. Stockh. 1778-80, 8.
90. Redderfen's (J. F.) Exempel - Bok för Barn. Del. 1-3. Öfverfättning ifrån Tyskan: Del. 1 af J. A. Stechau, Del. 2 af O. Rönigk, Del. 3 af G. Regnér. Stockh. 1778, 79, 8.
91. Större Sammandrag af Vetenskaperne, Del. 1, som innehåller de Almåna Begrepen. Stockh. 1779, 8. — Del. 2, som innehåller Låran om Tiden. Stockh. 1779, 8. Del. 2 sammandragen efter J. C. Gatterer och tillökt af G. Regnér.

92. *Retzii* (A. J.) *Floræ Scandinaviæ Prodrromus*. Stockh. 1779, 8.
93. *Schenmark's* (N.) *Computus Ecclesiasticus*, inrättad efter det i Sverige brukeliga *Calendarium*. Andra Uplagan. Stockh. 1780, 8.
94. KON. FREDRIC II:s af Preussen Bref om Kirleken til Fäderneslandet, öfverfatta af G. *Regnér*. St. 1780, 8
95. *Warmholtz's* (C. G.) *Catalogus Operum circa Rem Nummariam in Svecia*. Stockh. 1780, 4. Öfversättning ifrån Svenskan af G. *Regnér*, för at fogas til E. Brenneri *Theaurus Nummorum Sveo-Gothicorum*.
96. *Regnér's* (G.) Första Begrep af de Nödigaste Vetenskaperne. Stockh. 1780, 8.
97. Svenska Barns Hand-Bok, bestående af de här förenämnde Regnérs Första Begrep och Fedderfeus Exempel Bok, uti Et Band samlade. Stockh. 1780, 8.
98. Fransysk och Svensk (Fullständig) Ordbok. Bokst. A, B och C, som dock slutas med Ordet: *Carrière*; af G. *Regnér*. Stockh. 1780, 4.
99. Refa til Frankrike, Italien, Sweitz, Tysskland, Holland, England, Turkiet och Grekland, af J. J. *Björnsåhl*; med Tilökningar och Fortfätningar af M. *Norberg* och C. P. *Blomberg*. Del. 1-6. Stockh. 1780-84, 8.
100. Almånna Rese-Beskrifvaren, eller Sammandrag af de Nyaste och Bästa Rese-Beskrifningar. Band. 1, 2. Stockh. 1780, 8.
101. Upfofrings-Sällskapets Stadga. Stockh. 1781, 8.
102. Upfofrings-Sällskapets Tidningar för åren 1781-1786, uti 11 Band. Stockh. 8. — Med året 1786 började de kallas: Almånna Tidningar.
103. *Encyclopedie* (Svensk), innefattande alla Vetenskaper och Konster, af et Sällskap Lärde. Band. 1. Stockh. 1781, 8. — Afbröts med Afdeln. 2, sid. 24.
104. *Theaurus Sveo-Gothicus*, continens *Scripta varia*, vel ab Auctoribus Svecis composita, vel Res Svecicas spectantia. Tom. I, Fascic. 1. Stockh. 1781, 8.
105. *Collectio Gjoerwelliana* - - Del. 1. Förnyad Uplaga. Stockh. 1781, 8. Den består af St. 14.
106. *Bergklint's* (O.) Mindre Sammandrag af Vetenskaperne, Andra Uplagan. Del. 1, Stockh. 1781. Del. 2, Stockh. 1784, 8.

107. Sedolärande Beträktelser för Hvarje Dag i Året. Dels Sammandrag, dels Öfversättning ifrån Tyskan, efter flere Författare, i synnerhet J. F. Tiede, af G. Regné. Del. 1, 2. Stockh. 1781, 8.

108. *Sturm's* (C. C.) Beträktelser öfver Naturen. Band. 1, 2 Öfversättning ifrån Tyskan af G. Regné. Stockh. 1782, 83, 8.

109. *Wärmholtz's* (C. G.) Bibliotheca Historica Sveo-Gothica, el. Förteckning uppå få väl tryckte som handskrifne Böcker, Tractater och Skrifter, som handla om Svenska Historien. Del. 1-6. Stockh. 1782-91, 8.

110. *Celse's* (M. von) Apparatus ad Historiam Sveo-Gothicam Sectio I. Stockh. 1782, 4.

111. *Lüdeke's* (C. W.) Predigt bey Einführung des Pastor H. W. *Hachenburg's*, und des Letzten Antritts-Predigt in der Deutschen Kirche, den 6 und 7 Trinit. Sonnt. 1782. Stockh. 1782, 4.

112. *Hof's* (S.) Grunder til en Latinsk Grammatica. Stockh. 1782, 8.

113. Anmärkningar i Svenska Historien. Band. 1. Afdeln. 1-3. St. 1782-86. 8. De uphörde med N:o 29.

114. Minne öfver Prof. J. Schefferus, af E. M. *Fant*. Stockh. 1782, 8.

115. — — — Bisk. A. Rydelius, af D. *Boëthius*. Stockh. 1783, 8.

116. Bibliothèque Suédoise, par J. P. *Catteau*, Tom. I en 3 Parties. Stockh. 1783, 8.

117. *Hachenburg's* (H. W.) Schulpredigt über die Erziehung. Stockh. 1783, 4.

118. *Björkegren's* (J.) Florerande Stater inom och utom Europa för år 1783. Stockh. 8.

119. — — — Svea Rikes Stat för år 1784. Stockh. 8. Desse begge Stater började 1787 å nyo, och omarbetade, at utgifvas; men af de Flor. Staterne utkommo ej mer än N:o 1-3, och af Svea Rikes Stat blott N:o 1-5.

120. *Lagerbring's* (S.) Svea Rikes Statskunskap. Stockh. 1784, 8. Detta är Andra och mycket förbättrade Uplagan; den Första utgör tillika D. 1 af Större Sammandraget af Svea Rikes Historia, Stockh. 1778, 8.

121. *Tuneld's* (E.) Historia om Svea Riks-Höfvidsmannen Engelbrekt. Del. 1-3. Stockh. 1784, 8.

122. Minne öfver General-Amiralen H. af Trolle, af C. E. *Wadenstierna*. Stockh. 1784, 8.
123. Historiska Bibliotheket, D. 1-7. Stockh. 1784, 85, 8.
124. *Tunela's* (E.) Geographie öfver Sverige, Sjette Uplagan. Band. 1, innehållande Del. 1-3; Band. 2, innehållande Del. 4-6. Stockh. 1785-91, 8.
125. Minne öfver Professor J. J. Björnstahl, af O. *Espling*. Stockh. 1785, 8.
126. *Campe's* (J. H.) Robinson den Yngre, Sedolärande Roman, och Columbus, Sedolärande Historia, m. m. til Läse-Bok för Svenska Ungdomen, inrättad såfom et Veckoblad för samma Ungdom. Årg. 1785; med tilfogadt Magazin för Svenska Ungdomen, såfom et Bihang. Stockh. 1777, 8. — Robinson och Columbus öfverlattes ifrån Tyllkan af J. A. *Stechan*.
127. Handlingar uti Svenska Historien, utgifne utur Upfostrings-Sällskapets Bibliothek. Band. 1, St. 1, 2. Stockh. 1786, 4.
128. Bibliothek för Svenska Ungdomen, innehållande dels hela Vetenskaper, dels Delar af särskilda Vetenskaper, Historiska och Sedolärande Stycken, m. m. såldt såfom et Veckoblad för Svenska Ungdomen. Del. 1-3. Stockh. 1786, 87, 8.
129. *Wolff's* (J. B.) Sammandrag af den Christeliga Sedoläran. Stockh. 1786, 8.
130. *Fedderfen's* (J. F.) Christeliga Uñderfåte, fördelas uti Borgare- och Landmanna-Stånden. Del. 1-3. Öfversättning ifrån Tyllkan af C. P. *Blomberg*. Stockh. 1786-89, 8.
131. *Dahlman's* (S.) Beskrifning om S. Barthelemy. Stockh. 1786, 8.
132. Upfostrings-Sällskapets Historiska Bibliothek, Årg. 1786, 87, uti 3 Band. Stockh. 8.
133. Upfostrings-Sällskapets Almånna Tidningar, år 1787, Del. 1-3. Stockh. 8.
134. Historiska Magazinet, Band. 1, 2. Stockh. 1787, 90, 8.
135. Politiske Mercurius, som medförer den Nya-Ste Stats-Historien. Del. 1-4. Stockh. 1787-89, 8.
136. Historiskt Lexicon. Del. 1-3. Stockh. 1788, 89, 4.
137. *Büsching's* (A. F.) Caractere om Kon. Fredric

ric II af Preussen. Afdeln. 1-3. Stockh. 1788, 89, 8.
Öfversättning ifrån Tyiskan af J. A. Stechau.

138. *Archenholz's* (J. W. von) Beskrifning om Engelfka Nationen. Andra Uplagan. Stockh. 1788, 8. Första Uplagan finnes uti Historiska Magazinet, Band. 1. Denna Beskrifnings Trenne Fortsättningar. St. 1789, 8.

139. — — — Beskrifning om Staden Rom. St. 1788, 8.

140. — — — Beskrifning om Neapel. Stockh. 1788, 8. Alla dessa Beskrifningar äro öfversatte ifrån Tyiskan af J. A. Stechau.

141. *Cuhn's* (E. W.) Afhandl. om Svenska Drottn. Christinas Affall ifrån den Evangelisk-Lutherfka Trosbekännelsen. Öfversättning ifrån Tyiskan af J. A. Stechau. Stockh. 1788, 8.

142. *Campe's* (J. H.) Berättelse om Sjövägens Up-täkt til Ostindien af V. de Gama 1498. Öfversättning ifrån Tyiskan af J. A. Stechau. Stockh. 1788, 8.

143. *Quinno-Könets Historia* af C. Meiners. Del. 1, Afd. 1. Öfversättning ifrån Tyiskan af J. A. Stechau. Stockh. 1789, 8.

144. *Adelung's* (J. C.) Lefvernes-Beskrifning om Guldmakaren J. F. Borro. Öfversättning ifrån Tyiskan af J. A. Stechau. Stockh. 1789, 8.

145. *Almänna Tidningar*, år 1788, Del. 1-3. St. 8.

146. — — — år 1789, Del. 1-4. Stockh. 8.

Man bör märka, at dessa *Almänna Tidningar* för åren 1787-89 ägde därjämte et Titulblad af: Svea Rikes Annaler, började med året 1787, hvilka således löpa uti en Följd af Del. 1-10.

147. *Bref til en Vän*, om Sveriges Politiska Tilstånd, ifrån Landsorten d. 31 Dec. 1788. St. 1789, 4.

148. *Svar til Författaren af fören. Bref*, innehållande Bevis om Ryfslands Inkräkningar uti Sverige och Turkiet, dat. Åbo d. 21 Mart. 1789. St. 1789, 4.

149. *H. K. H. Hertig CARLS underd. Berättelse til Hans Kgl. Maj:t om Sjöslaget vid Öland d. 26 Jul. 1789*, m. Anmärkningar och Bilagor. Stockh. 1789, 4.

150. *Rosenhane's* (Frib. S.) Svea Rikes Konunga-Längd. Stockh. 1789, 4.

151. *Schræckh's* (J. M.) Lefvernes-Beskrifning om Christina, Drottning i Sverige, öfversatt med Anmärkningar af P. Luth. Del. 1-4. Stockh. 1789, 90, 8.

152. *Hard's*

152. *Hård's* (Grefve J. L.) Berättelse om Finska Kriget, 1741-43. Öfversättning ifrån Fransyskan af J. A. *Stechau*. Stockh. 1789, 8.

153. Historiska Galeriet. Öpn. 1, 2. Stockh. 1789, 8.

154. Almånna Tidningar, år 1790, D. 1-4 Stockh. 8. med tillhörande: Stats-Skrifter, Band. 1, uti 6 Afdelningar. Stockh. 1790, 8. Almånna Tidningarne slutades med N:o 274, och Stats-Skrifterne med N:o 61.

155. Historiska Bokhandelns Almånna Tidningar, Band 1, som går ifrån d. 2 Dec. 1790 til d. 12 Apr. 1791, och hvarmed hela denna mångåriga Följd af Tidningar aldeles slutades.

156. Minne öfver Commerce-Rådet J. Alströmer, af G. *Regner*. Stockh. 1790, 8.

157. *Feddersen's* (J. F.) Minnes-Tafla om den Christelige Underfåtens Trohet och Lydnad emot sin Öfverhet. Öfversättning ifrån Tyskan af C. P. *Blomberg*. Stockh. 1790, 8. — Uplagan 2. Stockh. 1790, 8.

158. *Manderfeldt's* (C.) Beträktelse om Tidens Falska Politik, ödeläggande Staterne. Öfversättning ifrån Danskan af J. A. *Stechau*. Stockh. 1790, 8.

159. Rese-Beskrifvaren til närmare Kännedom af Länder och Folk. Band. 1. Stockh. 1791, 8.

160. Anacharis's Resa til Grekland, författad af J. J. *Barthélemy*. Första Afdelningen. Öfversättning af J. A. *Stechau* ifrån Fransyskan. Stockh. 1791, 8.

161. Politiske Journalen, innehållande Staternes nu varande både Kännedom och Händelser. Band. 1. Stockh. 1791, 8.

162. *Meisner's* (A. G.) Masaniello, eller Berättelse om det uti Neapel år 1647 stiftade Uprör af Fiskaren Masaniello. Öfversättning ifrån Tyskan af J. W. Stockh. 1791, 8.

163. *Uggla's* (C. H.) Svea Rikes Råds - Längd. Stockh. 1791, 4. — Afdeln. 1-4. Stockh. 1791, 92, 4.

164. Historiske Extracter, innehållande förnämligast Carakterer och Anecdoter om store och märkvärdige Personer. Band. 1. Stockh. 1791, 8. Af Band. 2 äro Saml. 18-21 utgifne, samt fortfares härmed vidare.

165. Svenska Archivum (ellér detta Verk), innehållande Handlingar uti Svea Rikes Historia. Band. 1. Stockh. 1790, 8.

166. Almånna Archivum, innehållande förnämligast större

Större och mindre Historiske Arbeten. Band. 1. Stockh.
1792, 8.

Så mycket har jag mågtat, på min *Förfatnings-Öfverfättnings- och Förlags-Ban*, alt intil denna Tid framlägga på den lärde Disken. Åtkilligt annat har jag aldeles öfverlätit til andres Förlag, såsom Grefve von Struensees Omvändelse af B. *Münter*, Boskaps-Medicin af J. C. P. *Erxleben*, at förtiga flere dylika Arbeten och Rättigheter; til andra åter har jag utgifvit dels Kungörelser eller så kallade Prospectus, dels et eller flera Prof-ark, såsom: af en Öfverfättare, som visade sig 1758, 4; et Svenskt Magazin, tilyxat redan 1761, 8; J. D. *Nicolas's* Förklaring öfver Nya Testamentet, 1783, 8; A. H. *Niemeier's* Characterer öfver de i den Hel. Skrift förekommande Personer, 1784, 8; *Bibliothèque Historique de la Suède* par C. G. de *Warmholtz*, 1784, 8; — år 1769 lät jag flere Blad af så kallade Bokhandels-Tidningar circuleras i 4., äfven som jag 1783 utfärdade en vidlöftig Bibliographisk Bokhandels-Catalog, den förnämste af alla dem jag lätit utgå, eller bestående af 92 sid. i 8; vidare har jag trykt dubbla Prof-ark af E. *Benzelii den Yngres* *Commercium Epistolicum* i 8; första Arket af M. von Celses *Apparatus*, Sect. II, 4; samt 2:ne Ark af en fullständig Statskunskap om Sverige af Frih. S. *Rosenhane*, 1783, i 8 — utom et eller annat, som, under en Tid af snart Fyratio år, dels fallit mig utur Minnet, dels undanfällit min vårdande Hand: hvidan jag ock väl befarar en Efter-mönstring och Rätt af mera minnesgille Bibliographer och de så svåra samvetsgranne Defect-Intendenterna. Deras om än aldrig så micrologiske Uptråker emottagas dock med stor Tacksamhet; och såsom jag ännar med all skyldig Bibliographisk Anständighet här uti *Archivo recentera* alla de för *Nationale Bibliotheket* hörande Böcker, så tillskyndas mig ock en verkelig Tjenst, om jag singe emottaga närmare Uplysning om mina egna Literariska och Bibliopoliske Bedrifter, hvar så behof göres, än jag nu mera sjelf äger. At uti *Bok-Förteckningen* nägre slutas med Afd. 1, därtill ligger det *Mathematiska Beviset* uti *Historiske Bokhandels Prenumerations-Böcker*, som alla dagar kunna befes...

Däremot anhåller jag om Tillstånd, at hos en vördad

dad Almånhet få anmåla: huruledes jag, under hela min Tjenste-tid, framför alt efterstråfvat, at utbreda Ljus uti de *nyttigare* Vetenskaperne, fårdeles *Svenska Historien*, samt at förse Ungdomen med bättre *Läro-Böcker*, — och huruledes jag uti alla Tider yrkat och försvarat den uplyste och dygdige Medborgare *osörneligen* tilhörige SKRIFF- och TRYCK-FRIHETEN

— och härmed fätter jag en Stor ◊ för denna min Merit-Lista. *Datum ut supra.*

C. C. GJÖRWELL.

NYASTE HÄNDELSE UTI SVERIGE.

Historisk Bokhandel.

Denna Bokhandel inrättades af Kongl. Bibliothecarien C. C. *Gjörwell* år 1790, och består dels af *egne Förlägger*, dels af *Commissions-Böcker*, de fleste uti Historien. Hvad Bokhandels-Huset hittills förmåt förlägga intages bäst af föregående Bok-Förteckning; och vil man af skyldig både Vördnad och Tacksamhet för det Resp. *Almänna*, uti detta Archivu upgifva hvad man *hädan-efter* förmår göra til samma *Almännas* Tjenst. — Detta *Första* Band af *Svenska Archivum* lider, nu snart til slut; Prenumerationen därå är En R:dr, dock får hvarje St. köpas särskilt för 2 fs. På *Första* Bandet af det nyl. började *Almänna Archivum*, bestående af 25 Numrer, är Prenumerationen 24 fs. Det har blifvit öppnadt med Hr. *Pastor Wendeborns* Stats-Beskrifning om Stor-Britannien, som, uti N:o 1, handlar om Engelska Folkets Fri- och Rättigheter. — Bokhandeln finnes på Stora Nygatan, Huset N:o 121.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 4 Febr. 1792.

SVENSKA

ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Tjugondeförsta Stycket.*

HANDLINGAR.

KONGL. MAJ:TS *Tal*, hållet til *Rik-
stens Ståndet* på *Riks-Salen* i *Geffe*,
vid *Riksdagens Början*, den 27 Jan.
1792.

Välborne, Adle och Vålbördige, Ärevördige,
Vördige, Vällärde, Äreborne, Förståndige,
Välaktade, Hedervärde, och Redelige,

Gode Herrar och Svenske Mån!

E och Tjugu år äro snart förflutna, sedan
Jag första gången, som Sveriges Konung,
emötogs Eder inför Thronen.

Rikets Grundvalar voro skakade, des Själf-
ständighet hotad, des gamla Agtning (som
Edre Förfäder så ärofult med deras Blod för-
värfvat) försvunnen, Krigshären i Lägervall,
Stora Flottan blott på Papperet, den Lilla en-
dast påtänkt, knapt börjad, Riket sönderflitet
af främmande Partier, upöfrat åt någre Stores
Ärelystnad, Banquen utan redbart Mynt, ingen
enkyld Säkerhet, med et ord: Samhället nära
at uplösas. Den Högstas mäktiga skygd, som
så ofta frälsat detta Riket från undergång, up-
bjelpste Riks-Kroppen. Alt tog et annat skick.

Fjorton års Lugn följde dessa skakningar. Snighet, Samdrägtighet, inbördes Förtroende iktade Mit bemödande, hjälpte Min ungdoms Oförfarenhet, understödde Mit brinnande Nit för at uphjelpa Riket.

Penninge-väsendet i ordning ställdes, Banquen, af Eder uti Min omvårdnad öfverlämnad utan Redbarhet, blef Eder af Mig Sex år där-efter i fullt stånd återställd. Åkerbruket tiltog, Krigsmagten öfvades, i ordning fattes, Flottorna upbyggdes; Handeln fredades igenom Svenska Flaggans beskydd, och den som påmintes sig huru Riket få år förut varit, och såg hvad det var, kunde knapt tro, at så kort tid förorsakad få stor förändring.

Jag uppehåller Mig med en hemlig Tilfredsställelse vid Minnet af dessa Mina första Regerings-års lyckliga Tider, då ej fanns någon Skilnad i Tänkesätten och då et almänt Lugn troddes vara en Borgen för en lång Sällhet.

En annan Tid följde denna. Det syntes som vi sjelfve, ledsne vid vår inbördes Lycksalighet, ej voro mäktige at den längre bära, och at den hemliga Åtrån, som förer Mänskligheten at ändra Tillstånd, ej tillät oss at längre behålla vårt Lugn. Det tyngde på våra Sinnen och ryckte oss utur vår Stillhet. Stormar upkommo, Tvedrägts-andan uplifvades, Riket skakades, Kriget utblöf, och allt syntes i första Våda.

Jag kände Sinnenas gäsning, Jag kände hvad Jag vågade; men Jag förtröstade på Nationens Adelmod, Jag bedrog Mig ej.

Jag samlade Eder.

Öfver-

Öfverläggningarna blefvo brydsamme; men Riket behöfde en snar Hjelp. J gifven den. Krigshären visade sig Svensk, den visade at den ej vanslägtats ifrån sine Förfäder, den stridde tappert. Finland beskyddades och utvärtes Lugnet återställdes.

Sådant har varit loppet af Händelserne, som teknat dessa förflutne Et och Tjugu år; om ej alla lycklige, om ej alla förmånlige, dock alla hedrande för Riket, tjenande at styrka främmande Magter i den Tankan, fordom Svenska Namnet sig tilvunnit af Sveriges Magt då det är förenat, en Tanka som våre förre Misshällighets-tider nästan utplånat utur deras Minnen, men som gjort hos dem desto större Intryck, som det var Edert Mod, Eder Ståndaktighet förbehållet, at gifva Edra Samtida detta stora Efterdöme, i en Tid då et (fordom så mäktigt Folkslag, vår urgamle Bundsförvant) gifver et så hiskeligt Exempel af de gruslige Följder, som et tygellöst Sjelfsväld til Staters Undergång åstadkommer.

En hedrande Fred har varit frugten af Eder Ståndaktighet, en Fred, säker, afluten emellan tvänne sjelfständige Folkslag, utan annan Medlare, än den inbördes Agtning tvänne Nationer, som mätt sin Mandom, sin Styrka, hyst för hvarannan.

En Fred, stadfastad igenom Vänskapsförbund tvänne närskylde Blodsförvandter emellan, som lofvar Riket Säkerhet, Lugn, och gifver det en fördubblad Agtning i Europa, genom den des Invånares Tapperhet det förvärfvat, med den Styrka en så mäktig Bundsförvant det tillskyndar.

Om Jag därtill något kunnat bidraga, bliver Min enda Förtjenst den, at ej hafva försviflat om Fäderneslandet, at ej hafva misstagit Mig om Nationens oförtrutna styrka i Själén, at hafva vetat värdera des Ståndaktighet, des Ädelmod, des Nit för Fäderneslandet, at hafva synts fäker at Svenska Folket aldrig svi-
kit deras Konungar, då de gåt i spetsen för dem.

Det är efter dessa åtskilliga Omskiften Jag emottager Eder i dag, och med hvad Sinnesrörelse får Jag icke se Eder nu församlade för Min Thron, J gode Herrar och Svenske Män, Mine käre och trogne Underfätare, då Jag påminner Mig det Nit hvart Stånd särskilt visat uti dessa brydsamma Tider, när Jag ibland Eder, gode Herrar af Ridderskapet och Adelen, igenkänner dem, som Jag sedt strida vid Min sida, som igenom Insigter, Mod och Förtjenster, ja Segrar! visat sig vara värdige Svenske Riddersmän, och som nu ibland Eder synas med de Hedersteken de på Valplatsen, eller ock på Bøljans yta, så rättvist förvärfvat, eller ock märkte med de ärofulla Sår, som deras Tappret dem eröfrat; eller då Jag påminner Mig det trogne Nit, hvilket J, gode Män af det Vördige Präste-Ståndet, Mig och Riket beviflat, då igenom Folkets upmuntran til Ståndaktighet, när Lyckan var mildre blid, J upfylten vidden af det dyra Kall Eder är anförtrodt, at med Vörndnad för Gudamagten styrka det Samband, som förenar Konung, Folk och Rike.

Då Jag nämner dessa Skiften, huru kunde Jag glömma den ädla Täflan Rikets Borgerkap vilse

viste, at återställa Skärgårds-Flottan, då den fordrade en snar Hjelp, efter et ärofullt Slag, emot en mer än tvådubbel Styrka! Men om Jag nog otacksfam skulle den glömma, så glömmmer vifst icke Efterverlden detta märkeliga Prof af Eder Förmögenhet och Edert Nit för Riket, J gode Män af det Loflige Borgare-Ståndet, då den i våra Tideböcker får se en gång upteknat, huru nästan hvarje Stad upbygde beväpnade Fartyg, och huru Europa, förundrad, såg en ny Flotta, tredubbelt större, än den som troddes förkrossad, efter knapt Sex månader upstiga utur Hafvet, at på des Bölja söka Striden, at där freda våra Stränder.

Och J, gode Dannemän af det Hedervärda Bonde-Ståndet; J, som hafven vifat Eder hvad J altid varit, hvad Rikets Fiender, Förtryckare eller Befriare under *Carl Knutsons* och *Gustaf Eriksons* Fanor, ja i alla Tider! Eder funnit, som mangrant gåt til Rikets försvar, frivilligt ägnat därtill Edra Barn, lämnat Eder Plog för at sjelfve bestiga de Fartyg, Edra Händer beväpnat, och styrt dem til Striden, eller ock med Edre idoge Armar rördt Jordens yta, at upföra Förivars-Verken. At tolka Eder Min Tacksamhet finner Jag inga andra Ord än at säga Eder: J hafven vifat Eder Svenske, J hafven vifat Eder vara deras värdiga Efterkomma, om hvilka *Gustaf Wasa* sade: *Gud och Sveriges Almoge.*

Sedan utvärtes Lugnet nu är stadgat, återstår ois et äfven så viktigt Verk at fullborda, det, at återställa den Ördning i Penninge-väsendet, som Krigets utförande har stört; och detta är Orsaken til Eder Sammankomst. Af de Berättelser, Jag vil meddela Edra Medbröder i Ut-

skottet, skolen J finna, at Tilgångarne äro större, än man dem förväntar, och at, om Besluten äro enige, blifver det ej nödigt, at åtaga Eder en större Tunga, än den J nu bären.

Jag har sammankallat Eder i en Tid, då en fanatisk Villa nästan skakar alla Länder, och då få af Mine Samtida hade ej litet tvekat, at sig blottställa för den Gäsning, som stora Sammankomster ofta alstra af sig; men Jag har ej frugtat dem, Jag har litat på Eder Tilgifvenhet och på den Uprigtighet, med hvilken Jag vil föreställa Eder de Ämnens, som vi hafve at rådslå om, och då J med Edert Förtroende går emot Mit, kan af en så ädel Förening ej annat alstras, än gemensamt Vål, Rikets Styrka, Utlänningars Agtning och almänt Lugn. Det är til detta stora Verks fullbordan, det är til dessa vigtiga Rådpläningars lyckliga slut, Jag önskar Eder den Högsta Nåd och Vällignelse! Förblifvandes Eder alla i gemen, och hvar och en i synnerhet med al Kongl. Nåd och Ynnest Vålbevågen.

BERÄTTELSE OM *Riksdagen uti Gefle*, år 1792 *).

Til den uti Gefle utskrifne *Riksdagen* **) begaf sig Hans Maj: KONUNGEN kl. 12 om natten

*) Den är sammandragen utur *Inrikes-Tidningarne* för 1792, och det i Gefle utkommande Dagbladet, kalladt: *Historiskt och Politiskt Nytt*, samt andra publique och tillätne Esterrättelser. Hvad, som icke får rum uti sjelfva Berättelsen efterhåmtas ibland de Nyaste Händelserne.

**) Se härom detta Archiv, St. 18, sid. 314.

natten emellan den 20 och 21 Januarii, samt ifrån *Lilla Slottet* *) uppå Nya Haga **). Den 20 om morgonen kl. 9 hade Hans Kongl. Höghet KRON-PRINSEN anträdt sin Resa ifrån Kgl. Slottet i Stockholm til förenämnde Norrlands Hufvudstad. Hans Kongl. Höghet hvilade öfver natten i *Upsala* ***) , och anlände den 21 til *Forsbacka* †) kl. half til 6 om aftonen, där han träffade sin Hr Fader, Konungen, som samma dag om föremiddagen hade ditkommit. *Ständerne* voro då dels redan ankomne, dels inträffade de alle dagar ††).

Z 4

Uti

- *) Eller den redan färdige *Pavillonen* på Haga. Hans Maj:t var åtföljd af des Förste Hof-Stallmästare, Hr Frih. Hans Henr. von *Essen*, samt beledsagad af en på Des Refor vanlig Vakt af *Lif-Drabanterna*. Förut hade, til Vakhållningen vid Konungens Hof på Gesle Slott, dit ifrån Stockholm afmarcherat 150 Man af Des *Blå* och 150 Man af Des *Hvita Lif-Garde*. Til Ortens öfriga Bevakning nyttjades *Helsing-Regementet*.
- **) Hans Maj:t hade kort förut gjort et Besök i Gesle, då Hans Maj:t afreste mot middagen den 4 Jan. och återkom den 6 följ. om morgonen.
- ***) Hans Kongl. Höghet beledsagades af sin Vice-Gouverneur, Hr Grefve *Gyldenstolpe*, och Informator, Hr Cancellie-Rådet von *Rosenstein*, samt öfrig vanlig Suite. Uti *Upsala* emottog Hans Kongl. Höghet på Slottet *Academie-Statens* Upvaktning, som ågde at då närvarande vårda denne sin Høge Cancellor.
- †) Et Bruk, beläget 1 $\frac{1}{2}$ mil ifrån Gesle och tilhörigt Hr Landshöfdingen och Ståthållaren af *Nordin*.
- ††) För tjenliga och bekväma Rum hade Ståthållare-Ambetet uti bästa mätto förjt, åfven som för tilräckeliga Lifsmedel; så at *Ordning* och *Police* kunde uti en så beskaffad Stad, hvar Konung och Ständer någon Tid, och hålft Vinterdag, skulle förblifva, icke vara önskeligare. Genom Förpafsning och Vakter

Uti Stockholm kvarblefvo Hennes Kongl. Maj:t DROTNINGEN, Deras Kongl. Högheter begge HERTIGARNE; samt HERTIGINNAN och Kongl. PRINSESSAN, Kongl. Maj:ts *Högste Domstol*, och för de Ministerielle Conferencerne Stats-Secreteraren och Commendeuren Hr Ulr. Gust. *Franc*, Befälet öfver Militairen i Hafvudstaden ägde General-Lieutenanten, Konungens General-Adjutant, och Commendeuren Hr Baron Maur. *Klingspor*, och Under-Ståthällare-Ämbetet förvaltrades af Lagmännen och Ofrälse-Ledamoten uti Konungens Högste Domstol, Hr Jon. *Stockenberg*. Flere Ledamöter af de *Almänna Ärendernes Beredning* och en del af *Cancelliet* voro Hans Maj:t til Gesle följagtige.

Hans Kongl. Maj:t och Hans Kongl. Höghet kvarblefvo på Forsbacka til Söndagen, den 22, då de därifrån begåfvo sig til Gesle, och höllo där sit *Intåg* kl. 7 om aftonen i följande Ordning:

1) En del af Gesle Borgerstaps Cavallerie-Corps, anford af des Chef, Stads-Majoren Hr Rådman *Valley*.

2) Ståthällaren, Landshöfdingen och Ridaren af *Nordin* i sin Vagn.

3) Hingstridare.

4) Konungens Tjenstgörande General-Adjutant m. m. Hr Friherre Gustaf Mauritz *Armfelt*, til Häft, omgifven af des Adjutanter.

5) En

rundt omkring Staden hade man och vederbörligen förekommit, at Antalet af Resande icke måtte öfverskrida Invånarnes Tilgångar eller tränga de nödvändige Personernes utrymme. Om sjelfva *Stadens* och *Stättets* Beskaffenhet läses en utförlig Beskrifning uti detta Archiv, St. 19, sid. 331.

- 5) En Tropp lätta Dragoner.
- 6) Rid- och Stall-Pager.
- 7) Tvenne Under-Stallmästare.

8) KONUNGEN, som ägde jämte sig KRON-PRINSEN, i en med 8 Hästar bespänd Parade-Vagn. Uppå Vagnen stodo 2 Pager, och omkring densamma gingo 12 Laquaier med Facklor och Stånd-Drabanterne med sit Spel. Vid högra Hjulet gick Adjutanten af Drabanterne och vid det vänstra vakthäfvande Capitainen af Lif-Gardet, samt efter dem Kammar-Pagerne.

- 9) En Tropp Lätta Dragoner.

10) Kron-Prinsens Vagn, med 6 Hästar bespänd, omgifven af 6 Laquaier med Facklor. Uti Vagnen såto Des Vice-Gouverneur, Hr Öfver-Kammarherren Grefve *Gyldenstolpe*, Hof-Stallmästaren Frih. Carl Diedr. *Hamilton*, och Kron-Prinsens Cavalier, Hr Grefve Jac. Gust. *Oxenstierna*.

- 11) Den öfrige delen af Borgerkapets Cavallerie-Corps.

Vid Stads-Porten emottogs Hans Maj:t af Prästerskapet, anfördt af Hr Arke-Biskopen, och af Magistraten anförd af Hr Landshöfdingen. Vid ankomsten saluterades Kongl. Maj:t med 128 Canon-skott uti 2:ne omgångar ifrån Borgerkapets Artillerie-Park, och alt Folket höjde täta Glädje-skri vid Konungens Åsyn. Borgerkapet til häst och fot samt Lif-Garderne paraderade, och Tåget gick in igenom Vestra Tullen och des Gata öfver Stapel-Torget, Vestra Drotninge- och Norra Kongs-gatorna, öfver Nybron til Kongl. Slottet, hvar Hans Maj:t

emottogs af des Hof. Därefter gafs Cour och hölls publique Spisning.

Ibland de flere Tilbehörigheter, som ifrån Stockholm, til bruk vid Riksdagen i Gesle, dit affördes, intogo ofelbart första rumet *Rikets Regalier*. Af dem, hvilka förvaras uti Kongl. Ränthe-Kammaren och under Kongl. Kammar-Collegii vård, blefvo enligt Kongl. Maj:ts Befallning följande Rikets Regalier til Gesle afförde: Kongl. Maj:ts tvänne Kronor, och Spiran, samt Deras Kgl. Högheters Kron-Prinfens och Hertigarnes Kronor. Til deras förande hade Hans Maj:t utsett Kammar-Råderne Hr Gust. von *Stockenström* och Hr Erik af *Wetterstedt*, samt förordnat Majoren vid Lätta Dragone-Corpsen Hr Carl Reinh. *Uggla* med 52 Man. De afgingo ifrån Stockholm d. 12 Jan. första dagen til Märsta, d. 13 til Upsala, d. 14 Rastdag, d. 15 til Läby, d. 16 til Yfvere, d. 17 til Elfkarleby, och d. 18 til Gesle. De utfördes ifrån Stockholm och infördes i Gesle uti Kgl. Vagn och med väslig Parade; men under Resan nytjades et Rese-Equipage, som skulle möta i Tullen, och hvarom Riks-Stallmästare-Ämbetet besörjde. Som, jämte Kammar-Råderne, Majoren af Lätta Dragonerne ägde vården om Regalierne, så hvilade de ock vid Nattlägren uti samma Rum, där Regalierne infattes. Uti Upsala förvarades de under Rastdagen uti et Rum af Kongl. Slottets Entre-Sols, men vid ankomsten til Gesle d. 18 Jan. kl. half 4 om eftermiddagen emottogos de, under Paradering af Helsinge-Regementet, af Hr Landshöfdingen och Ståthållaren af *Nordin*, som uti sin Vagn var Escorten til mötes på Stadens Torg, och
lät

hät nedfatta Regalierne i Stadens Stora Kyrkan Sacristia, hvarest de bevakades af et Detachment Lätta Dragoner, och blefvo de följande Söknedagar, från kl. 11 til 1, för Almänheten visade.

(Fortfättning e. a. g.)

NYASTE HÄNDELSE.

Topographie.

CARLSRONA.

Denne Stad *refer sig, ehuru långsamt, utur sit Grus*, efter den grufveliga Eldsvådan, som härjade densamma den 17 Jun. 1790. Ehuru få äga nu mera Medel, at vid återupbyggandet förena god Architecture med Nyttan, så ser man dock flere vackra Stenhus redan upförde. Den til almäna Gåfvomedlens Förvaltning nedfatte Deputation, och uti hvilken Hr Contre-Amiralen och Commend. Carl W. *Modée* är Ordförande, beförjer med mycken Nit och Verksamhet Delningen af desse Medel, samt granskar därvid alle Uppgifterne; men, ty värr! antalet af Behöfvande är för talrikt, Gofvorne således otillräckelige för ändamålet i stort, och Hoppet om Hjelp framdeles synes minskas i den mån andra ömande Föremål uti de almäna Bladen framläggas. *Tyska Kyrkans* återupbyggande ådrager sig därjämte så mycken större upmärksamhet, som denne Bygnad äfven är helgad åt Främlingars Andagt, hvilka antingen

gen besöka Orten eller sätta sig här neder. Uti Aug. förl. år var Tilgången för densamma ännu blott omkring 4000 R:dr. Ritningen til förra Kyrkan, som var af den store Mästaren i Architecturen, Grefve Nicod. Tessin, kan vid så mycket förändrade Tilgångar, icke uti alt följas. Vid noga Besiktning har man dock funnit, at utom Cornichen, hvilken är förbränd och odugelig, är den öfrige Stommen ännu brukbar, och kan med mättelig Kostnad förnyas; hvadan Kyrko-Rådet, hvilket utgöres af Församlingens mest omtänksamme, uplyste och nitiske Män, beslutit, at efter förändrad Ritning å nyo upföra detta Herrans Hus. Hans Excel. Herr Riks-Drotfen, Grefve *Carl Axel WACHTMEISTER*, som förl. år besökte Carls-crona, tog då äfven denna Kyrkas Ruiner i ögonsikte, samt önskade des snara återupbyggande, genom hvilken Herres kraftige Förord, denne Bygnad äfven icke litet befordras, hvars hela Ått utomdes hos denna Kyrka och Församling, genom många Vålgärningar, förevigat sit Minne.

Folk - Myckenhet.

GREIFSWALD.

Här i Staden dogo, år 1791, 168 Människor, af hvilka 38 voro Män och Enklingar, 58 Hustrur och Enkor, de öfrige Ogifte och Barn af begge Könen. Inom året dogo 25 gamla Barn, och ifrån det 1 til det 10 året 28 Barn; äfven som

som emellan det 91 och 96 året dogo 3 Personer, dessa alla af Qvinkönet. Af Medelåldern var största Mortaliteten emellan det 51 och 60 året, ty den steg til 24, Hälften af hvardera Könet. Ifrån det 71 til det 80 dogo 17, och ifrån det 81 til det 90 dogo 9 Personer; hvilket alt intygar om Ortens dels funda Läge, dels nyttiga Medicinal-Anstalter. Desse kunna också här i Staden få mycket mindre saknas, som här finnes icke allenast en Medicinsk Facultet, utan också sjelfva Kgl. Sundhets-Collegium har här sit Säte, uti hvilket Stadens både äldste Borgmästare Hr Landt-Rådet Heyn osh Syndicus Hr Droyfen äro, utom de förnämste Medici i Svenska För-Pommern, Assessorer.

Bibliotheker.

LENNORPING

Det härvar. *Stifts- och Gymnasii-Bibliotheket* har nyl. el. förl. år erhållit följ. Donationer: — Hans Excel. Herr Riks-Rådet m. m. Grefve *Melker FALKENBERG*, har gifvit omkring 200 äldre och yngre Perme-Bref, som uplysa Forntidens Historia, Ämbetsmän, Skrif- och Afhandlings-sätt, m. m. — Hr Arke-Biskopen m. m. Doctor *Uno von Troil*, de vid 1784 års Prästmöte, utlofvade och sedermera tillöfte Böcker ut *Seculo Typographico*. — Biskopen i Calmar, Hr Doctor *Mart. G. Wallenstråle*, des framl. Faders, Biskopens i Götheborg, Hr Doct. *G. Wallins Itinerarium*, V Voll. i 8. — Adju-

-Adjuncten i Hagbyböga, Hr Isac *Edström*, afl. Assess. i Svea Hof-Rätt, Petri *Salani*, *Rese-Journal*, — samt Mademoiselle Anna M. *Mörtling* i Rytstad til Bibliotheks-Cabinettet et väl arbetadt Radband. Til dessa Donationer kommer nu vidare den förnyade Gofvan af Hr Professor Joh. Henr. *Liden* i Norrköping dymedelst, at han äfven anlagit Vinsten af: *Repertorium Benzelianum* *) , samt aldeles i likfärlighet med den, som faller af den här förr kungjorde Benzelianiska Brevväxlingen **) , til vidare Inkomst för detta så lyckliga Bibliothek.

Resande.

Hr Fält-Marskalken m. m. Grefve Joh. Aug. *Meyerfelt*, har begifvit sig, efter ärofulla slutade Campagner i Finland, til sine Gods i Svenska Pommern, och ankom den 20 Aug. förl. år ifrån Ystad til Stralsund.

Gen. Lieutenanten uti Kgl. Maj:ts Tjenst, Hr Marq. *de Bouillé*, har, efter Besöket vid flere Tylka Hof, äfven varit närvarande uti Aug. månad vid det Höga Mötet i *Pilnitz* emellan Kätaren, Konungen af Preussen och Kurförsten af Saxon, begifvit sig häruppå til Prag, samt

*) *Repertorium Benzelianum*, innehållande I Förteckning på En del af Arke-Biskopens, D. Eric Benzeli den Yngres, Manuscript-Samling, och II Förteckning, försild, på fören. Arke-Biskops Brev-Samling — utgifvet af J. H. *Liden*. Stockh. 1791, 8.

**) Se detta Archivum, St. 7, sid. 142.

samt där bevistat Käfarens Kröning, såsom Konung i Böhmen, och sedan rest vidare. Ifrån Pilsnitz afreste Hr Baron *d'Escars*, Fransysk General-Lieutenant *), öfver Berlin och Stralsund til Stockholm, dit ankomsten skedde i Sept. månad, hafvandes i sit följe Hr *d'Aquila* såsom Secreterare, och Hr Capit. G. *Gedda*.

Befordringar.

Under den 20 Dec. har Kongl. Majt förordnat Landshöfdingen i Stora-Kopparbergs Län och Rid. af Des Nordstj. Orden, Hr Joh. Magn. *af Nordin*, at vara Ståthållare öfver Gesle Slott och Stad, samt tillika förvalta Landshöfdinge-Ämbetet i Gesleborgs-Län, i anseende til den uti Gesle.beramade Riksdagen, och under Frånvaro af Länets Höfdinge, Hr Grefve Fred. Ad. Ulr. *Cronstedt*, Commendeur af Kgl. Nordstj. Orden, som, uti en förschild af Konungen honom updragen Förrätning i Pommern, begaf sig d. 4 Jan. ifrån Stockholm til Stralsund, åtföljd af Kgl. Secreteraren i Utrikes Cabinetet, Hr Carl Gust. *von Brinkman*.

Hr F. von *Bagewitz*, Ryttnästare vid Husar-Regementet, utnämndes d. 24 Aug. til Major vid samma Regemente.

Döds-

*) Hans Broder, som kallas Capitaine des Gardes des Princes, Freres du Roi, var äfven närvarande i Pilsnitz, men reste med Grefven af Artois til Coblentz tillbaka.

Dödsfull.

Hans Exc. Hr. Riks-Rådet, Öfver-Ståthållaren i Stockholm, Åbo Academie-Cantzleren, samt Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, Frih. *Carl SPARRE*, dog d. 28 Jun. sistl. i *Stockholm*, uti des 69 år. Hans Exc. var därjämte Ledamot uti Rikets Ärenders almäna Beredning, Kongl. Upfostrings-Commissionen, Kongl. Vet. Academien, Kgl. Mät. och Bildh. Academien, Kgl. Patriot. Sällskapet, Kgl. Commissionen öfver Ecclesiastique-Verket i Lappmarkerne, Kongl. Directionen för Strömsholms Slufsbygnad, Frimurare-Barnhus-Directionen, Gen. Assistance-Contoirtet, alle uti Stockholm, samt uti Physiographiska Sällskapet i Lund.

Historisk Bokhandel.

Af *Svea-Rikes Råds-Länga*, författad af Hr Kammarherren C. H. *Uggla* och tillökad af Hr Kgl. Secreteraren Frih. S. *Rosenhane* äro redan Tre Afdelningar utgifne, af hvilka den Första innefattar Rådets Historia, allt ifrån Rådhammarens Uphof till des Uphörande 1789, den Andra handlar om Rikets Jarlar, och den Tredje upräknar Hvar Rikens Råd allt ifrån Urminnes-tid till år 1523, då K. *Gustaf I* steg på Thronen. Af den Fjerde som går ifrån nyssn. år till år 1600, hvarest den Ständiga Rådhammaren inrättades, äro N:o 26, 27 och 28 nu senast utkomne. Prenumeration på hela Verket är 2 Rdr. — Af *Almänna Archivum*, som fortätter Stats-Beskrifningen om Stor-Britannien, handlas i N:o 2 om Konungens Magt. Prenumeration på Bandet I är 24 ls.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 10 Februar. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Tjugondeandra Stycket.*

HANDLINGAR.

TAL, hållet til HANS KONGL. MAJ: T
af Hr Landt-Marskalken, Presidenten
i Kgl. Kammar-Collegium, samt Rid.
och Commend. af Kgl. Maj:ts Orden,
Friherre Eric *Ruuth*, på Riks-Salen i
Gefle, d. 27 Jan. 1792.

Stormågtigste Allernådigste Konung!

Flere än hundra år äro förflutne, sedan *Carl*,
segrande återkommen ifrån Skånska Fälten,
församlade et tacksamt Folk. — Hans odöde-
lige *Son* hann ej at njuta samma Tilfredsstäl-
lelse, efter så många Segrar, så många förvä-
nande Omskiften och ärofulla Olyckor.. —
Den var, jemte al annan ära, förvarad åt en
Konung, som på Svenskfunds Böljor hämnat
Olyckor, bundit Segren vid Sveriges Flaggor,
och Lagrarne vid Sin Krona.

Vid detta tillfälle erfara Ridderskapet och
Adelen alla de Sinnesrörelser, hvilka Känslorne
för Konung, Fädernesland och Heder upväcka.

Det Stånd, som ännu bär Prydnaderne
af de Sköldar, på hvilka de hyllat sina *Ko-
nungar*, och vid hvilka de svurit dem sin Tro-

het; — det Stånd, som *Cbristian* velat utrota, här *Gustaf Wasa* därifrån uplyftat sin Ätt på Thronen, och med hvilket han tvänne gånger förnyat Blodsbandets öma Förbindelser; — det Stånd, hvars Namn upfyller *Gustaf Adolfs* Tide-Böcker, och hvars Rygte samlas omkring alla de Fält, där Krigs-äran belönat Mannamod och Tapperhet; det vördar sin *Konung*, sin *Medlem*, sin *Anförare* och sin *Beskyddare*, och det omfamnar, inför des Thron, älikade Medborgare, hvilka antingen uti Helige Kall, med Undervisning och Efterdömen, upmuntra til Pligter och Dygder, dels med värdigt bruk af Lyckans Häfvor understödt almänna Behof, dels med gammalt Mod och Redlighet gåt at strida för en älskad Fosterjord.

Enighet och Förtroende förena i dag et Folk, färdigt at emottaga sin Konungs Befalningar, och villigt at befordra des Affigter.

Under dessa Förestälningar vägar icke Ridderkapet och Adelen lyfta sina Ögon til den ljusa Strimma af en kommande Dag, hvilken, ifrån Eders Maj:ts sida, kastar sit sken på de dimmor, som ännu insvepa Framtidens rymder.

Eders Maj:ts Hjerta är icke känslolöst vid detta Tillfälle: hvilken Dag af Eders Maj:ts Lefnad! hvilken Syn, värdig den mäkt frätande Afund hos Eders Maj:ts och Sveriges Fiender!

Hoppet uplyfter sig redan, at emottaga et tilkommande Lugn. Vördnaden och Lydnaden nedkasta sig för Eders Maj:ts Thron, men Kärleken och Förtroendet tränga sig til des Bröst; och de Tårar, som afbryta våra Ord, äro icke Veklighetens.

Uti

Uti Eders Maj:ts Nåd och Ynnest innesäntar sig Ridderskapet och Adelen underdånigst.

BERÄTTELSE om Riksdagen uti Gefle, år 1792. Fortsättning *).

Den 23 Jan. efter slutad Lever anbefalte Konungen Riks-Härolden, Ceremonie-Mästaren och Rid. Hr Leonh. von *Hauswolff*, at på vanligt sätt *utblåsa Riksdagen* och kalla Riksfens Ständer på Riks-Salen. Til följe häraf begaf sig han, företrädd af tvänne Kongl. Härolder och escorterad af et Detachement af Borgerskapets Cavallerie, til Ståndens Samlings-rum, alla Stadens Torg och de förnämsta Gatu-hörnen, at detta Konungens Bud kungöra. Imedlertid gaf Hans Maj:t tilkänna, det han til *Landtmarskalk* utfedt Hr Presidenten i Kgl. Kammar-Collegio, Ståthållaren öfver Drotningholms- och Swartfjölän, Rid. och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden ***) och Rid. af Kongl. Wasa-Orden, Friherre Eric *Ruuth*. Han blef då framkallad at aflägga den uti 1779 års Riksdags-Beslut faststälde Eden, hvarestefter Stafven honom af Konungen öfverlämnades. Sedan han aflagt sin Tackfägelse, nedfördes han til Höglöfl. Ridderskapets och Adelen Samlings-rum ***) , uti

A 2

Konun-

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 21, f. 358.

**) Därtil utnämnd den 21. Nov. 1791; men ej ännu dubbad.

***) Stadens mindre Kyrka. *Präste-Ståndet* samlade sig på Gymnasii-Salen; *Borgare-Ståndet* på Stadens Rådhus, och *Bonde-Ståndet* i Scholæ-huset.

Konungens Vagn, af Hans Excellence, Herr Grefve *Magnus Ericsson BRAHE*, En af Rikets Herrar, och Hr Grefve Jac. Gust. *Oxenstierna* af Korsholmska Ätten och Cavaller hos H. K. H. Kron-Prinsen *). — I följe af 1617 års Riksdags-Ordning blef Ärke-Biskopen i Upsala och Commendeuren af Kgl. Nordstjerne-Orden, Hr Doct. *Uno von Troil*, framkallad, at som Taleman för det Högvördige Präste-Ståndet aflägga sin Ed; hvilken honom så väl som Hr Landtmarkalken af Hr Stats-Secreteraren m. m. *Elis Schröderbeim*, under Hof-Cancellers-Ämbetets ledighet, förestafvades. — Därefter utnämnde Konungen til Secreterare i Bonde-Ståndet Under-Ståthållaren i Stockholm, Hr Pehr *Zacharias Ablman*, som sedermera inför Hans Excellence, Hr Riks-Drotzen, aflade sin Ed; hvilken honom af en af Secreterarne i Cancelliet förestafvades. Til Vice-Secreterare för detta Stånd blef Öfver-Auditeuren Hr *Daniel Ablberg* utnämnd **).

Härtill vil man nu foga det *Tal*, som HANS MAJ: T höll vid *Landtmarkalks-Stafvens* öfverlämnande til Hr Presidenten Frih. Ruuth, så lydande:

„Sedan jag nu låtit Riksdagen utblåsas, är min första Omförg, at för Ridderskapet och Adeln utse en Landtmarkalk, värdig Mit Förtroende och värdig det Stånd han skal anförä. Mit Val har nu fäst sig vid en Man, hvars rena Nit och Tilgifvenhet för Mig och Rikets Sjelf-

*) Hufvudmännen för Grefveliga Ätterne *Lewenhaupt* och *de la Gardie* voro då icke närvarande, af hvilka endera eljest hade bordt, jämte en Grefve Brahe, beledsaga Landtmarkalken.

***) Eftermiddagen kl. half til 5 var hos Konungen *Cour* och *publique Spisning*; hvarmed fortfors de följande dagarne.

Sjelfständighet i de brydsammafte Omständigheter och i det grannlagna Afbete ej vikit, och hvilken igenom des Ståndaktighet, under den bekymmersammafte Tid, lifat mina bekymmer; och Jag smickrar Mig at igenom detta Val gifva Ridderkapet och Adeln et prof af Min aktning, då det faller på en af deras Medlemmar, som med en ädel Börd förenar en utmärkt Förmögenhet. Jag utnämner därför til Landtmarkskalk Presidenten i Mit och Rikets Kammar-Collegio, Ståthållaren öfver Drotningholms och Swartfjö Slott och Län, utnämnd Riddare af Seraphimer-Orden, Friherre Eric Ruuth, och hvilken Jag nu kallar til at aflägga Landtmarkskalks-Eden“.

Til Landtmarkskalken, Hr Friherre Eric Ruuth.

„Gode Herre och Landtmarkskalk! Jag öfverlämnar Eder desne Staf, at den föra med den Nit, Jag känner Eder hyfa för Mig, för Riket, för Edert Stånds Vål. Lyfande Åreställen åtföljas af dryga Bekymmer; men Ståndaktighet, Mod och Redlighet öfvervinna Svårigheter; och Aran at hafva väl gjort belönar Mådan. Sådant är det Kall Jag pålägger Eder i dag, och til hvilket utförande Jag önskar Eder den Högstes mågtiga Nåd och Vålsignelse; förblifvandes Eder med al Kongl. Nåd välbevågen“.

Vidare vil man tillägga en kort Beskrifning på den nya *Åmbets-drägt*, som Hans Majt behagat tildela Deras Excellencer, Herrar *Riks-Drotzen* och *Riks-Marskalken*, hvilke vid denne Riksdag för första gången håro densamma, och vid hvilken Riksdag däremot det åter var första gången, som Herrar *Riksfens Råd*, såsom en Corps och uti förre Råds-Talaren, icke syntes beledsaga Konungen och omgifva Thronen, i anseende til Råds-Åmbetets uphörande i Majo 1789. Förstnämnde *Åmbets-Drägt* var således beskaffad:

Den nya Ceremonie-Dräkten för ofvannämnde begge Herrar är af hvitt siden-moire garneradt med hvita Silkes-Galler-spetsar af Cantiller; Jacka och Byxor gjorda efter den gamla Burgundiska seden, nämligen

at Ärmarne uti Jackan äro upskurna, Jackan kort och i stället för Echarpe et Bälte eller Gehång för Värjan. Byxorna stadna ofvanföre Knäet, så at Knäckålarne ej äro cacherade. De stora Seraphimer-Halsdukar eller Rabats bäros, samt utflagna Hår och vanlige svarta Hattar med en Guld-Galon omkring kullen samt hvita Panacher. Mantlarne äro af Cramoisi. Sammet fodrade med hvitt Atlask, gjorde aldeles såsom de Furfstelige Mantlarne, ganska obetydliga kortare; hafva Hermelins-kragar med svarta Tippar samt en god hand bred dylik Garnering frammanföre. Skorna voro hvita, och knutna med hvita Bandrosor. Seraphimer-Ordens-Kådjan satt utanpå Kragen, och på Mantelen var en stor broderad Seraphimer-Stjerna.

(Fortfättning e. a. g.)

NYASTE HÄNDELSE.

Geographie.

SAWOLAX- och CARELENS-Län.

Detta Län är et af de vidsträcktaste uti hela Riket, och har Landshöfdingen sitt Säte uti Köpingen *Cuopio*. Det stod, ifrån d. 29 Aug. 1785 til d. 14 Nov. 1791 under Hr Landshöfdingens och Rid. Frih. Sam. W. *Carpelans* Styrelse, som densamma fift. dag aflämnade til Efterträdaren, Hr Landshöfdingen och Rid. And. Joh. *Ramsay*, hvarvid han höll et Tal, som til Protocollet lades, och utur hvilket åtskilligt, hörande til Länets Kännedom, här bör uptagas *). Under sin omtänksamma och nitfulla Ämbetstid fäste Hr Frih. *Carpelan* en synnerlig upmärksamhet på *Storskiftet*, hvarmedelst

*) Sådant sker utur: *Åbo-Tidningarne* för år 1792, N:o 3 och 4.

medelst ifrån 1786 års början til 1789 års slut 482 nya Mantal tilkommit, hvilka efter Frihetsårens förlopp, af hvilka året 1809 är det sista, skatta til Kongl. Maj: uti Jordeboks-räntor, utom Förvandlingen, 3667 R:dr: ren både Land- och Penninge-vinning, en verkelig Eröf-ring inom Storförstendömers eget Landamäre. *Trivial-Scholan* flyttades ifrån Randafalmi til Cuopio, och tilöktes med en Lectjon, som skal undervisa Ungdomen uti Landthushållningen samt Fransyska och Ryska Språken. *Cuopio* har sedan 1787 blifvit utvidgad, och fick följ. året Konungens Stadfästelse på sin Donationsjord, som blef rörlagd, så at Orten, under nuvarande Fred, kan ansenligen tiltaga, fick äfven 50 Mans Garnison. Länet liknar, medelst sina många Vatndrag, Sjöar och Träsk, en *Skärgård*. Soknarne äro stora och vidsträkta. *Cuopio-Sokn* har 19000 Invånare, hvilkas Själavård skötes af 6 Präster: desse således för få mot Folkmängden och Afståndet, hvadan icke sällan händt, at Rotar upvist fullväxte Karlar, som i brist af Kunskap i Christendomen ännu icke blifvit admitterade til Nattvarden. Landshöfd. föreflog därför en *Soknarnes bättre Reglering*, som också Konungen biföll d. 22 Febr. 1788, men det samma år började Kriget hindrade så den, som flere Hr Landshöfdingens för Länet nyttiga Anstalter. Å en annan sida kan dock Länet tacka Gud, och prisa Konungen, ty detta *Krig* läret vara alt ifrån urminnes Tid det första, uti hvilket Landet icke blifvit *bärjadt*. Sit Län försvarade ock Hr Baron C. under Kriget, medelst den af sig, såsom Brigade-Chef, upfatte och anförde

förde Corps af 4 Batailloner. Hvilket skönt drag uti Konungens Historia och Länsherrens Förvaltning! *Land-Staten* fick 1788 förvandla sin Penninge-Lön uti Spannemål. *Svenske Plogar* infördes, och Almogen upmuntrades at nytja *Kör-Oxar* af egen Afvel. Genom *Ålfrånsningar* kunna flere 1000 Tunneland nytbar Jord, och bättre Communication i Länet vinnas. Med de Anstalter Hr Landshöfdingen dels vidtagit, dels upgifvit, skulle Kongl. Maj:ts och Kronans Revenuer af detta Län, under et tioårigt Fredslugn, *fördubblas*. Hvar så många Patriotiska Gerningar tala sjelfve, behöfver ingen ting vidare tilläggas.

Kyrko - Arender.

CARLSRONA.

Sedan Tyska Kyrkan härstädes afbrän uti den svåra Vådelden d. 17 Jun. 1790, och länge måste väntas, innan den nya Kyrkan kan blifva i stånd fatt, så förrättas den uti samma Kyrka tilförenè hålne Tyska och Svenska Gudstjensten nu emedlertid uti et af Timmer på gamla Scholz-hufets likaledes afbrändä Tomt upfördt Hus, hvilket under Namn af *Tyska Församlingens Bönebus*, invigdes Palm-Söndagen d. 17 Apr. 1791 af des Kyrkoherde, den i alla afseenden så vördnadsvärde Prosten, Hr M. Joh. Bernh. *Wolff*. Detta utomdes nog tränga Hus består af 2:ne Våningar, af hvilka den nedre nytjas til Bönehufet, och den öfra utgör Bostället för Hr Prosten.

LON.

under sista Kriget utmärkt sig för Mandom och Skickelighet, Belönings - Penningen af Silfver för *Tapperhet i Fält*, til at bära i Knapphålet.

Folk - Myckenhet.

UPSALA Årke-Stift.

Uti detsamma äro för Året 1790 födde 3488 Mankön, 3173 Qvinkön, tilsammans 6661, af hvilka 273 varit oägta, nemligen 146 Man- och 127 Qvinkön, 106 hafva födt Tvillingar och 1 Trillingar. Dödfödde äro 190. De Dödas antal är desutom 3508 Man- och 3141 Qvinkön, tilsammans 6649. Af dessa hafva 3 Man- och 20 Qvinkön varit emellan 90 och 95 år gamla, 1 Man- och 4 Qvinkön emellan 95 och 100, och 1 Qvinkön öfver 100 år. Olyckeligen omkomne äro: 27 qvafde af Ammor eller Mödrar, 2 genom Barna-mord, 1 äldre Person mördad, Drunknade 79, Frusne til döds 4, omkomne af Os 2, Sjelfmördade 10, af Våda skadat sig sjelfve til döds 6, vådeligen Dödade af andra 8, slagen af Åskan 1, krossade af Träd i Skogen 3, fundne döde på Marken 5, brände til döds vid Eldsvåda 2, Genomränd af en Gärdesgårds-tör 1, död af Fylleri 1, kört sig til Döds 4, tilsammans desse 157.

Å R O.

År 1791 föddes uti *Svenska Domkyrko-Församlingen* 36 af Man- och 36 af Qvinkön, af hvilka 72 Barn 8 voro oäkta; dogo 41 af
Man-

Man- och 41 af Qvinkön; samt vigdes 33 Par. — Uti *Finska Domkyrko-Församlingen* föddes 109 af Man- och 99 af Qvinkön, af hvilke 208 Barn 29 voro oägta; dogo 109 af Man- och 94 af Qvinkön, samt vigdes 93 Par. — Uti *Slotts-Församlingen* föddes 40 Barn, af hvilke 2 voro oäkta, dogo 33 Personer, samt vigdes 27 Par.

CARLSCRONA.

År 1791 föddes uti Kongl. *Amiralitets-Församlingen* 394 Barn, af hvilke voro 193 Gossar och 175 Flickor, utom 26 dödfödde Barn. De oägta Barnens antal steg til 26. Döde voro 207 Personer, af hvilke 104 voro Man- och 103 Qvinkön. Desutom dogo uti Amiralitets-Sjukhuset 34 Personer. Vigdes 125 Par. — Uti *Stads-Församlingen* föddes 88 Barn, af hvilka 43 voro Gossar och 45 Flickor, utom 11 dödfödde Barn. De oägta Barnens antal steg til 10. Döde voro 73 Personer, af hvilke 34 voro Man- och 39 Qvinkön. Vigdes 39 Par.

NORRKPING.

År 1791 föddes uti *Stads-Församlingen* 108 Gossar och 90 Flickor, tilhopa 198 Barn; däremot dogo 230 Personer, 96 af Man- och 134 af Qvinkönet; samt vigdes 75 Par. — Uti *Lands-Församlingen* föddes 41 Gossar och 81 Flickor, tilhopa 72 Barn; däremot dogo 72 Personer, 41 af Man- och 28 af Qvinkönet; samt vigdes 32 Par. — Uti *Tyska Församlingen* föddes 12 Gossar och 8 Flickor, tilhopa 20 Barn; däremot dogo 16 Personer, 7 af

af Man- och 9 af Qvinkönet; samt vigdes 12 Par.

LUND.

Uti härvarande Domkyrko- el. Stads-Församlingen och tilhörande Landsbyar föddes, år 1791, 44 Gossar och 45 Flickor, el. 89 Barn, ibland hvilke 7 voro oäkta; dogo 59 Personer, -- hvilken således ovanliga Tilökning uti denna Stadens Folktock! eller et Öfverskott af 30 -- ibland hvilka döde räknades 27 Barn under 10 år; vigdes 22 Par.

CALMAR.

År 1791 föddes uti härvarande Domkyrko-Församlingen 120 Barn, dogo 95 Personer, och vigdes 46 Par.

Universiteter.

UPSALA.

L. L. O. O. Professore, Hr Joh. A. *Tingstadius* lämnade den 17 Jun. det Academiska Rectoratet, efter et Tal om *Nyttan af de Afiatiska Länders Kännedom för Bibliiska Språk-kunskapen*, til Oecon. Praët. Professore, Hr Em. *Ekman*, som d. 10 Mart. föreg. hade tilträdt Borgströmska Professionen uti *Oeconomia Practica* *), medelst et Tal om *Fördomars nödvändiga*

*) Om denna Profession se Alm. Tidningarne, för 1791, sid. 206.

vändiga affkaffande uti enskylda Husbällningen.
 — Likaledes hade Hr Prof. Christof. *Dahl* d.
 11 Mart. anträdt Gr. L. Professionen medelst et
 Tal om *Grekiska Literaturens nuvarande Bruk.*
 D. 13 Dec. tilträdde han också Academiska
 Rektoratet efter Oecon. Praët. Professoren Hr
 Eman. *Ekman*, som nedlade denna Vördighet
 efter et Tal, innehållande *Almänna Erinringar*
vid Ungdomens Undervisning.

Typographie.

GEFLE.

I anseende til *Riksdagen*, som hölls uti Staden *Gefle*, har, på Högvederbörlig Befallning, Boktryckeriet i Staden *Fablun*, som äges af Hr Pehr Olof *Axmar*, blifvit flyttadt til *Gefle*, för at med den i sistn. Stad förut varande Boktryckaren Hr Pet. Ernst *Sundqwist* bestrida utgifningen af de Tal, Handlingar, m. m., som under varande Riksdag finnas nödige, at lämna Bokpressen. Ifrån begge desse således förbundne Tryckerier utgafs också i *Gefle* et Dagblad, kalladt: *Historiskt och Politiskt Nytt*, hvaraf N:o 1 utkom d. 23 Jan. *Första* Flocken bestod af 25 Numrer, och den *Andra* slöts med N:o 5, för d. 25 Februarii.

Handel.

Handel.

GÖTHEBORG.

Ostindiska Compagniets Skepp, *Götheborg*, fördt af Hr C. U. *Treutiger*, Major vid Kongl. Amiralitetet, afseglade d. 13 Nov. ifrån Götheborg. Detta Skepp går icke, efter vanligheten, först til Cadix, för at där inlasta Silfver, til utbyte i Canton, utan seglar, lastadt med Järn, Stål, något Manufactur-arbete, Tjära och Beck, vidare med Bjelkar, Handspakar och andra Trä-varor, alt inhemska Producter och Tilverkningar, directe til *Bombay* *), hvar Lasten säljes och intages ny, den förmånligaste som kan fås, för at snart komma til *Canton* i China, och där åter säljas och aflastas, hvarefter Handeln och Hemresan ske på vanligt sätt.

Academier.

STOCKHOLM.

Uti Kgl. *Vetenskaps-Academien* nedlade Anat. Professoren Hr And. Joh. *Hagström* d. 20 Jul. Präsidium efter et Tal: om de *Uptäkter*, som blifvit gjorde om *Vatnådvorna* uti *Människans Kropp*, och valdes til Präses för Tredje *Qvar-talet*

*) Ö uti Ostindien på *vestra Half-öns* *vestra Kust* och vid *Bugten* af *Cambaya*. Den tilhör *England*, och *Staden* på densamma af samma *Namn* är stor och drifver *hufvenlig Handel*.

talet af år 1791 Banco-Secreteraren och Rid. Hr Eric *Schröder*; som åter d. 19 Okt. efter et hållet Tal: om *Nyttan af en utvidgad Handel med inrikes Spanmål*, lämnade Präsidium til Vice-Amiralen m. m. Hr Joh. *Nordenankar*.

Hr Alex. *Kölpin*, Kgl. Dansk Justit. Råd, Förste Hof-Chirurgus och Professor uti Kongl. Chirurgiska Academien i Köpenhamn, valdes den 19 Okt. förl. år til Utländsk Ledamot uti Kgl. Svenska Vetensk. Academien.

Uti *Svenska Academien* valdes den 3 Dec. Kongl. Maj:ts Hand-Secreterare, Hr Joh. Henric *Kellgren*, til Directeur, äfvensom Hr Christoffer Bogisl. *Zibet*, Kongl. Maj:ts Hand-Secreterare och Rid. af K. Nordst. Orden, valdes til-Canceller för förra Hälften af året 1792.

Hans Kongl. Maj:t har uplåtit Des *Svenska Academie* Utgifvandet och Inkomsten af *Post- och Inrikes-Tidningarne*, som utgöra hos oss det man kallar Riks-Avisan, ifrån och med året 1792. De författas af Registratoren uti Utrikes-Expeditionen Hr Gust. *Regné*, tryckas hos Kgl. Finska Boktryckaren Hr Carlbohm, och utdelas uti Hr Directeuren Runemarks Bokläda.

Svenska Portrait-Målaren Hr Carl Fr. *von Breda* vistas sedan någon Tid i London, och har under d. 15 Mart. förl. år af Kgl. *Målare- och Bildhuggare-Academien* erhållit Diplome at vara Ledamot, hvarmed åtföljde Hedern och Namnet af Kgl. Hof-Målare.

Resande.

Hr Gen. Lieutenanten, samt Rid. och Com-mend. af Kongl. Maj:ts Orden, Hr Phil. Jul. B. *von Platen*, ankom d. 24 Nov. ifrån Ystad til Stralsund, för at någon Tid. uppehålla sig uti Svenska Pommern.

Stats-Secreteraren vid Sjö-Ärenderne och Öfversten m. m. Hr Carl Ol. *Cronstedt* har under förl. Sommar gjort en Refa til Carlscrona och flere södre Orter.

Hr Aug. *Nordensköld*, Bergs-Hauptman i Finland, och Protocols-Secreteraren vid Utrikes-Expeditionen uti Kgl. Cancellie-Collegium, Hr Carl Fred. *Nordensköld*, samt Kgl. Expeditions-Secreteraren Hr Jonas *Noring* hafva förl. år an-trädt en Refa til England, hvarifrån de begge senare dock återkommit. — Ännu viftas i Eng-land Hr Öfver-Directeuren Carl Bernh. *Wad-ström*, hvar han gjort sig berömligen känd för sin Refa til Guinea och en af trycket utgifven Skrift om och mot Slafhandeln. Han viftas egentel. uti Staden Manchester, hvar han inrät-tat en vidsträkt och fördelagtig Fabriks-rörelse.

Hr Joh. *Landgård* ifrån Christianstad och Hr Ge. *Funk* ifrån Wisby, hafva besökt förl. sommar Universitetet i *Greifswald*, och där, efter utgifne och försvarade Gradualer, blifvit uti Sept. promoverade til Philos. Magistrar.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 24 Febr. 1792.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Tjugondetredje Stycket.*

HANDLINGAR.

TAL, hålne til HANS KONGL. MAJ:T,
på *Riks-Salen i Gefle*, vid Början af
Riksdagen, den 27 Jan. 1792, af de
Tre Ofrälse-Ståndens Talemän.

Af Hr Årke-Biskopen och Commendeuren D. Uno
von Troil, à *Präste-Ståndets* vägnar.

Stormågtigste Allernådigste Konung!

Då efter Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Kallelse Rikets Ständer å nyo äro församlade, anser Präste-Ståndet för en oskattbar Nåd, at inför Eder Kongl. Maj:t få betyga sin underdåniga Vörtnad.

Under det fifta Riksmötet såg man med bekymmer Krigslågan uptänd vid Rikets bägge Gränfor. Rikets Ständer erkände i underdånighet med vörtnadsfull Beundran Eder Kongl. Maj:ts Hjeltemod, som genom den Högstas Vällignelse skyddade vårt Land, och voro förvissade at, genom Eder Kongl. Maj:ts lika visa som outtrötteliga Bemödande, erhålla en Fred, som skulle återvinna Riket des fordna anseende, stadga des fällhet, befästa des säkerhet.

Förfynnen har vällignåt Eder Kongl. Maj:ts företaganden, och med samma Hand Eder

B b

Kongl.

Kongl. Maj:t, lik *Gustaver* och *Carlar*, stridt för et troget Folk, har Eder Kongl. Maj:t ick allenast teknat en ärofull Fred, utan ock den samma med et säkert Förbund ytterligare stadfäst: bägge för Eder Kongl. Maj:t lika ärorike, som för Rikets Sjelfständighet högst viktige.

Eder Kongl. Maj:ts vaksamhet och omsorg hafve vi äfven at tacka för det oförda Lugn, hvaruti, under Krigets buller, de fleste nästan icke känt någon af des Olägenheter, utom det bekymmer Ståndet, med alle trogne Underfåtare, delat för Eder Kongl. Maj:ts dyra Person; och då Eder Kongl. Maj:t med nådigt Vålbehag ansedt de Prof Svenska Folket lämnat af sin underdåniga Tilgifvenhet för Eder Kongl. Maj:t, sin ofvikeliga Kärlek för Fäderneslandet, vågar Präste-Ståndet i underdånighet hoppas Eder Kongl. Maj:t i Nåder vara förvissad, at Präste-Ståndet med Religionens kraftiga Språk, oafbrutet, til Trohet och Nit alle Eder Kongl. Maj:ts Underfåtare upmuntrat.

Vane at med glada och tackfamma Hjeratan nalkas Eder Kongl. Maj:ts Thron, finner dock Präste-Ståndet vid detta tilfälle et nytt ämne för sin Glädje: et ämne, som för all tid skal utmärka detta bland Svenska Riks-möten.

Minnet af den dagen, då Rikets Ständer, inför Herrans Altare, emottogo Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, blifver altid i Svenska Häfder märkeligt, dyrbart och kärt.

Svea Folk fann sig icke sakna något i sin lycka, utom at för Framtiden se den befastad. *Gustaf Adolpb* föddes, och Almånhetens Önskan var vunnen. Sedan hafva vid tvänne Riks-möten Rikets Ständer, med underdånig erkän-

erkänsla, med et alt mer och mer fagnande hopp, sedt den faderliga Omsorg Eder Kongl. Maj:t lämnat til Hans Kongl. Höghets Upfostran. Underrättelser om Hans Kongl. Höghets milda Sinnelag, ädla Tänkesätt och fällsynte Framsteg i alla Furstliga Idrotter, hafva länge varit et lika ömt som fagnande ämne til glädje för alla Svea Barn. Nu är vårt Hopp stadgad, då Rikets Ständer för första gången se Hans Kongl. Höghet *Kron-Prinsen* Eder Kongl. Maj:t, sin Herr Fader, til Thronen följagtig. — Mätte, under de bekymmer Regerings-omsorgen medför, Eder Kongl. Maj:t aldrig sakna den tilfredsställelse, at hafva beredt Esterkommandes väl, at förefe deras fällhet, under en värdig Ättelägg af *Gustaf den Tredje* och *Sophia Magdalena*.

Då sedan sista Riks-möte Eder Kongl. Maj:t äfven ifrån de Fält, där Eder Kongl. Maj:t, såsom Hjelte, lämnat sin Namn til Odödligheten, i nåder gifvit flera prof af den ömmaste Vård för Religionen, af det kraftigaste Skydd för Vetenskaperne, tackes Eder Kongl. Maj:t i nåder tillåta Präste-Ståndet at därföre nu betyga sin underdåniga Vördnad, och at därjämte förfäkra om des underdåniga Tilgifvenhet och Trohet.

Präste-Ståndet emottager i djupaste underdånighet den Proposition Eder Kongl. Maj:t i Nåder til Ståndets öfverlägning tackts lämna, och anhåller at uti Eder Kongl. Maj:ts nådiga hägn och beskydd få vara inneslutet.

Af Hr Borgmästaren Anders Wallin, Rådman i Stockholm, å Borgare-Ståndets vägnar.

Stormågtigste Allernådigste Konung!

Om Borgare-Ståndet för trenne år tillbaka, då Krigslågan ännu brann, var betaget af de olika Känslor, som hopp och frugtan medföra; så kan Borgare-Ståndet däremot nu, med de lifligaste Glädje-rörelser, i djupaste underdånighet nalkas sin Store Konungs med Segréns ära och Fridens skörd omgifne Thron.

Borgare-Ståndet igenkänner häruti den Högfte Gudens milda Förfyn, som, under så många hotande faror, bevarat Eder Kongl. Maj:ts dyra lif.

Är det en Följd af Eder Kongl. Maj:ts förundransvärda Hjeltemod och Vishet, at Friden, i en lycklig stund, blifvit återställd, Rikets Sjelfständighet befastad, Fäderneslandets Trygghet upplifvad; och är det en Skänk af Eder Maj:ts hand, at Ofrälsmän i et ögonblick undfått sådane Förmoner, som i flere Tidevarf förgäfves blifvit sökte; så har det ock hos Borgare-Ståndet upväckt den oinskränkta Vördnad och nitiska Undergifvenhet, som höjden af en säll Regering utur et troget Folks öma hjertan nödvändigt utkräfver.

Borgare-Ståndet önskar således intet högre, än at kunna, under Riksdagens lopp, ådagalägga öfvertygande Vedermälen af sit redeliga Nit för Eder Kongl. Maj:t och Fäderneslandet.

Uti Eder Kongl. Maj:ts Konungliga Nåd innesluter sig Borgare-Ståndet underdånigst.

Af Olof Thoresson, Riksdagsman ifrån Calmare-Län och Södermöre i Småland, & Bonde-Ståndets vägnar.

Stormågtigste Allernådigste Konung!

Då Bonde-Ståndet ser sin Konung på Thronen, ser det tillika sin Styrka och sit Försvär. Ståndet har af Fäder och Förfäder lärt känna sit fordna tillstånd, jämnfört detsamma med närvarande, och vördar Minnet af de Konungar, som velat, dock icke kunnat främja den tryckte Landtmannens upkomst; men det har varit vår Ålder förbehållit, at upleva den tid, då en Konung kunde sträcka sin Magt til Almogens värn och uprättelse. Eder Kongl. Maj:t har af Gud fåt denna Magt uti en lycklig stund, och Eder Kongl. Maj:t har af densamma gjort et värdigt bruk til Svenska Bondens lättnad och uphjelpande, i det Eder Kongl. Maj:t befordrat Rättvisan emellan alla des Undersåtare, och låtit en mild Styrelse förtaga det bittra af Arbeters tyngda lefnad. Uti Freden hafve vi rönt af Eder Kongl. Maj:t, huru godt det är at lefva under en god Konung. Uti Kriget hafva våra Barn varit förde af Eder Kongl. Maj:t, som för Sit Folk och Sit Rike vågat Lif och Blod, och som besegrat mångfaldiga Faror med Hjeltens Mod, krönt dem med Segervinnarens Åra. Vi tacke Gud, som under alt detta bevarat Eder Kongl. Maj:t, och Bonde-Ståndet tror sig då rätteligen värda Försynens Nåd, när det med oskrymtad Trohet och Tilgifvenhet fäster sig i Lif och Död vid en sådan Konung, som ingen dag har glömt, at med Konunglig Vård hägna sin Almoge, och hvars

Regering skal med välfignelfens Språk nämnas af våre Barn; åt hvilke ännu lyckligare Tider beredas, och hvilkas Valspråk lika med vårt skal blifva: *Frugta Gud, ära Konungen.* Gud välfigne Eder Kongl. Maj:t, som alltid tackes med Konglig Nåd och Ynnest omfatta sin trogna Almoge!

BERÄTTELSE om Riksdagen uti Gesle,
år 1792. Fortsättning *).

Den 25 Jan. sedan Präste- Borgare- och Bonde-Ståndens Ledamöter hos Hans Excell. Hr Riks-Drotten, Grefve WACHTMEISTER, uttagit sina Polletter **), aflände de bägge sistnämnde sina Deputerade til Konungen för at anhålla om Talemän. Hans Maj:t behagade då til Taleman för Borgare-Ståndet utnämna Borgmästaren och Rådmanen i Stockholm samt Ledamoten af Konungens Högsta Rätt, Hr And. Wallin †), och til Taleman för Bonde-Ståndet Dannemanpen ifrån Södermöre Härad och Calmare-Län, Olof Thoresson, hvilka inför Konungen hvar efter annan aflade sin Ed: hvilken dem på lika sätt, som Hr Landtmarskalken och Ärke-Bisken, af Hr Stats-Secreteraren *Schröderbeim* blef

*) Se det föregående uti detta Archivum, St. 22, f. 374.

***) Granskningen af deras Fullmagter skedde de föregående Dagarne, genom Registratoren uti Kgl. Riks-Archivo, Hr Carl Adlersparre.

†) Borgare-Ståndet antog til sin Secreterare Hr Justitiären Lars Segerström.

blef förestafvad. Därefter samlades Stånden in Pleno, och

Den 26 affände Ridderskapet och Adelen samt Präste- Borgare- och Bonde-Stånden det vanliga Antalet af Deputerade, hvilka, anförde af Landt-Marskalken och Talemännen, hos *Konungen* och *Kron-Prinsen* aflade deras underdåniga *Hälsning* *).

B b 4

Samma

*) Uti Talet til *KONUNGEN* sade Hr *Landt-Marskalken*: „De måst sällsynta Händelser hafva i våra dagar liksom följt på hvarandra. Mörka Moln bortkymde Dagen och Bekymret ville qväfva Hoppet; men Förfynen, som förordnat desse Óden, har danat Eder Maj:t med Egen skaper: at begagna Motgången, fångla Olyckorna och skörda Åran af dem alla. Mätte det Riksmóte, Eder Maj:t nu går at öppna, börja et gladdare Tidevarf, och Ridderskapet och Adelen därunder vinna Tilfällen, at ådagalägga de Tänkesätt, hvilka tillika bereda en välgörande Konungs Egen Tilfredsställelse“. — Til *KRON-PRINSEN* yttrade sig Hr *Landt-Marskalken* ibland annat således: „Eder Kongl. Höghet kan ej misstänka Ridderskapet och Adelen, at med Smickret vanvörda Des Person och förklena deras egen Åra; men då Ridderskapet och Adelen räknar för den yppersta Tróst, at at Eder Kongl. Höghets faderliga Omvårdnad en gång få öfverlämna de ómaste Föremål för deras enskilte Omforger, kunna de så mycket säkrara yppa sit underdåniga Förtroende, som Eder Kongl. Höghet lärer därutinnan finna en ny Förbindelse, at det upfyllo. Eder Kongl. Höghet följer nu mera Händelserne med egen granskande Upmärksamhet, och Öfvertygelsen därom är en Upmuntran för det Stånd, som räknat *Wafarne* ibland sine Medlemmar“. — Til *KRON-PRINSEN* yttrade sig Hr *Årke-Biskopen Doct. von Troil* på et ställe således: „Den vid Upsala Academie studerande Ungdomen hemförer altid glada Underrättelser, huru ómt Eder Kongl. Höghet älskar, huru mildt Eder Kongl. Höghet upmuntrar, huru nådigt Eder Kongl. Höghet belönar Dygd, Idoghet och Fitt.

Samma dag affändes efter vanligheten Deputationer ifrån hvarje Stånd, at fins emellan lyckönska. Ridderskapet och Adelsens Deputerade anfördes af Capitainen Hr Grefve *Jacob de la Gardie*). Likaledes affände Hans Maj:t sina båda vakt-hafvande Öfverste Kammar-Junkare, Hrar Grefvarne *Stenbock* och *Ekeblad*, at tillsäga Riksfens Ständer, at infinna sig på Riks-Salen, och at tillika

.. De tro, at det enda sätt, at göra sig Eder Kongl. Høghets nådiga Åtanke värdige, är at, med fördubblad Åhåga, nytja de Utvägar Eder Kongl. Høghet nådigst för dem bereder: at danas til dygdige och nyttige Medborgare“. — Talemannen för Bonde-Ståndet *Olof Thoreson* yttrade sig, vid sine Medbrøders underdåniga Hälsning, til KONUNGEN sluteligen således: „De Glädjetårar, som runnit då Gud bönhörde våra Önskingar och återförde Eder Kongl. Maj:t ifrån Krigets Faror med Friden och en Hjeltes Åra, de brinnande Vålsignelser och Förböner vi dageligen i Herrans Hus och uti våra Kojor inför alle Konungars Konung utgjuta för Eder Kongl. Maj:ts Sällhet och Vålgång, de vitna mer om vår underdåniga Tacksamhet, än alt hvad jag kunde säga. Bonde-Ståndet, uplifvadt af sådane Känslor, skal aldrig vika ifrån des urgamla Sed: at Ålska, Lyda och Vålsigna sin Konung, och at hålla alt osparadt til Eder Kongl. Maj:ts Tjenst och Fäderneslandets Vålfärd.

- *) Hr Grefve *de la Gardie* sade härvid til Bonde-Ståndet: „Svenska Adelsns Tänkessätt för Bonde-Ståndet och hela Sveriges Almoge äro grundade i Kärlek för et Fosterland, hvilket vi gemenamt odla och försvara under hugkomsten af en gemensam Uprinnelse, i öfvertygelsen at des härvarande Fullmäktige nu, som alltid, föras af de renaste Affigter för Konung, Fosterland och hemmavarande Medbrøder. Det blir för Ridderskapet och Adelen en kår Skyldighet, at til vinnande af dessa Affigter bidraga, det blir des måst tilfredsställande Belønning, at se deras framgång i hela Rikets väl, samt i synnerhet uti den arbetande Adels sällhet och trefnad“.

tillika bjuda et vanligt antal Ledamöter af hvarje Stånd, at uppå Kongl. Slottet spisa middag. — Äfvenledes blef Riks-Härolden, efter vanligt bruk och på lika sätt, som förra gången, utfänd at framføre Ståndens Samlings-rum, på Stadens Torg och i Gatu-hörnen tilkännagifva Dagen til Riksdagens öppnande.

Man får här tillägga, at Befälet öfver de i och utom Gesle förlagde Troupper fördes under Riksdagen af Hr Öfverste-Kammar-Junkaren, General-Majoren m. m. Frih. Gust. M. *Arnfelt*.

(Fortfättning e. a. g.)

BIOGRAPHIE.

SCHRÖDER (D. Carl Gustaf), Biskop i Calmar och Led. af Kongl. Nordstj. Orden; död 1789 *).

Han var Son af Biskopen i Calmar, *D. Herm. Schröder* **) och Fru *Anna Cathar. Schröder* †),
B b 5 och

*) Införes utur: Calmare Stifts-Tidningar, för den 11 Apr. 1791.

**) Född den 13 Maji 1676 i Uddewalla, studerade i Lund, blef där Magister 1706, Lector i Gótheborg 1710, sedan Kyrkoherde i Uddewalla, flyttades 1718 til S. Catharinæ Församling i Stockholm, blef 1729 Biskop i Calmar, Theol. Doctor 1732, och dog den 12 Jan. 1744. Fader til 2:ne Biskopar, Biskopen *D. Jör. Schröder* i Carlstad, född 1713 och död 1773, och *D. Carl Gust. Schröder*, Biskop i Calmar, död 1789.

†) Ehuru af lika Namn, voro de likväl förut. icke i minsta Slägtkap med hvarandra; Fru Biskopinnan var Dotter af *Georg Schröder*, Lector vid Gymnasium i Gótheborg.

och född år 1717 den 25 Jun., i *Landwetter*, Götheborgs Stift, hvilket Fadren hade til Præbende-Pastorat til sin Lektion vid Gymnasium i Götheborg. Hans enskilde och endaste Handledare var den vid Calmare Gymnasium sedermera berömda Läraren *Matthias Silvius*. — År 1728 inskrefs vår Biskop ibland de Studerandes antal vid Kongl. Akademien i *Upsala*, hvarest han idkade sina Studier oafbrutet i sex år, hvad de Philosophiske Vetenskaperne beträffar, under Professorerne *Hermansjon*, *Frondin*, *Törner* och *Grönwall*, och i Theologien handledd af Doctorene *Celsius*, *Wallin* och *Melander*. — År 1735 förfogade han sig til K. Akademien i *Lund*, och nytjade där, i fyra år, Professorerne *Mollers*, *Lagerlöfs*, *Nebrmans*, *Engeströms*, *Henr. Benzeli* och *Papkes* förskilde Undervisningar, inom hvilket Tid, efter aflagda Lärdoms-prof, han år 1738 promoverades til Philos. Magister. År 1740 begaf han sig utrikes, och fört til *Greifswald*, där han med nytta hörde sedan Gen. Superintendenterne Doct. *Baltasar* och Doct. *Stenzler*. I *Berlin* hämtade han mycken frukt af et lärdt omgänge med den namnkunnige Prosten *Reinbeck*. Sedan han beset *Wittenbergs* Academie, och besökt ibland därvarande Lärde en *Zeibich* och en *Haferung*, begge Theologi, gick han, igenom *Leipzig* til *Halle*, den så ryktbara Preussiska Hög-Skolan, och lät där inskrifva sig ibland de Studerande. Här hade Sal. Biskopen tillfälle at tilfredsställa sin Lärgirighet hos en *Francke*, berömvärd för uprätthållandet af det af des förträffelige Fader så väl anlagda och vidlyftiga Upfostrings-verket, en *Michaëlis*, djuplär

lärde i de Österländska Språken, och hos Doct. *Baumgarten*, som af den Tidens Lärde ansågs såsom et Orakel. *Wolff*, hvars Philosophie var *Schröder*, likväl med laggranhet, länge varit tilgifven, återkom just denna Tiden ifrån sin lärde Landsflykt, och visste vår Svenske Magister, at af Professörens å nyo började Föreläsningar draga al möjlig nytta. Ifrån Halle fortfattes Refan til *Helmstedt*, hvars berömde Lärare, Professoren Doct. *Mosheim*, skaffade denna Academie mycket tillopp äfven af Utlänningar, och af hvars djupa Insigter, färdeles uti Kyrko-Historien, vår *Schröder* förstod at sig ymnigt begagna. Så omgicks han äfven sedermera med den berömde Pastorn, Doctor *Wagner* i *Hamburg*, som var känd ibland de Lärde för den, som med besked och eftertryck förlagt *Dippels* Vilfarelser. Tiden var nu kommen, då vår bereste *Schröder* måste tänka uppå hemvägen til Fäderneslandet. Det var i Junii månad, som han träffade Sjölägenhet i *Lübeck*, hvilken inom samma månads slut hembragte honom til des kära Föräldrar och öfrige Anhörige i Calmar. Kongl. Gymnasium härstädes skulle nytja Förstlingen af hans med så mycket befvär samlade Lärdom och Kunskaper. Gymnasii Adjuncturen, men utan Lön, var ledig. Den föll vår efterlängtade Magister til del; men han var likväl så lyckelig at året därpå, i Julii månad, efterträda sin äldre Broder, M. *Jöran Schröder*, kallad at vara Hof-Prädikant, uti Hist. och Moral. Lestionen, hvilket Ämbete han bestridde i fulla nio år, med den nytta för Ungdomen, som kunde väntas af hans mogna Insigter och hans lätta Sätt,

Sätt, at begripeligen för unga Snillen föredraga Vetenskaperne. Under denna Tid, sedan han redan länge sedan helgat sig åt Guds Församlings Tjenst, lät han sig år 1744, d. 24 Apr. til Prädiko-Ämbetet invigas, af Biskopen D. *Alstrin* i Wexiö, blifvande det hans Läro-spån, på det nya Arbets-fältet, at efter sin Faders, Biskopens, fränfälle på detta samma år, vara Vice-Pastor vid Calmare Domkyrka och de tillydande Landt-Församlingar. Vid det tillfället, at Left. *Schröder*, för Konung FREDRIC, som hedrade Staden med sin höga Närvaro, feck prädika, hade han den Lyckan vinna så aldeles des höga Bifall, at han kort efter til des Hof-Prädikant utnämndes, hvaruppå år 1750 i Nov. månad följde den Nåden, at honom tildeltes Fullmagt uppå *Högsby* och *Långemåla* Pastorat, hvartil han af Consistorio var föreslagen, och emedan Contracts-Profts Syfslan i Handbörds Härad blef ledig, utnämndes han ock därtil år 1751 den 2 Sept., af Calmare Dom-Capitel. — År 1754 hedrades vår Proft med Doctors-värdighet af den Theol. Faculteten i Greifswald, och var jämväl detta år, i den affigt, för Hr Doct. *Schröder* märkeligt, at han begaf sig i et lyckligt Ägtenkap med Fröken Hedv. Ulr. *Broman*, en Doter af Lagmannen Elias *Broman* och Fru Eva *Insensierna*. År 1760 blef han af Stiftets Prästerskap korad och vald at vara des Fullmäktig vid Riksdagen. År 1763 præsiderade han på Prästmötet för en utgifven Disp. om vår *Frälsares Ämbeten*, och sedan, igenom Biskop *Beronii* befordran til Årke-Biskops-Stolen, detta Stift saknade sin Ledare och Styresman, blef han, efter de

flestas

flestas vundne Förtroende och yttrade Önskan, fatt på förslag i första rummet, och af Kon. ADOLF FREDRIC d. 13 Nov. 1764 utnämnd til Biskop i Calmar *), i hvilken värdighet han bivistade Riksfens Ständers Möten åren 1766, 1769, 1771 och 1778. Kongl. Maj:t fullbordade sluteligen sin Nåd emot Sal. Biskopen medelst tildelande af sin Nordstjerne-Orden år 1789. Enkling sedan år 1771, hade likväl Sal. Biskopen at hugna sig af en oafbruten god Hälsa til år 1783, Höstetiden, då han, af flera bräckligheter angripen, trodde sig hafva anledning at vara betänkt på et snart upbrott utur detta timmeliga; men den Högfste behagade stärka hans krafter, at han, likafom med ny drift och styrka, bevakade sina flera Ämbets-omfonger intil början af år 1789, hvilket år han sjelf spådde skulle upfylla hans Lifnadsmått, som ock hände den 27 Junii, då han, utan någon särdeles föregången Sjukdom, stilla afled kl. 3 om morgonen, sedan han varit Präst och Lärare i 48 år, Biskop inpå det 25, och hunnit en ålder af 72 år.

NYASTE HÄNDELSE.

Kyrko-Ärender.

BORGÖ-Stift.

Vid det under d. 18 Sept. sistl. förrättade Kyrkoherde-val uti *Lovisa* Stad och tillydande Landsförsam-

*) Årke-Biskopen Beronius efterträdde Fadren uti Biskopsdömet i Calmar, och lämnade det nu åt Sonen.

Församlingar hafva Valrösterna få utfallit, at af de dit/förelagne 3 Prästmän, Contracts-Prosten och Kyrkoherden uti Saarijerfwi Församling, Hr M. Henric *Calonius*, erhållit 165, Prosten och Kyrkoherden uti Piexemäki, Hr M. Henr. Wilh. *Pose* 10, samt Rectoren vid Trivial-Skolan uti Randasalmi, Hr M. Georg *Winter* 40 Mantals Kallelse-röster. I anledning hvaraf, och til följe af Stadens ägande Privilegier, Hr Contracts-Prosten *Calonius* under den 25 följ. af Consistorio blifvit ensam til denna Syfsla i underdånighet förelagen. — Den 1 Octob. har Diaconus Hr Iwan *Stepanow* af Consistorio härstädes undfåt Fullmägt at vara *Pastor vid Grekiska* Församlingen uti *Ilomants* Socken af Svenska Carelen.

Biblioteker.

STOCKHOLM.

Det *Bibliotek*, som tilhör det härvarande *Upfostrings-Sällskapet*, har lidit en ganska stor Förlust. Hr Carl Joh. *Ennes*, Rådman i *Carls-crona*, och som där med Döden afled den 13 Apr. 1787, uti des 64 år, var Kännare af Litteraturen och Älskare i synnerhet af Svenska Historien; hvadan han ock, kort före sin Död, testamenterade til Upf. Sällskapets *Bibliotek* i Stockholm hela sin ansefliga *Boksamling*, bestående af 1553 trykta Verk, hvilka, efter Banden at räkna, gingo föga under 2000, utom 35 särkilte Band med Manuscripter. De fleste af desse Böcker rörde Lagfarenheten och Svenska

ika Historien *). Detta Bibliotheks Söndring utur Sterbhufet, Registrering och Inpackning, togo emedlertid någon Tid, samt, sedan Hr M. C. Rydell, Math. Lector vid K. Amiralit. Cadet-Corpsen, upfatt behörige Cataloger, samt fogat dem til hvarje Kista, uti hvilka Böckerne voro inpackade, nedfattes de hos Hr Apothekaren Brasch, för at med första Sjölägenhet afgå til Stockholm; men undergingo enahanda Öde med Hr Braschs Hus, då det uti stora Eldsvådan d. 17 Jun. 1790 afbrän, och detta anfenliga Bokförråd blef likaledes et Ros för Lågorna.

Resande.

Hr General-Lieutenanten m. m. Frih. Mauritz *Klingspor*, som haft högsta Befälet efter Kriget i Finland, återkom därifrån i Sept. til Stockholm.

Gen. Lieutenanten m. m. Hr Joh. *Pfizerbjelm*, ankom ifrån Stralsund, mot sist, års slut, til Stockholm.

Hr Öfversten Eric Lud. *Armfelt*, Rid. af Kongl. Svärds-Ordens stora Kors och af Kongl. Franf. Orden pour le Merite Militaire, återkom mot förledit års slut ifrån Frankrike, uti hvars Tjänst deenne kække Militaire länge ståt, samt distin-

*) Se Alm. Tidningarne för 1787, Del. 2, sid. 206, men hvar man uptagit Antalet af de trykte Verken för Band, då likväl ganska många af dessa Verk bestodo af flere Delar och Band: hvilket Hittel. af den sedermera insände Bok-Catalogen intagas kan.

distinguerade sig i synnerhet vid Belägringen för Gibraltar 1782 *); bivistade äfven sista Kriget i Finland under Hans Maj:ts eget Anförande. Efter Freden har han för enskylte Affärer uppehållit sig i Frankrike, samt är nu återkommen dätifrån med sin Famille, för at blifva kvar i Fäderneslandet.

Vintern emellan åren 1790 och 1791 uppehöll sig i Stockholm tvänne förnämte och tillika vittre Fransyske Resande, Hr Grefve *de Fortia*, Gouverneur en Survivance i Marseille, och Hr *de Boisgélin*, Officerare och Malthefer-Riddare. De hafva rest uti otta år genom hela det södra och västra Europa, ankommo ifrån Köpenhamn öfver Lund, Carlskröna och Götheborg til Stockholm, besökte alla Bibliotheker och Samlingar så väl i denne vår Hufvudstad, som på Kongl. Slottet Drottningholm; begåfvo sig för lika orsak til Upsala, bereste vidare vår Bergslag, samt togo vägen genom Finland öfver Åbo och Sveaborg til Ryssland, ärnandes sedan fortlätta denna sin stora Färd genom Polen, Turkiet, Mindre Asien och Egypten, samt häruppå återvända til Frankrike. Desse Herrar fäste ibland annat en färdeles upmärksamhet på Bibliographien, forskandes uti hvarje Land efter des inhemike *älfte* Handskrift och *förste* Boktryck.

*) Om denne Herres ovanliga både Bedrift och Belöning vid fören. Belägring, se *Upfostr. Sällskapets Tidn.* för 1783, N:o 60.

STOCKHOLM,
Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 10 Martii 1792.

SVENSKA ARCHIVUM

FÖRSTA BANDET; *Tjugondefjerde Stycket.*

HANDLINGAR.

KONGL. MAJ:TS Almånna Nådiga
*Proposition til Riksfens Ständer; gifven
Gefle Slott, d. 27 Jan. 1792 *).*

Riksfens Ständer sammanträda under en, ge-
nom den Högstes välfignelse, medelst Vap-
nens ärorika framgång, återvunnen Fred. Den
är befästad af et Förbund, grundadt i begge Ri-
kens förmån, äfven som i deras Regenters nä-
ra Skyldskap och öfverensstämmande Tänkesätt.
Kongl. Maj:t lofvar sig och Riket af en så mäg-
tig Bundsförvant det nyttigaste Biträde, och
högtideliga Beskickningar lära å båda sidor yt-
terligare stadfästa Aftalen.

Fredden är icke återsteld allena åt Nordens;
den är, om icke redan, dock snart stadgad i
Orienten, och et allmänt Lugn har således följt
på et Krig, som syntes utbreda sig öfver hela
Europa.

Kongl. Maj:t har med de omsorger Rikets
Behof kunna kräfva, och des Vördighet tillåtit,

C c

oaf:

*) Ehuru tillörens inföed uti flere publice Paper, bör
denne Aft dock icke saknas uti et Svenskt Archivum,
och ibland Handlingarne hörande til Berättelsen om
Riksdagen i Gefle.

oafbrutit fökt at underhålla Vänskap och Förtroende med dem af Sveriges gamla Bundsförvandter, hvilka sjelfve behållit sit Anseende, sina Inflytelser, sina Lagar och Regeringsfätt, och för andras Öden har Kongl. Majt icke varit känslöös.

Om det Krig, som Republiquen Algier förklarar Sveriges Krona, icke härrört af Statskloketens Skäl, men af Öfvertilning eller Tilfälligheter, torde det så mycket lättare kunna qväfvas i sin början, och Kongl. Majt ämnar därtill använda al den Möda och Omkostnad, som af des Omvårdnad för Handelen är at förvänta.

Konungen leder i dag för första gången till sidan af sin Thron sin älskelige Herr Son, icke utan de ömaste rörelser af et Faders-hjerta, delat emellan Honom och älskade Underfåtare. Hans Kongl. Höghets tidiga framsteg hafva beredt Kongl. Majt denna Tillfredsställelse för än ären det syntes tillåt, och läros den äfven vara lika angenäm för et Folk, hvilket ifrån Hans Kongl. Höghets första Bodelse-stund emottagit honom med Svenskars Tilgifvenhet för sin Öfverhet; af samma Skäl har äfven Kongl. Majt velat gifva sit trögna Folk en hänbar Hingnad, då, under Konungens Frånvaro, Hans Kongl. Höghet deltagit uti värden af Regerings-ärenderne.

Kongl. Majt tror sig desutom gifva sin älskade Herr Son den sikraste Undervisning, den störste Uppmunttran under egne Öfverläggningar med et enigt och välfinnadt Folk.

Konungen har under det förflutne året gjort en kort Resa till Baden i Spa och Aken, för at söka de Läkemedel, hvaraf Kongl. Majt, med

med tackfullhet för Försynens behag, finner en välfignad verkan.

Kongl. Maj:t vore villerligen benägen at meddela Riksfens Ständer en fullständig Berättelse om förefallne märkvärdiga Händelser, och det så mycket hällre, som Kongl. Maj:t i detta ögonblicket kunde namngifva och til Medborgares tackfägelser framställa flere af dem, hvilka följt sin Konung genom dessa Skiften; men då Kongl. Maj:t sjelf anført deras Härar, böra Berättelserne icke läsas vid Thronen. Kongl. Maj:t öfverlemnar dem åt Efterverlden. Tapperhet för Konung och Fädernesland sakna aldrig Belöning, och det Rygte, som tyvärr öfver Grafven, är alltid det säkraste.

En Händelse kan Konungen likväl icke med stillatigande förbigå, då den gifver Kongl. Maj:t et tillfälle at åter uprepa agtning och erkänsla för en älskad Broder. Det är icke Segren vid Hogland. Däröfver äro Riksfens Ständer redan underrättade. Det är den vädeliga och farande tryckning af en Kula, som vid Hans Kongl. Höghets fötter fälde en tapper Stridsman, hvilken Hans Kongl. Höghet erfor vid Utloppet ifrån Wiborg, men hvaraf Mod, Befäl och Tilfredsställelse at emottaga den för Fäderneslandet, hindrade Hans Kongl. Höghet at under Stöden känna Smärtan.

AF en grundad öfvertygelse om Religionens höga värde, har Kongl. Maj:t alltid sökt upfylla sin dygpligt om det omvårdnad; och på det icke allenast Religious-Änderne skola ikötas så mycket renare ifrån missfog och världslige inflytelser, utan äfven det Andöliga Ståndets personliga angelägenheter så mycket ömare vär-

das, har Kongl. Maj:t anförtrudt deras Föredragning åt sin egen Bigtfader, och til deras be-
förjande förordnat en särskild Expedition uti
Des och Rikets Cancellie.

Ofta har Kongl. Maj:t betygat sit Nit för
Lagarne, men sällan tydligare än uti Stiftningen
af des Högfsta Domstol, där Medborgare af alla
Stånd inbördes försvara, eller hvad Kongl.
Maj:t med nöje rättare säger, understödja in-
bördes Rättigheter, befordra Trygghet och Sä-
kerhet, samt bereda tillika Regeringsfättet kärlek
och frykta.

Om Kriget kallat ifrån Åkerbruket trefne
och idoge Arbetare; om under det förras lopp
Kongl. Maj:t icke kunnat gifva det senare så
många Vedermälen af hägn och upmuntran
som tilförene, så ämnar Kongl. Maj:t så myc-
ket sorgfälligare sig därom besirra; emedlertid,
jämte det Kongl. Maj:t vördar Förlynnens skic-
kelse, som med välsignelse af rika Skördar ut-
märkt det förflutna året, njuter Kongl. Maj:t
en tilfredsställelse af den nytta de inrättade
Magaziner medfört, hvilken redan bevilat väl-
meningen af des hulda affigter vid deras första
inrättning.

Det har varit Kongl. Maj:t äfven en hug-
nad, at icke Kriget, eller des ohyggeliga vana,
hindrat Vetenskapernes, Vitterhetens och de
fria Konsternes tilväxt.

Kongl. Maj:t har sedt dem alla med nöje
begagna sina Uppmuntringar, och icke funnit
några utgifter af des enskilt Medel öfverflödi-
ge til de senares kvarhållande i et Land, där
tilfällen til deras lyselöfande äro sällmycket
men

men klagan öfver brist på näring och uppehälle almän.

Kongl. Maj:t har på flere sätt betygat sin agtning för Mannamod och Tapperhet, och Svenska Soldaten delar med Befälhafvaren den äran at bära på sina Bröst de Hederstecken för Tapperhet i Fält, för Tapperhet til Sjös, hvilka Konungen sjelf icke vägrat at emottaga och utdela.

Kongl. Maj:t förbigår ej vid detta tillfälle at förklara sin uprigtiga, sin öma erkänsla för de rikeliga Sammanskott, som af alla Stånd i alla Orter och ofta af okände Gifvare blifvit gjorda för den färade Krigsmannen eller den fallnes Änka och Barn. Hvilken upmuntran at upofra Lifvet för Fäderneslandet kan gifvas mera verkande, än Tryggheten at lemna åt Medborgare de Värnlöfas omvårdnad, hvilka man icke vidare förmår at skydda? och när kunna Lugn och Säkerhet fällare njutas, än sedan deras Tårar äro aftorkade, med hvilkas förluster det blifvit stadgat?

Kongl. Maj:t känner en verkelig förnöjelse at inför samtelige Riksfens Ständer betyga sit Välbehag öfver de mångfaldiga Vedermälen, hvarigenom Hufvudstadens Borgerskap bevisat Konungen sin underdåniga Tilgifvenhet. Ingen Möda har varit dem tung, inga Omkostnader räknade; men den Statue, de beslutat at upresa til Kongl. Maj:ts ära, hade Kongl. Maj:t i afseende både til sig sjelf och dem velat vägra, om Kongl. Maj:t kunnat betaga Historien denna anledning, så märkvärdig af Tidehvarvet, at omtala deras Förtjenster, eller sina Efterträdare

den upmuntran Folkets Kärlek gifver gode Konungar.

Kongl. Maj:t har förefatt sig, at på en Obelisque af Svenska Stenarter, förädlade af Svenska Händer, öfverlemna til Efterkommande sine Tänkefärt för detta Borgerskap.

Af Kongl. Maj:ts Tal hafva Rikfens Ständer redan hört Orfakerne til detta Riksmöte, och Kongl. Maj:t äskar därföre i Näder, i kraft af 47 och 50 §§. Regerings-Formen, at Rikfens Ständer utvälja et Utskott, bestående af 18 Ledamöter af Ridderskapet och Adelen, 6 af hvarje Clafs, och 9 Ledamöter af de 3:ne andre Stånden, med hvilket Utskott Kongl. Maj:t vil öfverlägga om de Ärender, som Rikets Nyttä och Penningväfendets iordningfättande äska, och anmodar Kongl. Maj:t därföre Ridderskapet och Adelen at i morgon sammanträda för at välja sina Electorer, enligt Riddarhus-ordningen, och genast efter valet låta Electorerne sammanträda, at välja Ledamöterne til Utskottet, på det valet kan öppnas nästkommande Måndag och Kongl. Maj:t må kunna samma dag kl. 11 föremiddagen öppna Hemliga Utskottet och sätta Riksdagen i Activitet. Och anmodar äfven Kongl. Maj:t de öfriga Tre Stånden, at så anstalta, at Ledamöterne af detta Utskott på vanligt sätt och til besagde dag äro valde.

Kongl. Maj:t, med en förenad önskan för sig och Rikfens Ständer om Guds Nädiga Bistånd til deras samfalte Öfverläggningars lyckliga Slut, förblifver dem samt och synnerligen med al Kongl. Nåd och Ynnest välbevågen.

Grefve *Carl Axel* WACHTMEISTER, klädd i en lika Ceremonie-drägt; sedan Hans Kongl. Höghet KRON-PRINSEN, uti sin Försteliga Drägt och med den öppna Kron-Prins-Kronan på Hufvudet; til vänster om honom gick des Vice-Gouverneur, Hr Grefve *Gyldenstolpe*; Auteligen KONUNGEN i Kongl. Skrud, med Krona och Spira, omgifven af Des stora Vakt *), under en Himmel, som bars af de fyra högste närvarande Ämbetsmän. — Prädikan hölls af Biskopen i Skara, Hr Doct. *Thure Weidman* öfver Ordspr. B. 16: 20 **). Vid Altaret officierade Biskopen i Wexjö och Öfver-Hof-Prädikanten Hr Olof *Wallquist*, klädd i full Biskops-skrud och biträdd af 2:ne Präster klädde i Melshakar. — Efter Gudstjenstens slut begaf sig Konungen til sine Rum, och de Tre Stånden til Riks-Salen ***). Ridderkapet och Adeln åter anförde af Landtmarskalken trädde up i Konungens Rum, för at, enligt 1617 års Riksdags-Ordning, och 1626 års Riddarhus-Ord-

*) Den befriddes vid detta tillfälle af: Förste Hof-Stallmästaren Frih. Hans Henric *von Essen*, Öfverste-Lieutenanten vid Lif-Regementet Hr Pehr *Lagerhielm*, tjänstgörande General-Adjutanten, Öfverste-Kammarjunkaren Frih. Gust. M. *Armselt*, Capit Lieutenanten vid Kgl. Lif-Drabanterne, General-Lieut. Frih. Hampus Stellan *Mörner*, och Majoren vid Lätta Dragon-Corpsen Hr Carl Reinh. *Uggla*. Konungens Släp upbars af Öfverste-Kammarherren Grefve Nils *Posse*, biträdd af Öfverste-Kammarjunkarne Friherre Evert *Taube* och Frih. Fabian *Wrede*.

**) Hvar Orden lyda: *Thou ena Sak visliga företager, han finner lycho; och fall är thou; som sig förläter på Horras.*

***) Denna nya Bygnad finnes här nedanföre beskrifven ibland Händelserne och Artik. *Topographic* för *Gesla*

Ordning, vara Hans Maj:t ifrån des Rum följaktige på Riks-Salen, hvar, sedan Kongl. Maj:t intagit sin Thron *), Hans Kongl. Höghet KRON-PRINSEN den nära til höger om Thronen Råde Stolen, och alla de til Processionen hörande deras utfedde Ställen **), *bålfade* KONUNGEN Rikfens Ständer med et *Tal* ***)) och *öpnade Riksdagen*; hvarefter Hr Stats-Secreteraten och Commendeuren *Schröderbeim*, som förrättade Hof-Cancellers-Ämbetet, upläste Konungens Allmänna Proposition, hvilken innehöll, jämte en Berättelse om hvad sedan sista Riksdagen förelupit, at Hans Maj:t nu äskade et Utskott af 18 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln och 9 ur hvardera af de andre Stånden, med hvilket Hans Maj:t ville öfverlägga om Reglerandet af Rikets Penningverk †). — Därefter höllo Landtmarskalken och Talemännen deras *Tal* til Konungen ††); och framträdde sedan hvar efter annan at kyssa Des Hand. — Sedan begaf sig Konungen med Des Procession ifrån Riks-Salen, och Rikfens Ständer giogo til deras vanliga Seralings-Ställen.

C c 5

Denne

- *)) Eller den vanlige store *Silverstolen*, som brukas vid dylika Tilfällen. Den var, utom flere behöflige Meubler, förd ifrån Stockholm til Gefle, ifven som den år 1769 nytjades vid Riksdagen i Norrköping.
- **)) Deras Excellencer, Hr *Riks-Drottn* och Hr *Riks-Marskalken*: stå på Kuller-Stolar något neder om Thronen, den förre til höger, den senare til vänster. Om dessa Herrars *nya Ämbets-drägt*, som i dag bars, se detta Archivum, St. 22, sid. 373.
- ***)) Det läses här uti Archivum och St. 21.
- †)) Denna Konungens Proposition finnes här näst frammanföre införd.
- ††)) Dessa *Tal* finnas och redan uti detta Archiv intagne; se St. 22 och 23.

Denne Dags Högtidlighet vapp en ny Glans äfven genom Närvarelsen af den *Utländske Minister-Corpsen* *). Hr Stats-Secreteraren och Commend. *Frane* gaf genom Skriftligt Circulaire d. 24 Jan. de utländska Hofvens härvarande Ministrer Konungens Kallelse tilkänna, at få bivista Riksdagens öppnande i Gefle, hvilka til den ändan afreste följande dagen ifrån Stockholm, ankommo d. 26 Jan. til Forsbacka Bruk, begåfvo sig därifrån den 27 til Staden Gefle, och efter bivistad Ceremonie samma afton återreste til Forsbacka, samt följande dagen til Stockholm tillbaka. Om Skjutfen hade Landshöfdingen i Stockholms Län och Commend. Hr *af Ugglas* fogat al behörig Anstalt. Til följehäraf begåfvo sig ock de Herrar af Minister-Corpsen, som icke tillförene hade sedt en Svensk Riksdag öppnas, d. 25 Jan. ifrån Stockholm, och ankommo genom Uplala den 26 sent om aftonen til Forsbacka Bruk, hvar Kongl. Ceremonie-mästaren Hr *von Hauswoltz* emottog dem på Konungens vägnar, samt gaf dem beqväma Rum och Aftonmåltid. Följande dagen kl. 11 begåfvo sig desse Herrar til Slottet i Gefle och upvaktade Konungen på des Lever. Medan Konungen var i Kyrkan sérverades de med Frukost uti Kron-Prinsens Rum; hvarefter de begåfvo sig på Riks-Salen och åskådade Riksdagens öppnande ifrån en särskild Läktare midt emot Konungens Thron. De äto middag vid Öfverste-Kammarjunkarens Friherre Taubes Bord; hvarefter de admitterades til Afskedstgående hos Konungen, och återreste til Forsbacka.

*) Den är vanligtvis närvarande på Riks-Salen, då Riksdagen i Stockholm öppnas eller slutas.

backa. Emedan Hr Ceremonie-mästaren von Hauswolff den dagen måste officiera, såsom Riks-Härold, lät Konungen genom sin Hand-Secreterare, Hr Abraham Nicol. *Edelevants*, introducera Ministrarne både på Des Lever och vid Afskedstagandet, samt göra dem de öfriga Heders-betyggher för den dagen uti Gesle. Vid återkomsten til Forsbacka funno dessa Herrar för sig Konungens vanlige Ceremonie-mästare, Hr *von Hauswolff*, som gaf dem Af-tonmåltid och tog Afsked i anseende til den andra morgonen förestående Åtterrefan til Stockholm. De Ministrer och förnämte Främlingar, som således bivitade Riksdagens öfning, voro: Romersk-Käjsrl. Extraord. Envoyén, Hr Grefve *von Ludolf*, Kongl. Stor-Brittan. Extraord. Envoyén Hr Rob. *Lifton*, Kongl. Preuf. Extraord. Envoyén Hr Carl *von Bröckhausen*, och Kongl. Polske Extraord. Envoyén Hr Grefve Georg *Parocki* *). Vidare: Käjsl. Ryske Gehrådets Hr Grefve Otta Magn. *Stachelberg*, Kgl. Fransyske General-Lieutenanten Grefve *de St. Priest* med des Fru Grefvinnan, samt Kongl. Portugisiske General-Commisarién vid Marinen Hr *de Velbo*. — Kongl. Spanske Extraord. Envoyén Hr Ignat *Maria de Coral*, som utom des bivitade Riksdagarne 1786 och 1789, restes med Konungens tillstånd, kort före Riksdagens början i Gesle, til Sächs. Delen af Riket, för at i Sällskap med Kongl. Fransyske Generalen Hr Baron *d'Estars* besöka Carlsrona och Götheborg, men upvaktade med detsamma vid Kgl. Danska Hofvet i Köpenhamn, samt återkom

tit

*) Uti des följe var Hr Ant. *Horislawski*, Cavaller vid Kongl. Polske Beskickningen.

til Stockholm i början af Martio. Kgl. Danske Extraord. Envoyén, Hr Grefve Cay Fredric *Reventlow*, återkom först d. 30 Jan. til Stockholm, efter flere månaders vistande i Danmark.

NYASTE HÄNDELSE. I

Topographie.

GEFLE.

Beskrifningen om den här i Staden til Riksdagens hållande nödige *Riks-Salen* förtjenar visserligen et rum uti detta Archiv, och lyder således:

Denna Bygnad, som efter *Konungens* egen Nådiga Desein och Befallning blifvit upförd, är 86 alnar lång, 36 alnar bred och 19 alnar hög til Listen. — Sedan skället vid Stotet, hvarest Bygnaden borde stå, blifvit utfedt af Ståthållaren, Landshöfdingen och Riddaren Hr *af Nordin*, börjades den 2 Januarii med Grundan, pålades under alla Väggar och Underlag, samt undermurades med Kalkmur på grofva Plaskor emellan påsningen, likafom under alla Väggar och Underlag. — Medan detta arbete påstod, sammanhöggos Väggarne af en särdeles förbindniag, som inom 3 dagar voro så färdiga, at de på sit rätta ställe uplattes, och inom 7 dagar, med alla sina förbindningar och sträfningar voro aldeles tillsammansatte och färdiga at bekläda — Härpå arbetades genast med inrearedet af Amphitheatrerne och

och Balconerne, samt under samma Tid med Taket, som är af en särdeles Construction i anseende til Hufets bredd. — I afseende på Salens stora höjd nödgades man göra en bekvämlig Appareil inuti Bygnaden, näml. för uptransporterandet af Takverket; men hvars ständare likväl voro så placerade, at de under samma Tid tjente at fixera bröstvärn för Amphitheatrerne ned på planen, samt understödja Takresningen tills den successivt blef tilhopabunden och i stånd at bäras af sig sjelf: hvarefter alla ömtalte Ständarne, sedan Salen var aldeles färdig, afskuros och borttogos. — Väggarne af Huset äro öfver alt sammanfatte af 8 tum fyrkantigt virke och beklädda med 3 tums tjocka Plankor, samt sågade Ribbor öfver alla Näten. — Taket är af proportionerligt virke och klädt med enkla påbräder; men desutom så konstrueradt, at det kan bära hvad slags täckning som helst. — Salen har 12 Fönster, hvardera 6 alnar högt och 4 alnar bredt. — Amphitheatrerne och Balconerne inredde med Gålf och Trappor samt Bänkar för 1400 Personer. — Den Kongl. Thronen med Barrieren och behörige Planer 3 alnar upbyggd från Gålfvet. — Vid stora Ingången af Salen, är en Förstuga 14 alnar lång tvärt öfver Huset. — Vid vestra ändan är en betäckt Passage at kunna direkté upkomma i första Våningen af Slottet, hvars Tröskbotten är 12 alnar högre än Råks-Sals-gålfvet. — Den stora Salon är af ett intagande vackert utseende; de storiska; de förtäffalige Måleri-stycken af Konungens Historiska *Gobelins*, hvarmed den blifvit beklädd; Barrieren för Amphitheatrerne, Bänkarne och det öfriga, som af blått Kläde med

med rätt öfverfatta Kronor är öfverdraget; den Kongl. Thronen af blåt Sammet med des rika Bordure, ak fyfslotte Åskådaren och fagnade Ögat. — Hela denna Bygnad är upörd ifrån d. 2 til d. 23 Januarii, eller inom 3:ne veckor, oagadt under Tiden infallande 5 à 6 dagars övanlig Köld med Snö-yra, hvilket ändå ej hindrade de fäkra och tidiga Anstakter, som til utförandet af Kongl. Maj:ts nådigste Befallning härom blifvit vidtagne, ej eller Skepps-Byggmästaren vid Kongl. Amiralitetet, Hr. C. F. Bouck, som beförjt denna Bygnad, at med des störst kände Infigt, Drift och Skicklighet, efter Method och med Ordning befordra densamma til et snart och lyckligt slüt; ja ovanligen snart i ansöende til Tidens korthet och Årstidens besvärlighet. — Såsom något märkeligt får nämnas, at ak Virket eller Timret, vid sista dagarne af förlidne året, ännu stodo på roten.

Academi i K.

Stockholm.

Samma Academi frade d. 20 Dec. sin årlige Högridsdag, på hvilken om Förmid. den var dertagne Gudstjensten blif. hållen i Kgl. Slotts-Capellot af Pastor Brimmerus i Hufvudstaden och Past. uti des Consistorio, Hr. Doct. Joh. Göthab Flodin, som talte från Altaret öfver Ef. 5:8. Om Eftermidd. var offentlig Sammankommit på Sörre Börs-Sal, hvilken Konungens och

och KRON-PRINSEN tåktes incognito uppå de vanlige Läktarne bivista. Af de 5 infände *Areminnen öfver Riks-Föreståndaren Sten Sture den Yngre* tildeltes Belöningen åt Riddarhus-Cancellisten Hr Axel Gabr. *Silfwerstolpe*, men af de 17 inkomne *Skådebrefven til den, som söka et odödligt Namn*, kunde intet belönas, utan framstälde Academiën samma Täfplingsämne nu för tredje gången och mot dubbel Belöning, för året 1792, jämte det i Vältaligheten: *Areminne öfver Riks-Marsken Grefve Jac. Pottusson de la Gardie*. För året 1791 hade Academiën låtit prägla en Skådeponning öfver Præses uti Antiquitets-Collegium, *Georg Stiernbielm*, hvars Bröffbild med Namn och Titul syntes å ena sidan, och å den andra, Bilden af Aurora, eller Morgonrädnan, med Stjerna öfver Hufvudet och Blois uti Handen, åkande up åt Fäket, samt Öferskriften: *Lucens spargitque & nunciat almam*, och Under-skriften: *Litterarum in Patria Propagator, nat. 1598, den. 1672*. Medaljen utdeltes til Konungen, Kron-Prinsen, närvarande främmande Ministrar och Utlänningar, samt til Academiens egne och Vitterhets-Academiens Ledarböter. Minnet öfver den dörtråffelige Stiernbielm, Philosoph och Snille, uplästes af Författarens och Academiens Ledamot, Hr Profen Carl Gust. Norström.

M. J. B. D. O. T.

Re:

*) Se det öfriga uti Inrikes-Tidningarne, för 1792, No 1.

Resande.

Kgl. Svenske Generalen Hr Marq. *de Bouillé*, som, sedan han bivistat Kåjsarens Kröning i Prag til Konung i Böhmen, och gjort åtskilliga Resor til de Tyiske Hofven, har mot förl. års slut uppehållit sig merendels i *Maintz* och *Coblentz*.

Hr Grefve *Axel von Fersen*, Capit. Lieutenant vid Kgl. Lif-Drabante-Corpsen och Finiska Compagniet, samt Rid. af K. Svärds-Orden och den Kgl. *Franf. pour le Merite Militaire*, har, efter någon Tids vistande i Wien, begifvit sig förl. år til *Brüssel*, hvar Gen. Gouvernantinnan öfver de Österrikiske Nederländerne, Kåjsarens Syster, residerar.

Hr Robert *Liston*, Kgl. Stor-Britan. Extr. Envoyé vid Kongl. Majts Hof, har gjort mot årets slut en Reja til Rikets Nörre Bergslag, samt sedan alt up på andra sidan om Torneå, och återkom i början af Jan. til Stockholm.

Kammar-Revisions-Rådet Hr Pehr Georg *Fabuchius* återkom mot årets slut til Stockholm ifrån Finland, hvar han under Kriget varit nytjad i Finance-ärenderne.

Hr Grefve *Mallet de Cbatillon*, Kongl. Fransysk Officerare, och som bivistat sista Kriget i Finland under Konungens af Sverige segerrika Fanor, återresa härifrån Sverige förl. år, tagandes vägen öfver Danmark.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLQVIST*,

Den 24 Mart. 1792.

SVENSKA A R C H I V U M.

FÖRSTA BANDET; *Tjugondefemte Stycket.*

BIBLIOGRAPHIE.

BREFVÅXLING, imellan Årke-Biskop *Eric BENZELIUS* den *Yngre* och Dets Broder, Cenfor Librorum, *Gust. BENZELSTIERNNA*; efter *Originalerne* utgifven af *Job. Hinr. LIDÉN. Linköping*, hos F. Schonberg och Björkegrens Enka, 1791, 330 sid. i stor 8:vo, utom Utgifvarens Företal och Utdrag af Årke-Biskopens egenhändiga Antekning om sit Lefverne, som göra xxvii sidor, och et Register, som håller 13 blad.

Detta Arbete, som utomdes är prydt med Hr Årke-Biskopens dock förut kände *Portrait*, graveradt af Geringius i 4:to, kan icke vara annat än ganska kärkommet för alla Lärdoms-Älskare, som därjämte igenkänna Hr Prof. *Lidéns* stora och berömvärda Nit, at rikta och uplysa vår Historia, hvilken han ännu under sin långvariga och beklagansvärda Sjukdom på så många fätt gagnat. De Anmärkningar, hvarmed Breffsamlingen blifvit riktad, förhöja icke litet des värde, och kunna icke annat än

D d

bidraga

bidraga at göra Läsningen lätt och nöjsam. Det är för Gymnasii-Bibliothekets räkning i Linköping, som Boken säljes, at hvilket allmänna Verk Hr Utgifvaren gjort en Donation af Uplagan. Uti Företalet, som är upfyldt med vackra och ädla Tankar, berättas at Originallerne blifvit af nuvarande Biskopen i Strengnäs och Led. af Kongl. Nordstj. Orden, Hr Doctor Carl Jesp. *Benzelius*, skänkte til Dom-Prosten i Linköping Hr Doctor Samuel *Ålf*, Utgifvarens Broder, samt hvilka omsorger Hr Professorens vid sjeftva utgifvandet haft, at urskilja hvad i dessa enskilda, til utgifvande aldrig ämnade Bref bordt utslutas eller bibehållas af Förtroendes-saker, Vänskaps-betyggher, Ingresser och dylikt. At nu utaf denna Samling göra något Utdrag är så mycket svårare, som så ställen finnas hvilka icke gifva Läsaren nöje, hälst då de läsas på sit ställe och i sit sammanhang. Det man i namnkunnige och lärde Mäns Bref i synnerhet finner, äro, jämte Uplysningar om Författarnes Lefnadsöden och Arbeten, dels Underrättelser om deras friare Tänkesätt och Characterer, dels många eljest okända drag af Tidehvarfvets och Samtidas Seder och Händelser. I alla dessa afseenden är denna Samling af värde, som lätt kan finnas af hvar och en, som kägner Benzeliernes Lärdom och Förtjenster. Det första Brevet är af 1711, hvaruti Årke-Biskopen söker befria Plutarchi Bok: *Huru en Historia bör sammanskrivas*, ifrån Misstanken, at vara understucken. Utaf det 4:de Brevet dat. den 17 April 1720 synes, at Cenfor Libr. Benzeltierna då redan varit på sina utländska Refor, så at de af von Stiernman

man hämtade och pag. VII i Företalet anförde äratalen i Benzeltiernas Lefvernes-Beskrifning icke lära vara särdeles accurate, hälft man af 8:de Brevet fer, at han 1722 var redan återkommen. Det 13:de Brevet är det första af Benzeltierna. Ibland de många Arbeten, hvar uppå Ärke-Biskop Benzelius nedlagt sin möda, har i synnerhet varit en Edition af *Ulphilas*, hvarom han i sin här uti utdrag infördå Lefvernes-Beskrifning så berättar: *Hogen föll mig en gång in, at collationera några blad af Codice Argenteo med Editione Dordrechtana, och som jag fann at denne ej var accurat, så gick jag hela MS. igenom och supplerade oändliga många rum: skulle ock tro, at mången, som efterkommer, lära mena at jag på många ställen fingerat supplementa, medan ban primo intuitu ej ser bokstäfverna på bladet; men gör then flit, som jag: haf sådant tålmod: tag glasbgon: vänd bladet, at ej för klart solskjen faller på purpurfärgen: jämför loea parallella, så finner tu them rätt så väl som jag. Det var ganska svårt, at få denna Edition tryckt, innan Verket kom til England. Secret. Helin ämnade, at låta skära ut i träd hela Manuscriptet, men det lät sig ej göra för des otydlighet skull. Se sid. 275, hvaräst Hr Ärke-Biskopen yttrar sig: Jag hafver nog samt thet försökt, då jag collationerat hela Boken, och restitueradt stundom hela, stundom halfva bladen, som bvarken Verelius, ty jag hafver hans egenbändigå Affskrift, eller Junius gifvit sig tid at läsa. Verket tryktes med gutna Stylat i Oxford 1750 i 4:to genom Edvard Lyes försorg. Om tvänne ställen i Chrysoctomi Arbeten,*

Celsus igenfunnit et Fragmentum Legis Smolandicæ, et curieus Document, i Sköggklosters Bibliothek, som blifvit ditkänkt af Grefve Bonde, hvarom Botin i sin Svenska Historia sid. 130 anmärker, at det tyckes snarare innehålla någon del af en Kyrkobalk, än någon Smälands enkilda Lag. Ibland rarare Böcker recenserar en *Vorburgi* Histor. Germanica XII Tomis fol. tr. Frankf. 1645, som mycket berömmes, och är berättelsen om detta Arbete både fullständigare och kanske säkrare än den, som finnes i Menkenii Catalog. Historicorum och Öfversattur i Jöchers Gelehrten-Lexicon. Uti Antiquiteterna finnas många underfökningar i Brevet från Göteborg, i synnerhet det 25 om *Danabolmen*, som Arke-Bisk. påstår icke vara Hisingen, som somlige föregifvit, utan än i dag af alla närboende heta Danmark lilla eller per Ellipfin Lilla, et hinc corrupte Liljan; vidare det 39:de och 41:sta, som är et af de intressantaste i hela Samlingen, och hvaruti Hr Arke-Biskopen ibland annat skrifer:

Casus illustrium virorum finnas upptecknade i min Svenska Historia, som läser finnas hos en eller annan af mina Vänner i Stockholm. Jag hafver tänkt at låta skriva rent mit Exemplar och sända det til Censur; men jag öfverhopas af Arbete och

Instat terminus, et diem

Vicinum senio jam Deus applicat.

Quid nos utile tanti spatio temporis egimus?

I detta Brevet berättas, at den första Kyrka, som *S. Sigfrid* bygde i Westergöthland, var $\frac{1}{2}$ mil ifrån Göteborg i en Sandbacke den han kallade sin *Cryptam*, hvaraf ock Kyrkan än i dag

dag heter *Örcrypta* eller *Örgryte*. Äfven berättas om en General-Major *Rudolpbin* i Österrikisk Tjenst, Kyrkoherde-Son ifrån *Härplinge* och Prosten *Hummels Svåger* i *Halmstad*. De *Reflexioner*, som här införas om *Litteraturens* tillstånd och dylika *Ämnen*, äro så talrike, och intressante, at ingen som älskar sådana *Saker* lärer underlåta at uppsöka och läsa dem, häst de i utdrag icke hafva lika interesse. Et ställe s. 71 lyder så: *Måske hafva Acta Eruditorum at så tben svåra letbargum ifrån våra Landsmän, som jag boppas sker, när tbe se, buru vakne folket äro utomlands. Vi äro ganska fallne til at vara Landjunkare; tror ock at tbet aldrig varder mycket bättre, innan vi få förmögne Bokförare, som göra förlag på Böcker af något värde, och som kunna hafva afgång utomlands. Tbet åter skjer intet förr än Pappersmakerierna komma i gång; och om Upsala Academie skrifver Gustaf Benzeltierna i 46:te Brevet af d. 21 Jul. 1730: At Frondin blifvit Professor Historiarum i Upsala, läver vara bekant. En och annan af våra Cantzlij Herrar, fast större delen där af äro nog illiterati, ville vid detta tilfälle göra en coup extraordinaire och befordra Hr Nettelblad dit utom förslaget; men Cancellarius, som bade belt andra vuer, var dem förslug, och gaf ej något förslag fram, innan han sjelf kom i Cabinettet. Upsala Academie är tåmmeligen en dechbet, och på det sättet kommer den aldrig upp, så framt ej de 2 nye Professores Matbematum något signalera sig med tiden. Där disputeras de caussa prima, de sensatione, de immortalitate animæ och flere cbræ,*

D d 4

som

som ej äro värde papperet. Vår Politiska Historia drager ock lit Ljus utur denna Bref-Samling: således förekomma sid. 16, uti Årke-Biskopens Bref af d. 8 Decemb. 1724, följande Anecdoter och Reflexioner om Äfventyraren och Fantasten Benjamin *Düster*, som då utgaf sig för Konung Carl XII, och ville anställa en Resning i Landet, men hvilken Däre sedan dog 1730 på Danviken. Vår Benzelius skrifer: „Om thet ej redan är, så lärer thet mårgon blifva en Fabula per urbem, angående en, jag vet ej om Officerare eller hvad, som före mid-dagen fördes härifrån (Upsala) til Stockholm med Vakt, aldenstund han gaf sig ut för at vara Konung CARL, then XII, och blifvit fången 14 dagar för Pultawa-Slaget. Thet står ther hän, om han kan blifva förklarad för få-nug; men utom at vörda Guds skickelse, som förblindar the visas klokhet, kan man väl seja at han ej burit sig klokt åt, som ville härifrån affärda några enspännare til Dalkarlarna, med befallning at the komme honom til undsättning. — Sådan däre hafve vi ej haft sedan falske Nils Sture, som blef halshuggen i Rostock, til han rymde från Norje. Om vi allenast bytte om Namnen, kunde vi aldeles til honom lämpa Velleii Paterculij ord, Lib. I, Cap. xi. Psevdo-Sturius a mendacio simulatæ originis appellatus, qui se Sturium & equestris ordinis ferebat, cum esset ultimæ. — Thenne säges kalla sig *Carl von Düsterstein* och thet är mig för vist i dag sagt, at han nu i sommar varit på Gothland och gjort Jouvelerare-arbete. — Interest Reipublicæ ne Crimina relinquuntur impunita, & nullum crimen Seditiõne gravius. — Det skulle

skulle blifva för vidlyftigt, at i sammanhang utur flere Bref utdraga exempel på interessanta ställen. Sådane finnas talrikt; och hvarje Läsa-re lærer träffa något för sig nytt och roande. Berättelsen om Öfverste *Gyllengrips* Caractere och des Bibliotheks försäljning sid. 141, 252, om General *Stenslychts* Arrest och Dom sid. 53, 58, och dylika nästan öfveralt göra denna uppgift ostridig. — Beständig Heder och Tack tilfalle fördenskull det vittne Brödra-Paret *Ålf* och *Lidén*, som framskaffat i Dagsljuset en så-dan verkelig Lärdoms-skatt, som uti denna Brefväxling finnes, hvilken åter täflar med de flesta dylika utomlands, och lærer - - ty värr! - - alltid blifva den första ibland våra inhemska.

NYASTE HÄNDELSER.

Kyrka - Årender.

WESTERÅS - Stift.

H. Trefaldighets Söndag, d. 19 Jun. 1791 invigde Biskopen här i Stiftet, Hr D. Lars *Benzelstierna*, den nya Kyrkan uti *Ramsberg*; Saka i Westmanland och Örebro-Län, hvilket skedde med stor Högtidelighet. Hr Biskopen, klädd i Chor-kåpa, och beledsagad af 4 Prostar med flere af Prästerskapet, alla i Messeskrud, höll Invignings-Talet före Altaret öfver 2 Mos. 20: 24, samt blef Kyrkan kallad och nämnd; *Gustaf den Tredjes Kyrka*. Sedermera börjades den vanliga Gudstjensten, hvarvid Prädikan hölls

D d 5

af

af Församlingens Kyrkoherde, Hr Prosten M. Aron *Vestén*. Soknens älfra och lilla Kyrka byggdes år 1589, af Ambrosius A. Kejfer, til Nationen Tysk och som uptog Ramshyttan år 1547. År 1673 upbyggdes å nyo Kyrkan, men af Träd, och nytjades alt til d. 19 Maji 1789, då den nedtogs, sedan man redan 1787 gjort början med den nya Kyrkans byggande af Sten, hvilket skedde af Rådmanen och Byggmästaren Hr Gust. *Westman* ifrån Sköfde, känd för flere Kyrkors skickeliga Nybyggnad. Denna här i Ramsberg, midt under Krigstiden och på Församlingens egen Bekostnad, lyckligen fullbordade Sokn-Kyrka är både anfenlig och prydelig, samt har den äfven i ganska mycket at tacka sin drifvande, frikostige och vittre Lärare, Hr Prosten *Vestén*, samt ädelmodige och endrägtige Sokneboer för sit nuvarande Bestånd och Utseende, varandes äfven förfedd med et ganska vackert Torn *).

Univerfiteter.

LUND.

Här skedde d. 10 Dec. *Promotion* uti *Medicinska* Faculteten, då Anatom. Professoren Hr Doct. And. *Barfotb*, såsom Promotor, utdelte Docters-Hatten til: Hr Assessoren G. *Rotb*, Medicus vid Arméens Flotta; Hr J. F. *Köllner*, Expeditions-Medicus vid Kgl. Örlogs-Flottan; Hr E. *Rumberg*, Regem. Fältskär vid Konungens

*) Se det öfriga uti: Inrikes-Tidningarne, N:o 95.

gens Eget värfvade Regemente i Christianstad;
Hr A. J. *Stabl*, Provincial-Medicus i Cuopio;
samt Medic. Licentiaterna Hr A. P. *Friis*, Hr
J. C. *Waldenström*, och Hr M. D. *Wejlander*.

GREIFSWALD.

Den härvar. Högskolan firade sin Konungs
Födelsedag d. 24 Jan. medelst et obundet Tal
på Tyska, af Theol. Professoren, Hr D. Theo-
phil. Cœlestinus *Piper*, som, inför talrike Åhö-
rare af begge Könen, afmalade en *Regents*
verkan på sin Nations Caractere, bevisandes
sådant medelst GUSTAF III:s stora Efterdöme,
och som, då Oratorn är en af Tysklands lycke-
ligaste Profaster, icke underlät, at öfvertyga
alla, häst han tillika tolkade hela Univerfite-
tets värmaste Känsla för en älskad Könung *).

A c a d e m i e r.

STOCKHOLM.

Uti Kgl. *Vetensk. Academien* nedlade Vice-Ami-
ralen och Rid. af Kongl. Sv. Orden, Hr Joh.
Nordenfjör, den 18 Jan. Præsidium, efter et
Tal: Om *Strömmarna i Östersjön*, och valdes
til Præs. för innev. Års Första Quartal Inspe-
ctoren öfver Mått, Mål och Vigt Hr Zachar.
Plantin. Samma dag valdes til Ledamöter:
Stats-

*) Kort efter tryktes detta Tal i Greifswald på 5 ark
i 4, med Titul: *Rede - - von dem Einfluss eines*
Landes-Regenten in den Character seiner Nation.

Stats-Secreteraren, Öfver-Post-Directeuren och Commend. af Kongl. Nordstj. Orden Hr Ulr. Gust. *Franc*, Cancell. Rådet och Rid. af Kongl. Nordst. Ord., Hr Jac. *von Engeström*, Öfver-Directeuren vid Chirurgiska Societeten, Hr D. Dan. *Theel*, och Hr D. Joh. Pet. *Westring*, Medic. Practicus i Norrköping; samt til Utländske Ledamöter Hr Grefve Carl Ludvic *de Morozzo*, President uti Kgl. Vet. Academien i Turin, och Hr Felix *Fontana*, Directeur vid Stor-Hertigens af Toscana Physiska och Naturalie-Samlingar.

Den 2 Jan. skedde Ämbetsmannas-ombyte i Kgl. *Vitterb. Hist. och Antiquitets-Academien*, då Professoren och Rid. af Kgl. Nordst. Orden Hr Dan. *Melanderbielm* valdes til Præsæs, och Vice-Gouverneuren hos dåvar. H. K. H. Kron-Prinsen m. m. Hr Grefve Nils Philip *Gyldenstolpe* til Vice-Præsæs för det Första Halfva Året af innevarande år. D. 24 Jan. valdes Extraordinaire Envoyén och Commend. af Kgl. Nordst. Ord. Hr Ulric *Celsing* til Heders-Ledamot af denna Academie.

Kongl. *Målare- och Bildbuggare-Academien* hade den 24 Jan. sin årliga stora Sammankomst, hvilken bevisstades af H. K. H. HERTIGEN AF ÖSTERGÖTHLAND, som därvid tänktes utdela Pris-Medajllerne, såsom Belöningar för de uti Academiens Informations-Inrättningar studerande unge Konstnärer*). Så äldre som yngre Konstnärers Arbeten blefvo sedermera uti Academiens Rum til offentligt åskådande utfatte.

Folk-

*) Se härom vidare *Lyriska Tidsn.* N:o 9.

Folk - Myckenhet.

STRALSUND.

Här uti Staden blefvo år 1791 födde 151 Gossar och 135 Flickor, tilhopa 286 Barn, ibland hvilka 31 voro oägta; hvaremot dogo 328 Personer, och vigdes 80 Par. Härunder begripes dock intet den så talrike Militairen, af hvilken 184 Barn blifvit födde, 95 Personer dogo och 239 Par vigdes. — Uti Garnisonens Lazaret hafva 308 Personer för år 1791 blifvit intagne och skötte; äfven som uti Stadens Lazaret 108 Personer blifvit vårdade.

Resande.

Stats - Secreteraren vid Krigsärenderne och Landshöfdingen i Åbo Hr Ernst Gustaf *von Willebrand*, afreste förl. år ifrån Stockholm tidigt om Våren til Finland, återkom i slutet af Julio, men reste å nyo i slutet af Augusti månad til Finland, kom dock före årets slut tillbaka.

Hr Baron Joh. Henr. *Bolten* och Hr M. Ge. *Kierulf* ifrån Köpenhamn hafva anträdt en vidsträkt Refa, börjandes med Sverige. Öfver Lund, Carlscrona och Norrköping ankommo de i Nov. til Stockholm, hvar de uppehölo sig nti en Månad och besågo alla des Märkvärdigheter, samt begåfvo sig häruppå til Upsala och genom Bergslagen til Götheborg, hvar ifrån vägen togs til Norrige alt up til Tronhem och Rörås. Återkomne til Danmark ärna de besöka åtskillige andre Länder.

Hr

Hr G. *Schado*, Kgl. Preussisk Statue-Bildhuggare och Rector uti Kgl. Konst-Academien i Berlin, besökte förleden Sommar Stockholm. Han kommer at modellera den *Statue equestre*, som nuvar. Konungen i Preussen låter upplätta i Berlin öfver sin store Företrädare, Kon. FREDRIC II *); och gör nu en Resa genom Europa för at bese de uti des förnämste Hufvudstäder lysande Årestoder til Häst el. Fot. Han kunde således ingalunda underlåta at beskåda de begge i Stockholm redan upfatte Årestoderne öfver Konungarne Gustaf I och Gust. Adolf, samt den redan i mindre modellerade öfver Hans Höghetsf. Maj:t, Konung Gustaf III, af den store Konstnären, Hr Professoren och Rid. Joh. Tob. *Sergell*. Under sin härvaro blef han Ledamot af vår Kgl. Målare- och Bildhuggare-Academie. Likaledes besökte han, i samma ändamål, Petersburg och Köpenhamn, samt blef på senare Bället äfven antagen til Ledamot uti därvarande Kgl. Målare- och Bildhuggare-Academien.

Fru Grefvinnan *von Borcke*, Enka efter den i Stockholm d. 15 Jan. 1791 afledne Kgl. Preuss. Gen. Commissarien vid Freds-verket i Norden Hr Grefve Adr. Henr. von Borcke **), afreste, jämte sin unge Son, förl. år ifrån Sverige til Berlin tillbaka.

Fru Marquissinnan *de Sabran*, som för några år lämnade Frankrike, och sedan rest, men merendels uppehållit sig antingen i Berlin eller uti Prins Henrics af Preussen Hof på Rheinsberg, före-

*) Denna Stod beskrives omständeligen uti Alm. Tidningarne för 1791, sid. 348.

***) Om denne Herre och des Dödsfall se Alm. Tidskr. för 1791, sid 165.

företog sig nyl. en Resa åt Norden, och begaf sig äfven öfver Danmark til Sverige; men ankommen i Dec. til Helsingborg, reste samma förnäma och vittra Fru genast til Berlin tillbaka.

Hr Grefve Lud. J. A. *de Bouillé*, General-Adjutant af Flygeln och Öfverste-Lieutenant uti Kongl. Maj:ts Tjenst, ankom i medlet af Febr. ifrån Coblentz öfver Danmark til Stockholm *), jämte en Baron *von Tschudi*, Sweitzisk Officerare uti Fränsysk Tjenst. Den förre begaf sig genast til Hans Maj:t uti Gesle. Begge reste kort efter tillbaka.

Hr Nicl. *Lafrensen*, Kgl. Miniatur-Målare, återkom förledet år til Stockholm, efter et fler-årigt vistande utomlands, särdeles i Paris. Af Svenske unge Konstnärer, som nu vistas utomlands, får man här nämna Hr *Sillén* Architect, Hr *Grändell* Medailleur, och Hr *Åkerström* Historie-Målare, hvilke alle trenne uppehålla sig uti Rom, för at där vidare studera Konsterne.

Sveriges Hufvudstad hade förl. Sommar Besök af 2:ne Utlänningar uti: Hr Grefve *de Neny*, Käjf. Stats-Råd, kommande ifrån Brüssel, som tog dit återvägen öfver Köpenhamn; — och Hr *Zaleski*, Kgl. Polsk Öfverste-Lieutenant, som ankom ifrån Warschau, och, efter et Besök i Upsala och Dannemora Bergslag, begaf sig til Warschau tillbaka.

Hr Ignatius *Muradzea d'Obsfon*, Kongl. Maj:ts af Sverige Secreterare och Förste Tolk vid Des Beskickning i Constantinopel, samt Rid. af Kgl. Wafa-Orden, hvilken desse senare åren gjort en Resa genom flere Länder i Europa, äfven besökte 1788 Sverige, men merendels

*) Han är Son af Gen. Lieutenanten m. m. Hr Marq. de Bouillé. Se detta Archivum, St. 13, s. 240.

dels uppehållit sig i Paris, ankom i Aug. månad ifrån Fransyska Hufvudstaden til *Wien*. Nyl. har han i Paris utgifvit Tome II af sin *Tableau general de l'Empire Othoman*, et det fullständigaste, trovärdigaste och tillika präktigaste Verk, som om något Rike utkommit *).

Historisk Bokhandel.

Af *Svea-Rikes Råds-Längd*, år *Fjerde* Afdelningen utkommen, och af den *Femte*, som upräknar Herrar Riksfens Råd ifrån år 1600 til år 1680, åro N:o 30 och 31 senast utkomne, hvilka begge Ark beskrifva Rådskammaren under K. Carl IX och K. Gustaf Adolf. Prenumeration på hela Verket år 2 R:dr. — Af *Almänna Archivum*, som fortsätter Stats Beskrifningen om Stora Britannien, år N:o 6 sist utkommen, som börjar Berättelsen om Parlamentets Underhus. Prenumeration på Bandet 1 år 24 fs. — Under Trycket ligga Bisk. Doct. And. *Rydellii Minne* af Hr Prof. E. S. *Bring*; — Hr Hof-Råd. J. H. *Campe's* Beskrifning om Pelju-Öarne i Stilla Hafvet, efter Hrne *Wilson's* och *Keates* därom utgifna Berättelse, och som lærer oss känna en policerad Nation midt ibland Villarne, Öfversättning ifrån Tyskan; — och Samlingen 22 af *Historiska Extracterne*. Första Bandet af dessa Extracter, som innehålla föfnämligast Characterer och Anecdoter om märkvärdige Personer, samt Vitterhets-stycken, kostar 36 fs. *Svea Rikes Konunga-Längd*, författad af Kongl. Secreteraren Frih. S. *Rosenhans*, kostar 40 fs; — Hr Registrator G. *Regnérs* Minne öfver Commerce-Rådet Hr Jonas *Alfbrömer* kostar 12 fs.

Med detta Stycke 25 af *Svenska Archivum* är des *Första* Band completeradt, hvartil Registret med första Skäl utgifvas; och emottages Prenumeration på *Andra* Bandet med En R:dr, uti förenämnde Historiske Bokhandel på Stora Nygatan, Huset N:o 121.

*) Om denne vittre Man och detta hans Verk se *Alm. Tidn. för 1788*, Del. 2, sid. 197, och Del. 3, sid. 1.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 18 Apr. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

FÖRSTA BANDET; *Bihang.*

FÖRTEKNING

På Innehållet af Svenska Archivum,
Första Bandet.

- I. FÖRETAL, som innehåller Utgifvarens Tankar om *Händlingars utgifvande i Svenska Historien*; om detta Archivi *Föremål och Inrättning*, samt om de hittils utgifne *särskilde Samlingar af Handlingar i vår Historia*. sid. 3.
Nytt Företal, som meddelar den mera *utvidgade Planen af detta Archivum*, 49.

- II. ANNALER:
1625, Jan. 2, K. *Gustaf Adolf*; *Underhandling*; England om *Tyska Kriget*, 41.

III. BIBLIOGRAPHIE:

1. *Memoire de Cecile*, Fille de Gustave I, Roi de Suède, & Femme de Christophle, Margrave de Bade. *Handskrift* i folio. 56.
2. *Tal*, hållet för Svenska Academien, på des Hög-tidsdag, d. 20 Dec. 1790, från Altaret i Slotts-Capellet, af Ol. *Wallquist*, Biskop öfver Wexiö-Stift - - Stockh. 1791, 4. 68.
3. *Resa* uti Europa, Africa och Asia, af Prof. C. P. *Thunberg*, Del. 1-3, Upl. 1788-91, 8. 262.
4. *Brefvexling* imellan Arke-Bisk. Er. *Benzelius* den Yngre och Censor Librorum G. *Benzelstierna*, utgifven af Professor J. H. *Lidén*. Linköp. 1791, 8. 417.

IV. BIOGRAPHIE:

1. *Cecilia*, Markgrefvinnu af *Baden Rodemachers*, död 1627, 57, 72, 99, 177.
2. *Holthusen* (Carl Joh. von) Öfverste-Lieutenant, död 1791, 282.
3. *Schröder* (D. Carl Gustaf) Biskop i Calmar, död 1789, 393.

V. BREFVÄXLING emellan Kgl. Bibliothecarien C. C. Gjörwell och hans Correspondenter:

1. Ifrån Hof-Råd. C. G. *Warmholtz*, dat. Christinholm, d. 9 Sept. 1756, 85.
2. . . . Vice-Bibliothecarien *J. Wallenius*, dat. Greifswald, d. 13 Nov. 1790, 89.
3. . . . Kgl. Bibliothecarien C. C. *Gjörwell*, dat. Stockholm, d. 14 Sept. 1756, 106.
4. . . . Biskopen Doct. *J. Serenius*, dat. Nyköping, d. 29 Dec. 1757, 108.
5. . . . *Agrophilus*, dat. Roslagen, d. 4 Jun. 1791, 113.
6. . . . Kgl. Bibliothecarien C. C. *Gjörwell*, dat. Captensudden, d. 6 Junii 1791, 115.
7. . . . *Urbicola*, dat. Stockholm, d. 28 Maji 1791, 116.
8. . . . Vice-Bibliothecarien *J. Wallenius*, dat. Upsala d. 9 Aug. 1791, 244.

VI. HANDLINGAR:

1. *Skrifvelse* ifrån K. ERIC XIV til Stathåll. Gust. *Fincke* om *Flottans utredning ifrån Finland*, dat. Upsala d. 1 Febr. 1564. — 45.
2. *Kungörelse* af *Landshöfdinge* ämbetet uti *Kopparbergs-Län*, angående *Dal-Älmogens Ansökning* om *Befrielse från Grufve-hjelpen* til stora *Kopparbergs Grufva*, dat. Fahlun d. 26 April 1791. — 65.
3. *Kongl. Maj:ts Resolution*, rörande förrn. *Ansökning*, dat. Stockholms Slott d. 30 Mart. 1791. — 67.
4. *Donation* til Domkyrko-Förfamlingens i *Linköping Fattig-Cassa*, af Prof. *J. H. Lidén*, dat. Norrköping, d. 28 Apr. 1791. — 97.
5. *Kgl. Maj:ts Kungörelse* angående den under *Des Frånvaro förordnade Regering*, dat. Stockholms Slott d. 20 Maji 1791. — 129.
6. *Gåfvo*

6. *Gåfvo-Bref* af Lansdhöfdingen Gr. A. Löwen til en *Judisk Synagogas* inrättande i Norrköping, dat. Gräfften, d. 24 Dec. 1790. — 151.
7. *Tal*, hållet af Öfversten C. af *Klerker* d. 10 Jul. 1791 i Sweaborg, vid Guld-Medaillonernes Utdelning. 193.
8. *Tal*, hållet i *Sweaborgs Garnizons-Kyrka*, vid Guld-Medaillonernes Utdelning, d. 10 Jul. 1791, af Prosten J. *Mallén*. — 209.
9. *Tal*, hållet til Hans Kongl. Maj:t, uti *Svenska Academiens* namn, af Hans Exc. Hr Riks-Rådet Gr. J. G. *Oxenstierna*, på Drottningholm, d. 7. Aug. 1791, i anledning af *Konungens återkomst* ifrån Aken, — 225.
10. *Tal*, hållet til Hans Kongl. Maj:t, å Stockholms Stads Consistorii vägnar, af Årke-Bisk. Doct. U. *von Troil*, på Drottningholm, d. 7 Aug. 1791, i anledning af *Konungens återkomst* ifrån Aken, — 227.
11. *Tal*, hållet til Hans Kongl. Maj:t, uti *Magistratens och Borgerskapet i Stockholm* namn, af Justit. Borgmästaren C. F. *Ekerman*, på Drottningholm, d. 7. Aug. 1791, i anledning af *Konungens återkomst* ifrån Aken, — 228.
12. *Berättelse* om *Fri-Masqueraden i Kongs-Trdgården* i Stockholm, d. 21 Aug. 1791, — 257.
13. *Donation* af *Naturaltie-Samlingar* til Academi-en i Uppsala af Prof. C. P. *Thunberg*, dat. d. 5. Jul. 1785, med tillhöriga Handlingar, — 273.
14. *Berättelse* om den *Högtidlighet*, hvarmed Kon. GUSTAF III:s Medaillon uplattes på Rådhuset i *Gefle*, med dervid hållne *Tal*, d. 4 Nov. 1791, 289.
15. *Skrifvelse* ifrån Hert. *Johan* af Östergöthland til Krigs-Öfversten Bengt Bryntesson *Lillie*, om Westergöthlands Förfvar emot de Danke, dat. Bogesund d. 30. Jan. 1612. — 305.
16. *Tal*, hållet af Landshöfd. M. *Ankarstjerna* d. 18 Sept. 1791, uti Domkyrkan i Calmar, vid Guld-Medaillonernes utdelning, — 321.
17. *Tal*, hållet af Kon. GUSTAF III til *Rikens Ständer* på Riks-Salen i *Gefle*, vid Riksdagens början d. 27 Jan. 1792. 353.
18. *Berättelse* om *Riksdagen i Gefle* år 1792, — 358, 371, 390, 407.

19. *Tal*, hållet til Hans Kongl. Maj:t, vid Riksdagens början, af Hr Landt-Marskalken Frih. E. Ruuth, på Riks-Salen i Gefle, d. 27 Jan. 1792, 369.
20. *Tal*, hållne til Hans Kongl. Maj:t, vid Riksdagens början, af de Tre Ofrälse-Ståndens Talemän, på Riks-Salen i Gefle, d. 27 Jan. 1792, 385.
21. Kon. GUSTAF III:s *almånna Propofition* til Riksfens Ständer i Gefle, af d. 27 Jan. 1792, 401.

VII. LÄRDA SVERIGE, eller Föyttekning på *Lefvande Lärde* uti Sverige och des underliggande Stater, samt *Deras Arbeten*.

1. *Lindblom* (D. Axel. Joh.) Proff i Södra Tjuft, 147.
2. - - - - (M. Jac. Axelfon) Biskop i Linköping, 148.
3. *Tornquist* (Carl Gust.) Capitaine vid Kgl. Amiralitetet, 149.
4. *Weftring* (D. Joh. Peter) Med. Practicus i Norrköping, 150.
5. *Thunberg* (D. Carl Peter) Med. o. Botan. Professor i Upsala, 219.
6. *Ålf* (D. Sam.) Domproff i Linköping, 297.
7. *Ladén* (M. Joh. Henric) Professor, 299.
8. *Gjörnell* (Carl Christof.) Kgl. Bibliothecarie i Stockholm, 340.

VIII. NATIONAL-BIBLIOTHEK, inrättadt i Stockholm 1792, 337.

IX. NYASTE HÄNDELSE:

- Academier, 96, 222, 237, 317, 382, 414, 427.
 Afskeder, 157, 191.
 Befordringar, 80, 96, 112, 159, 207, 239, 254, 271, 286, 367.
 Beskickningar, 189, 316, 334.
 Bibliotheker, 142, 319, 365, 398.
 Dödsfall, 78, 112, 143, 158, 192, 204, 267, 368.
 Folkmyckenhet, 335, 364, 378, 429.
 Frimurare-Orden, 77.
 Geographie, 374.

Gifter.

Giftermål, 143, 158, 255, 270.
 Handel, 331, 382.
 Historisk Bokhandel, 352, 368, 432.
 Kongl. Huset, 165, 301.
 Konungens Refa til Aken, 137, 165, 232.
 Krigsmanna-Belöning, 63, 77, 156, 170, 197, 254,
 302, 377.
 Krigs-Rustningar, 168, 328.
 Krigs Öfningar, 169.
 Kyrko-Årender, 155, 175, 190, 196, 235, 251,
 265, 303, 329, 376, 397, 425.
 Medborgerlig Dygd, 176, 203, 238.
 Reformerta Förämlingen, 304.
 Refande, 287, 319, 366, 384, 399, 416, 429.
 Riddare-Orden, 61, 75, 301, 330.
 Rikets Adel, 110, 327.
 Ofrälse-Stånd, 139.
 Riksdag i Gefle, 314.
 Sjöfart, 80.
 Skol-väsendet, 252, 303.
 Sällskaper, 111, 156, 200, 237, 266, 330.
 Topographie, 111, 131, 191, 199, 315, 331, 368,
 412.
 Typographie, 381.
 Univerfiteter, 64, 76, 155, 222, 302, 380, 426.

L. STATER I SVERIGE:

1. Konungens Regemente, 161.
2. Stockholms Stads Borgerskap til Häft och Fot,
194, 217, 241, 259.
3. Cajana Jägare-Bataillon, 308.

REGISTER.

Academier:
 Svenska i Stockholm, 225, 237, 383, 414.
 Kgl. Vetenskaps- i Stockholm, 96, 222, 382, 427.
 Kgl. Vitterhets- Hist. o. Antiqu. i Stockholm, 223, 317, 428.
 Kgl. Målare- och Bildhuggare- i Stockholm, 383, 428.
 Academiens Handlingar:
 Kgl. Svenska Vitterhets-, 25. 317.
 Kgl. Vitterhets- Hist. o. Antiqu. 25, 317.
 Adelsköld, J. C. 160.
 Adlerberg, C. G. 317.
 Adlerbeth, G. 224.
 Adlersparre, L. 390.
 Afzelius, A. 203.
 ----- E. 196.
 Ahlberg, D. 372.
 Ahlman, P. Z. 231, 372.
 Ahnger, C. J. 158.
 Albedijhl, G. d', 270.
 Aminoff, J. F. 270, 377.
 Ankarwård, M. 138, 321.
 Aquila, d', 367.
 Arckenholtz, J. 22.
 Armfelt, A. 234.
 ----- E. L. 339.
 ----- G. M. 62, 119, 130, 170, 208, 360, 393, 408.
 Arrhenius, J. L. 205.
 Asp, P. O. von, 138, 254, 316.

Augusta Dorothea, Prinsessa af Brunswik-Wolfenbüttel, 287.
 Avellan, M. 266.
 Axmar, P. O. 381.
Bagewitz, F. von, 367.
 Balthasar, P. J. von, 9.
 Baner, G. 143.
 Barck, C. G. 205.
 Barfoth, A. 426.
 Bark, N. A. 224.
 Basewitz, J. O. A. von 125.
Beckfrids (Gr. J.) Riks-Rätt 63.
 Benzelius, C. J. 418.
 ----- Sonen, E. 417.
 Benzelfstierna, G. 417.
 ----- L. 62, 425.
 ----- M. 78, 224.
 Berger, J. H. von, 12.
 Bergius, B. 24.
 Bergstedt, E. 190.
 Bibliotheker i:
 Linköping 142, 364.
 Nationale i Stockholm 337.
 Uppfostrings-Sällskap i Stockholm, 394.
 Wolfenbüttel, 319.
 Blomdahl, J. U. 303.
 Bohus-Län, des Fri- Landtvärns-Corps, 3.
 Boisgélin, de, 400.
 Bolten, J. H. 429.

Bonde (Gr. C.) Riks-Mar-
skalk, 130, 267.
Bonsdorf, G. 222.
Borcke, Grefvinna von,
430.
Born, I. von, 268.
Botin, A. af, 318.
Bouillé, F. C. A. de, 233,
234, 239, 366, 416.
----- L. J. A. de,
240, 431.
Boysen, F. E. 251.
Brake (Grefve M. E.) Ri-
kets Herre, 372.
Breda, C. F. von, 333.
Bréteuil, de, 233, 240.
Brinkman, C. G. von, 253,
367.
Brockhausen, C. von, 411.
Bundy, P. P. 269.
Börtzell, J. A. 407.

Cajana-Län, des Jägare-
Bataillon, 308.
Calmar, Stad, 380.
Calonius, H. 398.
Carisien, C. E. von, 138,
190.
CARL IX, Konung i Sve-
rige, 25.
Carl Philip, Grefve af Ar-
tois, 168.
Carlsrona, Stad, 176, 203,
238, 363, 376, 379.
Carnal, C. C. de, 311.
Carolina Amalia, Prinses-
sa af Brunswik-Wolf-
fenbüttel, 287.
Carpelan, J. F. 308, 328.
----- S. W. 328, 374.

Carpelan, W. 309.
Cassström, S. N. 334.
Cateau, J. P. 304.
Cecilia, Markgrefvinna af
Baden-Rodemachern,
57, 72, 99, 177.
Cederström, B. 409.
----- O. 208,
Celsing, U. 428.
Celsius Sonen, O. 22.
Chalmers, W. 288.
Chapman, F. af, 159.
CHRISTINA, Drottning i
Sverige, 6.
Christopher, Markgrefve af
Baden-Rodemachern,
178.
Collander, C. 138.
Conradi, G. 271.
Coral, I. M. de, 411.
Cronstedt, C. O. 159, 384.
----- F. A. U. 289,
367.
Cronström, I. 85, 106.
Cuopio, Köping, 374.

Dahl, C. 381.
Delwig, G. von, 79.
Djurklou, C. G. 192.
Douglas, R. D. 256.
Düben (Gr. C. W. von)
Riks-Råd, 318.

Edelcrantz, A. N. 411.
Edman, J. 207.
Edström, I. 366.
Een, J. A. 407.

- Ehrenheim, F. W. von, Folkmyckenhet uti:
 190. Calmar, 380.
 Ehrenström, J. A. 61, 138. Carlscrona, 379.
 Ehrling, J. 255. Finland, 335.
 Ekeblad, C. J. 392. Greifswald, 364.
 Ekerman, C. F. 228. Lund, 380.
 Ekholm, E. 21. Norrköping, 379.
 Ekholtz, G. E. 80. Stralfund, 429.
 Ekman, E. 380, 381. Upsala Stift, 378.
 Ekström, P. M. 160. Åbo, 378.
 Ekwall, P. 269. Fontana, F. 428.
 Engeström, J. von, 318, Fortia, de, 400.
 428. Franc, U. G. 130, 159.
 L. von, 334, 360, 410, 428.
 Ennes, C. J. 398. FREDRIC II, Konung i
 P. 192. Preussen, 6.
 ERIC XIV, Konung i Sve-
 rige, 45. *Fredric Adolf*, Hertig af
 Östergötland, 428.
 Essen, H. H. von, 359, *Fredric Josias*, Prins af
 408. Saxe-Coburg, 166.
 Frese, G. C. de, 138.
 Frederica Charlotta, Kgl.
 Prinsessa af Preussen,
 286.
 Fabrice, F. E. von, 32. *Frederica Christina Augu-*
 Fahnehjelm, P. G. 416. *sta*, Kgl. Prinsessa af
 Falkenberg, C. G. 270. Preussen, 287.
 Falkenberg (Gr. M.) Riks-
 Råd, 365. *Frederica Lovisa Wilhelmi-*
 Falkengren (Frih. C.) Riks-
 Råd, 62. na, Kgl. Prinsessa af
 Preussen, 287.
 Fant, E. M. 36, 38. Friis, A. F. 427.
 Ferdinand. Prins af Preus-
 sen, 167. Funk, G. 384.
 Fersen, Sonen, A. von, 233,
 234, 416.
 Fjerdhundredser, utmärkte,
 248.
 Fincke (G.) Riks-Råd, 45.
 Flodin, J. G. 414.
 Floding, P. 269.
 Floræus, J. 21.

Gesse

Register.

- Gefle Stad, 199, 289, 315, 331, 412.
 Gjörwell, C. C. 26, 40, 55, 81, 84, 85, 106, 115, 146, 340, 352.
 Gobet, P. F. 124.
 Grandell, 431.
 Greifswald, Stad, 364.
 Greig, H. 136.
 Gripenberg, N. L. 377.
 GUSTAF II ADOLPH, Konung i Sverige, 25, 41, 69, 278.
 GUSTAF III, Konung i Sverige, 24, 35, 62, 63, 64, 76, 77, 118, 120, 129, 134, 137, 139, 163, 165, 197, 223, 225, 227, 228, 232, 258, 280, 289, 301, 319, 353, 358, 361, 372, 385, 391, 401, 408, 414, 427.
 GUSTAF IV ADOLPH, Konung i Sverige, 129, 165, 359, 361, 391, 408, 414.
Gustaf Wilhelm, Prins af Meklenburg - Schwerin, 166.
 Gustaf den Tredje, Kyrka i Ramsberg, 425.
 Gustafs - Källa vid Göteborg, 131.
 Gustafschöld, A. 163.
 Gyldenstolpe, N. P. 237, 318, 359, 361, 408, 428.
 Gyllenberg, C. J. 136.
 Gyllengranat, G. 208.
 Göteborg, Stad, 131, 141.
 Hadorph, J. 17.
 Haga, Kgl. Lustgård, 191.
 Hagström, A. J. 96, 382.
 Hallenberg, J. 36.
 Haller, A. von, 82.
 Hamilton, C. D. 361.
Hamilton (Gr. G. D.) Rikets Herre, 62.
 Hardt, R. von der, 18.
 Hartman, L. von, 268.
 Hauswolff, L. von, 61, 75, 371, 407, 410.
 Heidenstam, G. J. von, 189, 316.
 Hellenius, C. 155.
 Hermanson, J. von, 96, 157.
Hermanson (Gr. M. von) Riks-Råd, 62.
 Hermes, J. A. 252.
Hessenstein (Förste F. W. von) Riks Råd, 168.
 Heyne, C. G. 267.
 Hjerta, F. G. 161.
 Hilfinger, J. 155.
 Historiskt och Politiskt Nytt, 381.
 Hoche pied, D. J. van, 317.
 Holmcreutz, O. 110.
 Holthufen, C. J. von, 268, 282.
 Horn, C. G. 138.
 Hägerflycht, J. A. 158.
Höpkén (Gr. A. J. von) Riks-Råd, 62.
 Jennings, J. 407.
 Jernfeltz, N. F. 159.
 Igelström, O. H. von, 62.
Johan, Hertig af Östergötland, 305.
Johan, Grefve af Ost-Frisland, 58, 73, 99.
 Juigné,

Register.

Juigné, A. E. L. le Clerc
de, 124.

K
Karsten, C. 255.
Kellgren, J. H. 383.
Kellman, C. J. 76.
Kierulf, G. 429.
Kierring, G. H. von, 271.
Kihlgren, Z. A. 260.
Klerker, C. af, 170, 193.
Klingspor, M. 360, 399.
Klint, E. 329.
Knorring, C. G. von, 377.
Knös, O. A. 36.
Kraftman, A. 79.
Kämpe, C. L. 288.
Köllner, J. F. 426.
Kölpin, A. 383.

L
Lafrensen, N. 431.
Lagerbielke, J. G. 208.
Lagerbring, S. 21.
Lagerhielm, P. 408.
Landgård, J. 384.
Lantingshausen, A. von, 111.
Lehnberg, M. 271.
- - - - P. 207.
Leufvenius, A. 245.
Lewenhaupt, A. F. 138, 204.
- - - - A. L. 208.
Leyonhankar, F. W. 192.
Leyonhufwud, A. G. 318.
Leyonmark, G. A. 330.
Lidbeck, A. 160.
Lidén, Hedvig Sophia, 97.
- - - - J. H. 37, 97, 142,
299, 366, 417.
Lillie, B. B. 305.

Lillie, J. O. 306.
Lilliehorn, P. 192.
Lilliehök, C. H. 270.
Lind, B. 268.
Lindblom, A. J. 147.
- - - - J. A. 36, 148.
Lindquist, J. H. 222.
Linné, Fadren, C. von,
200.
Lifton, R. 411, 416.
Lithander, D. 330.
Ljunggren, J. J. 407.
Ludvic Stanislaus, Grefve
af Provence, 168.
Ludolf, von, 411.
Lund, Stad, 380.
Löfmark, J. W. 255.
Lönbom, S. 13, 34.
Löwen, A. 151.
Löwenhielm, F. A. 168.

M
Mallén, J. 172, 209.
Mallet de Chatillon, 416.
Marcus, J. 151.
Martens, G. F. von, 127.
Maximilian, Kurförste i
Cöln, 168.
Melander, C. I. 158.
Melanderhielm, D. 428.
Meyerfelt, C. F. 143.
- - - - J. A. Fältmar-
skalk, 192, 366.
- - - - J. A. Capitai-
ne, 205.
Modée, C. W. 363.
- - - - G. R. 33.
Mollerus, H. 188.
Montalembert, M. R. de, 35.
Morotaja, J. A. 223.
Morozzo, C. L. de, 428.
Mosser, F. C. von, 35.
Mül-

Register.

Müller, F. 159.
 Munck, A. F. 62, 119.
 - - - - P. 127.
 Muradgea d'Ohsfon, I. 431.
 Murray, A. 144, 266.
 Möllerfward, C. A. 96.
 Mörner, H. S. 408.
 Mörting, Anna M., 366.

Nenén, A. 407.
 Neny, de, 431.
 Nettelblatt, C. von, 20.
 Nietich, von, 320.
 Nisfer, S. C. 240.
 Nolcken, F. von, 189.
 Norberg, A. 288.
 Nordenankar, J. 383, 427.
 Nordenköld, A. 384.
 - - - - C. F. 384.
 Nordin, C. G. 36, 415.
 - - - - J. af, 67, 359,
 360, 362, 367, 412.
 Nordmark, Z. 223.
 Noring, J. 384.
 Norrköping, Stad, 379.
 Nya Församlingen, 377.

Olof Thoreson, 389, 390,
 392.
Oxenstierna (Gr. J. G.)
 Riks-Marskalk, 62, 119,
 130, 225, 237, 407.
 - - - - C. G. 233, 334.
 - - - - J. G. 361, 372.

Pacca, B. 233, 234.

Pachelbel, C. F. von, 91.
 Pahlen, von der, 233, 317.
 Palm, L. 271.
 Peringskiöld, J. 19.
 Philipsen, L. M. 255.
 Piper, C. C. 287.
 - - - - E. 287.
 - - - - G. 287.
 - - - - T. C. 427.
 Prus VI, Pafve, 123.
 Plantin, Z. 427.
 Platen, P. J. B. von, 62,
 119, 384.
 Pollett, F. 63,
 - - - - G. 63.
 - - - - J. F. 63.
 Posse, N. 408.
 Potocky, G. 317 411.
 Pourroy, J. N. 304.
 Prästmöte i Åbo, 265.
 Pfilanderhielm, J. 399.
 Pyhäjoki, Sokn i Österbotn,
 190.

Quedlinburg, Förstel.
 Riks-Stift i Tyskland, 286.

Ramsfay, A. J. 207, 374.
 Ramsberg, Sokn i West-
 manland, 425.
 Regnér, G. 383.
 Reichenbach, J. D. von,
 330.
 Reutersköld, C. G. 271.
 Reventlou, C. F. 412.
 Rodais, P. A. G. de, 240.
 Rosenhane, S. 224, 318.
 Rosenstein, N. von, 359.
 Roth, G. 426.

Rum.

Register.

- Rumberg, E. 426.
 Rusdorf, J. J. von, 42.
 Rutström, C. B. 223.
 Ruuth, E. 130, 301, 371,
 391.
 - - - - G. E. 234.
 Rydell, M. C. 399.
- S**abran, Marquissinna de,
 430.
 Salander, N. 272.
 Salomon, E. 138.
 Sawolax- och Carelens-Län,
 374.
 Schado, G. 430.
 Scheffer (Gr. C. F.) Riks-
 Råd, 35.
 Schenmark, N. 223.
 Schlegel, G. 89, 303.
 Schoultz von Afcheraden,
 C. G. 335.
 Schrickel, C. A. 158.
 Schröder, C. G. 393.
 - - - - E. 382.
 Schröderheim, E. 76, 224,
 318, 372, 390, 409.
 - - - - - H. 175.
 Schörbing, C. M. 335.
 Sederholm, G. A. 158.
 Segerbrand, J. 205.
 Segerström, L. 390.
 Seminarium för Skolmästa-
 re i Greifswald, 303.
 Serenius, J. 108.
 Sergell, J. T. 430.
 Siefert, J. V. 269.
 Silfwerhielm, G. G. 240.
 Silfwerköld, C. U. 160.
 - - - - - N. N. 255.
- Silfwersparre, A. I. 138,
 254.
 Silfwerftolpe, A. G. 415.
 Sillén, 431.
 Sinclair, C. G. 157.
 Skjårf, Sökn i Westergöth-
 land, 329.
 Smith, J. 200.
 Sommelius, J. R. 272.
 Sophia Albertina, Kgl. Prin-
 cessa af Sverige och Ab-
 dissa i Quedlinburg, 253,
 287.
 Sophia Magdalena, Kyrka
 i Pyhäjoki, 191.
 Sparre (Frih. C.) Riks-Råd,
 368.
 - - - - (Frih. F.) Riks-
 Råd, 83.
 Sparre, J. 112.
 - - - - E. E. 269.
 Sparrman, A. 203.
 Spegel, H. 19.
 Sprengporten, G. M. 157.
 - - - - - J. W. 190.
 S. Priest, de, 319, 411.
 Stackelberg, O. M. 411.
 Stagnelius, M. 236.
 STANISL. AUGUSTUS, Ko-
 nung i Polen, 334.
 Stenbock, M. 392.
 Stepanow, I. 398.
 Stiernhielm, G. 415.
 Stiernman, A. A. von, 20.
 Stockenberg, J. 360.
 Stockenström (Gr. E. von)
 Riks-Råd, 62, 222.
 Stockenström, G. von, 362.
 Stockholm, Sveriges Huf-
 vudstad, 80, 140, 191,
 257.

Register.

- Stora Kopparbergs Bergs-**
 lag, 156.
Strållund, Stad, 429.
Strand, C. J. 318.
Strandberg, E. W. 407.
Streng, F. 205.
Ström, E. A. 407.
 - - - - L. M. 160.
Strömfelt, C. A. 407.
Ståhl, A. J. 427.
Ståhlén, C. P. 269.
Sundelius, S. I. 175.
Sundqwist, P. E. 381.
Sundwall, C. F. 288.
Swartz, N. 329.
 - - - - O. 203.
Swedenborg, E. 377.
Swedenborgianer, 377.
Swedenhielm, H. L. 80..
Swederus, M. 36.
 - - - - N. S. 203.
Swenskfund, Slagen i, 323,
 325.
Syrén, S. 159.
Sällskap:
 Kgl. Patriot. i Stock-
 holm, 111, 237, 330.
 Pro Fide & Christ. i
 Stockholm, 156.
 Musical. i Åbo, 77.
 Sjömans i Åbo, 237.
 Linnéanska i London,
 200.
 Kgl. Vet. i Göttingen,
 267.
- Theel, D.** 428.
Thunberg, C. P. 203, 219,
 262, 273, 275, 278, 280.
Tingstadius, J. A. 380.
Tornquist, C. G. 149.
Treutiger, C. U. 382.
Troil, U. von, 37, 199,
 227, 365, 372, 385, 391.
Tschudi, von, 431.
- Uggla, C. R.** 362, 408.
Ugglas, S. af, 76, 410.
Ulner, C. 271.
Univeritet i:
 Upsala, 302, 380.
 Lund, 302, 426.
 Åbo, 155, 222.
 Greifswald, 64, 76,
 427.
 Upsala Årke-Stift, 378.
Utfall, J. von, 205.
- Valley, S.** 293, 360.
Vegefack, E. von, 256.
Velho, J. P. C. de, 320,
 411.
Vestén, A. 426.
Vesvrot, de, 320.
- Wachtmeister, (Gr. C. A.)**
 Riks-Drots, 130, 364,
 390, 408.
Wachtmeister, (C. A.) 254.
 - - - - F. G. C. 301.
Wadström, C. B. 384.
 Wal-
- Taubé, E. W.** 168, 408.
Tenczin, J. 104.
Tesfin (Gr. C. G.) Riks-
 Råd, 24.

Register.

<p>Waldenström, J. C. 427.
 Wallen, S. C. 194.
 Wallencreutz, J. O. 407.
 Wallenius, J. 64, 89, 244
 Wallenquist, A. 112.
 Wallenstierna, O. 80.
 ----- O. G. 271.
 Wallenstråle, M. G. 235,
 365.
 Wallin, A. 388, 390.
 ----- J. 22.
 ----- L. 175.
 Wallquist, O. 37, 68, 156,
 408.
 Wanberg, M. 208.
 Warmholtz, C. G. 17, 56,
 57, 85, 337.
 Wegelius, H. 79.
 Weidman, T. 196, 329,
 408.
 Wejlander, M. D. 427.
 Weisman, N. 26.
 Westman, G. 426.
 Westring, J. P. 150, 428.
 Westzynthius, J. 190.
 Wetterstedt, E. af, 362.
 Wilde, A. 318.
 <i>Wilhelm V</i>, Gen. Arf-Stät-
 håll. af Förenta Neder-
 land, 167.
 Willebrand, E. G. von, 429.</p> | <p>Wingård, J. 141.
 Wolff, J. B. 376.
 Wrede, F. 138, 208, 408.
 ----- R. 301.

 Zaleski, 431.
 Zelow, C. M. von, 269.
 Zibet, C. B. 383.
 Ziemsen, J. C. 303.
 Ziervogel, E. 26.

 Åbo, Stad, 111, 377.
 Åbom, J. 158.
 Åkerblad, J. D. 189, 316.
 Åkerström, 431.

 ..
 Älf, S. 297, 418.
 Ämbets-Drägt för Svea Ri-
 kets Drots och Markkalk,
 373.

 Örkened, Sockn i Skåne,
 155, 176.
 Örnfelt, F. B. 208.
 Örnhielm, E. J. 138.
 Örnköld, P. A. 112.</p> |
|--|---|

RÅTTELSER.

- Sid. 5, r. 7; läs: sig sjelfva des . . .
 — 20, r. 11; läs: Del. 1-3. Stockholm, . . .
 — 30, r. 31; läs: af Handlingarnes egen, . . .
 — 35, r. 25 och 26 läs, Marq. *Marci Renati de* . . .
 — 48, r. 20; läs: sin Fru. . . Vid denna Rådslängds
 närmare öfverseende till Trycket, har
 också denne *Gustaf Fincke* fått be-
 hålla

hålla fit rum ibland Sveriges Råds-
herrar.

Sid. 166, r. 9 och 10; läs: til Capitaine vid Kgl. Majests
Blå och Gula Lif-Garde, samt
bandt - -

— 288, r. 17; läs: Hr. Carl Fred. Sundwall, . .

— 319, r. 18; läs: Stockholm; hvar han vid det Kongl.
Hofvet presenterades d. 20 Jul. af
Kgl. Spanske Extraord. Envoyen, Hr.
de Coral.

— 351, r. 1; läs: och mindre arbeten uti den utländ-
ska Historien. Band 1.

— 362, r. 1; läs: Därefter gafs Cour. — Det öfriga
går ut.

— 371, r. 12 och 13; läs: Samlingsrum och Stadens
Torg, at detta - -

— 374, r. 5; läs: samt utflagna Här och Hattar af
svart Sammet, med et af hvit At-
lask krufadt Band omkring Kullen,
samt hvita Plumer, eller de samma,
som bäras til Seraphimer-Drägten,
på stora Ordens-dagen.

— — r. 11; läs: frammanföre och rundt omkring.

— — r. 13; läs: Seraphimer-Ordens-kidjan med fit
Kors satt utanpå Kragen, och Nord-
stjerne-Commendeurs-Bandet med fit
Kors bars såsom på Ordens dagarne, så
at det framlyfte under Mantelen, samt
var på Mantelen en stor broderad Se-
raphimer-Stjerna. Kragen var hop-
knuten med hvita Silkes-Snören, hvilka
uti ändarne hade store Toffar af Can-
tiller och Creptner med Bouilloner.

Man anhåller hos EN OCH HVAR om *Tilbökingar*
och *Rättelser*. SANNINGEN är Archivariens första . . .
och *Kärafjel* . . . Plikt.

Kungbrefse.

Detta *Första* Band af Svenska Archivum, med
hvilket intet Kopparsstick följer, kostar En Rd. 8 ls;
men betalas blott med En Rd. af den, som tillika pre-
numererar på det *Andra* Bandet.

EFTER:

EFTERSPRÅK.

Til det Respective Almånna.

Härmedelst ligger nu *Första* Bandet af detta Svenska Archivum uti det vördade Almånns Hand; och hvad önskade jag häldre, än at detta Arbeta med Vålbehag måtte af Nationen anses; hållt des Föremål är å ena sidan Nationens egen *Historia*, och å den andra et *Bibliotheks* inrättande til Nationens beständiga Tjenst. Jag vil åtminstone föka at förtjena denna Vålvilja.

Huru jag nyttjat de mig tillände *Handlingar* och *Efterrättelser* ses af sjelfva Arbetet; de ännu icke införde skolä ofelbart finnas uti *Andra* Bandet; afläggandes min upprigtigaste Tackfågelse för meddelandet af dylika Hjelpredor, och anhållandes om fortfarandet härmed. Hvad jag nu vidare skulle be om, består uti *Biographers* insändande öfver *de Personer*, hvilka här i Archivu finnas under: *Dödsfallen* uptagne.

Beskrifvelsen af det *Nationale Bibliotheket* inhämtas af St. 20 uti detta Archivs *Första* Band och af St. 1 uti des *Andra* Band. Redogörelsen och Bruket läggas alltid fram uti öpen Dag.

Då här Frågan är om et *Bibliothek* i *Svenska Historien* antingen Bevarande från Skingring; här herna, eller Slutelig Utvandring; på Erämmande Botn, i likfällighet med en *Linnés Öst*, och en *Fyrburs Sten-Samling*; i begge Fallen, en verkelig Förlust för Riket och Nationen; då detta *Bibliothek* blifvit samlat af en så ypperlig *Konstnär*, som samtl. Hr Hof-Rådet C. G. *Warmholtz* var, samt utgjorde redan uti hans Hand en *Samling* af 1379 Band; då detta *Bibliothek* blifvit sedan vidare ökt och skall ökas, samt sådan *Lärdoms-skatt* beständigt hållas Almånheten tillvända:)

Så anhåller jag och hos Resp. Medborgare af alla *Stånd*, at medelst detta *Svenska* och det dermed til samma *Ändemål* förordna *Almånna* Archivs anskaffande, antingen genom *Prenumeration* eller *Köp*, sätta mig i stånd, at under *Slutet* af min *Historiska* Tjenstetid verkställa en så beskaffad *Plan*, som den af et *National-Bibliotheks* öppnande och vidmagthållande.

GJÖRWELL.

SVENSKA
ARCHIVUM;

Innehållande:

Handlingar uti Svea-Rikes Historia.

ANDRA BANDET,

Som tillika innehåller

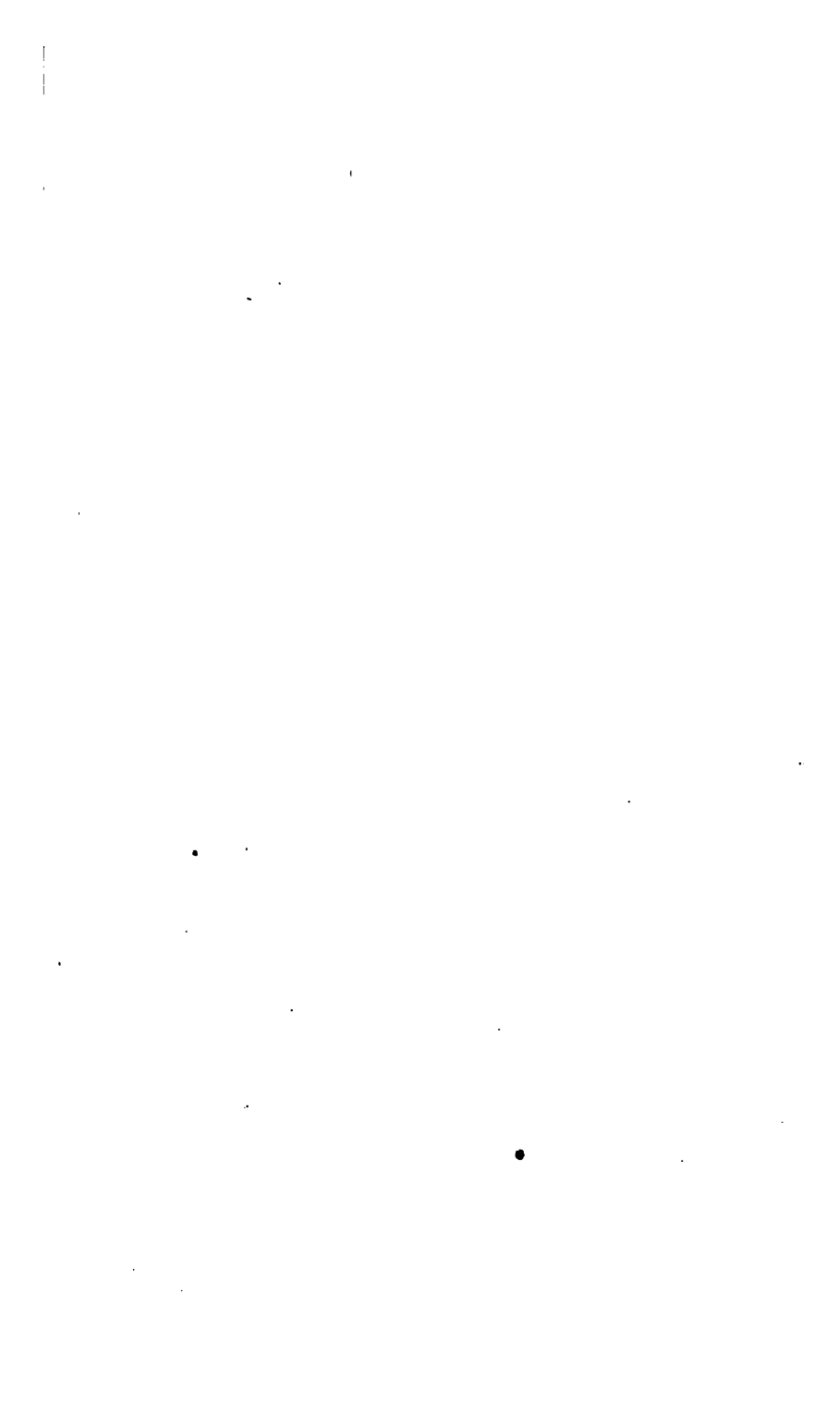
SVEA RIKES
REGENTE-LÅNGD,

Eller

Förteckning på *alla Sveriges Regenter*
alt ifrån Öfver-Drotten Oden til Kon.
Gustaf III, med Deras bifogade *Ca-*
ractere, Tilnamn och Dödsfätt.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLEOHM*, 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Bihang.*

TIL LÄSAREN,
Angående detta Svenska Archivi
Tilfütande.

Sedan Underteknad uti detta Arbete uppgifvit och verkstält et uti Trycket fortvarande *Handlinga-Förråd uti vår Historia*, och anmäkt Öpnandet af et i Sjelfva Verket förhanden varande *National-Bibliothek* til samma Historias enkannerliga Tjenst; men intetdera varit nog lyckligt, at vinna det Bifall eller Understöd, som fordras til sådana Inrätningars vidmagthållande; Så *tilslutes* Archivum, och reduceras Bibliotheket til hvad af *egna* Krafter kan bibehållas.

De Resp. *Prenumeranternes* Antal, både på *Almänna* och *Svenska* Archivum, har stigit til *Etbundrade fyratio och fem*; hvilke vördade Medborgares Understöd för både Archivum och Bibliotheket utgjort en samfäld Summa af *Etbundrade och Tretio* Riksdaler. Prenumerations-Böckerne intyga skenbarligen förestående Uppgift.

Om de *Handlingars* Värde, som blifvit införde uti Archivum, och om Utgifnings-fättet måga *Kännare* döma; om Skadan af *Warmholtziska* Samlingarnes dels Skingrande dels Saknande, lærer en *annan Tid* fälla sin Dom.

Til detta Archivi Prydande fogas nu flutligen tvänne uti Koppar stuckne Skådepenningar öfver Tvänne Sveriges mycket märkvärdige Konungar, GUSTAF I och GUSTAF III. Den förre kan bindas framföre det *Första* och den senare framföre det *Andra* Bandet af detta Archivum. När man härtil fogar den Typografiska Vördighet både til Paper och Tryck, som jag påkostat; så lærer jag dömas Skuldfri äfven i anseende til Förskottets godtgörande.

Jag ärnar, dock utan annan Förbindelse än med mina egna Vilkor och År, utgifva *National-Bibliotekets* både *Handlingar* och *Catalog*; hvarom i sinom tid mera. Såsom Gud alt vidare hugnar Arbetaren med en sund och glad Älderdom, torde ännu någre Kärfvar stå at berga på Des Åker.

Stockholm, d. 30 Nov.

1793.

GJÖRWELL.

FÖR-

FÖRTEKNING

På Innehållet af *Svenska Archivum*,
Andra Bandet.

1. Konunga-Ombyte, Sid. 1.
2. National-Bibliothek, 2, 97, 273.
3. Antekning om Svenske Konungars Tilnamn med deras motfvarande Caracteres-drag, ifrån och med Kon. Gustaf I, 8, 11, 47.
4. Refande; 15.
5. Skrifvelse från Kongl. Maj:t til Öfver-Ståthållare Ämbetet i Stockholm, rörande Ranfakningen om det å Konungens egen Person föröfvade mordiska Anfall, dat. Stockholms Slott d. 23 Mart. 1792, 17.
6. Skrifvelse från Kongl. Maj:t til Lagmannen Henr. Liljenparre, rörande Undersökningen af fören. mordiska Anfall; dat. Stockholms Slott d. 24 Mart. 1792, 19.
7. Dödsfall, 32, 71, 95, 112, 127, 143, 156, 166; 192, 208.
8. Berättelse om Kongl. Svenska Ambassaden til Kajsaren af Marocco, Mohammed Elyazid år 1791, 33, 53.
9. Berättelse om Kongl. Collegii Medici Bibliothek i Stockholm, 49.
10. Berättelse om Riksdagen i Gefle år 1792; Fortfättning och Slut, 65.
11. Skrifvelse af Biskopen och Consistorium uti Linköping til Domprosten D. Sam. Ålf, rörande en des til därvarande Bibliothek gjord Donation; dat. Linköping d. 7 Jul. 1792, 81.
12. Kongl. Huset, 84.
13. Rikets Adel, 85.
14. Rikets Ofrälse-Stånd, 86.
15. Univerfiteter: Upsala, 87; Åbo, 136; Lund, 137.
16. Bibliotheket på Drottningholm, 92.
17. Sällskaper: i Götheborg, 93; Stockholm, 109; Åbo 110; Köpenhamn, 126.
18. Typographic: i Fahlun, 94; Götheborg, 125.
19. Författning, gjord af Hof-Rådet C. G. Warmholtz, om des Begrifning; dat. Christineholm d. 3 Febr. 1781, 106.
20. Tankar yttrade i Landsorten d. 7 Oct. 1792, 113.

21. Utdrag af Protocollet hållet uti Kongl. Cancellie-Collegio, d. 16 Jul. 1792, rörande Riks-Cancellers-Åmbetets å nyo uprättande, 115.
22. Minnesvårdar: i Upsåla, 121; Nyköping, 121.
23. Topographie: Gótheborg, 125; Hudwikswall, 126.
24. Antekningar om Svenske Regenters Characterer och Tilnamn samt Dödsfätt, ifrån Öfver-Drotten Oden til Kon. Gustaf III, 129, 145, 161, 177, 193, 211, 225, 241.
25. Det Lärda Sverige: Kammarherren C. H. Ugglå, 135.
26. Frimurare-Orden, Gótheborg, 139; Greifswald, 140.
27. Folkmyckenhet: i Gótheborgs Stift, 140; Gótheborgs Stad, 142.
28. Förklaring emot ogrundade Beskylningar, 144, 159.
29. Adels-Bref för HofRådet C. G. Warmholtz, dat. Stockholma d. 9 Nov. 1756, 149.
30. Skådepenning, 154.
31. Biographie om Professor J. H. Lidén, med tilhörige Handlingar, 186, 196, 213, 234, 254, 257.
32. Bibliographie: G. Wernicks Rede bey Vorstellung des General-Majors J. von Eggers zum Commendanten der Danziger Garnison, Danzig, 1758, i 4, 270.
33. Til Läsaren, angående detta Svenska Archivi Tillståtande, 273.

REGISTER.

ADIL, Kon. i Sverige, 164.

ADOLPH FREDRIC, Kon. i Sverige, 13, 24, 47, 149.

Adolphsön, D. 169.

Afzelius, E. 68.

AGNE, Kon. i Sverige, 161.

Agrell, O. 36.

Ahiman P. Z. 69.

Alan, E. 79.

ALBRECHT, Kon. i Sverige, 231.

ALF, Kon. i Sverige, 162.

Almquist, A. S. 157.

- - - - -, E. J. 90.

ALRIK, Kon. i Sverige, 162.

Anhalt, F. von, 110.

Ankarstierna, G. R. 176.

ANUND, Kon. i Sverige, 165.

ANUND JACOB, Kon. i Sverige, 185.

Arbin, A. M. von, 77.

Armfelt, Carl Adam, 128.

- - - - -, Carl Axel, 173.

- - - - -, C. G. 78.

- - - - -, G. M. 136.

AUNE, Kon. i Sver. 163.

Aurivillius, P. F. 90.

Axmar, P. O. 94.

Beckfriis, (Gr. J.) Riks-Råd, 85.

- - - - -, C. L. 85.

- - - - -, J. 94.

Bennet, J. W. 78.

Benzelius, den Yngre, E. 82.

Bergencreutz, C. F. 169.

Besche, J. J. de, 95.

Bielke, (Gr. N.) Riks-Råd, 168.

Billing, J. G. 176.

- - - - -, L. von, 74.

BIRGER, Kon. i Sverige, 228.

Björn I, Kon. i Sverige, 181.

Björn II, Kon. i Sverige, 181.

Björn III, Kon. i Sverige, 181.

Björn IV, Kon. i Sverige, 182.

Blixen, H. G. von, 75.

Bonde, Sophia Margareta, född Sparre, 74.

Brahe (Gr. M. E.) Rikets Herre, 68, 85.

Büfching, A. F. 103.

Bödker, J. G. 168.

Böritz, D. M. 77.

Backman, P. 128.

Baner, G. 80.

Barnekow, K. 138.

Barohn, O. 78.

Bauman, J. C. von, 73.

Baumgarten, F. G. von, 73.

CARL VII, Kon. i Sverige, 210.

CARL VIII, Kon. i Sverige, 244.

CARL IX, Kon. i Sverige, 10, 22, 47.

CARL

Register.

- CARL X GUSTAF Kon. i Sverige, 12, 22, 47.
 CARL XI, Kon. i Sverige, 12, 23, 47.
 CARL XII, Kon. i Sverige, 12, 23, 47.
 CARL, Svea Rikes Regent, 1, 31, 84, 87, 89, 91, 115.
 Cervin, B. L. 156.
 - - - , N. 76.
 CHRISTIAN I, Kon. i Sverige, 133, 246.
 CHRISTIAN II, Kon. i Sverige, 133, 250.
 Christiersson, R. von, 78.
 CHRISTINA, Drott. i Sverige, 11, 22, 47.
 CHRISTOFFER, Kon. i Sverige, 244.
 Cneiff, J. D. 75.
 Comenius, J. 158.
 Conov, D. C. von, 172.
 Corylander, G. F. 78.
 Creutz, J. G. 73.
 - - - , Christina Magdalenä, född Stenbock, 112.
- D**AG, Kon. i Sverige, 161.
 Dahl, C. 89, 91.
 - - - , I. 175.
 Dahlepil, L. 112.
 Dahlin, D. 76.
 DOMALDER, Öfver-Drott i Sverige, 148.
 DOMAR, Öfver-Drott i Sverige, 140.
 Drake, J. G. von, 79.
 - - - , L. J. 75.
- Durietz, A. R. 174.
 DYGWE, Kon. i Sverige, 149.
- E**chstedt, E. G. von, 112.
 - - - , S. A. von, 174.
 Eggers, J. von, 270.
 EIGIL, Kon. i Sverige, 164.
 EISTEN I, Kon. i Sverige, 165.
 EISTEN II, Kon. i Sverige, 179.
 Ekeberg, A. G. 90.
 Ekebom, A. W. 94.
 Ekerman, C. F. 169.
 Ekman, I. 112.
 Elfwengren, C. J. 208.
 EMUND I, Kon. i Sverige, 181.
 EMUND II, Kon. i Sverige, 182.
 EMUND III, Kon. i Sverige, 185.
 Engeström, L. von, 117.
 Enghardt, E. C. 176.
 ERIK I, Kon. i Sverige, 162.
 ERIK II, Kon. i Sverige, 181.
 ERIK III, Kon. i Sverige, 181.
 ERIK IV, Kon. i Sverige, 181.
 ERIK V, Kon. i Sverige, 182.
 ERIK VI, Kon. i Sverige, 183.
 ERIK IX, Kon. i Sverige, 210.
 ERIK X, Kon. i Sverige, 212.

ERIK

Register.

- ERIK XI**, Kon. i Sverige, 212.
ERIK XII, Kon. i Sverige, 230.
ERIK XIII, Kon. i Sverige, 242.
ERIK XIV, Kon. i Sverige, 10, 21, 47.
- F**alck, C. G. 78.
 Fant, E. M. 90.
 Favre, A. P. 127.
 Fehman, E. 96.
 Ferling, E. 111.
Ferfen (Gr. A.) Riks-Råd, 85.
 Fieandt, A. von, 127.
 Filenius, P. 82.
FJOLMER, Öfver Drott i Sverige, 147.
 Fischerström, N. 76.
 Flach, H. P. 77.
 Fleming, C. 90.
 Flodmark, P. 124.
 Forshäll, J. 170.
 Forslind, C. 170.
 Forssénia, Maria, 167.
 Franc, C. F. 173.
 - - - , U. G. 117.
 Fredensköld, N. 80.
FREDRIC I, Kon. i Sverige, 13, 24, 47.
FREDRIC ADOLF, Hertig af Östergöthland, 84, 90.
 Frigelius, P. 74.
 Furtenbach, C. J. 158.
 Fågerborg, A. M. 76.
- G**agnerus, S. 75.
- Geer, C. de, 71.
 - - - , Charl. Eleon. de, 75.
 Gewalin, J. E. 52.
 Gjörwell, C. C. 103, 130, 144, 158, 199, 256, 274.
 Grafven, Gustavianska i Upsala, 121.
 Grill, J. A. A. 95.
 Grimm, G. C. 170.
 Gripensköld, J. G. 77.
GUSTAF I, Kon. i Sverige, 9, 21, 47.
GUSTAF II ADOLPH, Kon. i Sverige, 11, 22, 47.
GUSTAF III, Kon. i Sverige, 1, 8, 14, 17, 24, 33, 47, 58, 65, 88, 90, 135, 137, 139, 140.
GUSTAF IV ADOLPH, Kon. i Sverige, 1, 30, 47, 66, 84, 87.
 Gustafschöld, A. 175.
 Gyllenadler, C. J. 158.
 Gyllenhöök, J. M. 174.
 Götheborg, Stad, 125.
 Götlin, E. 90.
- H**agström, J. O. 96.
 Haken, C. W. 76.
HALSTAN, Kon. i Sverige, 194.
HARALD, Kon. i Sverige, 179.
 Hasselquist, S. 170.
 Hebfacker, J. G. 170.
 Hederström, H. 158.
 Hedin, G. 168.
 - - - , S. 53.
 Hellman, T. 138, 172.

Register.

Helwik, J. 166.
 Hørnberg, A. 76.
 Hernodius, G. 77.
Hessenstein, Förste Fred.
 Wilh. af, 154.
 Hjerta, F. 137.
 Hillebrandt, G. 112.
 Hoffgardh, C. 72.
 Holdtz, H. A. 175.
 Hudwikswall, Stad, 126.
 HUGLEIK, Kon. i Sverige,
 163.
 Hummerhielm, M. 80.
 HÅKAN I, Kon. i Sverige,
 194.
 HÅKAN II, Kon. i Sverige,
 231.
 Håkansson, A. 69.
 Hård, C. 71.
 Håggegren, S. 169.
 Høyer, I. 74.

Janiçon, Francisca Margareta, 109, 123.
 Jernberg, J. 128.
 INGE I, Kon. i Sverige,
 194.
 INGE II, Kon. i Sverige,
 195.
 INGIALD, Kon. i Sverige,
 165.
 JOHAN I, Kon. i Sverige,
 212.
 JOHAN II, Kon. i Sverige,
 248.
 JOHAN III, Kon. i Sverige,
 10, 21, 47.
 JORUND, Kon. i Sverige,
 163.
 Josephson, N. 128.
 Isæus, M. 173.

IWAR, Kon. i Sverige,
 178.

Kletten, G. E. 16.
 Klingensfierna, E. 174.
 Klinkowström, Hedvig Eleonora, född Fersen, 175.
 Knorring, O. H. von, 158.
 KNUT, Kon. i Sverige, 210.
 Kraftman, J. 72.
 Kreander, S. 169.
 Krogius, P. 78.
 Kuhlefelt, D. G. 75.
 Köhler, C. G. von, 73.
 - - - , T. L. von, 175.

Lagerberg, Catharina M.
 född Danckwardt Lillie-
 ström, 79.
 Lagerborg, D. G. 156.
 Lagerbring, S. 6, 102, 125.
 Lange, J. G. 169.
 Lavin, O. F. 168.
 Leuffstedt, P. 96.
 Leyonhielm, A. 208.
 Leyonhufwud, Christina
 Anna, född Dohna, 158.
 Lidén, J. H. 186, 196,
 213, 234, 254, 257.
 Liljensparre, H. 19.
 Liljenstolpe, H. 167.
 Lindblom, J. A. 67, 92.
 Linderstedt, F. 79.
 Lindorff, A. 77.
 Linroth, C. 127.
 Loftbom, J. 91.
 Lund, A. 167.
 Lundmark, J. D. 157.
 Lunnell,

Register.

Lunell, C. 112.
Lychou, A. 175.

MMAGNUS I, Kon. i Sverige, 226.

MAGNUS II, Kon. i Sverige, 229.

Marellus, N. 75.

MARGARETA, Drott. i Sverige, 241.

Martin, E. 16.

Martinau, J. C. 143.

Meyerhelm, G. A. von, 156.

Michaëlis, J. D. 73.

MOHAMMED ELYAZID, Kåjsare i Marocco, 33, 53.

Molin, J. 80.

Montgommerie, C. C. 169.

Müller, I. 144.

Nestius, B. M. G. 208.

NIORDER, Öfver-Drott i Sverige, 146.

Norberg, S. 125.

Nordberg, I. 111.

Nordeman, N. 79.

Nordencreutz, J. M. 121.

Nordin, J. M. af, 89.

Nordmark, Z. 88, 91.

Nyberg, L. 167.

ODEN, Öfver-Drott i Norden, 145.

OLOF I, Kon. i Sverige, 182.

OLOF II, Kon. i Sverige, 182.

OLOF III, Kon. i Sverige, 184.

Osten, B. P. B. F. von der, 173.

OTTAR, Kon. i Sverige, 164.

Oxenstierna (Gr. J. G.) Riks-Råd, 69.

Palmquist, F. 106.

Paykull, G. von, 127.

Petersson, M. 76.

Pfeiff, C. 06.

PHILIP, Kon. i Sver. 195.

Posse, C. A. 76.

Potemkin-Tawritscheskoy (Förste G.) 74.

RAGNAR, Kon. i Sverige, 180.

Ramel, H. H. 74.

RANDWER, Kon. i Sverige, 179.

REFIL, Kon. i Sverige, 181.

Rehausen, L. von, 170.

Rehnstrahl, C. 174.

Reuter, C. 86.

Reuterholm (Frih. G. A.) Rikets Herre, 15.

Ribbing, A. 72.

Ridderstolpe, Brig. Catharina, södd von Berchner, 79.

RING, Kon. i Sverige, 182.

Ring, P. 127.

Rochefoucault, Hert. de la, 171.

Rosen-

Register.

- Rosenbane, S. 5.
 Rosenstein, M. von, 34.
 Rothlieb, P. F. 95.
 Rudbeck, C. O. 78.
 Ruth, B. 167.
Ruuth (Gr. E.) Rikets-Herre, 68, 86.
 Ruuth, S. 172.
 Råbergh, C. 110.
 Rålamb, Charlotta Augusta, född Adlerfelt, 75.
 Röding, J. 104.
 Rönnow, C. 51.
- S**
 Sahlberg, C. J. 156.
 Salomon, E. 169.
 Salomon, E. D. 52.
 Salvius, L. 104.
 Schantz, C. F. von, 156.
 - - - - - J. R. von, 172.
 Schubert, W. J. L. 140.
 Schultz, C. von, 32.
 Schwartz, M. C. 143.
 Schönström, Marianne, född Warmholtz, 124.
 Selander, M. C. 176.
 SIGISMUND, Kon. i Sverige, 10, 21, 47.
 SIGURD, Kon. i Sverige, 179.
 Silfwerhielm, C. E. 192.
 - - - - - J. F. 15.
 Silfwerstolpe, F. S. 88.
 Sjöberg, N. 78.
 Sjöström, J. 192.
 Sneckenberg, A. F. 171.
 Soilander, P. 156.
Solms-Wildenfels, Riks-Grefve Fred. Christoffer af, 157.
- SOPHIA ALBERTINA, Kgl. Prinsessa och Abbedissa i Quedlinburg, 85.
 SOPHIA MAGDALENA, Drottning i Sverige, 84.
Sparre (Frih. F.) Riks-Canceller, 115.
 Sparre, B. C. 144.
 Sparrskiöld, C. M. 115.
 - - - - - E. D. 72.
 Stannicke, C. 72.
 STEN STURE I, Riks-Föreståndare i Sverige, 247.
 STEN STURE II, Riks-Föreståndare i Sverige, 249.
 Stenhammar, A. 68.
 STENKIL, Kon. i Sver. 193.
 Stenmark, J. N. 127.
 Stiernsparre, A. M. 176.
 Stobæus, K. 80.
 Strandberg, Z. 127.
 Stricker, J. C. 79.
 Sundewall, I. M. 76.
 SWANTE STURE, Riks-Föreståndare i Sverige, 248.
 SWEDGER, Öfver-Drott i Sverige, 148.
 SWERKER I, Kon. i Sverige, 209.
 SWERKER II, Kon. i Sverige, 211.
- T**
 Tegnæus, J. 112.
 Tengström, J. 110.
 Ternell, C. F. 128.
 Thorell, J. C. 127.
 Thornander, E. 174.
 Thunberg, C. P. 127.
 Tigerström, G. P. 173.
- Toll;

Register.

Toll, F. W. 170.
Trellman, I. 76.
Troll U. von, 89, 101,
102.
Trozelius, N. 167.
Tybelius, G. 167.

Ubman, N. 73.
Uesedom, A. D. von, 128.
- - - - , C. B. von, 73.
Uggla, C. H. 135.
ULRICA ELEONORA, Drot-
ning i Sverige, 12, 24,
47.

Vahl, B. P. 79.
Valley, S. 69.
Velho, de, 15.
Virgin, A. 34.
Vogler, G. J. 13.

Wachtmeister, F. G. H.
C. 172.
Wadman, A. 32.
WALDEMAR, Kon. i Sve-
rige, 225.
Wallen, J. 76.
- - - - , S. C. von, 170.
Wallenstråle, M. G. 68.
Wallquist, O. 67.
WANLAND, Öfver-Drott i
Sverige, 148.
Warmholtz, C. G. 3, 106,
121, 149.

Weibull, C. H. 169.
Weidman, T. 68.
Wernick, G. 270.
Westerberg A. N. 170.
Westman, L. 156.
- - - - , O. 139.
Weyerin, D. 69.
Widegren, D. 32.
Wilfkman, P. G. von, 32.
WISBUR, Öfver-Drott i
Sverige, 148.
Wisén, J. 174.
Wrede, O. 15.
Wulff, H. 71.
Wälsström, P. 96.

YNGWAR, Kon. i Sveri-
ge, 165.
YNGWE I, Öfver-Drott i
Sverige, 147.
YNGWE II, Kon. i Sveri-
ge, 162.

Ziervogel, F. 174.

Ålf, S. 81, 92.

Örnflycht, A. 168.
Örnköld, M. L. 72.

TIL-

TILLÄGNING.

SVENSKE REGENTERS MISSÖDEN.

Såsom uti detta Band af Svenska Archivum dessa Missöden blifvit, enligt väre förnämste Häfdeteknares Intyganden, jag menar en *Sturleson, Ericus Olai, Messenius, Dalin, Lagerbring, Botin* och Frih. *Rosenhane*, af en *God Svensk Underfåte* framlagde; så vil man nu här til slut på en gång upräkna de *olika Sätt*, på hvilka *dessa Missöden* drabbat väre framfarne REGENTER.

1. *Sjelfmördare*: Oden. Niorder. Ingiald. Iwar.
2. *Drunknade*: Fjolmer. Iwar. Magnus II.
3. *Hängde*: Agne. Jorund.
4. *Ihjälstångad*: Eigil.
5. *Störtade med Häflen*: Adil. Johan II.
6. *Ihjälbrände*: Wisbur. Eisten I. Ingiald.
7. *Halshuggen*: Erik IX.
8. *Förgifne*: Olof II. Inge II. Erik XII. Erik XIV. Carl X Gustaf. Carl XI.
9. *Döde af smittosam Sjukdom*: Margareta. Ulrica Eleonora.
10. *Döde af Alteration*: Erik VI. Johan III.
11. *Döde af Slag*: Wanland. Carl IX. Adolph Fredric.
12. *Omkommen genom vådelig Händelse*: Anund.
13. *Döde i Fångelse*: Waddemar. Christian II. Erik XIV.
14. *Falne i Fält*: Hugleik. Ottar. Yngwar. Harald. Randwer. Sigurd. Eisten II. Ragnar. Sten Sture II. Gustaf II Adolph. Carl XII.
15. *Mördade*: Swedger. Domalder. Dag. Alrik. Alf. Yngwe II. Swerker I. Carl VII. Swerker II. Gustaf III.
16. *Af*.

16. *Afsatte*: Waldemar. Birger. Magnus II. Håkan II. Albrecht. Erik XIII. Carl VIII. Christian I. Sten Sture I. Johan II. Christian II. Erik XIV. Sigismund.
17. *Statsfångar*: Waldemar. Birger. Albrecht. Christian II. Erik XIV. Johan III.
18. *Krigsfångar*: Hagleik. Jorund. Ottar. Eiften I. Ragnar. Erik IX. Magnus II. Albrecht. Christian II. Carl XII.

Af Sveriges Nitio och Fem Regenter hafva *Fyratio och Fem* genom en *vanlig Sotdöd* aflidit.

Gud förlåne alla tilkommande Sveriges Regenter en *sådan Död*!

RÄTTELSER.

- Sid. 165, r. 1; läs: Konung EISTEN I, blef - -
— 179, r. 11; läs: Konung EISTEN II *Beli*, som - -
— 251, r. 11 o. 12; läs: än SEKTIO OCH EN
dels - -

Til Köparen.

Den färskildt sålda Boken under Titul: *Caraktären af Sveriges Regenter* m. m. och som kostat En Rd:r, finnes äfven här uti detta Andra Band af Svenska Archivum, hvarutur den blifvit tagen eller utbruten; och då detta Band icke heller kostar mer än En Rd:r, få äger Köparen at välja emellan dessa begge Uplagor. Archivum innehåller dock vida mera för samma Pris, än fören. Regente-Längd.

För Bokbindaren.

Af de begge Skädepenningarne fättes den öfver Kon. Gustaf I:s Årestod framföre Första, och den öfver Kon. Gustaf III:s Kröning framföre Andra Bandet af detta Archivum.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Första Stycket.*

KONUNGA - OMBYTE.

Hans Maj:t, Konung GUSTAF III, afled Torsdagen den 29 Mart. om Förmiddagen, kl. 10 och 55 minuter, på *Stockholms Slott*; och utropades samme Dag, uti Kongl. Hufvudstaden, Des Herr Son, Hans Kongl. Höghet, Rikets Kron - Prins, GUSTAF ADOLPH, til Sveriges, Göthes och Wendes KONUNG; dock, i anseende til Hans Kongl. Maj:ts Minderårighet, varandes född d. 1 Nov. 1778, samt til följe af den Högfsta. Konungens Testamente af d. 19 Maji 1780 och Tillägning af d. 1 Jun. 1789, kommer sistnämnde Hans Maj:ts äldre Herr Broder, Hans Kongl. Höghet, Hertig CARL, Sveriges Arf - Furste, Hertig af Södermanland och Svea Rikes Stor - Amiral, at, under Konungens Minderårighet, vara allena *Förmyndare*, och under Des omynliga år allena förestå Riksfens Styrelse och Regemente *). Den nye Konungen kallar sig GUSTAF IV; och har antagit til Sit Vallpråk: *Gud och Folket.*

A

NATIO.

*) Se Kongl. Maj:ts *Kungörelse* om K. GUSTAF III:s *Dödliga Frånfälle*, gifven Stockholms Slott, den 29 Mart. 1792; tryckt i Kongl. Tryckeriet på 2 Blad i 4.

Således, på det det Vördade, Almåna må veta, både genom *Hvilkas* Understöd detta Bibliothek kommit til Nationens Bruk, och *Hvilka* Böcker det innehåller; så skal uti detta Svenska Archivum, under förestående Hufvud-Rubrik af: NATIONAL-BIBLIOTHEKET, beståndigt upgifvas Förteckning, både på de Resp. *Prenumeranternes* Namn, som befordrat begge Archiverne uti Dagsljuset, och på de *Böcker* och *Handskrifter*, af hvilka detta Bibliothek består, hörande til Vetenskaperne i almånhet eller til Svenska Historien i synnerhet, jämte bifogad Uppgift *Hvilka* af dessa Böcker och Handskrifter blifvit, samt af *Hvilke* til National-Bibliotheket *donerade*. Härmed göres en Början uti detta Stycke; och kommer sedan härmed alt vidare at fortfaras.

FÖRTECKNING.

På de Resp. *Prenumeranterne* på vare sig det *Svenska* eller *Almånna* Archivum.

1. **W**ACHTMEISTER (Grefve *Carl Axel*) Riksdrots, Lunds Acad. Cancellor, Rid. och Commend. af Kgl. Maj:ts Orden.
2. **M**AGISTRATEN uti *Stockholm*, på 27 Exemplar.
3. **A**CREL (*Olof af*) Gen. Directeur öfver Lazaretterne i Riket o. Rid. af K. Wafsa-Orden.
4. **B**ERGSTRAL (D. *Joh.*) Assessor i Kgl. Collegio Medico.
5. **C**ARPELAN (Friherre *Joh Fred.*) General-Major, Landshöfdinge uti Uleåborgs-Lån o. Rid. af K. Svårds-Orden.
6. **E**K (*Conslans*) Rådman i Ekefjö.

7. **H**ULT.

7. HULTMAN (*Lorens*) Kamererare.
8. KEMPHEN (*And. von*) Notarie.
9. LIND (*Joh. Ifr.*) Handlande i Stockholm.
10. STRICKER (*D. Joh. Christof.*) Kongl. Hof-Prädikant, Contracts-Proff och Kyrkoh. i Carlshamn.
11. VALLEY (*Samt*) Rådman och Stads-Major i Gefle, samt Rid. af K. Wafa-Orden.
12. WENDTLANDT (*Carl Gust.*) Handlande i Liffabon.

FÖRTEKNING.

På de *Böcker*, som utgöra det i *Stockholm*
År 1792 inrättade
National-Biblioteket.

- I. ROSENHANE'S (*Frih. Sbering*) *Svea Rikes Konunga-Längd. Stockholm*, hos And. J. Nordström, 1789, 4.

Utom Företalet af 2 Blad består den af 153 fidor, samt en sida med Rättelser. Boken innehåller fullständiga Konunga-Längder, Elfva til antalet, efter regerande Hus eller Tidehvarf, alt ifrån Fornjoterska Huset til Holsten-Gottorpska, som slutar med sid. 85; hvarpå följa Tilläggningar, och från sid. 101 et Bihang, som uti flera Afdelningar innefattar: Summarisk Förteckning på Regenterne i Sverige, Kron-Candidaterne, Kron-Pretendenterna, Små-Konungar och andre regerande Förstar i Sverige, Utländske Konungar och Förstar, som härstammat ifrån Sverige, uti Norrige, Danmark, England, Ryssland, Normandie, Neapel, Sicilien och Polen, samt falske Konungar och Regenter i Sverige. Sjelfva Konunga-Längden är både Historisk och Genealogisk, sträckandes sig äfven til Regenternes naturliga Barn. Verket är en Ledstång genom hela vår Historia, och, ehuru nödvändigt, dock således stäldt det första i sit slag hos oss.

Hr Författaren är Förste Secreterare uti Konungens Cabinet för de Utrikes Ärenderna,

2. LAGERBRING'S (*Sven*), *Sven Rikes Historia*, ifrån de äldsta Tider til de närvarande. *Första Delen*, som innefattar, Rikets Öden ifrån des Början til år 1060. *Stockholm*, hos C. Stolpe, 1769, 4.

Dedication och Innehållet bestå af 2 särskilda Blad, och sjelfva Boken håller 600 sidor, hvartil kommer et Blad med Rättelser. Egentligt Företal äger icke detta Verk, utan börjas med en Inledning om den gamla Svenska Historiens Trovär, dighet och äldsta Tidsräkning; hvarester sjelfva Historien tager vid, sid. 30. Denna vår Riks-Historias Företråde framför alla de öfriga är en afgjord Sak; hörer således ibland de förnämsta uti et Svenskt National-Bibliothek. Författaren, Cancellie-Rådet Lagerbring, var Histor. Professor i Lund. Under Dedicationen, dat. den 23 Jun. 1769, teknade han sig ännu för *Bring*, såsom då än icke adlad; hvilket dock kort efter eller den 3 Julii samma år skedde,

3. *Andra Delen*, som innefattar Rikets Öden ifrån år 1060 til 1300. *Stockholm*, hos C. Stolpe, 1773, 4.

Dedicationer, Innehåll och Företal utgöra 13 särskilda Blad. Historien går til sid. 876; hvarpå följa Tillökningar, bestående uti Handlingar, hvilka slutas med sid. 880 samt med Rättelser på 3:ne särskilda sidor. Före och efter uti detta Band har jag tillskrifvit Omdömen och Anmärkningar rörande denne Del, i synnerhet af Riks-Historiographen Hr Canc. Rådet och Rid. Anders Schönberg.

4. *Tredje Delen*, som innefattar Rikets Öden ifrån 1300 til 1397. *Stockholm*, hos C. Stolpe, 1776, 4.

Dedica.

Dedicationer, Innehåll och Företal upptaga 3 särskilda Blad. Sjelfva Historien håller här 880 fidor; och har jag tillskrifvit en stor *Kännares* af vår Historia Omdöme öfver denne Del: „Jag tyckte, heter det, at jag ock hade läst något uti vår Medeltids-Historia; men jag må bekänna, som Canc. Rådet *Ihre* skref en gång: Scripta inspiciens Scaligerorum, Casauboni &c. erubescio plane“.

5. *Fjerde* Delen, som innefattar Rikets Öden ifrån år 1397 til år 1457. *Stockholm*, hos J. A. Carlbohm, 1783, 4.

Företalet, som meddelar Förbättringar och Rättelser til det föregående af Verket, samt några tillhörande Handlingar, jämte Utgifvarens Tillägning och särskilda Företal, samt hela Delens Innehåll, utgöra 46 särskilda fidor. Utgifningen updrog Hr Förf. mig, som äfven hade Utgifnings-omsorgen för Förste Delen, medan de begge följande Delarne corrigerades af framl. Notarien Erik *Ekhholm*. Denne Fjerde Del utgafs med al för mig möjlig Flit, och på vida bättre Paper än de föregående, samt utgick uti *Sju Afdelningar*, dock uti löpande fido-tal, som för både Historien och de 13 Bilagorna går til 604. Til denne Del är i Handskrift fogadt et ganska fullständigt och väl stäldt *Register*, författadt af Hr M. Carl Joh. *Knös*, och håller 159 särskilda fidor. Önskeligt, at Hr Författarens Lifstid medgifvit äfven den Femte Delens fullbordande, och at öfver hela Verket et så beskaffadt Register tilfogades: ty det utgjorde då et verkligt Namn- och Sak-Repertorium för hela vår Historia alt til år 1520. — Af den

6. *Femte* Delen, som skulle innehålla Rikets Öden ifrån år 1457 til år 1521, lades ock Början under Trycket år 1787, uti Stockholm hos A. J. Nordström, i 4; men deraf utkom ej mer än Bokstäfverne A — D, eller fid. 1 — 32, och slutar sista Arket med §. 18. af Cap. 1 och året 1460 af Kon. Christian 1:s Historia. Hr Författarens mellankommande

mande Död. som timade i Lund d. 5 Dec. 1787, afbröt både Tryckningen och det öfriga Manuscriptets upståndande; hvadan jag til dessa 4 tryckta Arken har i Handskrift fogat det öfriga uti min ägo komne Manuscriptet af detta 1:sta Capitel, som går uti fortsatt sidotal med det tryckta til sid. 56, hvar denna dyrbara Qvarlefva af detta den odödliga Lagerbrings Historiska Verk öfver des Fädernesland uphör med § 28 och året 1463. Detta Fragment är således at anse för et både tryckt och handskrifvet Sagobrott.

HANDLINGAR.

ANTEKNING om de Svenske KONUNGARNES *Tilnamn*, med deras *mot-svarande* Caracteres drag, *ifrån och med* Konung Gustaf I.

Konung GUSTAF III:s Död gaf en gammal både Läfare och Begrundare af Svenska Historien en helt naturlig Anledning, at jämföra Hans *Caractere* med des Företrädares på Thronen; at vidare utfinna et *Tilnamn*, som utmärkte Honom icke allena ibland desamme, utan ock ibland alla andra Regenter: detta gaf åter Anledning, at tildela alle Regenterne i Sverige ifrån och med Kon. Gustaf I *sådane* *Tilnamn*, som jag *efter* mit Sätt at anse dem, *efter* min Kännedom af dem, altid gifver desse Regenter uti min tanke; derföre ingalunda sagt, at de dem uti Tideböckerne eller hos Esterverlden bära skulle. Det vare fjerran ifrån mit Upsåt! Af Caracteres-dragen äro *blott några* af

af de flere anteknade, på hvilka sig de gifna Tilnamnen grunda: hvilket noga märkas bör. At utan Grund och uti ringaste elakt Upfåt benämna Konungar vore et både Historiskt och Moraliskt Brott; äfven som det vore orättvist; at förneka Häfdeteknaren* Sanningens Språk. *Andre*, som tänka under det de läsa vår Historia, som studera de Personer, hvilka burit Sveriges Krona, behagade fördenskull til detta Archiv infända sina Namn- och Carakteres-Längder, uti lika Affigt upfatte: sannerligen skulle icke Jämförelsen dem emellan tända et Ljus i vår Historia, gifva oss Begrep om våre Regenter, som icke kunde vara otjenligt at äga. Mit Försök, både korrt och äfven det första, kan icke vara annat än ganska ofullkomligt; men sådant, som det är, lägges det härmedelt under andre Kännares Ögon. Se här är då detta Försök!

I. GUSTAF I den *Omskapande*: ty han gaf Riket en länge saknad Sjelfständighet, Kyrkan en ny Religion, Thronen Arfs rätt; gjorde Sverige från ingen til en så förfärlig Sjömagt, at Sonen kunde slå Danskar och Lübeckare utur Sjön, samt tvang det oss genom inhemsk Söndring och Regeringslystnad altid tilförenö öfverlägna Danmark at begära vårt Biträde mot den sin Fäderne-Thron å nyo hotande Tyrannen. Han bevarade sin Person för Carl Knutsöns Öde, och befastade sin Thron midt ibland flere uproriske Anlopp. Han sträkte Rikets Förbund utom Norden, och öppnade väg för Svenska Handels-Flaggan utom Sundet. I stället för et af Danske Höfdingar ständigt sköf lat Land, lämnade han det i Välmagt och

samlade för Staten en färskild rik Skattkam-
mare. Kort sagt: Gustaf Ericsson skapade et
nytt Sverige.

2. ERIC XIV den *Vilrådige*: uti Hat och
Försoning, uti Frieri och Giftermål, uti Gunst-
lingar och Maitresses, uti Lustbarheter och Bot-
öfningar, uti Straff och Afböner.

3. JOHAN III den *Skenbelige*: ty under
skenfagre Åtbörder störtade han sin ene Broder
ifrån Thronen, och bröt med den andre sit Af-
tal om Med-regeringen; til följe af en gudelig
Consultation drap han sin fångne Broder med
en förgiftad Årt-soppa; til följe af Qvinno-Årek
och Munke-knep började han den bekanta
Religions-mixturen, för at sluteligen bringa ofs
åter under Romerska Blindheten; trodde på
Väder-solar och Gaffar; kort sagt: var den
minst berömvärde af alle Svenske Konungar ef-
ter Gustaf I*).

4. SIGISMUND den *Högdragne*: som ville
regera uti tvänne Riken, men förlorade det
ena och styrde svagt det andra; stolt i sit Ut-
seende och i sina Ord, ärelysten i Begäret,
svag i Förmågan, lät dock aldrig Modet och
Påståenden falla, fastän Medtäflarens och Efter-
trädarens Son segrade rundt omkring honom,
uti hans egna och uti andras Länder.

5. CARL IX den *Strånge*: ty med blodig
hand måste han föra den Spira, som Herrarne
så ofta sökte rycka utur hans Händer, ehuru
han uti allt annat förde den til Rikets heder
och

*) Härom äro våre förnämste Historici ense, och
främst ibland dem *Lagerbring*. Sylv. *Phrygi* Lik-
sermon bevisar ingen ting mot Handlingar och Hän-
delfer.

och båtнад: ty utan hans vakfamma och kraftiga Styrelse hade Unions-Tidens Beqvämlichkeit öpnat å nyo, på Konunga - magtens bekostnad och til Rikets skada, alla önskelige Tilgångar; med Svärdet dref han Polackar och Jesuiter utur Riket, samt flyttade fegerrika Vapen uti Fiendens eget Land. Om Medlen var han dock icke nog granlaga, det retade Sinnet kände ingen Nåd, och den Statskonsten, at med Mildhet komma til sit Mål, öfvade han icke *).

6. GUSTAF ADOLF den *Ädelmodige*: ty han förjät icke allenast alla sin Faders Fiender, utan slöt ock med flere af deras Söner Stallbrödra-lag; genom Svensk Redlighet i Ord och Verk, genom Guds barmhärtighet med Världigheten återförent han det så svåra söndrade Svenska Folket, och genom samma Medel bibehöll och befästade han deras Enighet. Ädelmodigt både förde han Krig och gjorde Fred; ädelmodigt frälste han först Norden, och sedan Tyskland, samt med detsamma Europa, ifrån de i Rom smidde, ifrån de i Wien nyttjade Bojor; ädelmodigt stupade han för den första Sak af alla: Religions- och Stats- och Folks-Frihet. Uti alt såg han först på sit Rike, sist på sig sjelf.

7. CHRISTINA den *Oftadiga*: ty hon ärfde en Krona och en Magt, begge afundsvärda, men dock lämnade hon begge; sin Fäderne-Tro, ehuru besegrad med Gustaf Adolfs Blod, förfakade hon; uti andra Tider fikade hon åter efter Kronan och Magten både i Sverige och Polen, och uti sjelfva Rom dref hon
gäck

*) Hvadan en stor Författare uti vår Tid kallat honom *Tyrannisk*. Se Torstensons Minne ibland Svenska Academiens Handlingar för 1786, sid. 25.

gäck med den Påfve, för hvilken Sändebud hon knäböjt uti Insprück. Näden och Onåden för Gunstlingar, en de la Gardie och en Monaldeschi, lika starke. Med så mycket Snille, så mycken Eld, så mycken Kunskap, så mycken Smak, och tillika Fruntimmer, kunde också hela hennes Lefnad icke vara annat, än idel Omkast af Tycken och Känflor.

8. CARL GUSTAF den *Inkråktande*: ty hela Regerings-tiden tilbragtes på Valplatser och at eröfra Riken; samt beskyldes han, at dö med det Upfåtet, at uppå eget Hufvud vela bära Nordens Tre Kronor.

9. CARL XI den *Nyttige*: ty han försvarede det han ägde, och hvar han sjelf stridde där segrade han; han återfick genom Freden hvad hans Fältherrar förlorat; han höll et nödigt, kanske dock för vida sträckt Räfste-ting; hushållade fedan, samlade Skatter, bygde Fästningar och Flottor, anlade Carlsrona, samt var med Myndighet och Förtroende Europens Skiljoman.

10. CARL XII den *Kriglystne*: ty han kunde uti 18 runda år icke se sin Hufvudstad för Vapnebrak, merändels på utländsk Botten; Vapnebrak alt ifrån Trojas til Thules Stränder behagade hans Sjal väl; men bekom Riket illa, samt gaf Herrarne luft, och Folket skäl at klaga på Envälds-magten.

11. ULRICA ELEONORA den *Inskränkta*: ty Magten lät hon Herrarne taga af sig, för at få bära en Krona, och Kronan gaf hon åter en Tysk Prins ehuru för andre Orsaker *);
men

*) *Revolutions-Historien* för åren 1719 och 1720 har Hr *Lagerbring* omständeligen beskrifvit uti sit *Större*

men missnöjd efteråt åtnöjde hon sig med at hysa Ovilja til en vis Grefve, och at uppbygga sig med andeliga Böckers flitiga Läsning, hvilka til en stor del varit i mina Händer *).

12. FREDRIC I den *Sluge*: ty han gifte sig med K. Carl XII:s hvarken vackra el. unga Syfter, för Stats-Orfaker; för samme Orfaker blef han kvar i Riket, och då Hjelten hade blifvit flyttad uti andra Verlden, befordrade han Kronan först på sin Gemåls, och sedan på sit eget Hufvud. Han förde et ljuft Språk och följde en fin Stats-konst; och hade han kunnat återvinna Konunga-magten, eller Drottningens Qved kunnat göras fruktsam, hade han ockfå nog visat hvad han dugt til såsom Regent. Han tog fördenskull sedermera det sluga Partiet, at låta Rådkammaren i det mästa styra och redogöra, enligt den nye Riks-Lagens Bokstaf, medan han sjelf mycket roade sig med Damer och Jagt **).

13. ADOLF FREDRIC den *Välgörande*: Vedermälen af detta Hufvuddrag uti denne älskvärde Konungs Sinne hafve vi alle belevat; och hvilken af oss kunde vara så otacksam, at för-

Sammandrag af Sv. Rikes Historia, och Afdeln. om Dr. Ulrica Eleonora.

*) Hvilket Omdöme en Stor Herre, en Högstberättigad Domare hos oss fält om denna Drottning, skal nedanföre omförmålas.

***) Den store Kännaren, den samtida Häfdeteknaren, vår *Lägerbring* den *Sanningskäre*, har på samma sätt skildrat Kon. Fredric I:s Lynne, sågandes äfven enestådes: Den gamla Regeln: *Qui nescit dissimulare, nescit regnare*, förstods i grund. Se hans Större Sammandrag af Svea-Rikes Historia, Del. 5, Afdeln. 1, sid. 67, af 1779 års Uplaga.

förgäta det få ädelmodiga Upoffrandet för et lidande Folks Bästa, at han för des Hjelp nedlägger sin Krona, och icke återtager densamma förr än des Konungliga Hjerta blifvit först tilfredsstäldt *) - - at icke altid välfignas en sådan Konungs Minne.

14. GUSTAF III den *Ovanlige*: i stället för den Store, eller hvad annat högt Tilmarna man ville tildela denne Konung, kallar jag honom altid för den *Ovanlige*: ty ovanlige *Egenskaper*, ovanliga *Gerningar*, ovanliga *Hinder*, ovanliga *Medel*, ovanliga *Bedrifter*, förenade med ovanligt *Snille*, ovanlig *Statsklokbet*, ovanlig *Rådighet*, ovanlig *Verksambet*, ovanlig *Mildbet* framlysa uti hvarje rad af hans Tidebok. Här är icke Stället at belägga alt sådant med Bevis; Händelserne känne vi utomdes alle; Orsakerna än icke lika väl. Högst ovanlig var också denne Konungs *Utgång* ifrån en Theater, på hvilken han spelat en för sin Person den mäkt lyfande, mäkt ärofulla Rôle. En *Sergell* har i desse dagar bildat hans Hafvud, desamma som syntes öfver des högtideliga Grafvård, och det på et Sätt, at Målet blott saknas **); men ibland Författare borde nu också finnas en med *Höpkens* Snille, nog mäktigt at aftäcka hela Själens hos denne förunderlige, denne prisvärde, denne *ovanlige Konung* †).

(Fortf. e. a. g.)

NYA.

*) Enligt Des Valspråk: *Salus publica Salus mea*; och *Pestore in hoc Fator est*. Så väl, så enligt Sanningen och Hjertelaget borde alla Regenter taga sina Valspråk.

***) Med lika Rättvisa beundrar man den förträffelige Konstnårens redan färdige Model til *Statuen öfver Gustaf III*, som Stockholms Stad refer öfver denne Store Konung.

†) Tilmamnet *Ovanlig* fogad til en GUSTAF III:s

NYASTE HÄNDELSE.

Resande.

Hr Baron Otto *Wrede*, Konungens General-Adjutant, Öfverste i Arméen och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, och Hr Baron Gust. Ad. *Reuterholm*, Öfver-Kammarherre hos Hennes Kgl. Maj:t nuvarande Enke-Drottningen, anträdde förl. år en utländsk Resa; af hvilka den förre tog vägen öfver Berlin och Dresden til Italien.

Kgl. Portugisfiske Gen. Commissarien, Hr *de Velbo* *), har, sedan han äfven bivitst Riksdagens öppnande i Gefle, begifvit sig ifrån Stockholm öfver Carlsrona til Köpenhamn, hvarifrån han dock återkom i början af April.

Hr Friherre Jöran F. *Silfverbjelm*, som anträdde år 1789 en utländsk Resa, och under densamma besökte England, Frankrike, Tyskland och Danmark, återkom förl. år til Stockholm.

Hr Ge. Joseph *Vogler*, född den 15 Jun. 1749 i Würtzburg uti Franken och prästvigd i Worms, Proto-Notarius-Apostolicus **), Kyrko-Råd,

Egenskaper och Regering svarar uti många affeenden mot det af den *Endaste*, som flere Tyske Författare gifvit, efter Döden, Des store Morbroder, Konung FREDRIC II af *Preussen*. Må således icke vara en Svensk Författare förment, at, under lifligaste Känsla af Vördnad, Kärlek och Saknad, rifta en Minnes-Rupa öfver sin fordne Konung! Häfderne förvara emedlertid Händelserne, och Esterverlden hembar Des Namn en säker Rättvisa.

*) Se om honom detta Archiv, B. 1, St. 18, sid. 320.

**) Detta hörer til hans här brukade Titulatur. Ut Hr Meufels Gelehrtes Deutschland ökes den med: Päpstlicher Erzeuge und Kämmerer des Apostolischen Palastes.

Råd, Hof-Capellan och Förste Capelmästare hos Kur-Försten af Pfalz, Director af Musiken vid Konungens af Sverige Hof-Capel och Spectacler, Mufices-Professor i Manheim, Rid. af Gyllene Spären och Led. af Kgl. Musicaliska Academien i Stockholm, afreste i siffl. Jul. månad härifrån til Norrige, samt såsom förafskedad utur Kongl. Maj:ts Tjenst. Han kom aldräförst til Sverige 1786, har componerat Musik för vår Theater, samt upført sine så förträffelige Orgel-Concerter, icke allénast uti flera Hufvudstadens Kyrkor, utan ock uti de förnämsta Rikets Städer. Han har dock under denna Tid gjort en eller annan utrikes Resa, samt allestädes låtit höra sin Konst på Orgorne. Han ärnar nu fortsätta denna sin Musicaliska Färd alt til Spanien och Portugal *).

Hr Elias *Martin*, Kgl. Svensk Landskaps-Målare och Led. af Kongl. Målare- och Bildhuggare - Academien, återkom til Stockholm förl. Sommar ifrån England, hvar han sedan 1788 uppehållit sig.

Hr Ge. Ernst *Kletten*, Med. Doctor ifrån Wien, och som uppehåller sig ännu i Stockholm, sedan han tjent under Kriget vid Kongl. Maj:ts Armée uti Finland.

*) Se om denne Virtuos Alm. Tidningarne för 1787, Del. I, sid. 126.

STOCKHOLM.

Första gången uplagt d. 18 Maji 1792.

Tryckt å nyo hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 30 Nov. 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Andra Stycket.*

HANDLINGAR.

KONGL. MAJ:TS *Skrifvelse til Öfver-Ståthållare-Ambetet* i Stockholm, rörande Ransfakningen om det å Konungens Egen Höga Person föröfvade mordiska Anfall; dat. *Stockholms Slott*, d. 23 Mart. 1792.

GUSTAF med Guds Nåde Sveriges, Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c. Arfvinge til Norrige, samt Hertig til Schleswig-Holstein &c. &c.

Vår Ynnest och Nådiga Benägenhet med Gud Alsmächtig, Troman och Öfver-Ståthållare. Sedan Vi under den 18 i denne månad i Nader förordnat, det borde Ransfakningen uti det å Vår Egen Höga Person föröfvade oerhörda och grufveliga Våld til sin början företagas hos Eder; så hafve Vi, såsom en följd däraf, i nader funnit godt at stadga, det Eder äfven tilkomma må, at genom Arresteringar göra Eder förfäkrade om de Personer, emot hvilka sådana Omständigheter uti Ransfakningen förekomma, som härtill anledning gifva; och emedan Vården om Vår och Rikets Säkerhet, samt almänna Lugnets bibehållande i närvarande

B

de

de tilfälle fordrar den nogaste Upmärksamhet och den driftigaste Vaksamhet, til förekommande af sådane Anläggningårts Utbrott, hvilka kunna skada Ofs och Riket, och til desses upptäckande, ehvad de äga Sammanhang med det å Vår Egen Höga Person tilämnade Mord, eller inebära annan förrådlik Stämpling; Ty finne Vi i Näder, at Eder åtgärd til alle sådane steg sig äfven sträcka bör, och at i fall angelägenheten fordrar, det någon Person ställes under Tilsyn eller nödig Säkerhet, til des Ransakning öfver honom kan för sig gå, sådant då genast därefter hos Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland i underdånighet anmälas bör, til afvaktan af vidare Nädig Befallning; Hvilket Vårt Nädiga Stadgande Eder härmed til underdånig Efterrettelse i Näder förständigas. Och Vi befahe Eder Gud Alsmächtig Nädeligen. Stockholms Slott den 23 Martii 1792.

Under Kongl. Maj:ts

Vår Allernädigste Konungs och Herres Sjukdom

Des tilförordnade Regering.

CARL.

C. A. WACHTMEISTER, J. G. OXENSTIERNA,

Sv. R. Drotzet.

Sv. R. Marskalk.

E. TAUBE.

G. M. ARMFELT.

H. af Låstbom.

Likheten med Höga Originalen intygar

Nils Levin,

Registrator,

KONGL

KONGL. MAJ:TS *Skrifvelse* til Lagman-
nen, Politie-Mästaren och Riddaren,
Hr Hent. *Liljensparre*, rörande *Under-
sökningen* af det å *Konungens Egen
Höga Person* verkställda *mordiska An-
slag*; dat. *Stockholms Slott* den 24
Mart. 1792.

GUSTAF med Guds Nåde Sveriges, Göthes och
Wendes Konung &c. &c. &c. Arfvinge til Norri-
ge samt Hertig til Schleswig-Holstein &c. &c.

Vår Ynnest och Nådiga Benägenhet med Gud
Alsmächtig, Tro-Man, Lagman, Politie-Mästare
och Riddare af Vår Nordstjerne-Orden. J haf-
ven af Vårt til Öfver-Ståthållare-Ämbetet för-
leden gårdag aflätne Bref ytterligare inhämtat
Vår Nådiga Vilja om Undersökningens fortsät-
tande i Police-vägen öfver det pa Vår dyra
Person verkställda mordiska Anslag, och hvad i
följd däraf til upptäckande af denna förrådiska
Stämpling får ske och göras. Då Vi med alt
skäl allena tilegne Eder rena och oförfalskade
Tilgifvenhet — Eder outtrötteliga Nit — Eder
behärtade Verksamhet och Drift — de Up-
täckter, som hitintils skedde äro, hvarigenom
Vi och Vårt Konunga-hus — Riket i almänhet
— alle redlige och trogne Underfåtare i syn-
nerhet, böre räkna ofs frälste för vidare olyk-
liga Följder af de Vådor och Faror, som Ofs
så grufveligen hotat: Då kunne Vi ej draga i
betänkande, at med full Trygghet och Säker-
het, efter Eder underdåniga Åstundan, lämna
under Edert förskilta Utöfvande de Friheter
och Rättigheter, som, enligt ofvannämde Vårt
Nådiga

Nådiga Bref, Policen i detta Mål anförtrödde äro, — och det så mycket häldre, som Eder Trohet, så ofta rörd och pröfvad — Eder Kännedom af Vårt rättvisa och öma Hjertelag — aldeles icke kan lämna rum åt någre Missbruk.

När Vi härigenom lämne Eder detta öppna Vedermäle af Vårt Förtroende och Våre Tänkfätt, förene Vi därmed Vår Nådige Förfäkran om Vår färdeles Ynneft och Välvilja. Vi besfälle Eder Gud Allsmächtig Nädeligen. Stockholms Slott, den 24 Martii 1792.

Under Hans Kongl. Maj:ts

Vår Allernådigste Konungs och Herres Sjukdom
Des tilförordnade Regering.

CARL.

C. A. WACHTMEISTER, J. G. OXENSTIERNA,
Sv. R. Drotzet. Sv. R. Marskalk.
E. TAUBE. G. M. ARMFELT.

H. af Lästbom.

Likheten med Höga Originallet intygar

Nils Levin,
Registrator.

ANTEKNING om de Svenske KONUNGARNES *Tilnamn*, med deras *motsvärande* Caracteres-drag, *ifrån och med* Konung *Gustaf I.* Fortsättning *).

Emedan *afven* Konung Gustaf III:s Död var ovanlig, *buru dogo* då hans här upräknade Företredare på den Kongl. Svenska Thronen? Några få Drag må min svaga Hand ockfå våga i det afseendet kasta på Paperet.

GUSTAF I dog 1560 i *Stockholm* sottedd, mätt af Alder och Åra; han dog en Död, som store och nyttige Konungar alltid borde vinna för sin Rikens Bästa, för sit Folks Vältrefnad. Han blef 70 år gammal, af hvilka han regerade uti 37 år. Han begrofs uti Dom-Kyrkan i Upsala.

ERIC XIV dog 1577 på *Örbyhus* **), af fatt och förgifven uti en Årt-söppa. Han blef 43 år gammal, af hvilka han regerade uti 8 år. Han begrofs uti Dom-Kyrkan i Westerås.

JOHAN III dog 1592 i *Stockholm*, til följe af en vidskeplig Aning öfver en på Stockholms Slott honom sig företeende Väder-Sol ***). Han blef 54 år, af hvilka han regerade uti 24 år. Han begrofs uti Dom-Kyrkan i Upsala.

SIGISMUND dog svåra Missnöjd 1632 i *Warschau*, således utom sit Fäderne-Rike, hvars Krona han för sin Person och sit Hus hade

B 3

förlorat,

*) Se det föregående uti detta Archiv, St. I, sid. 14.

**) Då en Kongsgård, nu Herresäte, i Upland beläget.

***). Han trodde så starkt på detta Lustsken, at han uttydde det på sin Död; och lät afmåla det på en Trä-taffla, samt upfatta i Stor-Kyrkan, hvar den än i dag hänger nedanom Rid. S. Jörans Bild.

förlorat. Han blef 65 år, af hvilka han i Sverige ansågs hafva regerat uti 7 år. Han begrofs uti Dom-Kyrkan i Cracau.

CARL IX dog 1611 i *Nyköping* af et under Refan ifrån Lägrät vid Ryfsby, mäkt af Förargelse öfver Kriget och sine Motståndare, honom påkommet Slag. Han blef 61 år, af hvilka han såsom Konung regerade uti 7 år. Han begrofs uti Dom-Kyrkan i Strengnäs.

GUSTAF ADOLF dog 1632 på Valplattan vid *Lützen*, antingen af en Fiendes eller en Förädarens Hand, det senare sannolikast. Hans Dödsfätt var grusveligt, af flere Sår genom Skott och Hugg, samt hans Lidande långvarigt. Han blef 37 år, af hvilka han regerade uti 21 år. Han begrofs uti Stockholm, Ridareholms-Kyrkan och den efter honom kallade Gustavianska Grafven.

CHRISTINA dog 1689 uti *Rom*, skild ifrån sit Fäderne-Rike och sin Fäderne-Tro. Hon blef 62 år gammal. Ifrån Thronen steg hon 1654, då hon var 27 år gammal; regerade under Förmyndare uti 12 år, och såsom själfmyndig Drottning uti 9 år. Hon begrofs uti S. Peters Kyrka, den förnämsta i Christenheten, uti Rom.

CARL GUSTAF dog 1660 i *Götheborg*, enligt vissa Uppgifter, af et uti Helsingör, på Refan til Riksdagen uti Götheborg, genom tillhjälp af en Dansk Student* unfånget Förgift, samt hvarvid hans egen Lif-Medicus Costerus icke lämnades fri för Misstankar *). Han blef

*) Sjelfve Riks-Historiographen Clas *Örnbielm* hade 1694, eller blott 34 år efter Konungens Död, och således under Sonens Regering, så starkt Förtroende

37 år, af hvilka han regerade uti 5 år. Han begrofs uti Stockholm och Riddareholms-Kyrkan, eller uti samma Graf med Konung Gustaf Adolf, men Liket flyttades sedan år 1697 i den Carolinska Grafven.

CARL XI dog 1697 i *Stockholm*, efter långvariga Plågor och, såsom det menas, af et så oförmärkt honom redan under Refan til Torneå 1694 bibragt Poudre de Succession, bestående af en pulveriserad Demant *). Han blef 41 år, regerade under Förmyndare uti 12, och såsom sjelfmyndig Konung uti 24 år. Han begrofs uti Stockholm, Riddareholms-Kyrkan, och Carolinska Grafven.

CARL XII dog 1718 uti Löpgrafven för *Fredricsball* skuten, antingen af en Dansk Kula från Fästningen, eller af en som mot Hjeltens Tinning lossades af Adjutanten Siquier **). Han blef 36 år, af hvilka han regerade uti 21 år. Så väl han som Gustaf Adolf började väl sin Regering under Förmyndare; men desses Styrelse var så ganska kort, at man icke låtit den gå här med i Räkningen. Han

B 4

ligger

til denna Sägen, at han updrog Riks Archivarien Sven Leyonmark, at därefter vidare forska ibland Handlingarne. Se Histor. och Polit. Mercurius, Del. 5, sid. 568. ●

*) Se framl. Archlater von *Linné's* Uppgift härom til Hof-Rådet och Oecon. Professoren i Göttingen, Hr Joh. Beckman, införd uti dennes *Beyträge zur Geschichte der Erfindungen*, St. 2 (Leipz. 1781, 8) sid. 282. Kon. Carl XI dog den 5 Apr. 1697, och stod ännu Liket i Slottet, då detta den 7 följ. Maji afbrant, samt frälstes det Kongl. Liket med möda undan Lågorna.

**) Flere Häfdeteknare hafva före mig anteknat detta bedröfveliga Alternativ.

ligger i samma Graf med sin Fader, hvilket Grifte-Chor också kallas efter dessa trenne Konungar den Carolinska Grafven.

ULRICA ELEONORA dog 1741 i *Stockholm* af Kopporna. Hon blef 53 år, af hvilka hon regerade uti 1 år. Hon begrafns i samma Graf med fören. sin Broder.

FREDRIC I dog 1751 i *Stockholm* af Ålder. Han blef 74 år, af hvilka han regerade uti 31 år. Märkeligt: Kon. Carl XII var född 1682 och Kon. Fredric 1676, således den förre mycket yngre än den senare; hade således Kon. Carl XII, efter Naturens Ordning, hälft med sin funda, starka, härdade och kycka Kropp, kunnat öfverleva Kon. Fredric I, denne således aldrig kommit på Sveriges Thron; — men Människors således möter så ofta en Gräns, hvaröfver icke skridas kan. Han begrafns i samma Graf med fören. Drötningen sin Gemål.

ADOLF FREDRIC dog 1771 i *Stockholm* helt hastigt af Slag. Han blef 60 år, af hvilka han regerade uti 19 år. Han begrafns i Stockholm, Riddareholms-Kyrkan och Gustavianiska Grafven.

GUSTAF III dog 1792 i *Stockholm*, mördad på en Masquerade af en des trolöse Underfåte — ack! här må väl Pennan falla utur Handen — Han blef 46 år gammal, af hvilka han regerade uti 21 år; således lika länge med Gustaf Adolf och Carl XII: hade ock med dem enahanda Död. Han begrafns i samma Graf med Förreträdaren, Konungen sin Herr Fader.

Hvad lära vi här af? At desse Regenter mäst alle *Olyckligt-vis* omkommit: ty jag anser en Sigismund, en Christina och en Ulrica Eleonora
politice

politice omkomne: emedan den förste dömdes förlustig sin Krona, och de begge andra nedlade densamma; at förtiga, det Drottning Ulrica dog, ehuru gammal, af Kopporna. Af alla lefde Kon. Fredric I *långst*, och hade enahanda Död med Kon. Gustaf I -- Hvarföre skulle för Riket så nyttige Konungar, som Carl IX och Carl XI, se sina dagar förkortade? Hvarföre Gustaf Adolf, Carl Gustaf, Carl XII -- *just då falla*, när Steget skulle göras til de störste Planers utförande? Därvid måste vi andre Dödelige också få blunda, åtminstone *tänka och tiga*: ty sjelfve de förtrognaste uti Försynens Råd-kammare skola hafva svårt vid at skingra vårt Mörker. Men hvad som är en almänt känd, loflig och skrifbar Sanning består däruti: at intet Land eller intet Folk kan uti någon Tid upvisa en sådan Följd af Regenter, utrustade med så store och så utmärkte Egenskaper, som Sverige ägt sedan 1520 alt intil denna Tid, *Gustaver och Carlar* UTAN LIKE. Ingen af alle desse Regenter var det man egenteligen kallar Medelmätig eller utan sin framstigande Caractere. Således komma til de här förestående Drageff ännu dessa: at *Eric XIV* var ganska vitter och belevvad, alt til Smak för Afventyr; at *Johan III* var svåra språkkunnig och beläst, samt älskade högt sin Tids Architecture, hvadan han ock prydde Landet med Slott, och Kyrkor; at *Carl IX* bygde däremot Städer, utvidgade Bergsbruken och grundlade den stående Krigshären; at *Gustaf Adolf* updrog en säker Rågång emellan personlig Vänskap och almän Rådplägning, blandandes aldrig Axel Baner ihop med Axel Oxenstierna: at *Christina*, den

lärdaſte af alla Tidens Förſtinnor, tände Grankänningens och Smakens Fackla i vårt Land; at *Carl Guſtaf* var af alle våre Konungar den mäſt ſtuderade, den billigſte; at *Carl XI* var ſparſam för ſin egen Perſon, men frikoſtig och prägtig för Riket; at *Carl XII* ägde verkliga inſigter uti både Vetenskaper och Konſter, ſom man af hans öfriga Väſende och Soldatlefnad i Fält icke ſkulle vänta; at *Ulrica Eleonora* var andäktig och onådig, begge uti hög Grad *); at *Fredric* var tappor, välluſtig och frikoſtig, lät i 15 år dugga och i 20 år regna Heſſiſke Ducater öfver ſine Svenske Gunſtlingar och Hofmän **).

ÄNNU

*) Kon. GUSTAF III omtalar uti ſitt Breff til Baronſſan von Eyben, Dotter af Stats-Miniſtern Baron Ge. Henr. von Götz, dat. Gripsholm den 28 Okt. 1773: la Tyrannie & l'Injuſtice atroce de la Princeſſe *Ulrique Eleonore* - - dock med märkelig och mildrande Tillägning - - et de ceux qui préſiderent à la Diète de 1719. Se Bilagorna til *Rechnung der Ebre und Unſchuld* des Königl. Schwed. Statsminiſters - - Ge. Henr. Freyh. von *Goertz* (Hamburg, 1780, 8), ſid. 545. Til en ſtor Konungs Yttrande fogar jag det af en ſtor Rådſherre, Greſve von *Höfken*, uti des Åminneſſe Tal öfver Riks-Rådet Greſve C. G. Teſſin, hvar det ſid. 17 heter: "Under hennes (Dr. *Ulrica Eleonoras*) korta Styrelſe och en längre Liſtid, ſåg man, at Hårdheter emot en Broders Minne och en Syſters Barn icke kunde brytas af den Mildhet hennes Kön medfödd är, eller af den Kärlek, ſom et nära Blodsband plägar intrycka". Til de Orden, en *Broders Minne* åberopar ſig Herren ſjelfva Råds-Protocollerne för 1719 och Baron von *Götz's* Öde. Med *Syſters Barn* förſtås Hertig *Carl Fredric* af Holſten, mot hvilken Hus, ſom dock hade upoffrat alt för Sverige, hon ſtändigt bar en ſtor Köld.

***) Hr Riks-Rådet Gr. von *Höfken* tecknar uti fören.

Ännu et par Anmärkningår. Inom en Tidrymd af blott 270 år hafva *Fjorton* Regenter fetat på Sveriges Thron; således de fleste regerat kort eller dött i Förtid. Desse 14 Regenter hafva ockfå varit af *Fyra* olika Hus; Wasa, Pfalz-Zweybrücken, Hessen-Cassel och Holsten-Gottorp; samt ingen Succession gåt öfver *Tredje* Ledet efter Stamfadren beräknadt, endast *Christina* var Sönsons-Doter af Gustaf I. *Gud värdes välsigna och förlänga Adolf Fredrics Att på Svea Thron til Verldens sista Tider!!!*

Ja! Gud värdes ockfå *synnerligen välsigna och bevara* vår unge Konung GUSTAF ADOLF! Må den *christelige Undersåten* här få räcka sin Hand åt den *sansfärdige Häfde-tecknaren!* — Gudi lof! hos mig stå de uti *närmaste* Samband. — Men för at dock blifva inom min egenteliga Gräns, så låter jag det förra *Tänkefättet*

Ämnelse-Tal, sid: 23, Kon. *Fredrics* både Person och Styrelse med följ. drag: ”Denne Herres Egenskaper liknade hans Höga Börd. Hans Höghet blandad med Nåd, hans Väsende med Vårdighet, hans Omgänge med Frihet och Behaglighet. Han ägde oförkräckt Hjerta uti Fält, mindre driftigt uti Fred. Hade bivistat flere års Krig vid sidan af de störste Anförare uti Europa. Erhöll Kronan mera igenom sin Gemåls Kärlek, än almänt Tycke och Önskan. Dels Otåligheten vid Regerings-artens Tvång, dels Villfarighet för andras Affigter, gjorde en lång Tid af hans Lefnad orolig, och när han ändteligen önskade sig Lugn, kunde de uphettade Sinnen icke mera svalkas. Tilgrep hastigt Nyheter, men vid minsta Motstånd släppte; så at man under hans Regering blott fick erfara hvad en Konung kunde förföka, icke hvad en Konung kunde uträtta”. — *Andra Tider, andra Förfarenheter.*

fättet tolkas af en Andelig Lärare, som med Känslor helgade af Gud, helgade för Konungen och Fäderneslandet, nyligen har talat, jag minnar Hr Härads-Prosten P. P. *Ekelund*, Kyrkoherde uti Ed på Dal, och som slöt det Tal, hvilket han höll til Norra Dals Prästerskap, vid Tro och Huldhets-Edens afläggande, som skedde i Eds Kyrka den 17 April 1792, således: "Och få, älskade Medbröder! få hafve vi nu svurit den Ed, af oss, såsom trogne Underfätare, äiskas. Blifve den alltid för oss så helig, så vigtig och kär, at vi fätte vår yppersta Ära, finne vår högsta Sällhet, i des obrotsliga hållande. Förenom ock nu, inför Herrans Altare, våra trogna och brinnande Förböner för den *Unge Konungen!* Mätte han ärfva sin Faders Ikapande Snille, starka Sjä, milda Hjerta — alt — utom des Olycka! Men — mätte ock denna lära Honom, at Smickret döljer sit Gift lika sorgfälligt, som Ondskan sin Dolk! — at Regentens Säkerhet icke beror, hvarken på Hans vidgade Magt, eller Folkets förenade Kärlek, få länge Agget i mjugg smider de Pilar, hvarmed Herrske-lyftnaden uppenbart mätar åt des Lif — nästan ville jag tillägga — mätte den lära Honom: at *Svärdet icke bäres förgäfvos* — at en af Lagen helgad Stränghet — *dem Ondom til skräck* — ofta är aldeles nödvändig. — Blifve den *Andre Gustaf Adolf* och den *Fjerde Gustaf* hvad alle Gustaver varit! Då Han, på deras lysande bana, vil göra sit Folk lyckligt och sit Namn odödligt, mätte han vinna detta sit stora Föremål, utan at köpa det, hvarken med få tärande Sorger, som den *Förste* — eller med sit eget Blod, som den *Andre*

Andre och Tredje! Sit eget Blod! — en helig Rysning genomtränger min Själv — Blygd och Frukta öfverväldiga mit Hjerta — — Olyckliga Fosterland! Gråt! Dine störste Konungar ligga i sin Graf med fänderskutne Kroppar *). — Beklaga! en del af dina Barn hafva bortgått på Ondskans och Förvillelsens väg. — Glädje sig ingen åt deras Fall, ty de voro våre Bröder! denna Glädje skulle vittna om et Hjerta lika argt, som Misådådarens Rättvisans Altare, öfverstänkt med Brottflingens Blod, må ock fuktas af Människo-vännens Tårar! Blifve denna Illgerning, til Sveriges och Tidehvarfvets Ära, begrafven i et evigt mörker, och räknad til de Synder, som ibland Svenske Män och Christna Människor *icke ens böva nämnde vardä!* — Store! Allrådande Gud! straffa oss icke efter vår Förtjenst! Lät Din Arm, utsträckt i Vrede, krossande med Hämdens Åska; lät honom, nedfallen vid Dit förbarmande Hjerta utbreda Nåd och Förskoning! Tag vår unge Konung, vår Ögrasten, i din ömaste Vård!

Härtill

*) Ganska märkeligen läses uti den Högtfal. Konungens GUSTAF III:s nyl. af Trycket utgifne *Personalier*. sid. 4 följande, ” — Men under allt detta, hvilken Rysning betager våra Rörelser; det Folk, som förelöst andra uti Trohet och Nit för sina Konungar, ha framfödt inom sina Gränser de Misfoster, som väilat des Olycka. Vid *Gustaf Adolfs*, vid *Carl den Tolfres*, vid *Gustaf den Tredjes* Grafvar, skola då Frukta och Fasa för Förebräelser nedslå det Folkets Ögon til Jorden, som mera än något annat, haft at tacka Himmelen för Store Konungar”. — Man jämföre denna Upgift, slutet utur en Kännares, utur en Archiverne nära Herres Penne, med hvad här uti detta Arbete också föga annat än blott blifvit vidrördt.

Härtill vil man foga hvad som flutit utur en annan Penna, rörande den nu *sen. st* timade *Konunga-förändringen* uti vårt Rike, så lydande: ” - Af detta förrådiska Skott afled sedan på Stockholms Slott d. 29 följande Martii den *uplystaste* och tillika den *adelmodigaste* af vår Tids Regenter, den *Störste*, den *Bäste* Konung, som sedan Gustaf Adolfs Tid setat på Sveriges Thron. Han hade då upnat en Alder af 46 år, och regerat uti 21 år. Hela hans Regering tolkar hans of, vår kanske oerfätteliga Förlyst. Svenska Folkets Sorg är så almän, så rättmätig, som des Trohet varit utan Gräns, verkelig, ofvikelig. Sit Rike lämnade Gustaf uti Fred, ytterligare befästad genom Förbund; och af hans Statskloket, hans verkfamma Snille, väntade sig Europa just nu en Medlare, en Grundläggare til en vis och rättmätig Styrelse uti de Länder, som sedan några år finna sin Sjelfständighet vedervågad, sit invärtes Lugn stördt, sine Throner vacklande, alla Borgerliga Olyckor hardt nära et för alla Samhäl- len vådeligt Utbrott. Sådan var den Monarch, som fallit, genom et det vederstyggeligaste Misföde, som blifvit genom en Nidings förfäteliga Hand ryckt ifrån sit Rike, ifrån Norden, ifrån Europa. — Under sin Sjukdom beredde den äfven uti Framtiden djupt inseende Konungen Styrelsen af sit Rike efter des Död; och ännu samma Dag, som Hans Maj:t om Förmiddagen afled, utropades Middagstiden Des Herr Son, Kron-Prinsen, såsom GUSTAF IV ADOLPH, til *Sveriges Konung*; men såsom Hans Maj:t, varandes född den 1 Nov. 1779, ännu är Minderårig, hade Högfal. Hans Maj:t, uti

uti sit Testamente, antagit och tillförordnat sin äldre Herr Broder, Hans Kongl. Höghet, Hertig CARL af Södermanland, til *ensam Förmyndare* under Konungens Minderårighet; hvilken dock uphörer enär Hans Maj:it upnåt sina Aderton År. Således styrer nu förenämnde Hertig, med al Kongl. Magt. och Myndighet, Riket; af hvars Vishet, Rättrådighet och Hjeltemod, det eljest mer än olyckliga Sverige nu förväntar sig det Lugn och den Sällhet, som endast kunna göra vår Förlust drägelig. *Hertigen-Förmyndaren* är född den 7 Okt. 1748, en Herre, hvars Namn förut, såsom en Hjertes, lyser af en odödelig Lager, hvars Minne blifver ofs ändå kärare, såsom *Rikets* och *Konungens Vårjoman*, medelst en Styrelse, som redan tilvunnit sig almän Vördnad, almän Lydnad, almän Kärlek. Gud bevare fördenskull detta för Sverige få dyrbara Lif! och unne Svenska Folket den oskattbara Glädjen, at få en dag beleva Styrelsen, *omedelbart* flyttad utur Carls uti Gustaf Adolfs Händer, uti en ung Konungs Hand, som redan, genom sit Tänkesätt och sina Dygder, berättigar sig til alla sina Underfåtares Hjertan, hvilka sjelfkrafde ifrån den enå Rikets Gräns til den andra svurit Honom den obrottligaste Trohet, med al den Sanning och Trofasthet, som gör at Konungen ock endast bygger sin Throns Säkerhet på sit Folks Kärlek; hafvandes Kon. GUSTAF IV genast antagit det så oförlikneligen både fanna och nyttiga Valspråket: *Gud och Folket.*

(Slutet c. a. g.)

NYASTE HÄNDELSER.

Dödsfall.

Hr Conr. von *Schultz*, Capitaine samt Riddare af Kgl. Svärds-Orden och Kgl. Frans. Orden Pour le Merite Militaire, dog den 25 April förl. år uti *Sundswall*, samt uti des 67:de år †).

Hr Pehr G. von *Wilskman*, Öfverste-Lieutenant och Ridd. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 4 Maji förl. år på *Kongsbro* i Östergöthland, samt uti des 73:dje år.

Majoren vid Kongl. Fortificationen, Hr Albr. *Wadman*, dog den 7 Jun. förledet år uti *Cuopio*, i des 43:dje år.

Hr Prosten M. Dav. *Widegren*, Kyrkoherde i *Ryßby* och Tutaryd uti Småland samt Kronobergs Län, dog den 9 Jun. på des Prästegård uti sit 59:de år.

RÄTTELSER

Uti Svenska Archivum

Första Bandet.

Sid. 418, rad. 30; läs: befria Luciani Bok: --

Andra Bandet.

St. I, sid. 14, rad. 29; läs: (Fortfättning e. a. g.)

†) Han hade bivistat förra Finska Kriget, och sedan, tjenande vid Regimentet Royal Suède i Frankrike, Fälttågen under Grefven af Saxen åren 1747 och 1748, samt Sju-åriga Kriget i Tyfkland. Se om honom vidare uti Inrikes Tidningarne för 1791, N:o 38.

STOCKHOLM.

Första gången uplagt d. 8. Jun. 1792.

Tryckt å nyo hos JOHAN PEHR LINDH,

Den 30 Nov. 1793.

SVENSKA
ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Tredje Stycket.*

HANDLINGAR.

BERÄTTELSE om Kongl. *Svenska Ambassaden* til Kåjsaren af Marocco, *Mohammed Elyazid*; år 1791 *).

Sedan Sultan *Mohammed Elyazid* förnyat Fred och Vänskap med alla de Europeiska Hof, som vid des antråde til Regeringen, år 1790, voro i Förbund med Marocco **) , väntade han med Otålighet at få emottaga Ambassadeurer ifrån sine resp. Bundsförvanter; och Presenter såsom Vänskaps-bevis at stadga Freden.

Kon. GUSTAF III af *Sverige* var genast ömtänt at, medelst Frikostighet i anseende til Kåjsaren af Marocco, försåkra Svenska Flaggan

C en

*) Uppfatt och benåget meddelad af Hr. ---, som varit närvarande vid denna Beskickning, och årnar meddela det Svenska Almånna en tryckt Underrättelse om Marocco, författad til följe af den Kännedom, som han under någre års vistande därstädes inhämtat om detta Land, des Hof och Folkslag. Sedan man läsit denna Berättelse, hugfålles ock oselbart hvar och en, at få af så kunnig och vlittr Hand embttaga detta Arbete.

**) Efter Landets eget Språk och Uttal heter det *Marruecos*; äfven som Tangier kallas för *Tansjeba*, Tetuan för *Tetawan*, Larache för *Larache*, och Ceuta för *Suta*.

en lika Säkerhet i Medelhafvet, som han medelt Mod och Tapperhet stadgat des Anseende i Östersjön. Konungen förordnade fördenskull en Ambassade til Marocco, och i Näder updrog Öfversten vid Arméens Flotta, Riddaren med Stora Korset af Kongl. Svärds - Orden samt af Kgl. Franf. Orden Pour le Merite Militaire, Hr Måns von Rosenstein, af lyckönska Mohammed Elyazid på Maroccanske Thronen och öfverlämna de ifrån Konungen, des Bundsförvant, såsom Vänkaps-bevis, tillämnade Skänker. — Kongl. Öflogs - Fregatten *Bellona*, blef til den ändan utrustad, och fördd utaf Majoren vid Arméens Flotta, Riddaren af Kgl. Svärds - Orden samt af Kongl. Franska Orden Pour le Merite Militaire, Hr Arved *Virgin*; samt affglæde ifrån Gøtheborg d. 8 Junii sistledet år, och efter en ganska lycklig Resa ankrade i *Tangiers-Bay* den 30 därpå följande. Sedan Fregatten och Fåstningen hålsat hvarandra med 16 Skott hvardera, blef Hr Öfversten von Rosenstein utaf Kongl. Svenske General-Consuln Hr Pehr *Wijk* genast om Bord upvagtad; men under rättad om Kåjsfarens Belågenhet, som i anseende til inrikes Oroligheter var den Tiden ganska vådelig, fann han icke rådeligt at sjelf och med Presenterne gå i Land. Elyazids Öde borde avvagas; och sedan Hr Ambassadeuren genom en Officer låtit complimentera Gouverneuren *Tar Fennis*, och blifvit om Bord af des Utskickade välkomnad, afgick Fregatten d. 2 Julii til *Gibraltar*.

Emedlertid hade Sakerna i Marocco tagit en för Kåjsfaren lyckelig vändning, hvartil hans Grymhet mera än hans Vighet bidragit, och

Bellona

Bellona återkom och ankrade vid *Tangier* den 12 i samma månad. De Kåjsaren åmnade Skänker transporterades följande dagar i Land, och Hr Ambassadeuren, åtföljd af Bellonas hela Officers-Corps, och under skjutande och slagande ifrån Fregatten och Staden, gjorde en högtidelig Landstigning den 17 därpå följande. Så väl Gouverneuren med sine Moriske-Cavallärer som alle i *Tangier* residerande Europeiske Consuler voro den Kongl. Svenske Ambassadeuren på Stranden til mötes; och under et häftigt buller af Stadens Trummor och Pipor fördes han i en slags Procession til Kongl. Svenska Hotelet, et gammalt uplagadt Jude-hus, men på förnämsta Gatan beläget. En på Moriskt vis väl utfirad Häst hade Gouverneuren låtit på Stranden til Hr Ambassadeurens tjänst framföra; men då hela den Maroccanske Corps Diplomatique var til fots, ville Hr Ambassadeuren icke ensam göra sit Intråde til häst. Denne affadlad och i sit naturliga tilstånd blef Hr Ambassadeuren samma dag förärad, och Gouverneuren trodde därmedelst hafva förbundit sig hela Sveriges Rike. Bellona nästan öde och tom, sedan hennes Gull, Silfver, Metaller och ädla Stenar m. m. blifvit för den Maroccanske Kåjsarens räkning til *Tangier* transporterade, lyfte Ankar d. 18 Julii och styrde sin Kofa åt *Livorno*, at där intaga råa Stenar, ohuggen Marmor, åmnade at förevisa deras Minne, som gjort sig af Fäderneslandet väl förtjente.

Mohammed Elyazid, underrättad om Svenske Ambassadeurens ankomst, hade skickat en af sine måst ansedde Hofmän, sin Faders den aflidne Kåjsarens Sväger, *Mohammed Swin*, at

beneventera Hr Ambassadeuren, at vara honom under Refan följäktig och för des Säkerhet samt Underhåll ansvarig. Refan företogs den 24 Julii. Hr Ambassadeurens Suite bestod af tvänne Cavalierer, Lieutenanterne vid Arméens Flotta, Hrane *Hjärne* och *Wennerquist*, utaf Hr General-Consulen *Wijk*, Consulad-Secretaren Hr Olof *Agrell* samt Skepps-Doctorn Hr *Schedvin*. En Polsk Grefve *Potocky*, som med stor Upmärksamhet genomvandrat nästan hela Europa, Egypten och en del af Barbariet *), hade i dessa dagar ifrån Gibraltar öfver Tetuan anländt til Tangier. Efter des ankomst til Tetuan hade Gouverneuren dåstådes underrättat Kåjsaren, at en förnam Refande ifrån et aldeles okänt Rike dit anländt, och begärde få upvaga Kåjsaren. Hans Svar innehöll, at om den okände Refandes Nation vore i Missförstånd med Sultan i Stambol, det år, med Kåjsaren i Constantinopel, borde han oförtöfvat begifva sig ur Landet; men vore samma Nation i Förbund och Vänskap med Storherren, finge den Refande komma up til Marocanske Hofvet, och Gouverneuren hade då at lämna honom tilräckelig Escorte och besörja om des Förplågning under Refan. Til följe häraf hade Grefve *Potocky* ankommit til Tangier, förenade sig med Svenske Ambassadeuren, och deras Militariske Betäckning utgjorde 250 Ryt-
tare

*) Denne Grefve *Potocky* är en af vår Tids vittrafte Herrar, omkring 30 år, tjenar vid Fortificationen och är tillika Maltheser-Riddare. Vid nuvar. Riksdagen är han Landbåd och har erudit sig, at på sin Beköfnad hålla Konungen et Compagnie Minerare tilhanda. Han har utgifvit et Arbete om gamla Sarmatien och sin Refa til Egypten. *Utgifvaren.*

tare. Gouverneuren Tar Fennis och samtelige Consulerne voro Hr Ambassadeuren til förflita Nattlägret nära vid Staden följagtige; hvarjämte en Kongl. Dansk Ambassadeur til Marocco, General-Adjutanten *Löwenörn*, som i dessa dagar kommit ifrån Kåjsaren, gjorde med sit Sålskap den Svenske Ambassadeurens Uttåg ifrån Tangier ån mera lytande. Resan fortsattes de följande dagar, vanligen ifrån kl. 6 til 11 f. m. och ifrån 4. til 7 e. m. öfver vägar, där ofta blott en Håst i bredd och icke utan åfventyr för Ryttaren kunde framkomma. Vid alla Städer, som passerades, blef Hr Ambassadeuren saluterad med Canoners lossande och complimenterades utaf Gouverneuren, som med en större eller mindre Tropp Ryttare anstälde Krustränning emot Hr Ambassadeurens Escorte. En så kallad *Krustränning* består däruti, at Ryttare partie-vis utaf begge Partierne i sträckande galopp och under svängningar med Gevären afskjuta dem emot hvarandra. De ådagalägga därvid mycken färdighet; men en vid sådana Höfligheter ovan Europæer hisnar vid föreställningen af Olyckor, som alltid åfventyras, ofta inträffa. Ingen kunde likväl vid dessa tillfällen klaga öfver misfärdade Nöjen eller olycklige Hedersbevisningar; och detta var et godt Omen för Hr Ambassadeuren.

Den 31 Julii inträffade Hr Ambassadeuren uti *Salé*, där Kåjsaren behagat utfätta Audiencon. Intåget beledsagades utaf nägre 1000:de Människor, och en slags ordning iagttogs; men stanken utaf Håstar och Kameler nära sin förvandling hade så när under sjelfva Stadsmuren förqvått hela Ambassaden, som hittills uti

et öde men öppet Land andats frisk Luft. Krutrök ifran de saluterande Canoner i *Rabat* och *Salé*, tvänne Städer, som en Ström åtskiljer, gjorde däruti en behagelig brytning, och en skriande Musik i öfrigt förvillade Lukt, Öron och alla Sinnen. Franske Consuln, Hr *Mure*, som ensam Christen residerar i *Salé*, var den ende, som med Europeisk och liflig Glädje emottog sine ankommande Verldsdelsmän. Strömen öfverfors uti en Kåjserlig Slup, där begge Städernes Gouverneurer och högre Ämbetsmän upvagtade, och som styrdes af en Contre-Amiral, hvilken i många år lotfat fram och tillbaka, men under högt Vatn vid Ebb och Flod knappast fann Segelleden emellan Sandbankarne. Stränderna å ömse sidor var betäckt med Åskådare af det Kønnet, som i Europa kallas det *Vackra*; men sjelfva så betäckta, at deras Ögon voro osynlige; och en halfblind Astronom skulle med mindre Möda upptäcka Jungfruns Constellation på Himmelen, än de måst genomträngande Ögon kunde uplöka dessa Morinnors bortgömda Behagligheter. Hr Ambassadeuren med sin Suite logerades uti et stort Jude-hus, utan Fönster, utan Husgeråd; men des medförde Sångar, Stolar och Bord gjorde et öde Hus snart beboeligt. Den Polke Grefven bodde hos Franske Consuln. De hade uti Alexandria gjort bekantskap, och med nöje nu igenkände hvarandra.

Den 2 Aug. blef Hr Ambassadeuren vederbörligen underrättad, at Kåjseren samma dag borde inträffa uti *Salé*, och ville vid ankomsten utan för Staden gifva första Audiencen. Presenter och alt var i ordning, och Hr Ambassadeuren

deuren afvagtade vid Middagstiden Kåjsaren å anvist ställe. Han var redan i aflåge antågande, följd af någre 1000:de man Ryttare, och i stark ritt nalkades de Europeiske begärlige Föremålen. Canonerne i de 2:ne nämnde närgränsande Städer, Salé och Rabat, upfylte Luf- ten med Rök och Dunder, under det Judarne upfylde Kåjsarens Öron med Konung Davids Psalmer på Hebräiska, Morerne med et Arabiskt *Lefve vår Kung!* och alla Qvinfolk, på skåligt afstånd, med sina genomträngande Glådje-skri. Kåjsaren stadnade på nära håll, och hans Krigsfolk efter höge Ordres beneventerade Hr Ambassadeuren med 3:ne Kådje-salfvor, hvilke belvarades af Städernes Garnisoner och Hr Ambassadeurens Escorte, bakom Hr Ambassadeuren upstälde. Under vanlige bugningar gick Hr Ambassadeuren fram, och stadnade någre steg ifrån Kåjsaren, til håst rikt equiperad. Med flere gånger uprepade *Bono Bassador Swid* *), öppnade Kåjsaren Audiencen. Han var klädd i Purpur-Sammet, borderadt med Gull, och omgifven af sin stora Vakt, bestående af en Svärd-dragare, en Parasoll-bårare, tvänne Flug-jägare, någre Pikenerare samt Musketerare, hvilke närmast omkring Kåjsarens Person utgöra des Livvakt, och af hvilkas Vapen han ofta betjenar sig at, efter Godtycko, afhånda sina Slatvar Livvet. Hr Ambassadeuren höll til Kåjsaren et vackert och afpassadt Tal på Fransyska, hvilket utaf Kåjsarens Segre-
 rare

C 4

*) *Bono* betyder en särdeles vänlig Hälsning, som en Maroccan gör en Christen. Man kunde tyda Fela Hälsningen således: *Mycket välkommen min Herr Ambassadeur ifrån Sverige.*

rare vid Europeiska Departementet, *Cbappe*, Christen och Genuesare til hårkomst, på Arabiska genast tolkades. Kåjsaren i sit Svar förklarade sin synnerliga Agtning och Vänskap för *Sultan Gustaf*, hvars Krigsbefrifter och Segrar öfver de Rätt-trognes Fiende han med Glädje och Förundran hört omtalas; han emottog med Erkänsla de Bevis af Tilgifvenhet, som *Gustaf* lämnade honom; han bekräftade den med Gen. Consuln redan förnyade Freden; och lofvade alt til *Gustafs*. Nöje. Grefve *Potocky* medförde förskilde Presenter, och presenterades, äfven som Hr Ambassadeurens Suite, utaf Ambassadens Ledare och Anförare *Mohammed Swin*. Kåjsaren uprepade *Bono* åt alle, och lofvade Grefve *Potocky*, at med Tilfredsställelse få resa ur Landet igen: och at få resa ur Landet igen, är verkligen den Resandes största Tilfredsställelse.

Efter således väl slutad Audience tog Hr Ambassadeuren Afträde, och Presenterne lämnades på Platzen at undergå vederbörlig Granskning. Hr Ambassadeuren återkommen i sit Judiska Hotel, intog Middag på Christeligt vis; och Sällskapet var just sysselsatt at dricka Kåjsarens Skål, i Glädje öfver en väl börjad Underhandling, då Hr *Swin* jämte en annan betydlig Hofman begärde få tala med Hr Ambassadeuren. En stor del af Presenterne återföljde, och de Kåjsarlige Plenipotentiärer började tala ur en annan ton: Kåjsaren, deras Herre behöfde inga Gull-klockor, Juveler, Penduler m. m. utan önskade desse återskickade Sakers Värde i reda Penningar. Intet vore billigare, tykte desse Herrar, än et dylikt Utbyte, och Kåjsaren kunde på intet annat, fått til en början förnöjas. De lofvade likväl, emot
skålig

Skålig Vedergåling, at tilfredsstålla Kåjsaren och öfvertala honom at vid följande Audiencen emottaga de återstående Saker; men dessas Vårde, någre 1000:de R:dr, som Kåjsaren oförtöfvat behöfde, vore första steget i Underhandlingen. De ville följande dagen hafva reda Penningar eller rent Nej. — Denne Freds-Artikeln öfvervågades - - - öfvervågades - - - och bifölls; ty Nöden har ingen Lag. De infunno sig efter Löfte; och tilfredsstådde, lofvade en nådig Audience följande dagen, då de återstående Presenter skulle med nöje emottagas.

Således blef Hr Ambassadeuren d. 4 Aug. tilfagd at åter infinna sig til Samtal med Kåjsaren, där han utom Staden bodde uti et Palais, som afledne Kåjsaren hans Fader hade uphygdt och där han blifvit begrafven. Före Audiencen infördes Hr Ambassadeuren uti et nära belåget Kåjserligt Vagnslider, och fågnades med Caffé, hvilket Swin serverade *). Hr Ambassadeuren tilfades, at Kåjsaren nu var til håft, och han fördes til Audience-stället utaf den vanlige Swin. Dyrbara Presenter å den ena sidan och Bono, Bono! å den andra, åro vid dessa Audiencer såsom Ord och Lösen i en Garnison. Kåjsaren försmådde nu ingen ting, var nådig och uprepade alt hvad han förra gången sagt, til Hr Ambassadeurens tilfredsstållelse. Han lofvade at i *Larache*, dit han nu åmnade sig

C 5

fig

*) Inge Vagnar och intet slags Akredskap nyttjas i et Land, där inge planerade Vagnar finnas; men gamle Kåjsaren, dennes Företrådare, hade utaf Konungen i Ångland bekommit et par lätta Vagnar, dem han nyttjade i sine Trågårdar, dragen af Qvinfolk och Snöpingar.

sig och där Hr Ambassadeuren efter närmare tillfågelse hade at infinna sig, skulle Underhandlingen fullbordas och Svar til Konungen expedieras. Tvåanne Håstar ankommo samma dag ifrån Mohammed Elyazid; en til Konungen och en för des Ambassadeur. Polske Grefven och Hr Ambassadeurens Suite fingo nådigt Lofte om hvar sin Håst til skänks, innan Afresan. Men så väl dagarne emellan dessa Audiencer som de påföljande var Hr Ambassadeuren oafbrutet öfverlupen af Prinsar, Ministrar, Hofmän, Officerare och Skrifvare; alle Tiggare och oförskämde Tiggare. Den enda Clafs af Ämbetsmän, som icke betjenar sig af de prejande Tilfällen, hvilka Europeiska Beskickningarne erbjuda, är Prästerskapet; det verkliga vördige Prästerskapet. Orsaken til en så ovanlig Försakelse af dem, som i almånhet äro berättigade til Tionde af alla Gåfvor och Håfvor, måste ligga uti et förvänt Nit eller en illa förstådd Tolerance, hvilken uti det uplysta Europa anser alt godt Mynt lika så brukbart på Jorden, som alla fromma Sjålar äro gångbare i Himmelen. Men ibland dessa Tiggare finnas de, som äro mer eller mindre berättigade och privilegierade. Ministrar, å Ämbets-vågnar, taxera de Europeiske Såndebuden; men Hof-Herrar och dylike Vederbörande, under förehårande af Favoritkap och vissa Ögonblick, då de påstå sig kunna alting uträtta, göra sig hos främmande Beskickningar lika så extra nödvändige som förhatelige. Utom de högre Ämbetsmän infinna sig oråknelige smårre, men alla med lika grofva Påståenden. Kåjslerlige Hof-Sång-Båddare, Kudd-Låggare, Ljus-Bevarare, The-Makare,

Makare, Caffé-Kokare, Kök-Måttare, Ko-Vaktare, til och med Hof-Bödlar och Castrater, ehuru en Ambassadeurs alla Lemmar äro helige, sjelf en Persona publica; alle desse och obegripeligen flere utaf Kåjserlige Hof-Staten göra sig angelågne och fruktansvärde, hvar på sit vis. Förgåfves invänder man sig icke åga rättighet eller tillstånd at slösa med Penningar; at en ingången och stående Fred icke bör köpas; at den grundar sig på Agtning och Vänskap de Regerande emellan, icke på lågt Interesse eller Nödvändighet; at Skänker äro frivillige; at Tjenster belönas, och så vidare. På alla dessa Sanningar svaras kort: „Min Herre skickar ingen Ambassadeur til din Herre at begära Fred; du är fördenskull kommen til honom; kan du icke gå i hvad han skäligen begär, så får du resa med oförrättadt, kanske illa uträttadt Ärende hem igen“. Sådane Inkast möta alla Europeiske Ambassadeurer til Marocco; sådane mötte ock den Svenske. Utom Hr Öfverste Rosensteins Skicklighet och Ärfarenhet, hvilken nu andra resan detta granlaga Ärendet blifvit anförtrodt, hade Sakerna ifrån början tagit en förtviflad eller alt för dyrbar Ställning. Ibland flere Besvärligheter i Salé föreföll äfven en så kallad *Siroc-vind*, hvilken ensam är i stånd at plåga och oroa den måst sorglösa Människa. Såsom Imman af kokhet Vatn har den en qväfvande Värma; och med Ansigtet vänt at denna strömmande Fläckten, känner man en liten försmak af den brinnande Afgrunden. Sinnets munterhet och Nervernes spänstighet försvinna, och man är såsom efter et omätthigt Njutande betagen. Denna Vinden ifrån Africas brännande

de Ödemarker räckte några dagar, och då voro alla Gluggar eller Fönsterhål och Dörrar åt Syd-ost tillslutne. Morerne, ehuru yane vid Siroc-vindarne, känna sig efter få Ögnablick lika få afmattade som efter en strängt iagttagen Ramadan eller Fast-månad om Sommaren. Kåjfarens var stadd på Resa vid detta Tilfället, men hade genast låtit upslå sine Tält och hämtade Vederqvickelse Nordan-efter.

Den 7 Aug. ankommo Kåjfarens Upbrots-Ordres, och Resan från *Salé* företogs. Större Strömar passeras på Båtar, såsom redan sagt är; de mindre passeras medelst vadande; men desse äro på flera ställen och vid vissa Årstider så djupa och håftiga, at både Folk och Kreatur löpa fara at gå förlorade. Det var icke utan mycken försigtighet at alle Saker och Gage nu, den torraste Årstiden, kunde bärgas. Hr Ambassadeuren intråffade den 12 Aug. uti *Larache*, och hade följande dagen en Audience, där Kåjfarens förnyade gamla Löften, och förskräde, at et sluteligt och nöjagtigt Svar jämte Bref til Konungen skulle efter få dagar expedieras ifrån Tangier, dit Kåjfarens ofördröjeligen måste begifva sig. Utom vanlige Hof-Herrar, som ansågo sig berättigade til Presenter, hvarje gång Kåjfarens vid en tom Audience uprepat Bono, infann sig nu hela Stall-Staten at emottaga betalning för de Hästar, som Kåjfarens behagat skänka Polske Grefven och Hr Ambassadeurens Suite. Man hade tagit dem ifrån Bönder, utan urval; också voro de til anseende såsom gemena Skjuts-eller Åkarhästar; men Hrar Stallmästare förskräde, at de voro rara Kreatur af gammal Arabisk Race, och

och begärde Dricks-penningar i proportion. — Före Audiencen, som gafs i et muradt Batterie utom Staden, lät Kåjsaren med Påkar slå en Karl at Blod gick ut ur Näsa, Mun och Öron, och han halfdöd släpades dätifrån. Hans Brott var at hafva disputerat någre andre Mörer den Förmånen at hålla Hr Ambassadeurens Häst, hvilket Kåjsaren blifvit varse. Således såg man i Africa det Europeiska Ordspråket sannas: at *små Skälmar straffas*; men Kåjsaren ålskade denna gången Ordning, och ville i Näder bibehålla sin Hof-Betjening vid alla Ministeriella Sportlar. En Kåjsarens Bror, ung och vacker Prins, *Muley Omar* *), behagade en dag åta Middag hos Hr Ambassadeuren, då han likväl mindre åt än drack. Ovan vid Drufvans Saft i Vinglas försattes han snart i samma tillstånd, som Fadren til Loths Döttrar. Han blef kår uti en gammal Christendoms-Syster, som Hr Ambassadeuren budit til sit Bord. Hon var *Moder til en Renegada*, som Prinsens Far uptagit ibland sina *fyra ordinarie* Gemåler, och med en liten Pension nu bodde hos en Christen Handlande i Staden. Långt ifrån at vara grym, hatte Prinsen et godt Ölfinne; han ålskade, sof och vaknade munter. Sådane Egen-skaper på Thronen kunde i Barbariet tillskapa en gyllene Tid. Ehuru Prinsen under Måltiden icke åt mycket, så smakade han likväl på alt, och höll sig i synnerhet til Senapen, men mindre för sig sjelf än för sit Sällskap. Han inkallade en Cavalier i sänder, och då desse med glupskt gapande Munnar emottogo hvad Prinsen råckte dem, strax färdige at gifva alt

*) Det är Prins Omar, ty *Muley* betyder Prins.

alt tillbaka, kände han et innerligt Nöje. Ju värre desse grimacerade, des mera skrattade Prinzen, som nödgade dem nedsvälja hela Mat-skeden full. De suto därefter, tio à tolf til antalet, på Gålfvet omkring Bordet, och för-tårde hvad man gaf dem. Ibland desse var Kåjsarens *Kislar-Aga*, eller Castrat-Chef, den fulaste Figur, som kan föreställas: och, i dub-belt afseende, et kraftigt Antidot för Kärlek. Prinzen gaf honom litet Senap, men mycket Vin, til äfventyrs för at bereda sig intråde i Kåjsarens Harem; men de glömde Venus och sömnade tilfammans i Bacchi Sköte. Såsom en rar Händelse torde förtjena anmärkas, at *tvän-ne Morinnor*, förnåma Damer, gjorde Hr Am-bassadeuren et Besök, och visade Anfigte mot Anfigte. Deras Ålder, Anseende och stadgade Caractere gjorde här et Undantag i Landets he-liga Lag: at Qvinfolk icke visar blottadt An-figte. De hade fordom haft upseende öfver af-ledne Kåjsarens Museum, och således varit en fort Öfver-Hofmästarinnor. De lyckönskade Hr Ambassadeuren til hans Förehafvande, och emottogo någre Riksdaler för Besöket. Herr Ambassadeuren bodde i Larache hos den näm-nade Christne Handlanden, emedan det Moriska Hus, som Kåjsaren låtit anvisa, icke kunde bebos.

(Slutet e. a. g.)

ANTEKNING om de Svenske KONUNGARNES *Tilmanin*, med deras *mot-svarande* Caräcteres-drag, *ifrån och med* Konung *Gustaf I.* Slutet *).

Man torde få här til slut anföra desse Regenters *Valspråk* **), så lydande:

- GUSTAF I: *Deus dat cui vult*; äfven: *Omnis Potestas a Deo.* Hans Löfen var: *Gud och Sveriges Allmogé.*
- ERIC XIV: *Deus dat cui vult*; eller ock: *Cui vult Deus dat.*
- JOHAN III: *Deus Protector noster*; eller ock: *Salvator Mundi salva nos.*
- SIGISMUND: *Pro Jure & Populo.*
- CARL IX: *Deus Solacium meum*; äfven: *Jehovah Solacium meum.*
- GUSTAF II ADOLPH: *Gloria Altissimo Suorum Refugio*, för at ivara emot: *Gustavus Adolphus Sveciae Rex.*
- CHRISTINA: *Salvator Mundi salva nos.* Sjelf anslåg hon sig; kallade sig också uti dubbel Meningen: *Makelös.*
- CARL X GUSTAF: *In Jehovah fors mea, Ipse faciet.*
- CARL XI: *Factus est Dominus Protector meus.*
- CARL XII: *Med Guds Hjälp*; äfven: *Dominus Protector meus.*
- ULRICA ELEONORA: *Gud mitt Hopp.*
- FREDRIC I: *In Deo Spes mea.*
- ADOLPH FREDRIC: *Salus publica Salus mea.*
- GUSTAF III: *Fäderneslandet.*
- GUSTAF IV ADOLPH: *Gud och Folket.*

Til-

*) Se det föregående uti detta Archiv, St. 2, sid. 31.

**) De uppgifvas merändels efter deras gängbara Mynt:

Tillägning om våra Drottningar för samma Tid.

Våre Konurgais Drottningar, välförståendes de, som icke regerat, skulle jag också kunna med et eller annat Drag characterisera; men vil här blott gifva Tilnamn af: den *Mjåltfjuka*, den *Täcka*, den *Sköna*, den *Modesta*, den *Hög-sinta*, den *Renhåriga*, den *Dygdiga*, den *Stråfva*, den *Svartfjuka*, den *Omilda*, den *Tål-liga*, den *Vittra* o. s. v.; utan vil spara det hithörande til et tjenligare Tillfälle, och i stället blott här anföra, huruledes *Tre* af våra *En-ke-Drottningar* sjelfva sedt *Tre* Seclers Regenter, samt därvid låtit sina Ögon riktigt succedera hvarandra: således såg Drottning *Catbarina Stenbock*, död 1621, Konung Gustaf I, Eric XIV, Johan III, Sigismund, Carl IX, och Gustaf Adolf; Drottning *Hedvig Eleonora*, död 1715, såg Christina, Carl Gustaf, Carl XI, Carl XII, Ulrica Eleonora och Fredric I; och *Lovisa Ulrica*, död 1782, såg Fredric I, Adolf Fredric, Gustaf III och Gustaf IV Adolf.

Och därmed vare nog vandradt för denne gång igenom det Kongl. Svenska Galeriet. — Jag förnyar dock den i början gjorda Försäkran, at endast *bästa* Öfvertygelse, grundad på *flitig* Granskning, här allestädes fört Pennan; och således skal den ock alltid af mig föras: ty til Dödsstunden skal jag lifvas af enahanda Känsla, af Tilgifvenhet för den Historiska *Sanningen*, och den Underfäteliga *Lydnaden*.

STOCKHOLM.

Uplagt första gången 'd. 20 Jun. 1792.

Tryckt å nyo hos *And. ZETTERBERG*

Den 30 Nov. 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; Fjerde Stycket.

HANDLINGAR.

BERÅTTELSE om Kongl. Collegii Medici Bibliothek uti Stockholm.

Läkare-konsten är ibland alla de öfriga Vetenskaperna den, som silt börjat vinna framsteg i Sverige; men ockfå den, som på de senare 30 åren gjordt dem, som varit utmärkt stora. Våra samtida Läkare hafva et Beröm i Vetenskapernas Annaler, som gör Fäderneslandet Heder, och denna Heder har dock icke kostat Almänheten det minsta til Vetenskapens Befordran. Den, som aldrig få litet känner Vetenskapernas förhållande fins emellan, vet dock at Medicinen fordrar helt säkert det mästa Penninge-understöd, om des Ldkare skola komma til en grundad Infigt; ty utom nödvändigheten af Kunskap i Språken och de flesta Philosophiska Vetenskaper, har Läkaren i sin enkannerliga Krets et så vidlöftigt Fält at öfverfara, at sällan hans egen Förmögenhet kan skaffa honom Tilfälle til en pålitelig Undervisning och til eh sann Kännedom af alt hvad han bör veta. Denna Sanning blir snart oemotfägelig, om man påminner sig, at just Källorna, hvaratur en Yngling bör hämta Infigt i Läkare-vetenskapen,
D äro

äro de dyraste at åtkomma, så vida det är afgjort at alla til Natural-Historien, Anatomien, Chemien och Medicinen hörande Böcker äro i jämförelse de dyraste.

Det är således en icke obetydelig Fördel för vår Hufvudstad, at et *Bibliotek* blifvit öpnadt för de Ynglingar, hvilka här vistas för at öfva sig i Medicine och Chirurgie, och at detta Bibliothek äger det Förråd af Böcker i alla til Vetenskapen hörande delar, at en Yngling, som har Vilja och Underbyggnad, icke saknar Tillfälle til Förkofran.

Detta *Medicinska Bibliotek*, nästan af alla dylika Inrättningar i Hufvudstaden det enda, som få oinskränkt är uplåtet til almän tjenst, at det tvenne gånger i Veckan hålles öpet och at Böcker och Underrättelser utan Afgift kunna erhållas, har sin egenteliga Upkomst af *frikostige Medborgares* Nitälkan för Vetenskapen och af den Omförg Kongl. *Collegium Medicum* haft, at i brist af publikt Understöd likväl bidraga til des i stånd sättande.

Det är väl fant, at Collegium äger af Stats-Cassan 85 R:dr årligen til hjelp för inrättandet af et Bibliothek; men då af dessa Medel både Ljus och Skrif-materialier skola upköpas, så kan man lätt sluta til Öfverskottet för Bibliotheket. Icke desto mindre voro dels igenom Besparing, dels igenom Gofvor af Kongl. Collegii Medlemmar några goda Verk tilkomne, men aldeles intet något sådant Bokförråd, at det kunde kallas et Bibliothek, ända tils en hedrad och vidtberömd Landsman, fordne Stats-Rådet och Riddaren Hr Casten *Rönnow*, för detta Lif-Medicus hos Pölske Konungen Stanislaus

Le-

Lefzinski, skänkte sin utvalda Medicinska Boksamling til Collegium Medicum, jämte en Summa af 666 R:dr 32 fs. spec. af hvilkas förräntande inkomst skall dragas til Bibliothekets förkofran och vidmagthållande. Desse Böcker jämte alla de, som Kongl. *Vetenskaps-Academien* ej behöfde, såsom förut befintelige i des Bibliothek, blefvo af Rönnowske Testamentets Executörer, tvenne Hrar Seraphimer-Riddare, efter Gifvarens Död 1787 *) lämnade til Kgl. Collegii Disposition.

Denna för Vetenskapen så nyttiga Donation var Kongl. Collegium sorgfälligt at kunna göra gagnelig. Den största Svårigheten var at finna tjenlige Rum, et Bibliothek af denna beskaffenhet tilbörliche.

Det private Hus, som Kgl. Collegium äger af enskilde Personers Frikostighet, kan knapt med den yttersta Hushållning bära Kostnaden för publika Barnsörds-huset, hvilket ensamt häraf beror, mycket mindre kunde man här göra inrättning af et Bibliothek. Den enda utvägen som återstod var således, at upreparera några Rum i Gamla Kungshuset, hvilka jämte Collegii Sessions-rum redan i flera år varit utdömde. Denna Reparation har skedt på Collegii enskilda Cassas bekostnad och ehuru dessa Rummen äro mindre beqväma til Bibliotheksrum, så äro de likväl sådane at de kunna nytjas.

En af Kongl. Collegii arbetsamma Ledamöter, den nu afledne Aflessoren och Förste Fält-

D 2

Medicus

*) Stats-Rådet och Rid. af Kongl. Nordstj. Orden, Hr Casten *Rönnow* dog i Stockholm den 5 Maji 1787, ogift och uti des 88 år: en på flere sätt välgörande Medborgare.

Medicus, Hr Doct. Ernst Diedr. *Salomon*, har med sin oförtrutna Möda, blott af Vålvilja för Vetenskapen, särdeles bidragit til Bibliothekets i ståndfättande och Böckernas upställande, fast det likväl icke under hans Förvaltning hann komma i det skick at kunna offentligen uplåtas til de Läsandets tjenst. Hr Assessor *Salomon* hade icke allenast författat Catalog öfver Bibliotheket, utan också lämnat efter sig en handskrifven Förteckning på alle Svenske Läkare och samtelige utkomne Afhandlingar til Vetenskapen hörande, hvilket kostat honom mycken Möda och är Vetenskapen til en betydande Nyttä.*).

Ännu medan Hr Assessor *Salomon* hade befattningen med Bibliotheket vann det en icke obetydelig Tilväxt igenom en frikostig Medborgares Godhet. Fadren til en afliden ung Läkare af bästa Hopp, Lärfsträmaren här i Stockholm Hr Eric *Gewalin*, ikänkte hela sin i London år 1788 afl. Sons, Medic. Doctorens, Hr Joh. Eric *Gewalins* **), Samling af Böcker och

*) Hr Doct. Ernst Diedric *Salomon*, Assessor i Kongl. Collegio Medico, Förste Fält-Medicus under Fältträget i Finland och Regem. Fältikår vid Kongl. Lif-Gardet, omkom olyckligtvis på Hafvet, då han i Sept. 1790 afgick ifrån Åbo med en Postbåt til Bomarsund uti Åländska Skärgården, för at sedan begifva sig den vanliga Vägen til Stockholm. Han var då en Man uti sina bästa år; och år denna Förlust så mycket större för den Medicinska Lärdoms-Historien, såsom han förmodeligen hade blifvit den Svenske Läkare, som fortsatt en annan Läkares, den så berömda Professorens och Assessorens, framL Hr Doct. Pet. Jon. *Bergii*, Berättelse om Läkare-konstens Öden i Sverige och vare förnämste både Läkare, Chirurger och Apothekare; Stockh. 1758, 8.

***) Hr Doct. J. E. *Gewalin*, stadd på sin utrikes Resa,

och Naturalier til Collegii Bibliotheks förmerande; och ännu äro sedermera dit gifna åtskillige Böcker af flere *Collegii Ledamöter*, så at Boksamlingen tilhopa tagen utgör en aktningvärd Gofva af Enskilde Personers Frikostighet.

Bibliotheket har trenne Rum, är nu försedt med en författad General-Catalog och Gifvarnes Namn samt prydt med Stats-Rådet Rönnows Portrait och flere Naturalie-samlingar, särdeles Örtor och Insecter. Nyligen äro ockfå ur Hr Assessoren Salomons Sterbhus des Böcker til Bibliotheket inköpte. I brist af alt Underlöd til Lön för en Bibliothecarius, har Collegii Ledamoten Hr Assessoren Sven *Hedin* åtagit sig Upsigten öfver Bibliotheket och gjort därvid den Förändring, at det nu ifrån slutet af förlödet år 1791 varit til almän tjenst uplåtet, eller öpet alla Måndags och Torsdags Förmiddagar ifrån kl. 11 til kl. 1.

BERÄTTELSE OM Kongl. *Svenska Ambassaden* til Kåjsaren af Marocco; *Mohammed Elyazid*; år 1791. Slutet *).

Kåjsaren reste d. 13 Aug. ifrån Larache, och Hr Ambassadeuren begaf sig därifrån den 15. Denfamme Mohammed Swin var alltid Hr Ambassadeuren följagtig, och lämnade icke sit och sina Medbröders Interesse ur Ögnafigte. Han gjorde nu ständige Påminnelser om nödvändig-

D 3 heten

dog i London d. 12 Sept. 1788, och uti des 25 år: en ung och vitter Läkare.

*) Se det föreg. uti detta Archiv, B. 2, St. 3, sid. 46.

heten at snart komma öfverens angående Skänker och Föräringar; at Tiden var kort och borde väl nytjas; at Käjfarens Ultimatum skulle i *Tangier* besvaras. Där inträffade Hr Ambassadeuren d. 17 Aug. glad, at en besvärlig Refa lyckeligen var fulländad; missnöjd, at ingen ting i Hufvudsaken ännu blifvit uträttadt. Käjfaren hade passerat *Tangier* til *Tetuan* och *Ceuta*. Krigslågan emellan Spanien och Marocco var redan tänd, och nya Svårigheter hotade Svenska Ambassadens lyckliga fullbordande. Nu var Gouverneuren i *Tangier* en betydande Person. Correspondencen skulle gå genom honom; han var sin Herres högstbetrodde Man och bar et dödeligt hat til Svenska Hushållnings-systemet. I samma dagar ankrade en Portugisisk Fregat i *Tangiers-Bay* och medförde til Käjfaren en Summa af 50,000 *Pesos duros* eller Spanske R:d. Portugisiska Ambassadeuren hade i början af innevarande år funnit sig nödsakad at lofva denna Summa för Fredens bibehållande emellan de Respective Magter, oagadt hans Presenter varit värdige en Drottning af Rika Arabien til den store Konung Salomon. En Dansk Ambassadeur hade nyligen rest därifrån, och oberäknad en årlig Present af 25000 *Pesos duros* gjort alla Vedorbörande i det närmaste til nöjes. *Tar Fennis* visste at göra dessa omständigheter gällande emot Svenska Ambassadeuren, som således befann sig omgifven af Barbariske Eldar, rädd at föra en gnista med sig til Sverige, där en häftig Låga nyss blifvit dämpad, och som, ehuru på långt afstånd, i Medelhafvet åter uptänd, kunde åtminstone för Handels-Skepp blifva ganska äfventyrlig.

Men

Men Tar Fennis befann sig sjelf oförmodadt hastigt i en svår Eld, som för några dagar slysselatte honom med annat än at skaffa sin Herre en Fiende, som sjelfve Musulmännernes Segrare lärdt at respectera. En *Spansk Escadre* af några och 20 större och mindre Segel ankrade d. 23 Aug. i Tangiers-Baj och öppnade följande dagen en häftig Eld af Mörsare och Canoner. Ofäkerheten utom Stadens Murar, ibland Fiender icke allenast til Spaniorer utan til alla Christna, hade för de i Tangier boende Européer blifvit större än inom Murarne, där, utom Spanske Bombernes surrande och creverande, alt tilgick stilla och fredsam. Gouverneuren sjelf afrådde de Christna at begifva sig ur Staden, då de nu ankommande Bergsboer i första hettan ej gjorde skilnad på Europeiska Nationer, och han desutom ej hade Folk tilräckligt at lämna til samtelige Consulernes Betäckning. Hr Ambassadeuren och hela Corps Diplomatique förblefvo således i Staden, lämnade at et Mohamedanskt Öde. En stark Vind liggande på Landet upkom vid Middagstid, och Spanske Escadern blef nödsakad söka Lugn under fiendliga Landet vid *Cap Spartel*, där hvarken Eld, Storm eller Vatn kunde besvärta de smärre Fartygen. Någre Moriske Hus hade imedlertid blifvit öfver ända kastade, och tvänne unga Qvinfolk, genom fiendliga Kulor, funnit en ärofull Död. Flere Bomber creverade bredvid och omkring Svenska Huset, där både Svenskar och Polackar voro på taket neutralt Åskådaer af detta lilla Krig, men blefvo endast af upkastad Jord och små Sten besvärade. Spaniorerne hade likväl icke bjudit det stående Tangier

afsked; Escadern ditförväntades med första tjenlig Vind at utplåna des Namn ur Tidböckerne. Kåjsaren upmuntrade Garnisonen til kraftigt Motstånd, ehuru Fästningens småpundige Canoner icke en gång hunno at stänka salt Vatten i Spanske Matrosens Ögon. Elyazids Tröst var at en Spansk Bomb kostade mer än alle de Hus den kunde förstöra; och Soldatens Hopp at i Strid emot de Ötrogne bana sig en Genväg til Mohammeds välloftige Himmel. Men de Ghriftne voro icke därmed belätne. Desse jämte Judar och de Morer, hvilka icke deltogo i Stadens försvarande, fökte Skygd och Säkerhet under Palmer och Lagrar uti kringliggande Trägårdar. Svenska Beskickningen jämte Danske och Holländske Consulerne *) bodde uti en den förre tilhörig stor Trägård, där öfver 30 Jude-Familjer tilika hushållade, och lågo dels under Tält dels under öpen Himmel. Moriske Soldater med barthuggande Svärd vakade vid alla Tilgångar; och Evas Dötrar, de altid förföljda Judinnorha, säkra för Spaniorernes Bomber och Morernes Våld, mädde ibland Svenskar, Danskar och Holländare såsom uti sjelfva Paradiset i Fullkomlighetens Stånd. Som Trägården hade fri Utfigt at Sjön och Spanska Kusterna, blef under förevändning, at icke med Ljus eller Lyktor gifva Signal at Spaniorerne, af Tar Fennis förbudet, at med något slags Blofs eller Eld uplysa Trägården, där likväl Aftnarné vöro ganika mörka, och Mistag lätt kunde hända, där Christne och

Judar

*) Danske Consuln var Hr Mich. *Clasen*, och den Holländske Hr W. *Blount*. Den Fransyske Consuln i Salé var Hr *Mure*.

Judar lågo om hvarandra. Det tilläts icke en gång at bada i det Vatn, där Spaniska Escadern möjelligen kunde segla och synas. Någre neutrale Europeer voro en morgon färdige at stiga ned i Vatnet, då intet Skepp var inom Synkretsen; men blefvo med Kulor, furrande förbi Öronen, åtvarnade at undvika al slags Communication med Rikets Fiende. En för Spaniorerne otjenlig Vind stormade flere dagar; och *Tar Fennis* nytjade detta Lugn at upöka Svenska Ambassadeuren uti Danska Trägården. Men då Gouverneuren icke kunde tillfredsställas med de ädelmodigaste Anbud; utan envisades at föreskrifva Vilkor, fann Hr Ambassadeuren utväg at, honom ovetande, skrifva til Käjsaren; påminte honom om gifne och förnyade Löften; om Sveriges Förtjenst af Musulmännen; begärde et skyndsamt slut, och anförde i ena och andra afseendet alla de Skäl, som omständigheterna vid handen gäfvu. *General-Consuln* förde därjämte Käjsaren til minnes den tid, då han, Elyazid, utaf sin Fader förbannad, ledde fattig och förföljd i en Fristad, och Svenske Consuln icke utan största Äfventyr skickade honom allehanda Nödvändighets-varor, då Prinzen däremot lofvade, at en gång på sin Faders Thron räkna denna Tjensten den Svenska Nationen til godo. — Emedlertid blef *Tar Fennis* dag från dag mera närgången, hotade Hr Ambassadeuren med nya Fordringar, *General-Consuln* med dageliga Förföljelser, Nationen med et röfvande Krig. Han hade verkligen skrifvit til Käjsaren, öfversändt et lågt Värde på alle Svenske Skänkerne, jämfördt Sverige med Danmark i anseende til de 25,000 Piastr. för

som detta Rike ärligen erlägger, och föreflog i underdånighet at debitera Sverige alt hvad Presenternes Värde vore under 25,000 Piaft. fort för tvänne Beskickningar. Detta alt oakadt, ankom d. 6. Sept. Käjfarens Befallning til Tar Dennis at låta Svenska Ambassadeuren obehindrad resa, och at därvid lämna honom al handräkning. En Häft med rik Sadel-mundering skickades därjämte til Konungen och en Häft för Hr Ambassadeuren. Et Bref til *Sultan Gustaf* betygade erkänsla och förbindelse för öfverfände Presenter, stadfäste gammal Fred och Vänskap, och ärböd i de vänligaste Ordalag alt hvad Marocco kunde åstadkomma. Käjfaren förbehöll sig, vid en nästkommande Ambassade, icke annat än Ammunition, men lofvade därjämte emottaga hvad hällt Konungen behagar öfverfända. Käjfaren vidrörde väl också en förment Fordran ifrån Sverige til några 1000 R:drs värde, som uti Krigsförråd framdeles kunde godtgöras; men så löfligen och i sådana termer, som vore Käjfaren sjelf öfvertygad om obilligheten af detta Påstående. Hr Ambassadeuren underlät likväl icke at däremot protestera, såfom utan grund och tvärt emot Freds-Traktat och Öfverenskommelser; och updrog General-Consuln at med vanlig försigtighet och skyndsämhet detta Ärende uträtta.

Nu var således alt slutadt och lyckligare än man vågat hoppas. Ingen var missnöjd utom Gouverneuren, som nödgades släppa Rovet ur sina Händer. Underhandlingen hade varit ibland de kinkigaste, och svårare än man i Europa föreställer sig. Sedan tvenne civiliserade Nationer krigat, merendels med ombytlig Lycka, altid med säker Förlust, önska de begge Fred, och
man

man går ifrån Önskan til Verksällighet. De Regerande öma för sine Underfåtare, de högakta, de frukta hvarandra, och man går steg för steg at vinna et lika efterlångtadt Åndamål. Man väger Skäl och Vilkor å ömse sidor; man jämkar, tager af, lägger til och väger igen, och man tror sig ändteligen finna Jämnvigten; och såsom två Ögon merendels se bättre än et, så blir ofta tredje Man tilkallad och dömer dem emellan. — En Underhandling med en Barbarisk Nation förhåller sig helt olika. De tvänne Negotierande se icke Freden ifrån en Synpunkt. Den ene ingår Fred för at vinna mycket; den andre för at icke förlora. De förakta hvarandra; men fruktan blir alltid på den starkares sida, ty han kan aldrig segra på en Fiende, som icke kan mäta Styrka med honom; han är alltid vis at förlora, åtminstone Kostnaden i Tilrustningar, som alltid äro förgäfves, aldrig godtgöras. Den minsta Escadre och kortaste Expedition emot en sådan Fiende kostar mera, än den kostsamaste Ambassade och årlige Presenter. Således då enskilt Interesse i Europa underhåller desse Barbariske Magter, och gör dem fruktansvärde för almän Säkerhet, är bättre at hvarje Nation enskilt nekar, prutar och likväl ger med sig, än at tala stort, bryta och köpa ny Fred. En vis Grad af Ståndaktighet är likväl högst nödvändig, och man vinner med desse Barbarer mera genom Fermeté än genom Finness. Vane at blindt lyda et Despotiskt Vælde, utan Känsla af naturlig Frihet, än mindre af medborgelige Rättigheter; vane at tiga och lida, at vörda et Öde, som Religionen helgar, gifva de utaf vana efter för et stadigt Beslut; och

och förvånade af Motfågelfer frugta de en Magt, som alltid är hämnande. Hr Öfversten *von Rosenstein* kände hvad Folk han hade at göra med, och förstod at i Marocco draga fördel utaf de Svenskas Segrar emot Rysarne. Gamle Kåjsaren hade alltid med Förtjusning talt om Musulmännernes Erkänsla mot Gustaf; och ehuru *Mohammed Elyazid* ej tyckes taga del uti de Europeiske Misshälligheter, har han dock ofta vid almänne Audiencer och sine Lits de Justice uphöjt *Gustafs Hjeltemod och Åra*. De Kåjsferlige Ministrarne kunde således icke föregifva en politisk Okunnighet, där så väl den afledne som den regerande Kåjsarens Bref til Konungen af Sverige äfven vitnade emot dem, eller neka at i Räkningen såsom *Credit för Sverige* uptaga sine Religions-Bröders befrielse ifrån Undergång, genom Svenske Vapnen. Då Hr Ambassadeuren vid sista Audiencen omrörde detta Ämne, svarade Kåjsaren: „at han aldeles icke misshände Gustafs Förtjenster i anseende til Turkarne; men han kände ock, at en Svensk Konung icke så länge sedan, i Krig med Rysarne, tagit sin Tillflygt til Turkiet, njutit där en Österländsk Gästfrihet i flere år, och at Konungen, utom Storherrens Ädelmod aldrig återkommit til sit Folk och Rike. Svenska Nationen, tillade han, hade nu visat de största Prof af Erkänsla, hvilket af ingen rättskaffens Musulman kunde bestridas; men Kåjsaren trodde i öfrigt, at hvarje krigande Nation krigade för eget Interesse“. Det är obegripligt, hvar Kåjsaren i halt och så à propos hämtat denne Anecdote, hälst man i hela Marocco icke känner något Turkiskt eller Arabiskt Magazin, inga Lärda, inga Politiska, inga Almänna Tidningar.

Men

Men Svenske Ambassadeuren var nu färdig at lämna *Marpcco*, och begaf sig ifrån Danska Trägårdén samma dag d. 6 Sept. som Kåjserliga Brevvet ankommit. Han gick om Bord på en Gibraltar-Båt, som några dagar varit til hands i Tangiers-Bay. Gouverneuren och Consulerne följde Hr Ambassadeuren til Stranden, och Grefve *Potocky*, som med Nöje varit Hr Ambassadeuren under Refan i Landet följagtig, var icke mindre nöjd at i samma Sällskap resa därifrån. En stark Motvind sprang up följande morgonen, innan den lilla Seglaren förlorat Tangier ur svagt Ögnafigte; och den Engelske Capitainen kunde icke lofva at lovera up til Gibraltar. Då var ingen annan utväg än at gå til Tangier igen, eller at följa med Vind och Vågor til Cadiz. Det förra hade varit at å nyo blottställa sig för Moriske Bedrägerier och Spaniske Kulor; för alt det Onda, som man nys så lyckeligen undkommit. Det återstod då endast at segla til *Cadiz*, hvilket verkställdes; och den Ångelska Båten med Svenske och Polske Passagerare ankrade samma afton på den Spaniske Redden. Hr Öfverste von Rosenstein blef följande morgonen d. 8 genast i land admitterad, och så väl utaf Spaniske Gouverneuren som Svenske Gen. Consuln därst. Hr H. J. *Gahn* njöt al den Höflichkeit, som en politisk och patriotisk, almän och enskild Vänskap kunde åstadkomma. Den 19 Sept. gick Hr Öfversten til segels ifrån Cadiz; och som Vinden denna gången var mera gynsam än någre dagar förut, då Båten efter tvenne dagars loverande nödgades gå tillbaka til Cadiz, anlände Hr Öfverste Rosenstein den 20 i *Gibraltars-Bay*, där Bellona redan et par dagar

dagar hvilat efter en lyckosam Expedition til Livorno. Bellona fick genast emottaga sin älskade Öfverste; och glädjen var almän, då alle från Marocco och Italien med Hälsa råkades.

Den 30 Sept. tog Bellona afsked ifrån Gibraltar och ankrade samma dag vid *Tangier*. Hr Öfverste von Rosenstein lät därifrån så fort som möjligt var föra om Bord de Käjserlige Presenterne, tvenne Hästar för Konungen och tvenne för sig. De öfrige åt Beskickningen förärade Hästar blefvo qvar i Landet, bortskänkta eller bortfådde för en ringa Penning. Gouverneuren Tar Fennis visade nu genast hvad han bar i Sinnet emot Svenske *General-Consuln*, som han nekade, oagtadt alla Föreställningar, at gå om Bord på Fregatten för at i angeläget Ärende tala med Hr Ambassadeuren. Om denne *Tar Fennis* icke snart mister sit Hufvud, så har Sverige mycket at frugta utaf honom; men Penningen ger eljest en säker Utväg at göra honom neutral i anseende til Sverige, efterlåten i anseende til Marocco. — Spanske Escadern hade ingen ting vidare förfökt emot *Tangier*, men återväntades dageligen med fördubblad Styrka och Ifver. En almän Glädje-högtid anställdes därstädes i desse dagar, i anledning af några Spaniorer, som under et Utfall ifrån Ceuta olyckeligen råkat falla i desse Barbarers Händer. Deras Hufvud, Händer och Fötter hade genast blifvit afhuggne och til *Tangier* öfversände, där Nio sådane Garniturer under Canon-skott och alla Fröjde-betygelsor til almänt åskådande på Stadsmuren åt Sjö-sidan uphängdes. Desse Se-gertecken blefvo sluteligen nedtagne och i Salt och Aska inlagde, för at vidare tjena til dylikt Spectacle

Spectacle i alla Rikets Städer, där de skulle med et Barbariskt Te Deum besjungas.

Den 7 Oct. var alting på Bellona färdigt för at lämna et Land, där alt vitnar om Okunighet, Trolöshet och Grymhet. Vinden var god; Ankar lyftades; Segel hissades och voro fulle med Sjömännens Glädje. Men i Portugisiska Farvatnet, på höjden af Lissabon, upkom en stark Motvind, en Storm, som räckte på andra Veckan, och fette Bellona i den svåraste Belägenhet. Rodret bräcktes, hennes Skägg lösnade, flere Masttag sprungo, och alt var i et förvirradt Tilstånd redan i början af Hemresan. Knapt stillnade Vinden en dag, då alle Man fyslösattes at hjälpa alt hvad hjälpas kunde, förrän en lika Storm upväcktes, och efter moget Öfvervägande beslöts at föra Fregatten in til *Lissabon*. Hon var redan nära Inloppet, då Vinden kastade sig, och Bellona vände, för at i det längsta undvika löpa in i en Hamn, där ingen Reparation kunde verkställas utan at förlora Vintern, utan de störste Omkostnader. Lyckan gynnade Bellonas Belägenhet med fogelig Vind, så at hon lyckeligen d. 28 Octob. kom til Ankars på *Downs* Redd. Nu hotade Nordsjön i en farlig Årstid med Stormar och Oväder, och den sista Villan kunde blifva värre än den första. Bellona befann sig uti et svagt Tilstånd, så illa medtagen, at Resan icke kunde fortsättas utan at blottställa och äfventyra Folk och Skepp. Nöjd och lycklig at hafva hunnit så långt, så nära til Sverige, gick hon den 31 Oct. in i Themsen, til ankars vid *Sbeernes*, där et Kongl. Varf är anlagdt. Al möjelig hjälp och handräkning ärböds genast af vederbörande

Befäl.

Befälhafvare därstädes; men Quarantainens uphäfvan- de och Tilstånd at nytja en Kgl. Docka til Fregattens lagande skulle ifrån London beviljas, hvarom Hr Öfverste von Rosenstein genom Bref til Svenske Ministern och General-Consuln därstädes fogade behörig Anstalt. Alt bifölls efter Önskan, och Bellona lades d. 19 Nov. i Dockan, sedan Canoner, Kulor och en del af Lasten måst uttagas. Besättningen bodde emedlertid dels i Land, dels på et annat Fartyg; och Arbetet verkställdes med al Ifver, så at Bellona, i stånd at trotsa alla Oväder, seglade d. 23 Dec. ifrån Sheerness, och den 30 därpå följande kastade Ankar inom *Nya Elfsborg* på gammal Svensk Botn *).

- *) Uplysnings-vis vil man här tilfoga, at Sultan MOHAMMED ELYAZID, som besteg Maroccaniska Thronen efter sin Fader, Mohammed Ben-Abdallah, som dog d. 11 April 1790, har måst strida om Besittningen af densamma med sine Bröder, och dog d. 14 Febr. 1792 af sine Bleffurer, unfångne uti et stort Fältslag dagen förut mot *Muley Ischem*, som lätit utropa sig för Kåjsare af Marocco, ehuru han äger blott Södra Delen af detta Barbariska Väldet uti sina Händer, och måste nu vidare förvara sin Krona mot 2:ne andre sine Bröder *Muley Islem* och *Muley Abderhaman*.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 12 Jul. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; Femte Stycket!

HANDLINGAR.

BERÄTTELSE om *Riksdagen uti Gesle,*
år 1792. Fortsättning och Slut *).

Den 28 Jan. valde de fyra Stånden Elektor
er för nu påstående Riksdag, hvilka åter
valde Ledamöterna eller de Resp. Ståndens
Deputerade uti det *Hemliga Utskottet* **).

Detta *Hemliga Utskott*, uti hvilket Rikets
vid denna Riksdag angelägnaste Värf förhades,
började den 31 Jan. sina Sessioner under KO-
NUNGENS eget höga Ordförande ***), hvarmed
sedan i trenne veckor fortfors. — Den 6 Febr.
E öfver-

*) Se det föregående uti detta Archivi *Första* Band,
sid. 412. Berättelsen har man nu mera efter Konun-
gens Död förkortat, hålft man utomdes af de trykta
Tidningarne, Protocollerne, Talen och andra hit-
hörande Skrifter kan inhämta det öfriga, rörande
denne Riksdag.

***) Desse Ledamöter så väl som Electorerne finnas up-
räknade uti de vanliga Tidningarne.

****) Enligt 47 §. af 1772 års Regerings-Form. — Uti
detta Utskott voro äfven Hans då varande Kongl.
Höghet *Kron-Prinsen* och Hans Excell Herr *Riks-
Drotzen* närvarande, dock utan Stämman. Hr *Landt-
Marshalken* och de öfrige Ståndens *Talemän* intogo
där äfven sina Säten. Utskottet församlades uti Ko-
nungens Rum på Slottet.

öfverlämnades Konungen genom en Deputation, anförd af Hr Landt-Marskalken, en *Tackfägelse-Adress* ifrån Ständerne, för den med Rysland slutne *Freden*, som af Hr Landt-Marskalken upplästes, och af Konungen besvarades *). — D. 20 Februarii infunno sig, uppå Konungens tillfägelse Deputerade af alla Stånd, för at bivista Hans Kongl. Höghets, KRON-PRINSENS, *Examen* uti Des Studier. Den skedde för öfna Dörar af Hans Kongl. Höghets Informator, Hr Cancellie-Rådet von *Rosenstein* och Pastor Primarius i Stockholm Hr Doct. *Flodin* **). — Imedlertid fortfattes Riksdags-göromålen til defs at *Riksdags-Beslutet* hunnit upfättas och justeras, då Konungen d. 23 Febr. lät genom Riks-Härolden på vanligt fätt beledsagad afblåsa Riksdagen, och tillfäga Rikfens Ständer at sig den följande dagen på Riksfalen infinna. Likaledes blefvo Rikfens Ständer på fätt, som vid Riksdagens början, af tvenne Öfverste-Kammar-Junkare budne at utfe et vanligt antal Deputerade, för at på Slottet spisa Middag. Samma dag emottog Konungen en Deputation af *Präste-Borgare- och Bonde-Stånden*, hvilka under Hr Ärkebiskopens m. m. D. *Uno von Troils* anförande aflade underdånig Tackfägelse för de Förmåner Konungen genom verkställandet af *Förenings- och Säkerhets-Åkten* tillskyndat dessa trenne Stånd och alla *Ofrälse-mån* i Riket. Hans Kongl. Maj:t besvarade detta Tal, på fätt, som

*) Se Inrikes-Tidningarne, N:o 13.

***) Ibland de Deputerade infunno sig sjelfmant de af Hans Kongl. Höghets *Fadderar*, som bivistade Riksmötet.

som den Dagens Protocoll utvisar *). Likaledes emottog Konungen en Deputation af alla fyra Riks-Stånden, då Hr Landt-Marskalken å deras vägnar aflade underdånig Tackfägelse för Konungens visa, huldä och med så mycken framgång beledsagade Omsorg om Hans Kongl. Höghets *Kron-Prinsens Upfostran*, hvilket Konungen i de mäkt öina och nådiga Ordafätt besvarade **). Rikfens Ständer gäfvo äfven tillkänna, at de beslutit, det en *Skådepenning* skulle slås öfver det ärofulla *Slaget i Swensksund* d. 9 och 10 Julii 1790, hvartil Konungen lämnade sit Bifall. Den 24 Febr. infunno sig Rikfens Ständer på Riks-Salen, dit Konungen, beledsagad af sin Son Kron-Prinsen, i samma Ceremonie som vid Riksdagens öpnande, täcktes sig begifva. Gudstjensten blef hållen i sjelfva Riks-Salen ***). Messan afföngs af Hr Biskopen i Wexiö m. m. M. Olof *Wallquist*, och Hr Biskopen i Linköping m. m. M. Jac. Ax. *Lindblom* prädikade öfver 1 Joh. 4: 7. — Häruppå framträdde Hr Landt-Marskalken och de tre Talemännen hvar efter annan, och höllo til Konungen

E 2

gen

- *) Det finnes tiltryckt vid Riksdags-Beslutet, under Namn af de Tre Ofrälse-Ståndens *Bi-Afsked*.
- ***) Vid de båda förra Riksdagarne 1786 och 1789 blef Minnet af dessa med Hans Kongl. Höghet anställda Förhör förvaradt medelst Skådepenningar. Nu beslöts, at, dereft Kron-Prinsen innan nästa Riksdag blefve förmäld, skulle en *Bröllops-Gård* af samtliga Rikets Inbyggare betalas, i likhet med den af år 1766, då Deras Kongl. Maj:ters Biläger firades. Se vidare Riksdags-Beslutet af d. 24 Febr. 1792, §. 3.
- ****) Dels i anseende til den starka Kölden, dels i anseende til någon de föregående dagarne Hans Kongl. Maj:t åkommen Heshet.

gen underdåniga Tal, hvarefter, och sedan Riksdags-Beslutet blifvit af Hr Stats-Secreteraren m. m. *Schröderbeim* upläst, Hans Maj:ts behagade *sluta Riksdagen* och hemförlofva Ständerne. — Sedan Konungen begifvit sig til sina Rum, begåfvo sig Deputerade af alla fyra Stånden, anförde af Hr Landt-Marskalken och Talemännen, för at hos Hans Kongl. Höghet *Kron-Prins*en taga Afsked. — Därefter begåfvo sig åter Hr Landt-Marskalken och Ridderskapet och Adelsens Deputerade, til Riks-Salen *), där Friherre *Ruutb* nedlade sin Landt-Marskalks-Staf, och höll til Ståndet sit Afskeds-Tal. Detta besvarades af Hans Excellence Hr Grefve *Magn. Ericson BRAHE*, hvarefter sistnämnde Herre med et visst antal Deputerade begaf sig til Konungens Rum, och återlämnade Stafven i Hans Maj:ts egna Händer. Vid Couren på Slottet täcktes Konungen uphöja den nu afträdande Landt-Marskalken, Hr Presidenten i Kgl. Kammar-Collegio, Ståthållaren öfver Drottningholms och Svartfjö Slott med deras Län, Rid. och Com. af Kgl. Maj:ts Orden och Rid. af Kgl. Wasa-Orden, Friherre Eric *Ruutb* til Grefve **), och antaga til Andelige Ledamöter af Nordstjerne-Orden, Biskoparne i Skara och Calmar, Doctorerne Hr Thure *Weidman* och Hr M. G. *Wallenstråle*, samt Prostarnē Hr Adolf *Stenhammar* och Hr Eric *Afzelius*.

*) I anseende därtil, at Hospitals-kyrkan, där Ridderskapet och Adeln vanligtvis samlades, var långt ifrån Slottet, och Kölden den dagen var ganska strång.

***) Sedan alla Ceremonier voro slutade, begaf sig Hans Excell. Hr Grefve *Brahe*, åtföljd af et stort antal af Adeln, för at complimentera deras fordne Landt-Marskalk til denna nya Vårdighet.

Afzelius. — Likaledes utnämnde Konungen, til Commendeur af Nordstjerne-Orden, Landshöfdingen öfver Kopparbergs Län, som under Riksdagen förrättade Ståthållare-Ämbetet på Gesle Slott, Hr Johan Magnus *af Nordin*, Lagmannen m. m. Hr Anders *Håkansson* och Under-Ståthållaren i Stockholm Hr Pehr *Zach. Ablman*, til Riddare af Kongl. Nordstj. Orden, samt til Riddare af Kgl. Wafsa-Orden, Riksdags-Fullmäktige, Hr Daniel *Weijerin* ifrån Norrköping, Hr S. *Valley* ifrån Gesle, och Hr Jöns *Gram* ifrån Christianstad. — Den 25 utnämnde Konungen til *Riks-Marskalk* Hans Excell. f. d. Riks-Rådet m. m. Hr Grefve *Johan Gabriel OXENSTIERNA*, hvarestefter *Konungen* samma dag om morgonen kl. 8 afreste ifrån Gesle och ankom samma dag kl. 7 om aftonen til Haga. Hans Kongl. Höghet *Kron-Prinsen* afreste samma dag kl. 9 förmiddagen, och sedan han tagit Nattläger i Upsala återkom til Hufvudstaden följande dagen.

Tillågningar

Om Riksdagen i Gesle.

För Rikets Hufvudstad, *Stockholm*, valdes den 11 Jan. til Fullmäktige vid ofvannämnde Riksdag: Borgmästaren Hr And. *Wallin*, Råd-männen Hr And. *Reimers* och Hr Joh. *Alegren*, Grofshandlarne Hr Joh. Reinh. *Bergs* och Hr Dan. *Asplund*, Fabriqueuren Hr Carl Jacob *Ström*, Kramhandlaren Hr Ant. Reinh. *Casten*, Bryggaren Hr Abraham Lorentson *Westman*, Bagaren Hr Peter *Floor* och Garfyare-Äldermännen Hr Johan *Westin*.

I anseende til Brevväxlingens Tildökning på Gesle, under därvar. Riksdag, gjordes, enligt Kongl. Befalning, ifrån Stockholm, d. 21 Jan. början med 2:ne *Extra-Posters* affändning hvarje vecka, näml. om Ons- och Lördagarne. De ordinarie afgå Mån- och Torsdagarne, hvilka efter Riksdagens slut nu åter besrida den vanliga Post-gången.

Under d. 9 Febr. afgick ifrån Gesle Slott Kongl. Maj:ts *Skrifvelse til Kgl. Cancellie-Collegium* i Stockholm med befalning: „at alfvarligen förståndiga samtelige *Boktryckarne*, det under varande Riksdag ingen af dem må trycka eller utgifva något, som i mer eller mindre måtto kan röra eller angå Våra och Rikfens Ständers Göromål, samt de Finance- eller andra Ärender, hvilka vi anse nödigt, at til Rikfens Ständers Öfverläggning öfverlämna“. Til följe häraf upkallades samtelige *Boktryckeri-Idkarne* i Stockholm den 13 Febr. uti Kongl. Cancellie-Collegium, hvarest Ordföranden, Hr Stats-Secreteraren och Commend. Ulr. Gust. *Franc*, lät dem denna Konungens Befalning föreläsa, hvaruppå *Boktryckeri-Societeten* ock genast utfärdade et motfvarande *Circulaire* til de öfrige *Boktryckarne* i Riket.

Rörande *Ridderskapets och Adelens Tänkesätt emot Borgerskapet uti Gesle* vitnar följande *Extract* utur *Protocollet*, hållet hos förnämnde Stånd i Gesle d. 23 Febr. 1792, så lydande: „*Friherre Carl de Geer* yttrade sig, at han trodde det *Ridderskapet* och *Adelen* almänt funnit och erkänner, med hvad utmärkt *Välvilja*, *Höflighet* och *Tjenstäktighet* hvar och en af *Ståndets Medlemmar* blifvit bemött af denne
Stadens

Stadens Borgerskap, som under Riksdagen utgjort deras Värddar; och då Friherre de Geer hört Ridderkapet och Adeln almänt instämna uti den Önskan, at på något fätt kunna betyga dem sin lifliga Tacksamhet, trodde han at det värdiga kunde ske sålunda, at Hr Baron och Landtmarskalken täcktes genom Proposition utröna, om icke Ridderkapet och Adeln voro intagne af Erkänsla öfver denne Stadens Borgerskaps värdiga Bemötande; hvarpå Svaret, då det i Protocollet kommer at inflyta, skulle offentligent vitna, huru högt Värde Ridderkapet och Adeln fätter på Borgerskapets Vänskap och Förtroende. — Hr Baron och Landtmarskalken gjorde häruppå Proposition i enlighet med Friherre de Geers yttrande, hvilken med enhälligt Ja befvades“.

Samma dag, el. d. 23 Febr. „tillade Ridderkapet och Adeln in Pleno *Hospitals-kyrkan* i Gefle, som under Riksdagen tjent til Riddarhus, en Gåfva af 333 R:dr 16 fs. specie, som af Riddarhus-Cassan kommer at erläggas“ *).

NYASTE HÄNDELSER.

Dödsfall.

Hr Henr. *Wulff*, Kgl. Amiralitets-Pastor, dog den 30 Jun. sistl. år i *Carlscrena*, samt uti en ålder af några och 30 år.

Hrj Grefve Carl *Hård*, Major, Commendeur

E 4

*) Se Inrikes-Tidningarne, N:o 18.

deur af Kongl. Wasa-Orden och Ridd. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 23 Jun. på *Hjelle*, Sätessgård i Westergöthland, uti des 74:de år.

Hr Öfverste-Lieutenanten och Riddaren af Kongl. Svärds-Orden, Frih. Mart. Lud. *Örnsköld*, dog den 24 Jun. vid *Medevi*, Hälsofbrunn i Östergöthland, uti des 62:de år.

Öfverste-Lieutenanten och Rid. af Kgl. Sv. Orden, Hr Baron Axel *Ribbing*, dog d. 3 Jul. på *Albäck*, Boställe vid Lidköping, uti des 60:de år.

Hr Eric Dan. *Sparrschöld*, Hof- och Öfv. Jägmästare samt Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog den 9 Julii uti *Stockholm*, samt uti des 54:de år.

Hr D. Carl *Stannike*, Superintendent och Pastor i S. Nicolai Församling uti *Stralsund*, dog Därstädes den 18 Jul. uti des 75:te ålders år *).

Hr Lagmannen Christer *Hoffgardh*, Häradshöfdinge i Wätle, Björke och Ale Häradet uti Westergöthland, samt Ledamot af Konungens Högste Domstol, dog d. 13 Aug. på des Gård *Albem* i Westergöthland. Han var född 1745.

Hr Professor Joh. *Kraftman*, Rid. af Kgl. Wasa-Orden, dog den 19 Aug. på sin Landgård, Rusthållet *Koimiska* vid Björneborg, samt uti des 79:de år.

Friherre

*) På denne sin Dödsdag fallbordade han ock sit Femtionde Åmbets-år: ty 1741 började han tjena såsom Diaconus vid S. Jacobi Kyrka här i Staden, blef Pastor i samma Församling 1754, flyttades 1781 uti samma Vårdighet til S. Nicolai, och blef Stadens Superintendent 1784.

Friherre Carl Gust. *von Köbler*, Fänrik vid Stakelbergiska Regementet och Second-Major vid Kåjs. Ryska Dneprowsky-Primorsky Grenadier Regemente, dog den 20 Aug. uti *Galatz*, Stad uti Moldau, samt uti des 29:de år.

Hr Geh. Justit. Rådet Joh. Dav. *Michaëlis*, Philos. Professor i Göttingen och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, dog d. 22 Aug. i *Göttingen* *).

Häradshöfdingen, Hr Grefve Johan Gabr. *Creutz*, dog den 28 Aug. i *Jönköping*, samt uti des 68:de år.

Hr Joh. Christ. *von Bauman*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 14 Sept. i *Stralsund* och uti des 75:te år.

Hr Fred. Gust. *von Baumgarten*, Capitaine och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog d. 22 Sept. på *Ryningsnäs* i Småland uti des 68:de år.

Hr Nils *Ubman*, Kgl. Kammar-Revisions-Råd, dog d. 23 Sept. i *Stockholm* och uti des 76:te år.

Hr Carl Bogisl. *von Uesedom*, Land-Råd och Commendeur af Kgl. Wafa-Orden, dog d. 25 Sept. på *Udars*, des Sätessgård på Rügen.

E 5

Härads-

*) Han var född i Halle d. 27 Febr. 1717, reste utomlands, tilbragte 15 månader i England och blef 1746 Professor i Göttingen. Han var Secreterare, Ledamot och sedan 1761 beständig Director vid Kgl. Vetenskaps-Societeten i Göttingen; men trädde år 1770 aldeles utur samma Societet, hvarest Directorerne ombyttes alla år. Han behöll likafullt Vänskap för Sällskapet, samt har gjort detsamma et Testamente; hvadan det ock d. 24 Sept. lät et offentligt Minnes-Tal hållas öfver honom af Hr Hof-Rådet C. G. *Heyne*. Riddare af Kgl. Nordst. Orden blef han 1775. Hans Namn är lika *odödligt* med Bibeln: så stora, så afgjorda Förtjenster ägde han om denna Hel. Boks Tydning och Tolkring.

Härads-Prosten Hr. M. Petrus *Frigelius*,
Kyrkoherde i *Madefjö*, Sokn i Småland och Cal-
mare Stift, dog Därft. d. 26 Sept. i des 84:de år.

Fru Grefvinnan Sophia Margareta *Bonde*,
född *Sparre*, Enka efter Hof-Marskalken och
Rid. af Kgl. Svärds-Orden, Gr. Thord Bonde,
dog d. 3 Okt. på *Björnbö*, Sätessgård i Upland,
samt i des 68:de år.

Hr Lor. *van Billing*, Kongl. Hof-Quarter-
mästare, dog i *Stockholm* den 3 Okt. uti des
79:de år.

Hr Ifr. *Höyer*, Rektor Scholz i *Westerås*,
dog Därft. den 7 Okt. uti en anseelig ålder, va-
randes född den 11 Nov. 1715 i Linde *).

Hr Baron Hans H. *Ramel*, Öfver-Adjutant
och Second-Major vid Södra Skånska Cavalle-
rie-Regementet, dog den 10 Okt. på *Öfveds-
Kloster*, Sätessgård i Skåne.

Förste *Gregorius* POTEMKIN-TAWRIT-
SCHESKOY, Käjserlig Rysk Fältmarskalk och
Rid. af Kgl. Seraphimer Orden **), dog d. 16
Okt.

*) Han hade berömligen tjent vid nysn. Trivial-Schola
alt ifrån 1745, blef des Rektor 1770, och erhö-
ll Tjenstfrihet 1777. Ätten härstammar ifrån Grefskapet
Hoya i Westphalen, och var Stamsfadren här i Sve-
rige Reinh. Höyer, Borgmästare i Arboga, död 1630.
Fören. Rektor var en kunnig och nitfull Skol-Lärare,
samt begrofs d. 13 Okt. i Dom-kyrkan, hvar Dom-
Prosten, Hr Doct. Joh. Mich. *Fant*, höll Lik-Talet.
Hela Scholan, beständes af 150 Ynglingar, följde
efter Proceffen, medan 8 svartklädde gingo framför
Liket och söngo Latinska Begravnings-Psalmen, No
401: *Jam mæsta quiesce querela*. Denna Solennitet
var ovanlig, men väl förtjent.

**) Såsom Riddare af denna Kgl. Sv. Orden uptages och
ofvann. Förstes Dödsfall här i Archiva. Han bekläd-

Oft. uti Moldau, på öppna Landsvägen emellan Jassy och Bender, samt i des 52:dra år.

Hr Förste Hof-Stallmästarens, Frih. Hans Henr. von *Essens*, Husfru, Friherrin. Charlotta Eleonora de *Geer*, dog den 20 Oft. i *Upsala*, och uti des 20:de år.

Hr Öfver-Directeuren Nils *Marelius*, Premier-Ingenieur vid Kongl. Landmåteri-Contoirt samt Ledamot af Kgl. Vetenskaps-Academien, dog den 25 Oft. i *Stockholm* och uti des 86:te år. Han hade utmärkta Förtjenster om Kännedomen af vårt Land.

Hr Samuel *Gagnerus*, Assessor uti Kongl. Antiquitets-Archivum, dog den 27 Oft. på des Gård *Kongs-Barkarb* vid Köping, samt uti des 61:sta år.

Hr Detl. Gust. *Kubleselt*, Major vid Tawastehus-Regemente, dog den 29 Octobr. på *Hantjärfswi*, Gård i Nyland, uti des 46:te år.

Hr Joh. Dav. *Cneiff*, Oeconomie-Directeur och Provincial-Schäfer i Österbotn, dog den 30 Oft. i *Kaskö*, uti des 70:de år.

Hr Lars Joh. *Drake*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 1 Nov. på *Wäsby* i Östergöthland, uti des 54:de år.

Hr Hans Gust. von *Blixen*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 3 Nov. och hastigt på sin Sätessgård *Fargenow* uti Svenska Pommern.

Hr Hof-Stallmästarens, Commendeurens af Kongl. Nordst. Orden m. m. Frih. Clas *Rålamb's* Husfru, Friherrinnan Charlotta Augusta
Adler-

de tillika många andra Ämbeten uti Ryssland, samt bar flere, så in- som utländiska Riddare-Orden.

Adlerfelt, dog den 8 Nov. i *Stockholm* uti des 27:de år.

Hr Lagmannen *Jerem. Wallen*, dog i *Heinola* den 17 Nov. uti des 66:te år.

Hr Borgmästaren *Isac M. Sundewall*, dog den 20 Nov. på Gården *Ljung* vid *Skenninge* uti des 76:te år.

Kongl. Amiralitets-Kammar-Rådet Hr *Dan. Dablin*, dog den 23 Nov. i *Stockholm* och uti en ålder af 63 år.

Hr Hr. *Trellman*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 26 Nov. i *Leksand*, Sokn i *Dalarne*, uti des 63:dje år.

Hr *Nils Fischerström*, Sjö-Militiæ-Commisarie vid Kgl. Örlogs-Flottan, dog d. 28 Nov. uti *Carlscrona* och des 78:de år.

Hr *Nils Cervin*, Borgmästare i *Helsingborg*, dog Därfst. den 28 Nov. uti des 63:dje år.

Hr Grefve *Carl Arwedson Possé*, Hof-Marskalk och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 4 Dec. på *Haga*, Sätessgård i *Upland*, och uti des 73:dje år.

Hr D. *Anders Hernberg*, Juris Professor i *Upsala*, dog Därfst. d. 7 Dec. uti des 59:de år.

Hr Magn. *Petersson*, Boktryckare i *Calmar*, dog Därfst. den 18 Dec. uti des 65:te år.

Hr Alex. Magn. *Fägerborg*, Capitaine och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog den 20 Dec. på *Högsätter* i *Nerike* uti des 58:de år.

Hr *Christ. Wilh. Haken*, Pastor Primarius i *Stolpe*, Stad i *Yttre-Pommern* och Præpositus uti den tilliggande Synoden, dog den 20 Dec. uti fören. Städ *).

Hr

*) Han var född den 12 Jul. 1723 i *Greifswald*, och en flitig Historicus. Af hans flere utgifne Arbeten

Hr Hans Phil. *Flach*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog den 21 Dec. på *Torps* Gård och uti des 66:te år.

Hr Dan. Matth. *Böritz*, Kongl. Kammar-Musicus, dog i *Stockholm* den 24 Dec. uti des 39:de år.

Hr M. Gabr. *Hernodius*, Contracts-Proft i Norunda Härad och Kyrkoherde i *Björklinge* uti Upland, dog Därstädes d. 25 Dec. uti des 74:de år.

Hr Axel Magn. *von Arbin*, General-Lieutenant, Rid. af Kgl. Svärds-Orden samt Led. af Kgl. Vetensk. Academien och Kgl. Patriot. Sällskapet, dog den 27 Dec. på *Kista*, Gård i Spånga Sockn nära vid Stockholm belägen *).

Hr Lagmannen J. G. *Gripensköld* dog den 28 Dec. på *Aspenås*, Sätessgård uti Östergöthland, och uti des 69:de år. Han hade varit Informator för Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergöthland.

Hr And. *Lindorff*, Kyrkoherde i *Furingsta* uti Östergöthland, dog den 28 Dec. uti des 88:de

vil man här blott anföra et gamla Nordiska Historien uplyfande: Historisch-Kritische Untersuchung sämtlicher Nachrichten von der ehemaligen, auf der Pommerischen Küste befindlich gewesenen und so hoch berühmten Seestadt Jomsburg; Köpenhamn o. Leipz. 1776, 4.

- *) Han var född i Stockholm den 30 Mart. 1717, har tjent vid Kongl. Fortifications-Staten, samt i flera år varit des Chef, bivistade Pommerska Kriget, hade utmärkta Förtjenster om Rikets Försvars-verk, samt var en af våra kunnigaste Officerare, tillika Auctor. År 1761 blef han af Romerske Kåjsaren uphöjd uti Adelligt Stånd, följande året adlad i Sverige och 1776 introducerad på vårt Riddarhus.

88:de Lefnads, 56:te Prästliga och 40 Kyrkoherde-år.

Hr General-Majoren, Frih. Carl Gust. *Armfelt*, dog den 5 Jan. 1792 uti *Malmö*.

Hr Gust. Fred. *Corylander*, Lands-Secretare uti Blekingen, dog i *Carlsrona* den 9 Jan. uti des 43:dje år.

Hr Öfversten, Frih. Jacob Wilh. *Bennet*, Commendeur af Kgl. Wafa-Orden och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog den 10 Jan. på des Sätsgård *Rosendal*, i Skåne och Malmöhus-Län belägen, uti des 74:de år.

Hr Prosten M. Olof *Barobn*, Kyrkoherde uti *S. Peders-Kloster* och Nöbbelöf, strax utmed Staden Lund, dog d. 12 Jan. uti des 64:de år.

Hr D. Paul *Krogius*, Biskop öfver Borgo Stift, dog, under Refan til Riksdagen i Gesle, uti *Åbo* d. 12 Jan. samt i en ålder af 67 år.

Hr Prosten Nils *Sjöberg*, Kyrkoherde i *Skeptuna* och Lunda uti Upland, dog den 14 Jan. samt uti des 81:sta år, sedan han tjent 54 år in Ministerio. Född var han på Wira-Bruk den 8 Aug. 1711.

Hr Capitainen Carl Ol. *Rudbeck*, Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 14 Jan. på Sätsgården *Walby* i des 86:te år.

Hr Rob. von *Christiersson*, Öfv. Lieutenant och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog den 18 Jan. på *Gustafstorp* i Blekinge, och uti des 62:dra år.

Hr Carl Gustaf *Falck*, Öfver-Skeppsbyggmästare, dog den 19 Jan. uti *Carlsrona*, samt uti des 59:de år.

Hr.

Mr Balth. Pet. *Vahl*, Andre Borgmästaren i *Greifswald*, dog Därfst. den 20 Jan. uti des 74:de år. Han blef Borgmästare 1785.

Framl. Hans Excell. Hr Riks-Rådets m. m. Frih. *Carl Job. RIDDERSTOLPES**) Enke-Friherinna, Fru Brigitta Catharina von *Berchner*, dog d. 22 Jan. i *Stockholm*, och uti des 62:dra år.

Hr Joh. Gust. von *Drake*, Öfver-Commendant, Öfverste och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 23 Jan. på *Waxholms* Fästning, hvar han sedan flere år fört Befälet, samt uti des 65:te år.

Assessoren uti Kongl. Svea Hof-Rätt, Hr Nils *Nordeman*, dog den 26 Jan. i *Stockholm*, och uti des 77:de år.

Contre-Amiralen. och Rid. af Kgl. Svärds-Ordens Stora Kors, Hr Fred. *Linderstedt*, dog d. 28 Jan. i *Carlsrona*, och uti des 59:de år.

Hr Eric *Alan*, Assessor uti Kongl. Wasa Hof-Rätt, dog i *Wasa* den 28 Jan.

Framl. Hans Exc. Hr Riks-Rådets, Presidentens uti Kgl. Lag-Commissionen, samt Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, Friherre *Carl LAGERBERGS* **) Enke-Fru, Friherrinnan Catharina M. *Danckwardt-Lillieström*, dog d. 10 Febr. på des Sätessgård, *Hielmarsnäs*, uti Nerike, samt uti en ålder af 63 år och 2 månader.

Hr D. Joh. Christof. *Stricker*, Kgl. Hof-Prädikant, Contracts-Prost, Kyrkoherde uti *Carlshamn* och *Afarum*, samt Ledamot af Kgl. Vet.

*) Denne Herre trädde i Rådet 1772, och dog d. 29 Jan. 1785.

**) Denne Herre var född den 14 Jun. 1708; kallades, såsom Justitiæ-Canceller, d. 31 Oct. 1755 til Riks-Råd och dog den 7 Mart. 1767.

Vet. och Vit. Samhället i Götheborg, och af Sällskapet pro Fide & Christianismo i Stockholm, dog den 24 Febr. uti *Carlshamn*, och uti des 67:de år *).

Frih. Gust. *Baner*, Kammarherre, dog den 25 Febr. i *Stockholm*, samt uti en ålder af 82 år.

Hr M. Jon. *Molin*, Prost öfver Glanshammars Contract i Nerike och Strengnäs Stift, samt Kyrkoherde i *Götblunda*, dog Därft. den 3 Mart. uti des 81:sta år.

Hr Nils *Fredensköld*, Hof-Räts-Råd uti Kongl. Åbo Hof-Rätt och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, dog den 3 Mart. på Sätessgården *Konkas*, icke långt ifrån Åbo belägen, samt uti des 61:sta år.

Hr Baron Eric Magn. *Hummerbielm*, Rytmästare och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog d. 10 Mart. på *Bangsta*, Gård i Södermanland, uti des 58:de år.

Hr D. Kilian *Stobaus*, Artis Obstetriciæ Professor i *Lund*, dog därft. den 11 Mart. uti des 75:te år.

*) Han var en af våre vittrafte Prästmän, hade rest utomlands, var en Lärjunge af den store Mosheim, samt hade varit flerårig Ord. Kgl. Hof-Prädikant innan han flyttade til Carlshamn. Han har utgifvit et Minne öfver Riddareholms-kyrkan i Stockholm, hvarom se Hr Warmholtz's Bibliotheca Hist. Sveo-Goth. Del 4, Art. 2229; och en Förteckning på Svenska Prädikningar. Han efterlämnar et stort Bibliothek och åskilliga märkvärdiga Samlingar.

Utgifves af Kgl. Bibliothecarien *Carl Christof. Gjörwell*.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 28 Jul. 1792.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Sjette Stycket.*

HANDLINGAR.

SKRIFVELSE af *Biskop och Consistorium* uti *Linköping* til Dom-Prosten därstådes, Hr D. Samuel *Ålf*, för en Des til Stifts- och Gymnasii-Biblioteket gjord *Donation*; dat. *Linköping*, d. 7 Jul. 1792.

Högärevördige Hr Doctör, Professor och Dom-Proft.

Redan har Eder Högärevördighet d. 1 Jan. 1775 genom skrifteligt *Donations-Bref* behagat lofva detta *Stifts- och Gymnasii-Bibliotek* en Gåfva af Eder Högärevördighets med så mycken Möda och Kostnad gjorda Samling af *Carmina Suecorum Poëtarum Latina*, som efter Eder Högärevördighets Död skulle verkställas; men nu förut, och då *Consistorium* än får fagna sig af Eder Högärevördighets nyttiga och önskade *Lifstid*, har Eder Högärevördighet icke allenast upfyllt detta Löfte och fördubblat denna Gåfva med en sedermera, under snart 18 årig Möda, gjord *Tilökning*, utan ock härmed förenat en ny *Skånk* af många nyttiga, fällsynta och ganska rara Böcker i hvarjehanda ämnen, samt *Portraiter*, graverade *Koppar-plåtar*, gamla Mem-

F

Membraner och Mynt: alt af den Beskaffenhet och i den Ordning, som utmärka en upplyst, granskande och outtröttelig Samlare.

Om Consistorium ej kan nog uttrycka den Högagtning, Tilfredsställelse och Känsla, hvar med Consistorium emottagit detta lista och så betydliga Vedermäle af Eder Högärevördighets vanliga och verkfamma Böjelse för detta Stifts- och Gymnasii-Bibliothek; så behagade Eder Högärevördighet igenfinna Orsaken därtill, dels uti Eder Högärevördighets Förtjenst genom en äfven så ovanlig som flersaldig Lärdom, dels uti förbindelser med Consistorio, som uti Eder Högärevördighet erkänner sin värdige Senior och hvars fleste Ledamöter varit Eder Högärevördighets Lärjungar, och dels uti Eder Högärevördighets så ofta förnyade och nu så oförmodade Frikostighet emot vår almänna Boksamling. Desse omständigheter tilfammans lagde och förenade verka med den inflytelse på Consistorii Upmärksamhet och Känsla, och lemna den vidd och styrka åt Eder Högärevördighets Rättighet därtill, at Consistorium gerna och tacksamt brister i en värdig och motsvarande Tolkning däraf. Men denna brist skal erfättas genom en så mycket större Upmärksamhet och Omtanka, at icke allenast noga handhafva de i Donations-instrumentet utfatte Vilkor, utan ock vårda denna dyrbara Samling, och med det samma Minnet af en om Vetenskaperne, detta Consistorio, Stift och Bibliothek så förtjent Man.

Redan förvaras på Bibliotheket Minnet af den store Ärke-Biskopen Hr Doct. Eric *Benzelius* och Mågen Hr Biskopen Doct. Petr. *Filenius*

nus uti begges anfenliga Bokfamlingar: och nu skal Minnet af den förres Doter-Dotere Man och den senares Måg blifva förenadt med deras, genom denna Eder Högärevördighets så dyrbara och i sit slag den enda och fullständiga Samling. Då Snille, Lärdom och Förtjenst gjort Eder Högärevördighet värdig Slägtskapen med desse oförgätelige och förtjente Män; så är Eder Högärevördighet ur samma Skäl berättigad at dela deras Åminnelse: Consistorium kan altfå icke, utan fel emot Förtjensten och Vänskapen, underlåta at med Noggranhet och Värdighet beförja och handhafva denna Delagtighet; det enda som Consistorium härvid saknar, men torde kunna hoppas, är en fullständig Samling af Eder Högärevördighets så många egna Arbeten; och då Stifts- och Gymnasii-Bibliotheket i Linköping genom denna Eder Högärevördighets Donation äger förmodeligen alla *Svenska Auctorer i den Romerska Vitterbeten*; så bereder sig Consistorium Efterkommanders Förebräelse, om *den ibland dem* skulle saknas, som med Företräde för så många har så få fine Likar. Detta synes så mycket mer höra til uppyllandet af Consistorii förberörde Förbindelse och Ändamål, som Bibliotheket då äger de fleste och de bäste Mönster, nödvändige i en Tid, då denna Vitterhets-del, om icke föragtas, dock förfaller, at hos Efterkommande därför åter väcka böjelse, och at leda, rätta och förädla deras Smak: och i denna Verkan, i denna Följd lifvas och bibehålles säkrast och värdigast det *Ålviska Minnet*, som blifvit nu lämnat i Consistorii vård, och

fom Consistorium icke kan eller bör någonsin
vårdlösa.

Med al Agtning och Vänskap förblifve

Eder Högärevördighets

Linköping, d. 7 Julii Hörfamste Tjenare

1792. JACOB AX. LINDBLÖM.

M. S. *Fröling*. Joh. *Buffer*. M. *Wallenberg*.
Svante *Wimermark*. Ragw. *Nicolai*.

L. N.

S. G. *Havlingsson*.

NYASTE HÄNDELSER.

Kongl. Huset.

Hans Maj:t KONUNGEN och Deras Kongl.
Högheter HERTIGEN och HERTIGINNAN af
Södermanland flyttade ifrån *Stockholm* den 12
Jun. til *Drottningholm*, för at där tilbringa
Sommaren; äfven som vid samma Tid Hennes
Maj:t ENKE-DROTNINGEN begaf sig til
Ulricsdal, för at vistas den vackra Årstiden
därstädes. Hans Kongl. Höghet HERTIGEN
af *Östergötland* uppehöll sig uti *Westmanland*,
Dalarne och *Upland*, i anledning af därstädes
antälde Krigs-öfningar och Mönstringar, hvar-
efter

efter vistandet delades emellan Drottningholm och *Tullgarn*. Hennes Kongl. Höghet PRINCESSAN afreste d. 8 Jun. ifrån Stockholm öfver Ystad och Wismar *) til *Quedlinburg*, för at någon Tid vistas uti detta Tyska Riks-Stift, öfver hvilket hon är Abbedissa.

Rikets Adel.

Uti Januario följande nedlade Hans Exc. Herr Riks-Rådet m. m. Grefve *Axel FERSEN*, det rum, han såsom *Öfver-Directeur* el. Ordförande innehåft uti Riddarhus-Directionen; och är nu *Ordförande* den förste ibland Directörerne Hans Excel. Herr Grefve *Magn. Er. BRAHE*.

Hans Kongl. Maj:t har redan år 1771 i Nåder utnämnt, samt medelst Nådigt Diplome under d. 9 Okt. 1791, i Grefligt Stånd behagat uphöja Hans Excellence Herr Riks-Rådet, Rid. och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, Friherre *Jochim BECKFRIIS*, med Tillstånd at däruti få uptaga sin äldste Broders Son, Kammarherren hos Hennes Maj:t Drottningen, Friherre *Corfitz Lud. Beckfriis*; jämte Nådigt Stadgande, at Grefve-värdigheten framdeles endast må åtfölja Besittningen af *Beckfriiske Ättens Fidei-Commis-Grefskap Fibolm* och *Börringe-kloster*; men icke sträcka sig til

F 3

Inne-

*) Afresan skedde d. 18 Jun. från Ystad på de begge Kongl. Post-Jagterne *Konung Gustaf* och *Kron-Prins Gustaf Adolf*.

Innehafvarens öfriga Barn eller Syfkon. **TU** underdänigt följte häraf hafva Grefvarne Beckfriis å Riddarehufet blifvit introducerade under N:o 104 ibland *Grefvarne*.

Hr Friherre Eric *Ruuth*, President uti Kgl. Kammar-Collegio, samt Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden, uphöjdes af Högfälilig Konungen til *Grefve* d. 24 Febr. eller samma Dag, sedan Riksdagen i Gefle var slutad, vid hvilken förenämnde Herre varit Landt-Marskalk.

Hr Cornelius *Reuter*, Hofjunkare, dog d. 22 Febr. på Sätesgården *Norra-Dingelwik*, i Steneby Sokn på Dahl, samt uti des 71 år. Med honom utgick Adelige Ätten *Reuter*, som, under N:o 158, blifvit introducerad på Svenska Riddarehufet *).

Rikets Ofrälse-Stånd.

Utom de Högtidligheter, hvarmed *Minnesdagen* den 3 April af dessa Stånd för år 1791 firades i *Stockholm* och *Göteborg*, och som finnas här i Archivo, Band. 1, s. 139 och följ. beskrifne, anfälades äfvenledes uti åtskillige andre Städer och Landsorter, såsom uti *Åbo*, *Fahlun*, *Örebro*, *Wexjö*, *Borgo*, *Christinehamn*, *Philipstad*, *Carlshamn*, *Ekefjö*, *Borås* och flere, samt

*) Stammafadern, Lydert Henricsson, född på Bråborg 1601, och Son af Befallningsmannen på Stegeborgs Slott, Henric Nilsson til Skielboö, tjente i Tyfka Kriget, adlades d. 20 Aug. 1632, kallade sig *Reuter*, och dog 1647 såsom Commendant i Minden.

samt ibland Almogen i *Skåne* och *Blekinge*, dylika Glädje-betygelses; om hvilka omständeliga Underrättelser finnas införde uti Inrikes Tidningarne för samma år *). Dylike Minnesfester för år 1792 har jag icke funnit i de almänna Paperen omförmälde, utom den i Staden *Marstrand*, hvar Magistrat och Borgerkap utvalde samma dag, såsom den tjenligaste at aflägga sin förnyade Tro- och Huldhets-Ed, samt hvarvid äfven Säkerhets-Acten, under Salutering af Canoner med fyrdubbel Svensk Löfen, först på Rådhus-Salen uplästes **).

Universiteter.

UPSALA.

Härvarande Universitet hade den Näden, at få d. 11 Oct. sistl. år emottaga KONUNGEN och KRON-PRINSEN, den senare tillika des Høge Cancellor. Ankomsten skedde om Aftonen. Academie-Staten och Landt-Staten, anförde af

F 4 Hr

*) Se N:o 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44 o. f. v. Härtill kan äfven fogas Stockholms Dagl. Allehanda för år 1791, N:o 113.

***) Beskrifningen om de flere i *Marstrand*, i anledning af Konunga-Mordet och Regements-Förändringen, anstälde och med lifagtigaste Trohets-känsla beledsagade Høgtidligheter kan läsas uti *Inrikes Tidningarne*, N:o 43. Då Förnyandet af Nationens Trohets-Plikt emot Konungen öfver hela Landet inträffade omkring den 3 Apr. så sammanstämde ock allestädes Ständer, uti samfällt ifrigt Betygande af et gemensamt Tänk-fätt.

Hr Årke-Biskopen m. m. D. Uno von *Troil*, och Landshöfdingen m. m. Hr Ulr. *Ehrenbill*, voro desse Høge Personer vid Flötsunds-färja til mötes. Vid ankomsten til Staden och Slottet upvagtade Magistraten och Borgerkapets Deputerade, samt paraderade det då närvarande Uplands-Regemente. Efter inträdet på Kgl. Slottet lämnades samt. Professorerne Företräd och Handkysning så hos Konungen, som hos Kron-Prinsen. Följ. dagen besåg Hans Majjt nya Orangerie-Bygnaden och den Kgl. Academien donerade Trägården, uti Domkyrkan Gustavianiska Grafven, samt flere här i Staden gjorde Bygnader och Reparationer. Vid des Lever kl. half til et presenterades för Konungen den härvar. Officers-Corpsen och den här studerande Adelige Ungdomen. Kl. 2 behagade Konungen och Kron-Prinsen bevista en *Disputations-Act* uti Gustavianiska Läro-Huset, öfver tio utgifne Svenske Theser, under Physf. Professoren Hr Zachar. *Nordmark*, och som försvarades af Hr Fred. Sam. *Silfwerstolpe*, men bestriddes af Hr Grefve Melker Axel *Falkenberg*, Skyttianske Professoren Hr J. Fr. *Neikter*, Hr Gust. Abrah. *Silfwerstolpe*, Hr Fändriken Eric Christ. *Adelsköld* och Hr Jöns *Swanberg* af Westerbotns Nation. Acten fortfattes til efter kl. 3, hvarpå Konungen och Kron-Prinsen, sedan Middag blifvit spifad på Kongl. Slottet, anträdde återrefan til Stockholm.

Sedan den högstbedröfveliga Olyckan, som d. 16 Mart. träffade den Högstäl. KONUNGEN, blifvit i Upsala bekant, afsändes ifrån Kongl. Academien därst. d. 20 Mart. Deputerade til Stockholm, at göra sig därstädes underrättade om

om Hans Maj:ts Tilstånd, samt fingo den Nåden, at, under Hr Ärke-Biskopens och Pro-Cancellarens m. m. D. *Uno von Troils* anförande, hos nu varande Konungen samt Hans Kgl. Höghet Hertigen af Södermanland, betyga däröfver sin hjert-innerligaste Oro, och utgjuta sina brinnande Önsknningar för Konungens vederfående. Deputerade voro: Rector Magnificus, Gr. L. Professoren Hr Christopher *Dabl*, Theol. Professoren och Led. af Kongl. Nordst. Orden Hr D. Eric Jon. *Almquist*, Juris Profess. Hr Gust. *Flygare*, Medic. Professor. Hr Joh. Gust. *Acrel*, och Phil. Professoren Hr Dan. *Böttbius*.

Såsom, igenom KONUNGENS Uphöjelse på Thronen, Cancellers-Ämbetet vid detta Universitet blifvit ledigt, har Consistorium Academicum genom til Stockholm affände Deputerade d. 15 Maji i underdånighet anhållit, det Hans Kongl. Höghet HERTIGEN af *Södermanland* täktes åtaga sig Cancellariatet vid härvarande Högskola. Deputerade fingo den Nåden, at så hos Hans Maj:t Konungen, som hos Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, admitteras til Audience och Handkysning; samt täktes Hans Kongl. Höghet i Näder bifalla Academiens underdåniga Begäran. Deputationen anfördes af Herr *Ärke-Biskopen*, och voro Deputerade: Rector Magnificus, Gr. L. Professoren Hr Christopher *Dabl*, Theol. Professoren Hr Er. J. *Almquist*, Extraord. Theol. Professoren Hr D. Ol. *Domey*, Anatom. Professoren Hr D. Ad. *Murray*, Botan. Professoren Hr D. Carl Pet. *Tbunberg*, Eloqu. och Poëf. Professoren Hr Pehr *Svedelius*, Acad. Råntmästaren Hr Frans *Westerdabl*, Littor. Profes-

foren Hr Er. Mich. *Fant*, Skyttianske Professore Hr J. Fr. *Neikter*, Chemiæ Professore Hr Joh. *Afzelius*, L. L. O. Professore Hr Joh. Adam *Tingstadius*, Professore och Bibliothecarien Hr Pehr Fab. *Aurivillius*, och Acad. Secreteraren Hr And. *Landström*.

Til följe af et dagen förut, af Academiens Rector, utfärdadt Programme, började med d. 7 Jun. eller dagen näst efter Klago-dagen, de sorgeliga Högtidligheter, med hvilka Upsala Academie enskildt begät Minnet af sin Konung och Skydds-Herre, Högtfal. Hans Majst, Konung GUSTAF III. Första dagen eller Torsdagen parenterade, å Gustavianka Akademien, Theologiæ Professore och Ledamoten af Kgl. Nordstjerne-Orden, Hr Doct. Eric Jonas *Almqvist*, på Latin; och följande dagen Historiarum Professore Hr Eric Michael *Fant* på Svenska. Måndagen parenterade; på Latin, Philosophiæ Adjuncten Hr Eric *Göblin*, och följande dagen, å den Studerande Adels vägnar, Lieutenanten vid Kgl. Lif-Gardet, Friherre Claes *Fleming*, på Svenska; vid hvilket tillfälle Hans Kongl. Höghet Hertig FREDRIC ADOLPH af *Östergötland*, efter at hafva aftenen förut inträffat, och om morgonen Nådigt tillåtit Professors-Staten at å Kongl. Slottet aflägga des underdåniga Upvaktning, behagade å därtill utfedt rum på Akademien vara närvarande. Sluteligen om Torsdagen parenterade, på bunden Svenska, å den Ofrälse Studerande Ungdomens vägnar, Philosophiæ Magistern Hr Anders *Gustaf Ekeberg*; hvarförutan i hvarje Nation enskildt, å des vanliga Samlings-rum, Sorge-Tä öfver Högtfal. Konungen blifvit hållne. —
Fredagen,

Fredagen, d. 15, öfverlemnade, i Domkyrkan, Professoren uti Grekiska Literaturen, Hr Christopher *Dahl*, Academiska Rektoratet til Primarie-Theol. Professoren och Dom-Prosten, Hr D. Johan *Loftbom*.

Den 8 Jun. middagstiden hitkôm Hans Kongl. Höghet Hertig CARL, och sedan han tilbragt hela dagen hos Lif- och Uplands-Regementerne, ankom denne Höge Herre om aftonen til Staden. Följande dagen, sedan Academi-Staten jämte de öfrige härvarande Stater blifvit presenterade, täcktes Hans Kongl. Höghet, såsom Academiens Höge *Canceller*, begifva sig til *Consistorium Academicum*, där Hans Kongl. Höghet tillät under sin öfvervaro flera Academiska Mål företagas. Därifrån begaf Hans Kongl. Höghet sig til *Mynt-Cabinetet*, därifrån til *Academie-gården*, där alla Studerande hade den Nåden at Nations-vis presenteras; vidare til *Biblioteket*. Därifrån til *Dom-kyrkan* och *Consistorium Ecclesiasticum*, samt vidare til *Observatorium*; hvarest Hans Kongl. Höghet besåg *Theatrum Pbyficum*, Ritmästarens Exposition af Ungdamens *Ritningar*, samt Academiens *Mineralie-Samling* och *Laboratorium*. Eftermiddagen behagade Hans Kongl. Höghet, såsom *Protector* för den härvarande Kgl. *Vetenskaps-Societeten*, bivista des Sammankomst; där af *Physic. Professoren*, Hr Zach. *Nordmark*, uplästes en Afhandling om Bränn-Speglar, samt vidare besågs den af Hr Hof-Apothekaren *Ziervogel* til Societeten skänkte *Naturalie-Samling*. Härifrån begaf Hans Kongl. Höghet sig til *Stallet*, vidare til *Fåkt-Salen*, därifrån til *Botaniske Trädgården*, samt sluteligen til den
nye

nye *Botaniske Trädgården*, där få väl de redan gjorde Anläggningar, som den utaf Högsfal. Konungen började samt af Hans Kongl. Höghet fortätte Bygnaden befägs. Hans Kongl. Höghet tåktes med Nådigt Vålbehag anse alt, äfven som allas Hjertan blefvo intagne af den Upmärksamhet Hans Kongl. Höghet därtill tåktes lemna, af den Ömhet Hans Kongl. Höghet tåktes yttra för detta Lärofäte, och af den Mildhet hvarmed alla bemöttes.

Bibliotbeker.

DROTNINGHOLM.

Til ökande af Högsfal. KONUNGENS enskilda Bibliothek på detta Lust-Slott hade Dom-Proffen uti Linköping, Hr D. Sam. *Ålf*, upvaktat med et rart *Manuscript* uti vår Svenska Krigs-Historia, bestående uti General-Fält-Tygmästarens Frih. Carl Magn. *Stuart's* *) *Krigs-operationer uti Curland och Litbauen*, uplyst med flera ritade och illuminerade Bataille-Stycken. Detta skedde vid det tillfälle, då Biskopen i Linköping, Hr Jacob Ax. *Lindblom*, och Proffen i Norrköping, Hr And. *Grönberger*, d. 28 Aug. 1791, uti Consistorii och Stiftets Namn, på fören. Slott betygade underdånig Fägnad öfver Konungens förbättrade Hälsa efter återkomsten ifrån Aken. Detta MS emottog Hans Maj: iche

*) Han blef sedan General-Lieutenant samt Gouverneur uti Curland, och dog 1705.

icke allenast med färdelers Välbehag, utan hade ock den Nåden, at hedra Hr Dom-Prosten D. Älf med et *Handbref*, dat. Drotningholms Slott d. 26 Sept. 1791, utur hvilket man vil här införa följande: „Jag har alltid högaktat Krigs-förtjenster; men egen Erfarenhet har lärt mig närmare at värdera dem. Stuart hade den Lyckan at följa en Konung, som vid början af detta Seculo upfylde Europa med Ryktet om de Vapen, hvilkas Åra inom slutet däraf För-synens skickelse låtit under min Regering up-lifvas. Den Skådepenning, som medföljer, är en Åminnelse däraf: och jag fänder den så mycket häldre til Eder, som lärde och vittre *Måns Omdömen varit mig en Uppmuntran på Valplatsen och framför Håren*“. Den uti detta Handbref, detta så stora Vedermäle af både Kongl. Nåd och Kongligt Tänkessätt, omförmälde *Skådepenning* befiöd uti stora Medaillen öf-ver Konungens Seger vid Swensksfund d. 9 och 10 Jul. 1790, samt var i Guld af 30 Ducatsens vigt *).

S ä l s k a p e t .

GÖTHEBORG.

Härvar. Kgl. *Vet. och Vitterb. Samsället* firade den 24 Jan. sin årl. högtideliga Samman-komst;

*) En omfattelig Berättelse om denna, en af Rikets lärdaste och i Håa affeenden vördnadsvårdaste Man, vederfarna Kongl. Nåd finnes inryckt uti: Linköpings Stifts Tidningar för April 1792.

kamf, då Ordföranden, Histor. och Moral. Lektoren, Hr Ad. Wilh. *Ekebon*, efter et Tal: om *Svenska Historiens lyckligare Öden under Wase-Ättens Omvårdnad*, lämnade Præfidiorn för innevarande år til Hr General-Majoren och Landshöfdingen, Frih. Johan *Beckfriis*. Samhället hade icke, under löppet af 1791, erhållit något Svar på den uppgifna Frågan: Hvad är Orsaken til *Compassens* Misvisning årligen och dageligen på et och samma ställe på Jorden? hvilken således än ytterligare utfattes. Et enda Åreminne öfver Riks-Rådet Frih. Joh. *Adler-Salvius* (död 1652) vann Accessit af 2:ne Silfver-Medailler; men af trenne Sånger öfver *Segern vid Svensksund*, och af hvilka en var på Tyska, erhöil det Svenska Skaldeqvädet under N:o 2 Guld-Medaillen af 12 Ducater, hvars Författare sig dock icke uti Namnsedeln tillkänna gifvit. Til Täflings-ämnen uti Skaldekonsten uppgaf Samhället för 1790 *Götheborgs Beskrifse*, hvaremed menas den lyckliga Händelse, då Götheborgs Stad år 1788, genom Förfynens Beskydd och Konungens Ankomst samt Des fogade Anstalter, frälstes ifrån det hotande Danska Anfallet *).

Typographie.

FAHLUN.

Hr Boktryckaren Pehr Ol. *Axmar* har, efter Riksdagens Slut i Gefle, flyttat sin Bokpräfs hit

*) Se det öfriga uti: Götheborgs Tidningar N:o 14.

hit tillbaka *), och med d. 17 Mart. åter fortsatt det här utgående *Fablu-Veckoblad*, med N:o 4 af Sjunde Samlingen.

Dödsfall.

Hr Philip Fred. *Rotblieb*, Vice-Præsident och Rid. af Kgl. Nordst. Orden, dog d. 11 Mart. uti *Stockholm*, samt uti des 80:de år *).

Hr Banco-Commisarien Joh. Jac. *de Besche* dog d. 12 Mart. på *Grimsta*, Sätessgård i Östergötthland, uti des 78:de år.

Hr Joh. Abrah. Abrahamsson *Grill*, Directeur vid Ostindiska Compagniet och Led. af Kgl. Vetensk. Academien i Stockholm, dog uti
Norr-

*) Se härom detta Archivum, Band. 1, sid. 381.

**) Denne Herre hade varit Vice-Præsident uti Kongl. Kammar-Collegium, ifrån hvilket Ämbete han tog Afsked d. 18 Febr. 1782. Han var född i Stockholm d. 11 Apr. 1712, hade studerat i Lund, var Cancellist i Inrikes Civil-Expeditionen, då han 1737 befordrades till Auditeur vid Södra Skånska Caval. Regimentet, blef Krigs-Fiscal vid Skånska Arméen 1743, Hof-Junkare 1744, Vice-Lagman i Tiohärads Lagfoga 1746, Assessor i Kongl. Kammar-Revision den 15 Jul. 1747, Kammar-Råd d. 7 Apr. 1756, Vice-Præsident i K. Kammar-Collegio d. 27 Dec. 1778, den förste, som detta Ämbetet innehafte. Til Rid. af Kgl. Nordst. Orden utnämndes han d. 23 Nov. 1767, tagandes til sit Valsprak: *Patriæ Fidelis Et Regi*, och var sedan 1782 Led. af Kgl. Patriot. Sällskapet. Han blef gift d. 3 Aug. 1757 med Maria Elisab. Palmcreutz, som dog d. 10 Sept. 1784.

Norrköping af et hastigt Slag d. 12 Mart. samt uti des 56:te år.

Provincial-Medicus, Hr D. Joh. Otto *Hagström*, dog i *Linköping* d. 12 Mart. uti en ålder af 77 år *).

Hr Öfversten och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, Frih. Carl *Pseiff*, dog i Martio på des Sätessgård *Bo* på *Lidingön* uti *Upland*, samt uti des 57:de år.

Hr Pehr *Leuffbedt*, Prost öfver *Daga Härad* i *Södermanland* och *Kyrkoherde* i *Björnlunda*, dog *Därft.* den 14 *Martii* uti des 90:de år. Han var sit *Stånds Senior* inom *Strengnäs Stift*, och innehade 68 *Præste-år*.

Hr Eric *Febman*, *Lands-Secreterare* uti *Hallands-Län*, dog i *Halmstad* den 18 *Martii* samt i des 48:de år.

Hr Pehr *Wåfsström*, *Kamererare* och *Led.* af *Kgl. Vetensk. Academien*, dog d. 18 Mart. på *Harfwa*, *Gård* i *Eds Sockn* i *Upland*, samt uti des 81:sta år.

*) Han hade varit en mångårig *Provincial-Läkare* uti *Östergöthland*, om hvilket *Landskap* han författat *Oeconomiska Anmärkningar*, äfven en *Beskrifning* om *Staden Hernösand*; men hans förnämsta af *Trycket* utgifna *Arbete* består uti des *Oeconomiska Beskrifning* om *Jämtland*, *Stockh.* 1751, 8.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Johan A. CARLBOHM,

Den 25 Aug. 1792.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Sjunde Stycket.*

NATIONAL-BIBLIOTHEK.

Sedan man uti Första Bandets 20:de Stycke och uti detta Andra Bands 1:sta Stycke uppgifvit Belkaffenheten af detta Bibliothek; så får man nu här vidare tilfoga följande:

Såsom tilförene förordadt, kommer alltid *Svenska Historien* at äga Företrädet uti detta Bibliothek, med alt hvad til des Uplysning, medelst *tryckta* Böcker och Skrifter, hörer.

Et af detta Bibliotheks Hufvud-föremål är, at därjämte samla våra *förnämsta* och *nyttigaste Periodiska Arbeten* af Journaler, Tidningar och Dagblader. Genom mycken Flit och Vård har jag ock bragt det uti denna väg så vida, at näppeligen få *många complete* Suiter finnas uti något, ehuru på publique Medel hvilande, Bokförråd. Deras Nyttä för alla Vetenskaper och Svenska Historien i synnerhet är ostridig; och således tror jag, med godt Skäl, mig böra fälla min vidare Upmärksamhet på denna Gren af Svenska Hjelpredor. Härtil kommer ockfå en annan, eller den af *Strö-Skrifter*, som icke fällan innehålla märkvärdiga och angelägna Underrättelser; hvadan jag ock skal bemöda mig at flitigt samla uti denne väg, hälst dylika Skrifter lätt förkomma och föga vårdas.

Q

Hvad

Hvad de til National-Bibliotheket gjorde *Donationer* betræffar; så 1) tilfogas uti den tryckta och här uti Archivo löpande Förteknin-gen hvarje *Gifvares* Namn; 2) de Böcker och Skrifter, som tilkomma *medelst Vinst* på begge Archiverne, anteknas altid såfom *Donationer af Nationen*; men 3) de Böcker och Skrifter, vid hvilka ingen *Gifvares* Namn finnes tilfogadt, äro at anse såfom en *Gäfva* til detta Bibliothek af *Utgifvaren*.

Nationep behagade nu, af Plan och Verk-ställighet, Sjelf ädelmodigt inse, hvad den ifrån Des sida vil göra til Bestånd och Vidgandet af et så beskaffat Bibliothek, som detta. Jag skal göra hvad jag förmår: så mycket häldre som det är mit *fista* Tjenst-Offer emot det Svenska Almänna, och jag med full Visshet vet, at Inrättningen är god, nyttig, patriotisk. Mera framdeles.

Bifogar emedlertid de begge vanliga För-tekningarne.

FÖRTEKNING

På de Resp. *Prenumeranterne* på vare sig det *Svenska* eller *Almänna* Archivum.

13. FALKENBERG (Gr. *Melker*) Svea Rikes Råd, Rid. o. Commend. af Kgl. Maj:ts Orden.
14. ALSTRÖMER (Frib. *Patrick*) Commerce-Råd o. Rid. af Kgl. Waf. Orden; på 2 Exemplar.
15. BAUMGARDT (*Gust.*) Svensk Consul i Alicante.
16. BENNET (Frib. *Wih. F*) Capitaine vid Konungens Blå och Gula Lif. Garde.

17. BER-

17. BERGENSTRÅLE (*Rudman*) Hof-Rätts-Råd uti Kgl. Svea Hof-Rätt o. Rid. af Kgl. Nordst. Orden.
18. BRANDELIUS (*M. Carl Magn.*) Vice-Rectör vid S. Claræ Schola i Stockholm.
19. BRING (*Erl Sam.*) Histor. Professor i Lund.
20. CATTEAU (*Joh. Pet.*) Frans. Reformert Pastor i Stockholm.
21. CREUTZ (Grefve *Joh Adolf*) Lieutenant.
22. DONNER (*J. N.*) Handlande i Wisby.
23. EURÉN (*Gabr.*) Protocols-Secreterare uti Kongl. Inrikes Civil-Expeditionen.
24. FABRITIUS (*Gust. Ad.*) Kammarkrifvare.
25. FALKENBERG (*Frih. Ge. Henr.*) Landshöfdinge uti Kronobergs-Län.
26. FAST (*Pehr Gabr.*) Directeur vid Saltpetersfjuderiverket.
27. FRÖDELIUS (*Nils*) Actuarie uti Kgl. Kammar-Collegio.
28. HAUSSWOLFF (*Leonh. von*) Ceremonie-Mästare; Riks-Härold och Rid. af Kgl. Nordst. Orden.
29. HERLIN (*Joh. Wilh.*) Assessor uti Kongl. Svea Hof-Rätt.
30. HÜLPHERS (*Abrah. Abrahamsön*) Directeur.
31. JUSTELIUS (*Eric*) Carduansmakare i Stockholm.
32. KIÖRNING (*Joh. Matth.*) Kongl. Secreterare.
33. LAGERBIELKE (*Frih. Joh. Gust.*) Öfverste vid Arméens Flotta, Chef för Stockholms Divisionen och Rid. af Kongl. Svärds-Orden.
34. LILLIE (*Frih. Joh. Otto*) Öfverste-Lieutenant.
35. LJUNGH (*Sven Ingemar*) Krono-Befalningsman i Småland.
36. LUNDBERG (*Carl*) Handelsman i Stockholm.
37. LÖFMAN (*Reinh.*) Cancellist i Banken.
38. MALMGREN (*Olof*) Kamererare uti Kgl. Commerce-Collegio.
39. MURBERG (*Joh.*) Lector och Rector Scholæ Trivialis i Stockholm.
40. NENSÉN (*Abrah.*) Andre Secreterare uti Konungens Cabinet.
41. OLDE (*Joh.*) Notarie uti Kongl. Svea Hof-Rätt.
42. OSSERY (*Joh. Theod. Raph. d^r*) Superintendent öfver Catholiska Församlingarne i Sverige och Pastor vid Catholiska Kyrkan i Stockholm.

43. PANCHÉEN (*Pet.*) Capitaine vid Kgl. Artilleriet o. Rid. af Kgl. Sv. Orden.
44. PLATEN (*Gust. von*) Öfverste-Lieutenant o. Rid. af Kgl. Sv. Orden.
45. QUIDING (*Jöns*) Advocat-Fiscal uti Directionen öfver Arméens Pensions-Cassa.
46. ROMAN (*Jac. Leonh.*) Bruks-Patron.
47. ROSENHANE (*Frih. Fredr. Bengt*) Kammarherre.
48. (*Frih. Shering*) Konungens Cabinets-Secretare och Kammarjunkare.
49. RUTHENSPARRE (*Joh. L.*) Öfverste o. Rid. af Kgl. Svärds-Orden.
50. SCHÖNBERG (*And.*) Cancellie-Råd, Riks-Historiograph och Rid. af K. Nordst. Orden.
51. SEHMANN (*Gustaf*).
52. SIEGROTH (*Frih. Gust. Adolf*) General och Commendeur af Kgl. Svärds-Orden med Stora Korset; på 5 Exemplar.
53. SIERAKOWSKI (*Grefve Joseph*) Kongl. Polisk Hofjunkare och Chargé d'Affaires i Stockholm.
54. STOLPE (*Christof.*) Lieutenant vid Arméens Flotta.
55. STRÜBING (*Joach.*) Justitiarie uti Kgl. Kammar-Collegio.
56. SUHM (*Pet. Fredr.*) Kongl. Danlk Kammarherre och Historiograph.
57. SUNDWALL (*Nicl.*) Slotts-Bokhallare.
58. SWAHN (*And.*) Apothekare i Tawastehus.
59. SWARTZ (*Carl Gottl.*) Kgl. Secretare.
60. TORNERHJELM (*Ad. Fredr. Ludv.*) Major vid Konungens Regimente.
61. TÖRNSTEN (*Olof*) Militiæ-Skrifvare vid Arméens Flotta.
62. UGGLA (*Carl Hillebrandsfon*) Kammarherre.
63. VESTÉN (*M. Aron*) Kgl. Hof Prädik. och Proft i Ramsberg uti Westmanland.
64. WAHRENDORF (*Carl*) Grofshandlare i Stockholm.
65. WALLENIIUS (*Jacob*) Vice-Bibliothecarie i Greifswald.
66. WATTRANG (*Jacob*) Studerande.
67. WESTE (*Er. Wilh.*) Secretare uti General-Fältygmästare-Cancelliet.

FÖRTEKNING

På de Böcker, som utgöra det i *Stockholm*
 År 1792 inrättade
National - Biblioteket.

7. *Skrifter och Handlingar, til Uplysning i Svenska Kyrko- och Reformations-Historien. Första Delen. Upsala, af J. Edman, 1790, 8.*

Hr. Utgifwarens Namn finnes väl icke utlätt, hvarken på Titulbladet eller under Företalet; men man vördar Honom icke des mindre uti Hr. Årke-Biskopen, D. *Uno von TRÖLL*, som uti detta Verk hopfamplar dels våre Reformatorers numera högt sållynta Skrifter, dels andra Handlingar, desse til en del äfven otryckte. Titulbladet, Företalet och Innehållet utgöra 3 Blad, men sjelfva Delen håller 376 sidor, och innefattar 15 vare sig Skrifter eller Handlingar.

8. - - - *Andre Delen. Därstädes, 1790, 8.*

Titulbladet och Innehållet af de uti denne Del hoptryckte 37 Skrifter och Handlingar utgöra 3 Blad; men Delen består af 378 sidor.

9. - - - *Tredje Delen. Därstädes, 1791, 8.*

Uti Företalet, som håller 68 sidor, meddelar Hr. Årke-Biskopen en *Underrättelse om Svenska Församlingens Handböcker och Messböcker*, som vittnar om Hr. Utgifwarens stora Kännedom af ~~1791~~ och til Ämnet hörande Böcker, samt öker intet litet hela Samlingens värde. Titeln och Innehållet, som uppräknar de 21 uti denne Del förekommande Skrifter och Handlingar, utgöra 2 särskildta Blad. Sjelfva Delen håller 312 sidor, samt förekommer här sid. 41 - 123 *Handboken på Svensko af Olaus Petri* utgifven i Stockholm 1529, och såsom den är den första hos oss, så har den ock gifvit anledning til den uti Företalet införde Afhandling.

10. - - - *Fjerde Delen. Därstädes, af J. Edmans Enka, 1791, 8.*

Titulbladet och Innehållet af de här tilhopa utgifne 21 Skrifter och Handlingar utgöra 2 Blad; Själfva Delen håller 380 sidor.

11. - - - *Femte Delen. Därstädes, 1791, 8.*

Titulbladet och Innehållet på de uti denna Del befintlige 29 Skrifter och Handlingar bestå af 2 Blad samt Företalet, som öker den uti Företalet til Tredje Delen införde Förteckningen, af 8 särskildta Blad; hvarefter Själfva Delen tager vid, och håller 392 sidor. Så mycket är af detta högstnyttiga Verk utkommit.

Gofva af Hr D. Uno von Troil, Sveriges Årke-Biskop, Pro-Canceller, i Upsala och Commendeur af Kongl. Nordst. Orden.

12. *Abrégé de l'Histoire de Suède, depuis les temps les plus anciens jusqu'à nos jours, par M. LAGERBRING, Conseiller de la Chancellerie Royale, Membre de l'Acad. Roy. des Belles Lettres, Histoire & Antiquités de Stockholm, & Professeur d'Histoire de Lund. Traduit du Suédois. Paris, hos de Bure Pâiné, 1788, 12.*

Titulbladet och Dedicationen utgöra 2 Blad. Själfva Boken håller 400 sidor; hvartil komma Innehållet, Tryckfelen, Censuren och Privilegium på 2 särskildta Blad. Trykt är Arbetet hos Chardon. Under Dedicationen til Hr Canc. Rådet och Rid. Nils von Rosenstein har Hr Öfversättaren utfatt sit Namn, Nils Ge. Agander. Han var född Finne, och då Mag. Docens i Upsala, reste 1785 til Frankrike, och utgaf där detta Arbeta. Vid Öfversättningen har Hr A. följt *Andra* Uplagan af Hr Canc. Råd. Sven Lagerbrings Mindre Sammandrag af Svea Rikes Historia, Stockh. 1786, 8. Här och där har han tillagt en uplysende Anmärkning; på andra ställen åter har han flyttat något utur Texten ned i Anmärkningarne, förmodeligen af den Orsak, at dymedelt vinna större Lätthet vid Öfversättningen, som han dock icke beledsagat hvarken med Författarens eller eget Företal, hvilket

ket dock til Utlänningars Kinnedom af Boken icke varit otjenligt. Hr A. återkom 1790 til Fäderneslandet, blef Vice-Pastor i Cuopio, och dog Därft. den 14 Jul. 1792, uti des 33 år. Han ägde Kunskaper och Snille, en särdeles färdighet uti Språken, och beklagas des förtidiga Död billigt.

Gufva af NATIONEN.

13. *Bref om Blandade Ämnen.* Stycket 1-12. *Stockholm*, hos P. J. Nyström, 1794, 4.

Detta var *mit första* Arbete, hvarmed jag, dock utan utfatt Namn, upvaktade det Svenska Almänna. De 12 Stycken, hvaraf det består, voro af olika Störlek; samfäldt utgöra de 138 sidor. Brevens antal är 20. Ung, redan skäligen beläst, men mycket driftig, tog jag til Pennan; jag framkastade Omdömen och Granskningar uti flera Ämnen, särdeles uti Historien och Philosophien, Stycken utur min Dagbok under Resan til Holland och Frankrike, Anecdoter och Anmärkningar. Ämnena voro sådeles blandade, men icke alla kläddé uti den rätta Brev-stylen. Några Omdömen torde tält mera Mogenhet; men at Samlingen i allmänhet vitnade om en tänkande och upmärksam Skribent, yttrade Hr D. *Büsching* uti Recensionen af detta Arbete i *Göttingische Anzeigen von Gelehrten Sachen*, år 1795. för d. 15 Nov. kändt gånstbenäget för en Yngling, som också däraf kände sig upmuntrad at förblifva på den Ban, han sedan så oförtrödet trampat. Detta Recommendationens Bref hos det utländska Publicum har jag i afskrift fogat til detta Exemplar af Brevven; äfven som efteråt läses et Bref om *Religionen*, hvilket Stadens Consistorium icke kunde med sit Imprimatur bevårdiga: ty, Sanningen at fåga, var jag af begynnelsen lifet kätterik i alla Faculteterne. Denna min Öpenhjärtighet fick jag ock redseligen omgållat ty ovane at här i Sverige läsa trykta Granskningar, och när man fick veta at Brevförfattaren var en Yngling, så borde ock okände men stridbare Riddare tidigt beväpnas för at bryta Lans med honom, på det ingens Renlighet och väl bestående Credit måtte af hans Öfvermod vidare lida något mehn. I den

Tiden skref en för öfrigt genom Förlager och Bibliothek om Svenska Literaturen väl förtjent Man, Hr Secreteraren Lars *Salvius* en Lård Tidning, det enda Blad, som då hos oss utgick under sådan Rubrik, men hvarest alla Skrifter antingen vunno Loford eller med en tilbörlig Magerhet recenserades, d. i. Paragraphernes Innehåll syndlöft framräknades. Breställaren hade här och där förgripit sig emot densa froma Regel; således utrustades Vännen, Hr Jac. *Röding*, at utgifva:

14. *Svar på Brevven om Blandade Ämnen. Stockholm, hos Lars Salvius, 1754, 4.*

Dessa Svar voro til en början 10, och rymdes på 8 fidor. Qvicka och Elaka voro dessa Svar; men med djupfinnig Lärdom eller grundeliga Bevis voro de ingalunda belästade.

15. *Gensvar emot Svaret på Brevven om Blandade Ämnen. Stockholm, hos Lars Salvius, 1754, 4.*

Höll bara 4 fidor, och var af samma Hand som Svaren. Sedan fick man läsa:

16. *Svar på Bref om Blandade Ämnen, uti Fem Fortsätningar.*

Af dessa höll den Första 12, och de följande hvardera 8 fidor, alla trykta i *Stockholm* hos Lars *Salvius* i 4. Svarens antal går til 22. Detta Torner spel, som icke litet förlustade den Tidens Amateurer, uplöste sig dock til slut uti mycket Ordrytteri och Speglosor ifrån Antagonistens sida, som var skada: ty Hr *Röding*, då Amanuens vid Kongl. Bibliotheket, var en väl studerad och särdeles Språk-kunnig Man, men plågades då, som alt utföre, af en egenfinnig Mjåltjuka, äfven som jag däremot och alt utföre bestod mig et glädt Lynne. Uti Fransyska Språket var Hr R. så stark, at han skref någon Tid en Fransysk Avisa, som då likväl bar sig i *Stockholm*; men hastigt afbröt han densamma för något upkommet Missförstånd emellan honom och Vederbörande; hvarest den vitte
Man

Mannen flyttades til Kongl. Svensk Commissarie i Danzig, hvarest han kom til Medel, samlade et vackert Bibliothek, och lefde mera med Böcker än med Människor; skiljdes dock vid begge genom Döden den 12 Dec. 1782 uti des 61:sta år. Detta lilla Katt-krig drog dock til ingen Följd på Hjer-tats vågnar, hälft vi blefvo sedan Collegier vid Kgl. Bibliotheket, och jag altid högaktade honom för hans icke vanliga Insigter i Svenska Historien. — Dock Förteckningen är ej ännu til slut.

17. *Til Auctoren af Svaren på Brefven i Blandade Ämnen. Stockholm, hos L. L. Grefving, 1754, 4.*

Denna Contra-Critik var underteknad af *Alfvarsam*, och dat. *Westerås*, d. 6 Jun. 1754. Den var dock icke egenteligen något Förfvar för mig, utan en direct Attaque på Svarstäl-laren, för hans yttrande om Inrättningen af et *Translations-Collegium* hos oss. Pseudonymen, skäligen barck, har jag aldrig kunnat aftäcka. Han fick dock sin Replik af:

18. *Til Hr Alfvarsam; Svar på des Bref til Auctoren af Svaren på Brefven i Blandade Ämnen. Stockholm, hos L. Salvius, 1754, 4.*
Begge dessa Stridskrifter höllo hvardera 8 fidor.

19. *Til Auctoren af Brefven och Blandade Ämnen. Stockholm, i Kongl. Tryckeriet, 1754, 4.*

Critiken var stild som et Bref, höll 8 fidor, och var underteknad af en sig kallande *Florentinus*.

20. *Ytterligare til Auctoren af Brefven om Blandade Ämnen; beträffande Des Omdömen om afl. Baron L. Holberg. Stockholm, i Kongl. Tryckeriet, 1754, 4.*

Af samme *Florentinus*, och höll denne senare Del af Arbetet också 8 fidor. Uti mit Omdöme öfver Danmarks Polygraph hade jag åter varit för Orthodox, ty at skriva Kyrko Historier och Comédier syntes mig at sträcka Parodien för långt; hvadan en

uplyst och calculerande Man hos oss tog honom i Förfvar, förmodel. efter Baron Holbergs Skrifter svingrat för honom mängen, enligt Hr Prof. Mallets Äminnelle Tal, mindre glad stund, och lät fördenkskull trycka dessa begge Apologier. Florentinus var Hr Baron Fredric *Palmquist*, Major vid Fortificationen och Ledamot af Kgl. Vetenskaps-Academien, som dog 1771, en af våre förnämste Mathematici och nyttigaste Författare. At mit Artillerie, under alla dessa diverse Anfäktingar, icke bléf aldeles svarslöst var at förmoda af mina då varande år, och synes äfven af sjelfva Brevven. At Literaturens fromma dock icke låg mina Contraparter så enkannerligen på Hjertat, utan at prompt knäcka en Insurgent, som ville bana sin egen väg, var en bokstafvelig Sanning; men man lät icke förfära sig, utan man gick sin väg fram ändå, och fann utaf andre inhemiske Lärde en så mycket kraftigare Upmuntran, och ibland dem förnämligast af framl. Hr Hof-Rådet *Warmholtz*, hvarom hans Brevväxling nogsamvt vitnar, äfven som jag också, ehuru långt efteråt, fann uti en af Des mig lämnade Handskrifter, kallad: *Table alphabetique des Journaux litteraires & autres Ouvrages periodiques en toutes sortes de Langues & sur toutes sortes de Matieres, avec des Remarques* (et starkt Band i följd) sid. 122, öfver dessa mina Bref följ. benägna Ömändome: "*Coup d'essai d'un jeune Ecrivain, qui depuis a rendu de bons services à la Littérature Suédoise*". Och härmed vare nog, kanske för mycket, sagt om hela denna Bref- och Stridväxling.

HANDLINGAR.

FÖRFÄTNING gjord af Hr Hof-Rådet Carl Gust. *Warmholtz* och des Fru, rörande deras Begrafning; dat. Sättegården *Christinholm* vid Nyköping, d. 3 Febr. 1781.

Til undvikande af så väl säfänga Ceremonier, som

som de Befvär och Olägenheter, som stora Begräfningar åtfölja pläga, hafve vi undertecknade härmedelst stadga och förordna velat, huruledes, när Gud enthera af oss behagar hädankalla, med vår Begräfning kommer at förhållas.

1. Så snart man, genom tjenliga och nog almänt bekante Förfigtighets-medel, därom gjort sig förvissad, at Kroppen verkel. är död, lindas den, utan föregången Tvättning, Påklädnig eller annan Svepning, ehvad namn den hafva må, uti et af de på Dödsfängen liggande Lakan, och lägges straxt i Kistan, utan at på något sätt til åskådande blottställas; icke eller beklädes Rumet, i hvilket Liket, til thes det bortføres, kommer at stå, hvarken med svart eller hvitt.

2. Liket föres til Grafven uti den vid Gården varande Likvagnen, med fyra egne Hästar förespänd, och beledsagas af tolf under Godset lydande Bönder, som, under Fogdens tillsyn, nedsätta det uti den Grafven på Östra Kyrkogården i Nyköping, som oss til Hvilställe är öfverlämnad, men i fall denna Graf då ännu icke vore murad, eller fullkoml. tilredd, anmodas Pastor och Kyrko-Rådet, at låta Liket så länge nedsättas i någon Kyrkan tilhörig Graf, til thes fören. vår Graf hunnit blifva färdig, hvilket med det skyndsamaste verkställas bör, då Liket sedan ditslyttas.

3. Al Procession af Sorgfolk, är onödig; derfore, försalla ock af sig sjelf alla öfrige vid Adelige Personers Begräfningar eljest brukelige Ceremonier, utan bör Begräfningen för sig gå i största stillhet, samt på en tid om dagen när Folket i Staden som minst är på Benen, och
altfä

altfå hälft förmiddagen. Liket emottages vid Grafven af den Prästmannen, som det kommer at jordfästa; och sedan detta på enfaldigaste sättet är förrättadt, förfoga sig Bönderne med Likvagnen strakt tilbakars til Christineholm, utan at på något Ställe i Staden gå in, eller sig där uppehålla.

4. Onödige äro också både den så kallade Själe-ringningen och Ringningen vid Begravnin-gen; men på det Kyrkan därigenom, i sin Inkomst, icke måtte blifva lidande, betalas Ringningarne med alla Klockor, som om de verkligen för sig gått.

5. När Tackfägelse göres i Kyrkan, bör den i möjligaste måtto blifva kort och simpel, samt alle Äre-titlar, Elogier, m. m. aldeles uteslutas: nog af, at Församlingen med så Ord tilkänna gifves, at en des Ledamot genom Döden aflidit.

6. Til Församlingens Kyrkoherde gifves i Likstol Aderton R:dr Sp., til Commministern Ätta R:dr, samt til Kyrkan Fyra R:dr, och til de Fattige Två R:dr.

7. Intet Sorgfolk bjudes til Christineholm, hvarken af Grannar eller andra; än mindre an-ställes vid detta Tilfälle någon Middags- eller Afton-måltid, eller annat Fractamente, hvad Namn det hafva må. Bönderne allenast, som följt Liket til Grafven, böra vid återkomsten undfagnas med en Måltid, sådan Tom den sig för dem passar.

8. Dödsfallet notificeras Slägt och Vänner icke på annat sätt, än genom Inrikes Tidnin-garne och Dagl. Allehanda, med undandbedjan-de af al Condolance. Skulle likväl et eller annat
färkildt

färskildt Notifications-Bref finnas oumgägeligen nödigt, så kan bilagde Formulaire därtill tjena.

Verkställigheten af denna på goda Skäl grundade Förfatning recommendere vi våre Barn och Arfvingar på det ömaste. *Christineholm*, den 3:dje Februar. år 1781 (Åttatio et).

Carl G.
WARMHOLTZ *).

Françoise Marguerite
JANISSON **).

NYASTE HÄNDELSE R.

S ä l s k a p e r.

STOCKHOLM.

Kgl. Patriotiska Sällskapet kallade mot förledit års slut til Utländsk Ledamot Riks-Grefven
Fredr.

*) Hr Hof-Rådet dog på *Christineholm* den 28 Mart. 1785. Han var född i Stockholm d. 1 Jan. 1713, son af våre lärdaste Herrar, hade länge vistats i Holland, uphöjdes uti Adeligt Stånd af Kon. Fredric I, och tilbragte sin öfriga Tid på Sätessgården *Christineholm*, där han samlade et stort Bibliothek, och utarbetade det förträffeliga Verket öfver Svenske Historici, kalladt: *Bibliotheca Historica Sueogothica*, hvilket jag nu utgifver.

***) Fru Hof-Rådinnan dog på fören. Sätessgård den 19 Jun. 1789. Hon var född i Hag den 4 Jun. 1711, och var et särdeles vittert Fruntimmer, samt Doter af Hr Frans Mich. *Janisson*, Landgreff. Hefsen Casselsk Minister i Hag, känd för sit Verk: *Etat présent de la République des Provinces-Unies*, af hvilket Fjerde Upl. utkom i Hag 1755, 2 Vol. i 12. Dotern skref sig, efter ankomsten til Sverige, *Janisson*. Se om denna Fru vidare: *Alm. Tidningarne*, för 1789, Del

Fredr. von *Anbalt*, Käjfl. Rysk Gen. Lieutenant och Chef för Adelige Land-Cadet-Corpsen i Petersburg m. m. Han är en af vår Tids uplystaste och mäkt verkfamme Herrar, och tillika Directeur uti Oeconomiska Sällskapet i Petersburg.

Uti Kgl. *Patriotiska Sällskapet* valdes Hr Majoren *C. Råberg* til Ordförande för innevarande års Andre Tertial.

Å B O.

Det här, i Storförståndsmets Hufvudstad, af Virtuoser och Amateurer år 1790 inrättade *Musicaliska Sällskap* hade sit första Sammanträde den 24 Jan. 1791, eller på Högfstaf. Hans Maj:ts Födelsedag, som ockfå är Sällskapets årliga stora Dag, til glädjefull åminnelle af den beskyddande Vård, samme Konung lämnade ej mindre Musiken, än de öfriga vackra Konsterna i vårt Fädernesland. Vid detta Tilfalle, samt inför en talrik Samling af Stadens hederligare Invånare, både af Stånds-personer och Borgerskap, af båda Könen, höll Sällskapets Secreterare, Hr Professor *Jac. Tengström*, et Tal: om *Musikens Verkan på en Nations Seder och Tänkessätt*, tolkandes därjämte Sällskapets lifligaste Vördnad och Kärlek för Konungen. Härpå följde Concert, Bal och Aftonmåltid. Sällskapet gifver Concenter hvarje Onsdags- och Lördags-eftermiddag, Sommar-månaderne dock undantagne. Trenne publique Concenter anslagos år 1790 til Inkomst för hederlige Stadsboers i Fattigdom efterlämnade Enkor och Barn;

2, sid. 238. Den där önskade *Minnesvården* är fatt och skal införas uti nästa Stycke.

Barn; til Brandstod för de vid Eldsvådan i Kloster-quarteret olycklige; och til de Enkór och Barn, hvilkas Män eller Fäder, ifrån Åbo Stad, aflidit i Kriget, hvarmedelst ock en samfäld Summa af 400 R:dr 37 fs. infamlades och utdeltes *). Directionen af Sällskapet musicaliska Öfningar updrogs åt Kongl. Concertmästaren Hr Eric *Ferling*; och har Sällskapet sina högtidliga Sammankómster och Concerter uti Stadens vanliga Assemblée-Sal.

Detta Sällskap firade äfven för i år d. 24 Jan. således, at det sammanträdde kl. 4 e. m. samt i närvaro af en Församling, som utgjorde omkring 200 Personer af begge Könen, då Ledamoten, Hr Isaac *Nordberg*, Lector vid Cathedral-Skolan, höll et Tal, uti hvilket han, efter uprepadt Loford öfver Konungen, förestälde: *Hvad som fordras*, antingen i sjelfva Musiken eller Executionen, och hos Åhörarne, om *Musiken skal* utöfva al den verkan, som den til sin Natur förmår åstadkomma. Efter slutat Tal upfördes Concert, och sedan öppnades Bal, som med Aftonmåltiden varade til kl. 3 om morgonen, då Sällskapet, under varmaste Känslor för Konung och Fosterland, åtskildes. Under år 1791 hafva 243 Personer, medelst frivillig Subscription, til Inrätningens Bestånd och Förkofran bidragit, hvilke Subscribenter sig också redan anteknat för innevarande år: hvadan denna både nyttiga och angenäma Inrättning härstädes vinner alt mera Stadga och Bestånd.

Döds-

*) Det närmare kan häröf intagas af *Åbo-Tidningarne* för 1791, N:o 5.

Dödsfall.

Professoren och Juris-Doctoren, Herr Christ. *Lunell*, Rector Scholæ uti *Christianstad*, dog Därfst. d. 23 Mart. uti des 73:dje år.

Hr Isaac *Ekman*, Stats-Commisarie, dog d. 24 Mart. i *Stockholm*, samt uti des 67:de år.

Framl. Öfversten och Rid. Grefve Jac. Ernst *Creutz's* Enke-Fru, Grefvinnan Christina Magdalena *Stenbock*, dog d. 26 Mart. på *Grinda*, Sätessgård uti Södermanland; samt uti des 61:sta år.

Hr Lagmannen, Joh. *Tegnæus*, dog i *Westers* d. 28 Mart. uti des 75:te år: hade varit mångårig Lands-Secreterare i Westmanland.

Hr Gust. *Hillebrandt*, Borgmästare i *Bartb*, dog Därfst. d. 28 Mart. uti des 69:de år. Han var Stadens andre Styresman sedan 1769.

Hr Eric Gust. *von Ecbstedt*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 30 Mart. på Sätessgården *Sjönebohl* uti Wärmeland, samt uti des 78:de år.

Hr Leonh. *Dablepil*, Capitaine vid Konungens Eget Värfvade Regemente, dog d. 7 Apr. i *Stockholm*, samt uti en ålder af 42 år.

STOCKHOLM,
Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 22 Sept. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Ottonde Stycket.*

HANDLINGAR.

TANKAR, yttrade underdånigt i *Landsorten* *), d. 7 Oct. 1792 **).

GUSTAF ADOLPH! Dina Dagar
Väcka öma Känslor opp.
Sverige, som nu sorgfret klagar,
Ser i Dig sin Framtids Hopp.
Himmel! Du vår Konung skydda,
Jämte Rikets Vål och Ro;
Samt fortplanta i hvar Hydda
Gammal Åra, Svensker Tro!

* * *

ALDRIG gå utur vårt minne
Våra Öden dessa dar!
Kung hos Folket Trohet finne;
De i Honom Hulder Far!
Lagen njute Hågn och Styrka,
Ordning blifve Rikets Sjal:
Likhet utan Gränfor yrka
Syftar ej på Allmânt Vål.

* * *

H

SÅKRA

*) *Rådens* uti Westergöthland, ej långt ifrån Sköfde.

***) Hans Kongl. Høghets, HERTIGENS AF SÖDERMANLAND, *Födelsedag.*

SÄKRA Öga, som kan skilja
 Menskjo-alfvar, Menskjo-digt,
 Uplys alltid Kungens Vilja,
 Tekna Underfåtens Pligt!
 Ofta många Offer bära
 Blott för Syn, för Egen Vinst;
 Men jag sjunger Hjeltars Åra,
 När mig Lyckan gynnat minst.

* * *

STYRK REGENTEN i sin Börda,
 Hvilkens *Carla* Vett och Mod
 Svea Land bör evigt vårda,
 Som fränkt Lagren med sit Blod;
 Och med Vishet börjat styra,
 Vårdar Folkets med sin Rätt;
 Skådar en förderlig Yra,
 Skingrar den på ädelt fätt.

* * *

MED en Hög och Furftlig Ande
 Omförg Han för Riket bär.
 Mildhet med Rättvisa blanda,
 Äkta Styrfel-konsten är.
 Skapa til en tarflig Lefnad
 I et fattigt Fosterland;
 Söka, grunda almän Trefnad,
 Bliir vårt rätta Enings-band.

* * *

NÅR Nationer återföras
 Ifrån Flärd til nyttigt Bruk,
 Skal ej Svek, ej Laffer höras,
 Och Riks-kroppen, såsom sjuk,

Småningom skal Styrka vinna,
 Åran lifvas Man från Man;
 Samt vår CARL med huggnad finna:
 At *Han Kom*; och *Säg*; och *Vann*.

CARL MAGN. SPARRSCHILD *).

UTDRAG af *Protocollet*, hållet uti Kgl. *Cancellie-Collegio*, Måndagen, d. 16 Jul. år 1792, rörande *Riks-Cancellers-Ambetets* å nyo uprättande och öfverlämnande til Hans Excell. Herr Riks-Rådet m. m. Friherre *Fred. SPARRE*; samt några andre Ärender **).

Sedan Hans Kongl. Höghet Hertig CARL föreliden gårdag i Näder anbefalt Herr Stats-Secretären och Commenduren *Schröderheim*; at til i dag kl. 12 förmiddagen låta sammankalla Kongl. Cantzli-Collegii; Kongl. Justitiæ-Revisionens Heltat Ledamöter och Bötjeningen i Kongl. Cantzliet; då Hans Kongl. Höghet voro finnad at benåda Collegium med Desse höga

H 2

här-

*) Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kgl. Sv. Orden.

***) Införes efter det justerade Original-Protocollet. Man vil anmärka; at *Riks-Cancellers-Ambetet* hvilat alt sedan år 1680; då den sifte Riks-Cancelleren; Grefve *Magn. Gabr. de la GARDIE*; nedlade samma Ambete; sedan han det beklädt alt ifrån år 1660: Uti fören. Ambete efterträdde han af Grefve *Bengt OXENSTIERNA* år 1680; men som då icke mera kallades Riks-Canceller; utan *President i Kongl. Majests och Rikets Cancellie*; hvilken Titel alt sedan varit brukelig; men nu åter uphördt.

närvaro; så hade, til underdånigt följe däraf, Kongl. Collegii, Kongl. Justitiæ-Revisionens Herrar Ledamöter och Betjeningen i Kongl. Cantzliet, vid förenämnde Tid sig nu enhälligt infunnit i Kongl. Collegii Rum.

Tillika hade, uppå Hans Kongl. Höghets befallning, Herr Stats-Secreteraren och Commendeuren Schröderheim, genom Handbillet, anmodat Rëgistratoren *Starck*, som för det närvarande förrättar Secreterare-tjensten, at om detta Kongl. Collegii Sammanträde avertera Herrar Ambassadeurerne vid Kongl. Franska och Köpenhamnska Hofven, Kammarherren och Riddaren af Kongl. Svärds-Orden, Friherre *Stael von Holstein*, och Generalen samt Commendeuren af Kongl. Maj:ts Svärds-Orden med Stora Korset, Friherre *Sprengtporten*, Extraordinaire Envoyén och Commendeuren af Kgl. Nordstjerne-Orden *Celsing*, samt Extraordinaire Envoyén och Riddaren af Kongl. Nordstjerne-Orden *von Engeström*, af hvilka Hr Ambassadeuren m. m. Friherre *Sprengtporten* och Extraordinaire Envoyéen *von Engeström* nu äfven voro närvarande.

Då Hans Kongl. Höghet, åtföljd af Dets Vakt, ankom, begäfvö sig Kongl. Collegii och Kongl. Justitiæ-Revisionens Herrar Ledamöter neder uti Vestra Slotts-hvalfvat, för at i underdånighet upvakta och emottaga Hans Kongl. Höghet.

Hans Kongl. Höghet behagade genast intaga Presidents-stolen, och tiltala Collegium som följer:

„Jag har låtit sammankalla Cantzli-Collegium för at gifva det tilkänna, at jag för det
 almäna

almänna bästa, Rikets anseende och heder, i Näder funnit för godt at å nyo uplifva det gamla Riks-Cantzlers-Ämbetet. Jag har därtill utfett en Man, som genom utmärkte Förtjenster, och en långlig Erfarenhet i Konungens och Rikets Tjenst, gjort sig förtjent af min fullkomliga Högaktning; en Man, hvilken sedan han upvaktat vid Min Högfästlige Herr Broders upfostran uti Dets yngre år, sedermera igenom hela Dets lefnad bibehållit Dets utmärkta förtroende och blifvit nyttjad i de viktigaste värf; en Man, som alltid tilgifven sin Konung och Konunga-Huset, tillika visat för Fäderneslandet och Medborgare den renaste Nit och Kärlek; en Man, som redan ofta bestridt de flesta af detta Ämbetes viktiga Omforger, och ät hvilken, utom alt detta, varit anförtrodt Öfverinseendet af vår nu varande Konungs Upfostran uti Des späda ste ungdom. Då jag med dessa Förtjenster förenar den enskilda Vänskap och Tilgifvenhet jag alltid bytt för des Person, så tror jag mig hafva gjort det säkraste Val, när jag därtill utnämner Kongl. Maj:ts Tro-Man, f. d. Riks-Rådet, Öfverste-Marskalken hos Hennes Maj:ts Enke-Drottningen, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, samt Ledamoten i Konungens Högfsta Domstol, Herr Friherre *Fredric SPARRE*“.

„Til Hof-Cantzler utnämner jag Extraordinaire Envoyén vid Kongl. Polska Hofvet och Riddaren af Kongl. Nördstjerne-Orden *von Engeström*“.

„Enär jag härigenom änteligen finner et tilfälle at lämna Stats-Secreteraren och Commendeuren *Franc* det Lügen, han länge önskat,

änfer jag för et nöje, at offentligen förklara honom min erkänsla för de Förtjenster han under sin Förvaltning af Utrikes Ärenderna samlat, både af min Högfälige Herr Broder, Mig och Fäderneslandet; men kan vid detta tilfalle ej på annat sätt visa honom mit tänkfatt, än då jag bibehåller honom vid den af Högfälige Konungen honom gifne Pension, och för öfrigt förfäkrar honom om min vänskap och äktning.

„Likaledes får jag gifva Cantzli-Collegium tillkänna, at Min Högfälige Broder länge varit betänkt at utgifva en ny *Cantzli-Ordning*, och hvartil jag äfven funnit et Project ibland Hans Paper. Jag, som i alt förefatt mig at följa de visa forsporr, uti hvilka Han gått, vil öck däraf betjena mig, och til den ändan skal jag icke eller uppskjuta at utfärda denna nya *Cantzli-Ordning*, jämte de därvid författade *Instructioner*“.

Hans Kongl. Höghet yttrade Des Nädiga Önskan, at under Des egen närvaro se Hans Excellence Riks-Cantzleren intaga sit rum uti Collegio; och som i anledning däraf anmäletes, at Hans Excellence bivistade Sammanträdet i Konungens Högsta Domstol. Så utbad sig Herr Revisions-Secreteraren, General-Auditeuren, Lagmannen och Riddaren af Kgl. Nordstjerne-Orden af *Lofthom*, at Hans Excellence härom få underrätta.

Imedlertid aflade, inför Hans Kongl. Höghet, Hof-Cantzleren och Riddaren *von Engebröm* des Ämbetes Ed, hvilken Hr Hof-Cantzleren förestafvades af Hr Stats-Secreteraren och Commendeuren Schröderheim.

Hans

Hans Excellence, Riks-Cantzleren, inkom imedlertid, och tacktes Hans Kongl. Höghet till honom i Näder yttre sig:

„Jag har haft det nöjet at utnämna Eder till Riks-Cantzler. Jag har ej kunnat lämna detta Ämbete i värdigare Händer. Jag är öfvertygad, at J med samma Redlighet, Trohet och Nit upfyllen det, som J idagalagt vid Förvaltningen af de öfrige Eder varit anförtrodde. Och då min tänkesätt för Eder, ifrån längre Tider, äro af Eder fullkomligen kända, söker jag icke nu at välöftigt förklara hvad vi bägge med en inbördes tillfredsställelse i detta ögonblick njute.“

Hans Kongl. Höghet behagade därefter icke allenast tillåta Riks-Cantzleren at kyssa Des Hand, utan tacktes tillika flere gånger omfamna honom och äfven gifva honom Salutet.

Hans Excellence, Riks-Cantzleren talade därefter i nåderdårlighet:

„Född och upfödd med öfvertygelse om den oavkortiga Skyldigheten tjena min Konung och Fädernesland, har jag därtill helgat min Eld, min Hog och min förmåga. Jag har, utan at med orolighet söka Tillfällen därtill, alltid önskat at begagna mig af dem, hvartill jag blifvit kallad. Förnyen har behagat öppna mig öre och öre, än jag med den renaste Värmening och den hedigaste Föresats förmått at upfylla. At tro mig kunna svara emot det Förtroende Eder Kongl. Höghet mig i dag behagat visa, vore en Djerfhet, för hvilken jag ej bör misstänkas; men at ej emottaga det, vore en olydnad eller otacksamhet. Dessa fel hafva aldrig varit, och skola icke eller blifva

mina. Med undergifvenhet för den Höghets behag och et fullt förtroende til Des mäktiga bistånd, som bäst känner mina tankar och upfat, lyder jag därför Eder Kongl. Höghets Nådiga befallning. Hyad Nit och Trohet för må at uträtta skal af mig icke försummas, och om sedan hos mig saknas de Egenkaper ingen förstår at gifva sig, tröstar jag mig likväl med en full öfvertygelse om Eder Kongl. Höghets Nåd och Ynnest; hvaruti jag underdånigst utbeder mig at alltid få vara innesluten.

Slutligen tåktes Hans Kongl. Höghet, i de nädigste Ordalag, förklara Hans Excellence Riks-Cantzleren, tillika med Collegii öfrige Ledamöter och Bötjeningen, Sin Nådiga Vänskap och Tilgifvenhet.

Hans Kongl. Höghet begaf sig därefter, beledsagad af Hans Excellence Riks-Cantzleren och de öfrige Ledamöterna, på sätt som vid Des ankomst skedde, tillbaka til sin Rum på Kgl. Slottet.

Hvarefter, och sedan Hans Excellence Riks-Cantzleren återkommit i Kongl. Collegii Rum, hvar och en af Ledamöterna förskildt hade den äran at hos Hans Excellence aflägga sin Lyckönskan, förklara sin glädje och förbehålla sig fortfarandet af den Ynnest och Godhet, hvarmed Hans Excellence de fleste af dem ifrån längre Tider omfattat.

In fidem Protocolli:

Joel Jac. Paréjus.

NYASTE HÄNDELSER.

Minnesvårdar.

UPSALA.

Under d. 2 Nov. sisl. år afgick Kongl. Maj:ts Skrifvelse til Hr Arke-Biskopen i Uplala, angående Hvalfvets i sländ sättande på den Kgl. *Gustavianska Grafven* uti härvar. *Domkyrka*, med Befalning, at berörde Hvalf skyndesam- meligen repareras på det sätt, at det göres slätt, med bibehållande af den Form det ägde förut, samt skulle verkställigheten häraf updragas Capitainen, nu Majoren, vid Fortificatio- nen, Hr Jac. Magn. *Nordencreutz*.

NYKÖPING.

At framl. Hr Hof-Rådet Carl Gust. *Warmholtz* var en af Landets lärda och förtjentaste Män är, öfversigtigt, äfven som at han uti Samlandet af och Kämnedommen om Böcker uti vår *Historia öfverträffades* af ingen. Han dog d. 28 Mart. 1785 på des Sätessgård *Christineholm*, och jordfästes uti des Graf på Nyköpings Östra Församling, *Alhelgona* kallad, Kyrkogård. Om denna *Graf* och den öfver densamma up- reste *Minnes-sten* vil man här meddela följande Beskrifning.

Sedan sisl. Hr Hof-Rådet *Warmholtz* på förenämnde sin Sätessgård, *Christineholm*, belä- gen i Södermanland, Röne Härad och *Alhelgo- na Sockn*, med Döden afgåt, beledsagades han med Likvagn til Nyköping, och i Procession af 12 sina Bönder, jämte betjening, til sin Graf, dock utan Ringning (fastt alt til Kyrkan

betaltes såsom vid en den högtidligaste Begrifning), och nedfattes i Östra Kyrkans Bisättningsgraf af ofvannämnde 12 Bönder, där hans Lik stod til des hans kära Hus-Fru, Fru Francisca Marg. Janicon, d. 19 Jun. 1789 likaledes med Döden afgick på nämnde Sättegård, och blef förd uti Likvagn på samma sätt, som sal. Hr Hof-Rådet, til Nyköpings Östra Församlings Kyrkogård; hvar hon tillika med sin sal. Herre och Man, sedan hans Lik uti Kyrkan uptogs utur Bisättnings-grafven, nedfattes på en och samma gång uti en Graf, som var belägen Söder om Kyrkan uti Sydöstra Hörnet midt emellan fyra vackra och lummiga *Castanie-Trän*, som voro planterade i quadrat på 6-ahnars afstånd ifrån hvarandra *). Grafven var en Jordgraf, 4 alnar djup. Sedan Liken voro nedfatta i Grafven, igenfylldes denna straxt af Bänderne, som voro i Processionen, med den upkastade Jorden, på det sättet, at Grafven liknade en *Hög* eller *Kulle*. Midt uppå denna Kulle restes Minnes-stenen, som sättades med flera Steinar på des Framlor. Öfver hela denna Kulle intil Stenen lades sedan Gåffen, och där ofvån uppå åter två Hvarf af Gräs-torf, så at Grafven med Tiden skulle blifva grönt. Foten af denna Kulle

*) Denna Graf hade tillhört Kyrkoterden uti Nyköpings Östra Församling, Hr D. Jac. Serenius, sal. Hr Hof-Rådets både rätte Själsofvarer och nära Vän; men då denne grundlärde Man 1763 flyttades til Biskopsstol i Strengnäs, öfverlät han detta vackra och så väl belägna Gåställe at Hr Hof-Rådet Warmholtz, som ensam med sin Hustru nu hvilar uti denna Grift. — Sal. Hr Hof-Rådets Författning om sin och sin Frus Begrifning, dat. d. 3 Febr. 1781, finnes införd uti detta Archivum, nästfölj. Stycke, sid. 106.

Kulle formerades med större Stenar högde uti 4 Hörn, samt med $\frac{1}{2}$ alns afstånd emellan Träden och Hörnstenarne. Träden, medelst sine Grenar och Löfs sammanväxning, formerade liksom et Tak öfver Stenen, så at han nu står liksom i en Löf-fal.

Hvad nu åter *Minnes-stenen* beträffar, så är den med Foten i Jorden 3 alnar hög, och af den så kallade bruna Ölands-Marmorn *) och läses på densamma följande *Inscription* med Latinska Bokstäfver:

Under

Denne Sten

Hvila

Herr CARL GUST. WARMHOLTZ

Född i Stockholm d. 1 Jan. 1713, och

Död på Christineholm d. 28 Mart. 1785;

Med Des Hustru

FRANÇOISE MARG. JANICON

Född i Hag d. 4 Jun. 1711, och

Död på Christineholm d. 19 Jun. 1789,

Stenen restes

af

Enda Dotern

Mariann Warmholtz

År 1790.

På

*) Denne Sten-art föredrogs Marmorn ifrån Östergötland, såsom den kan slipas mera jämn, och *Inscriptionen* på densamma alltid blir mera läsbar; än på den ljuse och fläckige Marmorn; hvadan ock den bruna Ölands-stenen håldre väljes til dylike Minnesvärdar. Stenen höggs och ritades af Hr Joh. Ad Göthe, Kongl. Slotts-Stenhuggare i Stockholm; hvarifrån Stenen fördes sjöledes, til Nyköping om Sommaren

På detta Sätt är nu en af Landets värdigaste Män blifven jordfäst, och har uti det enda, hvad Minnes-stenen beträffar, den Doterliga Ömheten och Plikten öfverträdt den så vördnadsvärda Fadrens skrifteliga och här tilförene införda Anordning: ty den bekostades och ditsattes af Sal; Hr Warmholtz's onda Barn, Fru *Marianne Warmholtz*, Enka efter Öfverfle-Lieutenanten och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, Hr. Pehr *Schönström*, som dog på *Christineholm* 1790.

Då jag uti Jun. sistl. reste genom Nyköping, befökte jag denna Grafvård, och hembar uti den heliga Skugga och Tyfnad, som rädde öfver densamma, et nytt Offer åt den förträffelige Mannens Åska af den stora Vördnad och Tilgifvohet, som lifvat mig under en snart Tretio-årig förtrolig Bekantskap med Sal. Hr Hof-Rådet, och som skola följa mig uti Grafven. Stället är utomdes af Läget ganska vackert; och hvilat uti närmaste Granskapet en annan uti sit slag äfven berömd lärde Man, framl. Professore Hr *Pehr Flodmark*, mång-årig Rector Scholz *Trivialis* i Nyköping, som dog 1783. Jag skildes vid detta Rum icke utan motsvarande Känslor, och kände härvid
en

1791, och fattes där på Grafhögen. Enligt Inscriptionen restes Stenen år 1790, var ock då färdig; men infallande Vinter hindrade Transporten, så at själva egentliga Resningen skedde först följ. Sommaren. — Man vil här anmärka; at sal. Hr Hof-Rådets Födelse-år uppgifves uti *Almänna Tidningarne* för 1785, sid. 270, vara 1714; men bör rättas, enligt Inscriptionen, til 1713; hvilket senare årtal äfven instämmer med *Kyrko-boken* i *Tyska Kyrkan*, hvar han blifvit döpt.

en billig Önskan upstiga, at äfven så snart införa uti det Svenska Archivum Minnesvärden öfven en annan icke mindre stor Kännare och Författare uti vår Svenska Historia, framledne Cancellie-Rådet och Historiarum Professore i Lund, Hr Sven *Lagerbring*, som dog den 5 Dec. 1787.

Typographie.

GÖTHEBORG.

Vid den Vådeld, som Natten emellan d. 2 och 3 Mart. siffl. lade en del af denne Stad i Aska, afbrän äfven Hr Sam. *Norbergs* Boktryckeri, et af de bäst inrättade i Sverige, och vid hvilket han nyss förut, samt på egen Kostnad, fullbordat Trykningen af en *Svensk Bibel* uti *Quarto*, en Uplaga stor Tolstufende Exemplar, och var färdig at utgifvas, då äfven detta des så dyrbara Förlag blef et rof för Lågorna.

Topographie.

GÖTHEBORG.

Natten emellan d. 2 och 3 Mart. siffl. vid påse kl. 11 upkom här i Staden hos en Snickare, som bodde vid Drottningegatan åt Vallen, en så häftig Vådeld, at den, hällt under tiltagande Blåst af Sydost, lade inom 15 timar en betydlig Del af Staden i Aska, eller de så kallade Andra, Tredje, Fjerde och Femte Rotarne, ifrån Drottning- til Kongs-porten, emellan Stora och Östra Hamnen samt Vallen. De således
ned,

nedbrände Husen, större och mindre, voro 110, och ibland dem Fru Assessorikan von Jacobsfons Sockerbruk, et af de större Verken i Riket. Krono-bageriet måste, jämte några andre Hus, nedrifvas, för at hindra Eldslågornas spridande til den öfriga, hälft Norra, Delen af Staden. Antalet på Hushåll, som genom denna Vådeld blifvit lidande, steg til 330, utgörande 1264 Personer, utom de af Garnisons-Staterne, som bebodde de åt Vallen närmare belägne Husen, omkring 30 til 40 Hushåll. Man har värderat hela Skadan til omkring Femtio Tunnor Guld. Ansefliga Sammanskötter ifrån In- och Utrikes Otter til de genom denne Brand nödlidande Personer hafva ingåt, ibland hvilka man här vil anmärka den ansefligaste, el. den af *Tusende* R:dr, som redan d. 22 Mart. ifrån Magistraten och Borgerskapet uti *Gesle* Stad infändes.

HUDWIKSWALL.

Denne uti Helfingland belägne Sjöstad hade den Olyckan, at d. 17 Apr. lades, medelst en hos Klöckgjutaren Pet. Öberg kl. 1 om efterm. upkommen Vådeld, och som varade til kl. 9, icke mindre än 83 Gårdar i Aska, hvartil ej litet bidrog en stark Nordvestlig Vind, så at äfven Fartyg och Båtar, som lägo i Stadsfjärden, antändes.

Sällskaper.

KÖPENHAMN.

Det härvar. *Sällskapet för Natural-Historien* har nyligen antagit til Utländske Ledamöter
Hr

Hr Carl Pet. *Tbunberg*, Med: och Bötan. Professor i Upsala, samt Rid. af K. Wasa-Orden, och Hr Gust. *von Paykull*, Kongl. Secreterare och Hof-Junkare i Stockholm.

Dödsfall.

Hr Assessoren D. Zacharias *Strandberg*, Led. uti Kgl. Vetenskaps-Academien och Kgl. Patriotiska Sällskapet, dog den 30 Oct. förledet år i *Stockholm* och uti des 80:de år. Han hade varit Assessor i Kgl. Collegio Medico och en af Hufvudstadens förnämste Practici.

Hr J. C. *Tborell*, Kyrkoherde vid Svenska Lutherska Församlingen på Öen S. Barthelemy uti Westindien, dog d. 1 Jan. i Staden *Gustavia* därst. och uti des 34:de år.

Hr M. Pehr *Ring*, Kyrkoherde uti *Fielkinge* i Skåne, dog Därst. den 8 Febr. uti des 78:de år.

Hr Ant. Pet. *Favre*, Svensk Consul i *Roabelle* uti Frankrike, dog Därst. d. 2 Martii.

Hr Öfversten Carl *Linroth*, Rid. af Kongl. Sv. Orden, dog d. 5 Apr. på *Såby*, Sätessgård i Wärmeland, samt uti des 80:de år.

Hr Albr. *von Fieandt*, Capitaine vid Careska Dragonerne och Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 5 Apr. på *Mörskom*, Sätessgård i Nyland, samt uti des 38:de år.

Hr Joh. N. *Stenmark*, Contracts-Proft i Oppunda Härad och Kyrkoherde i *Sköldinge* uti Södermanland, dog Därst. d. 9 Apr. uti des 68:de år.

Hr

Hr Ad. Detl. von *Uesedom*, Kgl. Preussisk General-Lieutenant och Rid. af Svarta-Örns Orden, dog d. 10 Apr. i *Schneidemühl*, Stad uti det til Westra Preussen nära liggande Netzlandet, samt uti des 66:te år °).

Hr Kgl. Hof-Prädikanten och Prosten, M. Nils *Josephsön*, Kyrkoherde i Ljungby uti Halland, dog d. 10 Apr. på des Gård *Högared* vid Falkenberg och uti des 62:dra år.

Hr Capitainen Baron Carl Adam *Armsfelt*, dog den 13 Apr. på Gården *Degerö*, uti des 52:dra år.

Hr Advocat-Fiscalen Carl Fr. *Ternell* dog d. 13 Apr. på Sätessgården *Molneby* i Upland och Roslagen belägen, samt uti des 58:de år.

Hr Prosten M. Pehr *Backman*, Kyrkoherde i *Willberga* uti Upland, dog Därlädes den 21 Apr. **).

Hr Joh. *Fernberg*, Assessor uti Kgl. Commerce-Collegio, dog d. 22 Apr. i *Stockholm*, och uti des 61:sta år.

*) Denne Herre är af den i Svenska Pommern florerande Adelige Ätten Uesedom.

***) Han var Helfinge, född den 27 Sept. 1705, blef Magister 1740, Präst 1741, Kyrkoherde i Willberga 1751, och var Årke-Stiftets Senior.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 27 Oct. 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Nionde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTERKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Caracterer*, *Seder*, *Lefnads-* och *Döds-sätt*, räknade *från och med* Konung GUSTAF I *til och med* Konung GUSTAF III.

Inledning.

Den Antekning, som jag vågat göra af våra nyare Konungars och regerande Drottningars *Tilnamn* och motiivarande *Caracters-drag* *), har syntts icke misshaga det Almäna; hvadan jag ock anhåller hos Forskare uti vår Historia, at de, äfven enligt min egen åstundan **), behagade infända sina Antekningar och Beträktelser uti förevarande så märkvärdiga som lärorika Ämne, til hvilka jag altid skal foga mina egna, och utur mit Förråd alt vidare öka dessa Uppgifter, samt dem efterhand här uti Archivum det vördade Svenska Almäna meddela ***).

I

Man

*) Detta mit Förlök finnes infördt uti St. 1-3 af detta Band.

**) Se här frammanföre sid. 9.

***) Jag blifver dock ensam ansvarig för samtliga dessa

Man binder sig härvid *ej til någon* Chronologisk Ordning, utan alt efter som man får eller finner hithörande Materialier, så ställer man dem i behörig tryckbar Form, dock altid så, at öfver hvarje Artikel teknas *Dens Namn*, som det angår. En Häfdeteknare har således ingen möda at igenfinna de här förekommande flerfaldiga Bygnings-ämnen, för at begagna sig at, när han i Stort eller i det Hela vil resa Bilden af den eller den Personen uti vår Nyare Historia.

Men innan vi komme til detta för Sverige än så ärofulla och uplyftande, än så omskiftliga och forgeliga Tidevarf, jag menar det ifrån år 1521 til år 1792; så låtom ofs först kasta en Blick på Sveriges *fordne* Regenter, för at däraf med förundran intaga, huruledes *de fleste* ibland dem varit af ålder, eller alt ifrån Hedenhös, et Mål för Milsöden, antingen vid

Antekünigar. Ansvaret är utomdes lätt, ty man skrifer intet annat än *Sanning*, och Sanningen är, enligt vår *Nyaste* Tryckfrihets-Lags (af den 11 Jul. 1792) både Bokstaf och Sinne, des hufvudsakeliga Föremål. Hvar åter sannolik Mening, billig Granskning uppgifves, sker det med Anständighet. Begge delarne låga således icke allenast Förnuftet och Lagen, utan jag har det ock lärdt, samt sedt det öfvadt af vår förste Häfdeteknare, Hr Cancellie-Rådet Sven *Lagerbring*. Mina Uppgifter äro, på de flesta ställen, icke nya; alla kunna de til fullo styrkas utur nyssnämnde Författares Arbeten, utur dem, som en *Datin* och *Botin* äfven uti vår Tid utgifvit, hvilka med mig samfält öft utur de bästa Källor. Jag nyttjar härvid därjämte både tryckta och handskrifna *Tilgån*gar, samt uppgifver utomdes, när det behöfves, mine *Sagesmän*. Sådant alt är tilbörlikt uti min *Vetenskap*.

Utgifvaren.

vid Nedträdet ifrån Thronen eller vid Afträdet utur Verlden — och detta mera ofta än uti något annat Rike. Sådant måste nödvändigt haft en Orsak, och den synes mig ej olikt böra fökas, dels uti *Rikets Läge*, dels uti *Folkets Lynne*. Några få Drag, så af det ena som det andra, på denna så stora men ock svåra Tafla, vil man til närmare Pröfning underkasta våre ränkande Läfare, våre granskande Häfdefökare. Man beder äfven om deras Biträden och Rättelser, så väl hvad denna Inledning beträffar, som hvad sedan rörer hvarje Person i synnerhet.

Svea Rike, tidigt befolkadt, vare sig Söder- eller Öster-ifrån, styrdes af Konungar och hade en Regering, långt innan de fleste Europas nu varande Riken ägde hvarken det ena eller det andra, utan antingen voro de Roms Provincer och Nybyggen, eller beboddes de af föga annat än Vildar. Vårt Land hade däremot af ålder Sjelfständighet, Styrelse och Upodling; hvilka Förmoner Landet ägde dels af sit affides Läge i Norden, samt utan farliga eller inkräktande Grannar, dels af sjelfva Folket, som bebodde detsamma. Våre Urfäder, aldeles skilde från det Södra Europas milda Luftstrek och vekligen Lefnad, kände inom sig en naturlig Styrka, bygde på detsamma en borgerlig Frihet, förvandlade af billigt Behof Husfaders-myndigheten til et *Konunga-välde*, men *detta dock* inkräkt af Lagar och underkastadt Folkets Rätt. Svenska Folkets Ombud, särdeles Lagmännen, omgäfvö Thronen och förde des Talan vid Rikets Möten, eller det så kallade Alshärjar-Tinget. Detta gaf Mot-

vigt, framalltrade begrep om motfvarande Rättigheter och Plikter *inom* Rikets egen Gräns. Utom densamma förde Styrkan och Friheten samma Folk uti Härnad och Vapenskiften. Det kom hem merändels med rika Byten, det bygde Städer, det dref Handel, det hyfte Snillen, och detta allt uti Heden-tima. Medan et tjockt Mörker ännu betäckte så många hättre belägna Länder i Europa, lyfte en Fackla på Island, denna Polen så nära belägna Ö, som utbredde sit sken öfver hela Norden. Ej säledes Under, at *vårt urgamla* Folk var svårstyrdt, merändels pockande, tiltagfet, hämndgirigt och kullskörtande. Et Land, därjämte upfyldt af Små-Konungar, Vikingar, Thignarmän eller Herremän, och Lagmän, frambar således utur sit eget sköte et rikt Frö til söndrade Tänkafätt, til Täfingar om Magt och Företräde, kort sagt til *Herra-välde i delo med Konunga-välde*. När sedan Christendomen, ehuru icke utan möda, just af detta Landets och Sinnenas Läge, hann fördrifva Hedendomen, kom med detfamma et *Tredje* Vælde in uti Landet, det af Präster eller *Hierarchien*: så mycket farligare och kraftigare, som det bygde sin magt på misledda Begrep; på förlättna Mifsgerningar, på tröstade Samveten. Konungarne fingo nu *således tvänne* Herravälden, at strida mot, det Andeliga och det Verldliga; och i stället för tjenliga och sammanhållande Motvigtter inom Staten, förvandlades allt efterhand til Söndringar och Sönderbrytningar. Sinnena voro desamma, men Föremålen och Medlen förändrade. Thronen skakades och Riket försvagades. Härtill bidrog äfven i ganska stor mån

Danska

Danska Hofvets Stats-slughet. Danmark, väl beläget och fruktbärande, blef tidigt Sjömagt; gjorde lätta Inkräktningar på Östersjöns Södra Kuster; men fann däremot få mycket starkare Hinder uti utvidgandet på Norra sidan. Det fikte fördenskull tidigt och få myckgt ifrigare efter det ensamman eller obeslidda Väldet i Norden, och hela Medeltids-Historien intygar det ovederfägeligen, aftäcker den redan uti Hedentima lagde Planen, samt fätter den uti sin fulla Dag. Sverige och Norrige skulle underkufvas, koste hvad det ville, med List eller Våld *). Krig och Fördrager hade merändels detta til Föremål; man förlökte och vann flere gånger Sam-Regeringar, dock altid til Danmarks Företräde och Nyttä; man upnådde slutligen sit mål med *Norrige*; men *Sverige*, ehuru så högt nära sit Fall, reste sig dock af Folkets egen Kraft, och medelst infödd Hjeltes arm grundlades en Magt, som sedan vid flera Tilfällen blifvit Danmark öfverlägsen, men altid hållit detsamman Jämnvigten.

När man nu kastar Ögat på hela denna Ställning, är det då underligt, at det ena Interesseset låg uti ständig mer eller mindre uppenbar Delo med det andra? at Konungarne, så de Hedniske som de Christne, icke föllan blefvo Offer för Herrsklyftnad och Tvedrägt, så väl af de förre, ehuru Styrelsen var då mer en-

*) Kon. *Christian* II öfvade begge uti högsta grad, men bröt ock dymedelst sjelf sönder det til Fullständighet bragta Oket. Vår Lagerbring håller dock Kon. *Christian* I liksom för mera skadlig Regent ibland våre Unions-Konungar: ty han skadade jämt och merändels på dalde vägar.

Kel, mindre besvärad, som äfven uti senare Tider, då Påfvar, Prelater, utländske Konungar och inhemske Herrar *) ej föllan använde alla krafter at bringa Sverige til et Lyd-Rike, då så mycket lättare sköfladt af Präster och Fogdar samt styrdt af Vederbörande, de fleste lifvade af en rådande Känsla för sine Personer, icke för Riket? Om vi vele blifva vid Sanningen, så måste vi bekänna, at det stod *så til* i Sverige under Forntidens *begge* Hufvud-åldrar.

Huru skulle då annorlunda hända, än at Konunga-hus och Regenter omväxlades ofta, än stego än föllo; Konungars Affätning och Mord mera förmörka och vanära vår Historia, än hos någon annan Nation? Öpnom Häfdernas Bok! hvad säger den **)?

(Fortfättning e. a. g.)

DET

*) Ingen må tro, at man på denna Tafel förefatt sig, at belasta vårt fordna *Herre-Stånd* med otölbörliga Skuggor. Min Penna, äfven som mit Hjerta, äro vidä skilde ifrån Upsätet at belacka och skymsa. Längre fram uti Arbetet skal det visa sig, med hvilken beredvillig Glädje man rest och skal resa de Svenske Herrars Minnesvärd, som utgjort Thronens Stöd, som ifrat för Rikets Själfständighet, som varit Folkets Beskyddare i Fred, Försvarare i Krig. Framvisar vår Historia Store Konungar, så framställer den och Store Herrar, ordet *Stor* här uti sin *rätta* Bemärkelse taget.

**) Mätte aldrig min Hand blifva så olycklig, at uti densamma söka, utur densamma främdraga *annat än* Sanning! Mit Samvete inom, min Gerning utom mig hafva varit och skola allit för detta mit Upsät

DET LÄRDA SVERIGE

Eller *Förteckning på Lefvande Lärde* uti Sverige och des underliggande Stater, samt *Deras Arbeten.*

UGGLA (*Carl Hillebransson*).

Kammarherre. Född i Nerike den 28 Octob. 1725. Ledamot af Kongl. Vetenskaps-Academien i Stockholm. Valspråket: *Utan Svek, utan Frukta.*

Utgifne Arbeten.

Inledning til Heraldiken. Stockh. 1746, 8. — Afhandling om Svea Rikes urgamla Vapen: de Tre Kronor. Stockh. 1760, 8. — Tal, hållet då Majoren Hr Adam Jöran Rosenstam, uti Westermo Kyrka i Södermanland jordfästes, och Vapnet vid Grafven sönderfogs, d. 15 Jan.

I 4

blifva mina trognaste både Vitnen och Förvarare. Lagens heliga Bud står därjämte på min sida, jag menar Tryckfrihets-Lagen — ty utom den vidfräta Uplysning, som samme Lag yrkar och bjuder, hållas Konungar uti Mörkret och Folkslagen under Oket. — Utom den *almonna* Försäkran uti senaste och här frammanföre med Hand och Hjerta beprisade CAROLINSKA Tryckfrihets-Förordningen, äger den *Historiska Sanningen* til sin vidare Betäckning en *Järskild* och *dubbel Sköld*, henne räckt af Kon. GUSTAF III:s Hand, så väl uti *Ellofte §.* af Des Tryckfrihets-Lag af d. 26 Apr. 1774, som uti Des munteliga Befalning til Rikets förste Häfdeteknare, vår Lagerbring, at *skrifva Sanning* (*Gyllene Kungord!* De finnas upteknade uti Företalet til Hr Canc. Rådet Lagerbrings stora Riks-Historias Fjerde Del, sid. 4): härutinnan af aldels lika Tanka med Konung CARL IX, som uti sin Rim-Krönika, sid. 72, uttryckelligen fordrar och stadgar:

Historieskrifvare bör skrifva sant.

Jan. 1771. Stockh. 1771, 8. — *Lefvernes-Beskrifningar* öfver Namnkunnige Svenske Män; Första Bandets Första Stycke om Friherre Claes Johanson Uggla, Amiral och Amiralitets-Råd. Stockh. 1786, 4. — *Inträdes-Tal* om Sjön Hjelmaren, hållet för Kgl. Vetenskaps-Academien d. 9 Aug. 1786. Stockh. 1786, 8. — Svar på Frågan: om Orsaken til Misväxter; infördt uti Patriotiska Sällskapets Hushållnings-Journal för 1788, sid. 119-139. — Svea Rikets Rädslängd. Stockh. 1791, 4.

Uti Handskrift: Bibliotheca Topographica Sveo-Gothica. Innehåller en Critisk Recension öfver Provinciers och Ortors Beskrifningar inom Sveriges Gräns, som funnos ibland egna Samlingar. Är öfverlämnad til Kgl. Vetenskaps-Academien. — Bibliotheca Biographica Sveo-Gothica. Af lika beskaffenhet med den förenämnde, dock af kortare innehåll; continueras för fort Samlingen ökes.

Har gjort *Donation* af tryckta Böcker til Kongl. Vetenskaps-Academien. Denne vittre Herre delar sit Vistande emellan sina begge Sätessgårdar, *Stora Djula* uti Södermanland och *Ekeberg* uti Nerike, ägandes på begge Ställen Samlingar uti Svenska Historien.

NYASTE HÄNDELSE.

Universiteter.

ÅBO.

Under d. 13 Sept. år 1791 utfärdades Kongl. Maj:ts Kallelse-Bref för Öfverste-Kammarjunkaren m. m. Friherre Gust. M. *Armsfelt*, at vara *Canceller* vid den härvarande Finska Högskolan. Consistorium Academicum hade sjelf anhållit om denne Herre til Styresman, hvilken, sjelf bördig Finne och en af Nationens första Snillen, utomdes under Kriget inlagt de ärofyllaste
För-

Förtjenster om detta sit närmaste Fädernesland, både medelst Hjelte-bedrifter och Fredens afslutande. Man vil utur Kallelse-Brefvet införa Kon. GUSTAF III:s egna Ord härom: „Vi vele härmed i Näder kalla Eder at vara Cancellor vid Vår Academie i Åbo. Consistorium Academicum har därom i underdånighet anhållit; och Vi hafve med färdeles nöje bifallit at lämna Eder Styrelsen af et Lärosäte, där J grundat den Kärlek för Kunskaper och vittra Yrken, som hos Eder förena Snillets Förtjenster med Vapnens. Det blifver en värdig Omsorg för Eder, at sprida Vetenskapernas Ljus uti Eder Fosterbygd, där Lugn och Säkerhet äro återstälde igenom en Fred af Eder beredd och teknad; och huru glad skal icke Krigsmannen, huru trygg Jordbrukaren af alla Stånd anfötro Söners Upfostran, den förre åt sin Anförare, den senare åt en Förfvarare, och alla åt en Landsman, som, upfödd i deras Sköte, återkommer til dem ännu i den glada Äldrens muntra dagar med Åran af viktiga Värf och de högsta Världigheter“?

LUND.

Igenom Hr Majorens vid Sal. Konungens Regemente och Riddarens, Frih. Fred. *Hjertas*, Frikostighet har denna Kgl. Academies Capell erhållit år 1791 en ganska vacker *Samling* af dels *Handskrifne*, dels i *Koppar stukne Musicalier*, hvilkas Urval röjer så mycket större musicalisk Kännedom, som de alla äro af berömda Mästare författade. Hans Excellence, Riks-Drotzen, Academiens Cancellor, som härom blifvit underrättad, har igenom Bref til Consistorium

förklarat des synnerliga Nöje öfver den Förman, som härigenom blifvit den Musique-älskande Ungdomen här vid Academien tilskynad; och Consistorium har besörjt, at den Öfning och Smak för en så ädel Konst, hvars Befordran blifvit åsyftad, icke må föndras ifrån et tacksamt Minne af Gifvaren.

Hof-Jägmästaren och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, Hr Baron Kjell *Barnekow*, en Herre af fällsynt musicalisk Kännedom, har til denna Kgl. Academies Capell skänkt år 1791 en dyrbar Samling af *Musicalier*, uti den ädla och gagnande affigt, at därmed underflödja den här studerande Ungdomens almänna Öfningar i detta yrke, främja och utbreda Smak för Vetenskapen genom Arbeten, hvilka, af en Kännare valde och nytjade, utmärka de störste Mästaressnillen. Denna ansenliga Samling, hvaröfver et särskildt Inventarium oförtöfvat skal besörjas, kommer, enligt Consistorii Academici Beslut, at, til Estertidens tacksamma hogkomst, nämnas den *Barnekowska* *).

Til Consistorium Ecclesiasticum härst. har Prosten och Kyrkoherden vid Barkåkra och Ribbelberga Församlingar, Hr M. Thure *Hellman*; insänt Disposition och vederbörligt Inteknings-bevis om et uti ogtaverad Frälseegendom, under den 1 November år 1791, nedfatt och til *Stipendii*-fond anslaget Capital af 200 R:dr Spec. i Banco-mynt, donerad af välbemäkte Hr Prost och des i Lifstiden kära Maka, numera framl. Friherrinnan, Fru *Fredrica Eleonora Nierotb*, hvaraf årligen utgående Räntan, til 6 för Hundradet, räknad ifrån fören.

*) Se Lunds Nytt och Gammalt, för 1791, N:o 45.

fören: glada Dag, som tillika uplifvat Minnet af dåvarande Hans Kongl. Höghets Svea-Rikes Kron-Prinses hugneliga Födelse-dag, kommer at såsom Stipendium tildelas en Studerande vid Kgl. Carolinska Academien, til understöd under des beredelse til framgen Skicklighet, at kunna tjena Guds Förfamling.

Frimurare - Orden.

GÖTHEBORG.

De härvarande Frimurare-Loger sammanträdde d. 3 Oct. sist. och blef vid denna högtideliga Sammankömst *Parentation* hållen öfver Högtfals. Hans Maj:st, Konung GUSTAF III; såsom både *Konung* och *Frimurare*. Stora Frimurare-falen var, i anseende til Dagens Föremål, ganska väl decorerad af Stads-Architekten, Hr Capitainen Carl W. *Carlberg*; och hölls sjelfva Parentationen af Philof. Lectoren och Kyrkoherden Hr M. Olof *Westman*. Man får äfven tillägga, at sjelfva den valde Parentations-dagen mycket uphöjde Aftens värde samt fördubblade både Talarens och Åhörarnes Kärlor: ty det var förmedelst Kon. Gustaf III:s så lyckeliga som högst nödiga ankomst d. 3 Oct. 1788 til Götheborg, som denna Götha Rikes både Hufvudstad och Nyckel frälses och befriades ifrån den Danske Krigshärens anfall. — Här i Staden finnas *Trenne* Frimurare-Loger, nämligen: 1) en *Almän S. Jobannis* Frimurare-Loge, som heter: *Salomon à trois Serrures*, men

men kallas vanligen *Salomoniske Logen*; 2) en *S. Andreae* eller *Skottisk Frimurare-Loge*, som heter: - *De Tre Förenta Kronor*; och 3) en Loge för de *Högre Graderne* eller de *Gröna Banden*. — Alla dessa Loger förenade firade samfällt *Sal. Konungens Minne* på fören. Dag och uti *S. Johannis-Logen*, såsom den förste. Dessa Loger och Grader hafva sina särskildta för *Ändamålet* inrättade Rum, samt äger *Orden* et eget Hus med inbygd fyrkantig Gård, 2:ne Våningar högt, som endast occuperas af *Frimurare-Logerne*, samt är beläget vid *Drottningegatan* här i *Staden*.

GREIFSWALD.

Uti den härvarande *Frimurare-Logen*, kallad: *De Tre Gripar*, hölls den 7 Maji siff. öfver *Konung GUSTAF III* en högtidelig *Parentation* af *Hr Wilh. Jul. L. Schubert*, *Postmästare* här i *Staden* *).

Folk - Myckenhet.

GÖTHEBORGS-Stift.

Enligt detta *Stifts Tabel* för *Året 1790* föddes inom detsamma ägta *Barn 3442 Man- och 3384 Qvinkön*; bland dessa af *adelig Börd 9 Man-*

*) Detta Tal blef tryckt under *Titul: Denkrede auf Gustaf den Dritten*, abgelesen in der *Versammlung der Freimaurer zu Greifswald*, am 7 Maji 1792, vom *Br. W. J. L. S. Greifswald*, 1792, 24 sidor i 4. Det finnes förvaradt uti *National-Bibliotheket*.

Man- och 6 Qvinkön; oägta Barn 102 Man- och 124 Qvinkön: Årsfumman af födde 7052. Barnaföderskor, som födt Tvillingar 96 och Trillingar 4. Dödfödde 133 Man- och 97 Qvinkön. Barnaföderskor efter ålder, från 15 til 20 år, 286; til 25 år 1157, til 30 år 1795, til 35 år 1625, til 40 år 1132, til 45 år 638 och til 50 år 188. Döde 3281 Man- och 3155 Qvinkön; däribland af Adelig Börd 5 Man- och 4 Qvinkön; tillsammans 6436; således 616 flere födde än döde. Af de Döde hafva 3 Man- och 9 Qvinkön hunnit til en ålder emellan 90 och 95 år, samt 1 Man- och 7 Qvinkön emellan 95 och 100 år. Vigde Hjonelag 1824, däribland 3 i Adeligt Stånd. Uplöste Hjonelag 1866. Erhållit Consistorii Skiljobref 8 ägta och 12 trolofvade Par. Genom Olyckshändelser hafva 195 Man- och 43 Qvinkön omkommit, näml. qvafde af Ammor eller Mödrar 20 Man- och 22 Qvinkön. Mördad 1 Mansperson. Drunknade på öpen Sjö 132 Man- och 11 Qvinkön; drunknade i Brunnar och Källor 11 Man- och 4 Qvinkön. Omkomne under Isen 4 Man- och 2 Qvinkön. Frufne til Döds i Snö och Urväder 2 Mankön. Sjelfmördare 4 Mankön. Af Våda skadat sig til Döds 11 Man- och 2 Qvinkön. Vådeligen Dödad af annan 1 Mankön. Krossade af Träd i Skogen 4 Mankön, af en Skeppsmast 1 Mankön, af et Qvarnhjul 1 Mankön, af et Vedlafs 2 Mankön. Fallit i kokhett Vatten 1 Mankön. Qvafd af et Ben i Halsen 1 Qvinkön. Förbränd af itändt Lin 1 Qvinkön. De almännast gångbare Sjukdomar ibland Barn voro Koppor och Kikhosta, samt bland äldre Folk Röt- Bröst- och

och Fläck-febrar, och på sina ställen Fäldju-
ka *).

GÖTNEBORG.

År 1791 föddes uti *Domkyrko-Församlingen* härstädes 124 Gosse- och 115 Flicka-barn, til-
sammans 239 Barn; dogo af Mankön 114 och
af Qvinkön 112, tillsammans 226 Personer;
vigde 84 Par; uplöste genom endera Makans
Död 62 Hjonelag. — Uti *Christina-Församlin-*
gen föddes 54 Gosse- och 40 Flicke-barn, til-
sammans 94 Barn; dogo 26 af Mankön och 23
af Qvinkön, tillsammans 49 Personer; vigdes 24
Par; uplöstes genom endera Makans Död 15
Hjonelag. — Uti *Garnisons- el. Kronbus-För-*
samlingen föddes 87 Gosse- och 85 Flickebarn,
tillsammans 172 Barn; dogo 84 af Man- och
81 af Qvinkön, tillsammans 165 Personer;
vigdes

- * Hårtill vil man anmärknings-vis foga följande *Tilläg-*
ning utur sjelfva Tabellen: Uti *Naturens Rike* har intet
annat anmärknings-värddt förefallit, än at et Gossiebarn
blifvit framfödt i Holms Sockn vid Halmstad i Augu-
sti månad, hvilket var Harmundt, med platt och in-
tryckt Näsa, men eljest friskt. Vintern var ovanligt
blid, utan särdeles Frost eller Snö och Åkføre, til
hinder för Skogskörflor. Våren blid och torr, men
Sommaren och Hösten regnaktige; hvaraf hände at
Gräs och Säd svårligen bergades, och denna senare
gaf väl Halm, men liten Kärna. Desutom skadade
Råttor Säden både på Åkern och i Ladan. Högsta
Sädespriserne i Landsorterne voro för Tunnan Hvete
6 R:dr, Råg 4 R:dr 16 fs., Korn 3 R:dr 16 fs.,
Blandrag 3 R:dr 16 fs., Hafre 2 R:dr, Årter och
Bönor 4 R:dr 16 fs. Sillfisket var ymnigt både i
Nov. och Dec. månader. Lång- och Cabeljau-fisket
lyckades, utom det at håftige Stormar gjorde ofta
hinder. Trågårdarne gafvo liten Frukt. Såsom ovan-
ligt märkes at Åskan hördes d. 12 Dec.

vigdes 103 Par; uplöstes genom endera Makans Död 31 Hjonelag. — Uti *Amiralitets-Varfs*-Församlingen föddes 41 Goffe- och 47 Flickebarn, tilsammans 88 Barn; dogo 22 af Man- och 17 af Qvinkön, tilsammans 39 Personer; vigdes 32 Par; uplöstes genom endera Makans Död 8 Hjonelag. — Vid 1791 års slut fanns här i Staden följande antal af Människor, inberäknad härvarande Militaire: af Mankön 3299; Qvinkön 2812; Barn öfver 15 år af Mankön 139, Qvinkön 572; Barn under 15 år af begge Könen 3339; Gamle af begge Könen 519; *Domestiquer* och Tjenstehjon af begge Könen 3213. Summa 13,893 Människor.

Dödsfall *).

Hr Joh. Chrysofom. *Martinau*, Gener. Consul i *Christiania*, Hufvudstaden i Norrige, dog Därf. d. 21 Apr. sistl. uti des 61:sta år **).

Hr M. C. *Schwartz*, Academiens i Greifswald samt Jurid. Facultetens därf. Secreterare, dog

*) Man anhåller härmedelt hos Resp. Sterbhus, Släktningar el. Vänner af de här uptagne och med Döden afgångne Personer, om *Deras Biographier*, då de skola, antingen uti hela Vidden el. i Sammandrag, införas och förvaras uti detta Svenska Archivums hvilket äfven gäller om alla de föregående här antecknade Dödsfall.

UTGIFVAREN.

**) Han var Catholik, och var Kon. Gustaf III:s Förste Lif-Chirurgus, då han år 1787 flyttades til General-Consulatet i Norrige.

dog den 22 Apr. uti *Greifswald*, och uti des 52:dra år.

Hr Frih. Bleckert Casimir *Sparre*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 23 Apr. i *Söderköping*, samt uti des 72:dra år.

Hr Öfversten Isac *Müller*, Öfver-Commendant i Götheborg och Warberg, samt på Elfsborg och Carlsten, Commendant på listn. eller Carlstens Fästning, Rid. af Kgl. Svärds-Orden och Kgl. Frank. Orden pour le Merite Militaire, dog d. 24 Apr. samt uti des 72:dra år.

Förklaring.

Undertecknad finner sig befogad at förklara, det han icke förer någon slags Correspondance med Utländska Politicke vare sig Journaler eller Tidningar; aldraminst har han uti någon Tid länt sin Penna til Ofanning, Beskylningar eller Förgripelser. Mit Tänkesätt för den *Historiska Sanningen*, den *Medborgerliga Dygden* och den *Underfäteliga Lydnaden* hafva uti alla Tider legat för öpen dag uti mina Arbeten. Den, som mig för annat beskyller, gör ej allenast mig en den måst särande Osörrätt, utan han särar också aktningen för sin egen Person på det Ömaste: ty han *beskyller utan Sanning och utsprider utan Bevis*. Stockholm, d. 25 Sept. 1792.

CARL CHRISTOF. GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 27 Febr. 1793.

SVENSKA A R C H I V U M

ANDRA BANDET; *Tionde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Genåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Characterer*, *Seder*, *Lefnads-* och *Döds-sätt*, *räkna-* *de från och med Konung GUSTAF I* *til och med Konung GUSTAF III* *Fortfåtning* *).

Hedniska Tiden.

YNGLINGA-Åtten.

Vi börje här våre *Regenter* 1) med *ODEN*, hvilken *utländske* och *långväga* eller *alt*
K ifrån

*) Se det föregående uti *Stycket* 9, sid. 134.

1) Man börjar *Längden där*, hvar *Historiska Trovärdig-* *heten någorlunda tager vid*; och vil jag äfven för- *ka* at tildela *de Fleste* af desse *Regenter* nya eller mot deras *Sinne* och *Händelser* svarande *Tilnamn*. Dessa införas alltid i *Anmärknungen*; hvaremot de, som finnas uti *Texten*, äro de *Tilnamn*, som desse *Regenter* tilförne burit och stadnat qvar uti *Historien*, såsom af *Segerfäll*, *Ladulås* o. s. v. Såsom däremot ingen af våre *Regenter* ifrån och med *Kon. Gustaf I* vunnit et *Tilnamn uti Historien*; så tog jag mig den friheten, at foga mina dem gifna *Tilnamn* til *sjelfva Dop-* *namnet* eller uti *Texten*. Här måtte det, för *mera Tyd-* *lighets skull*, *annorlunda ske*. Jag förordar än en gång, at detta bör endast anses för det, som det är, eller för *mit eget Försök*, utan allhöns *Inkräktnings-*

ifrån Aſien kommande ſamt bögf- ſtuge Iakräktare förtade GYLFE, den ſiſte af Sveriges vräldrigſte Regenter, eller af *Fornjotberſka* Huſet, ifrån Thronen, och upfatte ſig med ſine Efterkommande på denſamma 2).- Han ville ſjelf icke dö en naturlig Död, utan lät på ſin Sotefång ſtinga ſig med et Spjut, och afled ſåledes. Hans Efterträdare på Syenſke Thronen kallades *Ynglingar*, dock icke efter Odens Son *Yngwe*, ſom dog utländes i Aſahem, förmodeligen ännu under Odens Liſtid; ty dennes Son NIORDER 3) efter-

afſigt eller rätt på *Medtänkandes* Begrep, mindre Up- tagnings- ſördran uti ſelſva Riks- Historien.

- 2) Jag kallar Oden för *Grundläggaren*: ty han grundade et nytt Väld för ſig och ſine Söner icke allenaſt uti hela Norden, utan ock uti flera Länder. Hans Herrſklyftnad hade ingen Gräns. Dröten GYLFE må kallas den *Störtade*; hans Förfäder, diktade eller verkelige, gås förbi. Litet Mörker råder väl ännu et ſtycke fram i vår Historia; men jag vil, med de öfrige Univerſaliſterne, tro mig igenom. Utomades är här icke ſället, at raſera Konunga- Längder, utan at benämna och bedömma de Regenter, ſom *Sturleſon*, enligt Fräſåger, icke *Johannes Magnus* utur ſit frikoſtiga Hufvud, lätit komma til vår vördade kånedom.
- 3) Jag kallar NIORDER den *Konſtfulle*. Vår Lagerbring ſäger på ſit maner: „Niorder blef en värdig Efterträdare af Oden i den hederliga Syſlan, at *ſigra och bedraga* Verlden“. Jag tröder, för det bättre Sammanhangets ſkull, på deras ſida, ſom tro honom vara Yngwes Son; vågar ſåledes ej Blja Dalin, ſom gör denne Yngwe til Odens ſå aldeles *omödelbara* Efterträdare, at han ockſå kallar honom för Yngwe den *Förſte*, ſedan en Lagerbring och en Rosenbane, i ſtöd af briftande Bevis äfven utur ſjelſva Ynglinga- Sagan, ej tiltrodt ſig kunna gifva honom et rum uti vår ſanfärdigare Konunga- Längd. Namnet Yngwe är däremot ſå mycket uppbyggeligare, ty det hetyder en *Upodlare*, i ſanning et hederligt, men ock lättvunnet

• efterträddes Oden, och lät likaledes på sin Sotefång stinga sig til döds.

Hän efterträddes af Sonen YNGWE I Frey 4), hvars Död åter gjordes til en Stats-hemlighet och hölls döld uti 3 år. Så älskad han var i Lifstiden, så vördad blef han ock efter Döden: ty han uphöjdes ej allenast ibland Nordens Gudar, utan ock alle hans Efterkommande på Svenske Thronen kallades efter honom *Ynglingar*.

Hän efterträddes af Sonen FJOLMER den Rike 5), men hvilken dränkte sig uti et Mjödkar under sin Besök hos Konung Frode i Danmark 6).

K 2

Des

Namn uti et så oupodlat Land, som Fadren Oden nyss förut inkräktat. Flere af våre äldste Regenters nu mera *Egentlige* Namn (Nomina propria) voro tilkomne eller til sin Natur ej annat än *Tilnamn*.

4) Förmodeligen svarar Tilnamnet *Frey* mot den *Fridfulle* eller *Fridfalle*: ty tjelfva hans Regerings-tid bar uti Heden-tima namn af *Froda frid* eller *Gyllene Tiden*. Frey betyder äfven den *Gode*, hvilket Tilnamn ingalunda ligger i frid med det af den *Fredlige*.

5) Så kallar honom Sturleson, och menas ej härmed, at han var en snål Regent, utan en som gjorde sine Underfätare välmående och nöjde. Det obehageliga Dödsfattet kunde tillskynda honom Namnet af den *Torsfige*; men det skulle icke synnerligen utmärka honom: ty i den tiden drucko alle Nordens Regenter starkt om, ja liksom kämpade med hvarandra äfven uti denna Idrott. Vår Fjolmer, belastad med et väldigt Rus, gick i Mörkret och föll ifrån Vinden ned uti et stort Mjödkar, affomnandes, såsom en gammal Skald säger, uti *vindlösa Vågor*.

6) Beföket skedde uti Danske Konungs gården *Ledre* på Seland; dock en Svensk Sjö-Konung bar misstroende til Konung *Frodes* svekfulla Loft, genom hvilket Fjol-

Des Efterträdare och Son SWEDGER omkom på sit andra Krigståg Öfver ut 7).

Sonen WANLAND dog väl i Upsala, men af Slag 8); hans Son WISBUR innebrändes nattetid af egne Söner 9); äfven som åter dennes Son, DOMALDER *Jota-dolgi* 10), af egne Underfätare störtades ifrån Thronen, mördades och offerades 11).

Hans

mer föll, angrep Dans-Konungen och slog honom ihjäl.

7) Hvadan jag kallar SWEDGER för den *Vidttågande*. Eljest förmåler Sagan, at han på detta sit Tag en afton styrkt sig med et godt Rus, häruppå träffat en Dvärg, och blifvit af honom bergtagen: hvilket fifta åter så förklaras, at han blifvit af *falske Vänner* inlockad uti en befäst Stad och där hasteligen omkommit.

8) Man kunde kalla WANLAND för den *Mörkräddes* ty han trodde på Spöken och fruktade för Trollpäckor; och när han dog af bara naturlig Ande tåpa och svåra Ryckningar, fades han vara död af Trollkonst, honom öfverkommen genom Prästinnan *Hulda*, för det han icke vidare plögade laga älskog med Finnska Höfdinge-Dotern *Drifva*, ehuru Moder til Wisbur; och at en *Mara*, et Spöke som bar detta Namn, ridit honom til döds.

9) Således kallas WISBUR för den *Inbrände*. Sönerne och Fadermördarne hette *Gisl* och *Aude*, voro af en likaledes förskjuten Finnsk Gemål, sökte och togo Hämnd. Kärleks-äventyr blef således äfven hans Bane, ehuru Sonen af senare Giftet, Domalder, efterträdde honom.

10) Det är *Finnarnes Dräpare*: ty han hade utöfvat stor Grymhet uti Kriget emot Finnarne, mycket äfven af Hämnd öfver Fadrens Mord genom hans Finnska Half bröder.

11) DOMALDER kallas således med rätta den *Offrade*. Landet plögades af Misfväxt, Höfdingarne tillkref

Hans Son DOMAR och Sonson DYGWE voro lyckligare, såsom de ungingo en våldsam Död, och antog den senare först Titeln af *Konung*, medan de förre blott kallades *Öfver-Drottare* 12).

(Fortättning e. a. g.)

ADELS-BREF, för Hof-Rådet Herr *Carl Gust. WARMHOLTZ*; dat. Stockholm, d. 9 Nov. 1756 *).

W; ADOLPH FRIEDRICH med Guds Nåde, Sveriges, Göthes och Wendes Konung &c. &c. &c. Årfvinge til Norrige samt Hertig til Schleswig-
K 3 wig-

vo den Konungen, besloto hans Mord, verkstälde det och befröko Afgudarne med hans Biod. Han blef, såsom Lagerbring skrifver, „et olyckligt Offer för il-„fundiga Konstgrep, så mycket vederstyggeligare, „som de döljde sin Arghet under sken af det *Älmän-„na Bästa*: et uti senare tider nog utflitet Statsgrep“.

12) Jag kallar DOMAR för den *Sälle*, ty han regerade länge och väl; äfven som DYGWE eller *Digner* må heta den *Namnlystne*, ty han antog först Titeln af *Konung*. Hans Magt öktes ej derföre: ty Folkets Öga blundade intet.

*.) Detta Adels-Bref införes härstädes, så väl til *Minne* af en Rätvis Konungs Aktning för Förtjensten, som af en den Uplystaste och Nyttigaste Medborgare i Svenska Samhället. Därjämte tjänar det til ovedersägelig eller *Diplomatisk* Rättelse af det Fel, som Utgifvaren begåt uti detta Archivo, sid. 109, hvar föregifves, at framl. Herr Hof-Rådet Warmholtz blifvit uti Adeligt Stånd uphöjd af Kon. Fredric I, *hvilket dr orätt*; utan skedd det af Esterträdaren, Kon. ADOLF FREDRIC. Adels-Brefvet aftryckes här efter *sjelfva Originalet*.

wig-Hofflein, Stormarn och Dittmarsen, Grefve til Oldenburg och Delmenhorst &c. &c. Gjöro, vatterligt; At ehuruväl et med Dygd förenat Vett och Snille ålskrar sig egen Heder och Belöning, blifver dock Värdet deraf så mycket mera Lyfande, enät det jemväl med utvärtes Äretecken utmärkes. Allas kärlek och högacktning är en naturlig verkan af desse egenskaper; men den glants, som igenom Öfverhetens Nåd äfven derå fättes, åstadkommer ännu mera en nyttig Täflan. Samhällets Medlemmar enellan, at vinlägga sig om utöfningen deraf.

Alla tiders kloka Regenter, och deribland äfven Våre Glorvördigste Företrädare, hafva ock så mycket mera ansetts desse oskatthara Egenskaper vara deras Nåd och Acktning värdige, som de nogsamnt funnit Samhällets fällhet och vältrefnad deruppå hufvudsakeligast bero. Igenom Dygdens jemna utöfning bibehålles ro, lugn och säkerhet hos et Land och Folk, och åter igenom Snillets gåfvor vårdas och bestridas de angelägnare Värf och Förrättningar, som förefalla ej allenast uti Riksstyrelsen och de dermed förknippade Embeten och Tjenster, utan ock uti de mångfaldige Närings-grenar, hvaraf et Rikes Allmänna Hushållning består. Således hafva de märkeligare Förtjenster, som på et eller annat sätt häråf uprunnit, altid blifvit med bösynnerlige Vedermälen af Regentens Nåd och Ynneft ihogkomne. Vj föllje ej mindre Vår Egen Nådiga Bøjelse än högst berörde Våre Företrädares prisvärda Efterdömen, då Vj verkställe samma plägsed. Och påminne Ofs ouppå denna grund så mycket häldre Håf-Rådet Ofs ålskelig *Carl Gustaf WARMHOLTZ*; som

som han igenom Dygd, Vitterhet och Snille gjort sig almänt både Känd och Hedrad.

Ifrån des första ungdoms-tid har han under en god och anständig upfostran sökt förvärfa sig en grundelig insigt uti allehandå nyttiga Vetenskaper, och til den ändan ej allenast någon tid uppehållet sig vid Upsala Academie, utan ock sedermera besökt åtskillige de mäst berömde Utländske Universiteter. Des framsteg härutinnan voro så mycket lyckeligare, som de tillika understöddes utaf et honom af Naturen tildelt qvickt begrep. Den särdeles skickelighet, som des oförtrutna flit och upmärcksamhet honom således tillkyndat, hade ock redan under des längre vistande i Holland förvärfvat honom det tycke och fördelagtiga Omdöme hos då varande Generalen Baron Cronström, at han blef af honom öfvertald at träda uti Republiques tjenst såsom Gouvernements-Secreterare uti Ipern i Flandern.

Hans förhållande vid denna Författning hade så mycket säkrare banat honom väg til vidare Lycka och Anseende der å Orten, som ej allenast Generalitetet utan jemväl Öfverheten betygade deröfver mycket nöje och välbehag. Et smickrande hopp på den sidan, och i synnerhet Hans Durchleuchtighets Ståthållarens, sedermera Regerande Landt-Grefvens af Hessen mycket Nådiga och derhos Förmonliga Tilbud, voro ännu mera styrkande Anledningar dertill men de förmådde likväl ej at fästa des Själ vid någon ehuru lysande Förmon utomlands, utan des kärlek för Fäderneslandet behöll lika fullt öfvervigten.

Efter hemkomsten dröjde det icke länge innan han af Vår Företrädare, Högfälzig Hans Maj: Konung FRIEDRICH, som redan var underdårig om Värdet af des skickelighet och goda egenskaper, blef igenom Nådig Fullmägt af den 24 Decembr. 1742 förklarad för Hessisk Häf-Råd, hvilken Heders Förmon han såsom et hugneligt prof af en mild Öfverhets Nåd med underdånig vördnad emottog. Icke desto mindre har han likväl ansetts betänkeligt at söka någon Cronans Tjenst, såsom hvarigenom för hans skull någon annan kunde hafva blifvit tillbaka, utan i det stället utvalt en stilla Landtlesnad til sit Föremål; väl vetande, at den, som väl odlar Rikets jord, förbättrar och utvidgar des Hushållning, samt således ökar Landets Rikedom och Styrka, bör ej mindre anses för en nyttig och värdig Ledamot i Samhället, än den som sin tid i Rikets Betjening upoffrar. Til den ändan, och på det honom ej måtte felas tillfälle at utöfva des fattade berömmeliga upfat med hvarjehanda nyttige Röns och Försöks anställande uti Åkerbruket och Landthushållningen, så väl som at tjena des Fädernesland med sina utfökta samt med mycken kostnad gjorde Samlingar uti Historien och Myntvetenskapen, månde Vj, uppå hans derom gjorde underdåniga Ansökning, igenom Öppen Resolution under den 17 Januarii 1752, benåda honom med Adelige Fri- och Rättigheter uppå Besittningen af Christinæholms Säterier samt derunder lydande Tilhörigheter i Södermanland.

Och som Vj, i betraktande af des utmärkta Kärlek för Fäderneslandet, oförändrade Nit för Landthushållningens uphjelpande, samt des

i öf-

i öfrigt ägande nyttige och särdeles berömlige Egenkaper, äre i Nåder benägne at meddela honom något ytterligare Vedermäle af Vår för honom hyfande Kongeliga Ynnest och Välvilja; Så vele Vj ock härméd, samt i kraft af detta Vårt öpna Bref, Nådeligen hafva skjänckt och gifvit honom, Håf-Rådet *Carl Gustaf Warmboltz*, des Hustru samt Äckta Lifs- och Bröf-Arfvingar, så födde som ofödde både af Mann- och Qvinno-kjön, *Adeligit Stånd*, Värde och Förmoner, samt efterföljande Vapen och Sköld-Märke; nämligen: I Silfver-Fält Tvenne afqvistade Trä-Stammar af Röd Färg, lagde i et St. Andreas Korfs: En Öppen Tornere-Hjelm, hvaröfver visar sig en Natt-Uggla med utslagne Vingar af sin Naturliga Färg: Hjelmkrantsen och Täcket af Silfver och Rödt. Aldeles som samma Vapen med sina rätta och egenteliga Färgor här bredevid afmålet finnes.

(Här finnes Vapnet afritat och med Färgor belagt.)

Vj efterlåte jemväl honom och dem, at til en skilnad från andre Adelige Slægter i Vårt Rike kalla och skrifva sig *Warmboltz*, samt detta Namn och Sköldemärke föra och bruka i alla Adelige och Ridderliga Saker, Handlingar och Samqväm, efter deras egen vilje och skäliga behag, samt därtill med njuta, nyttja och bruka alla de Förmoner, Fri- och Rättigheter, som Ridderkapet och Adelen i Vårt Rike antingen redan gifne äro, eller hädanefter gifvas och förunnas kunna. Vj begäre fördenskull härmed af alla Mackter, Keyfare, Konungar, Furstar, Herrar och Fria Ständer, efter hvars och ens Höghet, Stånd och Värde, Flit. Vän- och

Gunsteligen, så ock bjude och befalle alle i gemen, samt hvar och en i synnerhet, som Öfs med härfamhet och lydno förbundne äro, at de erkänna bemälte Håf-Råd Carl Gustaf Warmholtz samt des Hustru och Äckta Bröft-arfvingar för rätt Adel, bevisande dem den Ära och Heder som det Ståndet tilbör, och icke gjörande dem deremot hinder, mehn eller förfång i någor mätto, nu eller i tilkommande tider. Til yttermera visso hafve Vj detta med Egen Hand underskrifvit, och med Vårt Stora Kungeliga Insegels vetterliga härunder hängande bekräfta låtit. Gifvit på Vårt Kongeliga Slätt i Residence-Staden *Stockholm* den Nionde Dagen uti November Månad, År efter Christi Börd Et Tusende Sju Hundrade och på det Femtionde Sjette.

ADOLPH FRIEDRICH:

J. von Düben.

NYASTE HÄNDELSER.

Skådepenningar.

Hans Durchl. Förste FRED. WILHELM AF HESSENSTEIN har under de 15 åten, då han föreståt General-Gouverseurs-Ämbetet i Svenska Pommern och Rügen, lämnat dessa Länder så många Prof: af sin upmärksamhet på det allmänna Bästa, Ordning och Rätvisa, Befordran af Näringarne, Handelen och Vetenskaperna, och
alt

alt detta med så stor Drift och Oegennyttia, at des Minne där icke kan annat än vara vördnadsvärdt. Staden *Stralsund* har fördenkoll, at ådagalägga et offentligt Vedermåle af detta sit Tänkesätt, och at tillika forplantata detta Minne til Efterverlden, låtit den skickelige Medailleuren, Hr *Abramson* i Berlin, prägla en vacker Skådepenning, på hvafs åtfida man ses Förstens Brökbild, med Omskrift: *Frid. Guilielmus S. R. I. Princeps de Hessestein*; men på Frånsidan följande Inscription: *Magnamino Principi. Per. Tria. Lustra. Quibus. Optimi. Regis. Sub. Auspiciis. Pomeraniam. Rexit. Provinciaz. Non. Magis. Præsidi. Quam. Patri. Disciplina. Justitiæ. Commerciarum. Industriæ. Bonarum. Artium. Fautori. Statori. Amplificatori. Pro. Tot. Tantis. Que. In. Omnem. Rem. Publicam. Meritis. Hanc. Grati. Animi. Tesseram. D. D. D. Civitas. Stralsundenfis. A. O. R. Clj. l. j. CC. LXXXII.* Staden har, genom sin äldste Borgmästare, Hr Land-Rådet Joh. Alb. *Dinnies*, tillskickat Histor. Professoren i Greifswald, Hr Joh. Ge. Pat. *Möller*, såsom Universitetets Bibliothecarius, denne Skådepenning, at förvaras uti Academiska Bibliothekets Mynt-Cabinet, hvilken Skänk Academien anser vara af så mycket större Värde, emedan hon ståt i närmaste Förbindelse med denne Förste, såsom sin Cancellar och Högtupplyste Chef. *)

Döds-

*) Se det öfriga uti Greifswaldska Lärda Tjdingarne, eller de så kallade: *Neueste Crit. Nachrichten* för år 1793, St. 8.

Dödsfall *).

Hr Carl Fr. von *Schantz*, Capitaine vid Kongl. Amiralitetet, dog d. 25 Apr. 1792 i *Carlskrona*, uti des 63:dje år.

Hr Prosten Pehr *Soiland*, Kyrkoherde i Närtuna och Gottröra Församlingar i Upland, dog d. 25 Apr. uti *Närtuna* Prästegård **).

Hr Bernh. Lor. *Cervin*, Borgmästare i *Carlshamn*, dog Därfst. d. 26 Apr. uti des 50:de år.

Hr Majoren Daniel Gust. *Lagerborg*, Rid. af Kongl. Sv. Orden, dog d. 27 Apr. uti *Torned*, samt i des 67:de år.

Hr Lorens *Westman*, Rådman i *Stockholm*, dog Därfst. d. 3 Maji uti des 73:dje år.

Capitainen vid framl. Enke-Drottningens Lif-Regemente och Rid. af Kongl. Sv. Orden, Hr Gust. Ad. von *Meyerbelm*, dog d. 8 Maji i *Stockholm*, samt uti des 27:de år.

Hr Casten Jul. *Sahlberg*, Kongl. Hof- och Amiralitets-Apothekare, dog i *Stockholm* d. 8 Maji uti des 70:de år.

Hr Affes-

- *) Man anhåller härmedelst hos Resp. Sterbhus, Släktningar el. Vänner af de här uptagne och med Döden afgångne Personer, om *Deras Biographier*, då de skola, antingen uti hela Vidden el. i Sammandrag, införas och förvaras uti detta Svenska Archivum: hvilket äfven gäller om alla de föregaende här an- teknade Dödsfall.

UTGIFVAREN.

- **) Han var Stockholms-bo, född d. 31 Oct. 1716, blef Präst 1743, och hade varit Comminister i Riddareholms-Kyrkan i Stockholm ifrån 1747 til 1764, då han erhöi förenämnda Pastorat.

Hr Afsefforen And. S. *Almquist*, Lands-Secreterare uti Elfsborgs-Län och Led. af Kongl. Patriot. Sällskapet i Stockholm, dog d. 9 Maji uti *Wenersborg*, samt i des 48:de år.

Hr D. Joh. Dan. *Lundmark*, Provincial-Medicus i Wärmeland, dog d. 9 Maji på *Öfresköds* Bruk uti Wärmeland, i des 38:de år *).

Riks-Grefven FREDRIC CHRISTOFFER af *Solms-Wildenfels*, Kurförstl. Saxisk General af Infanteriet och Gouverneur på Königstein, samt Kongl. Fransysk General-Lieutenant och Rid. af Kongl. Svenska Seraphimer-Orden, dog den 11 Maji **).

Framl.

*) Sina unga år oagtat hade han dock gjort vackra Samlingar uti Natural-Historien, som han åruade gifva til Gymnasium i Carlstad, i fall där någon Lection uti fören. Vetenskap blifvit inrättad. Han var en ypperlig och oförtruten Läkare; en Martyr för sin Plikt, at rädda andras Lif upoffrade han sit eget: ty då han i sistl. Febr. skulle resa til en Sjuk, föll han uti en uplupen Bäck, samt hade möda at komma up utur vatnet, men förkyld; hvilken Händelse lade grunden til hans egen Död. Se *Stockholms-Posten* för år 1792, N:o 126; men hvar dock orätt anföres, at Kongl. Amiralitets-Medicus Joh. Gottsk. Tranæus i Carlscrona, smittad under Sjuk-besök af Pesten, dött 1710. Han lefde ännu 1717. Se Prof. P. J. *Bergii* Inträdes-Tal uti Kongl. Vet. Academien, sid. 155.

**) Dödsdagen upgifves således uti Dagbladet *Extra-Posten* för 1793, N:o 8; men Dödsorten utslättes ej. Denne Herre var född d. 11 Jun. 1712, och fick Kongl. Svenska Första Orden d. 24 Nov. 1766. Af sina begge Giften med Johanna Eleonora född Grefvinna von Henkel zu Donnersmark, född 1710, gift 1750 och död 1774, samt med Johanna Maria, född Grefvinna von Löfer, född 1741 och gift 1777, efterlämnades inga Barn. Han var Farbroder til nu reger. Riks-Grefven, *Fredric Magnus*. Riks Grefvel. Huset *Solms* är et af de vidlöftigare. Des begge Hufvud-

Framl. Hr. Presidentens och Commendegrens Frih. Ax. Gabr. *Leybnbusbudts* Enke-Fru, Grefvinnan *Christina Anna Dobna*, dog d. 14 Maji i *Stockholm*, och uti des 63:dje år.

Hr. Majören *Otto Henric von Knorring*, Rid. af Kongl. Sv. Orden, dog d. 17 Maji uti *Leksand*, Sökn i Dalarne, samt uti des 63:dje år.

Hr. Lagmannen *Clas Jac. Gyllenadler* dog d. 18 Maji på des Sätessgård *Bäcksta*, uti Upland och Angarns Sökn *)

Hr. Proffen *Jac. Comenius*, Kyrkoherde i *Söndrum* uti Halland och Gøtheborgs Stift, dog Därst. d. 18 Maji, uti des 89:de Ålders; 63:dje Präste- och 55:te Kyrkoherde-år. Han var sit Stifts Senior.

Hr. Lagmannen *Carl Jör. Furtenbach* dog d. 25 Maji i *Skellested* Sökn uti Westerbotn, samt uti des 67:de år.

Hr. *Hans Hederström*, Prost öfver Skärkinds Contract och Kyrkoherde uti *Skärkind* i Östergötland, dog Därst. d. 26 Maji uti des 83:dje år **).

För.

Grenar af *Braunfels* och *Lich* hafva blifvit uphöjde uti Riks-Förstel Stånd, den förre 1742 och den senare 1792. De öfrige Riks-Grefvel. Grenarne skrifva sig til *Solms-Sonnenwald*, *Kurzviz*, *Sköna*, *Rödelheim*, *Affenheim*, *Wildenfels* och *Baruth*.

*) Han var född d. 19 Jul. 1712.

***) Han var född d. 24 Maji 1710 i *Quillinge* Sökn, kom til *Upsala* 1731, Prästvigdes 1742, blef *Collega Scholæ* i *Westerwik* 1748, *Pastor* i *Näsby* 1750 och i *Skärkind* 1765. Sedan 1777 var han *Ledamot* af Kongl. *Patriot. Sällskapet*, och sedan 1785 *Contracts-Prost*.

Förklaring.

Sedan jag, Gudi lof! återvunnit min Hälsa, har jag å nyo börjat lägga Handen vid Plogen, och är således en Skyldighet, at Åkerbrukaren anmäler hos sin Resp. Husbonde, det Almånna, hvad jag nu omsunder mig till Des tjenst företager samt vidare i Sinnet hafver. 1) Det första och uti mina ögon det förnämsta af allt består däruti, at jag nu uppsätter, för at sedan till Admånstretens Bruk uplåta, det så kallade *National-Bibliotheket*, som innehåller en Samling af tryckta Böcker och Skrifter uti *Svenska Historien*; och hvilka Böcker till Titlar och Innehåll finnas och skola vidare finnas upräknade i detta *Svenska Archiv*. 2) Har jag å nyo lagt detta *Svenska Archivum* under Trycket; äfven som *Svea Rikes Råds-Längd*, af hvilken Fem Afdelningar med sina Titul-blad och Register fullständigt blifvit lagde uti Almänhetens händer; samt återstår af sistnämde Verk blott omkring 12 Ark. 3) Ärnar jag under loppet af Innevarande år, samt till följe af Kongl. Maj:ts mig förordade Privilegium, inrätta et eget *Boktryckeri*. 4) Nyl. har Sal. Hr Affessor *Tunells Geographie om Sverige*, den omarbetade och så vida fullständigare Uplagan, at den nu utgör Tio Delar uti Fyra Band, blifvit complet utgifven, och på hvilket af flera Alphabeter bestående Verk Undertecknad upburit Förskotts-medel af *Femtio* Prenumeranter. Hvad åter ofvannämnde *Svea Rikes Råds-Längd* beträffar, som utgifves med all Typographisk Vårdighet och går likaledes till et drygt Arkital; så har jag vid utgifvandet af et så beskaffadt Verk blifvit understödd af *Ethundrade och Fyratio-sju* Prenumeranter; men, då jag å ena sidan det med uprigtigaste och vördnadsfullaste Tacksamhet erkänner, bör jag dock göra mig sjelf den Uprättelsen at jag burit och bärer den *tyngste* Andelen af så väl detta som de flesta andra För-lagerne. 5) Jag har förordat med Resp. Husbonden tillförne och offentligan at, sedan jag för min Ålderdom nödsakades aflåga mig Dagtröskningen uti hans Lada, så efter mina nu varande Krafter arbeta: och hvad Städ-sel-penningen beträffar, så, ehuru tacknämligen den emottages, ligger den dock ingen i vägen, at utom densamma mot reda Betalning lyfta af mit Arbete så

fort

fort det til Torgs anländer. Således äger Resp. Almänheten at sjelf välja, på *hvilkendera Vågen* den vil gjöra mig den åran, at berga af min Gröda uti sin Lada. 6) Jag biträder därjämte Upfostrings-Sällskapet både med Handskriften och Utgifnings-mödan af framl. Hr Hof-Rådet *Warnholtz's* så dräpeliga Verk: *Bibliotheca Historica Svec-Gothica*, hvaraf Sex Delar redan ligga uti det Almännas Hand. Detta Sällskap, bestående af förnåme och förmögne Medborgare, upoffrar ädelmodigt Tid och Medel til Svenska Literaturens Tjenst, samt vet jag med fullkomlig Visshet, at ingen öfvertråfar mig uti Vördnad, Tacksamhet och Höflighet emot detta Sällskap; imedlertid ligger det icke des mindre uti hufan dag, at jag *ringa och obemädlade* Man ensam gåt och går uti Bredd med detta Sällskap uti Utgifvandet och Förläggandet af Nyttiga och Ärbara Böcker. Min ende Bolagsman är *Hälsan*; så at, när den brister, sjuknar Rörelsen: detta är en både Physisk och Oeconomisk Nödvändighet; således anhåller jag vördsamligen, at ingen fordrar, at en gammal och svag Man skal galoppera, då en ung och tillika den kraftfullaste Kropp likväl går långsamma och försigtiga Steg. Mit hela Hjer-ta, min bästa Vilja, min sitta Kraft tilhöra det Svenska Almänna. Hvad de förmå använder jag med Glädje; och denna Glädje föröker icke litet den jag hyser och dagligen njuter, öfver så många andra Vålgärningar, med hvilka Gud välsignat min Ålderdom. Denna Lyckfälgighet är både sann och stor: jag känner des Värde, och jag ärnar aldrig genom något slags Nedlåtande störa Friden inom mit Bröst. Stockholm, den 23 Febr. 1793.

CARL CHRISTOF. GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

STOCKHOLM,
Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 15 Mart. 1793.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Elfte Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Characterer*, *Seder*, *Lefnads-* och *Döds-sätt*, *råkna-* *de från och med Konung GUSTAF I* *til och med Konung GUSTAF III.* *Fortfättning *).*

Dygwes Son, Konung DAG den *Vise*, blef, oagtat sin *Vishet* 13) och den nya högre *Äre-tituln*, *ihjällslagen* på *öpen Landsväg* af en *Träl* 14).

Sonen, Konung AGNE *Skjaffar-bonde* 15), hade åter det *Milsödet*, at han, *infernad* ef-
L ter

*) Se det föregående uti St. 10, sid. 149.

13) *Visheten* sades väl bestå uti et godt *Förstånd på Fogelsång*; men hans egenteliga *Vishet* bestod uti at utforka sine Grannars *skadeliga Upsåt*, samt förekomma dem.

14) Han hette *Gramer*, var en *Lyd-Höfding* och *Underfåte* under Konung Dag; hvadan och denne *För-rådare* kallas af *Sturleson* för *värste Träl*. Han sköt Konungen med en *Pil* genom *Hufvudet*. Dag kom då hem ifrån et *Krigståg*, för hvars *lyckliga Utgång* han hade före *Aftåget* offrat *Gudarne sin egen Son*. *Dubbel Fäselighet!*

15) Det är: *rik på Skepp*, eller *ägare* af en stor *Sjö-magt*; hvadan han och kallas *Agne Sjö-plöjaren*.

ter et fullkomligt Rus, blef af sin egen Gemål uphängd där, hvar Själfve Stockholms Stad nu är belägen, eller nära därintill 16).

Sonen, Konung ALRIK, blef af Brodern och Sam-Konungen ihjälslagen med et Betsel; färdeles, at denne hans Mordare, Kon. ERIK, fick en hederlig Sotdöd 17).

Alriks begge Söner, också Sam-Regenter, Konungarne ALF och YNGWE II, voro mycket olika Herrar: ty då Yngwe, tillika en tapper Härförare, plägade et anstötligt Förtroende med Alfs Gemål, gaf den Svartsjuka Konungen sin Broder et dödligt Sting; men Yngwe drog icke dess mindre ut sit Svärd, och drap sin Broder 18).

Alfs

16) Kon. Agne omkom också förmedelst et Kärleksäventyr i Finland, hvar han ihjälslög Höfdingen Frofte, men förälskade sig i Dotern *Skialfa*, som hämndgirig tog tillfället i agt, bad sin Gemål, efter Hemkomsten til Sverige, dricka Graföl efter hennes Fader, som beviljades; men om Natten hängde hon Konungen i et Träd bredvid hans eget Tält, och flydde med sin Medhjelpare uti Mordet, hennes Broder, uti hemlighet til Finland tillbaka.

17) De kunde kallas de *Ridande*: ty täflande om förtroendet uti denna Konst blefvo de vrede, ja aldeles mörögirige.

18) Konung ALF kan således så heta den *Svartsjuka*, och YNGWE II den *Ålshande*. Alfs lättfinniga Gemål *Bera*, som ville tilbringa Nätterna uti Samtal och Kärlekshandel med Yngwe, var orsaken til detta dubbla Mord; man fäg dem ock begge falla vid hennes Fötter för hvarandras Svärd. Dalin beskriver detta Brödra par således: „*Alf* var tyfästigt, högdragen, tvär och bitter. Han satt stilla hemma vid Riksstyrelsen och öfversta Offrets Förvaltning, föran- des aldrig Krig; men *Yngwe* var dåjelig til Skapnad, lustig i Sällskap, gifmild på Ågodelar, stark til Kraf-

Alfs Son, Konung HUGLEIK 19), blef, jämte *tvänne* sine Söner, ihjälslagen af Norske Sjörofvaren Hake. Denne var tillika en Små-Konung i Norrige, och drifstade stiga på Odens Thron samt tog sit Säte i Sigtuna; men fören. Kon. Yngwes Söner, Erik och Jorund, kunde icke tåla en sådan Ynglinga-Huset tilfogad Skymf, utan angrepo Väldsverkaren vid Upsala, i hvilket Fältslag Erik väl stupade; men Hake, dödiligen särad, lät bära sig på et Fartyg, lastadt med döda Kroppar, och sätta Eld på Skeppet, samt blef således sin egen Bane-man.

JORUND blef nu rättmätig Konung; men öfvervunnen i Krig af *Guleiger*, Konung öfver Halogaland i Norrige, blef han i Jutland uphängd 20). Änteligen fick hans Son, Konung AUNE, både lefva länge och dö af ålder 21).

L 2

Sonen,

ter, snäll i alla Idrotter och en mågtig Stridshjelte, som, så länge Sjön var öpen, måst lag ute på sina Härskopp“.

19) Jag kallar Kon. HUGLEIK den *Förrastade*: ty Ahkare af Nöjen och omgifven uti sit Hof af Harpare, Gigare, Fidlare och annat fjolkkunnigt Folk, blef han nästan obehårad öfverfallen och slagen på Fyriswall vid Upsala, såsom vår Lagerbring berättar. Dalin tyder också sjelfva Namnet Hugleik för den *Lustige*.

20) Hvadan man kan kalla Konung JORUND för den *Hängde*. Han hade förut på lika sätt, eller i Galge, låtit afhända Guleigers Fader, Kon. *Gudtög*, Lifvet.

21) Kallas således med rätta för den *Långlifvade*. Han blef så utgammal, at han til slut måste matas som et Dägge-barn.

Sonen, Kon. EIGIL *Tunnadolgi* 22), blef ihjälstängad af en folkillsken Offer-Tjur 23); hans Son; Konung OTTAR *Vendilkråka* 24), blef åter dödad på et Fälttåg i Jutland.

Sonen, Kon. ADIL, skulle, sedan han farit vidt och bredt i Härnad, rida högtideligen omkring Gamla Upsala Tempel, men störtade med Hästen, slog Hufvudet emot en Sten, på hvilken Hjärnan blef sittande, och affomnade 25).

Hans

22) Det är *Tunnes Dröpare*. Tunne, en Träl, hade blifvit Kon. Aunes Fåherde eller Skattmästare, som nedgrof i tyfthet gamle Konungens Skatter, upreste sig til Anförare för andre Trälar, var en tid lycklig, men stupade sluteligen för Konungens Svärd.

23) Hans Dödsfätt beskrives af Dalin således: „Som Eigil var en stark Jägare, så hade en gång et Djur lockat honom djupt in i Skogen och långt ifrån hans Folk; där kom öfver honom en Tjur, som varit årnad til Offret i Upsala; men öfverstödigtt gödd och folkillsken, som han var, hade han slitit sig lös och var nu i Skogen blifven et Villdjur: Konungen brukade väl Spjutet; men Tjuren rände Hornet i Hästens sida, så at den föll med honom til Jorden: han steg då strax up och ville rycka ut Svärdet; men fick i det samma af denne Bestens Horn sit Banefår i Bröfvet, hvarest han lefde allenast en liten stund“.

24) Detta Öknamn af den *Odugelige* skall han hafva sit där af, at de Danke skickade en Tråkråka til Sverige med antydning: at Kon. Ottar icke vore at anse för mycket bättre. Andre tyda det troligare, åtminstone anständigare, såsom et Familie-namn: ty Ottars Fader, Eigil, hade redan burit Tilnamnet af *Wendilkraki*. Men hvarföre fick han det? och hvad betydde det då? Kanke *Broläggare*: emedan Eigil förfög med Broar den del af Upland, som då kallades *Wendeln*; ty ordet *Kraka* betyder Broars och Vägars anläggande.

25) Kon. ADIL må kallas den *Stridbare*: ty det var han på et ovanligt lysande fätt.

Hans Son, Konung EISTEN, blef innebränd 26) af Sjö-Konungen *Sölwe* från Jutland, som väl häruppå regerade några år i Sigtuna, men blef fördrifven och ihjällslagen af Eistens Son, Kon. YNGWAR *Harra* 27), hvilken åter föll i Slag på et Tåg österut.

Sonen, Kon. ANUND 28), omkom af et Snöfall. Hans Son, Kon. INGIALD *Ilråda* 29), den siste af Ynglingarne, som, sedan han, för at komma til Envälds-magten, hade mördat *Tolf Små-Konungar*, innebrände sig sjelf 30),

L 3

för

- 26) För ombyte, i anseende til Kon. Wisbur, måste man kalla Kon. EISTEN eller *Östen* för den *Upbrände*.
- 27) Det är den *Höge* eller den *Stors*, til Sinnet väl-förståendes. Han var också en ganska berömvärd Regent.
- 28) Man gaf honom et *Förnamn*, och kallade honom *Braut-Anund*, som uttolkadt vil säga *Vågrödjaren*: ty han anlade Broar och Vagar nästan öfver hela Riket och upröjde Landet. Sturleson kallar honom också *Winslaster* det är *Vänkår*: ty han var til Sianet mild och bemötte sine Underfåtare såsom sine Vänner. Han reste fördenskull gerna omkring i Landet, för at känna des Tarf och öka des Fromma. På en sådan Färd i Westmanland blef han af Snö och Grus, som rasade ned ifrån en Bergshöjd, öfvertäkt och dödad.
- 29) Det är den *Alrådande*: ty han eftersträfvade och vann et stort Vælde i Sverige, samt styrde både med *Lif* och *Väld*. Han tog, under Fred och Vänkapsbetygelfer, Lifvet af de fören. Tolf Små-Konungar, och ibland dem af *sin egen* Svärfader, Kon. *Algot* i Westergöthland, hvilken, jämte flere, han budit til Upsala på sin Faders Graf-öl, och där innebrände uti et nytt til deras Unfågande upbygdt Hus, hvarest Sex på en gång omkommo.
- 30) Det skedde på Kongsgården *Remninge* i Mälaren, där han, efter et ståtligt Gästebud och mycken Vål-

för at icke falla i den Skåniske Inkräktarens,
IWAR *Widsadmes*, våld.

(Fortfättning e. a. g.)

NYASTE HÄNDELSER.

Dödsfall*).

Hr Jon. *Hellwik*, Slottsfogde i *Upsala*, dog
Därf. d. 25 Maji 1792 uti des 81sta år.

Hr

pläning af både Mat och Dryck, tände Eld på Huset och innebrände sig sjelf; hvadan han kunde kallas den *Sjelfbrände*: hvilket Öde jämväl där öfvergick hans Doter *Åsa*, som, sin Fader lik och gift med Kon. *Gudröd* i Skåne, fört hade förmått honom at mörda sin Broder och Med-Regent *Haldon*, och mördade häruppå sjelf denne sin egen Gemål, *Gudröd*; men det blef sedan *Haldans* Son, *Iwar*, som hämnade al denna Kongl. Blodspillan och gjorde slut på Ynglinga-ätten inom det då varande Svea-valde; medan *Ingjalds* Son *Olof* flydde til *Wärmeland*, hvilket föga bebodda Land han upröjde, och därför kallades af de blott kriglyftne Svearne på Spe för *Trätelja* eller *Vedhuggaren*. Han styrde dock ej allenast berömligen sit lilla Rike, utan blef ock Stamfader för en långvarig Konunga-ätt i *Norrige*. — Härmed vil man ock nu sluta denna *Odens* regerande Ätt i *Sverige*. *Ingjald* lifvades väl af Stamfadrens inkräktande och listiga Sinne; men Sexhundra år efter *Odens* död hade Norden fåt et helt annat Skaplyne, en annan Folkmyckenhet, en ökad Regent-mängd på alla sidor.

*) Man anhåller härmedelt hos Resp. Sterbhus, Släktningar el. Vänner af de här uptagne och med Döden afgångne Personer, om *Deras Biographier*, då de

Hr And. *Lund*, Major och Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 27 Maji uti *Göteborg*, och uti des 76 år.

Hr Gabriel *Tybelius*, Mathes. Lector vid Gymnasium i *Gesle*, dog Därft. den 27 Maji, uti des 63:de år.

Hr Assessoren Hans *Liljenstolpe*, Bruks-Patron, dog d. 28 Maji, på des Bruk *Falsterbo*, nära *Westerwik*, och uti des 81:sta år.

Fru Maria *Forssenia*, Enka efter Biskopen i Skara och Commend. af Kgl. Nordst. Orden, D. And. *Forssenius*, född *Rydenia*, dog d. 28 Maji på *Skofteby*, Sätessgård vid *Lidköping*, uti des 82:dra år.

Hr M. Nils *Trozelius*, Stifts-Bibliothecarius och Syssloman vid Domkyrkan i *Linköping*, dog Därft. d. 28 Maji och uti des 39:de år.

Hr Prosten *Lars Nyberg*, Kyrkoherde i *Flo* uti *Westergöthland* och *Skara* Stift, dog Därft. d. 30 Maji och uti des 72:dra år *).

Hr *Bengt Rutb*, Prost och Kyrkoherde i *Ferfsö* uti *Helsingeland*, dog Därft. d. 8 Jun. **).

L 4

Hr

skola, antingen uti hela *Vidden* el. i *Sammandrag*, införas och förvaras uti detta *Svenska Archivum*: hvilket äfven gäller om alla de föregående här antecknade Dödsfall.

UTGIFVAREN.

*) Han hade i många år tjent uti *Brödra-Församlingen*, särdeles uti *Norra America*, sedan i *England*, innan han 1776 återkom til *Sverige*; affade sig i *Stockholms Stads Consistorio Förbindelsen* med förenämnde *Församling*, återtog vår *Prästdrägt* och vann *Befordran* 1778 til ofvann. *Pastorat*.

***) Han var *Helsinge*, född den 1 Dec. 1713, prästvigdes 1739 och blef *Kyrkoherde* 1774, samt hörer til våra *Jubel-Präfter*.

Hr Prosten Gustaf *Hedin*, Kyrkoherde i *Kräklinge* uti Nerike, dog Därft. den 11 Jun. uti des 78:de år. *).

Hr Adam *Örnflycht*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog den 14 Junii och uti des 67:de år **).

Hr Joh. Ge. *Bödker*, Major vid Pfilanderhiemiska Regementet och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog i *Stralsund* den 18 Junii uti des 58:de år.

Hans Excell. f. d. Riks-Rådet, Öfverste-Marskalken och Presidenten, samt Rid. och Commend. af Kgl. Maj:ts Orden, Led. af Kgl. Vet. Academien, Kgl. Patriot. Sällskapet, samt Heders-Led. af Kgl. Målare- och Bildhuggare-Academien, äfven Tyska Kyrkans i Stockholm Patronus, Hr Grefve *Nils BIELKE* dog d. 20 Jun. på des Sätessgård *Sturefors* uti Östergöthland, uti des 69:de år †).

Hr Otto Fr. *Lavin*, Secreterare uti Kongl. Slotts-Bygnads-Directionen och Notarie uti Kgl. Seraphimer-Ordens-Gillet, dog d. 21 Jun. uti *Stockholm*, och uti des 52:dra år.

Hr

*) Han hade tjent samma Församling på det 54:de året, såsom sin Faders Committé, Vice-Pastor, och sist ordiu. Kyrkoherde uti 40 år.

**) Döds-orten utfättes ej uti Inrikes-Tidningarne, N:o 55.

†) Denne Herre kallades, såsom Landshöfding i Södermanland, d. 5 Maji 1769 til Rikets Råd, Öfverste-Marskalk d. 27 Maji s. år, entledigad ifrån sina Ämbeten d. 4 Maji 1772, & nyo kallad i Rådet d. 22 Aug. s. år, och blef då Öfverste-Marskalk hos Drottningen, President i Kgl. Bergs-Collegio d. 1 Sept. 1782; nedlade för andra gången sina Ämbeten d. 5 Maji 1790. Des Valspråk: *Frangi, non flesti*. Han var i alla afseenden en af Rikets ypperste Herrar.

Hr Carl Fr. *Ekerman*, Justitie-Borgmästare i *Stockholm*, dog Därfstädes d. 23 Junii i des 50:de år.

Hr Joh. Ge. *Lange*, Boktryckare i *Stockholm*, dog Därfstädes d. 25 Jun. uti des 71:sta år *).

Hr Prosten Sven *Häggegren*, Kyrkoherde i *Hönsna* uti *Wester-göthland*, dog Därfst. d. 30 Jun. i des 80:de år.

Hr Majoren Carl Fr. *Bergencrants*, Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 3 Jul. i *Stockholm* och uti des 68:de år.

Hr Cort Henr. *Weibull*, Proft uti Onsjö-Härad i Skåne och Kyrkoherde uti Reslöf och Östra Karleby, dog den 6 Jul. i *Reslöf* och i des 73:dje år.

Hr Elias *Salomon*, Proft uti *Wester-Södra Contractet* på Öland och Kyrkoherde uti *Resmo* och *Mörbylånga*, dog i *Resmo* d. 9 Julii och uti des 76:te år.

Hr Carl Christof. *Montgomerie*, Capitaine vid Kgl. Lif-Grenadier-Regementet, dog d. 13 Jul. på *Bergsebo*, Sätessgård uti Östergöthland, och uti des 27:de år.

Hr Prosten Dan. *Adolpfsfon*, Kyrkoherde i *Rifinge* uti Östergöthland, dog Därfst. d. 19 Jul. uti des 76:te år.

Hr M. Sal. *Kreander*, Oecon. Professor i Åbo och Ledam. af Kongl. Patriot. Sällskapet i *Stockholm*, dog i *Åbo* d. 20 Jul. uti des 38:de år.

L 5

Hr

*) Han hade förut varit Boktryckare i Göteborg; var ganska kunnig uti sin Konst, hvilken han hade lärt uti den så berömda Breitkopfska Officinen i Leipzig.

Hr D. Joh. Gabr. *Hebsacker*, Med. Practicus, dog den 20 Jul. i *Helsingfors* och uti des 67:de år.

Hr M. Carl *Forslind*, Kyrkoherde i *Hedemora*, dog uti nyfsn. Stad d. 22 Jul. och i des 53:dje år.

Hr Sven *Hasselquist*, Kyrkoherde i *Ousby* och *Loshult* uti Öfstra Göinge Härad i Skåne, dog uti *Ousby* d. 23 Jul. och uti des 40:de år.

Hr Öfversten Lor. *von Rebausen*, Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 6 Aug. på *Dufwenås*, Gård icke långt ifrån Stockholm belägen, samt uti des 73:dje år.

Hr And. Nicl. *Westerberg*, Borgmästare i *Hernösand*, dog Därfst. d. 6 Aug. uti des 35:te år.

Hr Prosten M. Joh. *Forsbäll*, Kyrkoherde uti *Ny-Carleby* Stads- och Lands-Förfamlingar, dog i Staden d. 13 Aug. uti des 75:te år.

Hr Gottlieb Christ. *Grimm*, Pastor vid S. Georgii Kyrka och Ledamot af Consistorium i *Wismar*, dog Därfst. d. 24 Aug. uti des 43:dje år *).

Hr Öfversten Samuel Christ. *von Wallen*, Stads-Major i Stockholm och Rid. af K. Svärds-Orden, dog i *Stockholm* den 25 Aug. uti des 63:dje år **).

Hr Öfverste-Lieutenanten Fr. Wilh. *Toll*, Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 25 Aug. i *Gustaf Adolpfs* Sockn och uti des 66:te år.

Hertigen

*) Han hade varit Diaconus vid fören. Förfamling sedan 1778, då han 1787 valdes til des Kyrkoherde.

***) Han efterlämnar sig en stor Sämning af graverade Portraiter.

Hertigen *de la Rochefoucault*, Pair de France, Led. af Kgl. Vetenskaps-Academierne i Paris och Stockholm, samt af Vet. Sällskaperne uti Philadelphia och Metz, mördades i början af Sept. uti Staden *Gisors* uti Normandie *).

Hr Majoren Ad. Fred. *Sneckenberg*, Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 2 Sept. på *Månsegård-Kekestad*, Sätsgård vid Mariestad, uti des 50:de år.

Hr

*) Denne Herre, af en ibland de äldsta och förnämsta Ätter uti Frankrike, hade förnämligast och alt ifran de yngre åren vinnlagt sig om Vetenskaperne, rest och besökte äfven 1769 Sverige samt blef då utländsk Ledamot af Kgl. Vet. Akademien i Stockholm. Uplyft och Människovän, insåg han utan möda bristerne uti Fransyska Styrelse-fättet under *Envålds-Tiden*; hvadan han ock vid Constitutionens Förändring 1789 var en af de ifrigaste Patrioterna; men til följe af samma Uplysning och Människokärlek kunde han icke bifalla den andra och vida farligare Ytterligheten af det laglösa *Folk våldet*, och, då detta tog öfverhanden, nedlade han sin Presidents-syfsla vid Parisiska Departementet och förklarade sig mot Konungamagtens vidare Inskränkning, ännu mera mot des Afkaffande, samt begaf sig til sit Landgods i Normandie beläget nära vid *Gisors*; men blef där i Staden af en genom ifrån Paris ankomne National-Garder och Födererade upretad Menighet öfverfallen och mördad: dock af alt det fasligaste, at Mordet begicks under det Hertigen slöts inom hans Våns, Hr de *Dolomieu*, armar, och i Åsynen af des egen Fru och Moder. Han är således den *Femte* af sitt Ätt, som blifvit et Offer för det i Sept. uti Paris och annorstädes af Anarkifterne d. 2 - 6 Sept. föröfvade Mord, ty Biskoparne af Beauvais och Saintes mördades uti Carmeliter-Klostret i Paris, samt Hrne de *Chabot*, Fader och Son, uti et af Fångelserna i Paris. Cardinalen de la Rochefoucault, Årke-Biskop i Rouen, en gammal Prelat och född 1713, frälste med möda sit Lif och flyktade öfver til England.

Hr Öfversten Simon *Ruutb*, Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog i *Stockholm* d. 7 Sept. uti des 68:de år.

Hr Joh. Reinh. *von Schantz*, Capitaine vid Cajana-Bataillonén, dog d. 8 Septemb. uti *Skellefteå*, Soken i Westerbotten, samt uti des 40:de år.

Hr Hof-Junkären Diedr. Christ. *von Conow*, dog d. 9 Sept. siffl. i *Stockholm* uti des 87:de år ^o).

Hr Prostén M. Thure *Hellman*, Kyrkoherde uti *Barkåkra* och *Rebelberga* Söknar i Skåne, dog Därlst. d. 13 Sept. uti des 69:de år.

Hr Grefve Fred. Ge. Hans Carl *Wachtmeister*, Major, Commendeur af Kongl. Wäsa Ordens Stora Kors och Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 15 Sept. på *Johannisbus*, Sätsgård uti *Blekingen*, samt uti des 72:dra år ^{oo}).

Hr

*) Han var en färdeles välgörande Herre, och började år 1753 inrätta, och har sedan vidare stadfäst, uti *Malmö*, sin Födelse-ort, et *Fattighus*, som nu hyser 40 Fattige, hållt af Stadens Borgerkap, och en *Fattig-Skola*. Til billig Tacksamhet hölls öfver honom, samt på anmodan af Magistraten i *Malmö* och därvarande Knuts-Gillet, af hvilket han var Ledamot, d. 4 Nov. följ. et Åminnelse-Tal på Knuts-Salen, af Kongl. Hof-Prädikanten, Hr. M. Christ. *Schönbeck*. Se härom vidare *Lorikes-Tidningarne* för 1792, N:o 95, och *Extra Posten* för 1792, N:o 53.

**) Denne Herre, Fader til Hans Exc. Hr Riks-Drotten och de flere Härförare, som under sista Kriget inlagt, både til Lands och Sjö, en odödelig Åra, var därjämte en vördnadsvård Husfader för sit Folk, en Efterfyn för Landets Herremån. Godsets Bönder fingo ock sin åstundan upfyld, at äfven efter Döden, eller Dagen före Bisätningen, hembära den Sal. Herren deras enhälliga och sanfärdiga Tacksamhets-tårar. Liket ankom den 20 kl. 8 om aftonen til *Carlsbro*.

Hr Prosten M. Magn. *Isæus*, Kyrkoherde i *Skuttunge* uti Upland, dog Därf. d. 13 Sept. uti des 72:dra år *).

Hr Friherre Carl Axel *Armfelt*, Premier-Major vid Käjs. Ryske Generalens Hr Kachowskis Regemente och denne General-en-Chefs Flygel-Adjutant, dog den 17 Sept. uti Ryska Lägret vid *Warschau* i Polen **), samt uti des 20:de år.

Hr Kammarherren Balthasar Phil. Bogisl. Fred. *von der Osten*, dog d. 17 Sept. på *Dubkewitz*, Sätessgård på Rügen, uti des 51:sta år.

Hr Krigs-Rådet Carl Fred. *Franc*, Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog i *Stockholm* den 22 Sept. uti des 74:de år.

Hr Georg Phil. *Tigerström*, Lieutenant i Kgl. Preussisk Tjenst, dog d. 24 Sept. i Preuss. Lägret vid *Grandpré* i Champagne uti Frankrike †), samt uti des 26:te år.

Hr

na, emottogs af hela Tyska Församlingen, hvars förste Ledamot Hr Grefven varit, vid Landbro-vagten samt i Sorgedrägt med Lanternor, och ledsagades detsamma genom illuminerade Gator til Tyska Kyrkan, til hvilken den Sal. Grefvens Farfader, General-Amiralen Grefve Hans Wachtmeister, för snart 100 år sedan lagt Grundstenen, och bisattes uti Familie-grafven. Se det öfriga uti Inrikes-Tidningarne, N:o 78.

*) Född i Helfingeland den 8 Jan. 1721, och Kyrkoherde 1779.

***) Ryske Hårar ligo då i Polen, i anledning af den där utförda Förändring uti Regeringsättet.

†) Då lag Konungen i Preussen med en del af sin Armée uti Frankrike, för at tränga fram til Paris; men måste kort efter vända om til Tyskland tillbaka, hälft så mycket Manskap endast af inritade Sjukdomar ömkom. Hr Lieut. T. dog af den måst gångbara, eller af Rödfot.

Hr Hof - Apothekaren Fredric *Ziervogel*, Led. af Kongl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala, dog i *Stockholm* d. 26 Septemb. uti des 65:te år *).

Hr Svante Ad. *von Ecbstedt*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog den 1 Okt. på *Bråte*, Sätessgård i Wärmeland, och uti des 77:de år.

Hr Eric *Klingenstierna*, Öfverste-Lieutenant och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 5 Okt. i *Stockholm*, och i des 60:de år.

Hr Carl *Rebnstrahl*, Capitaine och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 11 Okt. på *Plangsta*, Sätessgård i Södermanland, och uti des 68:de år.

Hr M. Jon. *Wisén*, Kyrkoherde i Staden Åmål, dog d. 13 Okt. på *Hannebol* vid Åmål, i des 44:de år.

Hr Johan Magn. *Gyllenbökk*, Öfverste och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 15 Okt. på *Wäsby* Sätessgård vid 74 års ålder.

Hr Eric *Tbornander*, Major och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 15 Okt. på *Quistad* uti Skedwi Sockn i Dalarne, och uti des 62:dra år.

Hr Friherre And. Rud. *Durietz*, General-Lieutenant och Commendeur af Kongl. Svärds-Orden med Stora Korset, dog den 21 Okt. på des Sätessgård, *Hedensberg*, i Westmanland, och uti des 71:sta år **).

Hr

*) Han har gjort en Donation til ofvann. Societet af et Naturalie-Cabinet, et Bibliothek och et Penninge-Capital.

***) Han hade varit Landshöfdinge uti Göteborg.

Hr Ant. *Lychou*, Capitaine vid Kgl. Amiralitetet, dog den 25 Okt. i *Carlsrona*, och uti des 43:dje år.

Hr Abrah. *Gustafschöld*, General-Lieutenant, Öfverste vid Konungens Regemente och Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 26 Okt. uti *Christianstad*, och uti des 70:de år *).

Hr Majoren Thure Lud. *von Köbler*, Rid. af Kgl. Svärds-Orden, dog d. 7 Nov. på *Hemmekylä*, Gård i Bjerno Soken uti Åbo Län, uti des 64:de år.

Hr Isac *Dahl*, Major o. Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog den 7 Nov. i *Åsunda*, Soken uti Gestrikland, i des 71:sta år.

Fru Grefvinnan Hedvig Eleonora *Klinkowström*, Stats-Fru hos Hennes Maj:ts Enkedrottningen, gift med Presidenten uti Tribunallet i Wismar m. m. Frih. Thure Klinkowström, och Doter af Hans Exc. Herr Riks-Rådet m. m. Grefve Axel Fersen, dog. d. 8 Nov. i *Pisa* **) och uti des 40:de år.

Hr Hans And. *Holdtz*, Öfverste vid Kgl. Amiralitetet och Rid. af Kongl. Svärds-Orden, dog

*) Denne Herre har vunnit et oförgäteligt Namn uti vår Historia, medelst den början han, såsom Capitaine *Hellichius* vid Konungens Regemente, d. 12 Aug. 1772, genom Rörelsen i Christianstad, gjorde til den sedan af Kon. Gustaf III i Stockholm d. 19 Aug. utförda *Revolutionen*. Han blef befördrad d. 12 Sept. 1772 til Öfverste i Arméen, och d. 13 följande adlad under Namn af *Gustafschöld*, samt erhööll äfven et häremot svarande Vapen. Se Friherre Rehbänders Adel. Matrikel, sid. 457.

**) Stad i Toscana uti Italien, dit fören. Fru. i Aug. sistl. begifvit sig, för at nytja de vid densamma varande Hälso-baden.

dog d. 9 Nov. i *Carlsrona* och uti des 69:de år.

Hr Prosten M. Matth. Christ. *Selander*, Kyrkoherde och Rector Scholæ uti Staden *Sölwitsborg* sedan 1778, dog Därfst. d. 10 Nov. och uti des 72:dra år.

Hr M. Joh. Gabr. *Billing*, för detta Kgl. Hof-Prädikant, dog d. 13 Nov. i *Stockholm* och i des 56:te år.

Hr M. Ehregott Christ. *Enghardt*, Superintendent i Wismar, Pastor i S. Mariæ Församling samt Assessor i därvar Consistorio, dog d. 14 Nov. i *Wismar* och uti des 67:de år^o).

Hr Capitainen Gust. Reinh. *Ankarstierna*, Rid. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 16 Nov. på sin Sätessgård *Skårfsjöbult*, uti Småland och Elmehoda Sökn, samt uti des 61:sta år.

Hr Ax. M. *Stiernsparre*, Hof-Marskalk, dog d. 17 Nov. på sin Sätessgård *Ågård*, uti Westergöthland vid Lidköping, samt uti des 71:sta år.

*) Han kallades 1757 til Diaconus och 1778 til Pastor vid S. Georgii Kyrka i Wismar; flyttades 1787 til Pastoratet vid S. Maria, och blef Stadens Superintendent 1788.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 30 Apr. 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Tolfte Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Characterer*, *Seder*, *Lefnads- och Döds-sätt*, räknade *från och med Konung GUSTAF I til och med Konung GUSTAF III.* Fortsättning *).

IWARISKA och SIGURDSKA *Stämmorna.*

Här börjas en ny Konunga-Stämman i Sverige, som bär Namn först af den *Iwariska*, och sedan af den *Sigurdska*, samt slutligen af den *Lodbrokiska* 1). Man vågar än
M icke

*) Se det föregående uti St. II, sid. 166.

2) Efter Kon. *Iwar Vidfadme*, Kon. *Sigurd Ring* och Kon. *Ragnar Lodbrok*. Både *Iwars* och *Sigurds* Hus nedstammade likligen, eller så mycket nu mera skönjas kan, ifrån almånne Stämfadren *Oden*: den förre ifrån des Son *Skiöld*, Konung i *Danmark*; den senare ifrån en annan des Son, *Sigurlam*, Konung i *Ryfland*; då *Gardarike* kalladt. Begge desse i Sverige regerande Ätter kunde således anses för *Utländska*; men Släktkapen inom *Odens* Hus gör denna Härledning mindre befvärande: så at i Hedentima rådde en så kallad *Paite de Famille* eller *Erbverbrü-*

icke att uppgifva Årtal, då de fleste af dessa Konungar Jesvat, så mycket mindre som om deras både Personer och Tid icke färre än *Fem* Meningar föntrat våre Antiquarier. Man följer den senast vedertagne 2), och börjar imedlertid med Konung IWAR *Vidfådne* 3), hvars Verklighet är intet Twifvelsmål underkastad: ty efter sin Inkräkning af Ynglingarnes Thron regerade han ej allenast uti Sverige, utan ock i Danmark samt en stor del af Norrige; men til slut dränkte han sig sjelf, under et Krigståg emot Ryssland, då han i Vredes mode kastade sig öfver bord uti Finska Viken, i anledning af hans Fosterfaders, *Horders*, afmarning; at icke vilja underkufva alla Länder.

Han

derung uti hela Norden, bestående af Fyra Riken, Sverige, Norrige, Danmark och Ryssland. Således fick *Norrige* en Svensk Konunga. Att genom fören. *Olof Trätelja*, Danmark likaså genom *Sigurd Ormögga*, Kon. Ragnar Lodbrogs Son, och Ryssland räknar, dock något senare, sine Regenter uti en lång Följd iftan Svenske Försten *Rörik*.

- 2) Eller den af Hr Canoellie-Rådet Frh. *Rosenhane* uti des Svea Rikes Konunga-Längd. Såsom denne vittre Forskare upräknat och sålt Konungarne uti denna dubbla Konunga-stämman, namngifvas och följas de här.
- 3) *Sturleson*, *Torsæus* och *Logarbring* stavva Tilnamnet således, och uttydes det för den *Vidt-omsannade*, den *Lång-armade* eller den *Åldriga*. Andre skrifva det *Vidfådne*, som äfven har fören. Bemärkelse, eller *Vidfårne*, det är den *Vidt-bemädrade*. Visserligen var han mycket både årelysta och klok, hvadan Hof-Rådet *Warmholtz* säger om Kon. Iwar: *Il n'etoit pas moins ambitieux qu' Ingiald, dont il suivit les maximes, mais il s'y prit avec plus d'adresse.* Se des *Abregé* chronolog. de l'Histoire de Suede, uti MS.

Han efterträddes uti alla sina Riken af Doterfonen, Kon. HARALD *Hildetan* 4), som, ehuru undanfluppen at qväfvas uti et Bad af egne Betjenter, stupade dock i stora Slaget på Bråwallahed. Sam-Regenten och Halfbrodern var Kon. RANDWER, som föll i Krig 5), och hvars Son, Kon. SIGURD *Ring* 6), ensam regerande öfver hela Nörden, föll åter uti Slaget emot Sigurd Fofnisbane, och efterträddes uti Sverige af Med-Regenten el. Harald Hildetans Son, Kon. EISTEN *Beli* 7), som omkom i et

M 2

Fält-

- 4) Eller *Stridsman*, et Tilnamn, som han väl förtjen- te. Han stupade ock i Striden; men fjäld af en Förrådares, en sin egen Fältherres, *Brunns*, Hand.
- 5) Det skedde under et Sjötag til England, men uti hans blomstrande Ungdom; må således han nämnas för den *Klenfrågdsdæ*. Rätfligen borde efter honom den andra här förekommande Konunga-Stämman kallas, icke den Sigurdska, utan den *Randwerska*, ty Kon. Randwer var Kon. Sigurds Fader. Kon. Sigurd Ring var åter Fader til Konung Ragnar Lodbrok. Dock man blifver vid de antagna Benämningarne.
- 6) Orsaken til detta Tilnamn kan ej utfinnas. Eljest kallades Konungar och Höfdingar stundom för *Ring*, antingen för det de valdes uti Ringen af den samlade Menigheten, och sedan icke föllan betydde så mycket som hela Ringen; eller ock troligare för det någon af dem bar en ovanligt stor Guldring om Armen. Sigurd förde många och vidsträkt Krig; hvarföre han kunde kallas *Härnadsfararen*; ehuru jag gerna bekänner, at han ingalunda borde vara ensam om detta Tilnamn.
- 7) Sådant Tilnamn gifves honom efter den förtrollade Oxen, som han förde med sig i Fält, hvilken där *böladæ* och skrämde Fienden; kunde således och för mera korthets skull få heta *Bölaræ* eller *Oxmunnan*. Han var därjämte en Regent, som synnerligen älskade

Fältslag mot Sigurds Söner, ibland hvilka Kon. RAGNAR *Lodbrok* 8) sedan regerade mäktigt och ensamt i Norden; men omkom under et Krigståg, ehuru just icke lefvandes upäten af Ormar, dock ömkeligen uti Skottland 9). Häruppå lugnar det något med de våldsamma Dödsfätten, och flere Konungar få aflida, hvar efter annan, medelst en naturlig och stilla död.

Ragnar

och i sit Hof hyllade Skaldet eller den Tidens Lärde; så at man äfven kunde midt uti denna Vapnebraks-
alder kalla honom för den *Vittra*.

8) Tilnamnet *Lodbrok* har et mycket galant Uphof. Kon. Heröd i Södermanland och Östergöthland hade en skön Doter, *Thora* benämnd, som den unge och modige Ragnar älskade, men måste med Vald vinna. Han tog då Krigsfolk med sig; men sjelf var han förklädd i ludna Skinn-kläder, på det ingen skulle känna honom igen; bestormade, således utstofferad, Prinsessans Borg, blef Herre öfver hennes Jungfrubur, vann äfven hennes Hjerta och aflade med henne Barn. Af detta Kärleks-tåg kallades han sedermera *Lodbrok*, efter han uti den fören. Monduren syntes både *luden* och *brokig*. Tilnamnet blef sedan et *Ätte-namn* inom Kongl. Huset. För sina öfriga och stora Landvinningar uti halfva Europa kunde han väl kallas *Inkråktaren*.

9) Andre fåga i Northumberland, et Landskap i England. Där förlorade han et Fältslag och blef fången, då Jarlen *Ella* därstädes afhände honom lifvet: efter somlige har han, medelst nedkastandet uti en Grop full af Ormar, som gifvo honom en den plågsammaste Död, eller efter andre medelst annat pinsamt Dödsfätt, blifvit af daga tagen. Sonen, Kon. Björn Järnsida, kom sedan med sine Bröder til England, för at hämnna Fadrens eller Ragnars Död, då de slogo och fångade Ella, samt låto *slå*, efter andre fönderkåra honom lefvande.

Ragnar efterträddes af Sonen, Konung BJÖRN I (*Järnsida* 10), som, efter flere Krigsbragden, dog under et af sina Tåg i Frisland.

Sonen, Konung ERIK II, tog Brodren REFIL til Sam-Regent, och hvilken regerade efter den förres Död ensam 11).

Den senares Son och Efterträdare, Kon. ERIK III (*Årsäll* 12), dog utan manlige Arfvingar, och efterträddes af Erik II:s Son, BJÖRN II, hvilken dock snart lämnade Regeringen åt sine Söner och en tid Sam-Konungar, ERIK IV och BJÖRN III (*på Håga* 13).

Kon. EMUND I, Erik IV:s Son, kommer
M 3 au

10) Så kallad af den *Järnkldning* han bar på sig uti Striden; äfven som en hans Broder kallades *Hvitfark*, för den af honom burna *Pansar-skjorta*.

11) Den förre har icke gjort sig namnkunnig, och den senare idkade merändels det Sjökrig, som man kallar *Sjöröfveri*. Man kunde kalla Erik för *Orkeslös*, och Refil för *Sjöröfvaren* eller, för mera ärbarhets skull, *Vikingen*.

12) Det är *Säll af god Tid*: et uti dessa tider högt ärefullt Tilnamn.

13) Man kunde kalla Björn II för den *Snart-döende*, Erik IV för den *Kortlivade*, och Björn III, som fick Tilnamnet *på Håga* af sit Säte på Kongsgården Håga i Upland, kunde behedras med det vidare Tilnamnet af den *Tåljamme*, efter han tillåt Fransosen Ansgarius förste gången prädika Christna Liran i Sverige.

nu i ordningen 14); och efterträddes af Sonen, Kon. ERIK V *Väderbatt* 15).

Han efterträddes af Björn III:s Son, Kon. OLOF I; denne af Kon. BJÖRN IV, Erik Väderhatts Son; denne åter af Konung RING, Olof I:s Son; denne vidare af Kon. OLOF II, Björn IV:s Son; samt denne af EMUND II *Slemme*, Rings Son 16).

Nu

14) Må kallas den *Obetydelige*; åtminstone vet man, hållt jämförelse-vis, inga Betydligheter efter honom: hvilket också gäller om flere af Lodbrokarne, såsom de tvungna Tilnamnen det nogsam utvisa. Man får i almänhet anmärka, at flere af dem regerade kort; foro dock merändels i den då öfvade Härnad utur Norden omkring snart sagt hela Europa, under vilka Tåg och förmodligen någre af dem omkommit; men hvad som är vist är det, at man om deras både Regering herna, Bedrifter utländes och Dödsfätt vet föga; således torde någre af desse Konungar också snarare dödt en *våldsam* än naturlig Död.

15) Detta Tilnamn fick han af sina lyckliga Fårder på alla Haf, hvarest han ständigt beledsagades af en gynsam Vind; så at, hvart-ut han vände sin Hatt, blåste strax Vädret uti samma Kosa. Han var eljest en stor Krigs-Höfding, och dog år 883 efter vår Christna Tide-räkning. Här börje vi så *Artal i vår* Konunga-Längd, hittills stald efter Generationer och Secler.

16) Af desse Konungar bar Björn IV på dubbelt fätt Kronan: ty han regerade både uti *Femtio* år och lyckligen, eller med Rikets Valfstånd, och icke för sin blotta Rygtbarhet skull; bör därför med rätta kallas den *Lycklige*; ty lycklige Underfätare göra lycklige Konungar. Han dog år 933. Jag bekänner däremot min Hitteslöshet på tjenliga Tilnamn för Konungarne Olof I, Ring och Olof II: så framt man icke skulle; kalla den förste af sit Säte för Olof på *Björkö*, lika som vi såge Björn på Håga; Kon. Ring åter för den *Omärkvärdige* och Olof II för den *För-*

Nu änteligen dagas det med *full* Historisk Sanning och alt mera *säker* Tideräkning uti vår Konunga-Längd. Efter Emund Slemme steg Konung Björn IV:s Son, Konung ERIK VI *Segersfäll*, på Thronen, blef Konung år 964 17) och dog vid pafs år 994 18).

M 4

Chriftna

giftade: ty han förfäkras hafva dödt af Förgift under det han satt til bords. Emund II: må gerna behålla sit Tilnamn af den *Slemme* eller den *Flate*, som han fick redan i Lifstiden af sine egne Underfätare, för det han vid en Rågång emellan Sverige och Danmark lät aflifna sig och afhända Gôtha Rike de af ålder det tilhöriga Landskaperne, Skåne, Halland och Blekinge; hvilken föga Kongliga Bedrift timade år 955. Han blef således den samskyldige Förebilden af Kon. Magnus *Smek*.

- 17) Han måste dock tedermera täfva om Kronan med den icke mindre tappre och driftige Hjelten *Styrbjörn*, Kon. Olof II:s Son, således sin egen Brorson; hvilken dock föll för Eriks segrande Vapen uti det blodiga Slaget på Fyriswall vid Upsåla omkring år 983. — Man kan taga för afgjort, at *flere* Konunga-Souer uti Hedentima likaledes fallit i Fält, eller på annat fätt våldsamligen omkommit.
- 18) Han ågde i andra Giftet en den åredrygaste Prinsessa, som Norden framalfrat, *Sigrid*, Westgôtha-Vikingens Skoglar Toftes Doter, ganska skôn, men för sit högdragna Sinne kallad *Storråda*. Hon blef Moder til Estertrådaren, Olof III, försköts dock för sit Högmod och lesde ogift; men efter Eriks Död gifte hon sig å nyo med Kon. *Swen Tjughågg* i Danmark, sedan hon dock, under sit Mellanstånd af desse begge Nordens förste Throner, af idel Högmod lätit innebränna å:ne andre Konungar och Friare, *Harald Grönfke* i Norrige och *Wisewald Waldemarsson* i Rysland, som, lockade af hennes Fågring, begåfvo sig i egne Personer alt neder til hennes Gods i Gôtha Rike, hvarest hon fånglade och på et grymt fätt afhände dem Lifvet, sågandes sig vilja därigenom låra andre Små-Konungar, at ej komma så långväga ifrån

Christna Tiden *).

Denna Tid börjas med Konung OLOF III *Skötkonung*, Erik Segerfalls Son med Sigrid Storråda. Han var född år 984, eller kort efter Slaget på Fyriswall; hvadan Fadren lät bära denne sin spåda Son framföre den segrande Krigshären och hylla honom såsom Efterträdare på den genom Vapnen befastade Svenska Thronen 19). Han dog 1026 20).

Sonen,

och begära en så stor Drottning Hand. Kon. Erik Segerfalls Död var väl naturlig, dock med en onaturlig mening förbunden: ty då han skulle drabba med Styrbjörn på Fyriswall, gjorde han förut et Löfte, at *om tio år höra Oden til*, eller at då dö, hvilket ock inträffade, icke utan vidkeplig Aring hos Regenten och vidkeplig Tro hos Menigheten.

*) Den fördelas vidare uti den *Catholska* och *Lutherska* Tiden, såsom rådande Religioner, under Epoquen ifrån år 1000 til 1521, och ifrån 1521 til 1793; ehuru under begge Tidehvarfven Hedniske och Catholske Konungar setat på vår Thron-

19) Detta gaf honom Tilnamnet af *Skötkonung*: ty han bars til Thronen på Armarne, eller ock för det at han sittande i Modrens Sköte hålsades för Sveriges Konung. Emedan han, född Hedning, sedan såsom sjelfmyndig Konung, eller omkring år 1008, antog Catholska Religionen och var således den *förste* Christne Konung i Sverige, kan han ock med skäl kallas för Olof den *Christne*. Han lade ock bort gamle Titeln af *Upsala Konung*, och kallade sig *Svea Konung*, hvilket Bruk Efterträdarne alltid följt.

20) Han dog til slut under en stilla Lefnad, dock efter en ganika märkvärdig Regering, i anseende til både *Staten* och *Kyrkan*, som begge under honom reformerades: ty Konungens Magt inskränktes och Thors Magt föll. Det mycket lärrika under denne Konung är icke här rummet at uptaga; man vil dock utur Hof-Råd. *Warmholtz's* handkrifna *Abregé* här anföra denne Granskares Caractere af den *Svenske*

Sonen, Kon. ANUND JACOB *Kolbränna*, blef mycket ung Konung, förde en berömlig Regering och dog vid pafs år 1051 21).

Han efterträddes af sin Halfbroder, Kon. EMUND III *Gammal*, som dog år 1056, och slöt Sigurdska eller Lodbrokska Huset 22).

(Fortfättning e. a. g.)

M 5

BI.

Constantinus, så lydande: „Olaus avoit toute la fierté et l'orgueil de sa mere: il étoit opiniâtre, vindicatif, et ne recevoit guere de conseil. Né pour gouverner un peuple libre, il se laissa entraîner souvent, par l'ambition, à empieter sur les droits de ses sujets; mais la plupart de ses tentatives lui réussirent mal. Comme il prétendoit surpasser les Rois ses prédecesseurs en grandeur et en magnificence, sa Cour, également nombreuse et brillante, étoit fort éloignée de l'ancienne simplicité. Cependant il aimoit beaucoup l'ordre et la justice, qu'il administroit avec autant de sagesse que d'impartialité. Il contribua aussi infiniment au progrès de la Religion Chrétienne, dont l'établissement en Suède doit être fixé au regne de ce Prince“.

21) Hans Namn äro så til förståendes, at de begge första äro sammankomne, det förra från Hedendomen, det senare från Christendomen; men *Kolbränna* fick han, enligt en urgammal Konunga-Längds försäkran, därför at, när någon Underfäte brutit emot Lagen, skulle den därigenom upkomna Skadan uträknas, och så mycket däremot svarande af den Brottliges Hus förbrännas. Däremot kallas han af Catholiske Författare, at börja med Adam ifrån Bremen, efter han vidare beståde den af Fadren införda Christna Låran, för den *Aldrachristeligaste* Konungen; hvilken Äre-titul Påfviska Cancelliet dock sedan, eller år 1469, exclusive tildelat Romerska Kyrkans så kallade äldste eller först omvända Son, *Konungen af Frankrike*.

22) *Gammal* kallades han för det han var äldre än

BIOGRAPHIE.

LIDÉN (M. Johan Henric), Professor; död 1793 *).

Til Läsaren **).

Utsienstund förthy och emedan
Flere mine Bänner längesedan

Begärt

Företrädaren, född af *Edla*, et fångat Fruntimmer och Doter af en Wendisk Jarl, och som hölls blott för Konung Olofs Bisofverska eller Maitresse; men han har ock fåt, ty värr! af Prästerne, hvilkas andeliga Vælde han icke nog förstod eller icke nog tälte, Tilnamnet af den *Stemme* eller *Elake*, för det han icke gjorde dem i alt til viljes; också *Slijksår*, det är en som ej ogärna ser andras Olycka; samt fluteligen den *Opålitelige* uti Förbindelser, ehuru i Tal och Åtbörder vänlig. Sanningen lærer vara den, at Emund var en slug och hal Regent.

*) Härmedelst upfyller Utgifvaren af detta Svenska Archivum en den sorgeligaste Plikt, medelst införandet af en *Minnes-Skrift* öfver denne sin Tretio-åra Vän, hvilken han dock sjelf til en del upfatt, och mig år 1785 uti Afkrift och Gömmo under des Lifstid anförtrodde. Flere märkelige och alla Salig Hr Professoren hedrande *Handlingar* skola efterhand här uti Archivo likaledes införas. Den Lärde och Vittre Mannens *Caraktère* af min Hand torde jag ock våga bifoga. Det, som nu til en början införas, har Hr Professoren sjelf uti Handskriften gifvit Titul af: *Momenta Vitæ Lidénianæ*, och utgör med sine Tillägningar, äfven någre af min Hand, sex Ark i 4; samt ikal sjelfva Originalet, jämte en annan mig likaledes lämnad Handskrift, kallad: *Manuscripter uti Professor J. H. Lidéns Boksamling 1780*, på 52 sidor i 4, förvaras uti *National-Bibliotheket*.

**) Denna Rubrik har jag tilfogat, ty detta skämtfulla, glada och sinrika Förespråk hade ingen Öfverskrift. Det är efter *Original-Scripturen* noga a:trykt.

Begärt min ringa Biographiam;
 Så skickar jag theraf nu en Copiam,
 Eller fast rättare et Original:
 Jag hoppas Läsaren thewid insomna skal.
 Jag hafwer thet måst altsammans sielf dicterat,
 Och är slätt intet theraf fingerat.
 Sanning frifwa tilhörer årligom Mannom,
 Slätt och rätt gifwer jag Eögnena Fannom.
 En Doctare hafwer min Sjukdom särskildt beskrifwit,
 Sedan hela Faculteten, Gudi lof! mig öfvergifwit.
 Läkiare hafwa mig tilfogat storan wända,
 Therfbre kan jag nu på Venen ej stånda:
 Swära the mig plågat, jag säger försann,
 Therfbre ligger jag nu här en förkamader Man.
 The hafwa thet dock ej ment så aldeles illa.
 Theras Regulæ artis them stundom förwilla,
 At the Naturam som sig borde ej så noga studera,
 Hwarfbre the mången i Grafwen curera.
 En min Doctor medicamenterade sig sielfwan ihjål,
 Theri gjorde salig Mannen oförlitneliga wål.
 Läsaren begriper utan åstfidsns möda:
 Then Doctorn kan ingen Patient mera döda.
 Et storan fel månne jag dock sielf begånga,
 Dårlika anförtrobde jag mig förmånga.
 Ex pluribus malis, fromme Läsare, thet lär:
 Thet minsta at nyttia, thet klokaste är.
 Then ene ordinerar twårt emot then andra,
 Thy får mång fattig Sjukling ad Superos wandra.
 Med mig har thet ei welat lyckas så wål:
 Rog ha the budit til, tro man säkert, min Sid!
 Och som iag ei kan them på annat sätt löna;
 Componeras them til åra thenna Swanesång ståna.

För öfrigt är iag theras Wån hädanefter som förr
 Fast utan theras åtgärd iag både lefwer och dö.

Norrköping th. 15 Februarii SVENO DALIUS
 1785. vulgo Salig Gubben, iunior *)

Biographien.

JOHAN HENRIC LIDÉN ^{oc}).

Föddes i *Linköping* 1741 d. 6 Januarii St. v.
 Föräldrarne voro Theol. Lectoren vid Gymnasii-
 um därstädes samt Prosten Doct. *Martin Lidén*;
 Modren *Elisabet Rydelia*, en Brorsdotter af den
 lärde och berömde Biskopen i Lund, Doctor
 Anders Rydelius. Efter inhämtad undervisning
 af private Handledare 1) och i *Linköpings*
 Schola 2) samt Gymnasium 3), Inskrefs han i
 början af år 1758 bland de Studerande vid
Upsala Academie 4), där han uphöll sig til år
 1761, då han, efter undergången Candidat-
 Examen i Philosophiska Faculteten, reste öfver
 til *Abo*, och antog Condition i Finland hos
 Capitaine *Jägerborn* på Jockis 5). Uppehöll
 sig et år vid *Abo* Academie, samt gjorde en
 Resa genom *Finland* til Ryska Gränsen om
 Sommaren 1763. Återkom til *Upsala* om
 Hösten

*) Hr Professor Lidén hade, för at uti alt præstera en
 fullkombligan Harmoniam uti thenna sin *Cantilena*,
 äfven kallat sig här til slut för *Sveno Dalius Juni-*
or. Den sanskyldige Gubben, och som han sjelf un-
 der sin Dedication til Kon. Carl XI kallade sig: *Un-*
derdånigste ringe Tjenstegubbe, floterade uti förra
 Seculo, såsom afdankad Capitaine, men mågta glad
 Poët alt til sin Död.

**) Biographien är upfatt af Sal. Affessor *Braad*; men
 Addenda af mig sjelf. — Sal. Hr Lidéns egen An-
 märkning.

Hösten samma år, blef Magister därstädes, efter vanliga Specimina, 1764 d. 18 Junii, och, sedan han tvänne gånger præsiderat, Magister Docens i Lärdoms-Historien 1765. Kort därpå fick han Academiens då varande höge Cancellers, Hans Kongl. Höghets Prins GUSTAFS, Fullmakt at vara Amanuensis vid Academiska Bibliotheket 6). I början af år 1768 lemnade han Upsala, för at anställa en utländsk Resa, hvartil han länge haft lust och sig i tyfthet beredt. Vägen togs öfver Lund til *Köpenhamn* 7), hvarifrån han åter reste til *Lund*, för at bivista samma Academies då infallande första Jubel-Fest. Sedan denna Högtidlighet var förbi, samt han haft tillfälle lära känna Vetenskapernas läge vid detta Lärosäte jämte deras Lärare, fortsattes Resan ifrån Ystad öfver *Stralsund*, *Greifswald*, *Rostock*, *Wismar*, *Lübeck*, *Hamburg* och *Hannover* til *Göttingen*, där han uppehöll sig i 8 månader, och vid afresan blef antagen til Correspondent af Vetenskaps-Societeten därstädes 8). Besökte därpå *Hartziska* Bergverken och flere i vägen liggande märkelige Orter, i synnerhet *Braunschweig* och *Wolfenbüttel*, äfven som han förut gjort en särskild Resa til *Cassel*. Genomreste *Holland* och besökte des Academies, Bibliotheker och Lärde, samt anlände i Junii månad 1769 til *England*, hvarest han 6 månader dröjde, och under samma tid besökte Academierna i *Oxford* och *Cambridge* 9). Mot slutet af December reste han öfver *Dover* til *Calais* och sedan til *Paris* 10). Han hade ämnat vidare taga Touren til Italien; men Fadrens imedlertid timade Död, samt däraf beroende Oeconomiska omständigheter nödgade

nödgade honom ändra denna förefats, icke utan första lednad at ej få se det sköna Italien. Hemrefan företogs i början af April 1770 öfver *Strasburg, Frankfurt, Hanau, Weimar, Gotba, Jena* med flere Orter til *Leipzig, Halle, Dresden, Wittenberg, Berlin, Stralsund* och *Ystad*, där han landade d. 27 Junii 1770 11). Strax efter återkomsten til Fäderneslandet blef han i Sept. månad, mot förmodan och egen åtgärd, utnämnd til Historiarum Adjunct i *Lund*, samt at tillika vicariera för Hr. Cancellie-Rådet *Sven Lagerbring*, som erhållit Tjenstfrihet, til utarbetande af sin stora *Svenska Rikshistoria* 12). Men han kom aldrig til *Lund*; såsom Hans Kongl. Höghet, *Upsala Academies* höge Cancellor, som flere år betygat för honom den utmärktaste Nåd, sådant ej ville tillåta, utan befalte honom tils vidare kvarblifva vid *Upsala* 13). Imedeltid blef han på åtskilliga tider antagen til Ledamot af *Vitterhets-Sällskapet Utile Dulci* kalladt, *Societeten pro Fide & Christianismo* och af *Upfostrings-Sällskapet*, alla Tre i *Stockholm*, samt *Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället* i *Göteborg*.

År 1771 om Sommåten angreps han af en svår Gikt 14), som utbröt med den envishet, at hvarken *Loka kalla Bad, Brunsdrickningar* eller andra *Läkemedel* det ringaste kunde verka därpå; och ehuru han åren 1774 och 1775, i hopp at vinna förbättring, med mycken besvärlighet företog en *Refa* 15) til *Varma Baden* i *Achen*, fanns detta *Botemedel* äfven så otillräckligt som alla andra. Han tog därför, ej långt efter hemkomsten, afsked ifrån sin *Adjuncts-syssla*, flyttade i *Augusti* månad

1776 til *Norrköping* 16), at där i stillhet sluta sina dagar, uti en Väns, Hr Handelsman Joh. *Kublmans* Hus; samt benådades af Hans Kgl. Maj:et med Professors Fullmägt d. 29. Oct. samma år 17).

Medelst Gåfvobref af den 1 Nov. 1779 skänkte han sin mäkt älskade Egendom, sin *Boksamling* 18), til Academien i *Upsala*, samt tillade et Capital af 24,000 Daler Kopp:mt, hvaraf Interettet kommer at användas til Bäckers årliga inköpande; hvartil des Stufmoder, Fru: Doctorinnan *Hedvig Sophia Exing*, af Kärlek til sin Son, testamenterade 50,000 Daler Kopp:mts Capital, hvars Interesse blifver beständig Lön för en Bibliothecarius.

Efter mångåriga och svåra Plågor; dem han med sällsynt Tålmod, Ståndaktighet, samt Christelig Undergifvenhet utbärdade, med bibehållande af et muntert och gladt Sinne; inföll ändteligen des efterlängtede Hvila den . . . *).

NYA-

*) Denna *Hvila* inföll d. 23 Apr. år 1793, då han Sal. afled uti *Norrköping*, hvar han ock ligger begrafven på Tyska Kyrkogården. Om Sal. Hr Prof. Lidéns sista Sjukdom, Död, Begrafning, Minnesvårdar m. m. skal framdeles här uti Archivo förmålas. *Författaren* til *Biographien*, Hr Assessor Christoffer Henric *Braad*, dog i *Norrköping* den 11 Octob. 1781. Om denne vittre och välförnjente Man, samt des Donation til Bibliotheket i *Linköping*; se *Uppfostrings-Sällskapets Tidningar* för år 1781, sid. 335 och 381, samt för år 1782, sid. 104 och 762. De så kallade *Addenda* af Sal. Hr Lidéns egen Hand, eller *Anmärkningarna*

NYASTE HÄNDELSE.

*Dödsfall**).

Hr M. Joh. *Sjöström*, Kyrköherde uti Hanebo och Segersta, Socknar uti Helfingland, dog i Hanebo d. 19 Nov. 1792 uti des 64:de år.

Hr Frih. Clas Eric *Silfwerbielm*, General-Lieutenant och Commend. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 21 Nov. på des Sätessgård *Säckesta* vid Mariestad, och uti des 68:de år **).

ti Biographien, kunde för deras vidlöftighet icke få rum under denna sin Text, utan följa *oafbrutne* uti nästa Stycke af detta Archiv.

*) Man anhåller härmedelt hos Resp. Sterbhus, Släktningar el. Vänner af de här uptagne och med Döden afgångne Personer, om *Deras Biographier*, då de skola, antingen uti hela Vidden el. i Sammandrag, införas och förvaras uti detta *Svenska Archivum*: hvilket äfven gäller om alla de föregående här an teknade Dödsfall.

UTGIFVAREN.

**.) Denne Herre hade varit Landshöfdinge uti Mariestad; och efterföljdes snart af sin Hus-Fru, Fru Friherrinnan Beata Sophia *Kälamb*, som dog d. 17 Jan. 1793 äfven på *Säckesta*, samt i des 46:te år.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 25 Maj 1793.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Trettonde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Régenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Characterer*, *Seder*, *Lefnads-* och *Döds-sätt*, räkna-
de från och med Konung GUSTAF I
til och med Konung GUSTAF III.
*Fortsåtning *)*.

STENKILSKA *Huset.*

Nu togo Konunga-valen vid, och med oroliga Tider förestå. Konung STENKIL, af *et Inländskt* 1) Hus, valdes vid pås 1058 til Konung i Sverige, och dog, efter en loflig Regering, år 1066 2).

N

Kon.

*) Se det föregående uti St. 12; sid. 185.

1) Stamsfadren var *Skoglar Töste*, en förnam Herr och Viking i Westergöthland, Fader til Drottning Sigrid Storråda, som var Moder til Olof Skótkonung. Stenkil var således beslägtad med nästföregående Konunga-Huset, varandes ifven Sonson af Ulf Jarl; Broder til Sigrid Storråda.

2) Han torde få kallas *Jägaren*: ty han både älskade Jagt och var en stor Skytt; tillika starklemmad. Dalin kallar honom from, förståndig och älskad; Lagerbring åter för en förståndig, jämn och efter-

Kon. HÅKAN I Røde 3) efterträdde väl Stenkil, men var icke af hans Hus 4), och, efter en fast okänd Regering, dog 1079.

Kon. INGE I, den *Gode* kallad, Stenkils Son, kom väl 1080 på sin Faders Thron; men förtades ännu samma år ifrån densamme af sin egen Svåger, *Blot-* eller *Offer-Sven*; återvann Kronan 1083 och dog 1112 5). Han tog sin Broder HALSTAN til Med-Regent, som dock dog före honom, eller år 1090 6).

Kon.

tänksam Regent: vackert Loford^o. Han befordrade Christendomen, bar affky för Krig; men begick det Statsfelet, at han föredrog Westgötharne framföre sine öfrige Underfätare. Efter hans Död framträdde 2:ne Pretendenter til Svenska Kronan, begge af det namnet *Erik*, som, förmodeligen begge af det Sigurdiska Huset, men därför icke nog nära beslägtade för at ärfva, stridde om Thronen, men föllo begge uti Envig, som förmentes hafva skedd vid Kimstad i Östergöthland. Ehuru aldrig regerande, utan blott pretenderande, har man dock tilegnat dem et Numertal ibland våre Konungar; så at de af några Antiquarier hållas för Kon. ERIK VII och ERIK VIII: til at förebygga Zifferbrötet emellan Kon. *Erik VI el. Segerfält* och Kon. *Erik IX el. den Helige*. Detta anföres, för at ungå Beskyllijag för origtigt Räknetal emellan dem ibland våre Konungar, som burit namnet Erik.

- 3) Förmodeligen så kallad af lit röda Hår.
- 4) Dock förmodeligen äfven ifrån Westergöthland, men alltid af förnam Börd.
- 5) Hans Regering var ganska lofvård: ty han *bröt aldrig någon Lag*, enligt orden uti gamla Konunga-Längden; var därjämte stor och stark til växten.
- 6) Han kunde kallas den *Åfskade*: ty efter gamla Konunga Längdens lydelse var han lagtmodig och välgörande, bilade och afhjälp alla Klagomål, så at hans Död förjedes *verkeligen* öfver hela Riket.

Konung PHILIP och Konung INGE II, den *Fromme* kallad, begge Halfsans Söner och Sam-Regenter, af hvilka den förré dog 1118 och den senare 1129, samt slutade Stenkilska Ätten 7).

(Fortättning e. a. g.)

N 2

Bl:

7) Förenämde Konunga-Längd gifver Philip loford af en god och laglydig Konung; han kunde således kallas den *Rådträdige*. Den senare blef, oagadt sine gode Egenskaper, ändå et Offer för Kongl. Danske Prinsens och Kon. Inge I:s Doterfalls, *Magnus Nilsons*; Liff, hvilken eftersträfvade Srenska Kronan, och lät genom Förträdare taga Liffvet af Kon. Inge, medelst en förgiftad Dryck, på des Gård vid Wreta Kloster uti Östergöthland. Magnus valdes väl til Konung af Westgötharne; men föll sjelf i stora Slaget vid Fotewig i Skåne 1135. Den af Upfvearne valde *Ragwald*, kallad *Knaphöfde*, d. å. Liff-vaktens eller Knaparnes Höfding, samt Son af Nis-Konungen Olof, var sturk och vild til Sinnet, samt blef af de missnöjde Westgötharne, på Tinget vid Carleby-länga, ihjälslagen år 1135, eller samma år, som Medtåflaren, Prins Magnus, och emot hvilken Ragwald förde Krig, omkom; men ingen af dem uptages ibland våre rätte Konungar, äfven så litet som *Blot-Sven*, af et förnämnt Svenskt Hus, men Hedning, och hvars Syster Må var Kon. Inge I:s första Gemål, hvilken ock förlitade sig på sin Sväger, såsom sin förtrognaste Vin, men fann i honom en trolös Herre, som utfräckte Handen efter Svägrens Krona; hvilken, häröfver uppretad, öfverföll Blot-Sven, tände eld på hans Gård och lät nedslabla honom själf; detta skedde år 1083. Han var Fäder til Kon. *Erik* kallad *Årsjäll*, d. å. *Kornrik*, som regerade öfver en del af Götha Rike; kallades ock *Kol*, och var Fader til Kon. Swerker, som börjar et nytt Konunga-Hus. Man får vidare anmärka, at Konungarne

BIOGRAPHIE.

LIDÉN (M. Johan Henric), Professor; död
d. 1793. Fortsättning *).

*Addenda **).*

1) *Fadren* var en alfvarsam, flitig och drivande samt om Schole-verket mycket förtjent Man. Han hade så många göromål som Lektor, Consistorialis och Pastor vid en Präbende-Församling; at han nödgades lemna Sonen til andre Lärares undervisning, hvilka ty värr! icke voro de skickligaste. Des förste Handledare var en melancholisk, vresig och sträng Man; hade bordt för evigt göra honom Boken obehaglig. Han pluggade i den unge och ystre Lärningen Catechesen med tilhjelp af sin Toffel, den han flitigt och med det eftertryck applicerade til des Hufvud, at Sår och Blånader där-af ofta upkommo. At göra Saken begriplig samt för Hjertat smaklig, därom var aldrig fråga. Värsta följdén var likväl, at han fattade hat til Läromästaren och mycken köld för Catechesen; hvilket så när hade sträckt sig til sjelfva Religionen, därest ej des froma och öma Mor, genom sina milda och fogeliga Samtal, och ännu mera genom sit vackra Efterdöme, gifvit

Philip och Inge II voro de *fjätte Sam-Regenter* i Sverige. Under detta Tidskifte, ätven som alt utföre til år 1523, valdes gemenligen Konungarne, ehuru den *älfste* Souen merändels därvid kom i betraktande.

*) Se det föregående uti detta Archiv, St. 12, f. 191.

**) Härmed förstås Hr Professörens *egne* Anmärkningar til Biographien. Se här frammanföre, sid. 191.

gifvit det späda Hjertat de första hälsofamsma Intryck, och hon i så måtto förbättrat hvad den förfärlige *Orbilus* fördärfvat. Han fick sedan en annan Informator, något drägeligare, men därför ej stort skickligare. Utanläxor och Stryk blefvo ännu des dageliga Spis.

2) Han intogs i Rectors Clafs, då han var på sit 12:te år. Täflan med sine Kamerater gaf honom en förnyad och fördubblad lust at läsa. Han har sedan i all sin lefnad bibehållit det varmaste Hjerta för almänna Scholeinrättningar, hvilka, oackadt alla de brister, hvaraf de beklageligen ännu i Fäderneslandet tryckas, ändå, efter des öfvertygelse, grundad på egen och andras erfarenhet, behålla et ostridigt företräde framför de enskilda.

3) Han var mycket ung, då han flyttades på Gymnasium. Som Fadren läste Theologien, samt gärna önskade at Sonen skulle blifva Präst (förmodeligen äfven af den anledning, at han ägde en mycket vacker Röst och söng väl), inpräglades flitigt den Scholastiska Theologien eller *Benzelii* Repetitio Theologica, en vid Svenska Lärosäten almänt antagen, men ock högst otjenlig Lärobok i Dogmatiquen. Han fick nu Hufvudet fullt af Distinctioner, samt trodde och försvarade då många Satser, dem han sedan icke vågat sig försvara. Han blef ock så aldeles renlärig, at han utan särdeles betänkande skulle förbränt alt som icke var äkta Lutherskt. Detta både tidiga och otidiga Nit förföll aldeles med tiden, så at han under sin öfriga Lefnad blef en ganska tolerant Man. Tidigt lärde han känna och frukta *Adinum Theologicum*. En vis Nitälskare, som sedan

blef Bisköp; hade får det underliga Infallet, at beskylla honom, som då var blott 15 år gammal, först för Herrnhutare, sedan Fritänkare och sist Socinian. Detta hade dock ingen annan följd, än at han sedermera vid Academien af Nyfikenhet frågade efter hvad dessa Namnen betydde, hvarom han förut var fullkomligt okunnig. Uti Gymnasio lästes ock Logican, men utan at något däraf förstods. Han lärde sig färdigt göra allehanda sköna Syllogismer in omni forma. Vid samma tid lärde han sig äfven spela på Fleute-travers och Viol, samt hos en annan Lärare at rita. Uti alla dessa öfningar städade han likväl under medelmåttan; dock kvarlemnade den förra öfningen hos honom en kärlek för Musik, som i hela dess Lefnad kvarblifvit, äfven som den sednare gaf honom smak för Tekning och Målning. Försedd med et lyckligt Minne, hog och lätthet för Språk, lades nu grund, utom de lärda Språken, som vanligt vis vid Gymnasium läras, äfven til Fransiskan, Tyskan och Engelskan. Detta kom honom väl til pass vid Academien, och sparade honom mycken tid. För at fängsla des myckna Yrhet, samt fästa des lekande Inbildnings-kraft, föll Fadren på den lyckliga tanken, at låta honom läsa *Euclides*. Detta var nu den första Bok han hittils med nöje läst. Han lärde allt med lätthet, och ville från den tiden icke antaga något utan bevis. Benzelius och *Euclides* yoro för honom 2:ne mycket olika Böcker. Åtskillige gånger hände sedan, at då Fadren publice läste öfver den förra, men Sonen vid vissa Satser ej fann sig lika öfvertygad som förr, opponerade han sig däremot, fordran-

fordrandes alltid bevis. Historien och Moralen, tvänne så viktiga ämnen, lästes antingen intet eller ganska dåligt. Den enda verkliga Moral, han til den tiden lärt, hade des förträffliga Mor (som han 1756 förlorade) honom bibragt, hvilket för hela des Lifstid gaf Hjertat et hälsofamt och blifvande Intryck. Vid samma tid hade Kongl. Bibliothecarien C. C. *Gjörnell* börjat utgifva en lärd Månadskrift, under namn af Svenska Mercurius. Denna behagade honom otroligt, lästes flitigt, samt gaf honom den förra smak för Lärdoms-Historien, som sedan bibehållit sig under hela des Lefnad. Först 1763 blef han personligen känd med Författaren, knöt med honom et nära Vänskaps-band, som ilt sedan fortfarit och genom en beständig Brefväxling blifvit underhållet. Med denna underögnad skiljdes han ifrån Fadrens Hus, och örfändes på egen hand til Academien i Upsåa, då han nyfs fyllt sina 17 år.

4) Här fick han et rymligare Fält. Cancellie-Rådet och Riddaren *Ibre* var då Decanus och examinerade honom, fattade från den stunden en utmärkt kärlek för honom, samt antog honom året därpå til sin Amanuensis, och var den förste som muntrade honom med sina goda råd och anvisningar. Des Vänskap fortfor oförutet intil denne store Mans Död. Vid denna tid stod Metaphysiquen i stort anseende vid Academien, och hade nyfs förut haft en stor lärare uti Doctor Nils *Wallerius*, som likväl å var flyttad til Theologiska Faculteten. Des ora Systema Metaphysicum regerade enväldigt. Han följde hopen och läste någon tid erbarmliken Metaphysique; hvarigenom han blef en

väldig Hårklyfvare, munvig, envis och ifrig Disputator. Halfbroderen, då varande Eloqu. & Poës. Docens vid Academien, nu förtjent Dom-Proft i Linköping, Doct. Sam. *Ålf*, en bekant lycklig Latinsk Skald, gaf honom lust och smak för de gamle Auctorer, särdeles Poëter, dem han nu började ifrigt läsa, och därvid förglömde hela sin Metaphysique. Nu började han ock samla de bästa Böcker, som han lärde känna; hvarvid des förtrogne Vän, Salig Lector S. J. *Ålander*, honom i synnerhet biträdde. Inom några få år ägde han en liten, men utvald Boksamling. Penningar därtill gaf Fadren frikostigt, såsom han ock hade af kostnad osparad för denne ende och högligen älskade Son. Lärdoms-Historien intog honom allmera, ehuru inga almänna Föreläsningar däruti ännu höllös vid Upsala. Mathematiquen älskades ännu och lästes hos Magister Docens, sedermera Lectoren i Carlscrona, Hr *Zegolström*, som ägde de aldralyckligaste Föreställnings-gåfvor, samt hos då varande Astronomi-Observatoren, nu Professoren Hr F. *Mallet*, som under hela des Akademiska tid blef en af des förtroligaste Vänner. Mathematiquen blef väl sedermera ej des Hufvudfak; men så har han denna Vetenskap hufvudsakligen at tacka för den ordning, redighet och stadga, hvarmed han sedan fortsatte sina öfriga Studier. Utom nämnde Lärare, påminner han sig med värnadsfullaste erkänsla då varande Philos. Adjuncten, sedan Informatoren för H. K. H. Prins CARL, Hr Lagman Jonas *Apelblad*; Magister Docens i Vitterheten, sedan Informator för den Kongl. Prinseffan, Hr Cancellie-Rådet och Riddaren

Eric

Eric af Soberg; som til Svenska Vitterhetens stora förlust redan bortgått, samt Professoren Carl Aurivillius: alle förträffelige Lärare, som på utmärktaste sätt vårdade sig om denne lärjunge Yngling. Han hade nu fått en otrolig lust at läsa, hvarmed han Natt och Dag fort-
 ör, nästan utan alt annat sällskap än af sina Böcker.

5) Fadren ville ändteligen at Sonen skulle conditionera, icke af sparsamhet (ty han skickade likväl årl. Penningar til Böckers inköpande), utan för at stadga honom, samt at, såsom han sade, *docendo discere*. Detta kostade väl på i början, men var af mycken nytta. *Fockis* Herregård ligger i Tavastland, 12 mil ifrån Åbo, midt i Skogen. Han ägde här intet annat Sällskap, än det som inom Huset var at tilgå; men des Böcker hade gjort honom följande. Uti denna enslighet började han mera tänka än förut skedd; och Naturens upmärksamma beskådande blef honom en ny och fägningsam anledning at känna och älska Skaparen. Under varelsen i Finland förvärfvade han sig åtskillige Vänner, hvilkas hugkomst följer honom i Grafven.

6) Här var han nu kommen på det Ställe, det han länge och ifrigt önskat, och voro de påföljande åren de äldra angenämasse. Han upvaktade flitigt och utan all Lön vid Bibliotheket, samt utarbetade sin Andel af den nya Catalogue öfver Bibliotheket, som då ämnades til tryck, men ännu ej utkommit. År 1767 i början af Sept. ägde Upsala Academie et högt Besök af *Konungen*, *Drottningen*, *Kron-Prinsessen*, *Kron-Prinsessan*, den Kongl. *Prinsessan*
 N 5 samt

samt begge *Arf-Prinsarne*, flere Herrar Rikens Råd, et talrikt Sällskap af Hof-Fruntimret, samt många andre förnämte Herrar af både Civil- och Militaire-Ståndet. Hennes Maj:t Drottningen, som alltid hedrat och gynnat Vetenskaperna, hade befallt det 2:ne *Disputations-Acter* skulle på Academien anställas de påföljande tvänne dagar, hvartil Hon äfven Sjelf Nådigt tacktes utnämna Täflings-ämnen. Consistorium Academicum anmodade då Lidén, at vid en af dessa Acter opponera 1:mo loco. Ehuru föga betydande detta i sig sjelft var, gjorde dock Tidens korthet, Åhörarens noggranhet, Partiernas ställning, som den tiden funderflet Fäderneslandet, och dit alt, äfven denna oskyldiga öfning, hårdrogs, andra omständigheter at förtiga, denna förrättning kinkig och granlaga. Lidén var dock lycklig at vinna det utmärkta bifall, at Hennes Maj:t Drottningen Sjelf nådigt tacktes flere gånger befalla honom fortfara. Vid Actens slut tackade hon honom publikt med de nådigaste uttryck; likaledes då hon eftermiddagen besökte Bibliotheket, samt befallte dagen därpå Hans Kongl. Höghet Cancelleren, at til Protocollet i Consistorio förklara Hennes nådiga Välbehag öfver Lidéns förhållande, samt recommendera honom til det bästa. Hans Kongl. Höghet tacktes ock ifrån den dagen fatta för honom et färdeles nådigt välbehag. Äfven njöt han en smickrande belöning däraf, at sjelfve Patres genom Academiens Rector. complimenterade honom för sin lilla åtgärd. Detta var det mäst lysande tillfälle han haft at göra sig känd inför det största Auditorium, som Hofvets närvaro til tuse-

tufentals ditlockat. Också hade han hufvudsakligen at tacka den dagen för den lilla Reputation, han i Publiken fick. En Berättelse om detta Hofvets så lysande Besök finnes införd af Hr Assessor Gjörwell i Kongl. Bibliothekets Tidningar om Lärda Saker för år 1767, Andre Delen, St. XIII, p. 193.

7) Här lärde han i synnerhet känna och högakta Hr Justitiz-Rådet *Langebek* samt Kammarherren *Subm*, hvilkas förträffliga Boksamlingar gjorde honom et otroligt nöje.

8) Han gjorde här en fördelaktig bekantskap med de fleste denna Academies berömlige Lärare, samt begagnade sig af åtskilliges private Föreläsningar, såfom af en *Michaëlis*, *Achenwall*, *Walcb*, *Lefs*, *Gatterer* &c. Denne sistnämnde läste Diplomatiquen, en för vår Resande hittills ny Vetenskap. Academiens förträffliga Boksamling besöktes dageligen med nöje och nytta. Den vårdades den tiden af en *Heyne*, *Hamberger* och *Diene*, förträffelige Lärare i Lärdoms-Historien, tjenstaktige och älskvärde Män.

9) Under varelsen i *London* prädikade han en gång, uppå anmodan, uti Svenska Kyrkan därstädes; hvilket han förut äfven några gånger gjort, så i Finland, som Upsala och i Fadrens Præbende-Församling. Prädikan i London anmärkes därföre, at han hade til Åhöraren så mycket omtalte och då där sig uppehållande Assessoren Emanuel *Swedenborg*, hvars bekantskap han nu gjorde, och som skänkte honom en stor del af sine utgifne Skrifter. Han fattade för denne Man mycken aktning och vänskap; men för des Syner och Lärobygnad,

hygnad, hämtad *ex visis & auditis*, kunde han hvarken då eller sedan få något förtroende. England behagade vår Resande otroligt, och stadgades där den Tanke-frihet, som han både förr och sedan så mycket älskat och yrkat. Han hade gärna fördröjt här längre, om ej des Faders samma år i November timade Död påskyndat Resan härifrån.

10) Så väl hit, som til de betydligaste andre Orter, var han försedd med goda Recommendations - bref. Hans store Mæcenas, Riks-Rådet Grefve And. Joh. von Höpken, hade för honom skrivit til då varande Svenske Envoyéen, sedermera Ambassadeuren i Paris, nu framledne Riks-Rådet och Premier-Ministern Grefve Creutz, som med utmärktaste godhet omfattade honom, samt gjorde des korta vistande i Paris uti flere afseenden nyttigt och nöjsamt. De där förekommande talrike Bibliotheker samt Lärde besöktes flitigt, oftast i Sällskap med den förut i Paris varande och genom sina Resor så bekante Professorens Jacob Jonas Björnståhl, des gamle Upsala-vän och Kamrat. Bibliothekerne i *St. Genevieve* och *St. Germain*, som lågo honom närmast, besökte han nästan dageligen. På förra stället tilvann han sig lyckligtvis den lärde och förtjente Bibliothecariens, Abbé *Merciers*, vänskap och förtroende. Under varelsen i Paris hände den 13 Martii 1770, at han så när blifvit vid sit Skrifbord ihjälskuten af en Mousquet-kula, som af et skarpt lossadt Skott kom in genom des Fönster och säkert träffat honom midt i Pannan, om han ej nys förut ändrat sin ställning. Kulan gick igenom och nedref vänstra Hårloeken

ken samt slog i Väggen. Sköttet var helt vifst honom ej ämnadt, som aldrig hade något odeldt med någon, utan förmodligen lossadt ut en gammal Bössa, den man icke längre velat hafva laddad. Hvarifrån den kom, kunde med Policens tilhjälp, som strax tog i saken, ej utrönas.

11) Uti *Tyskland* förvärfvade han sig många Vänner, med hvilka han til en del brefväxlade efter sin hemkomst, så länge han kunde skriva. Deras hugkomst utgör nu en upmuntrande Lindring under des Plågor.

12) Filosofiska Faculteten hade hedrat honom med förlita rumet på Förslaget, och Academiens då varande Cancellor fände honom Fullmagten til Linköping, utan at han förut haft den lyckan vara af honom känd, förr än han vid uprefan til Stockholm upvaktade för at tacka för Fullmagten.

13) *KRON-PRINSEN* hade haft den Nåden, at honom ovetandes utverka Riks-Rådets och Cancellarens Hr Grefve *Hiärnes* Permission, såsom han ämnade honom til en annan Station, hvilket den året därpå inträffade Sjukdomen hindrade.

14) Om denna så mångåriga och pinsamma Sjukdom har Medicinæ-Doctoren *Westring* upfatt en färsild Relation.

15) Denna Resa var förknippad med otaliga Besvär. Han för sjöledes ifrån *Norrköping* til *Amsterdam* och tilbragte på Sjön hela 7 Veckor. Uti *Norrjön* mötte en gäfvelig Storm, som hotade med Fartygets undergång, hvilket, lastadt med en svår Last af Canoner, med möda räddades. Han trodde ofta, at et ound-

oundvikeligt Skeppsbrott skulle förkorta Refan samt radicaliter curera Gikten. Under alla dessa faror och besvär bibehöll han sin vanliga stillhet och lugn, samt upmuntrade Sjöfolket, som sluteligen äfven ledö brist på Vatten, at icke fälla Modet. Fartyget ansågs redan både i Sverige och Amsterdam såsom förloradt, efter det på så lång tid ej hördes af, och största Sorgen häröfver hade läkerligen Herrar Assuradeuterne. Från Amsterdam reste han öfver *Rotterdam*, *Hertzogenbusch* samt *Mastricht* til *Achen*.

16) Ej långt ifrån Staden äger han en liten, men för tarfvelig Utkomst tilräcklig Landegendom, vid namn *Lida*, ärd efter Farfar och Far, hvilken senare, där född, äfven därpå tog sit Namn. Som den har et särdeles vackert läge, for han, så länge han kunde åka, ofta dit, för at hämta frisk Luft, samt förnöja sig af den sköna Naturens beskådande, som alltid utgjort et af des ljufvaste nöjen. Under de senare åren af sin Sjukdom har han låtit vackert upbygga denna Gård *för Efterkommande*, såsom han sjelf aldrig haft eller får det nöjet, at se sin nya Bygnad.

17) Han hade hvarken önskat eller begärt någon Caractere, den han aldrig ällkat, och som ej kunde medföra någon Lindring i Sjukdomen. Professors-Fullmagten, författad i de nådigaste uttryck, tilfändes honom ovetande af Lunds Academies Cancellor, Hans Excellence Grefve Melker *Falkenberg*, såsom et nytt bevis af des Konungs gamla, alltid vördade Nåd.

18) Den bestod då af 5326 Band samt 500 Kopparstick, alt af honom, med möda och
kostnad

kostnad, både in- och utrikes samlat. Uppå hela denna Inrättning utföll Kongl. Maj:ts Nådiga Confirmation den 10 Apr. 1780. *Biblioteket* skänktes egentligen til den vid Upsala Academie studerande Östgötha Nation, dock så, at det dageligen skulle hållas öppet til almänt bruk, såsom Bibliothecarien äfven var förbunden, at under Terminerne hålla almänna Föreläsningar uti Lärdoms-Historien, som förut icke ägde någon särskild Lärare vid Academien. År 1780 om sommaren emottog den til förste Bibliothecarius utnämnde Philof. Adjunkten M. Jae. *Duverus*, Boksamlingen i Norrköping, hvarifrån den til Upsala affändes, fattes där i ordning, samt til almänt bruk kort därefter öppnades. Efter Bibliothecarien Duværi altför tidigt timade Död 1783 om våren, succederades han af Mag. C. G. *Leopold*. De denna nya Inrättning rörande Handlingar äro tryckta uti Upfostrings-Sällskapets Tidningar för år 1780. Des Landsmän låto år 1781, til betygande af sin Vänskap och Tacksämhet, öfver honom präglä en Minnespenning, förfärdigad af den i sin Konst så berömde Professor G. *Ljungherger*. Hr Assessor Gjørwell har sedan låtit den i Koppar gravera; dock har Kopparstickaren ej varit lycklig at träffa likheten. Tacksägelse-brevet til Nationen i Upsala, för en lika så öväntad, som öfverdrifven Heders-betygelse, har blifvit infördt i Upfostrings-Sällskapets Tidningar för år 1782.

(Fortfättning e. a. g.)

NYASTE HÄNDELSE.

Dödsfall *).

Hr Frih. And. *Leyonbielm*, Gen. Lieutenant, Öfverste för Lif-Dragonerne och Commend. af Kgl. Sv. Orden, dog d. 22 Nov. 1792 i *Linsköping*, samnt uti des 66:te år.

Hr M. Brandanus Mich. Gottlieb *Nestius*, Pastor och substituerad Præpositus i Staden *Bergen* på Rügen, dog Därst. d. 27 Nov. uti des 31:sta år **).

Hr Carl Joh. *Elfvængren*, Capitaine vid *Sawolax's* Infanterie-Regemente, dog den 28 Nov. i *S. Michel*, Sökn uti *Sawolax*, samnt uti des 42:dra år.

*) Man anholder härmedelt hos Resp. Sterbhus, Släktningar el. Vänner af de här uptagne och med Döden afgångne Personer, om *Deras Biographier*, då de skola, antingen uti hela Vidden el. i Sammandrag, införas och förvaras uti detta Svenska Archivum: hvilket äfven gäller om alla de föregående här antecknade Dödsfall. Vidare anhalles om de Dödsfalls meddelande, som här uti *denna Förteckning saknas.*

UTGIFVAREN.

***) Han var Son af Præpositus uti Bergenska Præposituren, Hr M. Mich. Nestius, och des nyl. förmedelt Kgl. Fullmägt af d. 8 Aug. tillförordnade Successor.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 8 Junii 1792.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Fjortonde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Characterer*, *Seder*, *Lefnads-* och *Döds sätt*, räknade *från och med* Konung GUSTAF I *til och med* Konung GUSTAF III. (Fortfåtning *).

SWERKERSKA och ERIKSKA *Ätterne.*

Nu stiger Kon. SWERKER I, förenämnde Kols Son, på Thronen, omkring år 1133; och blef Jul-natten 1155, då han ärnade sig i ttefången, mördad I).

O

ERIK

Se det föregående uti Stycket 13, sid. 195.

Det skedde, genom hans egen Stallmästare (*Hästa-sven*), på vägen emellan Alebäck och Tolftad vid Al-waftra-Kloster i Östergötland; och efter sannolikheten gjordes detta Nidingsverk på Danske Prinsens, *Magni Henriksöns*, Anläggning: åtminstone förfäkrar Saxo det. Det blir således samme Prins, som sedan fölade sin Hand uti Erik IX:s Blod. Denne Konungamördare var Son af Danske Prinsen Henrik Skatelår och Svenska Prinsessan Ingrid Ragwalds doter. Swerker bör heta *Präste-vännen*: ty Påfve, Präster och Munkar lydde, gynnade och riktade han öfver al höfva.

ERIK IX eller den *Helige* 2) valdes til Konung redan 1152, blef ensam regerande 1155; men, af Danske Prinzen Magnus Henriksfon slagen vid Upsala, blef han där halshuggen 1163).

Kon. CARL VII 4) *Swerkersfon* blef, efter Fadrens Kon. Swerkers Död, 1155, Konung i Götha Rike, och tillika i Sverige 1161; men mördades af sin Efterträdare på Thronen år 1167 5). KNUT

- 2) Son af *Nedward*, förnam Svensk Herre, och af Cecilia, Blotfvens Syfter.
- 3) Han var en ganska berömvärd Konung, färdig til Fred och Krig; intog och omvände Finland; var rätträdig och ändå fogelig; inskränkte Herrarne, lifade Almogen, hushållade med Drätfeln; hans Fel var en öfverdrifven Gudsfruktan, som vi nu kalle vidskepelse. Densamma var ock närmaste orsaken til hans Död: ty då Inkräkteraren Prins Magnus visade sig vid Upsala, ville Kon. Erik icke gå utur Kyrkan förrän Messan var til slut; kom då ut, kringrändes af Danskarne, fäktade mot dem med stor tapperhet samt länge, blef sluteligen öfvermannad och på Magni befallning halshuggen, som skedde d. 18 Maji 1160. Huru han sedan blef ej allenast et Helgon, utan ock Sveriges *Skyddshelgon* eller Patron, hörer icke hit. Men Prins Magnus fick deremot sin välförtjenta Bane följ. året, samt likaledes vid Upsala, hvar han öfvervanns och slogs ihjäl af Kon. Carl Swerkersfon, hämnandes dymedelst både sin Faders och sin Företrädares Död.
- 4) Han är den förste af *verkelige* Sveriges Konungar, som hetat *Carl*; men kallas den *Sjunde* af det Namnet tör det, at Årke-Biskopen Johannes Magnus, ibland andra Non-entia physica på vår Thron, påtrugade äfven vår Tro färdighet Sex föregående Carlar, men alle diktade. Denna Vilfarelse måste dock för den vedertagne Ordningens skull bibehållas: ty eljest rättligen borde Carl VII heta den I och Carl XII den VI. Carl VII valdes til Konung under det vilkoret, at en Son hvar om annan af Swerkers och Eriks Hus skulle upstiga på Thronen.
- 5) Han regerade med ikälilig Statsklokhed; men omgifven

KNUT *Eriksfon* blef nu Konung och dog 1199 6).

Kon. SWERKER II *Carlsfon*, kallad *Hack* och *Blåfot* 7), förde en blodig Regering; lät 1205 mördra sin Företrädares 3:ne Söner på Eljarås i Westergöthland, medan den fjerde och äldste, Prins Erik, unkom til Norrige; men stupar sjelf 1210 uti Slaget vid Gestilren, äfven i Westergöthland, emot nyfsmämde Prins Erik, dock ej utan sannolikhet af en mördande Folkunges Hand 8).

O 2

Kon.

af magtstigande Prelater, måste han i mycket föga sig efter tiden. Han dog på Wifingsö. Hvad skulle man kalla honom? Den *Varfamme*.

- 6) Han regerade väl, försvarade sin Thron, upodlade Landet, höll Ordning ibland de Store, lefde sluteligen gerna med Munkar, samt är mindre troligt at han blifvit våldfamligen afdaga tagen; utan lærer han hafva dödt en naturlig och stilla Död, som skedde på Gata-gård i Westergöthland. Sin ända blodiga Krona måste han försvärä mot 2:ne Pretendenter: Prins *Kol*, Kon. Swerker den äldres Son, och Prins *Burislaf* Henriksfon ifrån Danmark, Broder til Mördaren af både Swerker och Erik; men begge öfvervann han, och lät slå dem ihjäl. Han kunde kallas den *Ordningsgille*.
- 7) Hans begge Tilnamn kan den eljest så flitigt tydande Dalin icke förklara. Ihre menar det förra närmast tydas med *Hätaren* eller den *Hatfulle*, det han väl också var; men *Blåfot* åter skulle beteckna hans *flora Fötter*, ty *Blå* betyder Stor. Lagerbring tror detta likligast komma af *blå Stöflar*, som Konungen alltid eller hälft brukat. Tiden och Stälningen gjorde denne Konung til en hård Regent: han ägde eljest flere gode Egenskaper och var mån om Riket.
- 8) Nu börja *Folkungarne* synas i vår Historia såsom olydige och sturske Underfätare, såsom efter Kronan stråfvande Herrar. Ättens in- eller utländska Uphof gäs här förbi.

Kon. ERIK X *Knutsfon*, kallad *Æticus* 9), vann väl sin Faders Krona med Svärd; men såsom han var, sig sjelf lämnad, af et mildt Sinnelag, så förde han ock en stilla Regering, och dog på Wifingsö år 1216 10).

Kon. JOHAN I *Swerkersfon*, kallad *Hin Fromme*, steg nu på Thronen, och dog ogift 1222 på Wifingsö 11).

Konung ERIK XI *Eriksfon*, kallad den *Läspe* och *Halte*, lagligen vald 1222, måste dock täfla om Kronan med Folkungen *Knut Johansfon* den *Långe*, och äfven 1230 vika för hans vapn, som då uphäfde sig til Konung; men öfvervann Inkräftaren 1234 uti Slaget vid Sparfåtra i Upland, där också Knut så illa sårades, at han kort efter dog 12). Han rege-
rade sedan såsom rätvis, fredlig och mild Konung, samt dog utan Barn den 2 Februarii 1250 13).

(Fortfättning e. a. g.)

Bl.

- 9) Så kallas han uti våra gamla Latinska Krönikor, och lærer det svara mot *Hæticus* eller den *Långsigtige*.
- 10) Han var den förste Konung i Sverige som lät *kröna* sig, hvilket skedde i Upsåla 1210; hvadan han ock kunde få Tilnamnet af den *Krönte* eller *Smorda*.
- 11) Han var ock den sifte af Swerkerska Huset på Svenske Thronen. Hans Regering svarade mot det honom gifna Tilnamnet, hvilket han dock således bar *gemensamt* med Kon. *Inge* II: Denna lilla Förvirring uti Namn-längder tåler dock Annaliften gerna, blott Underfåten ofta får benämna sine Konungar efter *enahanda* gode Egenskaper.
- 12) Hans begge Söner, *Holmgeir* och *Philip*, voro li-kaledes Uprorsstiftare, och såsom sådane blefvo de ock begge halshugne, den förre 1248, den senare 1252.
- 13) Han var åter den sifte af Erik den Heliges

BIOGRAPHIE.

LIDÉN (M. *Johan Henric*), Professor; död 1793. Fortfättning *).

Beskrifning

Öfver Hr Professor Lidéns *Sjukdom*.

JOHAN HENRIC LIDÉN, född af Hefisk Moder a), har ifrån barndomen haft tecken til svagt Bröst, och i flera år uphostat en myckenhet Slem: blef vid 30 års ålder, 1771, om Sommaren angripen af Gikt, som i början yppade sig med flygande Stickningar i Axlar, Knän samt alla Leder, hvilka mot Hösten allt mera tiltogo, så at Lederne blefvo styfva, särdeles om Mornarne, hvaraf orsakades ömhet och svårighet at gå.

Patienten har et Temperamentum Melancholico-Cholericum, hvilket ock desfs Fader säges hafva haft. *Fadren*, som var af en stark och frisk Complexion, aflade denne Son på sit

O 3

40:de

Hus som burit Svenska Kronan. Sina' begge Tilnamn fick han af sina Kropps-lyten, hvilka Sinnets Egenskaper dock fullkomligen erfatte. Döds-stället är osäkert: ty Kon. Erik dog efter somlige på Wifingsö, efter andre på Gothland; förmodeligen på förra stället: ty död den 2 Febr. valdes redan d. 10 Febr. til Konung unge Prinsén *Waldemar*, Son af *Birger* Jarl, en Folkunge, som redan 1248, eller under Kon. Erik, blef Sveriges Jarl, och til slut af hans Regering styrde de förnämsta ärenderne, samt omgicks starkt med den Tankan, at efter Konungens död sjelf bära Sveriges Krona; men Ständerne hastade med Valet under *Birgers* frånvaro i Finland.

* Se det föregående uti St. 13, f. 207.

** Modren var Phthifica ab hæreditate, och dog i Lungfot, då hon var 46 år gammal.

40:de ålders år. Han hade en beständig god Hälsa, hvilken han tillskref Hæmorrhoides apertæ, som beständigt voro regulares. Imellan 60 och 70 år feck han Sten-passion, som skyndade på dets död, hvilken timade i 70:de året.

På Patientens Föräldrar kan man ej hafva minsta misstänka til någon Smitta, som hos Sonen skulle ändrat art och natur, utom hvad som sagdt är om Modrens Lungfot. Man kan ock få mycket mindre misstänka Patienten hafva genom oordentlig Lefnad, hvartil Ungdomshettan retar, ådragit sig frö til denna Sjukdom, som han, utom medfödda goda böjelser, hvilka dygdige Föräldrar gifvit i arf, har ifrån barndomen blifvit dygdigt upfostrad, och i följd deraf alltid varit en reglerad Yngling. Han påstår upriktigt sig aldrig hafva haft olofligt omgånge med Fruntimer; hvarifrån i synnerhet en medfödd blygsamhet afhållit honom. Inga andra Laster hafva fördärfvat honom. Uti mat och drick har han alltid varit måttelig. Han har aldrig nyttjat Caffé, Thé, Bränvin och Vin, hvarken som frisk eller sjuk; om ej någon gång för sällskap skull. Ej heller har han rökt Tobak; men väl ifrån Sjukdomens början snufat litet ibland. Patientens Ansiktes hy har varit frisk: Kinderna mycket hvita och röda med en cutis tenera, som Hæctici vanligen hafva. Ögonen hafva alltid varit glänfande och utvifvat mycken eld. Utom desse Naturens förmåner, har han alltid tillika haft det gladaste Sinne ifrån barndomen. Dock hade han vid 15:de året en anstöt af mjältsjuka, som sedan aldrig infunnit sig. På 20:de och 23:dje året har Patienten haft *Pleuritis vera* af Förkylning, hvilka äro
de

de begge enda gånger Patienten varit sjuk, innan denna Sjukdom börjades *b*). Uti dessa tvänne Sjukdomar sköttes han af förfarne Läkare *c*), så at ingen skada märktes efteråt.

Patienten har länge före denna Sjukdom varit Sedentarius, och hostat mycket, utom de tvänne sista åren, då han reste utrikes. Alltid ifrån barndomen har han haft Nattsvett, som han aldrig kan påminna sig hafva blifvit afbruten. För och efter Sjukdomens början har Patientens Urin alltid fatt et ömning tegelfärgadt Sediment, til halfva glaset.

När nu Patienten angreps af *Gikten* år 1771, rådfrågades strax en förfaren Läkare *d*), som gick varsam till väga, emedan han misstänkte Patientens Bröst.

Antimonialia och lindrigt afförande medel ordinerades, samt Vesicatoria på benen. I November månad föreskrefs at dricka Seltzer-vatten; men utan nytta. Styfnaden tiltog och fästade sig i Knän och Axlar; Armar och Ben afmagrade. Under denna tid fatt Patienten ständigt stilla och las *e*). Svårigheten at gå ökades. Knölar visade sig i *alla Leder*; men mjuka, at de låto skjuta sig ikring Lederna; hvilka dock efterhand, följande åren, mera tilhårdnade. Ifrån denna tid, ja ifrån första stunden, som *Gikten* kändes, uphörde all uphostning

O 4

b) I barndomen undergeck Patienten Kopporna, som voro svåra, men utan all skadelig påföljd.

c) Hr Professor *Sidren* i Upsala, Prof. *Haartman* och Doct. *Hidén*.

d) Hr Professor *Sidren*.

e) Et svårt förhinder i Curen.

ning f); men natt-svetten fortfor, hvilken ock under hela Sjukdomen varat. De Leder, som voro mäkt angripna, svettades mäkt; men utan lindring. Ännu i dag har Patienten beständig Svetning, eller så mycken Transpiration, at Kroppen är däfven. Vintren öfver laborerades med ingen annan verkan, än at Knölar och Styfhet tiltogo. Under allt detta hade Patienten god Matluft samt Natt-sömn, hvilka beständigt under hela Sjukdomen fortfarit, undantagande at Natt-sömnen, som framdeles skal sägas, af den sig sedan infinnande Höft-värken hindrades.

År 1772 om Våren nyttjades åtskillige blodrenande Decocter, vegetabilisk Diæt, jämte Rörelse til häft: allt utan verkan. Hvarföre Patienten i Junii månad förviftes til Loka. Där nyttjade han Baden, drack Vatnet, samt hade Götjan om nätterne öfver de angripna Lederna; men ingen förbättring spordes. Efter en månads varelse vid Loka reste han til Medewi, samt nyttjade därstädes Hälso-vatnet 3 veckor

f) Denna Uphoftnings aftannande torde vara en orsak til hela Sjukdomen. Metastaser ifrån Lungorna upkomma ju ofta efter Inflammations - Sjukdomar? Hvarföre icke af sådan art, som denna materia, som igenfylt och fixerat Lederna, då til och med Stenar af Kalk-art kunna alstras i Lungorna? Denna mening gynnas genom en anmärkning af Naturens store Granikare i Grekeland: *Quibus sponte cesat tusfis, metastases inde ortæ partes reddunt paralyticas.* Hippocratis Epid. 4, p. 1138. Också får man anledning at tro detta deraf, at, sedan nu alla Leder blifvit fyllda, har Uphoftningen återkommit och Stenpassion infunnit sig. Möjligt är, at något Giktaktigt af Förkylning först angripit Lederna, som genom sin retning dragit de elåka vätskorna från Bröftet,

kor g); men förgäfves. Motion fortfattes så länge Patienten kunde sitta til häft, och sedan med åkning, hvilket dock efterhand blef honom omöjligt i anseende til Ledernas alt mera tiltagande Ömhet. Dock hade Patienten hvarken förr, nu eller sedan, någon Värk oftare, än då Lederna sträcktes eller stöttes; men på 9:de året angrepos Höfterna, då Patienten beständigt led den grufveligaste Värk, hvilken dock efter et års förlopp uphörde, liksom i de andra Lederna b). Denna tiden tiltog Svetningen så starkt, at Lintyget var genomblött alla mornar, hvilket sedan fortfor hela året i). Ifrån Medewi reste Patienten til sin Födelse-ort *Lindköping*, samt kort derefter til *Norrköping*, hvarest han öfverlemnade sig åt afl. Assessor *Rudberg*, som föreskref honom medel hela Vintren at nyttja, samt påföljande Vår och Sommar. Myckenhet Antimonialia nyttjades m. m. och som någon hemlig Feber yppade sig (*Febris lenta* kallad af Assessor *Rudberg*) k), före-

O 5

skrefs

- g) Patientens Lungor måste icke då hafva varit skadade, när detta martialiska vatten kunde talas.
- h) Förmodeligen kommer denna Känslolöshet deraf, at sjelfve Ledgångarne blifvit fylde och alla delar omkring incrusterade af Giktgrus. Knólar synas ej mera, hvilka måste hafva dragit sig in i Lederna. Under Upskrifningen, som på Patientens begäran skal anfällas efter des död, blifver det märkvärdigt at få se Ledgångarnes förändring.
- i) En besynnerlig art af Gikt, som aldrig förminskats af starkaste Svetning och så jämt stark Transpiration. Den måste vara af gröfre ämne än den vanliga, som kan utdrifvas genom Svetning.
- k) Förmodeligen var den en *Febris antimonialis*, och icke lenta, då så mycket Antimonium nyttjades,

skrefs Decoctum Cort. Peruv., hvaruti en Påse med Antimonium hängdes. Under detta upbrukttes 5 skålp. China. Sedermera greps til Tjär-vatnet några månader. Detta året och det påföljande började Patienten, som aldrig varit fet, at ansenligen afmagra, i synnerhet til Armar, Lår och Ben 1); men i Ansiktet märktes ingen förändring, som ock til datum bibehållit sig m), så at ögonen äro nästan lika glänsande nu som förut, utan mattighet til Synen. År 1772 fattes Fontaneller på båda Benen, hvilka, efter de ej verkade något,ingo läkas igen. De kunde ock med svårighet skötas, ty Benen füllnade; dock bäros de et halft år.

År 1773 om Våren dracks spenvarm Mjölknägra månader, hvaraf hullet dock ej tiltog. Derpå nyttjades åter mera blodrenande och tilika

hvaraf man icke kunde hoppas stor verkan eller nytta, då få mycken jämn Svetning förut aldrig förmåtte lindra det onda.

- 1) Antimonium och Tjärvatnet kunde ej conservera hullet.
- m) Denna *Tabes* tyckes icke hafva varit hvarken Pulmonaris, emedan Lungorna tyckas ej ännu vara skadade; ej eller Nervosa, ty Sinnet har alltid bibehållit styrka och munterhet, äfven som matlusten alltid varit god; ej eller Dorialis, hvilken efter Mortons mening endast kommer up af dispendio Seminis och Gonorrhœa, samt har Mjältsjuka, förfallett ansikte m m. i följe med sig: utan den tyckes först hafva upkommit *ex Inanitione*, genom Svetning och Våtskornes förtunnande samt uplösande, och sedan Nervernes klämma i Ledgångarne, hvaraf händt, at deras lifgivande Saft ej fått biträda Nutritioren. På samma sätt: da en Nerv af de större skadas, förlorar den delen sit hull, til hvilken Nerven går, ehuru födande ämnet kommer genom Arteren.

lika afmågande Saker, i synnerhet Cochlearia, samt sluteligen smordes Knäna med Unguentum mercuriale, men til liten quantité, hvaraf ingen ändring märktes. Sålunda öfvergifven af Assessor Rudberg, reste Patienten åter til *Linköping*. Här anförtrorde Patienten sig åt en Regements-Fältskär, vid namn *Göbl*, som nyttjade et Leniment åt Knäna, hvars Sammanfätning Patienten tyckte vara Tvål och Bränvin. Sedan försöktes Goulards Vatten, inspisserad Urin, vaxadt Linne m. m. Änteligen föreskrefs Pulvis Aconiti, hvilket åstodkom Utslag på händer, armar, lår, ben och fötter, som dock ej visade sig i Lederna, utan på de köttfulle delarne. Äfven detta Utslag medförde ej minsta lindring *n*). Denna tiden tiltog Styfheten i Armar och Knän, så at Patienten vid Jultiden år 1773 blef aldeles contract. Ibland annat nyttjades äfven detta år Assessor Darellis Gikt-piller; men alt var lika förgäfves. År 1774 i Maji månad reste Patienten til *Aken o*), och nyttjade där hela Sommaren, samt påföljande Vinter, Vår och Sommar Baden, så väl de

n) Skada var, at ingen Läkare gaf akt på detta Utslag. Praxis Medica hade säkert ingen sådan Casus.

o) Sjö-refan ifrån *Norrköping* til *Amsterdam* var ganska olycklig och räckte hela 7 veckor på Sjön, under Stormar och Motvind. Patienten, munter och glad, samt lyckligt vis väl provianterad med Höns, inlagdt Vildt, Ägg, Grönsaker, Seltzer-vatten, Iskällare-dricka samt Vin, .mädde väl, det år: icke värre än eljest; var endast en enda gång sjöfjuk. Alla dagar, som våderleken tillät, lät Patienten bära sig ofvan på Däck och satt där flere timmar med nöje, såsom han äfven i friska dagar älskat Sjön och nätt väl på Hafvet.

de simpla, som i synnerhet med Douche, samt Imme-bad (Balnea vaporum), dock utan at förspörja minsta Lindring. Patienten nyttjade under den tiden 141 Bad; svettade ganska starkt efter Baden; men Lederna förblefvo allt lika. Under samma tid nyttjades äfven varma vatnet invärtes. Om Varen grepos til blodrenande Saker. Natt-sömn och Matluft alltid lika goda. Uti Baden nyttjades til slut flere gånger Koppning på armarne, men utan någon fördel.

År 1775 lemnades Aken i samma tillstånd, som Patienten ditkom: icke förvärrad, men dock icke förbättrad. På alla Ställen, där Patienten for fram, rådfrågades Läkare, ibland hvilka han hade många bekante ifrån sin utrikes Refa. Alla förundrade sig öfver Sjukdomen; men ingen kunde upgifva något säkert Medel. Det enda, som de anfågo böra försökas, var Mercurius i större Dosi. Ifrån Amsterdam kom Patienten sjöledes til *Götbeborg*, hvarest han hörde omtalas den nyligen upfundna så kallade *Hare-Källan* (förmodeligen Haralds Källa), hvilken hans Vänner öfvertalte honom at besöka i hemvägen. Det skedde. Han fann där et förträffeligt, skönt och rent Vatten, det Patienten, efter så många prof han där hade tillfälle med vatnet anställa, icke kunde finna hålla någon Mineral: det var klart och välfmakande. Det enda ovanliga tyckte Patienten vara, at det pärlade sig i glaset. Efter några veckors bruk häraf, utan nytta eller spord ändring, afreste Patienten därifrån och ankom til *Stockholm* i början af October månad, hvarest Kongl. *Collegium Medicum* rådgjordes. De stannade enhälligt i det beslut, at nyttja Mercurialia.

curialia. Höst och Vinter brukades nästan intet. Patienten, lika som förut, hunde hela dagen sitta uppe; bibehöll samma sinnesmunterhet, las och skref som förut. Högra handen hade ej ännu blifvit så angripen, at han icke kunde skrifva.

Men 1776, så tidigt Årstiden tillät, börjades med allvar at bruka Mercurialia, både invärtes och utvärtes, jämte Badningar. Härmed fortfors åtminstone 3 månader; men, som förunderligt är, utan at göra den minsta förändring i Sjukdomen eller på Kroppen, utom det at Patienten svettade ganska starkt om nätterna. Efter detta misf lyckade Förfök afreste Patienten til *Östergötbland* *), och brukade sedermera ingen ting. Om Hösten samma år inföll Patienten i en *Andags-frosfa*, förorsakad af Förkylning under en Promenade i vagn på en kulan dag. Efter några Paroxysmer botades den med vanliga medel, China och Seltzer-vatten. Frosfan gjorde ej eller ändring i den förra Sjukdomen. Patienten fortfar i vanligt tilstånd, tils han i Maji månad 1777. feck en lindrig *Vår-Feber*, som snart genom Åderlätning och tjenliga Medel öfvervanns. Besynnerligt är, at Patienten aldrig haft Hufvudvärk, icke en gång under sjelfva Feber-hettan *p*); ej eller har Hufvudet någonsin til datum varit angripet af Gikt, utan har Patienten alltid haft lika lätthet at tänka som förut. Patienten

*) Det var då, som han sluteligen nedfätte sig i *Norrköping*, hvar han ock dog. *Utgifvaren.*

p) Det är sällsamt, at höra Phthisici klaga öfver Hufvudvärk. Patientens Lungor, ehuru icke skadade, hafva dock alltid varit svaga.

ten mätte sedan som förr. Under dessa Åren åderlät sig Patienten 3 à 4 gånger på 9 år. Bloden var frisk, men torr.

Alt hitintills hade Patienten utan färdeles svårighet kunnat åka, fast han med mycken pina och värk lyftades, för Ledernas Styfhet. Brukade eljest inga Läkemedel denna tiden, utan förde nu, som förr, en måttelig Diet. Hitintills hade Höfterna hos Patienten varit fria; hvadan han förmått alla dagar sitta uppe och arbeta, ifrån morgonen intil sena aftonen.

Men 1779 i medio Januarii blefvo äfven Höfterna angripna, på samma sätt som förut Knän och Armar. Vänstra Höften angreps först, och sedan den högra några dagar derefter, under beständigt tiltagande, så at Patienten i September ej kunde åtskilja Låren, utan hela Kroppen växte i en Klump *q*). Alt sedan Höfterne blefvo angripne, har han utslätt natt och dag en grufvelig *Värk*, som dock ej oftare kännes, än då han vändes i Sängen, hvilket beständigt måste ske. Äfvenså har han en grufvelig värk, då han skal lyftas på sin Stol. Dock fatt han ännu uppe några timmar om dagen, fast under mycken värk i Höfterna. Detta Sit-tandet uppe vid Skrifbordet uphörde i October 1780, och sedan har Patienten aldrig förmått sitta

q) Hela hans Kropp vändes nu på en gång, liksom en oböjelig Klump. Den är ock nu nästan känslöds utvärtes, och liksom död. Dess lifaktighet tyckes hafva gått til de inre delarne, och til Själén, at styrka och öka utöfningen af dess Förmögenheter; så at, då Regifret på mänskliga Eländet ökes genom denna målning öfver dess Sjukdom, vinner Sinnet i samma mån mera Heder, som visar sig större än alla plågor.

fitta uppe. Af den myckna ligningen blef äfven den *böggra Handen* mera contract 1779 samt *obrukbar at skrifva*; kan ej eller nyttjas at mata sig med. Sömnens var ringa i anseende til den ständiga vändningen, infann sig dock mot mornarne. Den var eljest rolig, utan snarkningar och drömar, då som alltid i friska dagar. I Junii månad 1779 infunno sig oförmödeligen *Hæmorrhoides aperta*, utan några molimina; dock ganska sparsamt, utan minsta olägenhet; men dock utan ändring i Sjukdomen. Alt sedan har Patienten märkt dem, fast ganska sparsamt och fällan.

Under dessa 8 åren, af hvilka snart 6 blifvit tilbragte i Sängen eller på en Ländstol, har Patienten aldrig varit plågad af minsta Obstruction, utan ordenteligen haft 2:ne Öppningar om dagen; men då och då har han nyttjat några afförande medel, hvartil han brukat 6 à 7 af Professor Haartmans Catarrhal-piller, som dock ej oftare än 3 à 4 gånger om året blifvit nyttjade.

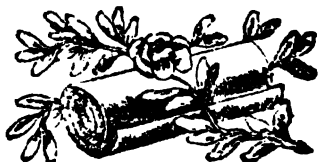
Om Somrarne har Patienten druckit 10 à 12 Krus Seltzer-vatten, dock mera för Smak och som daglig dryck under hetaste årstiden. Alt sedan Martii månad 1779 har Patienten mäkt legat, men dock ej blifvit hudlös, oakadt den derpå följande Sommarens ovanliga hetta. Men i October 1780 feck Patienten *Ligg-sår*, som på Höfterna orsakades af benknoternas skafning emot huden. Skinnet är ganska skirt och tunt öfver hela kroppen; hvarföre ock dessa snart bryta up igen, så snart de läkas, med et dertil tjenligt Ceratum Saturninum.

I bör-

I början af December 1780 påkom Patienten en häftig *Blodspotning* af klart blod, utan hosta, förmodeligen af Hæmorrhoides retrogradæ. Patienten var förut ovanligt röd och het i ansiktet, samt ganska öm i sina Känslor. Denna Blodspotning uphörde inom dygnet. Efter några dagar öppnades ådern r), emedan hettan i ansiktet fortfor och et nytt anfall befarades. Denna Vintern kom någon mera Sömn, som fortfor oafbrutit, så at Patienten kunde sofva en hel timme utan vändning, hvilket förr måste ske åtminstone en gång hvar $\frac{1}{4}$ timme.

r) Som armen ej kan uträtas eller vändas, öppnas ådern ofvanpå armen, et Stycke från Handens ledgång.

(Slutet e. a. g.)

STOCKHOLM,
Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,
Den 24 Julii 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Femtonde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gemåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Carakterer*, *Seder*; *Lefnads-* och *Döds*-sätt, räkna-
de från och med Konung GUSTAF I *til och med* Konung GUSTAF III. *Fortfåtning* *).

FOLKUNGARNE.

Knapt var Kon Erik död, förrän hans när-
maste Blods-förvant 1), WALDEMAR, Bir-
ger Jarls äldste Son, valdes vid Upsala til Sve-
riges Konung; och blef således den *förste* på
Svenske Thronen af *Folkunga*-ätten. Såsom
Konungen var född 1237, antogs Fadren, *Bir-
ger Magnusson* til Biälbo, til Konungens För-
myndare och *Rikets Föreståndare*, som förde
en den myndigaste och lofvärdaste Styrelse 2).
P Myn-

*) Se det föregående uti Stycket 14, sid 212.

1) Birger Jarl ägde i första Giftet med *Ingeborg*, Kon. Erik X:s Doter och Kon. Erik XI:s Syster, Sönerne Waldemar och Magnus, sedermera begge Konungar i Sverige.

2) Hans Minne är både lysande och nyttigt. Tapperhet och Stats-klokhets voro hos honom lika stora;

Myndig Konung blef Waldemar 1266, förde en slät Regering, störtades 1275 ifrån Thronen af sin Broder Magnus, afstod Kronan 1276 och Riket 1279, väckte Oroligheter, fängslades 1288, satt dels på Nyköpings, dels på Stockholms Slott, dock med skäligen Beqvämlighet, och dog på sistnämnde stället 1302 3).

Kon. MAGNUS I *Ladulds* 4) född 1240, uphäfde sig til Konung emot sin Broder Waldemar

samt må han med alt skäl heta den *Rådfulle*. Han dog 1266.

3) Kon. Waldemar var vällustig och andäktig om hvar annat; hade 4 Gemåler, och aflade därjämte Bara med en sin Svågerska och tillika Kloster - Jungfru, Prinsessan *Juta* från Danmark. Detta Biläger ärnade han dock försona, sedan han först recommenderat sig hos den då nyls uphöjde Riks-Patronen, Eric den Helige, med en botfärdig Refa til Rom och vidare alt til Christi Graf, på hvilken Färd han, lik andre *Pelegrimer*, dock icke lärer lefvat kyskare; åtminstone förde han sin galantaste Lefnad under sin sedermera infallande Stats-fängenkap. Han både lefde och regerade med almant Föragt, samt må kallas den *Veklige*.

4) Så kallad af den stora Säkerhet, icke så mycket genom skrifven Act af 1280, som medelst Trygghet til Konungens Ord, hvilken under hans tid rädde i hela Landet; så at ingen Lada på öpen mark en gång behöfde låsas för Tjuftvar: således til mening en et ikönt Tillnamn, ehuru icke särdeles väljudande bredvid dem af den *Store, Höghete, Djerfve* o. s. v. hvarmed andre Regenter fåt lyta, åtminstone i Tideböckerne. Kon. Magnus var uti Ansigtet mycket svartlagd, hvadan ock hans Svågerska, Kon. Waldemars Gemål, Drottning Sophia, kallade honom på spe *Kettilbotaren* eller, som vi nu säga, *Kopparslagaren*. Sin andre Svåger, Hertig Erik af Småland, kallade denna spotlika Drottning för Herr *Ingenting*, efter han var åter så from til sinnet. Hon öfverlef-

demar 1277; och då denne förjde mera för
sina Nöjen, än för Åren och Magten, så drog
han ock af med Kronan, samt lät fätta den på
sit eget Hufvud följ. året i Upsala. Han rege-

P. 2.

råde

de dock sin egen Herres Fall, och dog först 1286.
Såsom Kon. Magnus var af Naturen frikostig och
gifmild, samt ville därjämte blifva salig, öppnade han
äfven gerna sin Hand åt Präster; hvadan de ock lön-
te hans Minne med Tilnamnet af *Lydnones Son* och
Salighetens Tjenare, samt förjde vid sina Altaren tro-
get för Upfyllandet af Konungens entragna Begäran
på sit lif, at hans *Minne icke måtte bortflyga med
Klockljudet*. Han höll af alle våre Konungar uti
Medel-tiden et det präktigaste Hof, älskade mycken
Ståt, och inrättade vår både förnämsta och äldsta Rid-
dare-Orden; så at, om han icke redan vore belastad
med så många Tilnamn, torde han utan någons skä-
liga Förtörnelse få heta: den *Lysande*, eller ock den
Påfängelige. Dock man vil höra hvad en *Lagerbring*
skrifver om Kon. Magnus Ladulås; han målar honom
således: "Han ägde oförnekeligen stora Egenskaper,
hvilka gjorde mycket godt, då de intet fjättrades af
Påfveliga Andakten. Hans nit om almåna Land-
fredens handhafvande kan intet nog berömmas, så
framt den sträckte sig längre än til at hålla de inländ-
ske Herrar allena inom sina skrankor; annars hade
hans Åre-titel af *Ladulås* varit snarare et Småde-ord
än et hedrande Åre-namn. Et godt naturligt vett,
mogen och rådig öfverläggning, och drift uti öfver-
läggningarnas snabba utförande synas hafva varit hos
K. Magnus oskiljaktiga, hvarigenom ock en stor del
af des andra svagheter öfverkylas. Han hänrycktes
ock uti en beqvämlig tid för sin åra, ty en hög äl-
der hade säkert blifvit til tunga, icke allenast för
des kropp, utan ock för des heder; sedan han rönt
af förfarenheten, at Rikets välfärd intet kunde hafva
bestånd med en öfölsande Gifmildhet och en jårande
Prakt. Man lämnar fördenskull K. Magnus Ladulås
sit rum ibland Store Konungar, med bifogad önskan,
at Förfynen tackes förskona Samsundet för dem, som
vilia i alla mål efterfölja honom".

råde väl och lyckligt, samt dog på Wifingsö den 18 Dec. 1290: således långt före sin äldre och affatte Broder 5).

Kon. BIRGER, äldste Sonen af Magnus Ladulås och född 1280, valdes under Fadrens Regering, och fick Riks-Marsken *Torkel Knuts-son* 6) til sin Förmyndare, blef krönt 1302, föll uti en den vidrigaste Tvedragt med sine Bröder, Hertigarne *Erik* och *Waldemar*, begge både ärelyfne och yppige; samt, sedan de omgäts med hvarandra i svekfullaste mätto, möts denna olyckliga Ställning således, at Hertigarne afledo uti et Stats-Häkte 1318, och at Konungen affattes följande året eller 1319, samt dog utländes på Spikborgs Slott vid Ringöad uti Danmark 1321 7).

Kon.

5) Konung Magnus var dock ingen ting mindre än lycklig uti sine Söner. Den äldste och *Efterträdaren*, som affattes, skal strax nämnas; de begge andre, Hertigarne *Erik* och *Waldemar*, omkommo olyckligt 1318 uti Fångelse på Nyköpings Slott, och hvar de, såsom det föregifves, blefvo medelst Svält afdaga tagne. Olycklige Bröder! de bedrogo hvarandra och bedrogos.

6) En den ypperligaste och redeligaste Herre, som Sveriges Råd kan upvisa; men blef icke des mindre, på den trolöse Konungens befallning, et Stats-offer och halshöggs i Stockholm 1306. Han skref sig til *Lena*, och förde under Minderårigheten Titel af *Rikets Föreståndare*.

7) Hans Regering var slät och skamlig, och bör han, enligt Sinnelaget, med rätta kallas för den *Falske* eller *Svekfulle*, kanske ock den *Förledde*, än af Gemål, än af egne Bröder; hvilken Oreda, hvilken Vada inom et Konunga-Hus! Hans Son, *Prins Magnus*, åter en Herre af gode Egenskaper och af stort Hopp, blef icke desmindre af Hertigarnes Parti, samt uti en ålder af 20 år, uti Stockholm 1320 halshuggen, se

Kön. MAGNUS II. *Smek.* 8), den här förenämnde olycklige Hertig Eriks Son, född 1316; Arf-Konung i Norrige 1319, valdes s. år til Sveriges Konung och fattes under Rådets Förmynderskap; blef myndig 1333, förklarades Thronen förlustig 1363, togs til fånga af Kon. Albrecht 1365, affade sig Svenska Kronan 1371, flydde til Norrige, hvar han lyckligt regerade, och dog där d. 1 Dec. 1374, dock på olyckligt sätt: ty han drunknade vid Ljungholmen, icke långt ifrån Bergen 9).

P 3

Kon.

dan man året förut hade förklarat honom Thronen förlustig: et nytt Milsöde för Kon. Birger at öfverleva, och hvarigenom Kronan gick aldeles utur hans eget Hus.

- 8) Almännast tros han hafva fåt detta Nattn för det han lät Konung Waldemar III i Danmark få snöpligen samt med sagra och *smekfulla* ord *afslä* sig de så dyrt återfångna Länderne: Skåne, Halland och Blekinge; men det kan ock så tydas, at han fåt för omaket heta *Minsharen*, såsom ordet *Småka* i den tiden svarade mot vårt *Minika*, i ty han minskade Riket. Svag sjelf och omgifven af en listig Drottning, af regeringslystne Herrar, förde han en långvarig och ofäll Regering, njöt först i Norrige lugna tider, samt fik där öfva de lofvärde Egenskaper ifrån Thronen, at Folket i det Riket kallade honom Magnus den *Gode*.
- 9) Fartyget, på hvilket han var, lopp fara, af upkommen Storm, at förgås, då Konungen sprang öfver Bord i Sjön; blef dock af sine Betjenter uptagen och buren til lands, hvar han drog sista Andedräkten. Hans Sinnelag, Regering och Öden gifva nog samt ämnen til många Beträktelser, hälft sjelfve hans Söner sveko honom. Man vill blott höra, hvad *Dalín* skrifver om honom i anledning af hans Död: "Om någon Konung i verlden kunnat bevisa, huru fälsk och obeständig den saken är, som kallas *Lycka*, när *ej Visket* får regera henne, så är det visserligen den

Kon. ERIK XII; den föregående Konungens Son, född 1337, blef redan 1344, genom Herrarnes anstalter, Konung i Sverige och sin Faders Med-Regent; blef sedan af Herrarne mysdig förklarad, men lefde hvarken dem eller sig til förtjänst, utan dog 1359 10).

Kon.

ne. Han var från vaggan fredlig Arfvinge och Ägare af Sverige och Norrige; han rädde efter Skånske Handelen öfver hela Scandinavien, sträckandes sit välde i öster och vester från Öjarne norr om Skottland, öfver Island in uti Ladoga i Ryssland; han följer i början de Klokas råd och kan föreskrifva sine Grannar lag; han faller i veklighet och vållust, släpper Styrfel-tömarne i bedrägliga händer, bortslöfar sina Länder, sit Folks och sina Barns välfärd; han stötes af dem ifrån Thronen, och dör såsom en olycklig Flyktling.

10) Af en gångbar smittosam Sjukdom efter somliga, ehuru äfven andre gamle Författare med många omständigheter berättat, at Kon. Erik blifvit af sin egen Moder, den ärelyftna och orosiga Drottning *Blanca* från Namur, under et Julgille, både han och hans Gemäl, *Beatrix* ifrån Brandenburg, trakterade med en förgiftad Dryck, hvaraf Drottningen, tillika hafvande, straxt dog, men Erik lefde under svåra plågor än uti 20 dagar derefter. Han sade på sit yttersta: *den som gifvit mig lifvet, har ock tagit det af mig.* Man får kalla denne Konung den *Förgiftade*. I anledning af denna Drottning *Blanca* vil man göra den Anmärkning: at Konungarnes af Folkunga-ättens Olyckor och Fall förskrefvo sig merändels ifrån deras högmodiga och intriguanta Drottningar, i synnerhet *Sophia* och *Marta*, begge Konunga-döttrar ifrån Danmark och gifva, den förre med *Waldemar* och den senare med *Birger*; at icke nämna den tredje Konunga-Dottern ifrån Danmark, Drottning *Margareta*, gift med Kon. *Håkan II*, och hvilken slutligen omkapade hela Norden. Snart få vi deremot vårda en *Philippa*, Konunga-Dotter ifrån England, och som kanske bär Kronan ibland alla våra Konunga-Gemäl.

Kon. MÅKAN II; den föregåendes Broder; och född 1338, blef vald til Konung i Norrige 1342, och tilträdde där Regeringen 1350, ehuru den rättligen tillhörde hans Faders Kon. Magnus; hvilken han, på Svenska Rådets anmodan, fängslade i Calmar 1361; blef sedan vald til Konung i Sverige af samtliga Herrar, som åter affatte honom 1363; aflod sina anspråk på Svenska Kronan 1371, och regerade häruppå vida lyckligare uti Norrige, samt dog i Opflo d. 1 Maj 1380 II).

MEKLENBURGSKA Husat *).

ALBRECHT, Son af Hertig Albrecht I i

P. 4 Meklenz

ler; äfven som vi i senare tider få hembära dylika vördnads-offer åt tre andra Drottningar; begge Konunga-Döttrar ifrån Danmark, begge Mönster af Góda Gemåler åt Store och Eldige Konungar,

- 11) Han var också älskad såsom Konung i Norrige; hvilket bevisar, at han icke kunde nytja de gode Egenheter, han ägde, uti det oroliga och söndrade Sverige. Man kunde kalla honom den sin egen Fader *Fångslade*, ändå rättare, för at blifva vid Slut-Scenen, den utur sit Fäderne-Rike *Flyktande*: ty han måtte vika från sit Fäderne-Rike för den Tyske Kon. Albrechts af de Svenske Herrarne underkände vapen. Han var gift med den i Nordens Historia så ryktbara Drott. *Margareta*, om hvilken nedanföre. Med henne hade han Söner *Olof*, född 1371, Konung både i Danmark och Norrige, som dog ogift 1387. Och härmed slutas nu Folkunga-ätten på vår Thron.

*) Ehuru, til Sveriges lycka, blott en Konung af detta Utländska Hus kom at sitta på vår Thron; så synes mig dock, at sjetfva Huset bör äfven så väl få sin särskilda Afdelning, uti vår Konunga-Längd, som det Heltiska vunnit för afskildta Rum, blott för den ende Kon. Fredric.

Meklenburg och Euphemia, Kon. Magni Smekts Syfter, var för Herrarne en ganska nyttig Förste at flyttas på Sveriges Thron; hvadan de ock, hvilka alt ifrån Kon. Birgers Minderårighet, eller uti ottatio år, efter behag styrt både Thron, Folk och Rike, inkallade denna Skuggelid til Betäckning för deras Vælde; och valdes denne unge och oförståndige Prins af någre få på Herredagen i Stockholm 1363 1). Han kom således 1364, tog sin Morbror, Kon. Magnus, til fånga och dref Kon. Håkan på Flykten 1365; men då han icke heller i längden kunde vara de Svenske Herrarne til nöjes, hälfst han drog Utlänningar in uti Rådet, gaf dem Förlänningar och tryckte Landet 2); få var man

1) Detta Tidevarvs *sanskyldiga* Sinne är i full och säker dag framlagdt af Cancellie-Råderne Hr *Lagerbring* och Frih. *Rosenhane*. Man läse blott den senares Afhandling om Svea Rikes Råd, samt Sjelfva Råds-längden; få finner man ock lätt igen Källorna til de flesta Hvälfningar uti vårt Land, särdeles under Medel-tiden. Om Kon. Albrechts inkallande skrifver denne vittre Herre sid. 18 således: "Förbittringen och Hämnde-lyftnaden var så stor, at den aldraminsta uträkning ej fick rum i Riksens Rads Sinne. Längt ifrån at bota et ondt med et mindre, förvårade de det Onda med et ännu större. — Detta stora Onda inträffade, när år 1363 båda Konungarne Magnus och Håkan aflattes, och i och med detsamma hela Konunga-Huset förjagades ifrån Konunga-Thronen. De mäktige Herrarne inkallade nu en utländsk Förste. Man hade tilföre sett Svenska Åtter komma i besittning af utländske Konunga-Throner; nu fick man se en Utlänning af några enskildes hand emottaga Sveriges Kröna".

2) Omgifven af Gunstlingar, afvistes Svenske Sökande från hans Thron med föragt; men då både Rådsherrarne och Folket kände gemensamt tyngden och ska-

man verkligen nödfakad och berättigad, at lyfta Kronan utaf hans Hufvud. De Svenske Herrarne föllo då med sit Förtroende på *Margareta*, Doter af Kon. Waldemar III i Danmark och Epka efter fören. Kon. Håkan både i Sverige och Norrige; men som nu var, efter sin Sons, Kon. Olof VI:s, Död 1387, regerande både i Danmark och Norrige; Statsklok och Mächtig. För hennes och de Svenske Herrarnes Vapen måste Albrecht falla, togs til fånga 1380, satt länge på Lindholms Slott i Skåne, lösgafs 1395, återvände til Meklenburg, regerade där bättre, affade sig Anspråket på Svenska Kronan, och dog i Staden Gadebusch 1412 3).

P. 5

BIO-

dan af detta utländska Vælde, reste de sig emot Konungen, som var af et vankeeligt Lynne, än spotsk i sina ord, än svag i sin bedrift, ömsom, såsom Dalin skrifver, odräglig och krypande. Uti sit Höf lefde han därjämte med en Pragt och et Slöferi, som icke mindre skadade.

- 3) Han må väl bära Namnet af Kon. Albrecht *Lufvelds*: ty trotsandes på sine Tyske Troppar hotade han inkräkta hela Norden, och svor at icke bruka sin *Lufva*, eller den vanlige Hufvud-bonaden, sedan han hade betäkt sig med Hjelman, då han drog emot *Margaretas* Krigshår, förrän han hade segrat öfver denna Enke-Drottning, skickandes henne af Förakt en *Slipsten*, för at derpå bryna sine Synålar. Slagen af den förbundne Hären, som anfördes af Riksmarsken *Erik Wase*, och fången, fik han i utbyte af *Margareta* en lång *Lufva*, för at gömma sit skamflata Ansigte uti, sedan han hade förlorat den honom endåft anständige Hufvud-bonaden, Svenska Kronan.

(Fortfättning e. a. g.)

BIOGRAPHIE.

LIDÉN (M. *Johan Henric*), Professor; död 1793.

*Beskrifning om hans Sjukdom. Slutet *).*

I början af Febr. 1781 återkom en *bästigare Blodspotning*, men utan särdeles känningar för eller efter, til $\frac{1}{2}$ stops quantité. Ådern öppnades dagen derpå, och togs då mer än 1 quarter blod, Patienten kände häraf ingen mattighet, ehuru denna blodminskning tilhopa lagd var betydande. Bloden betäcktes nu med en tunn *Crusta inflammatoria*, men hade för öfrigt lagom Serum. Förmodeligen upkom denna hettan och rörelsen i Bloden deraf, at Patienten någon gång ibland drack et glas Magvin, ehuru sällan, hvarmed Patienten nu redan uphört.

År 1781 har Patienten ingen gång tagit afförande medel. Om Sommaren samma år började Livvet blifva trögt, så at Patienten ej feck Stolgång mer än 2 gånger i veckan; men finner sig dock ej illa häraf, utom det, at blinda Gyllenådern ibland kan upretas litet. Patienten äter ock nu ganska små mål, fast med god matlust, samt svettas nu mera än förr, hvaraf Stolgången tros minskas. Patientens smakligaste rätter äro under Sommaren sur Mjolk och Grönsaker, samt Bär, Frukter och i synnerhet Meloner, hvaraf kunna ätas flera Skifvor, ja ibland til halfva Melonen. Patienten kan utan olägenhet förtära och smälta all slags mat. Älskare af Frukt, förtär han mycket deraf, både rå, och kokt, men alltid väl mogen. Patienten har

*) Se det föregående uti St. 14, f. 224.

har aldrig varit besvärad af Väder-plågor, icke en gång då Ärtor och Kål ätas. Besynnerligt är, at Patienten aldrig har Känning af Väderslekens Ombyten. Sjukdomen är alltid lika alla Års-tider, så väl i mulet, som i klart och varmt väder. Patienten har *mycken Styrka* (quar s), ehuru han ej kan lyfta någon lem för Ledernäs hopdragning; hvarföre han skötes och matas såsom et Lindebarn. Alla Partes musculosæ äro förtärde; så at hans Kropp, utom ansiktet, som bibehåller sig någorlunda fylligt; är såsom et Sceleton, öfverdraget med et tunt, skirt och spändt Skinn.

Tanke-gåfvan är på intet sätt matt, utan lika qvick som i friska dagar. Patienten kan med lätthet påminna sig det förflutna; hvarföre han ock kunnat utan betänke-tid upräkna allt som hört til Beskrifningen öfver desS Sjukdom; Han raisonnerar lika qvickt om det närvarande, och ser lika lätt in i det tilkommande; som qvicka Snillen vanligt plåga.

År 1781 har Ryggen dragit sig mycket tilhopa, äfven Knäna. Händerna äro aldeles växta ihop i kors öfver bröstet. Knäna stå ock alltid up, hvarföre de måste hvila på färskilde Kuddar, emedan de äro så ihopväxta, at Benen ej kunna uträtas *).

Alt

s) Til bevis derpå kan ock anföras en dagelig *Erethid Penis matutina*.

*) Sedan år 1785, då denna Beskrifning upstattes; förbättrades Patienten något, hvilket *Utgifvaren* med Glädje sjelf afåg, då han om Sommaren 1792 besökte denne sin Vän. Man önskade få en *Forträning* af denne så väl författade Berättelse om en så högt besynnerlig Sjukdom.

Alt intil 1783 i April månad har Patienten varit i samma belägenhet, då han föll häftigt uti en *Pleuritis vera*, som blifvit ådragen deraf, at Patienten låtit oförsigtigt vis tvätta sig med kalt vatten, då Kroppen varit något svettig. Patienten har dageligen brukat ifrån Sjukdomens början, at låta tvätta sig med en Svamp doppad i kalt vatten, samt at frottera sig, i stället för motion. Pleuresien bröts genom copieuse mogen Expectoration; och mädde Patienten efteråt väl, til dess en *stark Blodstörtning* påkom, förorsakad af Gyllen-ådern. Denna Blodstörtning har sedan flere gånger infunnit sig. Dock har man ej funnit den matta eller påföra någon tärande Feber.

Om Sommaten samma år påkom Patienten en *Milus cruentus*, som sedan många gånger infunnit sig. Öpna Gyllen-ådern har ock gått länge. Den 16 Sept. 1783 födde Patienten en aflång *Sten*, stor som en Cathrin-Plomons-kärne; har sedan ej haft Känning af Stenpassion. Blinda Gyllen-ådern är ofta ganska plågsam. Patienten har ej mera än 2 Öpningsgar til stols i veckan; mår dock ej illa af Livets tröghet. Är för öfrigt nöjd och glad, ehuru nu på 14:de året en Sjukdoms-martyr: älskar muntra Gäster, hvilka han alltid undfägnar med qvicka Infällen och nöjsamma Discusser, hvarföre de gerna och ofta komma åter; och märkes ännu ej 1785 i Januario, då detta skrefs, hafva förlorat något af sin Snillestyrka †).

Ytter.

†) Patienten vill låta öppna sig efter Döden, för at låta Anatomien få tillfälle at genom någon Uptäkt gagna Mänskligheten. Hedrande bevis på Patientens goda

Ytterligere Tillægninger *)

rörande förnämligast de gjorde *Donationerne*.

Vid Hans Kongl. Höghets, Kron-Prinsens, GUSTAF ADOLPHS Födelse, den 1 Nov. 1778, var Glädjen öfver hela Riket utomordentelig. Hvar och en betygade sin fägnad på bästa sätt han visste. Det vanligaste var då, som alltid, at äta, suppa, skjuta och dansa. Jag afrådde alla dylika bullrande Fägnads-betygeller här i Staden, och föreslog at i stället göra et hederligt Samanskott til en Fond för et ännu här saknad Sjukhus. Jag fökte öfvertyga mine Medborgare, at detta vore et både värdigare och nyttigare Sätt at förevisa hugkomsten af denne för Riket så hugnelige Dag. En välmenande Man erböd ensam 3000 R:dal. 1/2 til detta behof, i fall man velat antaga detta Förslag; men alt förgäfvdes. Man ville gastrera, och gjorde det. Någre få mine Vänner samlades vid min Sjukfång och firade i stillhet denne Högtidsdag på et för våra hjertan hugsvalande Sätt.

Sedan

Tänkefätt, hvilken egen Utfago här derföre bör efter orden anföras: *Man bör tjena Publicum til och med sit Cadaver, om man kan.*

JOH. P. WESTRING †),
M. D.

- † Hr Doct. *Westring* är Med. Practicus i Norrköping och Ledamot af Kongl. Vetensk. Akademien i Stockholm.
- *) Härmed förstås åtskillige Antekningar hörande til Biographien, och hvilka dels Sal. Hr Professoren sjelf lätit tilfoga uti det här frammanföre uti Archivum, f. 186, omförmålta Manuscriptet: *Momenta Vitae Lidénianae*, dels af Utgifvaren blifvit, under des fifta Besök hos den vördnadsvärde Mannen år 1792, tillskrifne, samt hvad efteråt af trovärdige Händer blifvit meddeladt.

Sedan en Summa af 600 Daler Koppmynt blifvit kringfänd til flere Fattige, Sjuke och Sängliggande, för at äfven låta dem deltaga uti den almäna Glädjen, sammanskjöto vi (Fru Eberstein, född von Aken, 3500 Daler; Fru Kuhlman, född Sehlberg, 2000 Daler; Fru Skotte, född Björkman, 1000 Daler; Bergs-Rådet Peterfen 1500 Daler, samt jag 2000 Daler, alt Kopparmynt): et Capital af 10,000 Dal. Kopparmynt, hvaraf Interesset årligen på denne Dag framgent skal utdelas såsom *Hengift* til tvänne dygdiga, fattiga och snälla Flickor af den arbetande hopen. Efter vår Död är *Patriotiska Sällskapet* anmodadt och har äfven åtagit sig, at om Verkställigheten häraf beförja.

Då Kongl. *Vitterbets-Historie- och Anti-quitets-Academien* 1786 den 30 Martii förnyades, tänktes Kongl. Maj:t i Nåder Sjelf kalla mig til Ledamot deraf: en oväntad Heder, som mera vitnar om Konungens nådiga hogkomst, än någon min förtjänst.

Midfommars-dagen 1786 var för mig en den gladaste och högtidligaste Dag af min Lefnad. Hans Kongl. Höghet KRON-PRINSEN *), som då förste gången besökte Rikets Södra Provinser, anlände kort före middagen hit til Staden. Sedan han spisat middag hos Öfver-Hoffstallmästaren, Landshöfdingen och Riddaren Grefve F. U. von Rosen, hvars Grefvinna, född Stenbock, varit Prinsens Öfver-Hofmästerinna, tänktes Hans Kongl. Höghet benåda mig på min Sjukfång med sit Besök. Min Glädje at se denne Rikets Ögnasten låter sig ej beskrivas. Prinsfen, jämte dess Suite, dröjde hos mig en hel tim-

*) Hans nuvarande Kongl. Maj:t, GUSTAF IV ADOLF.

timme, och beledsagades vid sin Afresa af mina och allas Vällignelser.

Min år 1779 vid *Upsala* Academie gjorde *Bibliotheks-Inrättning* blef, för sine orsaker skull, genom en fednare: Förfatning af d. 1 Martii 1787 i så mätto förändrad, at Boksamlingen förenas med Academiska Bibliotheket. De Böcker, som där förut finnas, delas imellan Bibliothekerne i Lund, Åbo och Linköping. *Upsala* Bibliothek får äfven Capitalet af Tjugesyrafusende (24,000) Daler Kopp:mt, för hvilket Interesse Böcker komma at årligen inköpas. De Femtio-tusende (50,000) Daler Kopp:mt, som voro anslagne til Bibliothecariens Lön, blifva nu i stället använde til Tre Stipendier, et af 1200 Daler Kopp:mt årligen för en Amanuens vid Academiska Bibliotheket; de tvänne öfriga, hvardera af 900 Daler Kopp:mt årligen, tilfalla tvänne snälle, fattige och något särdeles godt hopp om sig gifvande Ynglingar af Östgötha Nation; som alt omständigare af sjelfva Dispositionen inhämtas.

År 1787, Jul-afton, skänkte til Kongl. *Svenska Vetenskaps-Academien* Et-tusende (1000) R:daler specie; hvilken Summa jag under min Varelse i Stockholm 1776 skrifteligen anordnade at såsom Testamente efter min Död utbetalas, men jag nu sjelf fullgjort, samt Testamentet återtagit.

År 1791, d. 30 Januarii, upständt til *Academiens Rånteri i Upsala* de Femtio-tusende (50,000) Daler Kopp:mt, hvilka först efter min kåra Mors död eljest skolat komma dit.

År 1791, d. 24 Januarii, skänkt til Kongl. *Vitterhets-Historie-och Antiquitets-Academien i Stockholm* Et-tusende (1000) R:dal. specie, enligt särskildt Gåfvobref.

År 1791, d. 28 April, som var min Sal. Moders Begravnings-dag, gifvit til *Linköpings Stads Fattig-Cassa* et Capital af 200 R:daler specie, med skriftelig Förfatning derom.

År 1791, d. 12 Sept. skänkt Femhundra (500) R:daler til *Academiens Bibliothek i Åbo*, såsom et stående Capital, hvars årliga Interesse skal användas til Böckers framgena Inköpande för bemänte Bibliothek, Hr Professor *Porthan* från Åbo, min 30-åriga förtrogne Vän, som mig då i Norrköping besökte, medtog Pen-

nin-

ningarne och Gäfvo-Brefvet, för at til Confistorium Academicum, vid sin hemkomst, öfverlämna.

År 1791, om Sommaren, då *Hernösands nya Gymnasii*-Hus invigdes, skänktes til dets *Bibliothek* 151 Band i åtkillige Vetenskaper.

År 1792, d. 1 Junii, skänktes til *samma Gymnasium* en anseelig Samling af Musicalier, til et antal öfver 1000 Stycken.

År 1791 i April skänkt til *Linköpings Bibliothek*, såsom Fond til Böckers Inköpande, de af mig besörjda Uplagor af *Benzelianiska Brefvdelingen* samt *Repertorium Benzelianum*, beräknade til 500 R:daler specie.

År 1792 lät jag, af aktning för Biskop *J. E. Terseri* Lärdom, Förtjenster och Öden, sticka dets *Portrait* i Koppar, efter et Original af Klöcker-Ehrenstrahl. Hr Joh. Fred. Martin graverade det. Likaledes hade jag förut 1777 låtit min *Sal. Fars Bild* af Hr Professor Gillberg i Koppar stickas.

Utbetalte Capitaler.

Stipendier vid Upsala	50,000	Dal.	Kopp:mt
Upsala Bibliothek	24,000	—	—
Vetensk. Academien i Stockholm	18,000	—	—
Vitterhets-Academien	18,000	—	—
Fond til Hemgift at Fattiga Flickor	2,000	—	—
Linköpings Stads Fattig-Cassa . . .	3,600	—	—
Bibliotheket i Åbo	9,000	—	—
Bibliotheket i Linköping	9,000	—	—
Slaka Fattig-Cassa	1,800	—	—

Summa 135,400 Dal. Kopp:mt

Bibliotheket, Manuscripterne, Estamperne och Musicalierne, som blifvut donerade och fördelade emellan Bibliothekerne uti Upsala, Lund, Åbo, Linköping och Hernösand, uptagas til et samfaldt Värde af minst

72,000 — —

Summa Summarum 207,400 Dal. Kopp:mt

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 31 Aug. 1793.

SVENSKA A R C H I V U M.

ANDRA BANDET; *Sextonde Stycket.*

HANDLINGAR.

ANTEKNINGAR om Svenska *Regenter*, samt deras *Gentåler* och *Barn*, så vida de angå deras *Personer*, *Carakterer*, *Seder*, *Lefnads- och Döds-sätt*, räknade *från och med Konung GUSTAF I til och med Konung GUSTAF III.* (Fortfättning och Slut *).

UNIONS-Konungarne **).

MARGARETA blef således 1388 regerande Drottning i Sverige, utförde Storverket af Nordens Förening medelst Calmare-Unionen 1397, som förbandt Sverige, Danmark och
Q Nör-

*) Se det föregående uti Stycket 15, sid. 233.

**) Härmed förstås alla de Regenter, hvilka styrde Sverige under hela den Tiden, som Calmare-Unionen hade eller skulle hafva Bestånd. För at icke afbryta denne Hufvud-Rubrik med de mellanlöpande inländska Hufen af *Bonde* och *Sture*, låter man Kon. Carl Knutsfon och de Trenne Sturar, utomdes tåflande med och offrade af de verkelige Unions-Konungarne, följa med under den gemensamma Rubriken: den store af Margareta skapade Stats-Kroppen i Norden höll aldrig ihop, dels för Konungarnes, dels för Herrarnes skull.

Norrige under en Krona 1). Hon regerade med Magt och Förtroende, samt dog af en Pestböld på et Fartyg uti Hamnen vid Flensburg 1412 2).

Store Regenter hafva ej fällan det Milsöde, at ej kunna utfinna sig like Efterträdare. Detta hände på alt fätt Drottning Margareta; och hennes stora Verk förstördes genast af den henne på Nordens Thron efterföljande Kon. ERIK XIII, hennes Syfters Doterfon, född 1382 af Hertig Wratislaw VII i *Pommern* 3). Såsom
Barn

- 1) En värdig och lycklig Förening för de Trenne nabolige samt så nära beslägtade Nationerne, om alla Unions-Regenterne ägt Margaretas Vishet: ty sammanföllte til et Folk, hade detta sedan, medelst Landets Läge och sin egen Kraft, styrt Europa, gifvit Lag i des södra Världen, liksom Förtäderne gjorde uti det fordna Rom. Hvad skulle icke Norden, både genom Blodsband och Stats-interesset upriktigt för-enadt, ännu kunna vara och blifva?
- 2) Hon var född 1352, och bör med full rätt bära Namret: den *Statskloka*; ehuru hon af Präfterne kallades, för sin Frikostighet emot dem, *Klerkernes Moder*, och af Kon. Albrecht på spe för *Munkedeja*, i anledning af hennes stora Förtroelighet med sin Bikt-fader, Abboten i Soró. Hon var eljest en galante Dame; och den almánt kände Ålskaren var den Svenske Herremannen, Abraham Broderson *Tjurhusvud*. Men ändå oartigare var Albrechts Speglofa, då han kallade Drottning Margareta för *Kung Bracklös* (eller *utan Böxor*; således en veritable *Sans-culotte*); men hon bevisade Manhaftighet i Själen, då den hos honom åtminstone där fäknades.
- 3) Han såg och lärde af Margareta intet annat, än det han bordt undvika. Hennes politiska Själ brann af åtrå efter Enväldet i Norden, drog Prefterne, som i den tiden hade kraftigaste verkan på Underfåtarnes sinnen, allestädes på sin sida, medan hon höll sin Throns farligaste Fiender, de världslige Herrarne,

Barn-lät Foster-mödran välja honom 1388 til Thronföljare i Norrige, äfven som han valdes til Konung i Sverige 1397, samt blef ensamt Regerande i hela Norden 1412. Men ingen kunde regera ovifare och oredligare än han 4); han bröt altjämt och utan förlyn de heligaste Dagtingningar; hvadan han ock affattes 1439 ifrån alla sina Tre Riken 5); hvarefter den högst oskicklige Regenten ägerade någon tid *Sjöröf-vare* på Gothland, och dog sluteligen föragtad 1459 uti Rügenwald, Stad i Yttre Pommern 6).

Q 2

Kon.

på aftånd. Denna Stats-maxime fann hon nödvändigast at utöfva i det oroliga Sverige; hvadan hon ock, en gång i Våldet befåttad, bekymrade sig mindre om Bokstafven uti Regerings-Formen, än derom at se Rikets Fästningar i sine Förtroignes händer; och då desse voro til en del i Utlänningars eller Danskers händer, samt häröfver klagades af Svenska Rådet, sade Drottningen: Förvaren J väl *mina Bref*, jag skal nog förvara *edra Slott*. Denne Regerings-Regel sträckte Erik öfver al höfva och gräns. Lagerbring säger uti sin sanningsfulle och kraftige Styl: "Drottning Margareta älskade intet Sverige, men hade Förstånd; medan Erik hade hvarken Kärlek til sine Underfätare eller Förstånd".

4) Den enda Hugsvalelsen man känner, under begrundandet af hans Regements-tid, består uti de drag af Mänklighet och Klokhet, som framlyste hos hans Gemål, Drottning *Philippa*, Konunga-Doter ifrån England, och uti de Gerningar, hon äfven för Sam-Riket utträttade.

5) Uti Sverige blefvo⁴ honom öfverlägine *Engelbrekt* genom Tapperhet och Ärlighet, samt *Carl Knutsfon* genom sin Slughet och des djupt lagde Planer. Alt detta förtjenar at läsas i sin vidd och noga begrundas.

6) Hvad Tilnamn skal man beqvämliken tildela honom? Icke svårt at finna: den *Oredlige*. Sinnet var hos honom håftigt och Kärlan, vållösig. Det förra intygar hans oanständiga Yttrande om sjelfva *Dansta* Ka-

Kon. CHRISTOFFER, Son af Hertig Johan af *Båjern* och *Catharina*, Kon. Erik XIII:s Syster. Han valdes först til Konung i Danmark, och sedan i Sverige och Norrige. Varnad af Företrädarens Öde, regerade han med skälig Eftertanka, och dog barnlös i Helfingsborg 1448 7).

Kon. CARL VIII *Knutsfon*, född 1409 af gamla Adelige och Inhemiska Huset *Bonde*, af sam-

det, hvilket han dock hade mest at tacka före, då han kallade desse Herrar och deras Förfäder för *Konunga-mördare*; och det senare bevisar hans Ålskog med diverse Frillor, af hvilka märkas den sköna *Hof-Jungfrun*, såsom Dalin kallar henne, *Cecilia* i Stockholm, och den dägeliga *Dordi* eller Dorothea, hvilken senare residerade på Möen och kallas för Konungens *Medhustru*. Til slut lefde denne Stormågtigste Nordens Monarch på sine Fränders Nåd uti en den yttersta vrå af Tyskland. Man får anmärka, at han i Dopet fät Namnet *Henrik*, men at Drottning Margareta, som på alt fätt ville göra honom stor och ålskad, lät honom förvandla det uti *Erik*, för at behaga här uti Norden, i synnerhet i Sverige, om hvilket Rikes vinnande uti sin Plan alltid var henne mest til görandes. Han afled utan Barn.

- 7) För Misfväxt i Sverige, som tvaug Almogen at blanda Bark i sit Bröd, kallades han hos oss för *Barka-Konung*; men går man til Sinnet, så kan han med vida bättre skäl kallas den *Illsluge*: ty uti Förståndskrafter öfvertråffades han af få Regenter, samt svek, när han behagade, Herrarne i både Danmark och Sverige. Var därjämte å ena sidan en stor Penningesamlare, och å den andra en högst vållustig Herre både uti Mat och Dryck samt med Fruntimmer. Han gaf sig dock alltid utseendet af en lagbunden och rätt-rådig Regent. Färgorne äro således icke lätt blanda-de, för at komma til rätta Sanningen på denne Konungs Tassa. Til Växten var han liten och fet, men af et vackert utseende, glad och skämtsam uti om-gången.

famma Ätt, som ännu lefver; hade varit Riks-Mark och Riks-Föreståndare, då han valdes och kröntes 1448 til Konung i Sverige: en Herre af store Egenkaper, men svåra och oför-tjenta Öden 8). För sine Egenkaper valdes och kröntes han til Konung i Norrige 1449 9): Denna Krona måste han redan 1450 affäga sig; äfven som han måste 1457 fly för en Svensk Sammagadning, lämna Riket och uppehålla sig uti Danzig, då hans Fiender inkallade Konung Christian i Danmark til Sverige, satte honom på Thronen och sedan af igen; då Carl Knutson väl återkallades 1464, men måste för andre gången lämna sin Krona 1465; hvarestefter han lefde i Finland, til des han för tredje gången eller 1467 uphöjdes på Thronen, och dog änteligen såsom regerande Konung i Stookholm d. 15 Maji 1470 10).

Q 3

Kon.

- 8) Obehagligt, at dessa måste åter stadna på så väl de Andelige som de Verldlige Herrarnes räkning. Fadren var Knut *Bonde*, Riks-Drots, och Modren Margareta *Sparre*, Riks-Markens Dotter: således af 2:ne de äldsta Ätter uprunnen, och född inländes, omgafs han snart på sin höjd af inhemske Fiender, som sammansvoro sig at störta honom ifrån densamma. Dan-ska Stats-interesset utomdes begärde ingen ting häldre.
- 9) Men också från denna Krona skilde honom de Svenske Herrarne, hvilka nu för andre gången söndrade Sverige och Norrige från hvarandra. Man läse om detta och så mycket annat Lagerbrings stora Riks-Historia; säkerligen ligger man ofta ihop Boken, ty Hjertat lider för mycket.
- 10) Til Växten var han en hög och anseelig Herre; hade et ädelt och förnämt utseende; hvadan han både sjelf hugfådes at bära en Krona, och Folket fann den kläda honom ganska väl. Men då just denna Krona huf et Uphof til alla hans Motgångar, ångra-

Kon. CHRISTIAN I, född 1425, Son af Grefve Theodorik af *Oldenburg* samt Hedwig ifrån Sleswig-Holsten. Han hade blifvit Konung i Danmark efter Christoffer och i Norrige efter Carl Knutsön, innan de Svenske Herrarne inkallade, valde och krönte honom til Konung 1457. Men rik på Löften, då Kronan räcktes, svek han egna ord då han trodde sig fast på Thronen, samt öfvade många fina och dolda Statsgrepp, at komma sig til Landets Gode; så at de få år han regerade voro ibland de skadeligaste för Sverige under hela Medeltiden. Han affattes fördenksull 1464, och dog, såsom Konung i Danmark och Norrige, i Köpenhamn d. 22 Maji 1481 II).

STEN

de han detta lit Begär och affyrkte på Sotofängens Systerfönnen Sten Sture den äldre, at en dag åstunda Kronan (et Råd det han ock sedan följde): ty, sade den afiidande Konungen, *hon har bräckt min lycka och kostat mig lifvet.* Själens Egenkaper öfverträffade dock hos honom vida Kroppens: ty tänkte han *högt om sin Person,* tänkte han ock *alltid stort om Riket,* lifvades af bara åtra at uplyfta, hedra och rikta sit Fädernesland; och i detta en Konung så endast värdiga Upsåt hindrades han dock alt utföre. Esterverldens Uprättelse och Pris skota dertföre ibrista honom. Han ägde Förstånd, Rätvisa, Tapperhet och Gifmildhet i hög grad; han fann sig snart och väl uti alla, äfven de största Olyckor, samt hade en ovanlig Drift uti alla sina Förrättningar. Han var tillika en vittre Herre. Han hade således förtjent en bättre Lycka; den han ock gemensamt med Riket ägt, om han blifvit af Sine Egne understödd. Han var lagom Prästernes vän; ej under: ty han jagades tre gånger af en Arke-Biskop ifrån Thronen. Jag fruktar icke lastas, om jag vågar tildela denne ypperlige både Man och Regent Tilnamnet af: den *Stordetta.*

xx) Han var en Herre af anseelig Våxt och stor Kropps-

STEN STURE I eller den *Äldre* var af den så kallade gamla Sture-Ätten, Son af Riks-Rådet Gust. Sture och Kon. Carl Knutssons Half-Syster, Brita (Bielke), blef *Rikets Föreståndare* 1471, och beklädde denna höga För-troendes-värdighet till dess Svenske Herrarne skilde honom 1497 vid densamma och upfattes Konung Haas i Danmark på Thronen; men då denne åter, lik sin Fader, affattes 1501, valde man å nya Sten Sture till Rikets Föreståndare, som dog i eller vid Jönköping den 13 Dec. 1503 (12).

Q 4

Kon.

färdighet, samt lyfte äfven genom Bragder uti Torner-spel. Utseendet var dock tryggt, icke utmärkt af några ädla drag. Själen var däremot slag, årelysten, icke nog granlaga om Medlen. Han var en färlig Regent, samt anies af Lagerbring för den mest skadelige af alle Danske Konungar i Sverige. Han kunde således få et mindre behagligt Tillnamn, ja Svenska Almogen gaf honom *ock/d st*, en Konung, som borde vara Landets Fader, icke färddeles hedrande, för ingen del lysande; men man vil häldre kalla honom *Stamsfaderen*; ty ifrån honom härleda sig de Tre nu i Norden regerande Höga Husen, med et gemensamt ord de *Oldenburgska* kallade. Uti Danmark var han en nyttig Konung; och ho vet, om icke Herra-Väldet och Herra-Slägterne i Sverige varit så stora och för en omtänksam Konung så besvärande, om icke hans Minne hos oss blifvit mindre befastadt? Den, som eljest vil skåda Taflan af hans Person och Regering i Sverige, läse vår Bötin: man vet, at han gernat målade, dock merendels med starka färgor.

2) Han var en den ädlaste, klokaste, tappreste och redeligaste Herre, vördades och älskades, samt hade setat oafbrutet vid Styret, till Rikets heder och gagn, om icke Danske Partiet inom Herra-Ståndet för några år skilt honom, icke ifrån Folkets, utan dess För-troende. Han var liten till växten, men stor till Själ- len, hade et fint Utseende, samt plägasdes öf fallan

Kon. JOHAN II, förenämnde Kon. Christian I:s Son, född 1455, var Konung i Danmark och Norrige, då han på en Herredag i Stockholm 1497 antogs til Konung i Sverige; men för briftande Löften affattes han på en annan Herredag i Wadstena 1501. Han dog i Ålborg på Jutland den 21 Febr. 1513 af et olyckligt Störtande med Hästen på vägen til Ribe 13).

SWANTE STURE, af Svenska Adelige Huset *Natt och Dag* 14), valdes såsom Riks-Mark

af Ögonsjuka. Hans och Kon. Carl Knutsfons Sinne förtjente af en Kännare utforskas, af et Snille teknas och jämföras. De voro 2:ne lofvade och lärorike Regenter. Sten Sture den äldre kan med all skäl heta den *Förträffelige*.

13) Uti Sverige gjorde han vid sin Kröning många Löften, höll få, var grym, hvilket Blodbadet i Calmar 1505 nogsamnt utvisar, samt anlagde Förfät mot Sturens Person; utöfvade äfven Grymbeter i Danmark; var mistänksam och hade Anfall af Mjältsjuka til den Grad, at han söga rädde om sig sjelf; var magerlagd, fäg sin och slug ut, med aflängt och spetligt Ansigte. Han var Fader til Christiern Tyrannen, och således icke olikligt, at någre dennes Egenheter voro honom medfödde. Danske Riks-Hofmästaren Paul Laxman lät han mörda i Köpenhamn och lägga hans Gods under Kronan. Då han efter sin Kröning i Stockholm trakterade sine Svenske Herrar på Slottet, och han frågade en Dansk Herre hvad som feltes i Høgtiden, svarade denne: *blott en Skarpvättare*. Meningen upskjöts och verkställes först af Sonen. Skulle man til äfventyrs få gifva denna Konung, *Hans* gemenligen kallad, Tilnamnet: den *Hale*?

14) Kallas också för den Yngre Sture-Släkten. Han var Son af Nils Sture och Brita Bonds.

Mark 1504 til *Rikets Föreståndare*, och dog i Westerås d. 2 Jan. 1512 15).

STEN STURE II, eller den *Yngre*, förenämnde Swante Stures Son, var Höfvidsman på Stockholms Slott, då han 1512 valdes til *Rikets Föreståndare*. En Herre af de bästa Egenskaper, fick han dock icke gagna Riket med dem, för Ärke-Bisk. Gust. Trolles och det Danska Partiets gemensamma Stämplingar; som icke uphörde förrän deingo draga Korn Hanses Son in uti Riket. Sturen gick i Fäst emot de Danske; men blef då d. 19 Januarii 1520 fårad af en Canon-kula i Benet uti Slaget vid Bogesund i Westergöthland, som förlorades, sedan Anföraren magtlös måste föras uti en Släde från Valplatsen; och dog af detta år d. 9 följ. Febr. då han for öfver Isen på Mälaren til Stockholm 16).

Q 5

Kon.

15) Hr von Dalin beskriver honom således: "Swante Sture var en tapper, förnuftig och ädelsint Man, som väl några år förut råkade med Herr Sten i ofämja, och dermed skaffade Kon. Johan Svenska Kronan; men sedermera bättre kunnig om Sveriges bästa var sin Företrädares trogne Vän til hans Död". Han må kallas: den *Ädelsinte*.

16) Hans Gemäl, *Christina Gyllenstierna*, denna uti vår Historia så oförgäteliga Fru, lät begrafva hans Lik i Grämunkenu Riddareholms-Kyrkan; hvar det dock, på Christian IIs befallning, ännu samma år blef uptaget, släpadt til Södermalm och där tillika med de andre Svenske Herrarnes Kroppar upbrändt, på Platfen hvar Catharinæ Kyrka nu står. Hans Enka försvarede Stockholms Slott i det längsta och med en Hjertes mod, blef emot Dagtingan slutet i Järn, infatt på Blå-Tornet i Köpenhamn, blef änteligen efter Tyrannens förjagande fri 1524, gifte sig 1527 med Riks-Rådet Johan Thureson af *Tre Rojor*, och dog på Hörningsholm i Södermanland 1556, samt blef i

Kon. CHRISTIAN II *Tyrannen*, äfven den *Omilde* kallad, Kon. Johan II:s Son, född 1481, var Konung i Danmark och Norrige, då han, 1520, påkallad af Årke-Biskopen och hans Anhang, inkräktade Sveriges Rike; anställde det förfärliga Blodbadet i Stockholm d. 8 Nov. f. år, afstattes 1521, och jagades sedan äfven ifrån sine begge andra Riken 1523; blef landsflyktig; ville återtaga Danmark, men måste sitta där i Fängelse alt til sin Död, som timade d. 22 Jan. 1559 på Kallundborgs Slott på Seland be-läget 17). Hvad

Trota Landskyrka begrafven; var hennes Lik också hade det missöde, at då Kyrkan 1773 lades i aska; blef det äfven et rof för Lägorna. — Hennes Herre; förra Giftet, *Sten Sture den yngre*, var en dygdig, mild och tapper Herre. Ut i sin ungdom föll han ofta på knä för sin Fader och bad om Hjelp för de Nödlidande. När Riket var i trängsal, upoffrade han sig sjelf. Vår Dalin skrifver om honom märkeligen: "Han förjdes uprigtigt af alla Svenska Sinnen. Han hade i verket en Kungelig Magt; men var icke dels mindre med trohet underdånig den Lag, hvilken han sjelf kunde stifta: Det är, at rätt försvarta et Folks Frihet, som ej annat är, än Lagens hägn och verkställighet". Han bör billigt betas: den sig *Upoffrande*.

17) Sedan han öfverlevvat sine begge Efterträdare i Danmark och Norrige, Farbrodren Kon. *Fredric I*, död 1533, och dennes Son Kon. *Christian III*, som dog d. 1 Jan. 1559, samt sedt Kon. *Gustaf I* i Sverrige regera; länge och lyckligt, men hvilken ock följ. året eller 1560 afled; äfven som ofvannämnde våldsamme och herrsklyfne Regent måste se sin Sväger, den tidens mäktigaste Potentat och på hvilken han så mycket tröftade, Kåiser *Carl V*, först nedläggas 1556 sin Regering, och sedan dö ut i et Kloster 1558. *Christian* var af medelmåttig, men stark Växt, af en bister Upsyn; af et ganska hårdt Sinne; hade Snille och Driftighet; lät Blod allestädes rinna, då han såg sin Nyttas deraf; hatade icke-Könet; blef slutteligen

Hvad Tynes nu vill den uti Verldens både äldre och nyare Annaler någorlunda bevandra de Läfaren om en så beskaffad Regente-Längd; och om så många deras Personer drabbade Missöden? — och hvilket Rike upvifar väl en Kedja af så många dylika Olycksaligheter?

Almänt Ögonkast.

Ifrån och med *Oden* til och med *Gustaf III* hafva NITTIO ÖCH FEM *) Regenter setat, uti et Tidellopp af *Nittonbundra* år, på Svenska Thronen, af hvilka åter icke mindre än SEXTIO dels omkommit genom förräddik, smittosam eller vådelig Död, dels blifvit affatte, dels sjelfve nedlagt sin Krona eller vikt Riket. När nu härtil komma *Ellofva* Mot-Konungar, *Fjorton* Rika-Föreståndare, dels lagligen tillsatte eller valde, dels sig sjelfvilligt förklarande; när man vidare finner *Trettio och sju* Kron-Candidater, *Sju* Kron-Prätendenter, samt stuteligen *Etbundrade och ellofva* Små- eller Fyrtio- Härad- Här- Sjö- och Näs-Konungar uti Heden-tima, samt sedermera flere Hertigar och Stor-Furstar, af hvilka samfælde Mot- Med- och Under-Konungar ganska många delte enahanda öde med Öfver-Konungarne; och när man härtil stuteligen lägger *Tyuge och sju* Rikets Jarlar; samt icke mindre än *Ettusende etbandrade och fyratio* kände Rikets eller Konungens Råder; med mer eller mindre Magt beklädde; med

merg
spåkt och mild. Han förtjenar vår *Fasa* för sin Tro-löshet och Grymhet; men också vår *Tack* för just genom dessa Medel lade han Grunden til Sveriges *Sjelfständighet* och Konunga-Hufets *Arfstlighet*.

*) De *trems* Sturarne, såsom laglige och långvarige Rikets Föreståndare, då med inberäkade.

mera gifven eller tagen del uti Regeringen, särdeles uti Medel-tiden och under utländske eller svage Konungar - - när man, säger jag, med et stilla öga öfverser hela denna Taffla, med djup Estertanka läser våra Krönikor och Handlingar, känner Nationen och Människan; så skulle jag förmoda, at man *begriper* Händelserne *).

HERRA-Taffla.

Men innan jag träder nit Hufvud-ämne närmare, så ber jag Läsaren äfven kasta med mig sit öga på vår *Herra-Taffla*. Det är jag, som hos tvänne de vittrafte Författare inom Herra-Ståndet anhallit om en Längds Författande på de Herrar, som hos oss, alt ifrån Urminnes-tid, bcklädt Rikets högsta Ämbeten, och hvilken Längd jag också uti Trycket fullständig, eller alt til år 1789, framlagt. Har vår Konunga-Längd sin högst tyfande, så har vår Herra-Längd sin icke mindre vackra sida. Synas våre Herrar uti Medel-tiden, och i synnerhet under Konungarne Birger, Magnus Smek, dennas begge Söner och Kon. Albrecht, uti en ganska oangenäm dag, man knapt förlåta dem deras Upförande under en Carl Knuts-son och Sturarne; så täfla de ock om Företrädet uti alla afseenden med andra Rikens Herrar under en Gustaf Adolf och en Christina: en *Axel Oxenstiernas Tidevarf*, om icke utplånar, dock försonar så mycket uti vårt Minne.

*) Sedan jag uti St. 9-16 upgifvit Hufvud-Characteren och Tilnamnet af Sveriges Regenter ifrån Oden til Christian II, så tager nu, efter tiden, här vid, hvad uti St. 1-3 finnes, uti lika afseende anfördt om Regent-erne ifrån Kon. Gustaf I til och med Kon. Gustaf III.

ne. Ibland få ganska många om Riket och Konungen högst förtjente, til Efterverldens Lof och vår Erkänsla berättigade Herrar får jag här i förväg upräkna blott följande och alla af förste Rangen, nämligen: *Birger Jart Folkunge*, Riks-Föreståndare, † 1266; *Tovkel Knutsön* til Lena, Riks-Föreståndare, † 1306; *Engelbrekt Engelbrektsön*, Riks-Råd och Härhövvidsman, † 1436; *Carl Knutsön*, Bonde, Riks-Marsk, och sedan Konung; alla tre *Sturarne*, sluteligen Riks-Föreståndare; Friherre Clas Christersön *Horn*, Riks-Råd och Öfverste Amiral, † 1566; Friherre Pontus *de la Gardie*, Riks-Råd och General Fält-Öfverste, † 1585; Grefve Axel *Oxenstierna*, Riks-Canceller, † 1654; Friherre Joh. *Skytte*, Riks-Råd, † 1645; Grefve Pehr *Brabe*, Riks-Drots, † 1680; Hr Joh. *Baner*, Riks-Råd och Generalissimus, † 1641; Grefve Lennart *Torstensön*, Riks-Råd och Generalissimus, † 1651; Friherre Joh. Adler *Salvius*, Riks-Råd, † 1652; Friherre Shering *Rosenbane*, Riks-Råd, † 1663; Grefve Bengt *Oxenstierna*, Kongl. Råd, † 1702; Friherre Rutger *von Ascheberg*, Kongl. Råd och Fältmarskalk, † 1693; Grefve Hans *Wachtmeister*, Kongl. Råd och General-Amiral, † 1714; Grefve Eric *Lindsköld*, Kongl. Råd, † 1690; Grefve Eric *Dahlberg*, Kongl. Råd, † 1703; Grefve Magnus *Stenhock*, Kongl. Råd och Fältmarskalk, † 1717; Grefve Adam Lud. *Lewenhaupt*, Riks-Råd, † 1719. — Kort sagt: desse Herrar äro blott någre få ibland många; äfven som ingen läres begära, at jag skulle ibland den ännu senare Tidens Herrar här framställa et Urval.

Jag har nu således uti en God stund för vår Historia, til Största litnad för mit Historiska samvete, framskaffat och uti Trycket fullbordat de Begge hittills saknade, men för alle på Riket upmärksamme Män dock så outhärliga Verken: en fullständig både *Konungs- och Råds-Längd*; men kan min återstående Önskan gå uti någon vidare fullbordan, skal Minnet af Konungar och Herrar icke förblifva vid Namn och Årtal, vid *Chronologiska och Genealogiska Upprättningar* — dessa dock så väsenteligen hörande til de första Grundstenarne under den Historiska Bygnaden — icke stadna vid blotta Historiska Osteologien; utan Benen beklådas med Kött, begge lifvas, akt förvandlas til en *Pragmatisk Kännedom*.

BIOGRAPHIE.

LIDÉN (M. Johan Henric), Professor; död 1793 *).

Scripta.

1. Disput. de Favore Sereniss. Domus Medicæ in migrantea ab Oriente in Occidentem Litteratos & Litteras. Upsal. 1760, in 4:o.
2. Historiola Litteraria Poëtarum Svecanorum P. I-IV. Upsal: 1764, 1765 & 1772, in 4:o.
3. And. Rydskii, Scanthæ oïlm & Blekingiæ Episcopi atque Acad. Carol. Pro-Cancellarii, Opuscula Latina, collecta & edita a J. H. Lidén. Norcopiæ, 1778, in 8:o.
4. Catalogus Disputationum in Academiis & Gymnasiis Sveciæ, atque etiam a Svecis extra Patriam habitantibus, quotquot huc usque reperiri potuerunt, Collectore J. H. Lidén. P. I-V. Upsal. 1778 & sequ. in 8:o.
5. Åtkilliga snårre Afhandlingar, införde uti flera Periodiska Arbeten; däribland Utkast til en Historia

*) Se det föregående uti Femtonde Stycket sid. 240; och lämnas härmed Slutet af desse Minnes-skrifter, rörande den så *Minnesvärde* Hr Professor Lidén. Flere torde hopfamlas, när den öfver honom beslütne *Minnesvärden* blifvit färdig, samt det ena och det andra då tilhopa utgifvas.

storia om Linköpings Gymnastii Bibliothek, hvilken läses uti: Kongl. Bibliothekets Tidsningar, för År 1767, Del. 2, St. 18 *).

6. Flera Bref, skrifne under des utländska Resa til Kongl. Bibliothecarien Gjørwell, samt af honom införde uti des Periodiska Skrifter. Stilens munterhet gjorde, at dessa Bref ej aldeles misshagade det Almäna.
7. Dagbok öfver min Utländska Resa, åren 1768-1770. Manuscr. in Fol. 4 Volumer, hvilka förfeglade åtföljde Boksamlingen til Upsala.
8. Handlingar rörande Riksdagen 1682, utgifne med Företal och Anmärkningar. Norrk. 1788. in 8:o.
9. Anmärkningar öfver Animaliska Magnetismen och Swedenborgianismen. Norrköping 1787, in 4:o.
10. Från Säkrapet pro Sensu Communi, rörande Animaliska Magnetismen och Swedenborgianismen. Norrköping, 1787, in 4:o.
11. Repertorium Benzelianum. Stockh. 1791, in 8:o.
12. Brefväxling emellan Eric Benzelius och Gust. Benzelsstierna. Linköping, 1791, in 8:o.
13. J. F. Krygers Svar på Frågan: Om Svenska Folket är i af- eller tiltagande i Seder? med Företal. Ups. 1782, in 8:o.
14. Samling af Bref, skrifne til mig; inbundne och bestående af 18 Band in 4:o. **).

Utdrag

Utur: *Linköpings Bibliotheks-Handlingar*, Del. 1, sidd. 368 och 369, rörande Hr Professor Lidéns *aldrafta* Donation til förenämnde Bibliothek.

50. Professore *Joh. Henric Lidén*.

Utom de särskilde Gofvor, hvarmed Hr Professoren vid flera tilfällen behagat utmärka sin Frikostighet emot

*) Til Hr Prof. Lidéns *anonyme* Skrifter hörer förnämligast hans *Satyriske Critik* öfver Proffans Knut L. Lensæi Sokne - Beskrifning, kallad *Delsbos Illustrata*. Stockh. 1764, 8, och som finnes införd uti Sv. Mercurius, Sept. 1764, s. 710, och Sv. Magazinet, Jun. 1766, s. 397. Utgifvaron.

***) Det sista eller Adertonde Bandet - uti hvilket Brefvet ifrån Kongl. Bibliothecarien Gjørwell, dat. Stockholm d. 19 April 1793, med et tilhörigt af d. 1 Mart. samma år, var det äldrafta - afländes, efter Professorns Död, af des Broder, Hr Dampffsten D. Sam. Ålf. til Upsala, hvar uti 2:ne järnbeslagne och läste Lådor förvaras, utom andre Handskrifter, förfästande 18 Band och Dagboken öfver Hr Professorns Resa:

emot Bibliotheket och sorgfällighet om dess Tilvärt, har Hr Professoren äfven i dess *Förteckning på Böcker, som til Linköpings Bibliothek aflämnas*, och genom särskilda Bref til Utgifvaren *), behagat försäkra Bibliotheket om en Summa Contant af *Femhundra R:dal*, hvilken skulle insamlas af Beloppet för *Benzelisks Brf-växlingen, Repertorium Benzelianum* och Biskop *Terferi* på des bekoftnad graverade *Portrait*, dem Hr Prof. til Bibliotheket förärat. Häraf hafva redan *Tvåhundra R:dal* influtit, hvaraf årliga Råntan til Böckers Inköp begagnas af Bibliotheket.

År 1792 d. 25 Oct. då Hr Biskop *Lindblom* gjorde mig et kårt Besök här i Norrköping, lofvade jag til Linköpings Bibliothek, at efter min död dit aflämnas:

- 1:o Kongl. Bibliothecarien *Gjörwells* Medaillon af Hr Professor *Sergell*; sitter öfver min Sjukång.
- 2:o *Venus aux helles fesfes*; står på min Bureau.
- 3:o *Pendulen*; som sitter på väggen.
- 4:o Min Sal. *Fars Portrait* i Oljefärg af *Ståhlbohm*, at upfättas i nya Gymnasii Auditorium.

Likaledes:

Koppar-plåten til Sal. Årke-Bisk. *Eric Benzelii* den *Ingres Portrait*, graveradt af *Geringius*.

Koppar-plåten til Biskop *Terferi* *Portrait*, som jag i är, på min bekoftnad, låtit graveras af Hr *Martin*.

Genom Gifvarens fränfalle och Arfvingarnes benägna försorg är Bibliotheket redan i besittning af de fleste af desse Artiklar. De återstående hållas Bibliotheket tilhanda.

J. H. L **).

begge dessa Manuscripter, näml. Resan och Brevfen, så ej öppnas förr än År 1843, eller Femtio År efter Sal. Hr Lidéns Död. — Anmärkning af Utgifvaren.

*) Hr D. Jac. Ax. Lindblom, Biskop uti Linköpings Stift och Led. af K. Nördst. Orden.

**) Uti desse Handlingar finnas flere Uppgifter, rörande Hr Prof. Lidén; äfven som vidare om honom kan läsas uti: Hr *Langebeks Scriptorum Rerum Danicarum*, Tom. I, p. 34 och Tom. II, p. 520; Hr D. *Alfs* *Företal* til *Pet. Lagerlöfs Orationes, Progr. et Carmina*; Hr Bisk. D. *Lindbloms Minnes-Tal* öfver *Seyfmodern*, Fru *Doctorinnan Lidén*; Kongl. Bibliothekets *Tidningar* för år 1767, Del. 1, s. 66; *Alm. Tidningarne* för 1788, Del. 3, s. 111; detta Sv. Archivum, och flerstädes.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 20 Sept. 1793.

SVENSKA ARCHIVUM.

ANDRA BANDET; *Sjuttonde Stycket.*

HANDLINGAR.

FÖRORDNANDE af Hr Professoren *Johan Henr. Lidén* om des *Begrafnings*; dat. Norrköping, d. 2 Mart. 1790°).

Bland de många onödiga bekymmer, som Människan gör sig under sin lefnad, må ifven det räknas, at med mycken omständlighet förordna om sin Begrafning. Man kan vara helt förfäkrad, at våre käre Arfvingar, äfven då intet är at ärfva, helt vist med skyndsamhet hjelpta ofs i Jorden, som lærer vara det ufvudfakligaste vid en Begrafning.

Icke des mindre kan et undantag äga rum. Om man tror sig kunna och böra med sit Exempel bestrida oförnuftiga och skadeliga fördomar, orde sådant vara både lofligt och nyttigt.

I denna affigt är det, som jag i dag föregit mig, at dictera dessa rader, huru jag vilafva min Begrafning verkställd.

Jag hoppas at mina Syskon och Arfvingar ned nöje fullgöra min vilja, såsom det sidsta ag af dem begär.

R

Altså,

) Man vil fogga uti detta Stycke af Svenska Archivum några ytterligare Handlingar, rörande Sal. Hr. Professor Lidén, til de här föregående.

Altfa, när jag dör, skal

1:o Min Kropp blifva orörd liggande i Sängen Tjugufyra Timmar.

2:o Skal den af Doctor Westring, enligt hvad vi långt för detta öfverenskommit, öppnas om til äfventyrs någon nyttig uplysning för Läkare-Konsten därigenom kunde vinnas, til lindring i andras plågor, som efter mig kunna fastna i samma svåra och långvariga Sjukdom. Man bör tjena Samfundet äfven med sin döda Kropp.

3:o Liket lyftes på samma lakan jag dör i den emedlertid färdiggjorda Likkistan. Det motsvarande lakanet lägges så öfver, hvarmed hela Svöpnings-anstalten är besörgd. Locket påfättes och tillskrufvas; ty sedan man är anatomiserad kan man vara vis på, at man är riktigt död.

4:o Kistan skal vara af Furu-bräder samt svärtad, ingalunda af Ek. Det trädet är för dyrbart at mahna i Jorden och bör sparas til nödigare och nyttigare behof för Riket. Några simple Ringar måge påfattas, för at beqvämare kunna bära urför trapporna.

5:o Innet Rum får klädas hvarken svart eller hvitt. Aldeles inga lakan för fönsterne, och då Guds ljusa dager ej utestänges, behöfvas inga ljus kring Liket, som ändå ej fer. Jag har framlevvat all min tid bland Böcker, kan sålunda mycket väl stå Lik bland dem.

6:o Aldeles ingen Notification i Staden så som helt onödig. Man kan vara vis på at Döds-tidningar kungöra sig sjelfve, och mig tyckes natragtigt, at kungöra hvad hela Staden förut vet. Men Sorge-Bref må för frånvarande

Vän-

Vänners skull tryckas. Concept därtill bifogges; jämte Lista på dem, til hvilka Bref afgå.

7:o Begrafningen må ej uppskjutas öfver fem dagar Vintertiden och tre dagar Sommartiden; men skal ske på en Måndag, Onsdag eller Lördag, för at gifva det kära Allmänna tilfälle at besinna, det alla dagar äro lika goda, och at det är en dåragtig fördom, då man binder sig vid vissa dagar.

8:o Om det innan min Död skulle komma til någon verkställighet, at Begravnings-platz utom Staden blifver utsedd, vil jag på den samma begrafvas; men som et så förnuftigt beslut troligen icke så hastigt fattas och verkställles, så vil jag begrafvas på Tyfska Kyrkogården, under något Träd, dit Liket i Likvagn föres, beledsagadt af högst Sex närmaste Bekante, som kunna åka, eller gå, efter eget behag. Bärare behöfvas icke särskildt, såsom nämnde Vänner torde hafva den mödan at lyfta Liket i och utaf Vagnen. Jag blir dem förmodeligen icke för tung. At inga Prästafver nyttjas, förstås af sig sjelft. Jag har aldrig kunnat begripa nytan af dem. Grafven skal vara Fyra alnar djup.

9:o Vid Grafven må hållas et kort Tal, dock utan alt smicker, hvarmed man söga är belåten då man lefver, och slätt intet sedan man är död. Innehållet bör hufvudsakeligert vara, at upmuntra til ståndagtighet i Lidande; at icke pjuncka och blifva modfäld vid små Olyckshändelser; at i alt förtrösta på Guds Milda Försyn; at lefva och dö glad. Är väderleken vacker, må Jordfästning och Tal ske vid Grafven, men eljest i Kyrkan; dock nedfättes Liket sedan straxt i Grafven.

10:0 Klockan i Tyska Kyrkan ringes ensam, icke i de andra Kyrkorne. Hvarföre skola alla Stadens Klockor slämma för et Liks skull? Ingen Musique, ingen Sång, om icke en enda vacker Vers vid Talets slut. Jag har aldrig älskat vidlyftighet; vil sålunda ej uppehålla någon länge vid min Graf.

11:0 Ingen Afton-måltid; men med et godt glas bästa Vin må man gerna vederqvicka sig; hvarvid jag förmodar at man är så höflig och dricker den bortgångne Vännens Skål.

12:0 Om det vore görligt at få jordas utan Grafkrifter, såge jag det gerna; åtminstone undanbeder jag mig alla usla Rim-tilverkningar. Det är verkligen skada at därmed förderfva papper.

13:0 Af mine efterlevande Arfvingar väntar jag den vänskap och kärlek, at de til pricka verkställa, hvad jag här ofvanföre välbetänkt förordnat. Man begrafve mig såsom jag begärt, och låte sedan hvar och en döma som honom behagar. Til hvar och en af mine Syskon lemnar jag et försegladt Exemplar, och skal det Tredje finnas i min Bureau. Om de vilja, må detta Förordnande tryckas i Veckobladet til bevis, at man endast verkställer min egen Anordning. Norrköping, d. 2 Martii år 1790.

JOHAN HINRIC LIDÉN.

Utdrag af Professor Lidéns sista Förordnande af d. 22 April År 1793, som var dagen näst före des Döds-dag.

Til mine kärafte Syskon.

... 7:0 Om sättet til min Begrafning diktade

de jag för några år sedan et Concept, men som jag aldrig hann öfverse och låta renskrifva. Nu vore detta arbete för sent. Hufvud-Ideerne kunna dock fullföljas - - -

JOHAN HINRIC LIDÉN.
(L. S.)

**NOTIFICATIONEN om Hr Professor
LIDÉNS Död *).**

Tilkännagifves:

Professoren

och Ledamoten af Kongl. Vitterhets-Historie- och
Antiquitets-Academien

Herr JOHAN HINRIC LIDÉNS

Dödeliga Frånsfälle.

Född i Linköping den 6 Januarii 1741.

Död i Norrköping den 23 April 1793, kl. 6
om morgonen.

Under en Lefnad af 52 år, 3 månader och
17 dagar tilbragte Han 17 år beständigt fäng-
liggande, men med et Tålmod, et nögd,
gladt och stilla Sinne, som endast Dygd
och Christendom kunna meddela.

All Sorgebetygelse undanbedes.

R 3

TACK-

*) Sådan, som den blef tryckt i Norrköping uti 4,
och kringfändes per Posto.

TACKSÅGELSE til Gud, för Hr Professor LIDÉNS *Förlofsning ifrån des mångåriga Lidande* *).

Saknaden af det Ålskansvärda, Förträffeliga och Nyttiga, är en af Mänklighetens vackra, men öma och smärtande känslor. Det är icke blott billigt och förnuftigt, utan ock nödvändigt och christeligt, at med ömhet känna Saknad af de, ofta så fällsyna, altid så gänetliga Människor, som uplyst Verlden och märkeligen bidragit til des Vål; som varit säkre Tröstare för Bedröfvelfens Barn, som haft både vilja och styrka at muntra den modfälda Dygden, at lätta tyngden för den ärliga Fattigdomen, at gifva ljus och råd åt den bekymmersamt Villrådige, at vara en fägnad och vederqvickelse för sina lidande Likar. När dessa Verldens verkelige Vålgjörare, uplifvade af Christendomens Ande, tillika pröfvas under en långvarig tid af plågor och elände, och dervid hjeltomodigt lämna undervisande prof af tålmod och ståndaktighet, prof af en Christens lyckliga Undergifvenhet under den visa och goda Försynens skickelser, som flyta til vårt Vål, äfven när de äro mörka och svåra; prof af Hoppers fällhet och glada utfigter i en lycklig Odödlighet, som göra at man lefver, lider och dör med munterhet och glädje; — när dessa så vackra Exempel til Efterföljd saknas ibland de Lefvandes antal, då är icke underligt, om Vänskapen och Mänkligheten gråtande beklaga svårigheten af sin biliga

* Uplästes i Norrköpings Tyfka Kyrka, och var upläst af des Svenske Pastor, Hr. M. Jon. *Wähländer*.

liga Saknad, af en Förlust, som med möda kan erfattas.

Under desse tankar frambäre vi inför den odödelige Guden, som älsmäktigt bjuder öfver Lif och Död, en med ödmjukhet och tilbedjande blandad Tackfägelse, som, efter et mångårigt, men med en Christens nögd och tåligen Sinne fördraget Lidande, genom en Salig Död nådigt behagat förlösa Kongl. Maj:tes Tro-tjenare och Professoren, Högädle Herr *Joban Hinric Lidén*, i sit 53:dje Lefnads-år.

HERren, som nådigt slutat hans *dryga Mådas Dag*, och uptagit hans, redan här i Skymningen forskande, Sjal til det fullkomliga Ljufets Rike, låte de skröpliga Lämningarne efter hans förfallna Hydda, sedan Hvilans tid är förbi, förhärligade med henne förenas, på de Gudfruktigas önskadé Förklarings-dag! Mätte vi alla, här christeligen förberedde i Lifvet til en lyckelig Död, då uptagas för eviga tider til glädjefull Förening med Honom, med alla Guds och Dygdens Vänner!

När lifvet skal uphöra,
Gif mig en sömn så söt &c. .

BERÄTTELSE om Hr Professor *LIDÉNS* *sista Sjukdom och Begrafning* *).

Söndagen, den 14 April, var han efter vänligheten ganska munter och glad.

R 4

Mån-

*) Uppfatt af en *ndrvarande* den Sal. Mannens *Vän och åsyna Vitne* til både det ena och det andra.

Måndags-eftermiddagen klagade han öfver Hosta och Bröstitvärk; men trodde det vara början til en Vår-Feber, som vanligen infann sig alla år.

Tisdagen klagade han öfver Häll i högra sidan; gjorde dock ej mycket väfende deraf, emedan han flere gånger haft Pleuresie, och lyckligen gåt igenom den Sjukdomen.

Onsdags-morgonen lät han på eget bevåg öppna ådren på högra armen, som var hans vanliga Läkemedel; Bloden ville med möda rinna, men såg för öfrigt god och frisk ut.

Onsdags-aftonen befökte honom Hr Doctor *Westring*, och ordinerade något; som den Sjuke dock ej lät hämta från Apotheket, öfvertygad at Sjukdomen nu, som flere gånger tilföre, skulle häfvas genom Naturens ensame tilhjelp.

Torsdags-morgonen var han tämligen munter; klagade dock öfver felande Sömn, som minskade krafterne, men uphöstningen var någorlunda lätt.

Torsdags-eftermiddagen började han bruka de ordinerade Läke-medel; men vägrade al applicering af utvärtes Plåster på Bröftet, under förebärande at det skulle ofta rubbas vid Kroppens täta vändande i Sängen.

Fredagen förhöll det sig nästan lika som dagen förut: mattigheten var väl stor, men uphöstningen varade; det mästa han saknade var felande Natt-sömn.

Lögerdagen eller andre Bönedagen den 20 Aprilis, var han mycket matt, talte ganska lågt och svagt. Nu afbidade alla des Vänner, sväfvande

vande mellan hopp och fruktan, Sjukdomens brytning, som skulle inträffa i de dagarne.

Söndags-morgonen syntes han vara mycket bättre, hade kommit i en god Transpiration, andedrägten var lättare. Allas hjertan intogos nu af glädje; men den varade ej länge. Detta var den sista åtgärd Naturen förmåtte göra, men saknade styrka at fullborda sit verk. Svulnaden gick in åt Lungan, och Sjukdomen förvandlades i Pleuropnevmonie.

Söndags-eftermiddagen var Febren stark, andedrägten hastig, uphöstningen obetydelig; men under alla dessa Svårigheter bibehöll den Sjuke samma Sinnes-lugn och Styrka, som gjort hans Sjukfång märkvärdig i få många år.

Måndags-morgonen var Sjukdomens förhållande nästan lika; men mot middagen började Svulnad visa sig i händer, fötter och mage; Uphöstningen afstod aldeles; stark Rodnad på Kindbenen förrådde Inflammation; Andedrägten blef ganska kort, Pulsen ojämn, med et ord: alla Tecken visade största fara för utgången.

Måndags-eftermiddagen lät han framtaga det Utkast til Disposition om sin Begrafning, som han den 2 Martii 1790 hade dicerat och som bestod af 14 §§; befalte at den 13:de skulle öfverkorfas; lät detta Utkast sedan läggas på Bordet, som stod midt för hans Säng, sägande: *det torde snart behövas*. Lät därpå fätta Skrifbordet til Sängen, och på en Papperslapp upfatta en Promemoria, såsom han alltid brukade göra, när han dicerade något viktigt. Han dicerade nu för sista gången med en svag och matt Röst, men med sin vanliga Redighet och

Sinnesstyrka, sin sista Disposition, som fick til Öfverskrift: *Til mine Käraste Syskon den 22 April 1793.* Vid hvarje Artikels slut såg han på sin Promemoria, hvilken Artikel skulle följa derpå. Sluteligen sade han: *jag bade väl något mera at tillägga, men krafterna vela ej tillåta det; sätt mitt Namn och Sigill därunder och lägg det på Bordet:* hvilket verkställes.

En liten stund derefter begärde han, at det Exemplar af *Läroboken* *), som han nys förut fått til skänks af Hr Biskop *Lindblom*, hvilket var tryckt på Post-papper och inbundet i et vackert Franskt Band, skulle slås Couvert om och förseglas, samt Utanskrift derpå föttas: *Til Academiska Biblioteket i Upsala, at aflämnas til Herr Professor Aurivillius.* Detta tkedde äfven.

Således bevarade han uti sista ögonblicken af sin Lefnad sin alltid hyfte Kärlek för Böcker och Bibliotheker.

Mera matt efter sin Dispositions diktörande denne eftermiddag, talte han nu ganska litet; Bröftet gick ganska hårdt och tätt.

Flera små Commissioner ombestyrde han likafullt, liggande tyft och stilla alt en stund emellanåt.

Natten emellan Måndagen och Tisdagen aftogo krafterna alt mer och mer; han yttrade sig

*) Härmed förstås: Öfver-Hof-Prädikantens i Hannover, Hr Joh. Benj. *Koppes*, Läro-Bok i Christendomen; Öfversättning ifrån Tyskan. Norrköping 1792, 8. Hr. Författaren, en af vår Tids uplystaste Theologer, dog den 12 Febr. 1791; och Sal. Professor *Liden* hade högeligen önskat få se denna Cateches öfversatt på vårt Språk, samt hann således se detta *Pium Desiderium* fullbordadt.

fig flere ganger: *det lider medan det skrider.*

Om *Tisdags-morgonen* efter kl. 3 började Döds-arbetet; men äfven därunder bibehölls Sinnesstyrkan.

Klockan 5 om *Tisdags-morgonen* anordnade han om et Paquets med Böcker bortbärande til Hr Handelsman *Weijerin*, som skulle fort-skaffas til *Linköping*.

Klockan omkring $\frac{1}{2}$ til 6 om morgonen anmodade han ännu Hr Rector *Wiebe* at göra en Antekning uti *Bångs* Historia om Svenska Riddare-Orden, hvilken Bok Hr Direct. *Hülppers* i *Westerås* nyligen tilfändt honom at aflämna til *Linköpings* Bibliothek; men ögonen voro redan brustna, så at denna Antekning blef ogjord; ty han kunde ej få rätt på den *Lappen*, hvarpå han förut låtit upfatta denna Antekning sig til minnes *).

Klockan 52 minuter på Sex, Tisdags-morgo-

*) Hr Prof. *Lidén* hade kort före sin Sjukdom begärt af mig, uti Affkrift, den Artikel, som Hr Hof-Rådet *Warmholtz* upfatt uti sin *Bibliotheca Historica Sveo-Gothica*, för at foga densamma til *Assessor Bångs* indragna och således rara Bok, hvilken jag ock utur det hos mig varande Originallet på et särskildt Blad afskref och lydde således:

6903. Beskrifning öfver äldre och nyare Riddare-Orden i Sverige. *In Fol.*

Författaren, *Assessor Jonas BÅNG*, begynte år 1749 låta trycka detta arbete i Kongl. Tryckeriet. Et ark af Företalet och Sex ark af sjelfva Beskrifningen voro ock redan afdragne, när Befallning gafs ifrån högre ort, at dermed tils vidare borde innehållas.

Förmodeligen hade detta lösa Papper kommit utur vägen, och kan Hr *Bibliothecarien* i *Linköping*, om så behagas, foga denna Affkrift til *Donations-Exemplaret*,

morgonen, den 23 April 1793, söt han sin jordiska Vandring: stilla drog han den sista andedräkten, och ingick i de sälla Boningar, där han nu skördar frugten af en Dygdig och Vålgörande Lefnad, under en mångårig plågsam Sjuklighet. Gud låte alla, som besökt hans Sjukfäng, få tilbringa deras Lifstid, at de en gång med glädje och fröjd måtte träffa denne Hedersman och Människo-vän uti den eviga Salighetens glada Hemvist !!!

Tillägning.

Onsdags morgonen blef Sal. Herr Professorns Lik, enligt hans i Lifstiden därom gjorda Disposition, öpnadt af Stads-Chirurgus Hr *Philippi*, i närvaro af Stads-Physicus Hr Doctor C. *Ekenstedt* och Hr Doct. Joh. Pet. *Westring*, hvilken sistnämnde lærer däröfver författa en Relation, som visserligen blifver äfven så nyttig som märkvärdig. Liket lades sedan emellan tvänne Lakan i en svart Furu-Kista med 8 Ringar utan Plåtar; Locket påfattes, och Kistan ställdes på Golfvet i hans Kammare; öfver Hufvudet hängde hans redelige Väns, Kongl. Bibliothecariens, Hr Carl Christof. *Gjörwells* Medailjon, gjord af Hr Professor *Sergell*.

Inga Lakan för fönstren, ingen Klädsel, hvarken svart eller hvit, inga Ljus, ingen Notification i Staden: uti alt följdes Sal. Hr Professorens Disposition om sin Begrafning.

Torsdagen gjordes Tackfågelsen i Tyska Kyrkan, och ringdes där Sjal-ringning.

Fredagen skänkte Bruks-Patron Hr. Pehr Gust. *Wadström* et Graf-ställe, beläget på *Tyska Kyrkogården* under N:o 20, til evärdelig
Ago

Ägo för Hr. Professor Lidéns Lik: detta Grafställe är beläget under tvänne vackra Träd; straxt invid Sal. Hr Affessor *Braads* murade Graf. Således hvila desse i Lifstiden så käre Vänner äfven i Jorden helt nära hvarannan.

Lögerdagen, d. 27 Aprilis, *begröfs* han och kördes Liket uti Likvagn, omkring hvilken Bärarne och efter hvilken Processen gingo. Utur Kammaren, utföre Trappan och til Likvagnen, bars Liket af följande: Hr Handelsman Joh. *Kuhlman* *), Hr Bruks-Patron P. G. *Wadström*, Hr Doctör Joh. Pet. *Westring*, Hr Bruks-Patron Christ. *Eberstein*, Hr Bruks-Patron Fred. *Fancke*, Hr Handelsman Jac. *Schotte*, Hr Handelsman Pet. *Lindabl*, Hr Handelsman Joh. Nicl. *Lindabl*, Hr Rector *Wiebe*, Hr Handelsman och Rid. Daniel *Weijerin*, samt Hr Bruks-Patron Elias *Pasch*. Uti Processen voro: Hr Domprosten i Linköping Doctör Sam. *Ålf*, Hr Capitainen vid Lif-Grenadiererne Bar. Gust. R. *Boije*, Hr Kyrkoherden Jon. *Wähländer*, Hr Affessoren Lars. *Sparschuch*, Hr Prosten And. *Grönberger*, Hr Kyrkoherden *Lutteman*, Hr Comministern *Wagner*, Hr Advocat-Fiscalen A. A. *Nelander* och Hr Camereraren P. *Nyberg*.

När Likvagnen kom til Kyrkogårds-porten, uttogs Liket af Bärarne, inbars i Kyrkan och ställdes vid Altaret; derpå söngos 2 Verser, och Hr Kyrkoherden Mag. Jon. *Wähländer* gick up på Prädikstolen, samt höll et ganska vackert Tal: *til Upmuntran af Tålmod och Ståndagtighet uti Lidande och Motgång*, hvilket förmodeligen

*) Hos denne uplyste och patriotiske Medborgare hade Sal. Prof. Lidén bodt til slut uti flere år, och dog i des Hus.

gen blifver tryckt. Efter Talets slut fängos åter 3 Verser, hvarpå Liket utbars af Bärarne utur Kyrkan och nedfattes uti Grafven på Kyrkogården, där det jordfästades af Hr Kyrkoherden Wählander och Grafven genaft igenfylles. Hemkomne til Sorgehuset druckos några Glas Rhenfkt Vin; hvarpå man åtkiljdes med sorgsna Hjeratan öfver den lidna Förlusten.

BIBLIOGRAPHIE.

REDE des Hochädlen und Hochweisen Herrn Herrn *Gottbilf* WERNICK, Rathsverwandten und Krieges-Kommissarius der Stadt Danzig, welche bey der *Vorstellung* des Hochwohlgebohrnen Herrn, Hrn General-Major, Jakob von *Eggers*, zum *Kommandanten der Danziger Garnison*, den 9 Nov. 1758 gehalten worden, nebst einem *historischen Bericht* dieser höchstfeyerlichen Handlung. *Danzig*, hos G. Hartmann, 8 bl. i 4.

Historiska Berättelsen går förut, och des Innehåll är följande. Genom Magistratens och Borgerfkapets i Danzig enhälliga Beslut kallades Hr Jac. von *Eggers*, då Konungens af Polen, såsom Kurförste i Saxen, General-Major, Vice-Commendant på Fästningen Königstein, Öfverste för Ingenieur-Corpien och Rid af Kongl Svenska Svärds-Orden, til Commendant uti fören. Stad, och erhöil Konungens Tillsänd at emottaga samma Beställning: et af de anseiligare och förmänligare Commendantfkapet i Europa. Han reste således til Danzig, och ankom d. 3 Nov. på Stadens Gebiet; blef där, enligt Magistratens anordnande, mottagen af Ryttnästaren *Rudnick*, med några Ryttare, och af Krigs Secreteraren Fred. *Wahl* til des lyckliga ankomst beneventerad, samt således til sit Qvarter i Staden beledsagad. — Den 8 Nov. upträdde Hr General-Majoren på Rådhuset, emottogs i Förmaket af Hr Syndicus Gottfr *Leugnick*, och infördes uti Rads-Salen, hvar det Elögvis Rådet och Stadens Lof.

Loft. Äldste voro församlade, samt han sig på en Stol midt emot Hr Presidenten nedlät. Hvarupå höll Hans Högädle Stränge Herrlighet, Presidenten och Borgmästaren, Hr Christ. Gabr. von Schröder, et förtruffeligt Tal til Hr General-Majoren, som sedan, ståendes, aflade Commendants-Eden, hvilken af Secreteraren förelästes. Följande dagen eller d. 9 Nov. skulle åter Hr General Majoren och Commendanten föreställas Stadens Garnison, hvilket ock skedde eftermiddagen uti Rundelen, *der Fuchs* kallad, och på följande högtidliga sätt. Samtelige Infanteri-Compagnierne församlades til den ändan därstädes kl. 12, anförde af Hr Majoren Magn. von Lyssander, som genom et Detachement af Grenadierer lät ifrån Tyghuset afhämta Fanorna; hvarupå Cavalleriet med sin Standar och Artilleri-Corpsen likaledes uti samma Rundel intogade. Alle voro uti full Parade, då Hr Commendanten kom kl. 2 farandes uti en Carosse. Han emotogs vid utfigandet af 2:ne Capitainer, saluterades med alla militäriska Hederstegn af de 3:ne församlade Corpsene, som commenderades af Hr Öfverste-Lieutenanten *Harmens*, och begaf sig til det för honom upplagna Tältet, uti hvilket en anseelig och förnäm Samling af begge Könen förut hade sig infunnit. Efteråt anlände Hr Rådsvärdten och Krigs-Commiffarien *Wernick*, saluterad vid Frontens förbipasserande med alla honom tilkommande militäriska ärebetygelses, hvarvid äfven Spelet rördes, och sedan Hälsningen i Tältet var aflagd, trädde han jämte Hr Commendanten til Fanorna, samt höll där detta sedan tryckta Tal. Oratorn börjar väl at tala om Behovvet af en Styrman för et Skepp i Hafvet; men lägger dock genast med sin egen farkost in uti den trygga Historiska Hamnen, och berättar, huruledes Hr von Eggers börjat i des 15:de år tjena vid Fortificationen i Sverige *), tjent sedan i Frankrike, samt var Ingenieur-Capitaine i Danzig, då denne Stad så svåra belägrades 1734; vidare gät i Hessen-Casseliska tjensten och satt Fästningen Rheinfels uti et bättre Försvars-stånd; rest til Italien, trädte uti Kur-Saxisk tjenst, bivistat Fälttågen i Ungern, Böhmen, Finland, Brabant och vid Rhen-strömmen, samt utom flere Belägringar den

*) Denna Uppgift tål någon förbättring: ty Hr. von Eggers, född 1704, kom utur Ryska Fångenskapen först 1722 til Sverige.

den för Bergen-op-Zoom. Vidare omordas, huruledes Hr von E. undervisat de begge Kongl. Poliske Prin-sarne Xavier och Carl uti Krigs Vetenskapen, samt af-ven utgifvit Böcker i samma Vetenskap. Nu kommer sjelfva Föreställningen för Staden Danzigs Militaire, som börjas med de orden: *Das ist der Commendant* von der Garnison und denen Vestungswerken der Stadt Danzig - - hvarefter Hr Krigs-Commiffarien vänder sig til den nye Commendanten, och säger kort och kraftigt: „Ifrån denna Stads Vallar hållar jag Eder med de orden: *Lieben Sie Danzig, so wird Danzig Sie wieder lieben*“ *). På sista-sidan upräknas Commendan-terne uti Danzig före Hr von E. uti detta Seculo, och hvilke varit: Öfversten Jac. von *Kemphen*, General-Majoren Henr. von *der Golze*, General-Majoren Otto von *Ziethen*, General-Majoren Joh von *Sinclair*, Ge-neral-Majoren Joh. Wilh. von *Viettinghof*, och Brigadie-ren Salom. von *Enneberg*. Läsaren finner väl, opå-mind, *flera Svenska* Namn uti hela denna Artikel, och at Staden Danzig således burit et stort och rättvist För-troende til Sveniske Militairer.

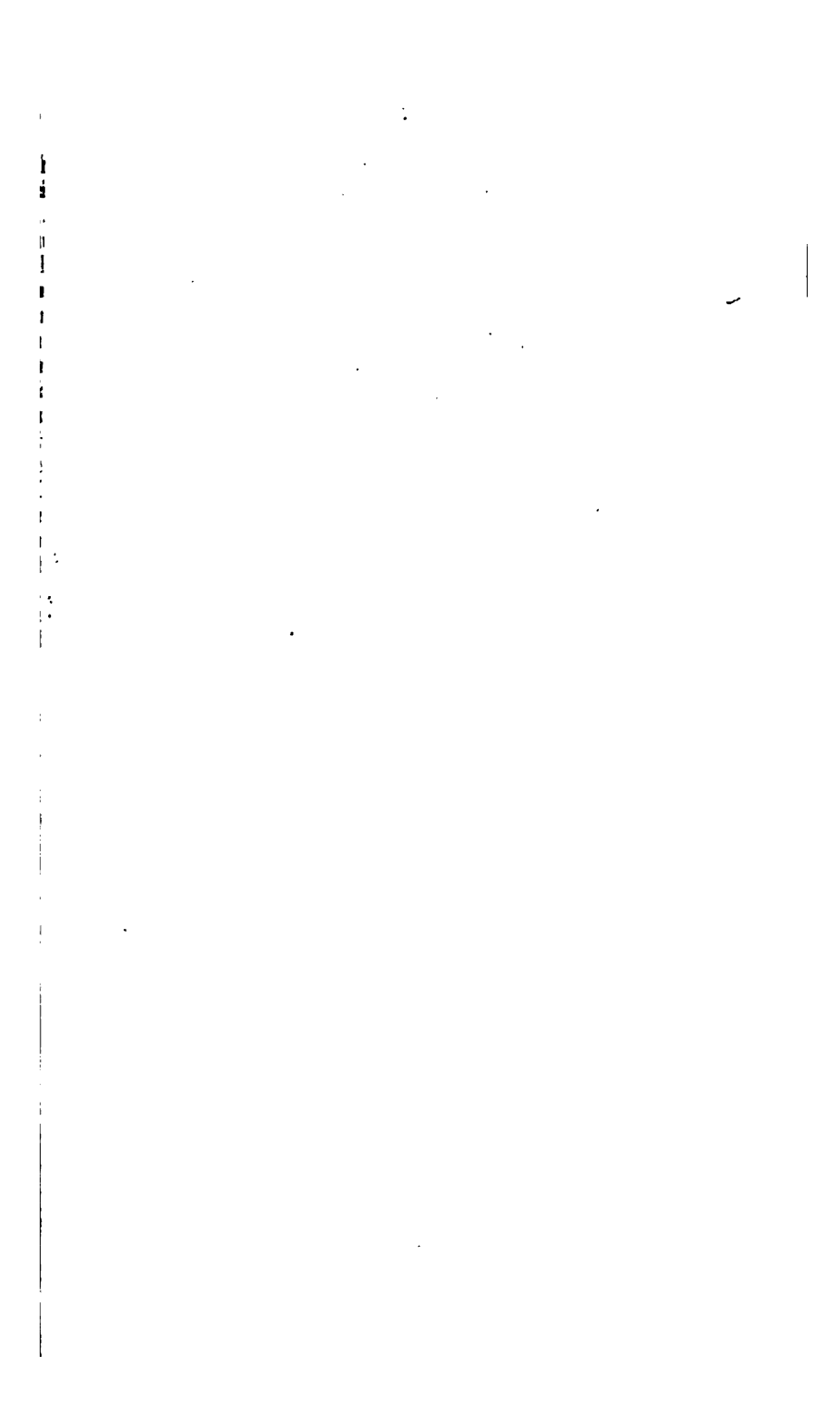
*) Denna Harmonie räckte, så vida mig vitterligt är, ält til Hr von Eggers's Död, som timade i Danzig den 12 Jan. 1773. Denne Herres omständeligare Lefvernes-lopp och mång-falliga Förtjenster kunna aldrafästast inhåmtes urur Canc. Rå-dets, Hr And. SCHÖNBERGS Aminnelle-Tal öfver Hr Gene-ral-Majoren, nonligen såsom Ledamot uti Kongl. Svenska Vetenskaps-Academien, Stockholm, 1774, 8.

STOCKHOLM,

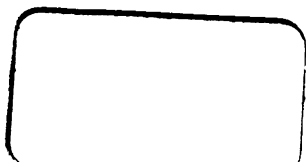
Tryckt hos *Johan A. CARLBOHM*,

Den 29 Oß. 1793.

MAR 15 1955

MAR 15 1955

